A

300

III

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

MIKROFILMTÁR

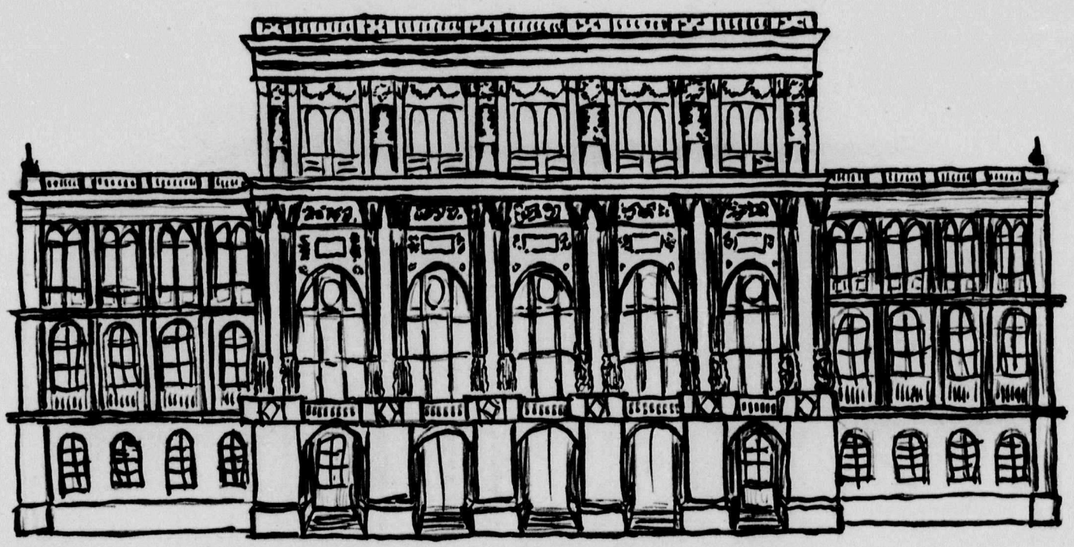

BUDAPEST

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

THUROCZI JANOS
CHRONICA
HUNGARORUM.

AUGSBURG, 1488.

Inc. 468.

Thuróczi János
Chronica Hungarorum.
Augsburg, 1488. E. Ratdolt. 4° 22 cm.
H. 15.518 BMC II. 381. Hell. 151.

1

2⌜.

1⌜

1⌞

HWS

~~Tartra~~ f. 350 –

Inc. 468.

vellum 200 ft oc – (burnitur 300 ft)
Ranchburg – 80/II 900

Hain – IV – 15518

I° = ~~Velenovic~~ / Riadás
~~1485~~ 1488.

Velenczei 1ª kiadás
1485

Hain 4 - 15518.

Editio haec Chronici Jo. de Thurocz prima est, Venetiis per Erhardum Ratdoltum, sine nota l. a. et typ., ante tamen captam Viennam, ergo ante A. 1485 impressa, dum Mathias Rex se nondum Ducem Austriae scripserat. — Exemplar hoc unum ex illis, quibus editor, bibliopola Budensis Theobaldus Tegerus Miserabile Carmen Rogerii, e Brunensi editione Anni 1488 reimpressam addi fecit. — (Conf. Dissertationem meam de Editionibus Thurocii in M. Akad. Értesitö Aⁱ 1830. p. 374 et segg.)

Pesthini, die 20. Oct. 1861.

Franciscus Toldy
Biblioth. R. Univ. Praefectus

Venetiis 1485 - prima Editio

Hyſtoria ſancti
ladiſlai.

C. 128. f. 4.

Serenissimo ac inuictissimo principi ac dño dño Mathiae hũgariae bohemiaeqz regi Theobaldus fegher Salutẽ ⁊ gloriã exoptat.

Quod tam multae serenissime ac inuictissime rex principũ ac populoꝝ p̃claraे res gestae quib⁹ domi atqz militiae se admirãdos oibus p̃buerũt ab hoiuz memoria ꝓsus exciderint: aut ꝓpetua obliuionis caligine p̃manẽt: quis aliã facile causaz attulerit: quaz seu inuidia: siue hoim illi⁹aeui ignorantia claros illis scriptoꝛes defuisse. aut editis iam scriptis defuisse notarios qui librorũ numero alioꝝ scripta late diffunderẽt. Quod quum oib⁹ cõmune eẽ nõ ambigã. Quae enĩ gens est quãtũuis etiã nũc obscuro nomine: que nõ aliquãdo suo sidere efflorꝛuerit. In hũgariae tamẽ regibus vel qõ ita ipa necessitas siue finitimoꝝ populoꝝ feritas coegerit indignũ ꝓsus esset res egregie gestas sine memoria: sine phama veluti sepultas delitescere. Maximeqz omniuz in te rex inclite Mathia cuius iam phama ⁊ gloria totiẽs fugatis prostratisqz christiani noĩs hostib⁹ immanissimis thurcis victisqz finitimis populis per omnez late europam inclarescit. Quod etsi nostra hac aetate in tanta hoim doctissimoꝛum copia nemo facile ꝓtinescere possit: quo tamen animi tui magnitudo alijs prioꝛib⁹ collata regib⁹ inclarescat magis: aut minus ab hoim memoria tollaẽ: curaui ut regũ hũgariae facta ad laudẽ maiestatiſ tuae diligẽtissime atqz cinẽdatissime imprimerenẽ. Addidi ⁊ nõ parũ venustas picturas: quo legẽdi labor picturae varietate leuatus gratioꝛ omnib⁹ occurreret. Veniat itaqz ĩ gratiã serenissime rex hic iste conatus me⁹ atqz animi institutũ. qõ si non improbatũ iri tuae gratiae ꝑsensero: ad alia: q̃cũqz noĩs tui honori atqz amplitudini ꝓducere poterint: paratissimũ me atqz intentissimũ semp exhibebo. Valeat serenissima maiestas vr̃a: regnoqz suo multa cum laude in tempoꝛa supsit longissima.

Ex Musaeo Hungarico

A MAGY. TUD. AKADÉMIA VIGYÁZÓ FERENC KÖNYVTÁRA. 1368. sz.

Ad egregiũ dñm Thomã de drag personalis presentic serenissimi principis dñi Mathie: hungarie: bohemie ⁊c. regis cancellariũ. Prefatio magistri iohannis de thwroczi: in primũ librũ Chronice hungaroꝝ foeliciter incipit.

Agi otio his annis nobis eque simul toꝛpentib⁹ varij reꝝ oꝛdines cũ occurrissent suaues interdũ lites media ĩter colloquia surrexere ⁊ leuia disputatõnũ iurgia sepi⁹ emerserũt. Dũ de primeuis hũgarice nationis reb⁹: deqz pte mũdi: q̃ hũgaros aut germinauit: aut ĩ hãc regionẽ q̃ antiquit⁹ pãnonia: nũc vo hũgaris ab eisdẽ hungaria dicta est: fudit: varijs vtamur sentẽtijs experiẽdi tandẽ gr̃a placuit dudũ sup his reb⁹ cõtextas reuoluere historias. Quas equidẽ dũ diligẽti lectiõe plustrauim⁹: multa in eisdem de parte mũdi scythica vnde ⁊ hũgari emersisse phibenẽ: aut obmissa aut neglecta: seoꝛsũqz ab alioꝝ auctoꝝ positiõib⁹ ꝓscripta apparebãt Enĩuero ⁊ magni regis Atile gestaꝝ gloria reꝝ stili paruitate cõprehẽsa digno laudũ ꝓconio nõ min⁹ q̃si subticere videbaẽ. Nec crimine de hoc hũgaroꝝ vetustas arguẽda est: q̃ suaꝝ memoriã rerũ altũ obliuiõis in pelagus defluere pmisit. Hoc gen⁹ hoiuz ipsarũ etate reꝝ armoꝝ poti⁹ strepitu q̃z lr̃aꝝ sciẽtia sese exercitabat. Nã ⁊ hoc nr̃o euo ꝑs nationis eiusdẽ q̃dã trãssiluanis regni posita ĩ oꝛis caracteres quosdã ligno sculpit: ⁊ talis sculpturc vsu lr̃aꝝ ad instar viuit. Externaꝝ nationũ inuidiã exactis p ipm atilã regẽ victoꝛijs: cõdignũ ꝓconij subtraxisse stilũ ⁊ eidẽ regi Atile gloriã impialis noĩs dempsisse puto: neqz p ipm gestaꝝ reꝝ in decus quippiã ꝓterq̃z illatas p ipm eis miserias plãctuosi carminis ad instar scripsisse inueniunẽ. Unde paul⁹ oꝛosi⁹ suaꝝ vltimo libro historiarũ: hunoꝝ de eruptione mẽtionẽ faciẽs: tredecimo inquit anno imperij valentis radix illa miseriarũ nostraꝝ copiosissimos simul frutices germinauit. Et anthoni⁹ florẽtin⁹ archiepiscopus in scõa parte sui chronici opis ipsa ait. Bẽtis barbaries me silere faceret: nisi illõ famosũ galliaꝝ ⁊ italiaꝝ excidiũ me loqui cogeret. Nemo mũdanã miseria absq̃ aliena adept⁹ẽ gloriã. Ninus assirioꝝ rex regna q̃ in aliena violẽtas iniecit man⁹: vniuersaꝝ oꝛiginẽ historiarũ peperit. Et nisi quondã agamenon

grecoꝝ impatoꝛ troianũ ilion euertisset:magn⁹quoqꝫ alexander tristib⁹armis oꝛbẽ vastasset:illoꝝ noia pariter cũ coꝛpoꝛib⁹ceci/ disset. Scythicas igit̃ ptes:regis quoqꝫ atile euũ ingẽtũ facino rũ ꝓ magnitudine imoꝛtalitate dignũ:ampliori stilo vt describe rẽ.sit̃qꝫ ꝛ subsequẽtiũ hũgarie regũ historias oliꝫ editas ꝓcursita rẽ:ꝛ i illis siquid negligẽtia scriptoꝝ viciasset:castigarẽ tuis aiat⁹ psuasiõib⁹rẽ meis viri⁹haud parẽ aggredi ꝓtũpsi. Dulce enĩ tuũ ꝛ admodũ delectabile eloquiũ me vicit:ꝗuis tãtaꝝ magnitudo rerũ maioꝛi sit digna vate:tua tñ psuasio cũ erga me vim habeat mãdati:tibiqꝫ nõdũ psuadẽti ꝓueneri:psuadẽti eo magis omnẽ vim meã dedicaui. Eniuero i psumẽte vt arbitroꝛ hec psũptio i/ uidia auctrice ludibꝛiũ pariet:ꝛ ligua q̃ parcere scit nemini i de/ tractionẽ illi⁹dissoluet. Noscim⁹inquiẽt hũc hoiez. Aerũ quidẽ iuxta euãgelicã lectionẽ nullũ sua accepta ꝓia:cũ tñ reb⁹i his ex me fecerim nihil: veteres i oib⁹secut⁹ium historias: ꝛ sniãs au/ ctoꝝ trãsgressus sũ i nullo. Partes quidẽ scythie ꝛ illaꝝ sitũ: ati le quoqꝫ regis gesta plurib⁹chꝛonicis opib⁹ea ꝓpter indagatis stilo paulo ampliori q̃z pꝛiores hũgaricaꝝ historiaꝝ effecerãt au ctoꝛes:illoꝝ vndiqꝫ positiões intermiscẽdo ꝓscribere:ac cetero rũ dinoꝝ hũgarie regũ historias debilis mei opis infra limites puta quõdã karoli regis nequiter interfecti miserabile vsqꝫ ad carnẽ quãtũ mei est ingenij diligenter castigare curaui: altiusqꝫ istud alta me iuuẽt oꝛdinare numia celi. Tu quoqꝫ susci̇pe nautã altas pelagi voꝛagines absqꝫ temone:tẽperieqꝫ ratis:ac remigis officio tua ad desideria sulcãtẽ. Suscipe inquã tue tantũ volũta ti satisfacere volẽtẽ:ꝛ suscipe me nõ ex me:sed ex veterũ has res describẽtiũ voluminib⁹auctoꝝ:gratũ velut floꝛẽ viridib⁹ lectũ de cespitib⁹tuo offerentẽ dñationi. Uale. Soliloquiũ.

Olim antiqua auctoꝝ vetustas:hunoꝝ siue hũgaroꝛũ diuersimode oꝛiginẽ descripsisse iuenit̃:quib⁹tã mo/ dernoꝝ q̃z ꝓteritoꝝ tẽpoꝛũ hoies:diuersos sensus ac comodãtes:nõ parua i hac re discrepatiõe dissentiũt. Duo enĩ volumina chꝛonici opis ,ppaginẽ sit̃qꝫ ꝛ gesta illoꝛũ elucidantia:a ceteris auctoꝛib⁹ ac etiã in seipsis maxie in declaratione illoꝛũ germinis dissidentia:tẽpoꝛib⁹quondã di/ uoꝛũ karoli ꝛ lodowici hũgarie regũ vt dici ꝑsumit̃ edita reperi unt̃.quoꝝ alterũ sup libꝛo genesis.x.alterũ sup.xj.capitulis suas fundauerũt oꝛigines. Cũ aũt huic q̃ post diluuij vidictã vniuer sa caro a noe ꝛ eius filijs puta:sem:cham:ꝛ iaphet:nouã receperit generationẽ: vniuersalis chꝛistiane religiõis natio cedat:alienaꝝ ꝓter hũgaricã q̃ voluminib⁹in eisdẽ declarauerũt generationẽ: supflnitati poti⁹ꝗz necessitati ascribi debere dinoscit̃. Uñ ne ipse ex se huic opi quippiã addidisse reꝑhendã:illoꝛũ sequẽs volumi/ nũ auctoꝛes meis ,ppositis idẽ principiũ pono.

Exoꝛdiũ narratiõis in primã partẽ chꝛonice hũgaroꝛũ.

Hi sũt generatiões noe ꝛ filioꝝ illi⁹sem cham ꝛ iaphet. de quib⁹post diluuij cladẽ.lxx.due generatiões puta de sem.xxvij.de cham.xxx.ꝛ de iaphet.xv.,pcessisse ꝓ hibent̃. De generatiões disseminate sũt in oꝛbe terra rũ.ꝛ scdm quosdã sem asiam:cham affricã:ꝛ iaphet eu/ ropã sortiti sũt. Scdm vo hieronimũ de hebꝛaicis questionibus necnõ ꝛ iosephũ filij iaphet possedisse dicunt̃ septẽtrionalẽ regio/ nem a thauro et imano montib⁹scythie vsqꝫ ad fluuiũ thanaim qui eandẽ mediã scindit. Unde pꝛim⁹ filius iaphet gomer a quo nominati sũt galathe postea galli quos nostra etas a quodã fran/ cone filio olim paridis filij pꝛiami vltimi regis troianoꝛuꝫ: duce videlicet eoꝛũ denominatos francos vocat. Hic franco post tro iane vrbis excidiũ in pannoniã que olim magni alexandꝛi euo su perioꝛ grecia vocabat̃:magno cũ populo venisse:ꝛ sub monte sy can secus fluuiũ ister qui ꝛ danubi⁹dicit̃ ciuitatẽ amplissimã edi/ ficasse:ꝛ illi nomen a monte sycan ꝓdicto sycãbꝛiã imposuisse:ꝛ tandem oꝛientaliũ metu nationũ abinde ad partes occidentales declinasse:ꝛ regionez circa fluuiũ sycana occupasse:illamqꝫ a pꝛe fato francone duce eoꝛum franciã appellasse:ꝛ regione in eadem ciuitatẽ condidisse:ꝛ illam in memoꝛiã paterni nois paris deno/ minasse tradit̃. Scꝰus filius iaphet magog:a quo descẽderũt scy the scdm sãctũ hieronimũ.ꝛ madai a quo dicti sunt medi.iauan:a quo greci.ꝛ tubal:a quo descẽderũt hispani.ꝛ mosoch a quo deri uati sũt capadoces. vñ ꝛ nũc hñt ciuitatẽ noie masechab.ꝛ thyras a quo noiati sũt traces. Gomer aũt genuit assenes a quo troiani Iauan genuit elisa a quo elisei:ꝛ poꝛtea colides.ꝛ tharsis a quo ci lices descendisse perhibent̃. vñ ꝛ nũc ciuitas illoꝛuꝫ metropolis hoc vocabulo tharsis denominat̃. In hac ciuitate nat⁹fuit beat⁹ paulus apl'us ,put habet̃ in actib⁹apl'oꝝ capl'o.xxj. Et subdit bea tus hieronim⁹.ab his inquit diuise sunt insule gentiũ in regioni bus suis vnusquisqꝫ scdm linguã suam ꝛ familias suas in natio/

nib⁹ suis. Ꝙ dictū ipse btūs hieronim⁹ anticipasse inuenit. nā hoc postea tpe ꝓfusiōis linguaꝝ actū est. Filij aūt cham. chus: a quo ꝛ ethiopes. vñ i hebreo ethiopes chus noiant. ꝛ mestraim a quo egy pty. i hebreo ent egypt⁹ mestraim dicit. Phuth: a quo phutheī. ẽ ent i illoꝝ regiōe fluui⁹ quidā qui etiā mō phuth vocat. ꝛ chana an: a quo dicti sūt chananei. quoꝝ terra postea filijs isrl data fuit Filij aūt chus. saba a quo sabei. euila a quo gentiles. et sabatha a quo sabatheni ꝓcessisse phibēt. Ex his postea ꝓpter lōgi eui irre muniscibilē vetustatē mutata sūt plurima. paucaqꝫ in se vēl in sibi simili aut ꝓpinquo ꝑmanserūt. Et itꝰ subiūgit btūs hieronim⁹. porro chus genuit nemroth. Iste nemroth fuit qui induxit poste ritatē noe ad edificandū turrim ꝛ ciuitatē ꝓtra dñm. Ait ioseph⁹ in libro de antiquitatib⁹ reꝝ: dū inquit ꝑscripte trib⁹ sem cham et iaphet vna ꝛ cadē hebraica vterēt lingua: ducētesimo primo post diluuiū anno nemroth gigas cepit turrim ꝓstruere cū oī cognatio ne sua periculū diluuij attendendo. vt si ꝓtingeret diluuiū iterari: turris i refugio vltiōis euadere possent iudiciū. Diuini tñ iudicij sīa cui human⁹ nō valet resistere itellect⁹: sic illoꝝ mutauit ꝛ ꝓfu dit loquelā: vt ꝓprium a ꝓprio nō intelligeret: tādēqꝫ ope nō ꝓfu mato i diuersas dispsi sūt regiōes. Hāc grandē ꝛ cūctis seculis ad mirandā turris edificationē alij inter nubiā ꝛ egyptū fuisse ac illi us antiqlia ꝑ hos qui ab inphis i alexādriā irēt vsqꝫ hodie cerni. Alij vō in caldea ad flumē eufraten illo videlicet in loco vbi po stea multas post etates semiramis cūctaꝝ famosissima reginaꝝ vr bē illā celeberrimā Babilonē primi imperij genitricē ꝓdidit exti tisse: ꝛ a babel turri quōdā ꝓpter ꝓfusionē linguaꝝ denoiata non tm̄ solā ciuitatē sꝫ ꝛ caldeā ipsā totāqꝫ assyriā et mesopotamiā ma gnā ꝓpter imperatoꝝ illā inhabitātiū facinoꝝ gl̄iaꝫ babilonis no mē accepisse tradūt. Ꝗ Multa ꝛ admiratiōe digna hui⁹ vrbis de cō ditiōe ꝛ edificio ethesios ꝛ clitharc⁹: itē erodot⁹ necnō dyodorus siculus scripsere. q̄ postmodū ꝑ quosdā turri ꝑnotate appropriata inuenient. In vno enī dictoꝝ duoꝝ voluminū ioseph⁹ referre po suerūt: ꝙ nemroth in turri ipsa ex auro purissimo deoꝝ fecisset tē pla: palatia ex lapidib⁹ ꝑciosis edificasset: ꝛ colūnas aureas in illis erexisset: plateasqꝫ illi⁹ diuersi coloris lapidib⁹ pauimētasset. cui haud adhibēda est fides. Nā post nō diu tunc ꝑteritū vniuersale diluuiū: nōdū tm̄ auri in vsu fuisse credi pōt ꝙ de illo ꝛ tēpla edi ficare ꝛ colūne erigi potuissent. ꝛ nec tūc deoꝝ erat cult⁹ quib⁹ ipa

tēpla edificari debuissent. cū mlta post secula rex assyrioꝝ Ninus defuncto belo rege pre suo in illi⁹ memoriā ꝛ ꝑ sui ꝓsolatione ex auro pri sile fecisse simulacrū: illudqꝫ tā ipse coluisse qꝫ etiā cūctū sui regni ꝑ ppl̄m coli mādasse: ꝛ nō post multū tpis in illud simula crū imūdū ipūꝫ intrasse ꝛ petētib⁹ respōsa exhibuisse: exindeqꝫ cū ctā idolatrie pniciē originē ccepisse mlte doceāt scripture. Tādeꝫ sequit. ꝛ turris ipsa i q̄drū subleuabat ab vno angulo in aliū: hys lōgitudinis passuū mille. xv. latitudinis totidē. q̄ntitas vō altitu/ dinis nōdū finita erat: sꝫ illoꝝ ꝓposito lunarē vsqꝫ ad circulū sub leuari debebat. Grossitudo aūt fūdaméti trecentoꝝ erat passuū: paulatim quidē subleuādo artabat: vt p̄eminēs pōdus grossitu/ do fūdaméti leui⁹ sustineret. Et rursus in genesi cap'o vbi supꝑ di cit. ipse videlicet nemroth cepit cē potēs in terra. Nā ꝑ potētiaꝫ alios sibi subiugabat: ꝛ ad turris opus nolētes cōpellebat. ꝛ iō sub iūgit. ꝛ erat robust⁹ venator. i. oppressor hoiuꝫ cor̄ dño. ꝛ exinde ꝓuerbiū illud exiuit: q̄si nemroth. Dū enī postea aliquis oppres sor hoiuꝫ videbat dicebat alter nemtoth vt sitis nemroth. Fuit aūt scōm sāctū hieronimū initiū regni ei⁹ babilon ꝛ ī terra sennar.

De generationis hunoꝝ siue hūgaroꝝ origine.

Nanc nemroth quidā voluerūt hunoꝝ siue hūgaroꝝ fuisse ꝓthoparētē. Nā in vno dictoꝝ voluminū posi/ tū est ꝙ nemroth gigas post linguaꝝ ꝓfusionē in terra eiulath q̄ nūc ꝑsyda vocaret ītrasset: ꝛ ibi ex ꝓiuge sua enech vocitata duos genera sset filios: quoꝝ alter hu/ noꝛ alter vo magoꝛ denoiati extitissent: ex quib⁹ tādē vniuersi hu ni siue hūgari ipsoꝝ generatiōis recepissent ꝓpaginē. Dicit etiā ꝙ idez nemroth ꝑres ꝑter enech vxores habuisset: ex quib⁹ ꝑter hunoꝛ ꝛ magoꝛ ꝑres filios ꝓcreasset: hi ꝛ eorū dē posteritates ꝑsy dē regionē ꝑdictā inhabitarēt: statura ꝛ coloꝛe sil'es hunis: tantū/ modo in loq̄la velut saxones ꝛ turingi modicū differētes. In alte ro aūt voluminū ꝑdictoꝝ subdit ꝙ hunoꝛ ꝛ magoꝛ ꝑres hunoꝝ siue hūgaroꝝ nō fuissent filij nemroth: qui fuit fili⁹ chus: qui fuit cham: qui fuit a noe genitoꝛe suo maledict⁹. tū ex eo qꝛ ipe nem/ roth nunqꝫ iuxta fluuiū thanaim habitasset: tū vō qꝛ ut supꝑ dictū ē ꝙ a magog filio iaphet descēdissent scythe ꝛc. Nā subdit ibidē. ergo inquit vt sacra scriptura ꝛ sci doctoꝛes dicūt hungari descē derūt a magog filio iaphet. qui post diluuiū anno. l viij. ꝓut scūs sigilbert⁹ epus anthyocen⁹ i chronica oriētaliū nationū refert in/

trauit terrã eiulath ⁊ ex pinge sua enech genuit hunor ⁊ magor su
pradictos a quib⁹ huni ⁊ magyari generati ⁊ denoiati fuissent.

Aliud capitulũ de eodem tractatu.

Anthonius aũt florẽtin⁹ archiepꝰ de quo superi⁹ mẽ
tionẽ me fecisse recolo: sigilbertũ ⁊ vincẽtiũ sequẽs
in scẽa sui chronici opis parte hunor originẽ in an/
tiquor historijs se sic legisse ponit. Silimer inquit
rex gothor alias gethar filius magni Baderici post
egressũ sycãtie insule scythie iã quinto loco tenens
principatũ: cũ terras scythie cũ sua gẽte intrasset: quasdã magnas
mulieres in pꝓlio reperisset quas sermone gethyco alirũnas vo/
cassent: easq; hꝰis suspectas de medio sui pturbasset: longeq; ab
exercitu suo fugatas in solitudine coegisset errare. Quas tandez
siluestres hoies (quos nõnulli faunos sicarios vocant: qõ genus
quõdã scõ anthonio dũ heremi pnagabat solitudinẽ obuiasse le/
git) cũ deserti p deuia errare vidissent i illar amplexus pariterq;
⁊ coitũ se comiscuissẽt. Exhincq; hoc ferocissimũ ac pauẽdũ ⁊ ter/
ribile hoiuz genus edidissent: qõ primã inter meotidas paludes
fuisset. Cũq; ingentẽ creuissent mox in vicinor agros se ingeren
tes vastitates edidissent: obstantesq; quos forsitan ferro nõ supe
rassent sui vultus terribilitate fugassent. Qui ⁊ in pignora sua pri
ma die nata deseuissent. Nã marib⁹ ferro genas secassent vt anq;
suauia lactis nutrimẽta pciperẽt vulneris cogerent subire tolerã
tiã. Tali ergo inquit stirpe ꝓcreati huni exigui quidẽ forma sz ar/
guti: morib⁹ expediti: ad equitãdũ ꝑmptissimi: scapulis lati: ac ar
cus sagittasq; tractare parati: ceruicib⁹ firmi: ⁊ supbia sp erecti: cũ
ctis vicinis gẽtib⁹ horrori pariter ⁊ formidini erãt. Hec anthoni/
nus. Jordan⁹ aũt ⁊ quidã alij hunos ab incubis demonib⁹ ⁊ qui/
busdã mlierib⁹ originẽ sũpsisse dixere. Jnuidia auctrice iordan⁹
hac ducit sinia. Nã cũ gothor de genere: quos hũgari ꝓꝓijs ex/
pulere de sedib⁹: suã ducat originẽ: ꝓgenitor iniuriã p corde fe/
rens hoc opprobrio hunor affecisse generationẽ credi põt. Sa/
cra etiã hãc siniaz reprobat scriptura. Cũ euãgelice lectiõis nostrũ
canãt, ptulisse saluatorẽ: qõ enĩ inquit est de carne caro est qõ aũt
de spũ est spũs est. Et rursus. Spũs carnẽ ⁊ ossa nõ habet. Cõtra/
riũ igit veritati ⁊ erroneũ est credere: q spũs quib⁹ naturalia que
vim ⁊ officiũ hũt generãdi ꝓcessa nõ sũt: gignare possent. Dioder⁹
vo syculus scythar gentẽ apud araxim flumen originẽ habuisse:
paruãq; ab initio ac modice terre cultricẽ fuisse: deinde rege na/
ctã potẽti ⁊ bellicoso ac militari vtute ꝓcipuo: patriam ampliasse:
montanã vsq; ad caucasũ: campestrẽ vero vsq; ad oceanũ scythi
cũ ⁊ paludẽ meotidẽ flumẽq; thanaim: sui historici laboris tertio
in libro posuit. Et tã ipse diodorus ibidẽ q; herodot⁹ in sua chro
nica libro quarto fabulã inducũt quandã dicẽtes. Qõ cum olim
hercules: prior illo qui postmodũ res troianas turbauit: geriõis
vaccas custodiuisset: ⁊ in terrã quã nũc scythiã vocãt tũc oino de
sertã deuenisset: deꝑhensus tandẽ vehementi pluuia ⁊ gelu: sub
strata sibi pelle leonina obdormiuisset: interim autẽ eque illius a
curru p pascua errãtes disparuissent. Qui expergefact⁹ omnẽ illã
regionem perlustrans easdem nõ inuenisset: vltimatum cũ in ter/
ram quandã que hylea dicitur deuenissent: ibidẽ quandã virgi/
nem de tellure natã ancipitis nature humane videlicet ac serpẽ/
tine: supra femora quidez feminã: inferius aũt viperã reperisset:
eãq; ꝓspicatus atq; admiratus si alicubi suas vidisset eqs inter/
rogasset: illa se casdẽ scire sed interim donec cũ ipa ꝓcũberet ipas
sibi reddere nolle rñdisset. Hercules igit sub ea mercede cuz illa
ꝓcubuisset. Jlla vo cũ hercule amplior cupiẽs vti ꝓcubitu: eidez
equas nõ restituisset donec ab illo se grauidã cõperisset. Tandez
restitutis herculi equis mulier illi dixisset. Has ego tibi equas q̃
huc venerant seruani. tu quidẽ mihi serua ins cum illarum pre/
miũ persoluisti. Concepi enĩ ex te filios tres. qui vbi nati fuerint
⁊ adoleuerint de illis quid sim factura mihi dicito. an hic debeãt
habere domiciliũ: ipsa enĩ hui⁹ regionis teneo imperiũ. An illos
ad te mittere debeã: qui ꝓ illor es. Cui hercules arcũ vnũ: duos
enĩ deferebat: ac baltheũ ad cui⁹ cõmissurã aurea depẽdebat fia/
la dedisset. ⁊ anteq; illi hec dona assignasset arcũ tetẽdisset ⁊ bal/
theo se pcinxisset: dixissetq; illi. Quẽ illor hũc arcũ ita tendentẽ
⁊ hoc baltheo sicut me pcinctũ videris: cũ tu regionis isti⁹ incolã
effice. qui aũt his operib⁹ q̃ ipse pcipio iinpar erit illũ ablegabis.
His igit dictis hercules abisset. Post hoc enixa mulier illa: filijs
vni agathirso: alteri gelono: nouissimo aũt scytha noia iposuisset
Qui cũ in virilẽ adoleuissent etatẽ: mulier ipsa mãdator memor
ea q̃ sibi iũcta erãt peregisset: ⁊ filijs tẽptatis vltimũ puta scytha/
ni paternis pceptis eqtũ fore cõperisset: qre duob⁹ agathirso vide
licet ⁊ gelono ablegatis scythã sui regni heredẽ ꝓstituisset. a quo
tãdẽ tũ ppls tũq; reges scythar ꝓcessisset: ipsaq; regio nomẽ ac
cepisset. Jtẽ trog⁹ põpei⁹ scythas cũ egyptijs tanq; hoies genti/

les qui semp mundū sine initio stetisse putarūt: de generis vetu/
state ꝓtendisse fat. Dixere enī egyptij terraꝫ quidē alia solis pre
mit ardore: alia vero frigoris algore riget in tātū vt nequidē ho
mines vl animātia generare possit: vexꝫ ꝛ aduenas necat. egyptꝰ
vo adeo aeris bñficio foret tpata ꝙ nec estiui solis ardores neqꝫ
hiemalia frigora illiꝰ offenderēt incolas. Preterea egypti tā fe/
cūdus erēt ager ꝙ in ꝓcreatione alimētoꝫ illa terra feracior esset
nulla: vnde de iure hoīes priꝰ natos ibi videri debere vbi facilꝰ
educari possunt. Ecōtra scythe rñdissent ꝙ celi tpamētū ꝓposite
q̄stioni nullo argumēto foret quippe cū primū natura caloris ꝛ fri
goris incremēta regionibꝰ diuisit: statim ad locoꝫ aure tolerātiaꝫ
queqꝫ aialia generauit. Añ ꝛ salamādrā ignis: ꝛ certos vermes aīa
vitali vegetātes antiq̄ nues gignere pariter ꝛ nutrire ꝓhibent.
codē mō arboꝫ atqꝫ frugū varietates ꝓ regionū ꝓditiōe natura
ꝓduxit. Quāto enī scythis aura ē asperior q̄ꝫ egyptijs tāto ꝛ cor/
pora ꝛ ingenia scythaꝫ sūt duriora. Cetexꝫ si mūdi primordia vel
aquaꝫ illuuies tenuit: vel ignis (qui ꝛ mundū genuisse credebat)
possedit: vtrūqꝫ scythis potiꝰ priorē p̄stare originē potuerūt. Nā
si ignis primas res possedit: nōne paulatim extinctꝰ septētrionali
agro qui supra oēs terras hiberno frigore alget aeris tēperiē de/
dit: egyptꝰ vo ꝛ totꝰ oriēs qui ꝛ nūc torreti solis calore estuāt post
extinctū primeui ignis ardorē tardissime tēperamētū aeris recepe
re. Si vo aquaꝫ iundatio oēs terras submersit: ꝓfecto decurrēti
bus aquis altior terraꝫ ps prius detecta fuit: humilibꝰ aūt terre ī
partibꝰ aq̄ diutissime īmemorata ē. ꝛ quāto prior queqꝫ ps terraꝫ
aut ab igne liberata aut ab aquis siccata fit: tāto priꝰ aialia gene/
rare cepit. Porro scythia adeo altior oibꝰ terris est: vt cūcta flu
mina ibi nata in mare meoticū: deinde in pōticū: ꝛ deinde in egy/
ptiū decurrāt. Egyptꝰ vo si ab aquaꝫ in eā ꝑ vim decurrētiū icur
sibꝰ: mltis molibꝰ aggerū munita nō fuisset coli aliter nisi exclusis
nili fluctibꝰ nō valuisset. His igit argumētis supati egyptij scythe
antiq̄ores visi fuere. Cōtinuatio narrationis.

Qualicunqꝫ a cardine ortus: huni siue hungari ꝓcesse/
rint: preclarum tamen illorum laudis preconium lata
mundi per climata pre gestarum magnitudine rerum
longe diffusum: illos ꝛ katholicam fidem non minus
amplecti: probitatis titulo fulgere: grataqꝫ vigere mo
rum honestate: tum vero militari prestantia ꝛ armoꝝ
virtute ceteras nationes lōge euadere: vbiqꝫ clamat. Ex hac ge
neratione nedū reges verū etiā ꝛ plebee ꝓditionis homines ca
thalogo scōꝫ asscripti se sup ethera conscendisse letant. Nec ille
magnꝰ Atila suā quōcūqꝫ deꝑhēdi pōt neglexisse nationē. Non
ne nepotē magni nēroth suo in titulo se scripsisse inuenit: Et in se
cūdo libro chronici opis hūgaricaꝫ rerū dū de illoꝝ secūdo tra
ctat ingressu: ipsi hungari siue originis ꝓpagmē ꝑ generationis li
neaꝫ ad magnū nemroth deduxisse reperiunt. A magog vo filio
iaphet: scythas qui priꝰ gethe postea gothi sūt vocati: quos huni
ꝓpriis expulere sedibꝰ vt infra dicet: tuꝫ Isidori documēto: tuꝫ
vo certis ad id accedētibꝰ script uris: ꝓcessisse negari nō pōt. Un
de ipsarū hungaricarū cronicarū in primordijs sequit. Dū enī hu
noꝛ ꝛ magoꝛ nēroth essent primogeniti: a patre eoꝫ sepatim in ta
bernaculis habitabāt. Accidit tandē vna dierū cū venādi cau/
sa ad campū ꝓcessissent: ꝛ illis in deserto vna cerua occurrisset:
quā cū fugientē insequentes in paludes meotidas deuenissent:
ꝛ cerua eadē in crebris siluaꝫ saltibꝰ euanuisset: ipsi eandē diutiꝰ
perquisitā potuerūt inuenire mīme. Peragratis tādē paludibꝰ
eisdē: cū illas armentoꝫ pro pascuis optimas foꝛe ꝓsperissent: re
deūtes ad patrē ab ipso licētia impetrata cū oibꝰ ipsoꝫ rebus in
ipsas paludes meotidos intraucrūt ibidē moraturi. Hāc paludē
regionē eē: ꝛ persido ꝓuincie vicinā foꝛe: pontoqꝫ illā in giro val
lari: vnū tantū vadū habere: aditūqꝫ illic ꝛ exitū difficilē prebe/
re: herbis siluis piscibꝰ volucribꝰ ꝛ bestijs abundare: in chronica
posuere hungarica. Dionisiꝰ aūt paludē hanc matrē ponti appel
lauit. Multas enī famosissimoꝫ amniū aquas in illā deuehi: ac
tandē easdē ipsaꝫ paludē ī mare pōticū emittere dicit. Paludes
ergo meotidas hunoꝛ ꝛ magoꝛ adeūtes quinqꝫ annis ibidē īmo
biliter pmānserūt. Anno vo sexto exeūtes duꝫ ꝑ desertū vagaren
tur sonitū simphonie audierūt: ꝛ scrutinij gratia vlteriꝰ, pcedētes
vxores ac filias Bereka sine maribꝰ in tabernaculis manentes
ac festū tube colentes ꝛ choreas ducentes casu reperierūt: quas
celeri rapina cōprehēsas simul cū earū rebꝰ in paludes meotidas
deduxerūt. Contingit aūt eosdē in hac rapina inter ceteras dule
principis alanoꝝ duas filias vgines forma p̄claras cōphendere
quarū vnā hunoꝛ: alterā magoꝛ in vxores receperūt: ex quibus
mulieribus tandē oēs huni siue hūgari originē sūpsisse ꝓhibent.
ꝛ hāc quidē rapinā cūctarū ꝑdarum primā nōnulli fuisse dixere.

Factū est aūt cū diutius paludib⁹ in eisdē pmansissent in gentem creuerūt validissimā: ita q̄ palus ipsa eosdē capere ac eisdez nutrimentoz alimēta prestare nequiret. Subtilissima igit quadā astutie calliditate excogitata in scythiā ipsis vicinā exploratores destinauerūt. Qui redcūtes cū terrā scythie amplā, p armētisq3 pascēdis valentē esse dixissent: mox cū omni generatione ac rebus ⁊ armētis ipsoz illā intrauerūt: ibidēq3 quosdā alproſuros quos in priorib⁹ chronicis hūgaroz nūc ruthenos vocari scripserūt inuenisse phibent. Deletis igit eisdez ⁊ expulsis ac sub iugū redactis: regnū illud inuitis vicinis possidere dicunt vsq3 in hūc diē Anthonin⁹vo florētin⁹ archicēps hunos ad limites meotidis paludis habitasse affirmat. Dicit enī q̄ cū venatores hunoz sequētes vestigia cerui per paludē meotidā quā pr⁹inuiā eē putabant trāsiuissent: ⁊ scythicā regionē diligēter explorassent: ac quicquid ibidē vidissent hums oīa nūciassent: ⁊ ad trāseūdū ipsas paludes eos aīassent: tūc huni hoz venatoz ducatu paludib⁹ ipsis ptrāsitis velut quidā turbo gotis in ipa scythia manētib⁹ incubuissent ac eos qui ceteris impabāt et pemicbāt bello victos de ppriis sedib⁹ expulissent. Paul⁹oros⁹ etiā vt ī pūctis opusculi, phemio dictū est in suarū hystoriarū libro vltimo de gothoz expulsione mētionē faciēs: gens inquit hunoz diu in accessis seclusa mōtib⁹ erūpens repētina rabie pcita exarsit in gothos eosq3 sparsim cōturbatos ab antiquis sedib⁹ expulit. Multa ⁊ varia de his gothis i romanoz scribunt hystorijs. Magna hec et antiq̄ generatio fuit: ⁊ multas pcussit sui terroze orbis ptes. Unde idē paulus oros⁹ primo suarū hystoriarū libro: alexādrū magnū gothos euitādos foze, pnūciasse: pirrū epiri tesalie macedonieq3 regē exhoruisse: cesarē vo qui cūcta armis strauit declmasse ait. Di igit gothi qui multas gētes vt vincēti⁹ i hystorijs capitulo cētesimo duodecimo scribit suo subdiderāt seruicio: hunoz subditi sūt impio. Nā qui gothis seruiebāt: expulsis gothis hunoz parebāt principatui. ⁊ sic huni omni pene scythia potiti: ceteras scytarū natiōes fortitudine ⁊ principatu pmebāt.

Descriptio scythie scōm priores hystorias hūgaroz:

Hanc scythicā hūgaricarū primeni auctores hystoriarū in europa posuere: illāq3 versus orientē extēdi ⁊ ab vno latere pōto aquilonari ab alio riphcis mōtib⁹ ab oriēte vo asia ⁊ ab occidēte fluuio ethewl: quē ⁊ don vocari dixerūt: includi scripsere: gēteq3 in illa, pcreatas vanitatib⁹ deditas ocia amplecti: actib⁹ venereis intēdere: rapinas amare: ⁊ generaliter coloris plus nigri q̄z albi eē dixerūt. Preterea scythicā regionē vna cingi cōphēsione: sed in tria regna: bostardiā. ſ. ac dentiā et magariā diuidi: centūq3 et octo prouincias: in quas olim p filios hunoz ⁊ magoz ob cētū ⁊ octo, pgenies corūdē que de illo rū egresse fuissent femorib⁹ cū de paludib⁹ meotidis in eādē introissent diuisa extitisset habere: ab oriēteq3 scythico regno iurianoz regnū ⁊ post hec tarsiā tādē māgaliā iungi: ibiq3 et europā terminari: et rursus ex plaga estuali sub solari gentē corosiminaz et ethiopiā que minoz india vocaret vicinari: inter meridiēq3 et cursuz don fluuij desertū ineabile eē: ibiq3, ppter intēperiē aeris illi⁹zone serpētis diuersi generis et ranas velut porcos foze: basilicosq3 ac plura toxicata aīalia necnō vnicornē ibidē generari Preterea in scythia grādē fluuiū don vocatū oriri: et illū ab hūgaris ethewl nūcupari: et hūc fluuiū mōtes niueos q̄ scythiā cingerent transcurrere: et amissio noīe ethewl don vocari: iuxta ipsū q̄z versus meridiē gentē kytano z ⁊ gētē alanoz iacere: ⁊ fluuiuz eūdē trib⁹ ramusculis in mare rotūdū cadere. Alterū quoq3 fluniū togatha dictū valde magnū in regno nasci scytharū: illūq3 p siluas desertas paludesq3 ⁊ mōtes niueos vbi sol nūq3 liceret discurrere: tandē in hircaniā intrare: ⁊ ibidē in mare aquilonis vergere: lōgitudineq3 scythie patrie trecētis ⁊ sexaginta: latitudinez vo centū nonaginta stadijs extendi: sitū etiā eiusdē taz munitum q̄ in vno tm̄ loco paruissimo introit⁹ illac reperiet existere: ⁊ rursus ab oriente scythie bessos ⁊ comanos albos vicinari: ac circa mare aquilonis ab occidēte vsq3 susdaliā desertū cē siluestre humano generi ineabile: ⁊ illud ad magnū spaciū extendi: ibiq3 p nouē mēses cōtinuā nubiū iacere dēsitatē: ⁊ mēses p eosdē ibidez solē nisi tm̄ in mēsib⁹ iulio iunio ⁊ augusto a sexta solū horā vsq3 ad nonā cernere mīme posse: ibidēq3 ī mōtib⁹ hui⁹ deserti griffones nidificare ⁊ aues legiffalck que vulgo kerecheth vocant pullos generare posuerūt.

Alia descriptio scythie scōm auctores.

Diuersis auctorib⁹ quoz cure fuit ptes describere orbis hec scythie descriptio ptraria cē videt. Cū schytia illoz iuxta positiōes nō vnū tm̄ sit regnū: sz magnū mūdi ptē suis ambiat limitib⁹. nec enī negari pōt scythiā ī europa cē

Nam isidorus illã maximã fore regionẽ: ptẽqz ei⁹ superiorẽ i asia inferiorẽ vero in europa ponit. Scd q in illa sit fluuius ethewl siue don: ac ab oriẽte iurianox regno: post hoc tarsic: tandẽ mangalie corosminceqz genti ⁊ ethiopie vicinck: qqz scythia aliũ fluuiũ togatha noic habeat: si ceteris auctorib⁹ qui de his reb⁹ scripsere loc⁹ est dand⁹ multũ ab illox positionib⁹ hec descriptio dissidet. Cũ ipsi in cox voluminib⁹ de quopiã regno qđ iurianorũz esset: aut de fluminib⁹ ethewl siue don ⁊ togatha in scythie vl' totius orbis descriptione nullibi mẽtionẽ fecisse reperiant. Aut si scythia tãtũmodo in europa est: quo ethiopia q̃ meridionalis est: ac tharsia ⁊ gẽs corosmina q̃ regna sũt asiatica illi vicinari pñt? Enĩ uero scythia ut auctorib⁹ placuit partim in asia partĩ in europa ẽ eãqz thanais fluui⁹ ripheis i mõtib⁹ ort⁹: nobilissim⁹ amniũ: qui ⁊ asiã ab europa diuidit: vastas ꝑ solitudines decurrẽs mediã intersecat: tandẽ in paludẽ meotidã lapsus illi⁹ vndas auget. Dionisi⁹ ⁊ paul⁹ orosi⁹ scythiã ĩm̃odo i asia ĩtra ⁊ extra imanũ m̃ote hoc est himũ caucasũ collocãt: ⁊ inter ceteras nationes hunos i illa sedẽ natalis soli habere dicũt. ⁊ ipse dionisi⁹ hunos eosdẽ cũ caspijs ⁊ albanis vicinari populosqz feroces ⁊ bello aptos cẽ ponit. Ptholome⁹ vero ac strabo ⁊ plini⁹ asiaticã scythiã ab oriẽte flumie rab: ab occidẽte aũt tanai amne claudi fatent. ⁊ illi ab oriente seres populos locant: quos iuli⁹ solin⁹ arbox frondes aquarũ aspergine humidare: ex hocqz frondib⁹ in eisdem teneras nasci lanugines: ⁊ ipsos seres easdem depectere: ac exinde sericum illud qđ iã in vsuz cõem dãnose vanitatis admissuz est: facere dicit ex quo serico nũc humana ostendunt poti⁹ corpa q̃z vestiunt Deinde vo scythie asiatice meredieten⁹ candesia: mardia: hircania: apia: decerbia: ⁊ bactria regiones: dictis sicut placuit auctoribus cõtermine sũt. Quicquid aũt germania ad oceanũ septẽtrionalẽ ⁊ flumẽ tanaim meotidẽqz paludẽ seiũgit: isidorus oino partẽ scythie inferiorẽ dicit: ⁊ illã vt supradictũ est in europa collocat: ac illi circa mare ponticũ traciã vicinã esse i eadẽqz parte scythie alaniã gotiã daciã retiã regna hoibus notiora ponit. Hãc ꝑ tez scythie trogus pompei⁹, p tota scythia posuit: ⁊ illã ab vno latere ponto: ab altero ripheis mõtib⁹: a tergo asia ⁊ phasi flumine clausam esse arbitratus est.

De gẽtib⁹ scythie interiora incolẽtib⁹: ⁊ de ritib⁹ earũdẽ: deqz auro ⁊ lapidib⁹ ꝑciosis i illa abũdãtib⁹ ⁊ de fluminib⁹ illã irrigãtib⁹

VArias gentes auctores ima scythie incolere posuerũt: quas inter ceteras tũ iuli⁹ solin⁹ de mirabilibus mũdi scribẽs: tũ vo pomponi⁹ mella clari⁹ exprimũt. Ponũt enĩ in pte scythie asiatice neuros: eosdẽqz estatis tpib⁹ i lupos trãsformari: ⁊ reliquo anni cursu rursus in pristinã faciez reuerti. martẽqz, p deo ⁊ enses, p simulacris colore: disqz, p victimis hoies imolare. Dis, ppiquos gelonios: iposqz de inimicorũ cutib⁹ ⁊ sibiipsis indumẽta ⁊ equis tegmia facere. Juxta hos agatirsos hoies ceruleo pictos colore. ⁊ qui ceteris digniores sũt hos magis hec colore vti. Tãdẽ antrophagos inter quos ⁊ esedones cõnumerãt. quib⁹ execrandi cibi humana dicunt cẽ viscera: ꝓpterea illis nullã gentẽ cõtiguari: sed ob nepharũ illox ritũ cũctas finitimas nationes ab illox finib⁹, pfugisse: ⁊ ob hoc totã terre ptẽ vsqz ad mare qđ thybin vocãt ꝑ longitudinẽ illi⁹ore q̃ estiuo oriẽti subiacet vsqz ad seres in vastã solitudinẽ redactam absqz hoie esse. Eosdẽ etiã esedones parẽtũ funera solẽnib⁹, pse qui cantib⁹ ⁊ victimis: cõgregatisqz, primis eadẽ dentib⁹ lamiare ac ouinis cũ carnib⁹ miscẽdo sibiipsis escas facere: capita quoqz cute ⁊ carnib⁹ nudata auro circũdare ⁊ illa gloriosis, p poculis deferre. Chalibes vo ⁊ dacos a ceteris scythis crudelitatis imanitate modicũ aut nihil discrepare. Scito tauros sicut ⁊ neuros pro hostijs aduenas cedere. saccos quoqz ⁊ nomadas vicinis infẽstari: papulaqz pecox sequi. Jn pte vero scythie europea georgianos agros colere. Asiacos vo nec sua diligere nec aliena furari. ⁊ ideo nec sua custodire nec aliena attingere. Satharcos aũt vsũ auri et argenti aspernari et auaricia quid sit ignorare: et eosdem cũ, primi sint ripheis montib⁹ ꝑ assidua hiemis austeritate i speluncis ⁊ sub fossis terraneis habitare: totũqz corp⁹ ac etiã ora ꝑter solũ visuz vestire ponũt. Fatent etiã ꝑter has nõnullas alias i scythia eẽ natiões vltias aũt ad iuga ripheox mõtiũ arisinapsos gẽtẽ vnoculã. ⁊ post hos ac iuga mõtiũ eorũdẽ ptẽ mũdi dãnataz ⁊ in illa cõtinuox casũ niniũ cẽ asserũt: ita q̃ hec pars orbis eterne nubis caligine obsessa sola fit terrarũ que nõ nouit vices tempox: nec aliud de celo accipiat nisi tantũ hyemis rigorẽ sempiternũ: neqz est hõ qui hos ninicos post mõtes ⁊ hãc ppetuã post caliginẽ si quippiã terre aut humi fit dicere q̃at: cũ illa ps mũdi mortalib⁹ ignota cũctis esse phibeat. Nõnulli auctores ⁊ maxie strabo: gnosius: occeanũ korealẽ vel scythicũ, ppter frigoris cõtiguã

intemperiē cōcretū at in ꝑpetuā glaciē verſuz:⁊ ꝓterea inmanigabilē fore putauerūt. Plinius tñ veronēſis dicit q̄ indice naues cōmercij cauſa nauigātes tēpeſtatib⁹ ventoꝝ arrepte i germanicis litorib⁹ inuēte ac ꝑ regē ſueuoꝝ metello gallie ꝓconſuli donate fuiſſent.⁊ ſup his cornelij nepotis vtiť teſtimōio: qō accidere minime potuiſſet ſi ſeptētrionale pelagus cōgelatū ⁊ inmanigabile fuiſſet. Ferūt etiā in aſiatica ſcythia terras auro ⁊ argēto eē locupletes ſed inhabitabiles. Nā cū auro ⁊ argēto ac gēmis affluant griffes ꝓtinaꝝ ſeuūq̄z gen⁹ animaliū ⁊ alites ferociſſime illas cuſtodiūt: nec quēpiā illac adire patunť. Quippe illac attingere ſatagētes cū vidēt: moꝝ vltra omnē rabiē ſeuiētes illos diſcerpūt quāobrē aduenis difficilis ⁊ rarus aut nullus acceſſus illac dať. Lapides etiā ꝑcioſos: criſtallū videlz ac cerauneū ceruleo chorꝛ ſcantē colore. Itē ſmaragdū ꝓptimū cui teofraſtus iter lapides ꝑcioſos tertiā dedit dignitatē cedez ꝓtes ſcythie gigni ꝓhibenť. Nō tñ ad hos ſine diſcrimine ꝓuenť: cū ⁊ eoſ dē ipſi griffes cuſtodiāt: ꝓpter qō dictos ariſinapſos hoīes monoculos cū illis decertare dicūt. Scythe quāto magis interiores tāto aſpioꝛi magiſ ritu dediti incultioꝛeſq̄z eē: bella ꝓterea ⁊ cedes amare: ac conſuetudinē bellātib⁹ cruoꝛē illius quē primū interemerint recenti de vulnere ebibere: plureſq̄z ſe interemiſſe enarrare maximā illis gloriā afferre: inter epulas quoq̄z quis eoꝝ quot interfecerit mentionē ſepi⁹letiſſimā facere:⁊ his qui plures interfecerūt ſeſſiones ſupioꝛes ⁊ bina pocula dare: exptes vō necis ſuos inter ſocios inferioꝛes eē: idq̄z illis inter iurgia maxīo ꝓo opꝓobrio ab alijs obijcere: pacis aūt cōdimēta ⁊ federa mutui ⁊ ꝓmixti ſanguinis deguſtatione ſtabilire tradunť. Immēſis mōtū culminibus ima ſcythie ad ſeptētrionē vergentia amplectunť.⁊ varios flumina rūfundunt decurſus. Inter quos vt dictū eſt thanais ripheoꝝ montiū in latere nat⁹ multas ſaxoſas caucaſi mōtis ꝑ valles immurmurās bꝛumali ꝓte ingētes glacierū moles ſecū trahens mediā ꝑ ſcythiā decurrit: ac aſiā ab europa diuidit: tādē plurimoꝛuz fluminū recipiēs aquas ingēs ⁊ mitioꝛ paludes ingrediť meotidas. Ꝓꝛetera in ſcythie aſiatica flumē qō boꝛiſtenes vocitať ſatis grāde apud neuros oꝛiri:⁊ hoc piſces egregij ſapoꝛis quibus nulla teneras ꝑter cartilagineſ cēnt oſſa nutrire: hyppanē quoq̄z amnē oīuz ſcythicoꝝ amniū nobiliſſimū ⁊ ceteris limpidioꝛē potuiq̄z ſaluberrimū a quibuſdā ſcythicoꝝ amniū principē denoīa

tū: ac etiā pantecapem: gerrū: phaſim:⁊ iaxartem flumina ſcythie ſatis celeberrima illi⁹ intra terminos decurrere: illāq̄z inter cūctos terre partes aqua piſcibuſq̄z ac virentiū herbaruz campis nec nō arboꝛū frondoſis ſiluis ⁊ nemoꝛib⁹ fecundiſſimā eſſe phibent ſupradicti auctoꝛes.

De laude ſcytharū ⁊ de gentib⁹ de ſcythia oꝛtis.

Magna auctoꝛes de ſcythia ſcripſere: ſed multa maioꝛa ſcripſiſſent ſi illā aut hoſtilis man⁹ ꝓuagari potuiſſet: vel barbarice gentis illā incolentis pluſq̄z humana ferocitas mundi ꝓtes luſtrātib⁹ illac tutum iter ꝓbuiſſet. Sūmus enī pōtifex pius in ſuarū libꝛo hiſtoriarū inquit. Ignota eēt nobilis terrarū maxīa ꝑs: niſi romanoꝝ principat⁹ ⁊ magni alexādꝛi potētia oꝛbē apparuiſſet. Strennua enī fuit ſemꝑ ſcytharū man⁹: nec illā romanoꝝ dñatio aut alexādꝛi magni vel cuiuſuis imperij ꝓtās cōcuſſiſſe legiť. Et ſi limites ſcythie quiſpiā hoſtium adiſſe mueniať: nō tñ illius ad interioꝛa aliquis extraneoꝛū principū ſua extendere valuit arma. Dari⁹ rex ꝑſarū ſcythis bellū intulit: ad intimaq̄z illoꝝ puenire ſatagēſ auē: murū: ranā ⁊ ſagittas quinq̄z ꝑ munere recepit:⁊ tandē turpi fūga e medio ſubmot⁹ eſt. Thomiris ſcytharū regina cyrū perſarū regē cū omni pene exercitu deleuit:⁊ amputato illi⁹ capite i vtrē humano ſanguine plenū ꝓiecit: inquiēs humanū qui ſemper ſitiuiſti ſanguinē ad vltimū de illo ſufficiēter bibe. Sophiranū magni alexandꝛi ducē ſcythie cūctis illi⁹ cū copijs ſeua morte trucidarūt. Ueſoimaq̄z egyptioꝝ regē oi bellico apparatu ſpoliatū ſcythe ſuis de limitib⁹ repulerūt:⁊ magno cū dedecoꝛe fugaz capeſcere coegerunt. Arma quoq̄z romanoꝝ magis audierunt q̄z ſenſerunt. Scythica quidē arma virūq̄z maioꝛ pars oꝛbis experta eſt: quocūq̄z gladi⁹ extēſus: ſagitta quoq̄z ſcytharū porꝛecta eſt: nō ſine vulnere redijt Scythie primi oēm aſiā armis domitauerūt: ac per mille quingētos annos vſq̄z ad nini regis aſſyrioꝝ tēpoꝛa principatu ei⁹ potiti illi⁹ tulerūt cēſus:⁊ niſi huic gēti inuidia ſtilū ſubtraxiſſet: ꝓpterea primi imperij nomē ſoꝛtiti digna fuiſſet. Multas gētes claro dignas nomine hec regia emꝛa eſt. Parti enim ⁊ bactriani vt antiquitas voluit auctoꝝ: ſcytharuz ſunt ſoboles. amazones quoq̄z feminas bꝛachio foꝛtes quarū vltimā troianū bellū expertū eſt virtutē ſcythia pepit. Quid aūt de gothis per hunos vt dictum eſt de ſcythia expulſis dicē/

dū est: qui ⁊ alanos vna secū trahētes omni occidēti infestissimi fuere. Hi sunt vt historie tradūt qui romana fortia trāscēderūt menia: tāteqz vrbis solis sacris reseruatis oēm gazā ꝯuerterūt ī predā. Romano insup impio terrori extitere illorūqz ꝑs alia italicis ī oris: alia occidētē versus ferocib⁹ armis sibi regnū effecit Unde hi occiduas qui occupauerūt terras rite gothi alani tāq̄z ex gothis ⁊ alanis simul militātib⁹ nominati vocari debuissent: nūc qui cathalani vocitant̄. Hi q̄zuis hoīes tūc bello apti fuerīt nr̄a tn̄ etate puto: ꝙ vicino ⁊ imbelli ꝑmixti sanguine: oliz patrie morib⁹ oblitis: labioqz mutato: ab armis dissidere noscunt̄: cum nulla de illis celebris ꝑ orbē ꝓ presenti resonet fama: piraticā solū ꝑter vitā: que poti⁹ fame offensio q̄z nutrix est. Hunoꝝ siue hūgaroꝝ genitricē eē scythiā null⁹ dubitat. quoꝝ ⁊ ī principio exit⁹ de scythia virt⁹ milicie ꝑclara efferbuit: ⁊ nūc hoc nostro euo gladi⁹ illoꝝ cōtrarie gētis supra capita nitet. Wandali etiā scytharū sūt gen⁹: qui post hunos siue hūgaros paternis de habitatiōib⁹ egressi partē mūdi affricanā ⁊ eccl̄iaz ꝑsecuti sunt. tandē multos belli seuicieqz post strepitus orbis ꝑte in eadē regnū sortiti sunt Uoluere nōnuili maxīe frater martin⁹ qui romane hystorie compendiū generauit ꝙ he tres nationes puta huni gothi ⁊ wandali vna eadē eēnt generatio: ⁊ eisdē fuissent labij siue lingue tātū/modo noīb⁹ differerēt. Nulla hec rō admittit: nec illi quib⁹ hec placuere euidēti suā intentionē documēto probāt. Nā huni gothos ꝓprijs de sedib⁹ expulissent mīme si huni ⁊ gothi eadē generatio fuissent. Preterea gothi priores hunis dū nec hunoꝝ audiebat̄ strepit⁹ romano impio infesti fuere. Wādali aūt lōge post hunoꝝ egressuz scyticis de ꝑtib⁹ erūpentes vt iā dictū est: affricano in agro sedē sibi fecere. Multas ꝑter has scythia gētes suo ī gremio enutritas fudit: quarū nouissimi thurci eē ꝑhibēt̄: q̄zuis nōnulli illos troiano de genere ꝓpaginē ducere: ⁊ nomē a theucro rege qui troiani belli ī feruore ruiture vrbi auxiliatur⁹ venerat nomē nō thurci sed theucri recepisse putent. Cū tn̄ troianos ab italis deriuatos etatē mūdi circa terciā frigeas adisse oras regnūqz sibi ibidē pariter ⁊ troianā vrbē: q̄ mūdo multas pepit fabulas ꝯdidisse: ⁊ rursus post illi⁹ excidiū: tuz magnū illū eneā patrē ⁊ auctorē romanoꝝ rerū: tū vero anthenorez paduane vrbis ⁊ aquilegie ꝯditorē rursus ī italiā tāq̄z vnde exissent redisse multe historie tradāt. Thurci vt hetic⁹ philosoph⁹ tradidit ī asiatica scythia vltra pericеos mōtes ⁊ tracontas īsulas ꝯtra acquilonis vbera sedes genitrices habuere. Otto aūt historicus frisingēsis ep̄s tradit ꝙ imperātib⁹ grecis ⁊ regnāte apud francos pipino rege: thurci caspias: ꝓut aūt sūmo pōtifici pio multaꝝ historiaꝝ lectori placuit: caucasias egressi portas quid fecerint vicinaꝝ fatet̄ miseria regionū. Hi antiquū tū in amictu tū v̄o in armis scythica quē eduxerūt de patria tenēt modū. Multa de hac gente: deqz eius familia ac lucriferis illi⁹ successib⁹ nicolaus secūduri stilo ꝑ breui vsus ad eneā senoꝝ ep̄um scribēs denotauit. Cū aūt ad presens non de eoꝝ agat̄ reb⁹: id qd̄ illoꝝ framea his nostris seculis satis nota sit in orbe me de illis dixisse suffic at.

Argumentum ꝙ scythia de qua egressi sunt huni siue hungari sit in asia.

Paulū orosiū ⁊ dionisiū alexandrinū philosophū supardictos sequi: idqz ꝙ huni siue hūgari primā in asiatica scythia natalis soli sedē habuer̄t me referre nō pudet Anthoninus etiā qui tum sigibertū tum vincentiū in his rebus imitatus est: oēmqz qui mundanarū rerum inquantum suus cōprehendere potuit stilus seriem conscripsit: hunos ducētib⁹ venatorib⁹ asiatica de scythia ī europā migrasse ⁊ gothos scythie ꝑtibus de europeis deqz ꝓprijs illorū sedibus expulisse: deniqz aucta tum audacie tum armorū virtute in pannoniam venisse: ad alias quoqz nationes terroris manū vt infra scribetur extēdisse: inane posuisse creditur minime. Nec priores hungaroꝝ historie huic sentencie ꝯtradicunt: cū hunos siue hungaros primum in perside tandē in palude meotida cōmorasse ac duce cerua terras in alienas vt supra dictū est trāsmeasse tradāt. Zeliobrē olim hunoꝝ in asiatica scythie manentiū regē: chrosdre persarū regi contra iustinianū romanoꝝ imperatorē cum viginti milibus hunoꝝ in auxiliū venisse romane cōmemorant historie. Pius etiaz romanus pontifex in suis historijs: hunos meotidis palude transmissa in europaz migrasse: omnēqz barbariem inter thanaim ⁊ danubiū occupasse tradit. Et rursus idem dicit se hominem verona ortū qui hoc nostro euo scythicas lustrasset ꝑtes allocutū fuisse: illūqz sibi affirmasse: ꝙ in asiatica scythia ad ortū thanai amnis homines eiusdē lingue cum hungaris pannoniam incolentib⁹ inuenisset. tandēqz rediens cum plerisqz sacre pagīe ꝓfessoribus viris religiosis de ordine sancti francisci qui linguā

illoꝝ nouissent illac ꝓficisci ⁊ sanctũ christi euangeliũ (cum idola
trie forent dediti) ꝑdicare voluisset: sed dñs de mozqua q̃ grece
ꝑfidie subditus est: asiaticos hungaros romane cõiungi ecclesie
ac sacris imbui ritibus egreferẽs ipsos illac transire ꝓhibuisset.

De egressu hunorum de scythia.

Anno igit̃ incarnatiõis dñi tricẽtesimo septuage/
simo tercio dieb⁹ valentis imꝑatoris vt dictũ est
et damasi primi romane eccl̃ie pape in sexta etate
secl̃i huni siue hungari ĩ scythia habitãdo magnũ
creuerũt in populũ: suadẽtibusqꝫ eis venatorib⁹
sup̃dictis in vnuꝫ ꝯgregati: occidẽtales inuadere
regiões decreuer̃t. ac capitaneos puta bele filio chele de genere
zemen orto: keme ⁊ kadicha fratrib⁹ eiusdeꝫ atila kewe de buda
filijs bendegicꝫ de genere kadar eligentes sibi prefecerũt. omni
quoqꝫ cetu sue natiõis cõputato: de centũ ⁊ octo tribub⁹ decies
centena ⁊ octoginta milia de vnaq̃qꝫ tribu deceꝫ milia armatoꝝ
viroꝝ ꝯnumerauer̃t. hosqꝫ manu vti ⁊ hostẽ si occurreret oppri/
mere: feminas quoqꝫ illoꝝ ac familiã popularẽqꝫ gentẽ cunctam
quã secũ ducebant pariter et armenta extraneo ab insultu tueri
deputauer̃t. Unũ ꝑterea rectorẽ noĩe kadar virũ sapientẽ ⁊ ad id
idoneũ q̃ lites sopiret dissidentiũ: furesqꝫ ac latrones castigaret
inter se ꝯstituerunt: edicẽtes nihilominus decreto generali: vt si
rector ipe ĩmoderatã diffiniret sententiã: cõmunitas illã in irritũ
reuocare: errantẽqꝫ rectorẽ tum corripe: ac pariter ⁊ capitaneos
dũ vellet deponere posset. Edictũ etiã fuit q̃ cũ res cõmunitatẽ
eq̃ sorte tangẽtes occurrerẽt: aut general' expeditio exercit⁹ incũ
beret: vt mucro sanguinis aspgine tinct⁹ media hunoꝝ ꝑ habita
cula castraqꝫ deferet̃: voxqꝫ subsequeret̃ preconica dicens. Uox
dei ⁊ preceptũ cõmunitatis vniuerse: vt vnusquisqꝫ in tali loco:
eundẽ designãdo locũ: armat⁹ vel q̃lit̃ põt cõpareat: cõmunitatis
ꝯsiliũ simul ⁊ preceptũ auditur⁹. Hec ꝯsuetudo inter hunos siue
hungaros vsqꝫ ad tẽpora geyse ducis filij ducis toxon filij arpad
inuiolabilit̃ extitit obseruata: ⁊ multos generatione de hac ꝑpe/
tuam redegit in rusticitatẽ. Nã sancitũ erat vt transgressores hu
iuscemodi mãdati: nisi rationabilẽ assignarẽt excusationẽ: cultro
media per viscera diuiderent̃: aut ĩ desꝑatas causas vel cõmunẽ
ĩmisericordit̃ redigerent̃ in seruitutẽ. Hec sanctio alios ex hunis
plebee perhibent̃ effecisse ꝯditionis. Naꝫ cũ vna ⁊ eadẽ fuerint

generatio: ⁊ a quondã hunor ⁊ magor vnanimit̃ ꝓcesserit: aliter
fieri nequisset: vt alter dñs alter seru⁹ vel rustic⁹ effici potuisset.
His tandẽ cõpositis: capitanei sup̃dicti cõmuni voto cũ omni ad
hec deputato populo ingẽtia mouẽtes agmina (non ergo sedib⁹
soli natal' vacuis relictis: sed illis extraneo ab incursu idonea fir
matis custodia) quã primum vt supradictũ est in venatoꝝ ductu
transitis paludib⁹ meotidis ac gothis gẽte robusta ⁊ famosissima
ꝓprijs de sedib⁹ expulsis: deinde aucta potẽtia aĩoqꝫ elati nihil
sibi obstare posse arbitrãtes: tanq̃ꝫ t̃bo vehementissim⁹ oĩa euer
tẽtes: bessos ac chumanos: albos tandẽ susdalos: dehinc ruthe/
nos crudeli sub domitatione ꝑtranseuntes: in nigrã chumaniã q̃
nunc moldauia fore credit̃: deuenerunt. ꝑdomitis nihilomin⁹ in
transitu ipsoꝝ a Tanai flumine vniuersis barbaricis regionib⁹:
tandẽ venerẽt ĩ pãnoniã: ⁊ ad ripas aluei titie statiua fixer̃t castra.

De ingressu hunorum in pannoniam: ⁊ de bello eorundem
in campo Tarnokwelgh cõmisso.

Hec regio olim panis ab vbertate pãnonia denominata
esse traditur: que nunc ab hungaris ipsaꝫ incolentibus
mutato nomine hungaria vocitat̃: regionũ nobilissima:
famosissimorum animũ decursu irrigua: campis pariter
et montibus mixtim decora: auri ⁊ argẽti necnon ceterorum me
tallorum ac salis peroptimi genitrix fecundissima: terrarum ferti
lissima: vino abundantissima: siluarumqꝫ ⁊ pascuorum frequen/
tissima: pro maiori sui parte vndiqꝫ aut ingẽtium molibus alpiũ
aut potenti fluminum decursu clausa. Hanc regionem plurime
nationes incoluisse feruntur: et semper potentior superueniens
generatio agri fertilitate allecta infirmiorem aut expellebat na/
tionem aut subdebat. Nam ⁊ dacorum populus certam eiusdeꝫ
regionis partem olim inhabitasse: tandẽ non sine turbatione se/
cessisse: ac relicto pĩgui pãnonie tellure maritima loca nouergie
proxima occupasse: ⁊ sibi ibideꝫ perpetuã fecisse sedem perhibet̃
Conspecta igitur hac regione: omni hunorum cetui vlterius nõ
incedere: sed cũ vxoribus ⁊ familia ac armentis bigisqꝫ et taber
naculis cum quibus de natali solo descenderant terra in eadem
permanere placuit. Incolebant eisdem temporibus pannoniaꝫ
longobardi gens aduena: ac almani ⁊ italici cũ illis: et tetrarcha
quidam matrinus vel vt quibusdã placuit martinus nomine na
tione lõgobardus: de sabaria oriund⁹: tum eidẽ regioni tũ vero

illoꝝ nouissent illac ꝓficisci ⁊ sanctũ christi euangeliũ (cum idola
trie forent dediti) ꝑdicare voluisset: sed dñs de mozqua q̃ grece
ꝑfidie subditus est: asiaticos hungaros romane cõiungi ecclesie
ac sacris imbui ritibus egreferẽs ipsos illac transire ꝓhibuisset.

De egressu hunorum de scythia.

Anno igit̃ incarnatiõis dñi tricẽtesimo septuage/
simo tercio dieb⁹ valentis imꝑatoris vt dictũ est
et damasi primi romane eccl̃ie pape in sexta etate
secl̃i huni siue hungari ĩ scythia habitãdo magnũ
creuerũt in populũ: suadẽtibusqz eis venatorib⁹
sup̃dictis in vnuz ꝯgregati: occidẽtales inuadere
regiões decreuer̃t. ac capitaneos puta bele filio chele de genere
zemen orto: keme ⁊ kadicha fratrib⁹ eiusdez atila kewe de buda
filijs bendegicz de genere kadar eligentes sibi prefecerũt. omni
quoqz cetu sue natiõis cõputato: de centũ ⁊ octo tribub⁹ decies
centena ⁊ octoginta milia de vnaq̃qz tribu decez milia armatoꝝ
viroꝝ ꝯnumerauer̃t. hosqz manu vti ⁊ hostẽ si occurreret oppri/
mere: feminas quoqz illoꝝ ac familiã popularẽqz gentẽ cunctam
quã secũ ducebant pariter et armenta extraneo ab insultu tueri
deputauer̃t. Unũ ꝑterea rectorẽ noĩe kadar virũ sapientẽ ⁊ ad id
idoneũ q̃ lites sopiret dissidentiũ: furesqz ac latrones castigaret
inter se ꝯstituerunt: edicẽtes nihilominus decreto generali: vt si
rector ipe ĩmoderatã diffiniret sententiã: cõmunitas illã in irritũ
reuocare: errantẽqz rectorẽ tum corripe: ac pariter ⁊ capitaneos
dũ vellet deponere posset. Edictũ etiã fuit q̃ cũ res cõmunitatẽ
eq̃ sorte tangẽtes occurrerẽt: aut general' expeditio exercit⁹ incũ
beret: vt mucro sanguinis aspgine tinct⁹ media hunoꝝ ꝑ habita
cula castraqz deferet̃: voxqz subsequeret̃ preconica dicens. Uox
dei ⁊ preceptũ cõmunitatis vniuerse: vt vnusquisqz in tali loco:
eundẽ designãdo locũ: armat⁹ vel q̃lit̃ põt cõpareat: cõmunitatis
ꝯsiliũ simul ⁊ preceptũ auditur⁹. Hec ꝯsuetudo inter hunos siue
hungaros vsqz ad tẽpora geyse ducis filij ducis toxon filij arpad
inuiolabilit̃ extitit obseruata: ⁊ multos generatione de hac ꝑpe/
tuam redegit in rusticitatẽ. Nã sancitũ erat vt transgressores hu
iuscemodi mãdati: nisi rationabilẽ assignarẽt excusationẽ: cultro
media per viscera diuiderent̃: aut ĩ desꝑatas causas vel cõmunẽ
ĩmisericordit̃ redigerent̃ in seruitutẽ. Hec sanctio alios ex hunis
plebee perhibent̃ effecisse ꝯditionis. Naz cũ vna ⁊ eadẽ fuerint

generatio: ⁊ a quondã hunor ⁊ magor vnanimit̃ ꝓcesserit: aliter
fieri nequisset: vt alter dñs alter seru⁹ vel rustic⁹ effici potuisset.
His tandẽ cõpositis: capitanei sup̃dicti cõmuni voto cũ omni ad
hec deputato populo ingẽtia mouẽtes agmina (non ergo sedib⁹
soli natal' vacuis relictis: sed illis extraneo ab incursu idonea fir
matis custodia) quã primum vt supradictũ est in venatoꝝ ductu
transitis paludib⁹ meotidis ac gothis gẽte robusta ⁊ famosissima
ꝓprijs de sedib⁹ expulsis: deinde aucta potẽtia aĩoqz elati nihil
sibi obstare posse arbitrãtes: tanq̃z t̃bo vehementissim⁹ oĩa euer
tẽtes: bessos ac chumanos: albos tandẽ susdalos: dehinc ruthe/
nos crudeli sub domitatione ꝑtranseuntes: in nigrã chumaniã q̃
nunc moldauia fore credit̃: deuenerunt. ꝑdomitis nihilomin⁹ in
transitu ipsoꝝ a Tanai flumine vniuersis barbaricis regionib⁹:
tandẽ venerẽt ĩ pãnoniã: ⁊ ad ripas aluei titie statiua fixer̃t castra.

De ingressu hunorum in pannoniam: ⁊ de bello eorundem
in campo Tarnokwelgh cõmisso.

Hec regio olim panis ab vbertate pãnonia denominata
esse traditur: que nunc ab hungaris ipsaz incolentibus
mutato nomine hungaria vocitat̃: regionũ nobilissima:
famosissimorum animũ decursu irrigua: campis pariter
et montibus mixtim decora: auri ⁊ argẽti necnon ceterorum me
tallorum ac salis peroptimi genitrix fecundissima: terrarum ferti
lissima: vino abundantissima: siluarumqz ⁊ pascuorum frequen/
tissima: pro maiori sui parte vndiqz aut ingẽtium molibus alpiũ
aut potenti fluminum decursu clausa. Hanc regionem plurime
nationes incoluisse feruntur: et semper potentior superueniens
generatio agri fertilitate allecta infirmiorem aut expellebat na/
tionem aut subdebat. Nam ⁊ dacorum populus certam eiusdez
regionis partem olim inhabitasse: tandẽ non sine turbatione se/
cessisse: ac relicto pĩgui pãnonie tellure maritima loca nouergie
proxima occupasse: ⁊ sibi ibidez perpetuã fecisse sedem perhibet̃
Conspecta igitur hac regione: omni hunorum cetui vlterius nõ
incedere: sed cũ vxoribus ⁊ familia ac armentis bigisqz et taber
naculis cum quibus de natali solo descenderant terra in eadem
permanere placuit. Incolebant eisdem temporibus pannoniaz
longobardi gens aduena: ac almani ⁊ italici cũ illis: et tetrarcha
quidam matrinus vel vt quibusdã placuit martinus nomine na
tione lõgobardus: de sabaria oriund⁹: tum eidẽ regioni tũ vero

mesie achaie vtriqz tracie: dalmacie ⁊ macedonie: de romanorũ gratia p̃erat: homo armis bellicis informatus. Hic cũ immensaz multitudinẽ ignote gentis intra sui dñij limites penetrasse et ad rippã Cicie castra posuisse: manũqz in direptionẽ rerũ sui populi extendisse audiuit: totus ꝯtremuit: nec illos sui regimĩs cũ gente aggredi ausus fuit. Romanoꝝ igit̃ petiuit auxilium. Eadẽ tempe state detricus de verona natione almanꝰ: romanoꝝ principũ de voluntate oĩ germanie p̃sidebat. Iste detricus per romanos in matrini auxiliũ delectꝰ est. Quãobrem detricus ꝯgregato ingẽti germanico italicoqz ac aliarũ ꝑmixtarũ gentiũ exercitu descẽdit in pannoniã: ⁊ in zazalom castrametatus est. de hinc ad ciuitatez potentianã vbi matrinꝰ ꝯgregata longobardoꝝ multitudĩe resi debat venit. Erat enĩ hec ciuitas vt quidaz aiunt latinoꝝ ad litꝰ flumĩs danubij inter thetem ⁊ zazalom situata. Ad quã cũ venit detricꝰ cũ matrino ꝯsiliabant̃: si transito danubio hunos in illoꝝ descensu et tabernaculis inuadere deberent: vel ad cõmittendũ bellũ aliũ competentẽ locũ eligerent: q̃sqz modus cũ tam ignota gente in ꝯflictu esset seruandꝰ. Hac igit̃ ꝯsilij disceptatione inter detricũ ⁊ matrinũ diutiꝰ ꝓtracta: hunis eosdez ꝯtrarias ipsis res disponere ignotũ erat mĩme. q̃re magna ꝑte sue gentis ad p̃lium disposita: ceteris in p̃meuo descẽsu ꝓ custodia rerũ remanentibꝰ venerũt secus danubiũ. Quos licet detricꝰ ⁊ matrinꝰ sibi ꝓpin/quos esse sciant: non tñ illos ꝓpter interstantiã danubij timebãt cũ eos oĩno nauiũ carere scirent suffragio. Ducebant igit̃ q̃etas noctes. nec quippiã hostẽ tanto flumine a se disiunctũ metuebãt Huni vero plurima qui iã flumĩa post discessũ ipsoꝝ a scythia in vtriuz officio transnatare assueuerãt: noctis tenebroso subsilẽtio vtribus eisdẽ inflatis se illorũ nauigio cõmiserunt. Transnatato itaqz infra sicambriã danubio in ea ꝑte vbi nũc villa kelenfewld locata est (ꝓpter qd̃ ⁊ eadẽ hoc vocabulo denoĩata fore dicitur) irruerũt tandẽ hostilẽ sup̃ exercitũ in campo secus ciuitatẽ poten tianam: quẽ illa sua intra mœnia capere non poterat: in tentorijs quiescentẽ. Ingens exuberat vociferatio: cedesqz maxĩa cõmit/titur. Nã matrini ⁊ detrici exercitꝰ ex subita inuasione attonitus nedum in sui defensionẽ armis vti valeret verũ ad quã partem fugere deberet ignorabat. Perimebãtur ergo per hunos velut errabunda pecora: nec illis quepiã fuga vitã redimebat. Quare omni ea parte lombardici pariter ⁊ almanici ceterarũqz gentium

exercitu que extra muros ciuitatis erat fuge intẽta: ⁊ per hunos crudeliter trucidata et deleta: huni postq̃z dies illuxit in campo tarnokwlg descenderẽt. Detricꝰ aũt per hanc inuasionẽ admodũ turbatus: vna cũ matrino ⁊ residua ꝑte exercitꝰ q̃ tum in ciuitate potentiana tum vero in castris ad zazhalom cõstituta erat irruit sup̃ hunos. Bellũ igitur cõmittitur acerrimuz hincinde cadunt cadauera mortuoꝝ magna strages fit ꝑte in vtraqz. Solis tandẽ circa occasũ: hunis tum p̃cedentis noctis insomnio tum ꝯtinuis belli laboribꝰ fatigatis: romanoꝝ exercitꝰ fit supior. Sed cũ non minorẽ q̃z huni accepisset stragẽ illos fugientes ꝑsecutos ẽ mĩme Illi quidẽ fugiẽtes trãsnatato rursus danubio ꝑuenere ad suos

In hoc prelio kewe capitaneũ interisse: de hunis quoqz centũ ⁊ vigintiq̃nqz milia: ex detrici v̓o ⁊ matrini exercitu demptis illis quos nocturna in tentorijs pugna peremit ducenta ⁊ decẽ milia corruisse: antiq̃ hungaroꝝ tradũt historie. Alta vero die detricꝰ ⁊ matrinus cede gentis eoꝝ ꝯnumerata: timentes ne altera vice similes fierent victores: vt tantũ ꝓprijs reseruatis ꝑsonis soli si possent in castra redirent: cũ cuncta ipsorũ exercitus residuitate versus Tulnã ciuitatẽ ꝓcesserunt. Hec ciuitas nr̃o euo ducatui austrie subiecta est: ⁊ tres rastas distat a wienna. Illa aũt ciuitas ea tẽpestate erat latinoꝝ: interqz ciuitates pãnonie computabat̃. Cũ aũt huni hostẽ retrocessisse cognouerẽt: ad campũ certaminis sũt reuersi. cadaueraqz suoꝝ ⁊ kewe capitanei recolligẽtes more scythico iuxta stratã cõmunẽ decẽti cũ honore ꝯdigne tradiderẽt sepulture. ⁊ nihilominꝰ tante rei ꝑpetua ꝓ memoria ibidẽ statuã siue columnã lapideaz solennẽ erexerũt. locumqz illum keweoza

vel kewehaza vocauerunt. Nostra quoqz etate locum eundem corrupto vel mutato vocabulo: prout id apud hũgaros fieri solet: keazo appellari haud absurdum est arbitrari.

De bello ad locum qui kesmawr dicitur cõmisso.

Post hec huni siue hungari: animositate armorũqz directione romani exercitus experta: renouato exercitu ꝑtes pãnonie transdanubiales inuaserunt. ⁊ illis obtentis ac sub iugum redactis: totaqz familia in eosdẽ transducta: versus Tulnã ciuitatez vbi ipsoꝝ hostes ꝯgregati manebant ꝓcesserunt. Detricus vero et matrinꝰ cũ oĩ apparatu romani exercitus quẽ hr̃e poterant in campo kesmawr illis occurrerũt. Acri ergo ꝯcursu mutuo ambo hostes ꝯtrarias irruerũt in turmas. Huni vero magis mori q̃z pugne cedere preoptantes: scythica cõsuetudine clamores edentes horribiles: et timpana pulsantes: omni armoꝝ genere maxime innumerabiliũ emissiõe sagittarũ in hostẽ vtebant̃. Turbatis ea ꝓpter vndiqz romanis agminibus: huni maximam in illis cedem efficiebant.

Post bellũ tandẽ mane inchoatũ: ⁊ horam vsqz nonã acri certamine ꝯtinuatũ: romanꝰ exercitꝰ deuictꝰ: post ĩmensam sui stragẽ terga vertit. Quos huni inseq̃ntes in sortez ⁊ vindictã suoꝝ per illos in cãpo tarnokwlgie occisoꝝ acriter ꝑimebant. Cecidit p̃lio in hoc matrinꝰ hunoꝝ ense interfectꝰ: et detricꝰ sagitta in fronte vulneratꝰ tãti sanguĩs euasit diluuiũ. Cuiꝰ tandẽ sagitte truncũ ipse detricꝰ vrbẽ ad romanã dignitatis imꝑatorie in curiã ꝓ documento certamĩs per ip̃m cũ hunis cõmissi in fronte detulisse: ⁊ ꝓpter hoc ĩmortalitatis nomẽ vsurpasse narratur. hungaroꝝqz in ideomate halathalon detreh dici meruit p̃ntem vsqz in diem

Hunc detricũ galeã quandã hũisse: ⁊ illaz q̃nto magis deferebat tanto maiori claritate refulsisse fabulant̃. In hoc quidez p̃lio ex hunis q̃draginta milia: necnõ illoꝝ capitanei: bela: keme: ⁊ kadycha cecidisse dicunt̃. quoꝝ tandẽ capitaneoꝝ cadauera ipsi huni ad statuã memoratã detulert̃: ⁊ ibidẽ ꝯdigne tradidert̃ sepulture Quãti aũt romano de exercitu corruert̃ ꝓ compto valet dicere nemo. sufficit tñ certamine in hoc tantã ipsos cladez accepisse: q̃ ꝑamplius illos ꝯtra hunos ꝯgregari nullus oĩno hoĩm ꝑsuadere potuit.

De electione Atile in regem: deq illius moribus ⁊ armorum gestaminibus quibus in hostem vtebatur.

Cum p⁹ hec pacifica possessiõe pãonice regiõis potiti: dñice incarnationis q̃dringentesimo p̃mo ab ingressu v̊o eor in pannoniã anno vigesimo octauo: ceteris capitaneis vt sup̃ dictus est vita functis: Atila dũtaxat qui hungarico idcomate ethele dictus est ⁊ buda fratre eiusdẽ supnumen/tibus: eundez atilã sup se vnanimi voto piter ⁊ cõsilio regia dignitate extulerũt. Cõpetebat huic homini hec dignitas: cũ oim hunor pacri fuerit ingenio: robore quidẽ animi: ⁊ labor tolerãtia: disciplinaqz rei militaris ac industria: ⁊ ambitione: oibus supior. in hoste fallendo insidijsqz opprimendo: ac dolis struendis: versut⁹ ⁊ pcalidus. corpore strenuus animo fortis piter ⁊ audax: in voluntate quidẽ magnanim⁹: ⁊ in plis astutitissim⁹: psona egregi⁹: pectore ⁊ humeris latus: colore teter siue fuscus: intuitu austerus. barbã quidẽ longã deferebat. venerens quoqz admodũ fuisse tradit. Atila principatu adepto tanq̃z regio de germine natus oia sui regimis negocia serie per/optima ⁊ gloriosa cõposuit. Nam se expeditionẽq̃z suã armis politis p̃munuit. multa quoqz ingenia: machinas videlicet et certa tormenta ad frangendas ciuitatũ ⁊ castror munitiones p̃parare piter ⁊ adaptare fecit. Decẽ p̃terea falcatorũ curruũ milia hũisse fertur. ⁊ cũ his su⁹ vbiqz exercit⁹ muniebat. Tabernacula quidẽ ac papiliones ⁊ tentoria illius iuxta diuersarũ regionuz ritum et p̃suetudinem varijs modis p̃texta hẽbat. Ex quibus vnum pro psonali eiusdẽ residẽtia sericeis p̃textum de pãnis: auroqz splendenti ac lapidib⁹ preciosis intermixtim adornatũ: ⁊ tam mirifice p̃iunctum ⁊ solidatũ fuisse tradit: vt extendentib⁹ illud ⁊ recolligentibus faciles p̃beret labores. Columne vero eiusdẽ tentorij auro ductili fabrefacte: in illarũ iuncturis lapidib⁹ adornate pciosis fuisse dicunt. Sua etiã maristalla quã suis exercitualibus in expeditionib⁹ deferebat: pro maiori pte de purpura ceteriqz sericeis pãnis erat p̃parata. Nec licet diuersarũ regionũ equorum genere sepi⁹ fuerit repleta: nõ tñ larg⁹ princeps illorũ gaudebat de pluralitate: ꝫ illos tum principib⁹ exercit⁹ sui: tum vero suis militibus abundanter distribuebat: in tñ q̃ aliqñ duos vel tres p̃prio eqtandi pro vsu vix hẽbat. Selle quidẽ et ceteri eqtandi apparatus multo resplendebãt auro ⁊ gẽmis. Mensa quoz tum vero coquinaria vasa aurea fuisse dicunt. Thalam⁹ quidẽ ⁊ stratũ regale quib⁹ suus in expeditionibus p̃pria vtebat pro quiete: nõ sine auro gẽmisqz ac ceteror p̃cioso̊ metallo̊ genere erat: in tñ q̃ ambasiatores extranei illius cãpestria dũ venebãt ad hospitia: eadem p̃spicientes: his a quib⁹ venerant redeuntes mirabundi referre non valebant. Iste rex non tñ in his: sed in cũctis seculi pompis abundans et gloriosus erat. Quãus etiã seuerus fuerit peregrinis: tñ a nationib⁹ suaz p̃pter liberalitatẽ multum diligebat. Confluebant enĩ ad illũ mundi de cardinibus bellum quoz cure erat extranee nationes. quibus ille in magna rerũ distributione liberaliter rñdebat. In expeditione vero sua decies centena milia hunor extranear p̃ter nationes q̃ innumerabiles erant hĩe perhibẽt. Et cũ vnus de ipsis decies centenis milibus bello vel morte deficiebat: alter in illi⁹ locũ mox dirigebat. Nolebat enĩ tant⁹ princeps vt suus exercit⁹ qñcunqz eclipsim pateretur. Arma quidez tutricia hunor de scythia secũ apportata ex corio ferroqz desuper polito fuisse ferunt. Arcusqz ⁊ sagittas ac lanceas pacutissimas ad offendendũ hostez gestabant. ac clipeo vel scuto tecti: cultroqz ad femur accincti: vultu horridi: barbacrimibusqz indispositi: pellib⁹ vestiti: cũcto populo terror piter et formidini erant. Ipse quoqz atila rex ẽmuis ad subiectas sibi gentes liberal' fuerit: p̃pter innatã tñ sibi seueritatẽ suiqz intuit⁹ austeritatẽ a suis nimũ timebat. Suis quoqz bellicis p̃signijs tum in scuto tũ in vexillo auis imaginẽ ad modũ asturis depictã coronaz in capite hñtem gestari faciebat. Hec quidẽ insigna per hunos siue hungaros vsqz ad tpa ducis geyse filij ducis toxon gestata fuere. Tytul⁹ aũt suus hanc formã p̃tinebat. Atila filius bendekucz: nepos magni nemroth: nutrit⁹ in engadi: dei gratia rex hunor: medor: gothor: danor: metus orbis ⁊ flagellus dei.

Titulus Atile

Quõ rex Atila Budã frẽm suum sui regni effecit participem.

Postq̃z aũt atila in regie dignitatis gloriã sublimat⁹ extitit: romanaqz destitit se p̃tegere man⁹: ipse atila sedẽ sibi in ciuitate sicambria superius noiata elegit. Tandẽ ex ĩnata sibi ambitione vicina p̃stituit inuadere regna. Quãobrẽ ne ipso absente hostil' q̃ppiam suo in dominio efficeret man⁹: Belã frẽm suum sui regimis effecit participez. ⁊ illũ a flumine Titie vsqz ad amnem

Tanai sup vniuersas barbaras sibi subiectas natiões principẽ ⁊ rectorẽ constituit. Post hec sue potentie fama vndiqꝫ diffusa: ⁊ validis nationib⁹ ad illum ꝯcurrentibus: ꝓuincias circũstantes mesiã scꝫ ac achaiã: macedoniã: ⁊ vtrãqꝫ traciã inuasit. Tulerant enĩ he regiões matrino ꝯtra hunos auxiliũ. ⁊ regi atile ꝓpterea easoeꝫ q̃ꝫ primũ inuadere cure erat. Quib⁹ tandẽ regionib⁹ rex atila perdomitis: ⁊ sub iugũ sui principat⁹ redactis: victor redijt sicambriã. Hec regis atile victoria multas orbis ꝑ ꝑtes diffusa: marcianũ romanoꝝ ⁊ totius orientis imperatorẽ territauit. Nã statim postq̃ꝫ tantarũ terrarũ atila triumpho est potit⁹: timuit ne eo magis sui imperij penetraret ad interiora: cũ ꝑsis qui tũc illi⁹ fines acriter ꝑurgebant treugas fecit. Hac etiã regis atile sorte maxime ꝑtes mundi pulsate: multe natiões: potissime ille quarũ direptio rerũ animi erat: sponte illi se subdiderunt. Inter quas walmer orientaliũ rex gothoꝝ nobilissim⁹: ardaricusqꝫ gepidaꝝ rex famosissim⁹: ꝑterea marchomani: sueui: sgnadi: eruli: ⁊ turĩgi populi ex ĩnata militie virtute perstrenui: regi atile in seruitutez pariterqꝫ ⁊ societatem sponte se dederunt.

De memorabili ⁊ magno Atile regis bello in campis cathalanicis cõmisso.

Rex igitur atila tantarum superb⁹ imperio nationum: tantarũqꝫ virib⁹ fretus gentiuꝫ: oĩa que cogitabat se facile ꝑficere posse arbitratus est. Quare vt dictũ est in sicambriã rediens: cunctis sui dominij principibus solennez curiã celebraturũ ꝓmulgare ꝑcepit. Edicto igitur regio magnas circũstantium regionũ per ꝑtes diuulgato: ⁊ ipsa curia multoꝝ aduenarum nobilium aduentu tumescente: tandẽ detric⁹ de verona qui prius hostis erat: regis beniuolentia pariter ⁊ liberalitate auditis: cum multis germanie principib⁹ tanti regis venit in curiã: ⁊ nõ min⁹ ceteris se illi exhibuit gratũ ⁊ familiarẽ. Rex vero atila multa liberalitate illi ceterisqꝫ principibus cũ illo existentib⁹ rñdit. Cum igit̃ detric⁹ principẽ erga se beniuolũ esse sensit: ꝑsuasit illi vt regiones occidẽtales romano imperio subditas inuaderet. Aiebat enim ꝙ oĩm armorũ essent destitute ꝑsidio. ⁊ si rex illas aggrederet̃: non sine magni honoris noĩe exinde rediret. Quapropter rex atila ꝯsilio detrici ductus: ingentẽ mouit tum sue tũ extranee gentis expeditionẽ. Egressus tandez de sicambria primo illiricos dicit̃ inuasisse. Deinde omni pene germania ꝑuagata: ac cunctis ciuitatibus ⁊ castris que occurrebant subuersis: intrauit tandez in regnum Constantie. vbi rex sigismundus eiusdem terre princeps circa Basileam magno cum exercitu illi dicitur occurrisse. Quo per regem atilam cum omni expeditione sua contrito et fugato: post hec dum idem rex sigismundus ad arcendũ hostem se viribus imparem vidit: atile dominio cum omni sua se subdidit gẽte. Deinde rex atila secus renum transeundo Argentinam ciuitatem munitissimam quam romanorũ cesar nullus expugnare potuisse traditur obsedit: expugnauitqꝫ. ⁊ cuncta que in illa erant diripuit. ac muros illius in multis locis diruere fecit. vt cunctis intrantibus in illam liber ⁊ sine difficultate preberet̃ introit⁹. edicens nihilomin⁹ firmissime ne illius murus rege ipso viuente quandocũqꝫ repararetur. vt non argentina sed propter viarũ pluralitatez quas in muro illi⁹ fecerat aperire Straspurg vocari deberet. Deinde amoto exercitu: luxonium: bizantiam: chalom: masticon: ligonez: burgundiã ⁊ lugdunuꝫ: ciuitates munitas ac fortes opibusqꝫ ⁊ viro diuites expugnando diripe ac humotenus destruere fecit. Tandem per omnes gallias discurrendo oĩa euertebat. nec aliquã ciuitatem vel castellum aut oppidum a manu illius quepia tutare potuit munitio: sed velut seua quedam tempestas in igne et gladio oĩa ꝯsumpsit. Inter hec ignorabat rex atila ethium romanũ patriciũ cum ĩnumerabilibus occidentaliũ nationum copijs ad galliarũ subsidium aduenisse. Terciam ergo partem sui exercitus contra soldanum mirmãmon denominatum principem potentissimum qui tunc gallicie dominabatur destinauit. Quos dum soldanus contra se venire persensit: cum esset ad cõmittendum cõflictum imparatus: de vrbe sibile fugiẽs ante illos brachio maris quod strictum sibile dicitur trãsnauato in marochiam se recepit. Atila vero rodano flumine tenus progrediens et omnia demoliens: tandem vrbem aurelianam obsedit. In cuius obsidiõe patriciũ predictum contra se armari gentesqꝫ cõducere audiuit. Ne igit̃ wissegothi id est gothi occidentales in gallis manentes: ipsi patricio imigerentur: sibiqꝫ ex hoc hostilis manus grauior fieret timuit. Quamobrem astutia quadaꝫ amicum gothis se simulans: ad theodoricum illorum regem nuncios destinauit. ⁊ se cum illo amiciciã seruare velle: tantũmodo cũ romanis sibi agere debere intimauit. Ethius v̄o patrici⁹ in hac re atila solertior prius regẽ

theodoricū adortus est. illiqz antiqs humoꝝ inimicicias quas in suam gentem in eiusdē de ꝓprijs sedibus expulsione intulerant reducens in memoriā: eundez ab atile amicicia discindens suam ꝓtraxit in societatem. Atila aūt cogitans quanto magis differret bellū tanto magis inimica manꝰ augmentaret: qua ꝓpter aureliane ciuitatis ab obsidione suis copijs remotis: vt hostez minus ꝓmptū adoriret: illac vbi hostis manebat accelerare festinabat. In transitu aūt cum quidam heremita vite idonee in montium abruptis repertꝰ ꝛ ad atilā regē adductus: qqz futura predicere sciret accusatus fuisset: rex atila illuz humane suscipiens suarum rerum euentū ab illo scisscitatꝰ est. Ille multā post taciturnitatez infesto regi dixit. Maxime princeps hoiem ignarū diuinā cogis exprimere voluntatez. Quid putas in me esse de celestibus qui vermiculꝰ sum terre: Sed vt a potentia dei mei quē tu ignoras quēqz psequeris te nihil tenere: aut me tibi de futis dicere aliqd non posse arbitreris: magis vt deberē in lingue ministerio dissolutus ad te hec verba facio. Tandē inquit. Deus oipotens qui tantarū gentiuz regit imperiū hac vice suc austeritatis gladium tuas dedit in manꝰ. Tu enī es flagellū dei. ꝛ tua seueritate a sua declinantiū iusticia impietatē ipse deꝰ corrigere voluit. accipiet tñ hunc gladiū a te dū voluerit ꝛ illū alteri tradet. At autē scias bello cūcta vincere non hūanitatis sed diuinitatis esse potentiā hac vice romanis ꝑlio inferior eris. non tñ infra tps tibi ꝑfixum tuis de manibꝰ psecutionis gladius cadet: nec tuū hac vice oīno extinguet imperiuz. Stupefactus admodū rex atila in heremite relationis: illū amouens ac sub custodia teneri ꝑcipiens: vniuersos auruspices ꝛ diuinatores quos ad adinstar paganoꝝ magna futurarū rerū dicendi pro spe secū deferebat ad se vocari iussit: ꝛ illos si heremite sequerent iudicia tēptauit. Illi quidē extis pecoꝝ vt barbaroꝝ erat ꝓsuetudis ꝓspectis: aliarū etiā rerū ad id idonearū scrutinijs diligent exaiatis: dicta heremite approbarꝫ. nihilominꝰ tñ ꝓtrarie ptis summū ducē in ꝑlio casurū predixerꝫ. Rex atila cū oīm principū esset supbissimꝰ: oīa que ꝑdicta erant in se ꝓtingere ꝗz fuge ꝑsidio se ꝛ suum populū saluum efficere ꝓoptauit. Heremita tum ꝓtubernia atile tū munera refugiēte per atilā in pace dimisso: ipse atila cū cuncta sua expeditione cathalanici agri vbi romanꝰ ꝓgregatꝰ erat exercitꝰ deuenit. munitusqz castris curruū falcatoꝝ hostez expectabat. Sed cū chiū patriciū multo extranearuz nationū presidio gaudere audiuit: mox illum terciam partem sui exercitus contra Soldanum misisse penituit Astutissimus princeps admuenta occasiōe a patricio sub pace fienda inducias pugnan oi petebat. non vt terga verteret sed vt dimissa sui exercitꝰ pars interim ad illū remearet. Cognouit patricius regis atile astutiā: et inducias se daturū negauit. Ingenti enim tum romani exercitꝰ tum vero extraneaꝝ nationū armata expeditione gaudebat. Antiq enī hungaroꝝ historie cū illo decē reges occidentales cū cuncta illoꝝ potentia fuisse tradunt. Anthoninus vero ꝛ sigibertus prefatū gothoꝝ regez theodoricum. Burgundiōes quoqz ac alanos: francos cū rege ipsoꝝ meraneo saxones: ripariolos: lambriones: sarmatas: britones: luterianos ac pene oēm populum solis ad occasum manentez ethio patricio auxilio fuisse. atilā vero regez cū quingentis milibꝰ de pannonia egressuz extitisse suis posuere ī chronicis. Et ꝗuis ipse atila diuinationibꝰ ꝑdictis admodū turbatꝰ fuerit: tñ quia suprem̄ ducē hostilis exercitꝰ in ꝑlio moriturū ꝑdixerant: de interitu ethij patricij cū ille totius romani exercitꝰ esset dux cogitabat. Nā illius necez cū sibi supra oēs molestꝰ foret ꝓmaxime optabat. Hac ergo intentione atila etiā cum interitu sui populi bellū cōmittere non formidabat. Conuenerꝫ igitꝫ vterqz hostis in cāpis cathalanicis qui in longitudine ducēta ꝛ in latitudine septuaginta ad miliaria extendi phibentꝫ. Et dū sibi distarent leuibꝰ vsi sunt certaminibꝰ Tandē ventū est ad locū vbi certamen amplius differri neqbat. Atila vero rex tum heremite tum diuinatoꝝ responsa ꝓmente ferēs: de exitu belli dubius occasionē dedit vt hostē maturo die ꝓueniret. vt si viri armoꝝumqz inferior esset ꝑsidio: saltē supueniens noꝝ illi adiutorio fieret. Quapropter aduesperascente iam die oīs multitudo vtriusqz ptis cōmota est. Concurruntqz hinc inde fortissime nationes. bellū inchoaꝫ asperrimū: quale vix vlla narrat historia. clamoribꝰ turbarūqz ac timpanoꝝ resonantijs et ensiū tinnitibꝰ alta resonant aera. multa milia hominū hincinde ꝓstrantur. Oisqz illa campi planicies cadaueribꝰ adeo repletur vt necesse esset pugnantibꝰ sup occisoꝝ corpora decertare. Tāta ibi hoīm equoꝝūqz multitudo corruisse: tantusqz sanguis effusus extitisse tradiꝫ: vt riuulus exigui momenti mediū certaminis decurrens ꝑ campū: ex hoīm equoꝝūqz occisoꝝ cruore tantū inundatiōis cepisset incrementū: ꝙ cadauera secū traheret ꝓemptoꝝ

Cecidit in hoc prelio rex ille gothoꝝ prestantissimus theodoricꝰ inter fortissimos hostiũ cuneos interfectus. Preterea ex vtraqꝫ parte centum octoginta milia hominuꝫ per historicos qui bello de hoc scripsere quasi vna vocis cõsonantia in hoc turbine belli perisse traduntur. Et q̃zuis in chronicis hungaricis atilã victorẽ fuisse: ceterosqꝫ reges qui ethio patricio in subsidium venerant: audita morte regis theodorici fugisse posuerĩt: sigibertus tñ ac anthoninus ⁊ quasi vniuersa romanoꝝ opera historiarum: atilã bello inferiorẽ fuisse narrant. Dicunt enim sigibertus ⁊ anthoninus: ꝙ cũ diu equo marte hostem inter vtrũqꝫ pugnatũ fuisset: tandem exercitus atile cessisset: ⁊ se plaustrorũ inter munimenta cõtinuisset. Sequenti vero die thorismundus theodorici regis gothoꝝ filius qui cum patre ꝯtra hunos pugnaturꝰ in subsidiuꝫ patricij venerat: patris mortẽ hunoꝝ sanguĩe vindicare: atileqꝫ castra cũ suis gothis expugnare disposuisset. Qđ postq̃ꝫ atile intonuisset: idem dum oĩno de victoria iam desperaret: de equitũ sellis struem cõponi iussisset inquiẽs. si hostem p̃ualere videbitis hanc ipse struem ascendã: vosqꝫ ignem supponite. Elegi etenim potiꝰ a vobis qui mei estis cremari q̃ꝫ hostiũ gladijs interire: aut captus qui rex tantarũ sum nationũ in manus romanoꝝ vel gothorum deuenire: ⁊ illis ludibrio fieri. Ethius aũt patricius thorismundi volũtatis ꝯscius: timebat: ne deleto atile exercitu ipse thorismundꝰ victoria sup̃bus illi cui nũc auxilio est hostis fieret: armaqꝫ in romanos vertens illos de facili opprimeret. qua ꝓpt̃ thorismundo quasi de rebus sibi necessarijs ꝯsulens ait. Thorismunde. ⁊ patrẽ vindicare et hostẽ opprimere cũ ad hec vnanimi voto ꝯgregati simꝰ: esset optimũ. sed cũ paterna tuaqꝫ obsequia animũ meũ in bona voluntate tibi annexerũt: vellẽ tibi de tuis rebꝰ admodũ placentibꝰ aliquid p̃suadere. Scis etenĩ genitorẽ tuũ iam vita esse functũ: ⁊ te germanũ domi hr̃e hoĩem regnãdi peridoneũ. timeo igit̃ ne audita morte patris regnũ sibi vsurpet Tu quoqꝫ si hunos aggrederis: qui heri vicistr (cũ belli dubius sit exitus) hodie vinci poteris: ⁊ post hec fractis viribꝰ domesticũ gerere belluꝫ tuo germano impar eris: acerbiusqꝫ tibi cũ tuis q̃ꝫ cũ alienis erit dimicandũ. Age igit̃ ⁊ festina: vt potiꝰ p̃uenias q̃ꝫ preueniaris. Thorismundus q̃si salubre ⁊ sibi necessarium ethij amplectẽs ꝯsilium ita putauit faciendũ. Quo abeunte residuus romanus exercitꝰ simul cũ auxiliarijs disp̃sus est. Tercia quoqꝫ pars exercitꝰ atile q̃ huic bello interesse non poterat: ipso viuẽte pannoniã redire ausa fuit nunq̃ꝫ. Sed ibidẽ cathalanicis in oris p̃mãsisse: ⁊ eiusdẽ terre incolatũ recepisse. ipsos aũt hunos quos rex atila ꝯtra zoldanũ destinauerat p̃ter extraneas natiões sexaginta q̃nqꝫ milia fuisse: ⁊ hoꝝ quidẽ capitaneos ipsoꝝ lingua hispanos vocatos extitisse: ⁊ exĩde hispaniã nomẽ accepisse tradũt

Quomodo Atila rex flagellum dei se vocari iussit. ⁊ de destructione remensis ciuitatis.

Post hec rex atila cum vidit romanoꝝ exercitũ dilabi maiori seueritate intumuit: arbitratusqꝫ amplius romanos cũ illo ꝯgredi non audere dixisse fert̃. Stella cadit: tellus tremit: en ego malleus orbis. Seqꝫ iuxta heremite dictũ flagellũ dei iussit appellari. Tandem tantas belli post fatigatiões in campo prelij supradicto aliquos per dies cõmoratus est. deinde mouẽs agmina (populus enĩ adhuc restabat infinitus) iterũ maiori cum rabie gallie ciuitates aggressus est. Demũ igitur ad trecas venit vbi sanctus lupus erat episcopus. Hic cũ atilaꝫ appropinquare audiuit: pontificali mox indutus habitu cũ omni sui cleri cetu illi obuiaꝫ processit. Cũqꝫ corã illo venisset ⁊ ad illũ admissus fuisset: ait episcopus. tu quis es qui terraꝫ dissipas ⁊ conculcas? Cui atila. ego sum inquit atila rex hunorũ flagellũ dei. Ad quam vocẽ sanctus lupus episcopꝰ portas ciuitatis iussit ap̃ire. ⁊ ad regẽ ait. Bene venerit flagellũ dñi mei. Introduxitqꝫ illos ĩ ciuitatẽ. Illi vero aut humanitate ipsius episcopi exigente: vel vt quidã volunt diuino obumbrate numine absqꝫ cuiuslibet offensiõe mediã transierũt per ciuitatẽ.

Deinde in tholosanā venit ciuitatē. in quam per ciues eiusdem honorifice ⁊ sūma cum laude susceptꝰ est. ꝓpter qđ ciues ipsi tuꝫ in ꝓsonis tūqꝫ in rebꝰ gratiā illius meruerī. Post hec remensez ciuitatē vrbem galloꝝ capitalē obsedit. Ingentez enim rex atila hanc ꝓtra ciuitatē ꝓceperat iram: ꝓpterea qꝺ ciues eiusdez illi in cathalanicos campos cunti vehementī restiterant. Depopulata igitur vniuersa illi circūstante regione: acri illā obsidione circūueniens: adhibitis cunctis tormentoꝝ generibus: q̄ sua ducebat expeditio: muros illius dirnere faciebat. sagittarioꝝ ꝓterea multitudo menia illiꝰ densissimis sagittaꝝ casibꝰ inundabat: ita ꝙ ne dū homo ibidē sui ad ꝓtectionē assistere: verū ⁊ minutissima sine vulnere auicula illac euolare non valuisset. Erat ciuitate in hac epūs sancte vite Nicasius noīe vir maximis insignis virtutibꝰ: et sororē eutropia denoītam virginē specie ⁊ forma preclarā habebat: que suaz deo dedicauerat pudiciciā. Iste epūs simul cum sorore assiduis tpe obsidiōis vacabant orōnibus. Acrius igitur hunis ciuitatis expugnationi insistentibus: cū miseri ciues nullā salutis opē: sed tanti discrimīs solā mortē esse redemptricē ꝓspiciunt: lacrimātes cū mugitibꝰ ⁊ suspirijs ad sanctū dei cucurrerī: illūqꝫ in orōne repertū his verbis pulsauere. Subueni inquiūt pr̄ sancte subueni: aut ꝓsule nob: si gentiū seruitute te subiciamꝰ: aut ꝙ fide ꝓoqꝫ ciuitatis salute vsqꝫ ad interemptionē decertemus. Vir aūt dei ante hec ex diuina reuelatione vrbē penitꝰ subuertendā fore cognouerat. De orōne igit̄ elcuatꝰ quasi de graui somno euigilasset: ciuibꝰcū magna ꝓstātia ita rn̄dit. Indignatōz hanc iusto dei iudicio vīs sceleribꝰ exigentibꝰ vīa sup capita ꝙ notatā nō ignoraui. qua ꝓpter flagella dei q̄ ipsimet ꝓuocauimꝰ patienter ⁊ non inuiti sub bona spe et deuotissime etiā cū mortis periculo suscipiamꝰ: vt ipsa mors tm̄ corpis sit suppliciuz: eterne aūt vite fiat remediū. Attendite me pastorē vīm. si ipse ꝓ illo q̄ suaꝝ me ꝓstituit pastorē ouiū ad mortē paratꝰ sum: ⁊ vos si oues meo estis de ouili q̄s cognoscit pastor: vīm imitari pastorez non negligatis: sed pati sitis oīa q̄ occurrerīt ꝓ amore xp̄i tolerare. sic enī frēs carissimi itur ad astra. Instantiꝰ igit̄ nō tm̄ ꝙ corporū eliberatione: quantū ꝓ aīarum q̄s illecebrosa vita polluimus: salute. ꝙ inimicis quoqꝫ nr̄is: illoꝝ tanq̄z amicoꝝ salutē optātes orem⁹. His verbis vir dei ciues vsqꝫ ad mortē ꝃbatos ꝓsolabat Nec minꝰ sctā vgo eutropia expansis in celū manibꝰ ciues ipsos ad suscipiendā instantez martirij coronam animabat. Inter hec hunī dissolutis ciuitatis munitionbus per ipsam ciuitatē discurrentes furibundi: omne viuens qđ illis occurrebat gladio vastabāt. Nicasius vero episcopus simul cum eutropia sorore sua ad valuas basilice gloriosissime virginis Marie: quā idem vir dei in arcem sedis episcopalis eiusdem ciuitatis fūdauerat: hymnis ⁊ canticis spiritualibus vacantes cucurrerūt. moxqꝫ vt ferratas acies sanctus presul vidit: manu silentium indicētes ait ad illos. O diuine voluntatis ministra fortitudo: quare contra naturam humane conditionis victoriam vestre dignitatis seuissimam in rabiem conuertitis? Acrius namqꝫ quondam nobilium bellatoꝝ iuris tytulus subscriptus erat: humilibus parcere: ⁊ debellare superbos. Ecce plebs christiana deo suo humilis ⁊ deuota: vestris in conspectibus prostrata: vsqꝫ ad mortē obediens veniā petit. Si enim oues meas persecutante impietate queritis: me primū pro ipsis victimaz diuine maiestati libate. His dictis: cum pater sanctus rursus ad orationem prostratus hunc versiculū diceret: adhesit pauimento ania mea: continuo gladiatoris sequitur ictꝰ et vir dei capite truncatur. Non ergo ab ore decollati verbum sanctitatis destitit: sed imortalitem quam semper optabat impetrauit dicens: viuifica me domine ꝺm verbū tuum. Sancta aūt virgo eutropia videns circa se omnem impietatis illorū seueritatem mitigatam: ⁊ suam pulcritudinem quasi paganorū litibus cognoscens reseruari: malens mori potius q̄z illis assentire: et in illorum contubernio viuere: ad interfectorem episcopi ait. Heu tyranne infidelis magnū dei virum indignis manibus iugulasti ⁊ me tibi abutendam reseruas: propter quod diuina iam te sententia damnat. Et mox his dictis nō femmea virtute: sed diuina vltiōe: saltu repentino in illum insiliens: raptis illius palpebris: oculos eius vndeq̄ cuulsit: ⁊ continuo gladios persequentiū in se prouocauit: ac cū fratre ceteriſq̄z sibi adherētibus ilico palmā martirij promeruit. Traditur etiam in quibusdā hystorijs ꝙ post completā martirij cedem: hunos ipsam ciuitatem depopulantes terror subitus inuasisset. vidissent enī quasi acies celestes dimicantes. ipsa quoqꝫ basilica horribili sonitu reboasset. ꝓpter qđ ipsi hunī relictis ciuitatis spolijs aufugissent. Post hec ipsa ciuitas diu absqꝫ homine solitaria: angelica sub custodia: simul cum martyrū corporibꝰ pmansisset. ardentiaqꝫ luminaria in noctium

obscuritate a remotis visa. celestis etiaz cantus armonia audita fuisset. ⁊ tandē eiusdē vbis ciues: qui per fuge presidium ipsorū seruauerant animas: remoto hoste vrbem in eandem redisse[n]t: ipsorumqz martyrum corpora condigne sepeliuissent.

De passione sanctarū vndecim milium virginum. ⁊ de Buda per atilam fratrem suum interfecto.

INter hec rex atila quendam sui exercitus prefectū nomine Julium vel gywlā cum magna parte sue expeditionis ad obsedionē ciuitatis colonensis: que prius agrippina vocabat: destinauit. Qui dū eiusdē ciuitatis vacaret in obsidione: ⁊ cetus ille vndecim milium virginū preclarissimus: nullū sibi a seculoz primordio habens similez: duce sancta Ursula britannorū regis filia: simul cum illustri duce Ethereo Angloz regis nato sponso suo: ac Cyriaco papa: multisqz alijs spiritualiū ⁊ secularium dignitatū personis: nauigij officio: rhenum fluminis alta sulcantes: illac aduenisset: moz dictus prefectus: quorundā romanoz ductum: gentilitatis erroze infectorū consilio: simul cum hunis obsidioni dicte ciuitatis insistentibus: ingenti cū clamoze ⁊ feritatis auste/ritate in tam sacrum virginū collegiuz truculentus velut hostis irruit: omnesqz vsqz ad internitionē deleuit. Harum sanctarum virginū passionem plures describunt hystorie. et ꝯzuis de cladis illarū tempore discordent: tamen quia nulla hunorum potentia preter atilanā aliquando colonia obsedisse traditur: ob hoc hāc sanctarū virginū passionem eiusdē atile regis temporibus factā fuisse admitti condignū est. Rex autem atila post expugnationē ciuitatis remensis omnē galliam ⁊ flandriaz demoliens: deinde venit in turingiaz: ibiqz apud Isinacū ciuitatem pro extollentia sui nominis: acsi romano ab exercitu suus nullum passus fuisset populus detrimentū: solennem curiam celebrauit. Ad quam nō nulli vicini principes ex assecuratione atile regis confluxisse feruntur. Desiderabant enim illius vultum: qui tanto sui terroze orbem ꝑcuteret intueri. Quos rex atila magna cum liberalitate suscipiens: multiformibus donoz muneribus honoratos quieta sub tranquillitate remisit. Tandē sup dacos: normanos: frisones lytwanos: ⁊ prutenos: delectos capitaneos et exercitū copiosuz destinauit: ⁊ eos dē sui subditi fecit ditioni. Audiuit post hec rex atila romanos ⁊ gothos rursus contra ipsum copias adunare et armatam congregare manū. Quapropter timuit ne post tantoz bellorum laborez milite fesso per illos circumuenretur: relictis gallijs festinanter venit in pannoniā. Et cum sicambrie demoraretur: Buda frater suus terminos sui rectoratus sibi per atilam deputatos transgressisse: ⁊ illius in absentia regnū sibi vsurpare voluisse: erga illū accusatus est. Et his rebus: id ꝙ rex atila suo in recessu sicambriā: vrbem atile preceperat vocari. Buda vero illam vocabulo sui nominis Budawara denominauerat: apud atilam magna comprobatione erat. Quare ipse rex atila eundez fratrez suū dolo circūuentum captiuauit: ⁊ proprijs suis mambꝰ occidit: cadauerqz illius in danubium dimergi fecit. Quo interfecto licet ipse rex atila institerit ⁊ rursus nouo sub edicto statuerit: ꝙ ipsa sicambrie ciuitas non aliter sed vrbs atile debeat appellari: hum tamen siue hungari interdictū munus obseruantes illam Budawara vocauerunt: vocantqz o Buda vsqz in hunc diē. Theutuni vero edictū regis transgredi magis formidantes ciuitatem ipsam sicut tunc ob metū illius Eczelpurg id est vrbs atile vocauere: sic ⁊ modo illam eodē nomine vocant. Tandem rex atila fratre interfecto sicambrie quinqz ānis quieuit. voluit tamen vt quicquid mundus ageret: ipse conscius fieret. Quare speculatores ad cunctas sibi necessarias partes prout suus expediebat rebus ordinasse dicitur. Quorum vna statio Colonie in germania: altera in lythwania: tercia iuxta fluuiuz Tanai: ⁊ ꝯrta in Jadria dalmacie ciuitate constitute erant. Et harū stationum cuilibet homines relatu digni a locis supradictis inceps vsqz ad sicambriā continue in tanti distantia spacij locati ⁊ cōstituti erāt: vt dum alter coz de nouis rebus regi referendis clamaret: propinquior illi id competenter audiret: ⁊ rursus ad alterum sibi vicinioꝛem reclamaret: quodū noui rumores: si qui forent: ad regē peruenirent: ⁊ rursus voluntas regia: prout illi placebat: partibꝰ in predictis declararetur. Preterea rege quieti dato: non ergo quiescebat cursitandi assueta hunorum feritas: quin et contiguarum prouinciarum depopulationi dediti: maxime prouincias Mesiam: Macedoniam: Achaiam: Thessaliam: et etiam vltraqz tracias armis infestis et continuis incursibus grauabant.

Quapropter earundez regionum: sed etiam pannonie ciuitates per ipsos hunos crebris insultibus fatigate: cum tantã nequirẽt continuã tolerare vexationem: iugumqz domuj regis barbari exosum haberent: natali solo derelicto: ab ipsoqz rege atila licẽtia impetrata: dimissis armentis: solis walachis ipsorũ: qui erant pastores: sponte in pannonia remanentibus: per mare adriaticũ in apuliam se transtulerunt.

De expugnatione aquilegie ciuitatis.

Anqz rex atila onerosa post bella in germania gallia qz ⁊ ceteris supradictis regiõibus maxime in campis catalanicis peracta: quinquennem peregisset quietẽ: interea semper romanum per exercituz insidiose sibi illata de iniuria reminiscebatur: totoqz vindictã appetebat corde. Quapropter omn' sui exercitus defectu tum armis hostilib9 deleto: tum in partibus catalanici ex causa supius memorata remanẽte: ĩ armis ⁊ nouo milite reparato: curia tandẽ solenni celebrata: egressus est de pãnonia per Stiriaz ac Chorinthiam ⁊ Dalmatiã. et has quidẽ regiones crudeli furore magna cum depopulatione pernadens: apud Salonã ⁊ Spaletum ciuitates mari adriatico se coniunxit. ⁊ has quidem ciuitates ꝓtriuit diripuitqz pariter ⁊ succendit. Dehinc iuxta mare progredicns Traguriam: Sardoniã: Sibinicum: Jadriam: Nonam: Scemã Potentiam: Polam: Chapisteriam: Terrestrinã: similiter ciuitates rebus pariter ⁊ populo non minus decoras: muriscz et armis firmatas: multa preterea oppida in montibus situata demoliuit: suamqz ac suoz in direptionem ꝓuertit. ⁊ velut leo turbat9 insaniens suã iniuriã a romano susceptã exercitu: romani populi in sanguine vindicabat. propter qõ omnia que illi occurrebant: quasi ingentium inundatio aquarũ: sui exercitus in profundum submergi faciens: tandẽ puenit ad aquilegiaz. Hec enim ciuitas in introitu italie situata: ⁊ a quodã anthenore troianorum duce: vt padua: originẽ accepisse dicitur. Urbs erat magna: ⁊ ob metũ Atile tum vallibus tum vero muris militeqz ⁊ armis admoduz cõmunita. Atila rex ꝓspecta illius magnitudine: circuitiqz munitionibus quasi ad resistendũ sibi preparatis: totus incaluit. ⁊ sue ꝓfusioni ascribi posse iudicans: si post tantarũ ciuitatũ expugnationem illam solam quasi territus intactaz relinqueret. Obsedit igitur illam. ⁊ multis machinarum ceterorumqz ingeniorum ad frangendũ murũ aptis generibus illius munitionibus adhibitis (quia ciues ciusdẽ illam in multo suarũ tumqz hostis discrimine personarum protegebant) tricim obsidione in illius vacauit expugnatione. Et cum tantus populus tanti temporis per spaciuz vniuersas circumstantes terras: maxime in rebus ad cibum necessarijs spoliasset: ac omnia que vicina erant ex longa obsidiõe adinstar locustaruz consumpsisset: in tantum: ꝙ obsidentes non minori ꝙz obsessi penuria laborarent: id regis atile animũ: vt ab illius obsidione recederet: sepius monebat. Elatum tñ principẽ innata sibi superbia a proposito desistere non sinebat. Quapropter cum vna dierũ ipse rex sui exercitus cũ principibus ꝓscensis equis ciuitatẽ eãdẽ circũambularet: ⁊ muros illi9 vnde sibi oportunior ciuitatẽ ipsaz inuadendi daret facultas ꝓspiceret ciconiã: que alto vnius turris eiusdez ciuitatis in culmine nidificauerat: pullosqz procreanerat: vnũ ex pullis suis rostri ministerio capere: ac ad arundinetũ ipsi ciuitati propinquum deferre: ⁊ rursus post alium redire: ac in ceteris pullis suis idez quod in primo fecerat facere vidit. Quo viso: rex illis qui eum comitabantur ait. Aspicite auem futurorum prescium. sentit enim ciuitatez nostras per manus ruituram. ⁊ ne cum ciuibus interiret: se et pullos saluare satagens: locũ mutat habitationis. Sumus igitur fortes in bello ne hec sola ciuitas dicere valeat: que nulla ꝓ nos obsessa dicere valuit. His igitur verbis rex atila omnez sui exercitus animum ad ipsius ciuitatis expugnationez fortius irritauit. Quapropter die crastina ingens fit concursus agminum: omniqz cum impetu infelix ciuitas vexatur. Ciues vero illius dum etiam post captaz ciuitatem nihil aliud ꝙz morte se redimere posse viderẽt: in ipsi9 ciuitatis et sui protectione mori malentes: menijs ciuitatis insistentes acriter dimicabant: ⁊ hunos ab ingressu ciuitatis eo magis arcebant. Cumqz rex atila eo die se nihil ꝓficere potuisse conspexit: die altera aliud genus periculi in ipsam ciuitatem excogitauit. Precepit enim: vt omnis sue expeditionis innumera multitudo sellas: de quatuor dumtaxat equitibus vnam afferrerent et illas iuxta muros obsesse ciuitatis proiicerent. Fit igit ingens sellarũ congeries. cui tandem ipse rex ignem supponi mandauit Quibus ardentib9: ciuitatis ciusdẽ murus ex ignis vehementia in ea parte debilitatus: ⁊ precipiti ruine datus fuisse dicit Quib9 visis: rex ipse rursus coaptato ad bellum innumerabili populo:

miseram ⁊ pauitantē ciuitatem aggreditur. Perdurante quoqꝫ pugna: in ipsius ciuitatis expugnatione fessis agminib⁹ recentia ingerebat: ex quo obsessis vniuersaliter in sui defensionem laborantibus nulla dabatur requies. Tandem fera hunorum multitudo preualuit. intrauitqꝫ in ciuitatē: ac omne viuens quod humanum erat: senes ⁊ iuuenes absqꝫ sexus discretione crudeliter trucidauit. Oēs insuper tante ciuitatis diuitias direptioni mancipando: solas feminas quas illarum a morte redimebat pulcritudo reseruauit. Erat tunc ciuitate in eadem femina quedā: tum parentum ab ortu: tum vero fidei religione pudiciciaqꝫ nobilis pulcritudinis vero forma nonminus cunctas eiusdem ciuitatis feminas excellens: nomine digna. Huius femine domus supra ripam fluuij ciuitate in eadem defluentis erat. Hec cum audiuit hostē solas feminas forma dignas a morte preseruare ingemuit. et potius mori: q̄ꝫ carnalis ludibrij facinore tam a seua natione contaminari preoptans: statim postq̄ꝫ illorum strepitum sue domui appropinquare perfensit: altiorem sue domus in arcem conscendens: inuoluta capite ⁊ oculis: dicti fluuij in alueum preceps se deiecit. mortuaqꝫ ibidem expirauit.

De origine venetorum.

Hec regis atile seueritas venetiarum ciuitatem nostro euo multi populi dominatricez: auri et agri possessiōe epulentā (vt veteres canunt historie) fundauit. Nam cum rex ipse italiā aggressus toti occidenti terrori eēt venetoꝝ populus tempore in eodem: vt Anthonin⁹ refert: in dioecesi que castellum dicitur: ciuitatez edificabat. Tandem postq̄ꝫ regē atilam aquilegiā obsidione grauasse audierunt simul cū q̄ꝫpluribus aquilegie ciuibus: qui sibi ante ciuitatis obsidionez de salute prouiderant: cū preciosa suppellectili omniqꝫ familia ob metum atile: proprijs sedibus derelictis: in quandaꝫ insulam aquilegie vicinā: que nunc vetus venetia vocari dicit̄ intrauerunt. Et cum nec ibi tutam sibi mansionē esse arbitrarent̄ rursus nauibus oneratis se ad insulā que riuus altus dicebatur transtulerunt. seqꝫ ibi ab impetu hunoꝝ: quibus non erat copia nauium: illesos ꝑmanere posse cogitantes: sibi mansiones munierunt: ⁊ ex cōmuni prioris agri vocabulo venetias appellauerūt Licet quorundam fuerit opinio venetos de sabaria duxisse originem: tamen quia sabariam latinos longobardos inhabitasse: in illaqꝫ tam ipsis longobardis q̄ꝫ ceteris nationibus scolam generalez multis philosophorum: poetarum: ac ceterarum artium dogmatibus luculenter illustratam fuisse: et illam per allaricum quondam gothorum regem diurna obsidione fatigataꝫ minime tamen captam: tandem vero per regem atilam expugnatam extitisse: et post eiusdem expugnationem per regem atilam factam ciues illius in italiā se transtulisse: ⁊ in ciuitate papia iuxta flumē ticinū fundata incolatū recepisse tradunt historie: ob hoc veneti in quantū aquilegie illos comitati sunt ciues: potius troyani q̄ꝫ de sabaria oriundi dici merentur.

De obtentu ⁊ de ditione ciuitatis Rauenne.

Capta igitur ⁊ incinerata ac humoten⁹ destructa aquilegia ciuitate: rex atila nondū vindicte satur: circumstantes vrbes aggressus: omnia velut fulgur quoddā queqꝫ illi occurrere demolit⁹ est. Quaꝫ primum enim concordiam in districtu fori iulij situatā: dehinc in ducatu longobardie pictauiam que nostra etate padua vocitatur: post hec veronam: vincentiam: brixiam: cremonam: manthuam ꝑgamā ⁊ ferrariā ciuitates magnarū abundantia rerū affluentes cepit: ⁊ sue subdidit ditioni. Dehinc venoso gladio in agrū emilianum se ingessit. ⁊ illius ciuitates adinstar aliarū: post multaruꝫ direptionē rerum: in deditionez recepit. Tandem rauennam ad ciuitatē appropinquauit: ipsaꝫ eadē austeritate domiturus. Erat ciuitate in hac eisdem in diebus archipresul quidam Johannes vocitatus: arriana perfidia pollutus: hic in sedis apostolice pariterqꝫ ⁊ fidei christiane contrariū: duodecim cardinales sue secte imitatores ꝯstituisse: thesaurūqꝫ ingentis copie habuisse narrat̄. Archipresul iste aduentanti regi atile suo simul cum clero albis amictus stolis obuiam venit. ac illū vt ciuitati pariter et ciuibus parceret supplex deprecatus est: ꝓmittens nihilominus illi si sue adhereret fidei: christianosqꝫ persequeretur: ꝙ ipse efficeret: vt rex atila omnē italiaꝫ ac vrbem romanā: pariterqꝫ ⁊ affricam sine difficultate: gentisqꝫ sue sine interitu sibi subiugaret. Rex vero atila magis dn̄andi cupidine q̄ꝫ vt sectā illus sequeret̄ per mot⁹ ad archipresulē ita dixit. Parcere quidē humilib⁹ bonū est: se dne ciues tui de ꝯsilio aut virib⁹ quib⁹ nr̄e pararunt obstare potentie glorient̄: volum⁹: vt repagula portarū ciuitatis deponant̄ nobisqꝫ in ipsā ciuitatē introitus pateat: ⁊ simul nostri exercitus

equorum vngule nobis intrantibus illa conculcēt. Placuit ra/
uennatis ciuibus regis voluntas. quapropter dissolutis vndiqz
ciusdez ciuitatis portis: regem ipsum cunctūqz illius exercitum
ciuitatez in candē intromiserunt. Transiunt igitur omnis humor
exercitus cuiusuis hominū absqz offensione per ciuitatez: ꝙ ipse
rex in illa suum ad beneplacitum cōmoratus est. Ab inde moto
exercitu in Liguriaz transiens: mediolanū ac ticinum vrbes no/
minatissimas aggrediens contrunt: ac post in illis habitantium
ciuium captiuitatē vel occisionem direptiom dedit. Nouissime
tandem tamqz humani sanguinis effusione rerūqz preda satiat9:
eo in loco quo minutius fluuius padum amnē influit statiua fir/
mauit castra: reuoluens dietenus in mente: an romanaz deberet
aggredi vrbem. Sed alarici gothorum regis exemplum semper
pre corde preqz oculis ferēs: qui capta pariter et expoliata vrbe
romana: amplius non superuixit: illac ire differebat.

De aduentu Leonis pape ad Atilam regem.

Omnes itaqz italie per fines maxime in romana vrbe
regis atile perstrepuit voluntas. quare ingens timor
vniuersos inuasit. Romani ergo ꝓsultantes quid fa/
cerent: vltimatum considerata regis erga rauennensē
episcopum habita benivolentia: leonem papam ipsis
apud eundem gratiam obtinere posse arbitrantes: illū adierunt
apud eumqz hec verba fecerūt. Sanctissime pater diuine vltio
ire nostris exigentibus demeritis propinqua est: nec aliter illam
preterūqz per te euadere posse cogitamus. Subueni igitur omnib9
tuis: pro quibus christus sanguinē fudit: ꝙ mestam trepidantēqz
pre metu vrbem ciuiū illius cum occisione ne deseras incinerari
Tu solus es qui nobis gratiam inuenire poteris: si atilam regez
pro nobis adire nō recusas. Ito igitur alme pater: ꝙ si non aliter
etiam cum nostrorum exhibitione censuum illum nobis placatū
redde. Inter hec rex atila magna pte sui exercitus coaptata: pre
ficiendo illi capitaneum zoward de genere zoward oriundum:
illum in apuliam destinauit. qui omnem apuliam: necnon terraz
laboris pariter et calabriam: vsqz ad regionem et ciuitatem ca/
thonam: olim a cathone philosopho vt dicitur fundatā: percur/
sitantes demoliti sunt: magna quoqz cum preda ad regē rediert.
Tandē leo papa cum cleri multitudine multoqz apparatu eccle
siastico: diuinis illū precedentibus vexillis ad atilam venit. Cui
rex atila obuium se prebuit. Et dum conuenerūt: dignos rex illi
exhibuit honores. Equis igitur insidētes colloquio vsi sunt. Et
licet petitiones apostolice Atile regi displicuerint: per omnia tū
leo papa suam erga illum assecutus est voluntatem. ꝙ nō tam ā
vrbi romane: quam et omni italie salutem reportauit. Et cum rex
atila pape licentia data illū dimisisset: suis cunctis qui secū erant
de honore per ipsū pontifici exhibito: petitionibusqz tam facile
admissis stupentibus: ꝙ ipsum cur extra solitū in papam benigni/
tatis officio vsus fuisset interrogantib9: Atila ita respondit. Nō
ego inquit illius qui ad me venerat personaz honoraui. alter ibi
astabat vir: sacerdotali habitu amictus: forma ꝙ intuitu seuerus
veneranda qz canicie perfusus: qui gladium euaginatum sua te
nebat in manu: fremensqz et dentibus stridens in me: nisi petita
admitterem: mortem instantissimaz ꝙ triste persone mee exitium
mihi minabatur. Post hec rex atila dissolutis castris rauennam
est regressus. vbi archipresulem arrianorum supradictam: pape
sequens consilium: simul cum cunctis sue secte sequacibus capti
uare: exactusqz tandem ab illis sexaginta marcarum auri milib9:
ipsum archipresulem iugulare fecit. ꝙ cum cuncta post hec fu/
ercitus copia ingenti mole italicarū opum onerata: reuersus est
in pannoniam. Nondum autem pannonie fines attigerat: cum
eunuchus honorie sororis valentiniani imperatoris: quam idez
impator ob dotez pudicicie districtius seruabat: ad ipsum venit:
idqz vt ipsam rex atila a fratre sibi coniugem expeteret detulit.
Rex vero atila cū iā italie fines excessisset: nec nisi fatigato exer/
citu rursus ad italiā redire poterat: nuncij verbis motus ad va/
lentinianum imperatorez legationem misit: vtqz sororem suam
in coniugiū simul cum imperij dimidietate sibi traderet: aut oc/
cidentale imperium rursus deuastaturus rediret: illi intimauit.
quod ꝙ fecisset: si sibi longior vita superfuisset.

De nouis regis Atile nuptijs: ꝙ de morte eiusdem.

Ex atila in pannoniaz rediens post tantorum tedium
laborum sicambria intrata: illic licet membra multis
bellorū strepitibus affecta quietez optauerunt: ipseqz
sui regalis sceptri nomen ꝙ gloriam in altū sustulerit:
ꝙ illius fama cunctas orbi per partes diffusa remotas
etiam terras ꝙ regiones rigoris sui terrore ꝓcusserit: ambicioſus
tū princeps cupiditate glorie feruens: magnis maiora appetens

se ad maxima ingeri non formidabat. Et qui iã sui imperij manũ in magnas mundi partes longe lateqz quasi vniuersas europe p regiones extenderat: vt gladius suus in asiatico pariter ⁊ affrica no agro notus esset: mare trãsire: ac egyptios: assyrios: ceterasqz illis adiacentes regiones inuadere: et suo principatui subiugare suo in animo disponebat. Aliter tamen iudicia disponũt diuina Nam cum rex ipse plurimarum conthoralium suarum: quarum numerus non erat: contubernio contentus minime: virginem quandam supra omnem humanam formam ⁊ pulcritudinez speciosam vt fertur bactrianorum regis nataz: cui nomen mykolth fuit: sua ad cõnubia adduci fecisset: tandem gloriosis nuptijs celebratis: dum rex ipse in communi vsu vini: inqz thoro veneri: suarũ supra virium potentiam se exhibuisset: vtroqz hoste senex fatigatus: resupinus obdormiuit. Cuius tandez de naribus sanguis egressus: in os ⁊ guttur illius ingrediens: coagulatus illum suffocauit. Mulier autem illa ad latus ipsius iacens: de somno euigilans: dum in dominum suum amplexibus vti voluisset: corpus exanime: rigidum pariter: ⁊ infrigidatũ tangendo persensit: et cum pluries tactum motũ non reddidisset: iuuenis puella perterrita: ingẽti cum clamore magnos dissoluta in vlulatus: regis acclamabat cubicularios. Illi clamore mulieris excitati: lucernis accensis: regem ipsum exanimẽ reperierunt. Prohdolor. gloria mundi superis disponentibus quo dirigitur calle. Rex qui multarum fudit sanguinẽ gentium: ipse proprio sanguine suffocatus est. Ingens rumor omnem per pannoniaz excitatur: ⁊ ipsa sicambria multo planctu vsqz ad ethera resonabat. Sepelierũt tandẽ illum regie dignitatis cum honore: circa statuam memorataz cũ kewckadycha ⁊ bela ceterisqz capitaneis supradictis. Eadẽ etiã nocte qua atila mortuus est: imperator marcianus tunc in vrbe Constantinopolitana cõmorans: sopori deditus: in somno atile regis arcum fractum vidisset: ex hocqz mortem illius agnouisse perhibetur. Postqz autẽ hunni ticie applicuerunt vsqz ad preliũ keesinawr fluxerunt anni quinqz. a prelio autem keesinawr vsqz ad regnum atile euolutus est annus vnus. Atila vero regnauit annis quadraginta quatuor. ducatuz tenuit annis quinqz. vixit autem centum et viginti quatuor annis. Post ingressum vero hungaroꝝ in pannoniam septuagesimo secundo: ab incarnatiõe

autez domini quadringetesimo quadragesimo quinto anno diẽ clausit extremum.

De bello post mortem Atile regis inter filios eiusdem gesto et de reditu Chabe filj regis Atile in scythiam.

Diuulgato regis atile obitu: cuncte natiões quarum intercrat non modico pauore perstrepuert et si illius de morte dolere vel gaudere debeãt ignorabant. cum illi filiorum esset multitudo ex quibus aliqué patre seueriorez gentoris regno poturi cogitabãt. Erant tũc sicambrie principes germane multi regi atile ob metũ illius coacta seruitute alligati. inter quos Detricus de verona excellentiam habebat non vltimã. Et cum inter filios atile duo essent in locũ patris: tum animi virtute tum vero etatis maturitate: succedere ceteris prestantiores. alter chaba denominatus ex honorij grecorum imperatoris filia progenitus: alter vero aladarius de illustri prosapia germane ducum orta domina kreimheylch vocitata susceptus. hos tum hunni tum natiões extranee vnusquisqz suum iuxta libitum sequebantur: quilibet illorum suam partem preponere satagens. Detricus vero ⁊ ceteri germanie principes erga hunos recto non erant corde. Ni aladario tanqm ipsorum patriote: cũ paucis hunis adheserant. vtqz hunos vnius animi homines scindere: ac intestinam in discordiaz deducere possent omni intentione laborabant. Nec illos ipsorum fefellit opinio. Nam vtrisqz filijs regis in discordia regnantibus: detrico suggerente ambos inter fratres ingens exorta est dissensio. quapro pter horrendum instauratur prelium. magna tantarum agmina gentium sicambrie ciuitatis stricta inter menia necnon adiacenti illi in agro preliantur. ingens cedes cõmittitur. Hunni quoqz qui extranearũ nationũ de ruina gaudebant: adinstar armatoꝝ: qui olim draconis ex dentibꝰ per iasonẽ: dũ aurei velleris ꝓ obtẽtu laborasset: seminatis exorti: fraterna cede ꝓsumpti fuisse dicunt: pempta priꝰ oĩ germanica cetaqz extranea natõe mutuo se bello deleuere. Scribit enĩ in antiqs hungaroꝝ chronicis: ꝙ hoc fraternũ certamẽ: hec intestina tãti popli clades: vix dies ꝓ qndeci

consumata fuisset. tantusq; ibidem maxime extraneorũ nationũ sanguis effusus extitisset: q; si id thentum hungarorũ ob odium non celarẽt: dicere possent: vt danubi⁹ secus sicambriaz defluẽs ex germanica ceterarumq; nationum cede in ipsum decurrenti sanguine in tantũ permixtus fuisset: q; neq; homines neq; aĩalia a sicambria inceps vsq; ad potentianã: aquam illius puram sine sanguine potare valuissent. In hoc etiam prelio: semper chabe partem superiorẽ fuisse tradunt. Tandem ad vltimũ chaba cum suis per artẽ detrici deuictus fuisse dicitur. Quapropter Chaba cum fratribus suis etate illo iunioribus sibi adherentibus: qui sexaginta fuisse feruntur: necnon quindecim milibus hunorum: de ipsa cede residuis: ad honorium imperatorẽ aunnculũ suum in greciam fugisse perhibetur. Quem ipse honorifice susceptum licet sui regni participez ⁊ grecie incolã facere voluerit: ille tamẽ natalis patrie dulcedine ductus: post tredeci annos quos in grecia dicitur peregisse: scythiam moraturus repetiuit. In quã: tum propter magnã illius distantiam: tum vero longeui itineris grauitate detent⁹: vix vnius integri anni infra reuolutionẽ deuenit Adita igitur scythia chaba bendegwz annum suum viuum et incolumẽ multo tamen senio confectum inuenisse: ⁊ de illius ꝓsilio consortem sibi non de scythica natione sed de corosinanorũ scythie vicina generatione duxisse fertur. Ex hac tandez vxore sua chaba genuit filium nomine edemen: ⁊ fratrez illius ed. ⁊ donec superuixit semper pãonie pingui de tellure reminiscens: sue generationi vt rursus pannoniam repeterent persuadebat.

Capitulum de Siculis.

HOs etiam preter hunos qui chabam comitati sunt: tria milia virorum cadez de natione prelio de predicto per fuge presidium erepti in pãonia remansisse: ⁊ q̃z primũ in campo czyglamezew vocato sibi sedem fecisse: tandẽ occidentales nationes quibus viuente atila infesti erant metuentes: ad erdewelwe ꝓsima videlicet pãonice regionis se transtulisse: ⁊ non hunos siue hungaros: sed ne illoz agnoscerent esse residui: siculos: ipsorũ aũt vocabulo zekel se denoiasse phibent. Hi siculi: hunoz prima fronte in pannoniaz intrantium: etiã hac nostra tempestate residui fore dubitant per neminẽ. cũ in ipsorũ generatione extraneo nondũ pmixta sanguine: ⁊ in moribꝰ seueriores: ⁊ in diuisiõe agri ceteris hũgaris multũ differre videant.

Hi nondum scythicis literis obliti: eisdem non incausti et papiri ministerio: sed in baculorum excisionis artificio dicarũ adinstar: vtuntur. Hi etiam postea in gentem non modicaz excrescentes: hungaris rursus de scythia in pannoniam venientibus: cum de illoz aduentu rumor ad eosdẽ delatus fuisset: magno cũ gaudio in ruthenia occurrerũt. Post hec aũt hungaris de nouo regno pãnome potitis: in ꝙquisitione eiusdẽ: idem siculi eandez ipsi⁹ regni quã antea ꝓprijs pro sedib⁹ elegerãt hungaris volentib⁹ partẽ sortiti fuere. Isti siculi chabã in grecia perisse putarũt. Nã ⁊ nunc vulgus illoz ad sui alterũ viã capescentẽ derisorie dicere solet. Tunc redeas dum chaba de grecia reuertet. Chaba vero legitimus atile fuit filius: vt dictũ est: ex filia honorij grecorum imperatoris generatus. Et cum crescens in scythiã nobilitate genitricis sue se in cõmun extolleret: hunorum nobilitas illũ spernendo contemptui habebat. et illi id q; non esset verus scythie alumnus: sed quasi permixto de sanguine natus obiciebat: ⁊ nec minus scythis chabã generatione de aliena consortẽ sibi duxisse opprobrio erat. Cum aũt hungari rursus pãonie solũ repetierẽt filiũ chabe in scythia remansisse. Edemen vero fratrem eiusdez magna cum familia hungaros vsq; ad pannoniã comitatũ fuisse ⁊ ex illo abe generationẽ processisse tradunt. Sed haud dignam huic traditioni decet adhibere fidẽ. potissime quia hungari post atile mortẽ tantis annoz curriculis euolutis rursus in pannoniã venisse perhibentur. quod cuum nepotis illius tanta ad tẽpora durare potuisset minime. Fidelium tñ lectoz arbitrium detinet nemo. si id quispiã fieri posse iudicat: propria vt vult vtatur voluntate. Postq; aũt tanti populi multitudinẽ: mutuus in discordiam deduct⁹ gladius aut deleuit aut dispersit: pãonicus ager tante humane cedis post cruentationẽ habitus exosus: lõga per tempora sine rege stetisse dicitur. Cum autem hungari rursus in pannoniã redierunt: quendã principez noie swathepolug filium mozothy natione polonũ: bulgaris: messianis: tumq; in pãonia ab atila tanq; optimo leone domatis: regionibus imperitantem reperierunt. Hunc varioz exhibitione munerũ (vt series infra/scripte hystorie plenius exprimet) allectum pariter ⁊ exploratum hungari subita irruptione in quoda oppido circa pontem bonn cuius antiqualia hunc vsq; in diem durant circumuentuz: omni sue militie cũ virtute deleuisse perhibentur. Voluere tamen nõ

nulli q hungari in secundo ipsorum introitu: non zwathepalug
sed marotū patrem illius in pannonia inuenissent dominantem.
Dos corū opinio haud fallit. Nam cū filius sene patre militari
virtute pstantior esset: ipse marothus vltima sue etatis parte la/
borans omne sui principatus pondus filio velut viro bellicum
ad onus abiliori concesserat. Iste marothus eadem tempestate
in castro wezprem denominato morabat. Qui cum filium virib9
hungarorum pariter q morti simul cum cuncto suo populo succu
buisse audiuit: vehementi pre dolore vita excessit.

Finit prima pars chronice hungarorum.

Incipit prologus in secundam partem chronice hungaroz.

Digestis in prima parte operis huius hunorūz sive
hungarorum generationis exordijs: felicibusqz et
sinistris eorundē prelijs: quotiensqz loca mutaue/
rint: quiqz finis primi eorundē regni obtigit: nunc
videndū est quo tempore rursus in pannoniam re
dierūt: q qui reduntiū fuerūt capitanei: ac quant9
numerus armatorū in exercitu illorum fuit: et qualiter de nouo
pannonico potiti agro in illo regnent hunc vsqz in diem.

Narratio secunde partis chronice hungarorū rursus in pan/
noniam redeuntium: deqz capitaneorū ducum q regum illorum
sese subsequentium vita q gestis: sequitur feliciter.

Preo elend filius vgek ex filia enodbilij in scytia
genuit filum: quē ex euentu almus denominauit.
Nā mater illius dū esset grauida vidit in somnis
auem quandā in forma asturis ad se venire: suoqz
in gremio caput reclinare: quodqz ex vtero illius
torrens perspendidissimus ortus fuisset: decur/
rensqz in terra aliena extitisset multiplicat9: quod
q factū est. Nam postea de lumbis eius glorioſi reges propagati
sunt. qui postmodum in terra aliena: hac in pannonia: ingentem
populoz super multitudinez sūma cum gloria regnauere. Quia
autem somnium hungarico ideomate alom dicitur: q illius nati/
uitas per somniū fuit prenosticata: ideo ipse vocatus fuit almus
Qui fuit vgek: qui fuit ed: qui fuit chaba: q fuit ethele sive atila
qui fuit bendekuz: qui fuit turda: qui fuit scemen: qui fuit ethei:
qui fuit opos: qui fuit chadicha: qui fuit berend: qui fuit sulthā:
qui fuit bulchu: qui fuit bolug: qui fuit zambur: qui fuit zamur:
qui fuit leel: qui fuit leuēte: qui fuit kulche: qui fuit ompud: qui
fuit miske: qui fuit mike: qui fuit bezk: qui fuit rudli: qui fuit cha
nad: qui fuit bukē: qui fuit bondofard: qui fuit farkans: qui fuit
othmar: qui fuit radar: qui fuit beler: qui fuit kear: qui fuit keue
qui fuit keled: qui fuit dama: qui fuit boz: qui fuit hunoz: q fuit
nemroth: qui fuit chus: qui fuit cham: qui fuit noe. Alm9 tandē
genuit arpad: arpad genuit zoltan: zoltan genuit toxun. Anno
igitur ab incarnatione domini iheſu christi septingentesimo qua
dragesimo quarto: a morte vero Atile regis anno trecentesimo
primo: vulgariter magyari sive huni: latine vero hūgari tēpore
Constantini quinti imperatoris q Zacharie pape denuo ingressi
sunt pannoniam. Transeuntes igitur per regnum bessoz: alboz
cumanoz: susdaliam q ciuitatem ryo nominatā: deinde transiert
alpes in quandā prouinciam: vbi viderunt aquilas innumera/
biles: q ibi propter aquilas easdem manere non potuerant: quia
de arboribus tanqz muſce descendebant aquile: q consumebant
deuorando pecora eorum q equos. volebat enim deus: vt citi9
descenderent in pannoniā. Exinde montes transcenderunt per
tres menses. tandē deuenerunt in confinium regni pānonie: ad
terram que nunc erdel vocitatur: inuitis gentibus memoratis.

De septem capitaneis hungaroz: q de septez castris eorundē.

Angz terram in eandem descendissent: irruptionem
circūadiacentium gentium formidantes: vniuersum
cetum armatoz quē ducebant in septem exercitus
diuiserunt. q vnicuiqz exercitui capitaneū specialem
pficientes: centurionesqz ac decanos more solito cō/
stituerunt. q vnusquisqz exercitus triginta milia viroz armatoz
necnon octingentos quinquaginta septem continebat. Nam in
secundo eorundē de scythia egressu de centum q octo tribubus
ducenta q sedecim milia de vnaquaqz sez tribu duo milia arma/
toz: excepto familie numero eduxisse perhibent. Et his quidez
septem capitaneis ac singulis exercitibus eorundē ductui depu
tatis: pro conseruandis vxoribus q rebus ipsorum septez castra
terrea prepararunt. in quibus tandē castris aliquādiu perman/
serunt. q exhinc secutum est quod pars terre eadem a theutunis
Si bemburg id est septem castra vocatur vsqz in hunc diem.

De prīo capitāeo. ac de albo equo necnō sella ⁊ freno dauratis.

Erat autem ex ultis capitaneis ditior ⁊ potentior arpad: filius almus: filij cleud: filij vgeg. Huius aūt pater almus in patria erdeleu occisus est. nō eni potuit in pānoniaz introire. in erdeleu igitur quieuerūt ⁊ pecora sua recreaueŕt. Audiētes aūt terre vtilitatē de habitatoribꝰ: qꝫ optimꝰ fluuius eēt danubiꝰ: ⁊ melior tra in mūdo nō eēt ptibꝰ illꝫ

accepto itaqꝫ cōmuni consilio miserunt nunciū nomine kusid filium kund vt iret ⁊ totam terram prospiceret: habitoresqꝫ terre agnosceret. Cum ergo kusid venisset in mediū hungarie: ⁊ circa partes danubij descendisset: vidit locū amenū: ⁊ circūquaqꝫ terram bonam ac fertilem: fluuiū bonū ⁊ pratosuz: placuit ei. Deinde venit ad ducem prouincie qui regnabat post atilam vocatuz zwatapolug: salutauitqꝫ eum de suis: ⁊ causam pro qua venerat manifestauit. Hec audiens zwatapolug gauisus est gaudio magno. putabat enim illos esse rusticos ⁊ venire vt terram eius colerent. propter hoc nūciū delicatū remisit. kusid aūt de aqua danubij lagenam implens ⁊ herbam periarū ponens in vtrem: ⁊ de terra nigri zabuli accipiēs: ad suos reuersus est. Cūqꝫ narrasset oīa que audierat ⁊ viderat: valde placuit eis. ⁊ lagenaz aque: terram: ⁊ herbam eis presentauit. De quibus ipsi sapiendo bene cognouerūt terram optimā esse: ⁊ aquam habere dulcem: ⁊ pratum cum herbis fenilibus: que nuncius eis recitauit. Arpad vero cū suis de aqua danubij cornu implens: ante omnes hungaros sup illud cornu omnipotentis dei clementiā rogauit: vt dns eis terram in perpetuū concederet. Finitis his verbis omnes hungari clamauerunt deus deus deus tribus vicibus. ⁊ ibi inuentus est vsus iste ⁊ seruaŕ apud hungaros vsqꝫ modo. Deinde cōmuni consilio ad predictum ducem eundem nunciū miserūt: ⁊ ei equū album magnū cum sella deaurata auro arabie: ⁊ freno deaurato miserunt pro terra sua. Quo viso dux ipse magis gauisus putabat qꝫ ei pro terra quadam hospitalarij misissent. Nuncius ergo impetrauit ibi a duce terrā: herbam: ⁊ aquam. Dux vero subridens ait. habeant quantūcūqꝫ volunt pro hoc munere. ⁊ sic nuncius ad suos reuersus est. Arpad autem interim cum septē ducibus pannoniā intrauit: nō sicut hospites sed sicut terrā iure hereditario possidentes. Tunc nunciū alium ad ducem miserunt ⁊ ei hanc legationē mandauerunt. Arpad cum suis tibi dicit. qꝫ sup istam terram quam a te emerunt diutius nullomodo stes: qꝫ terram tuam cum equo emerunt: herbam cum freno: aquā cum sella. ⁊ tu ,ppter emphiteosim .i. inopiam ⁊ cupiditatē: terrā: herbaz ⁊ aquam cōcessisti. Cūqꝫ duci dicta esset legatio subridens dixit: equum illū malleo ligneo interficiant: frenuz aūt in pratum proijciant: sellam vero deauratā in aquā danubij abijciant. Cui nūcius: ⁊ inde dñe quid damni habebunt: si equū interficis: canibꝰ

ſuis victualia dabis: ſi frenum in herbam proijcies: homines ſui qui fenum falcant aurũ freni inuenient. ſi vero ſellam in danubium abijcis: piſcatores illius aurum ſelle ſuper litus exponent atqz domũ reportabunt. Si ergo terram: herbam ⁊ aquaz habẽt totum habent. Dux ergo ille his auditis exercitũ cito congregauit timens hungaros: ⁊ auxilium ab amicis impetrauit: ⁊ omnib⁹ coadunatis eis obuiam venit. Illi autem interea prope danubium peruenerunt: ⁊ in campo pulcherrimo ſummo diluculo pugnam inierunt. Fuit aũt auxilium dñi cum hungaris: a quorũ facie dux ſepedictus ſe in fugam conuertit: perſecuti ſuntqz eum hungari vſqz ad danubium: ⁊ ibi pre timore in danubium ſe ia/ctauit: in quo pre aquaruz vehementia ſuffocatur. Retradit aũt

dñs hungaris pannoniam: ſicut tradiderat filijs iſrahel tempore moyſi terram ſeon regis ammorreorũ ⁊ omnia regna chanaan in hereditatem. Dum ergo capitaneus iſte arpad vtereť ſpecia/li quadã dignitate in ſcythia: ⁊ hanc haberet ipſa generatio con/ſuetudinẽ ſcythicã legitimã ⁊ probatam: vt vnus in expeditione gradientibus debeat anteire: in redeũdo vero retrocedere: ipe ꝑ eo alios capitaneos pannoniã adeuntes ferť preceſſiſſe. eoqz zwatapolug vt ſuperius dictũ eſt debellato ⁊ occiſo arpad cuz ceteris hungaris caſtra fixit in monte noe prope albam: ⁊ ille locuſ eſt primus quem arpad ſibi elegit in pannonia: vnde ⁊ ciuitas alba per ſanctum regem ſtephanum qui de ipſo proceſſit fundata eſt ibi prope.

Secundus capitaneus.

Obolch vo aliꝰ capitaneus vnde chaack oriť generatio: deſcendiſſe dicit in ipſo campo ⁊ loco vbi chakna ra nunc iacet diſſoluta. Illud etenim caſtruz zobolch fũdauit capitaneꝰ: qõ poſtmodũ chak ipo mortuo ſuo noie a ſuis cognatis ⁊ familia inſſit appellari. Primo quidẽ zobolch dicebať. Illud etiã caſtrũ tpibꝰ Andree Bele et Leuẽte filioꝝ zaar ladiſlai ꝑ cõe cõſiliũ hũgaroꝝ eſt cõfractuz.

Tercius capitaneus.

TErcius vo capitaneus Gyula fuit: vnde gyula filiꝰ ladislai deriuat. Eratqꝫ iste gyula dux magnus ⁊ potēs qui ciuitatē magnā in erdelen in venatione sua inuenerat: que iaꝫ pridem a romanis cōstructa fuerat. Habebatqꝫ filiā nomine Sarolt pulcerrimā. de cuiꝰ pulchritudine prouinciales duces diutius loquebant. quam geysa dux consilio ⁊ auxilio Beliud qui terram kulam possederat: tra/

duxit in vxorem legitimā. Isti Beliud kulam dedit filiam suam vt cōtra fratrē suum keam bellaret: ⁊ post obitum suū terram suā idem beliud hereditauit. Tandem cū gyula hungaris in pannonia habitantibus infestus esset ⁊ multipliciter molestus per sanctum stephanū regē in pannoniā est deductus: nō tamen iste gyula capitaneus: sed ab illo tercius.

Quartus capitaneus.

Quarti siquidem capitanei vocabulum fuerat Lund: cuius filius kusid 7 cupan: qui prope nyr fixere sua castra ibiqz post baptisimū monasteriū fundauere.

Quintus capitaneus.

Sed quintus Leel est nominat⁹. qui messianos scilicet boheimicos de partib⁹ golgate expulit: ibiqz diuti⁹ castrametatus fuisse perhibet. Ex isto quidez zuard orit generatio siue prosapia 7 origo.

Sextus capitaneus.

Sextus capitaneus Uerbulchu nomen habuit: qui circa palatinū sua tabernacula fixisse probat.

Septimus capitaneus.

Septimus capitaneus Urs dicit. Istius siquidez generatio circa seyo locum habebat. Alie vero generationes que genere sunt istis pares ⁊ cōsimiles: acceperunt sibi locū ⁊ descensum ad eoꝝ beneplacitū Cū igit codices quidā ꝯtineāt ꝙ isti capitanei septē pannoniā introierint: ⁊ hūgaria ex ipsis solis edita sit ac plātata: vnde ergo venit generatio akus: boꝛ: abe: aliorūqꝫ

nobiliū hūgaroꝝ: cū oēs isti nō hospites sꝫ de scythia descēderūt Assignant enī hāc rationē solā quā vulgus dicit. vij. hūgaros. Si ergo septē soli sūt hūgari cū familia ⁊ nō plures familie: vxores: filij: filie: accipi possunt serui ⁊ ancille. Nūquid enī cuꝫ tali familia regna possūt expugnari: absit. Accidit aūt tēporib⁹ ducis Toxun hūgaroꝝ exercitū v̄sus galliā ꝓ accipiēdis spolijs ascēdisse. Qui cū in reditu reno trāsmeato: diuisi essent in tres ꝑtes: due sine honore: vna cū honore ī hūgariā descēdebat. quā dux saxonie apud ysnacā turingine ciuitatē dēptis. vij. hūgaris īterfecit. Septē aūt ex ipsis reseruatis: amputatis aurib⁹ misit in pannoniā: ite inquit ad vr̄os hūgaros taliter enarrātes: vt ampli⁹ nō veniāt in hūc locū tormētoꝝ. Due v̄o ꝑtes q̄ iā sueuiā introierāt: audito qd̄ acciderat eoꝝ socijs ⁊ cognatis: dimiserūt spolia accipere in sueuia: ⁊ quicquid eis occurrit a flumine illirici vsqꝫ flumē saar siue leytah occiderūt ab hoīe vsqꝫ ad pec⁹. Hūgaris aūt. vij. sine aurib⁹ pro eo ꝙ viui redierūt ⁊ se occidi cū socijs nō elegerūt: cōmunitas penalē sn̄iaꝫ dedisse ꝑhibet. Nā oīa q̄ habebāt amiserūt tā in re stabili q̄ꝫ mobili. ⁊ ab vxorib⁹ et pueris illos separātes pedites sine calceis ꝓpriū nil habere ꝑmiserūt. sꝑ etiā in simul de tabernaculo in tabernaculū mēdicādo vsqꝫ dū viuerēt ire cōpulerūt. Qui quidē septē ob offensā huiusmodi margyorkak ⁊ gyoꝫ siue lazari sunt vocati. Ex istis itaqꝫ sic dānatis vulgus dicit: nō de septē capitaneis istis primis. Preterea cū sit quodāmodo ꝓpriū mūdanorū arrogātie plausū plus de se assumere q̄ꝫ ex alienis cōponere: ideo isti capitanei septē: de seip̄is cātilenas fecerūt inter se decātari ob plausū secularē ⁊ diuulgationē sui noīs: vt q̄si eoꝝ posteritas his auditis inter vicinos ⁊ amicos iactare arrogātia se valerēt. Constat itaqꝫ nō tm̄ septē capitaneos pannoniā ꝯquestrasse: sꝫ etiā alios nobiles qui de scythia descenderūt. Uñ in ipsis venerari pōt nomē dignitatis plus alijs ⁊ potētie: nobilitatis v̄o eq̄liter. Cūergo quidā sint hospites ipso tꝑe nobilitate pares hūgaris: inquirēdū est q̄re istud eē habuit: cū hūgari numero ad implēdā pānoniā suffecissent. Geycha nāqꝫ dux inter alios diuino p̄monit⁹ oraculo ꝯuertere cepit hūgaroꝝ gentē ad fidē xp̄ianā. ⁊ dū monitu illos ꝯuertere nō posset paganismis ritib⁹ deditos ⁊ intētos: oportebat quosdā armis edomare. ad qd̄ faciendū qꝛ plures fuere fidei repugnantes q̄ꝫ adherētes: necessariū habuit desideriū suū diuulgare regib⁹ ⁊ principib⁹ xp̄ianis. Quo audito: huiusmodi deside/

rio nō ſolū iuuamē trāſmiſerūt:ſed etiā perſonaliter adierūt: qui bus fuerat hungarorū crudelitas nociua ac exoſa.

De pluribus generationib⁹ poſtmodū regnū hungarie intran tibus.⁊ primo de generatione Tata.

INtrauit ergo primo deodatus de comitibus ſācti ſcuerini de apulia.qui fundator extitit monaſterij de Tata ⁊ parator. Iſte etiā cū ſancto adalberto pragen genſi epiſcopo ſanctū regē ſtephanū baptizauit.Cui⁹ quidē monaſterij nomē ,p eo tata appellat: q⁊ cū be/ atus rex ſtephan⁹ ipſi⁹nomē ob reuerentiā nō expri/ meret:ſz eū tata appellaret:abolitū eſt nomē deodati et tata exti/ tit vocatus: vnde etiā ipſi⁹monaſteriū taliter eſt vocatū.Huius quidē generatio in pannonia nō habet.q⁊ quāuis vxorē habuiſ/ ſet tamen ſine heredibus finiuit vitā ſuā.

Generatio filiox hedrich.

POſt hec de almania volphgerus cū fratre ſuo hedri co de comitib⁹ hemburg ort⁹ cū trecētis dextrarijs faleratis introiuit.Cui dux geycha monte kiſcen et inſulā danubij circa iaurinū dedit ,p deſcēſu eterno vbi caſtrū ligneū faciēs:fecit quoq⁊ in eodē monte cenobiū: vbi ⁊ eſt tumulatus.De iſtis hedrici gene/ ratio deriuatur.

Generatio wenczellini de almania ſequitur.

AScendit quoq⁊ de bauaria wencellin⁹ videlicet de va/ zunburg.qui cū ſcō ſtephano in ſymigio cupan ducē in/ terfecit.capitaneus enī exercitus extitit illo die. Ex iſtis iako naſcitur principium ⁊ origo.

Generatio hunt ⁊ paznan.

ADierūt etiā iſtis dieb⁹hunt ⁊ paznan.qui ſanctū ſte phanū regē in flumine garā gladio theutonico mo/ re accixerūt. Iſtox quoq⁊ gnatio ab iſtis noīb⁹diſta re non videt. Iſtox itaq⁊ comitū dux geycha cū ſcō rege ſtephano filio ſuo fret⁹ auxilio: ⁊ diuino poti⁹: quoſdā rebelles armox terrorib⁹:nōnullos volūta rie ꝓuerterūt ad baptiſmū . Quos quidē comites tā dux geycha q⁊ fili⁹ſu⁹ latis ⁊ amplis hereditatib⁹pro ipſorū ſeruitijs ditaue/ re ,put apparet nūc māifeſte. Qui quidē tpis in proceſſu hūgaris per contractus matrimoniorū ſunt īmixti. Iſtorum etiam cōſilio ⁊ auxilio ſuper hungaros rex eſt conſtitutus pluresq⁊ nobiles hū gari duci cupan adherentes baptiſmū fidemq⁊ reſpuētes ad tur/ pia ſeruitia ſunt detruſi. In illis nanq⁊ rebus gerendis iudicat⁹ erat nobilior qui fidei chriſti citius adheſiſſet.

Generatio poth.

POth vero generatio a cōrardo de altenburg deriuat. Qui tēporibus regis ſalomonis filij andree regis ve/ nit in pannoniā. Hic herniſtus eſt vocat⁹.ſed propte/ rea poth fuit appellatus :quia internūcius erat inter imperatorē conrardū ⁊ andream ac ſalomonez reges. Poth enī theutunice latine nuncius ſonat.

Generatio merſe ⁊ gregorij.

MErſe aūt ⁊ gregorij generatio de francia eſt ex cōſan/ guineitate guillermi dicti comes.kyquini quidē ⁊ re/ noldi origo eſt de hiſpania:cū regina margaritha cō/ iuge bele regis filij zaar ladiſlai pannoniā adeuntiū. Hic enī bela primo vxorē de polonia habuit.

Generatio guthkeled.

TE generatione aūt guthkeled plura narrant:ſz ,p cer/ to p petrū regē dū idē fugit ad heinricū ceſarē in adiu/ toriū ſūt ei adducti de caſtro ſthoph. ſūt exorti de ſue/ uia vnde imperator federicus ortū habet. Iſta enī ge/ neratio de primatib⁹ ſueuie extitit. Pauperes enī ſūt hereditati bus:ſed ,pbi ⁊ valētes ſūt in patria memorata. Iſti⁹ ſiquidē guth keled generatio tēporibus ſalomonis regis:ladiſlai ⁊ geyche du cū extitit exaltata. Nā tunc ipſa generatio in duas partes diuiſa fuit:quidam ducibus adherebant:quidam vero ſalomoni:⁊ ſpe/ cialiter wyd.quem ſalomon exaltaſſe perhibetur ſuper alios de generatione ſupradicta.

Generatio oliuerij ⁊ ratoldi.

POſt hec intrant oliuerius ⁊ ratoldus tempore regis colo mani qui de regno apulorum de caſerta ortum habent. Illi vero de ſambuck de comitibus campanie ex francia oriuntur.

Generatio hermanni de almania.

HErmanni etiā generatio cū regina keiſla itroiuit liberi ho mines ſunt de nuremburg:hereditatib⁹pauperes.

Generatio buzad.

De generatiõe quidẽ buzad est dicendũ. Cui⁹ enĩ generatio p regẽ stephanũ filiũ scõi bele i hũgariã adducit in adiutoriũ regis memorati. Ex comitib⁹ enĩ orlamũdi fuit. Primit⁹ enĩ qui venit hadolch est vocat⁹ cui⁹ fili⁹ fuit hadolch⁊ arnoldus. Ex istis origo ꝓcedit buzadbani. Hic enĩ hadolch exprimi nõ potuit. ꝫ paralogizãdo hoholt dicit. Generatio quidẽ chaak cũ alijs quibusdã generationibus ꝓspirauerũt ꝓtra istũ regẽ. ꝙs p hoholdũ⁊ suã militiã quã cuz ipso adduxerat dicit contriuisse.

Generatio keled.

Stephani ladislai⁊ gregorij filioꝝ keled ꝓsapia de ꝓuincia meysnensi ortũ habet. Stephan⁹ enĩ fili⁹ fuit sororis meysnensis marchionis filij comitis de herfold Qui occiso turingie lanthgrauio in frangkfurt in solẽni curia vbi imperator eligi debuit per eũ ac per alios dũ reoccidendi sentẽtia per almanie principes contra ipsum lata esset: diebus geyche regis filij secũdi bele descendit in pannoniã cũ dextrarijs faleratis sexaginta.⁊ a rege ꝓdicto receptus solẽniter optimis⁊ latis possessionibus inuestit. ꝓut patet ipso in meysnensem regionẽ ꝓscriptionis penã intrante. Eorũ vo qui dicunt de bobocha: de samberg descendit in pannoniã generatio.

Generatio symonis⁊ michaelis.

Symonis aũt⁊ fratris ei⁹ michaelis generatio quidem mortundorff noiat⁊ tẽporib⁹ Andree regis filij bele tercij descendit de hyspania. Castra quidẽ multa habet in hyspania illa generatio. ex quib⁹ vnũ qõ meli⁹ ẽ boyoth dicit. Cui⁹ quidẽ symonis auus dũ cum rege aragonũ annis plurib⁹ ꝓtendisse: tandẽ p eundẽ regẽ captiuatus in carcere detruditur. Quod symon comes⁊ bertramus formidantes cum secunda vxore prefati regis andree que fuerat de cãpania in hungariam intrauerunt. In hispania quidem nulla generatio in scuto suo aquilam ferre audet nisi symon⁊ michael: ea propter q exercitũ zoldani de Tunisio qui maioritã⁊ minoritam in siluas per naues intrando⁊ classes occupauerant: ceteris militibus regis aragonie deficientibus eorum generatio fertur expulisse. Unde regis⁊ cõmunitatis militie decreto est statutum q ꝓiori signo quod fuerat totum rubeũ sine aliqua expressa figura in aquilam mutaretur.

De introitu diuersarũ nationũ in hungariam.

Preterea intrauerunt hungariam tam tempore regis geyche⁊ sancti regis stephani q̃z dieb⁹ regum aliorũz bohemi: poloni: greci: hispani: hismahelite seu sarraceni: bessi: armeni: saxones: turingi: mysnenses:⁊ renenses: cumani:⁊ latini qui diutius in regno cõmorando quãuis illorum generatio nesciatur per matrimoniorũ diuersorum contractus hungaris imixti nobilitatem pariter et descensum sunt adepti.

Continuatio narrationis.

Postq̃z aũt zwatapolug per hungaros vt superius dicit est necatus:⁊ hungari descenderunt in pannoniã: per sex annos eorũ arma et equos meliorare curauerunt. anno igit septimo morauiã⁊ bohemiã in quibus eo tempore dux wratislaus regnare videbat crudeliter spoliauerunt. Exinde cũ victoria redeuntes: treugis ordinatis cũ prefato duce vno anno quieuerunt. Post hec carinthiam hostiliter adeũtes vltra castrũ leopach dux meranie gothfridus nominatus:⁊ dux carinthie eberhardus: necnõ gregorius aquilegie patriarcha ipsis occurrentes in simul atrociter pugnauerunt. Et quãuis ex hungaris plures ibi cecidissent: tamen ambos duces hungari occiderunt: patriarcha tantũ per fugam euadente. Abinde spoliata carinthia: corniola⁊ stiria cũ maxima preda sunt reuersi. Cesar igitur conradus audiens q hungari imperij sui cõfinia intrassent: ducesq̃z memoratos occidissent: decreuit venire in hungariã. Et cũ exisset de italia venissetq̃z augustã suenie ciuitatẽ vt deinde in pannoniã inuasurus hungaros descenderet inter romanos bellũ generatũ est interea intestinũ. propter qõ ipsũ retrocedere oportebat. Inter hec hungari ĩmobiliter annis tribus ad nullas partes perrexerunt.

Hungari deuastant bulgariam.

Anno autem quarto hungari bulgariã inuaserunt: ac ea thesaurum⁊ armenta innumerabilia adduxere: castra ipsorum occupantes⁊ ciuitatates eorũ destruentes que domino concedente⁊ nũc habent⁊ possident Postq̃z aũt memorata regna deuicerunt: per forũ iulij vsq̃z in marchiã longobardie intrauerunt. vbi ciuitatem paduam igne ac gladio consũpserunt. Exhinc intrantes lombardiam

linthar vercelline ciuitatis epiſcopū imperatoris karoli cōſiliariū fidelissimū occidentes: ex ipsius eccleſia theſaurū maximū rapuerūt. totāqz pene lombardiam ſpoliantes: cū maximo ſpolio in pānoniā cum victoria redierunt. Poſt hec decem annis repauſantes: anno vndecimo: ſaxoniā: turingiā: ſueuiā francoſqz orientales ⁊ burgundos demoliti: in cōfinijs bauarie vltra castrū Abah citra danubiū alemanorū exercitus ipſos in reditu oneratos inuaſerunt ex abrupto. quos hūgari in fugā turgiter conuerterunt ceſis multis milibus ex eiſdem.

In quo quidem conflictu ex hungaris tria milia virorū perierūt qui vero euaſerunt ad propria redeuntes: annis ſedecim imobiliter in hungaria permanſerunt.

De morte leel ⁊ bulchu capitaneorum.

REgnante vero per alemaniā conrado primo: decimo: octauo anno hungari egreſſi quibuſdā partibus theutonie deuaſtatis cum ad vrbem augustā peruenissent vlrico epiſcopo cū ciuibus et ſueuie primatibus reſiſtentibus: tandē cū hungari eandem obſiderent ciuitatem obſtinati nolentes de vrbe recedere: miſſis nūcijs ad conradū memoratū vt celeriter vrbanis ſuccurreret idem nō omiſit venire. Hungaris igit̄ ſe incaute circa obſidionē ciuitatis gerentibus: alemanicus ⁊ italicus exercitus illos inuaſit ex abrupto: vt ſi fugere voluiſſent nō potuiſſent: ex vna parte fluuio qui illis dicbus per cānales mirabiliter inundauerat īpedimentū faciente: ab altera vero exercitibus predictis circūuallantibus ſicut muris illoſqz conſtringentibus. Sic itaqz artati ab hoſtibus quidaz captiuati ab eis aliqui crudeliter ſunt necati. In quo loco leel et bulchu illuſtres capitanei captiuati ſūt ⁊ ducti corā ceſare. Quos cum ceſar requireret quare chriſtianis eſſent ſic crudeles: dicunt nos ſumus vltio ſūmi dei ab ipſo vobis ī flagellū deſtinati. Tūc enī per vos captiuamur ⁊ occidimur: cū perſequi vos ceſſamus. Quibus imperator. eligite vobis mortē qualem vultis. Cui leel ait. Auferatur mihi tuba mea: cum qua primū buccinans poſtea tibi reſpondebo. Allataqz eſt ei tuba. ⁊ appropians ceſari: cum ſe ingereret ad buccinandū: ipſum ceſarem ſic fortiter in fronte cuz tuba fertur percuſſiſſe: vt illo ſolo ictu imperator moreretur. Dixitqz ei. tu preibis ante me: mihiqz in alio ſeculo eris ſeruiturus. Eſt nanqz fides ſcythicorum: vt quoſcūqz viuentes occiderent in alio ſeculo ipſis ſeruire teneantur. Detentiqz ſunt ſine mora ⁊ ratiſpone patibulo ſuffocati. Alius autem exercitus hungarorum in quo erant bene virorū armatorum quadraginta milia caſtrametatus eſt longe ab auguſta ciuitate qui ſentientes ſocios ſuos tam crudeliter artari captiuari ⁊ occidi: ſeorſum in quandaz ſiluā ſe receperunt expectantes vt ſe ab inuicē imperatoris exercitus ſepararet. Et dum maior pars ceſaris exercitus iret verſus renū hungari in campo quodam illos inuadentes ſagittis primitus illorum equos occiderunt: tota die ipſos nec deſcendere nec quoqz fugere permittendo. Tandem vero dum ſe mouere non poſſent captiuari ſe dederunt. cum quibus ſocios ſuos ratiſpone detentos redemerunt. Ipſi vero exinde reuerſi tali fortuna eis occurrente monaſterium de vlta cōbuſſerunt. vbi multū de auro haurientes: abinde reno tranſpaſſato Lothoringenſem ducatum igne ⁊ gladio vaſtauerunt. Vbi circa ſtrazburg que in latino dicitur argentina in quodam prelio erhardum ducem lothoringie: ⁊ pertoldū ducem barbantie qui ei venerat in auxiliū captiuantes decollauerunt. Inde vero galliam atrociter affligentes: crudeliter in eccleſiam dei ſeuientes: mettenſeqz treuerenſe ⁊ aquiſgranenſe territoriū igne deuaſtantes: deinde per abrupta montium ſenonenſiū populos exterminantes: viam ſibi gladio aperientes parauerunt. Vbi ſiquidem ſeguſam taurināqz ciuitates deſtruxerunt. Montesqz prefatos perforantes: planū lombardie cum videſſent: totaz pene prouinciam concitis curſibus vaſtauere. ⁊ ita ad proprium regnū cum victoria reuertuntur. anniſqz viginti immobiles in regno permanſerunt.

VIcesimo autem primo anno egressi bulgariam intra uerunt.et inde idropolim venientes: ipsa expugna ta constantinopolim tandem obsederunt. In obsi/ dione igitur vrbis memorate hungaris constitutis quidam grecus sicut gygas emissus de vrbe ad lu/ ctandum cum eo duos hungaros impetebat altrica ri dicens: q si ambos non deuinceret grecorum imperator cen/ su hungaris teneret. Qui cum hungaris infestus esset vltra mo/ dum: vnū contrarium ei inuenerunt. qui oppositus greco ita ait. Ego inquit sum bothond rectus hungarus minimus hungaro/ rum. adiungas tibi duos grecos quorum vnus conseruare debe at animā tuam exituram: alter vero cadauer tuū subterrandum. quia certissime censualem faciam grecorum imperatorem genti mee. Unde capitaneus hungarorum nomine opour qui illi exer citui de cōmuni voluntate fuerat constitutus: iussit botond cum dolabro suo pergere contra portam vrbis que erat metallina: et in porta declarare vires suas cum dolabro. Ueniēs autem vsq ad portam: talem ictum ꝛ censuram in ipsa porta fecisse perhibet q puer annorum quinq per ipsum foramen exire et intrare satis large potuisset. Facto itaq spectaculo hungarorum ꝛ grecorum parata area ad certandum ante portam vrbis parua hora nimiū simul dimicantes grecus in terram per hungarū est detrusus: et statim sine mora spiritum exalauit. Quod factum grecorum im/ perator qui stabat in vrbis propugnaculo cum coniuge sua pro ingenti verecundia reputantes auerterunt facies suas pergen/ tes in palatium. Ueruntamen cum hungari censum repetissent: pro quo certamen cōmissum fuerat ꝛ pugnatum: dum risum face ret grecorum imperator de censu postulato: recedentes hungari de obsidione ciuitatis depopulati sunt totam greciam haurien/ tes ex ea aurum gemmas ꝛ armenta infinita. sicq ad propria sūt reuersi. Cōmunitas itaq hungarorum cum suis capitaneis siue ducibus hec ꝛ alia huiusmodi vsq ad tempora Toxū ducis ges/ sisse perhibetur.

PRimo Toxū genuit Geychā ꝛ Michaelē. Micha/ el vo genuit Caluū Ladislaū ꝛ Uazul. Geycha vo di uino pmonitꝰ oraculo: Anno dñice incarnatiōis non gentesimo sexagesimo nono: quēadmodū in legēda sci stephani regis scriptū est genuit scm stephanū regē ex sarolth filia gyula. At rex stephanꝰ plures quidē genuit filios sed int alios habuit vnū filiū noīe Emericū deo amabilē ꝛ hoī/ bus honorabilē: cuiꝰ mēoria i bñdictiōe ē. Hic aūt p īserv/ c

tabile diuinꝫ ꝓsilj indiciũ: raptꝰ ẽ de medio ne malitia mutaret intellectũ eiꝰ: ⁊ ne fictio decipet animũ eiꝰ quẽ admndũ de ĩmatura morte scribit in libro sapiẽtie. Ut ergo acta ne agamꝰ: ⁊ exposita ne exponamꝰ: quot ⁊ quãtis ỽtutibꝰ floruerit: ⁊ qꝫ ferues ĩ dei seruitio scũs ꝓfessor xpi Emericꝰ dux fuerit scribere supsedimꝰ. Quisquis.n. hoc scire voluerit ex legẽda eiꝰdẽ btissimi ꝓfessoris plenã scissime quersatiõis eiꝰ notitiã hre poterit. Nos ea potiꝰ q̃ ab alijs scriptoribꝰ ptmissa sũt breuit ac sũmati scribere itẽdimꝰ

De bello sci regis Stephani ꝓtra Cupan ducẽ symigẽsem.

Anctꝰ aũt rex stephanꝰ iã pridẽ ĩ adolescẽtia sua ꝓtra Cupan ducẽ forte ⁊ potẽte gessit bellũ glorioſũ. Erat aũt cupan filiꝰ calui zirind: q etiã viuẽte geycha duce pre sci stephãi regis ducatũ tenebat. mortuo aũt geycha duce: cupan voluit matrẽ sci regis sibi p ĩcestuosũ copulare ꝓnubiũ: ⁊ scm̃ stephanũ occidere: ducatũqꝫ eiꝰ sue subdere ptãti hic fuerat dux symigienſ. Stephanꝰ aũt scũs ꝓuocatis ꝑceribꝰ suis p iteruẽtũ btissimi martini ꝓfessoris diuine miſicordie iplorauit auxiliũ. ꝑmodũ ỽo ꝓgregato exercitu prexit obuiã hosti suo: ⁊ ad amnem gozon primit. accictꝰ ẽ gladio. Ibiqꝫ ad custodiã corꝑalis salutis sue duos principes Hunt ⁊ paznan ꝓstituit. Totiꝰ aũt exercitꝰ sui ꝓncipẽ ⁊ ductorẽ vẽcellinũ hospitẽ alamanũ genere ꝑfecit. Cõmisso itaqꝫ ꝓlio inter vtrũqꝫ diu ⁊ fortit ẽ dimicatũ: sꝫ diuine miseratiõis auxilio btũs stephanꝰ dux gloriosã obtinuit victoriã. In eodẽ aũt prelio vencellinꝰ comes iterfecit cupan ducẽ: ⁊ largissimis bñficijs a btõ stephano tũc duce remuneratꝰ ẽ. Ipsũ ỽo cupan btũs stephanꝰ ĩ q̃tuor ptes fecit mactari

primã partẽ misit in portã strigoniẽsem: secũdã ĩ Wesprimiesi. tertiã in iauriẽsem: q̃rtã aũt in erdel. Btũs eni stephanꝰ dux: votũ qõ tũc vouerat deo fidelit reddidit. Nã vniuersũ ppũm ĩ ꝓuincia cupan ducis degentẽ: decimas librorꝫ frugũ ac pecorũ suorũ cenobio sci martini dare ꝑpetuo iure decreuit: ꝑdictꝰ aũt vẽcellinꝰ gẽuit radi: radi ỽo gẽuit miſca: miſca ỽo gẽuit cupã ⁊ martinũ

De pugna sci regis stephani cũ Gyula duce transſiluano.

Orro btũs stephanꝰ postqꝫ regie celsitudinis coronã diuinit est adeptꝰ: famosũ ⁊ lucrosũ bellũ gessit ꝓtra auũculũ suũ noĩe gyulã q̃ tũc tpis totiꝰ vltra siluã regni gubnacula possidebat Anno itaqꝫ dñi. m. ij. btũs rex stephanꝰ cepit gyulã ducẽ cũ vxore ⁊ duobꝰ filijs suis: ⁊ ĩ hũgariã trãsmisit. hoc aũt iõ fecit: qꝫ sepissime amonitꝰ a btõ rege stephão: nec ad fidẽ xpi quersus: nec ab iferẽda hũgarie iniuria ꝓquieuit. vniuersũ ỽo regnũ eiꝰ latissimũ ⁊ opulentissimũ monarchie hũgarie adiũxit. Dicit ãt regnũ illõ hũgarice Erdeeln qõ irrigat plurimis fluuijs: in quox arenis aurũ colligit: ⁊ aurum terre illius optimũ est.

De exercitu sci regis stephani ꝓtra Bulgaros ⁊ Sclauos.

Ost hec aũt mouit exercitũ sup keam ducẽ bulgaroꝝ ⁊ sclauoꝝ q̃ gẽtes loca naturali situ munitissima inhabitant: vnde etiã multis laborib⁹ ⁊ bellicis sudorib⁹ prędictũ ducẽ vix tandẽ deuicit ⁊ occidit: ⁊ inestimabilez copiã thesauroꝝ ⁊ precipue ĩ auro ⁊ gẽmis ac preciosis lapidib⁹ accepit ⁊ locauit ibi vnũ ꝑuũ suuz noĩe zoltan: q̃ p⁹ea hereditauit illas ptes trãssiluanas: ⁊ ideo vulgariter sic dici solet erdelij zoltan. Erat enĩ ille ãtiquissimꝰ qui vixerat vsqꝫ tpa sci regis: ⁊ ideo voluit ipsũ eẽ sup gentes opulẽtas. Ex hac itaqꝫ gaza multiplici scũs rex stephanꝰ plurimũ locupletatꝰ: albensem basilicã quã ipse fũdauerat aureis altaribꝰ: crucibꝰ quoqꝫ ⁊ calicibꝰ: indumẽtis etiã põtificalibꝰ ꝓtextis auro purissimo ⁊ lapidibus ꝑciosissimis ditauit: vasa quoqꝫ mistratoria ⁊ cetera vtẽsilia eidẽ basilice necessaria: necnõ ⁊ alijs ecclesijs dei regali donauit largitate. Inter cetera ỽo dedit eidẽ albensi ecclie q̃dã donaria sempiterne mẽorie digna duo. s. rõnalia quox vtrũqꝫ hẽbat oꝛã ꝓtextã septuagitaq̃tuor marcis auri purissimi ⁊ lapidibꝰ ꝑciosis q̃ btũs bñdictꝰ scẽ romane ecclie põtifex ad preces sci stephani regis tãte auctoritatis ꝑuilegio ĩsigniuit: ut quicũqꝫ ĩ cebrãdo mis

sam eis vteret legitime posset regē iungere: coronare: ⁊ gladio accingere. Et qz pecūia illi⁹ gyule fuit male acqsita: iō ipsa eccle sia frequēter ē passa incēdiū: in cadē aūt eccīa ipsū auūculū suuz cū tota familia sua absqz velle ꝓpulit baptizari: ꝫ p⁹ea honorifi/ ce tenuit sicut patrē. Regina vo keisla vxor scī regis dictā eccle/ siā aureis crucib⁹: fusorijs: tabulis: calicib⁹: gēmis ⁊ ornamentis vltra modū ditauit.

De edificatione ecclesie veteris Budensis.

Deinde scūs rex vēit i ciuitatē q̄ vet⁹ buda vocat vna cū filio suo scō emerico ⁊ regina: ⁊ cū ibi nō inuenisset aliqd̄ piū opus i xpo in quo possit laudari creator om niū: statim scissim⁹ rex de thesauro ꝑdicti kean ducis bulgaroz ⁊ sclauoz quē occiderat cepit in medio ciui tatis edificare grāde cenobiū in honore apl̄oz petri ⁊ pauli: ditā do illud multis ꝑdijs ⁊ sūi libertate Romane ecclesie: fulciendo i memoriā ⁊ honorē curie Romane quā corpaliter visitarat. Dū igit edificaret magistri lapicide de grecia ducti erāt: ⁊ scissim⁹ rex cū regina ratiōe deuotiōis ibidē degebāt. Regina aūt cruces ta bulas ⁊ ornamēta ꝓcurabat. Quia vo illud grāde opus inceptū multos annos ꝓduxerat: iō viuēte scō stephano rege illud ceno/ biū nō potuit ꝓsumari: ꝫ volēte deo p⁹ multū tpis scissim⁹ rex La dislaus nepos eiusdē bti stephani: illud op⁹ cōsumauit: ut. s. pos/ sit adimplere votū ꝓmi sui sicut inferi⁹ pleni⁹ declarabit. Con/ suetudo aūt scī regis stephani: maior ista fuit: q̄ oēs ecclesias q̄s ipse fūdauerat: in quolibet anno ad min⁹ trib⁹ vicib⁹ visitabat. ⁊ dū ad ipsas ecclesias deuenisset primo ad oīa altaria ꝓgebat: ⁊ singulis singulas preces effūdebat. Tandē exeūdo totā ecclesiā illā circuibat: ⁊ fracturas siue scissuras parietū ac tectoz ꝓspicaci bus oculis ⁊ morose inspiciebat: ⁊ statim reneliorari ꝓcurabat: nec a loco illi⁹ ciuitatis aut ville recedebat nisi ꝑus vidisset re/ nouari. Quo expto regina keisla dū ad aliqs ecclesias in hunga/ ria deuenisset: oēs apparat⁹ in domo dñi existētes sibi pñtari fe/ ciebat: ⁊ renouāda tam in sindone q̄z in bisso omni āno renoua/ bat. Filius aūt ipsoz btūs Emericus ꝓprias vestes purpureas añ altare deponebat: ꝓ altarib⁹ induēdis: sicut pater in ecclesijs regalib⁹ vsqz modo. Pater vo scissim⁹ bursam aureā i lūbis ge stabat: refertā denarijs puri argēti: ⁊ dū pauper videret mox ibi accedebat: ⁊ ꝓprijs manib⁹ eis ꝓuidebat. Illi⁹ ideo dextera mi sericors est in corpe exterius corā oculis hungarie vsqz in hodi/ ernū diem.

Incidentia.

Anno dñi. M. xxij. in mltis locis incēdia multa ⁊ magna facta sūt. Ingens etiā terremot⁹ cōtigit q̄rto idus maij. decima hora diei. sexta feria post ascensionem dñi quasi duo soles visi sūt decimo kalē. iulij.

De morte sāctissimi Emerici ducis. Et de orbatiōe oc̄loz vazul

Postq̄z aūt magnificauit dñs misericordiā suā cū beato re ge stephano vertēdo dorsa regū in fugā a facie gladij ei⁹ ⁊ domuio ei⁹ principat⁹ atqz potestates subijciēdo oium exteraz nationū circūadiacētiū: deliberauit scūs rex stephan⁹ et firmiter statuit vt oibus pompis mundane glie calcatis: ⁊ tpalis regni diademate depposito solius dei seruitio semetipm mācipa/ ret: ⁊ ab exteriorib⁹ curis expedit⁹ ꝓtēplatiuā vitā ⁊ trāquillā pa/ cē pageret. Coronā vo regie celsitudinis filio suo duci Emerico scissimis morib⁹ diuinit⁹ instructo se datuz disposuit. Erat enī be atus emericus in primeuo adolescētie flore supra cōmunē natu/ rā hominū diuino munere sublimat⁹. Justicia: prudētia: fortitu/ dine: tpantia: sapiētia: sciētia: māsuetudine: misericordia: benigni/ tate: largitate: humilitate: ⁊ paciētia armat⁹: ceterisqz catholicis atqz politicis virtutib⁹ adornat⁹: fili⁹ ut scūs stephan⁹ p̄ su⁹. Cū itaqz scissimus pater scissimo filio curā administratiōis et guber/ nādi regni solicitudinē intēderet cōmittere: btūs dux emeric⁹, p/ pria morte ꝑuentus est. fleuit aūt eū scūs rex stephan⁹ ⁊ vniuersa hūgaria incōsolabiliter plāctu magno valde. Tanta vo doloris acerbitate scūs rex stephan⁹ exacerbat⁹ in grauissimā incidit infir mitatē. Et post multos dies vix qualēcūqz vite reparationē rece pit: sed pristine sanitati nūqz plene potuit restitui. Nā ⁊ pedū do lorib⁹ vrgebat ⁊ tristicia ac gemitib⁹ afficiebat: p̄sertim ꝓptercā qz nullus videbat de ꝓsanguineis suis ydone⁹ ad hoc vt eo mor tuo regnū in fide xpi ꝓseruaret. Proniores etenī erat gens hunga rica ritui paganoz inclinari q̄z fidei xpiane. Interim vo viribus corpis cepit destitui ⁊ lāguore grauissimo se grauatū sentiēs: mi/ sit festināter nūciū scz Budā filiū egruth: qui vazul patruelis sui filiū quē recluserat rex ꝓpter iuuenilē lasciuiā ⁊ stulticiā vt corri geret: de carcere nitrie educeret ⁊ ad se duceret: ⁊ eū anteqz mo/ reret regem constitueret. Audiens aūt hoc keisla regina iniit cō siliū cū Buda viro nephando. Et festinātissime misit nūciū noīe seb⁹ filiū ipsi⁹ buda ad carcerē i quo vazul detinebat. Seb⁹ itaqz

p̄ueniēs nūciū regis effodit oculos vazul et ꝯcauitates auriñ eiꝰ
plūbo obturauit ⁊ recessit ī bohemiā. Pꝰhūc aūt veniēs nūciꝰre
gis vidit vazul oculis orbatuz in eisdēqz oculꝰ vulneratis duxit
ad regē: quē scūs stephanꝰ rex vidēs tā miserabilit̄ destructū ī ni
mias erupit lachrymas: sz īpediēte egritudinis molestia d̄bitā pe
nā malefctōribꝰ īferre ñ potuit: ꝯuocatis itaqz filijs calui ladislai
patrui sui. s. ādrea bela ⁊ leuēta ꝯsuluit eis vt q̄nto citiꝰ possēt fu
gerēt vt sic sibi salutē ⁊ corpū suoꝝ ꝟuarēt ītegritatē. Illi igit̄ salu
bri ꝯsilio scī regis acq̄escētes a facie maloꝝ ⁊ doloꝝ ī bohemiā fu
gerūt. De morte scīssimi regis stephani. ⁊ d̄ electiōe petri regis

Beatus aūt rex stephanus sanctitate ⁊ gratia plenus se
cundū quosdam: quadragesimosexto: scd̄m autem hy
storie in eiusdē laudē ab ecclesia edite veritatē: trice/
simoseptimo sui regni: dñice aūt incarnatiōis: millesi/
mo tricesimooctauo anno: in festo assūptiōis btīssime
Marie sp̄ v̄ginis a pñti seculo nequā eripit̄ ⁊ scōꝝ angeloꝝ ꝯsor/
tio adiūgit̄. Sepultꝰ est aūt in basilica albensi. quā ipse in honore
scīssime genitricis dei semp̄ v̄ginis Marie ꝯstruxerat: vbi mlta si
gna ⁊ miracula fiūt interueniētibꝰ meritis eiusdē scīssimi regis ste
phani ad laudē ⁊ gloriā dñi nr̄i ihesu xp̄i: qui ē bñdictꝰ ī scl'a scl'oꝝ
amen. Confestim quoqz tociꝰ cithara hungarie versa est in luctū:
⁊ oīs ppl's regni tā nobilis q̄z ignobilis sil' ī vnū diues ⁊ paup̄ plā
xerunt sup̄ mortē scīssimi regis pijssimi p̄ris pupilloruz lachrimis
vberrimis ⁊ vlulatibꝰ plurimis: iuuenes ⁊ v̄gines p̄ tristicia ⁊ me
rore squalidis induti p̄ triennīū choreā nō duxerūt: ⁊ oīa genera
musicoꝝ dulcisona siluerūt: plāxerūtqz cū planctu cordis fidissi/
mi: eratqz plāctus magnꝰ ⁊ incōsolabilis. At regina keisla cū bu/
da satellite sceleꝝ: petrū alamanū vel potiꝰ venetū fratrē regine
p̄ficere statuerūt: hoc intendētes vt regina keisla motꝰ sue volū/
tatis ꝓ libitu suo posset cōplere: vt regnū hūgarie amissa liberta
te theutonicis subderet̄ sine impedimēto. Wilhelmus aūt p̄r pe/
tri regis fuit frater sigismūdi regis Burgūdioꝝ: sed post interē/
ptionē sancti sigismūdi venerat ad imperatorē: quē īperator col/
locauit venetijs ⁊ dederat ei sororē suā noīe Gertrud in vxorez
de qua genuit keislā reginā: mortua aūt gertrud: wilhelmus du/
xit in vxorē sororē sancti regis stephani de qua genuit petrū regē

De seuitia Petri regis.

Postq̄z aūt petrꝰ factꝰ ē rex: omnē regie serenitatis be/
nignitatē abiecit ⁊ theutonico furore seuiēs: nobiles
hūgarie asp̄nabat̄: bona terre sup̄bo oculo ⁊ īsaciabili
corde cū theutonicis beluina feritate rugiētibꝰ: et cū
latinis yrūdinū garrulitate murmurātibꝰ d̄uorabat: munitōes: p̄
sidia ⁊ castella theutonicis ⁊ latinis custodiēda tradebat. Erat. n.
ip̄e petrꝰ nimiū lasciuꝰ: nullꝰqz eo tp̄e tutꝰ eē poterat d̄ pudicicia
vxoris sue: vl' filie seu sororis v̄ginitate p̄ īsultu satellitū regis q̄
eas impune violabāt. Uidētes igit̄ p̄rīcipes hūgarie mala gētis
sue q̄ ꝯtra deū eis inferebant̄: cōicato ꝯsilio rogauerūt regē ut p̄/
ciperet suis a tā detestabili op̄e desistere. Rex aūt fastu sup̄bie in

flatus pestiferꝫ ꝑconcepti veneni fetorẽ in ꝓpatulũ effudit dicẽs
Si aliq̃z diu san⁹ fuero oẽs iudices tã clarissimos ⁊ spectabiles q̃z
pedaneos cẽturiones ac villicos: oẽsq̃z principes ⁊ potestates in
regno hũgarie theutonicos ꝯstituã: ⁊ terrã ei⁹ hospitib⁹ implebo
⁊ eã vniuersaliter in potestatẽ theutonicoꝝ redigã: ⁊ dicebat hoc
nomẽ hũgaria deriuatũ est ab angaria ⁊ ip̃i debẽt angariari. Hec
itaq̃z fuerũt fomẽta discordie inter petrũ regẽ ⁊ hungaros.

De expulsione petri regis. Et de electiõe Abe in regẽ.

Electio abe regis.

Anno igit̃ regni Petri tertio principes hungarorũ
⁊ milites ꝯsilio episcoporꝫ ꝯuenerũt aduersus Pe
trũ regẽ: ⁊ solicite q̃rebant: si aliquẽ de regali ꝓge
nie in regno tũc inuenire possent qui ad gubernan
dũ regnũ esset ydone⁹ ⁊ eos a tyrannide Petri li
beraret. Cunq̃z neminẽ talẽ in regno inuenire po
tuissent: elegerũt in semetipsis quẽdã comitẽ noĩe Abam sororiũ
sancti regis Stephani ⁊ eũ sup̃ se regẽ ꝯstituerũt. Aba vero ꝯgre
gato hungaroꝝ exercitu ꝯtra Petrũ regẽ ꝓcessit p̃liatur⁹. Pe
trus aũt rex videns se hungaroꝝ auxilio destitutũ: vehementer
expauescẽs trãsfugit in Bauariã Herrici regis theutonicoꝝ ad
iutoriũ imploraturus. Petro itaq̃z per fugã de manib⁹ hunga
roꝝ elapso: hungari sceleratissimũ Budã barbatũ omniũ maloꝝ
incentorẽ: cui⁹ ꝯsilio Petrus hungariã afflixerat in frusta cõcidẽ
tes interfecerunt: ⁊ duorũ filioꝝ suoꝝ oculos effoderũt. Sebus
aũt qui oculos Uazul eruerat ꝯfractis manib⁹ ⁊ pedib⁹ pereme
runt. Quosdã vero lapidibus obruẽtes: alios aũt in manganis
ferreis vastantes occiderũt. Aba vero regali potestate sublima
tus consecratus est in regẽ. Omnes aũt ꝯstitutiones ⁊ creatiões
quas Petrus rex sc̃dm ꝯsuetudinẽ suã cõstituerat Aba rex in ir
ritũ reuocauit. In his aũt rebus gerendis tres de principib⁹ re
gni precipui fuerũt: vnus vocabat̃ Uisce: secũdus Toijslan: ter
tius vero Pezli: qui libertatẽ gentis sue querebãt: ⁊ regnũ rega
li semini restituere fideliter nitebant̃. In tertio vero anno regis
Abe. Petrus cũ herrico rege theutonicoꝝ descẽdit cũ exercitu
magno ꝯtra Abã regem. Rex igit̃ aba audiẽs petrũ ab hungaris
derelictũ. ⁊ ab Herrico rege theutonicoꝝ benigne susceptũ. An
no dñi. M. xlij. misit nũcios ad cesarẽ ut ꝑquireret an inimicaret̃
ei pro eo q̃ Petrũ de regno expulerat: an etiã pacẽ stabilẽ cũ eo
posset habere. Cui cesar in respõdendo se inimicum esse ostendit
dicens. Quia meos iniurijs lacessunt: quid vel quãtũ possuz ip̃e
sentiet. Rex Aba his auditis intellexit q̃ cesar intenderet Pe
tro regnũ restituere: inflãmatusq̃z in iram: ꝯgregato exercitu ma
gno inuasit Austriã ⁊ Bauariã: ⁊ ex vtraq̃z parte danubij flumi
nis bipartitis alis pugnatorũ fortium percussit eos in ore gladij.
Tulit itaq̃z spolia eorum ⁊ plurimos captiuos ex eis secum tra
hens a flumine quod vocatur Traijsama pertransiuit captiuã

do vsqz ad ciuitatem Tulnam in qua pnoctauit. Factum est aūt hoc scđa feria a crepusculo vsqz ad noctē: mane aūt facto cum in numerabili multitudine captiuorū in hungariā reuersi sunt gaudentes. Post hec misit bellatores fortes in karinthiam qui plurimos captiuos receperūt ⁊ hungariā redierūt. Gotfridus autē austrie marchio circa petomā insultū faciens sup eos eorū spolia fertur abstulisse. Tunc enī austria nō duces sed habebat marchiones. Eo autē tempore cesar pasca domini Colonie celebrauit: ⁊ cū principibus suis ꝓsiliatus est qualiter regno suo iniuste illatā ab hungaris iniuriā deberet vindicare. Qui concorditer consuluerūt ei vt hungaros qui sine causa regnū suū hostiliter irruperant armis muaderet ⁊ captiuos suos ab eorū seruitute libera ret. Monit itaqz expeditionē ingentem ⁊ consilio Araczlai ducis bohemorū ex aquilonari parte danubij venit ad confinium hungarie. Legati vero hungarorum promiserant cesari qđ hungari in omnibus starent ad mandatū eius: nisi quia Petrū in regem non susciperent: quod tamen Cesar supremo ope perficere affectabat. Obligatus enim erat Petro promissione q̄ ei regnū restitueret. Hungari vero nullatenus consenserūt ⁊ missis munere: data quoqz fide q̄ captiuos theutonicorū abire pmitterēt Cesar redijt festinanter cōtra insultus Gotfridi ducis lothorin/gorum filij ducis Gozzilonis.

De aduētu cesaris in subsidiū Petri regis in hungariā.

Equēti anno Aba rex missis legatis ad cesarē que pacis sunt q̄rebat ꝓmittens captiuoꝝ dimissionē quos habebat: coꝝ aūt quos reddere nō poterat cōdignaz cōpēsationē. Cesar vo nolut cōponere donec i bauariā veniret: ut qui p hūgaros iniuste lesi fuerāt cōpositioni pacis interessent. Venit ergo cesar ad termīos hūgarie ⁊ in crastinū expugnare dispositus obstacula: quib⁹ hūgari fluuium rabeha ꝓcluserāt. Interī vo a legatis Abe regis: rogat⁹ ē Cesar ut competentē terminū figeret in quo omnes captiuos ei remitteret ⁊ donaria insuper ei donaret. Cesar itaqz allectus muneribus ⁊ alijs grauioribus negocijs ꝓpeditus redijt: Bizantium qđ est opiduz Burgūdie. Ex hinc itaqz rex Aba securitate accepta factus est insolens: ⁊ cepit crudeliter seuire in hungaros. Arbitrabat.n.ut omnia cōmunia essent dñis cum seruis: sed ⁊ iusiurādum violasse ꝓ nihilo reputabat. Nobiles.n.regni cōtemnens habuit semp cum rusticis ⁊ ignobilibus cōmune. Hungari vero nobiles nolentes id sustinere: ⁊ exacerbationē eius moleste ferētes conspirauerūt ⁊ cōiurauerunt ut ipsum occiderent. Quidam aūt ex ipsis notificauit regi in necē eius cōiuratos: ex quib⁹ cos quos potuit captos fecit interfici sine iudicij examine: qđ in magnū detrimentū regis versum est. Cū.n. rex quadragesimaz chanadini celebraret: in eadem quadragesima circiter quinquagita viros nobiles sub pretextu cōsiliandi in quadam domo conclusit: ⁊ ab armatis militibus fecit eos obtruncari nec cōtritos nec confessos. Unde beatus Gerardus chanadiensis episcopus: canonica seueritate regem corripuit ⁊ sibi periculū imminere ꝓdixit. Quidam itaqz ex cōiuratis propter hoc magis incitati fugiētes: venerunt ad cesarem ⁊ oblocuti sunt contra Abam dicētes Quod pro nihilo iuramentū reputaret: nobilesqz qui eum regē super se constituerant contemneret ⁊ cuz rusticis ignobilib⁹ ederet: equitaret: ⁊ cōtinue loqueret. Quibus dixit imperator. Ista etenim consuetudo non est nobilis hominis: sed eius oppositi: Ipsum ergo cesarem efficaciter instigauerūt: ut super Abam regem iniuriaz vindicaret: quia nec captiuos suos remiserat sicut cesari iurauerat: nec illata damna resartiret. Cesar itaqz animatus instigationibus hungarorum cum exercitu norico ⁊ bohemico ⁊ falangis aulicorum suorum venit in marchiam austrie: dissimilans se intraturum hungariam: simulans autem se pactum ab Aba rege exacturum ⁊ reuersurum. Tunc legati Abe regis venientes ad cesarem repetebant hungaros qui ad cesarē fugerāt cōquerentes ⁊ dicentes: qđ ipsi essent ꝓdones ⁊ latrunculi regni hūgarie ⁊ ꝓcipui incētores guerraz ⁊ discordie inter cesarē ⁊ hūgaros: qui cesari fideliter obsequerent: ideoqz h⁹modi seminatores discordie tradi oportere in manus Abe regis hungarorum quod cesar nullomodo se facturū respōdit. Cōcitato itaqz cursu inuasit fines hūgarie intrans p suproniū: ⁊ cū vellet per bobuthy rabtha ptransire: fluuiuz rabtha stagnātibus aquis ⁊ densissimis nemorib⁹ ⁊ scaturientib⁹ paludib⁹ impmeabilē transire nō potuit Hungari ergo qui erāt cū cesare ⁊ Petro rege duxerūt exercitū tota nocte equitantes sursuz iuxta fluuios raba ⁊ rabtha quos illucescēte sole facili mō trāsierūt. Occurrit aūt ei Aba rex i mense iuxta iaurinū cuz magna multitudine armatoꝝ: nimiū presumēs de victoria: qz bauari quidā intimauerūt ei q̄ cesar cū pau/

cis super eum veniret: ⁊ ut dicit̃ aba rex victoriam habuisset: nisi
quia hungari quidam amiciciã Petro regi reseruãtes: sup̃ terrã
sua vexilla ꝓiecissent ⁊ fugissent. Tradiderũt aũt theutonici qđ
cũ ad preliuz appropinquassent: cum celesti signo nebula tenuis
apparuit: turboqz vehemens diuinitus incitatus terribilẽ pul/
uerẽ obtutibus ingessit hungaroꝝ: quos iã pridẽ ut dicitur quia
Petrũ suũ regem dehonestauerãt: dominus apostolicꝰ anathe/
mate damnauerat feriendo. Cõmisso itaqz prelio: inter vtrunqz
diu ⁊ acriter pugnatum est: sed tandem cesar diuino fretus auxi/
lio felicem obtinuit victoriã. Aba vero rex deuictus fugit ver/
sus tisciam: ⁊ villa quadam in scoobe veteri ab hungaris quibꝰ
regnans nocuerat crudeliter iugulat̃. Cuiusquidẽ corpus est se/
pultuz in ecclesia que fuerat prope ipsam villam. Post aliquot
autem annos cum esset effosum de sepulchro: sudariũ ⁊ ipsius ve
stimenta inuenerunt incorrupta ⁊ loca vulnerum resanata: tan/
dem sepelierunt corpus in proprio monasterio in saar. Cesar au/
tem reuersus ad castra ante sacrosanctum lignũ salutifere crucis
se humiliter ac deuote prostrauit discalciatꝰ pedes: cilitio ad car/
nem indutus: vna cũ omni populo suo misericordiaz dei glorifi
cauit ꝙ ipsum illo die liberauit de manibꝰ hungarorũ. Ex theu
tonicis illo die in loco ipso infinita corruit multitudo: itaqz idez
locus vsqz hodie ferlorũ paijer in lingua eorum: in lingua autez
nostra vestnẽpti nominat̃: ob fectorem nanqz mortuorũ per du/
os menses homo non poterat bono modo per partes illas tran/
sire. Sagittarij enĩ occiderant eos: interea hungari congregati
supplices venerunt ad cesarem veniã ⁊ misericordiã imploran/
tes. Quos cesar placido vultu ⁊ benigne suscipiens: quod roga
bant ꝯcessit. Indeqz cũ omni multitudine sua albam venit que
theutonice weyzinburg dicit̃: que est principalis sedes regni hũ
garie. Ibi ergo cesar imperiali honore ⁊ latissimo p̃paratu ab hũ
garis honoratus. Petrũ regem regali corone plenarie restitutũ
⁊ sacris insignijs sancti regis stephani more regio decoratum in
regali throno manu sua deducens in basilica gloriose genitricis
dei semper virginis Marie regaliter sedere fecit: ⁊ ibidẽ regem
hungaris ⁊ hungaros regi recõciliauit. Concessitqz petentibus
hungaris: hungarica scita seruare ⁊ ꝯsuetudinibus iudicari. His
itaqz taliter ordinatis: cesar petro rege cũ presidio suoꝝ in hũga
riã relicto cũ optata ꝓsperitate ratisponã redijt.

De reditu cesaris in hũgariã: ⁊ de duello ducis bele ĩ polonia.

Sequenti v̓o ãno reuersus ẽ cesar in hũgariã: cui Pe
trus rex in ipsa scã pascali solẽnitate regnũ hungarie
cũ deaurata lãcea tradidit corã hũgaris: simul ⁊ theu/
tonicis multis: etiã insup̃ ⁊ magnificis muneribꝰ cesar
honorificatꝰ a rege: ad ꝓpria redijt cũ gl'ia. Interea
Endre Bela ⁊ Leuẽte qui fugerãt ĩ bohemiã: inde ꝓpter paup̃/
tatis inopiã: trãsierũt in poloniã: ⁊ a misca duce polonie benigne
sũt suscepti ⁊ honorati Tũc v̓o pomorani ãnuas pensiões duci po
lonioꝝ cui tenebãt̃ reddere recusarũt. Dux v̓o censũ sibi debitũ
a pomoranis armata manu cepit exigere. Pomoranis itaqz pa
ganis ⁊ polonis christianis coĩter placuit: ut duces eorũ duello
ꝯfligerẽt: ⁊ si caderet deuictꝰ pomeranꝰ ꝯsuetã p̃solueret pensio/
nem: si v̓o polonꝰ: tm̃modo dãna fleret. Cuz igit̃ misca dux ⁊ filij
eiꝰ horrerent duellũ assumere impositũ bela seipsũ p̃ verbũ int̃/
pretis in mediũ introducẽs sic dicebat. Si vobis polonis ⁊ dño
duci placet q̃zuis sim nobilior q̃z paganꝰ ille: tñ pugnabo ꝓ re/
gni vr̃i cõmodo ⁊ honore ducis: placuit itaqz tã pomerano ⁊ po
lonis. Cunqz armati cũ lancea se iũxissent: tam viriliter pomera
num fert̃ bela de suo dextrario detrusisse ut de loco suo se moue
re non potuit: ⁊ gladio p̃fossũ ꝓstrauit. Confessusqz est ipse dux
pomeranus se culpabilem. Quo viso pomerani duci polonie
humiliter subditi: solitũ tributũ sine ꝯtradictiõe persoluerunt.
Dux v̓o inde reuertens cũ victoria p̃ belam acquisita: audaciã ⁊
potẽtiã valoris ĩ bela duce collaudans cũ toto censu pomorani/
co ei tradidit filiã suã in vxorẽ: ⁊ vniuersa q̃ sibi necessaria fue/
rant: sufficiẽter ⁊ copiose ministrari precepit: ⁊ eũ in oĩbus hono
ratũ in ducatu suo tenuit: ac bona quantitate de terra eundẽ he
reditare non omisit.

De Bela duce benyn dicto: ⁊ de reductiõe Andree ⁊ Leuen
te in hungariam: ⁊ quomodo hũgari in fide apostotauerũt.

Bela v̓o dux ipse in polonia duos genuit filios: quorũ
vnꝰ Geysa: alter aũt Ladislaus: noĩe aui sui ẽ vocatꝰ
Displicuit aũt endre ⁊ leuente ꝙ p̃ belam apud ducẽ
polonie q̃si apendices degerẽt: dedignatiqz sũt occa/
siõe sui noĩs in ducis curia p̃manere: ⁊ accepta a duce
licẽtia Bela fratre suo ibidẽ relicto: eũtes iuerũt ad regẽ Lodo/
merie qui ipsos nõ recepit. Cũqz nõ haberẽt vbi caput suũ recli

narẽt:abinde ad cumanos ꝓrexerũt. Uidẽtes ãt ipos cumani optime ꝑsonatos: arbitrati sũt ut eoꝝ terrã adueniſſent exploꝛare. Et niſi captiuus hungarꝰ illos cognouiſſet:reuera occidiſſent: ⁊ ſic poſtmodũ aliquo tꝑe ipſos tenuerũt: ab hinc poſtea in ruſciã sũt ꝑfecti. Eo tꝑe quidã magnates hũgarie deſolutionem regni gemẽtes:⁊ liberationẽ hũgarie a tyrannide petri:cupientes Endꝛe Bele ⁊ Leuẽte qui de genere ſci ſtephani regis ꝓgeniti erãt intemeratã fidelitatẽ ſeruabant:⁊ eis ꝑ nũcios bona q̃ hÿre poterant mittendo fideliter ſeruiebãt. Erãt aũt iſti magnates Uiſca Bua ⁊ Buhna ⁊ alij eoꝛundẽ cognati qui ſp cũ ſuſpiꝛijs ⁊ gemitibꝰ expectabãt oppoꝛtunũ tempꝰ:qñ Andꝛeã Belam ⁊ Leuentã poſſent reducere in hungariã ⁊ regnũ generi ſci ſtephani regiſ qui eos dilexerat ⁊ exaltauerat oibꝰ viribꝰ ſuis reſtituere laboꝛabãt. Petꝰ ỽo rex ꝑ ptãtẽ regis theutonicoꝝ elatꝰ non iam regnabat:ꝫ potiꝰ tyrãnidis ſue crudelitate hũgariã deprimẽdo flagellabat Quibus dã aũt ꝓdis Buda.ſ.et denecher ſuggerẽtibꝰ audiuit Petꝰ q̃ ꝑdicti nobiles hungarie.ſ. viſca:bua ⁊ buhna ⁊ eoꝝ cognati cogitabãt q̃liter regnũ regio ſemini poſſent reſtituere:⁊ andreã:belã atq; leuẽtã ꝓtra petrũ regẽ ĩ regnũ reducere. Petꝰ ỽo rex veheméti furoꝛe ſucceſꝰ fecit eos ꝓꝛehẽdi ⁊ ĩ eculeo ſuſpẽſos iterfici:quoſdã aũt effoſis oculꝫ toꝛmẽtari. ⁊ totã hũgariã tã magnis afflixit ãguſtijs ut magis eligerẽt moꝛi q̃z ita miſerabiliter viuere. Tũc nobiles hũgarie vidẽtes mala gẽtis ſue:ĩ chanad ĩ vnũ ꝓuenerũt:ꝓſilioq; habito totiꝰ hũgarie nũcios miſerũt ſolẽnes in ruſciã ad andreã ⁊ leuẽtã dicẽtes eis q̃ tota hungaria eos fideliter expectaret:⁊ vniuerſuz regnũ eis ſicut regali ſemini libenter obſequereꝫ: tm̃modo ipſi in hungariã deſcenderent:⁊ eos a furoꝛe theutonicoꝝ defẽderẽt:hoc etiã eis iuramẽto firmauerũt q̃ ſtatim ut ipſi in hungariã introirẽt:oẽs hungari vnaniminiter ad ipſos ꝓfluerent ⁊ eoꝝ dominio ſe ſubderẽt. Endꝛe ỽo ⁊ Leuente timẽtes palliatas inſidias clanculũ miſerunt nuncios in hũgariã. Cũ aũt veniſſent ad nouũ caſtrũ qõ rex abaꝓſtruxerat:ecce vniuerſa multitudo hũgaroꝝ cateruatim ꝓfluxerunt ad ipſos:⁊ inſtinctu diabolico inflãmati peruicaciter petierunt ab endꝛe ⁊ Leuente q̃ ꝑmitterẽt vniuerſũ ꝑplm ritu pagaꝛorũ viuere: epiſcopos ⁊ clericos occidere: eccleſias deſtruere: chꝛiſtianã fidẽ abijcere ⁊ idola colere. Permiſerũtq; eos ꝑm deſideria coꝛdis eoꝝ ut irent ⁊ ꝑirent in adinuẽtiõib⁹ antiquoꝝ patrũ ſuoꝝ. Aliter enĩ nõ pugnabãt ꝓtra petrũ regẽ ꝑ endꝛe ⁊ leuẽte. Drimꝰ aũt inter hungaros noie Uatha de caſtro belus dedicauit ſe demonijs:radens caput ſuũ:⁊ cincinnos dimittẽs ſibi ꝑ tres ꝑtes ritu paganoꝝ:cuiꝰ filius noie Janus:multũ poſtmodũ tꝑe ritum ꝑris ſequẽdo:ꝓgregauit ad ſe multos magos ⁊ phitoniſſas ⁊ auruſpices:ꝑ quoꝝ incantationes valde gratioſus erat apõ dños. De multis aũt deabꝰ ſuis vna noie raſdi capta fuit a chriſtianiſſimo rege Bela:⁊ tam diu ĩ carcere fuit recluſa donec recomederet pedes ꝓꝓrios:ibi deniq; moꝛereꝫ. Eſt aũt ſcriptuz in ãtiquis libꝛis de geſtis hũgaroꝝ qõ oĩno ꝓhibitũ erat chriſtianis vxoꝛẽ ducere de ꝓſanguineis Uatha ⁊ Janꝰ qꝛ ſicut dathã ⁊ abiron in veteri lege ſeditionẽ mouerãt ꝓtra dñm:ſic ⁊ iſti tꝑe gꝛe hungaricũ ꝑplm a fide xꝑi auerterũt: Tunc itaq; deteſtabili ⁊ execrabili ãmonitiõe illius vathe oẽs ꝑplẽ libauerũt ſe demonijs:⁊ ceperũt comedere equinas pulpas:⁊ oĩno peſſimas facere culpas:tam quippe clericos q̃z laicos catholice fidei ſeruatoꝛes interfecerũt:⁊ q̃zplures eccl̃ias dei deſtruxerũt: Deide ꝓtra petrũ regẽ rebellãtes vniuerſos theutonicos ⁊ latinos qui ĩ offi cijs diuerſis ꝓfecti ꝑ hungariã ſparſi fuerãt turpi neci tradiderunt:mittenteſq; in petri caſtra in equis velociſſimis nocte tres ꝑcones qui deberẽt ꝓclamare edictũ ⁊ vbũ dei Endꝛe ⁊ Leuente: ut epiſcopi cum clero ſint necati: decimatoꝛ trucidetur: paganiſmus abolitus reſumatur ſic collecta cum ſuis theutonicis ⁊ latinis:petri pereat memoꝛia ĩ eternũ ⁊ vltra. Dane igit facto ſciſcitatꝰ ẽ rex rei factũ ⁊ certiſſime experiẽs q̃ iſti frẽs rediſſẽt:eorumq; intuitu ſui ꝓfecti ꝑ hũgaros fuiſſent trucidati:nõ ſe oſtẽdit ꝑterritũ de rumoꝛibꝰ:ꝫ letũ ſe demõſtrãs:⁊ ſuo caſtro ỽ loco remutato trãſiuit danubiũ ĩ ſitiatẽ albã cupiẽs introire. Hũgari aũt ꝓſciẽtes eiꝰ velle ꝓuenerũt occupãtes cãpanalia ⁊ turres ciuitatis ⁊ ſeratis ianuis illũ excluſerũt. Inter hec aũt endꝛe ⁊ leuente cũ eadẽ multitudine ꝓcedẽtes ꝑ mediũ hungarie: appꝛopinq̃uerũt ad poꝛtũ qui vulgo dr Peſth. Quo audito Gerardꝰ beztritus:buldi:⁊ benetha epi:⁊ Zonuk comes de ciuitate alba egreſſi sũt obuiã endꝛe ⁊ leuente ducibꝰ:ut eos honoꝛifice ſuſciperẽt. Cũq; feſtinãter ꝓdicti epi ad locũ veniſſent qui dicit gyod ibi in eccl̃ia ſancte Sabine :priuſq; ad dños irent miſſam audire voluerunt.

De martyrio ſancti Gerardi epiſcopi.

Beat⁹ itaq; gerard⁹ epūs sacerdotalib⁹ vestib⁹ ad celebrandū missā indut⁹ exhortatiōis gr̄a locut⁹ē eis dicēs: Frēs ⁊ coēpi mei ⁊ oēs alij fideles q̄ adestis: scitote nos hodie ad dn̄m n̄r̄m ihesū x̄pm cū corona martyrij i eterna gaudia p̄uēturos. Ego enī notū facio vob arcanū dei qđ mihi i hac nocte reuelatū ē. Vidi enī dn̄m n̄r̄m ihesum x̄pm in pluteo sanctissime mr̄is sue sempr̄ virginis Marie sedētem: nobisq; ad se vocatis de manu sua corpis ⁊ sanguis sui eucharistiā cōmunicātē. Beneta vo epūs cū ad eū accessisset retraxit ei x̄pūs eucharistiā: vñ ipse hodie martyrij n̄r̄i p̄sortio p̄uabit. Post hec aūt btūs gerard⁹ admonuit cos ut cōfiterēt alterutrū pctā sua: ⁊ audita missa oroni incūbentes ⁊ certa spe eterne btūtudinis p martyriū adipiscēdū letificati oēs coīcauerūt. Deinde p rexerūt piter versus portū danubij i pesth. Btūs aūt gerardus epūs cū esset breuis statura: oēsq; vires suas in seruitio dei fundit⁹ consūpsisset: currus subuectioe vtebat. Cumq; ad p̄dictū portū venissent: ecce viri impij. s. vatha ⁊ cōplices sui demonib⁹ pleni quib⁹ seipsos dedicauerāt: irruerūt in epōs ⁊ in oēs socios eor⁹ lapidib⁹ eos obruebāt. Btūs vo gerard⁹ ep̄s cos q̄ se lapidabāt indesinēter crucis signo isigniebat. At illi hoc viso multo magis seuiētes impetū fecerūt in cū: ⁊ euerterūt currū ei⁹ in ripā danubij: ibiq; abstracto eo de curru ei⁹ in biga positū de monte kelenfeld submiserūt: ⁊ dū adhuc palpitaret in pectore lācea percussus: sup vnum lapidem contriuerunt cerebrum eius. Sicq; gloriosus martyr x̄pi ab erūnis mūdi hui⁹ ad eternā btūtudinem trāsijt. Danubi⁹ sepe redūdās sup molē lapidis in quo cōtritū est caput sc̄i gerardi: nō potuit sāguinē diluere p septē ānos: donec recollect⁹ est a sacerdotib⁹: ⁊ lapis ille nūc ē chanadini in superficie sui altaris. Nūc in eodē loco vbi p̄tritū ē caput ei⁹ i honore bt̄i gerardi martyris eccl̄ia sub mōte apparet fabricata. Hic siquidē gerard⁹ monach⁹ de rosatio natiōe veneceñ. qui i pannonia veniēs prim⁹ in Beel veniēs vitā ducēs heremiticā: tandē i Chanadiensem cathedrā in ep̄m ē trāslat⁹. Buldi quoq; epūs lapidib⁹ obrut⁹ trāsijt ad gloriā. Beztrit⁹ aūt ⁊ beneta cū transissent danubiū nauigio ad endre ⁊ leuente: heretici qui i vlteriori littore erāt Beztritū ep̄m vulneratū: qui tertia die p̄modū mortuus est. Endre aūt dux interim supueniēs benetā epūm a manib⁹ eorū liberauit. Et sic ꝓphetia sc̄i gerardi ipleta est. Oēs enī p̄ter

benetam martyrisati sunt. Zonuk quoq; comes super dextrariū suū danubio insiliens natabat: quē in naui veniens quidam nomine Murthmur leuauit in nauim vt eum a morte liberaret. Erat enī iste murthmur baptizatus a comite zonuk. Qui cū p̄dictū comitē saluare vellet: ceperunt ei heretici mortē cōminari nisi ipse zonuk comitē interficeret: quor̄ minas murthmur metuens ipsum comitem in naui gladio interemit. Tanta ergo multitudo clericor̄ ⁊ laicor̄ p̄ro christi fide eodem die martyriū pertulit vt eor̄ numerus deo tantū ⁊ angelis est cognitus.

De morte Petri regis.

Petrus aūt rex videns hungaros vnanimiter adhesisse ducibus endre ⁊ leuente ipse cum suis theutonicis fugam inijt versus Musimz: ut abinde in austriam p transiret sed euadere nō potuit. Interim enī hungari portas ⁊ exitus regni primo occupauerunt: sed ⁊ legatus ducis endre reuocauit petrum regem sub p̄textu pacis ⁊ honor̄is sibi congrui: qui credens ei vertebatur ut dicitur: sed maxime coacte quia exercitū sibi iam absconditum cognouerat: ⁊ volebat reuerti festinanter in albam. Qui cum diuertisset i villam zamur: p̄dictus legatus insidijs voluit eum capere ⁊ vinctum ad endre ducem ducere. Petrus aūt p̄noscens hec collegit se in quandā curiā ⁊ per triduū viriliter dimicando semetipsuz defendebat. Tandem milites eius omnes a sagittarijs sūt interempti: ipse vero viuus captus est ⁊ obcecatus: albamq; ductus p̄re nimio dolor̄ vitā in breui finiuit: sepultusq; est quinq; eccl̄esijs quā ip̄e fundauerat in honor̄e beati petri apostoli: anno regni sui secūda vice tertio.

De coronatione andree regis Primi endre dicti.

Porro dux andreas a pturbatiõib⁹ hostiũ securus effectus: in regia ciuitate alba regalẽ coronã est adept⁹: a trib⁹ tantũ epis qui in illa magna strage xpianoꝝ euaserãt. Coronat⁹ é anno dñi. M.C.xl vij. Precepit itaqꝫ vniuerse genti sue sub pena capitalis sentẽtie vt deposito paganismo prius eis ꝓcesso ad verã xpi fidẽ reuerterent: ⁊ in oibus scõm legẽ illã viuerẽt quã scũs rex stephan⁹ eos docuerat. Leuẽte vero in eisdẽ dieb⁹ mortu⁹ est: qui si diuti⁹ vixisset ⁊ regni potestatẽ obtinuisset: sine dubio totã hungariã paganismo et idolatria corrupisset. Et qꝛ ipse leuente catholice non vixit: ideo circa villã toxũ vltra danubiũ est sepultus vbi iacere dicit toxũ auus suus more pagano. Tradũt quidã istos tres frẽs filios fuisse vazul ducis: ex quadaz puella de genere Tatini ⁊ nõ de vero thoro ortos esse: ⁊ ob hãc ꝓiunctionẽ illos de tatini nobilitatem accepisse qõ falsũ ꝑ certo est ⁊ pessime enarratũ. absqꝫ hoc nãqꝫ sũt nobiles: qꝛ isti filij sunt calui ladislai qui vxorez de rutheina dicit accipisse: ex q̃ tres isti fratres generant. Iste quidẽ rex alb⁹ andreas ⁊ catholic⁹ est vocat⁹. Tribus enĩ annis polonos: bohemos: ⁊ australes hũgaris suis armis fecit censuales. Rex aũt hic andreas fratre orbat⁹: misit in poloniã ad altex fratrem suũ belã cũ magna dilectiõe vocãs eũ ⁊ dicẽs. Nos qui quondã penurie participes fuim⁹ ⁊ labox: rogo te dilectissime frater vt ad me nõ tardes venire: q̃ten⁹ ꝑsortes sim⁹ gaudiox: ⁊ bonis regni corpali pñtia gaudentes cõmunicem⁹. Neqꝫ heredẽ enĩ habeo nec germanũ ꝓter te: tu sis mihi heres: tu in regnũ succedas. His itaqꝫ vbis bela admonit⁹ cũ oi familia sua venit ad regẽ. Quẽ rex videns gauisus é gaudio magno: qꝛ fraterno fulcit⁹ é robore. Post hec aũt rex ⁊ frater ei⁹ bela habito ꝓsilio diuiserũt regnũ i tres ptes q̃x due in ꝓprietatẽ regie maiestatis sue ptãtis mãserũt: tertia vo ps i ꝓprietatẽ ducis é collata. Hec igit̃ prima regni hui⁹ diuisio seminariũ fuit discordie ⁊ guerrax inter duces ⁊ reges hũgarie. Eo tpe rex andreas iuxta lacũ balatim ꝓstruxit monasteriũ in honoze sci Aniani i loco qui dicit Tyhon. Duxit aũt sibi vxorez filiã ducis ruthenox de q̃ genuit salomonẽ ⁊ dauid. de cõcubina aũt quã habuit ō villa moroth genuit georgiũ. Porro dux bela i polonia genuit liberos geysã ⁊ ladislaũ: i hũgaria aũt genuit lãpertũ ⁊ filias. viuebãtqꝫ rex ⁊ dux in magna pacis trãquillitate.

De aduẽtu cesaris siue regis theutonicox in hũgariã.

In tempore theutonicorum rex cum magno exercitu obsedit castrum poson: volens iniuriam petri vindicare ⁊ hungariam suo dominio subiugare. Extruxit autem multas machinas bellicas ad expugnandum castrum: ⁊ per octo ebdomadas obsidendo nihil profecit. Venerat enĩ predictus rex nauigio ad obsidendũ castrum poson. Tũc hungari qui in castro erãt: natatorie prudẽtissimũ inuenerũt ho-

minē noīe Zothymūd: quē noctis in silētio ad naues īperatoris mi
serūt. qui sub aqua venīes oēs naues pforauit: que subito aq̄ ple
ne facte sūt ꝛ potētia theutonicoꝝ ꝓtrita est: ꝛ sic effeminati ener/
uatiqz viribꝰ reuersi sūt ad ꝓpria. Multi enī milites erāt in po/
son: sed ꝑcipui erāt moyotech: endre: vilūgard: vrosa et martinꝰ
qui quotidie cū theutonicis dimicabāt acriter. Sequēti vo anno
cesar cū magna multitudine bellatoꝝ ob easdē causas venit in hū
gariā iuxta fontes riuoꝝ zala ꝛ zelice: ꝛ naues victuales onera/
tas p danubiū misit in hungariā: prefecitqz eis episcopū gebarth
fratrē. His auditis andreas rex ꝛ dux bela oēs aceruos segetū et
tirsos herbaꝝ igne cōbusserūt: habitatoresqz cū vniuersis aīali/
bus coꝝ de ꝓtibꝰ illis p ꝙs cesar erat trāsiturꝰ ꝓcul abduxerunt.
Cūqz cesar itrasset ad hūgariā ꝛ venisset i regiōes cōbustas: neqz
militibꝰ suis inuenire potuit victualia nec equis: ꝛ nesciebat vbi
naues eiꝰ essent: nullūqz subsidiū ex eis poterat habere. Trāsiēs
aūt siluas appropinq̄uit montibꝰ bodohath oiuz victualiū penu
ria laborās. Interea aūt gebarth epūs venit in taurinū ꝛ mittēs
epistolā ad herricū cesarē: sciscitabatur ab eo vbi deberet ipsum
expectare. Is aūt qui ferebat litteras deo fic volēte captꝰ est a la
trūculis andree regis ꝛ ad eū ductus. Cūqz nicolao epo interpre
tāte tenorē lr̄aꝝ ꝓcepissent. rescripserūt epo gebarth litteras q̄s
p quendā hospitē eidē miserunt. Ille aūt simulās se a cesare mis/
sum obtulit lr̄as gebarth epo talia ꝓtinētes. Noueris optime fra
ter gebarth epe q magna ꝛ ardua negocia nr̄i imperij: nos ab hū
garia in theutoniā ire cōpellūt: nā inimici nr̄i imperū nr̄m hosti/
liter occuparunt. Ergo age festina ꝛ destructis nauibus q̄zcitius
poteris nobis ratispone occurras: nec enī tibi tutum est amplius
in hungaria cōmorari. His itaqz cognitis gebarth episcopus fe/
stinanter fugit in theutoniā. Cesar igitur spe sustentationis quā
a nauibus expectabat frustratus ad mortē cepit agere. Similiter
ꝛ vniuersus exercitus eius cū equis ꝛ subuectoribus miserabili/
ter fame periclitabant. Insuper etiam hungari ꝛ bissēni singulis
noctibus acriter eos infestabant toxicatis sagittis eos interficiē/
do: ꝛ funes extendentes inter papiliones eoruz q̄zplures aliqua
seruitia facientes rapiebant. Pretimore aūt imbrū sagittarum
quibus theutonici cōpluebantur ꝛ consumebantur fodiebant si/
bi terram: ꝛ desuper insertis clipeis etiā viui cum mortuis iace/
bant in sepulchris. Nam sepulchrum quod mortuo fodiebatur:
viuus iacebat in eo de nocte: ꝛ quod viuo fodiebatur pro nocte
mortuus sibi vendicabat de die. Cesar ergo videns tot ꝛ tantis
periculis se esse perplexū: misit ad andream regem ꝛ belam ducē
rogans perpetue pacis firmitatē. Dicebat enī quod si rex andre
as securum ei iter preberet ad reuertenduz: ꝛ exercitui suo fame
oppresso subsidia vite largiret: ipse nunq̄z andree regi ꝛ success
ribus eius inimicaretur: ꝛ nunq̄z ammodo regem hungarorum
dictis vel factis aut consilio ledere attentaret. Sed etiam siquis
de successoribus suis ad debellandū hungariam arma moueret
indignationē omnipotentis dei incurreret ꝛ perpetuo eius ana/
themati subiaceret: filiam quoqz suā. Sophiā nomine Salomo/
ni filio regis andree daret in vxorē: quā primitus filio regis frā/
cie cū maximo dederat sacramento: propter perpetue pacis fede
ra firmius roborāda. Hec aūt omnia fideliter seruaturū iurisiu
randi religione interposita confirmabat. Rex itaqz andreas et
dux bela magis amatores pacis q̄z discordie seminatores eē vo/
lentes: pacem cum cesare composuerunt. Cesar autem in ꝓpria
persona sua iureiurando confirmauit omnia que dixerat fideli/
ter facturum. Tunc rex Andreas solita regum hungarie largita
te vtendo: misit cesari quinquaginta corpora immensoruū vsonū
ꝛ duo milia lardoruū: mille thauros in grates. de panibus autem
plusq̄z secum ferre poterant. Oues quoqz ꝛ boues seu pecudes
pascuales ꝛ vini copiam superfluentē. Plurimi etiā theutonico
rum de immoderata ciborū gestione ꝛ potus in gurgitatione cra
pulati ꝛ infusi mortui sunt. residui vero a faucibus mortis mise/
ratione hungarorū liberati: relictis tentoriis ꝛ clipeis ꝛ vniuer/
sis supellectilibus suis abiectis adeo concitato cursu in theuto/
niam redire ꝓpararant quod nec retro prospicerent. Ex hoc aūt
euentu locus ille vnde theutonici tam turpiter dedecorati abie
ctis clipeis fugerunt vsqz hodie wertefhegie nuncupatur: theu
tonici vero locū eundē Schylperg vocant.

De coronatiõe regis salomonis ⁊ de nuptijs eiusdẽ.

Postq̃z aũt cesar herric⁹ cũ tanto dedecore fugit in terrã suã de hungaria: rex andreas mittẽs ad eũ legatos petiuit ab eo vt Sophiã filiã suã Salomoni filio suo matrimonio copulandã vt ꝓmiserat ꝯcederet. Cesar aũt quẽadmodũ iureiurãdo ꝓmiserat fideliter cõpleuit. Regalib⁹ itaq̃z nuptijs iuxta fluuiũ morua celebratis ⁊ federibus pacis firmiter roboratis. Cesar ⁊ rex cũ gaudio sunt reuersi. At rex andreas post hec cito incidit in paralisim ⁊ tam hiemali q̃z estiuali tp̃e super trahã ferebat̃. Post mortẽ itaq̃z sancti regis stephani transacti sunt anni vndecim: menses q̃tuor vsq̃z ad annũ primũ imperij andree regis. Interea v̓o petr⁹ theutonic⁹ vel verius venetus primo ⁊ scd̃o: regnauit annis quiq̃z cũ dimidio. Aba vero regnauit annis tribus. Quia vero carnalis amor ⁊ ꝯsanguinitatis affectio solet impedire veritatẽ: vicit amor filialis in andrea rege iusticiã: ⁊ rupto federe sue ꝓmissionis ꝙ in regibus esse nõ deberet: filiũ suũ salomonẽ infantulũ adhuc quiq̃z annoꝝ super totã hũgariã anno imperij sui duodecimo ꝯfect⁹ senio in regẽ fecit inungi ⁊ coronari. Simulabat enĩ ꝙ ꝓ ꝑditione regni hoc faceret: q̃r imperator filiã suã filio suo salomoni nõ dedisset si eũ nõ coronaret. Cũ aũt ĩ coronatiõe salomonis caneret̃ Esto dñs fratrũ tuoꝝ: ⁊ hoc ꝑ interpetrem bele duci innotuisset qd̃ salomõ infantulus sibi dñs ꝯstitueret̃: grauiter est indignat⁹. Dicũt alij ꝙ bela duce ⁊ filijs ei⁹ geycha. s. ⁊ ladislao cũctisq̃z regni optimatib⁹ ꝯsentientibus salomon vnctus eẽt in regẽ: postmodũ seminariũ discordie quorũdã instigatiõib⁹ ortũ ẽ ĩter eos Susurrones enĩ q̃les nr̃is tẽporib⁹ cõplacẽt: ꝑcipue suggerebãt regi nõ posse regnare salomonẽ: nisi fratre suo bela extincto. Ab alia v̓o parte duci ꝑsuadebãt bele ꝙ tp̃s oportunũ eẽt regnũ acquirere dũ salomõ puerulus eẽt ⁊ pr̃ ei⁹ senio ꝯfect⁹ ac inualitudinari⁹. Uenerũt itaq̃z rex ⁊ dux in Uarkũ. Rex aũt cognoscẽs ꝙ fili⁹ suus absq̃z volũtate ducis post obitũ suũ regnare nõ posset: vocauit ad ꝯsiliũ duos fideles suos: cũ quib⁹ ꝯsiliũ inijt dicens: volo attentare ducẽ ⁊ in duob⁹ interrogare: si vult habere coronã vl̓ ducatũ. Fecitq̃z rex ei coronã iacere ante se sup̃ rubeũ stramentũ: ⁊ gladiũ iuxta q̃ ducatũ designat. Si ducatũ dux cũ bona pace hr̃e voluerit: habeat: si vero coronã: statim vos duo principes surgite: ⁊ eodẽ gladio ducẽ belã decollate: ⁊ illi ꝓmiserũt se facturos. Cum aũt hoc cõsiliũ inirent: comes p̃conũ nicolaus tenẽs ostium palacij de foris hec oĩa audiuit. Cũq̃z ducẽ ad regez vocassent ⁊ in ostio intraret: dixit citissime duci comes p̃conuz. Si vitã optas: accipe gladiũ. ⁊ plus dicere nõ potuit. Cũ aũt dux intraret: vidit coronã iacentẽ cũ gladio ante regẽ ⁊ mirabat̃. statimq̃z cũ sedisset rex iacẽs se leuauit ⁊ in lecto sedens dixit. Dux ego coronaui filiũ meũ nõ tñ causa cupiditatis ꝫ cauẽs ꝑditionẽ regni que nudiustertiꝰ ab imperatore acta fuit. Sed tu volũtatẽ

tuā liberā habeas: si vis regnū accipe coronā: si ducatum accipe
gladiū. Ex his aliud ꝯcedas filio meo: ꝫ corona cū iusticia tua est
Statim dux cognouit de verbis nicolai comitis et dixit. habeat
filius tuꝰ coronā qui vnctꝰ est: ⁊ da mihi ducatū: statimqꝫ gladiū
accepit. Rex itaqꝫ inclinauit se ad pedes eius. qđ tñ nunqꝫ uel
raro solebat facere. Putabat enim eadem simplicitate dedis/
se coronā filio suo: sicut sibi Leuēte dederat: ꝫ dux ꝑ timore hoc
fecerat. Tandē sinistris suggestionibꝰ maloꝝ hoīuꝫ rex ⁊ dux dis/
cordauerūt. Dux aūt erat sicut sagacissimꝰ ꝑcauēs sibi ab insidijs
regis cū oī familia sua secessit ī poloniā ad soceꝝ suū. Qđ audiēs
rex andreas timēs illius machinamēta: filiū suū salomonē trāsmi
sit ad imperatorē socerū suū: secuti sūt autē eū plurimi primates
hūgarie. Interea dux bela omnē iniuriā quā ei frater suꝰ rex an/
dreas intulerat: notificauit socero suo duci polonie: dux aūt po/
lonie auxiliatꝰ est ei fideliter ⁊ efficaciter. Dux itaqꝫ bela tribꝰ ag
minibꝰ soceri sui munitꝰ reuersus est in hūgariā. Rex aūt ādreas
ꝑnoscēs eū cū exercitu intrasse in hūgariā: ab imperatore theuto
nicoꝝ duos duces videlicet wilhelmū ⁊ poth in auxiliū suū fecit
adduci. Ducē quoqꝫ bohemoꝝ qui ꝯsāguinitate eidē attinebat
mercede ꝯduxit ⁊ ꝯfidebat in mltitudine ꝯductoꝝ: hūgaros aūt
nō mltos habebat. Quāplurimi enī salomonē filiū suū secuti fue
rant: ⁊ ex his qui in regno manserāt plurimi ad ducē belā ꝯfluxe
rāt. Nūciatū ē aūt bele duci ꝙ rex ādreas maximā haberet mul/
titudinē ꝯductoꝝ: elegitqꝫ magis mori in bello q̄ꝫ sine pugna ab
exercitu regis declinare. Tūc intrepidꝰ ꝯcitatū duxit exercitū su
per andreā regē versus tysciā: wilhelmꝰ vo ⁊ poth duces theuto/
nicoꝝ furore cōicati cū agminibꝰ suis festināter tysciā trāsierūt. et
cōmisso ꝑlio ab vtraqꝫ ꝑte fortiter est pugnatū: ꝫ adiuuante deo
dux bela victoriā obtinuit: fere oībꝰ theutonicis ibidē īterfectis
⁊ ducibꝰ eoꝝ cōprehēsis. Porro hūgari qui erāt apud regem an/
dreā vidētes victoriā fecisse ducē belā: dimisso rege andrea ver
si sūt ad ducē belā. Rex aūt andreas fugit versus theutoniā sed
euadere nō potuit. Captꝰ est enī ad portas Musim: ⁊ negligēter
detentꝰ in silua Bokon ad crucē suā q̄ dicit Stircz mortuꝰ est: se
pultꝰ est aūt in monasterio sci Aniani ꝯfessoris: qđ idē rex ꝯstru/
xit in Thihon iuxta lacū Balaton. Sꝫ ⁊ dux bohemoꝝ captꝰ ē et
sine scitu ducis bele exoculatꝰ. Wilhelmꝰ vo ⁊ poth duces addu/
cti sūt ad belam ducē: qui eos liberos abire ꝑmisit.

De coronatione ⁊ vita regis Bele primi ⁊ exercitijs eiusdez.

Dux igit bela vocatꝰ benym victor cū triūpho ve
nit in ciuitatē albā. Ibiqꝫ regali diademate iun
gētibꝰ eū ep̄is feliciter ē coronatꝰ. Tenuit autez
regnū pacifice sine molestatione hostiū ⁊ q̄siuit
bona gēti sue. Int cetera siquidē peritie sue ar/
gumēta fecit fabricari nūmos magne monete ex
purissimo argēto: ⁊ ꝑciū reꝝ venaliū ꝭm certam

quantitatē:iusto moderamine discrete rōnis cōstituit. Nō.n.per mittebat mercatores ⁊ nūmularios per detestabilē auaricie vo/ raginē simplicibus ⁊ rusticis supfluū lucrū cōgregare. Hec ē enim causa que maxime solet populos pauptatis ⁊ inopie periculis ob noluere:sed statutū preciū vnusquisq; vendebat ⁊ emebat sine ī iuria ⁊ circūuentione. Iste etenim omnia fora die sabbati consti/ tuit ꝑ vendendo ⁊ emendo. Bizātios; imsit currere ꝑ districtū regni sui. Argenteos etiā denarios ut supra scriptū est cudere fe cit:quor quadraginta bizātius census erat : vnde ⁊ nunc dena/ rij numero quadraginta aurum appellat: nō q̄ sint aurei sed q̄ tot denarij bizantiuz valere illo tpe videbant. Omnibus enim diebus vite sue in tota hungaria nō est mutata moneta. Multa etiā alia fecit sempiterna digna memoria. Omniuz.n.qui secuti fuerant salomonē regē vxores ⁊ filias ⁊ oia que habebāt integra ⁊ illesa fecit custodiri ut ad eū spōte reuerterent: ⁊ cū bonis suis ī pace degerēt: vñ plurimi de illis facti fideles redierūt. Alleuia uit hic etiā affectu pietatis onus hūgarox a debito seruitio: rela xans eis cōsuetas ⁊ antiquas exactiones. Qua ꝑpter hūgaria q̄z plurimū locupletata sup oēs circūadiacētes regiones caput extu lit eas diuicijs vincens ⁊ gloria:tūc in ea paupes locupletabant ⁊ diuites gloriabant.

Hungari rursus in fide apostotare conati.

Misit etiā rex clemētissimus ꝑ totā hūgariā ꝑcones ut de singulis villis vocarent duo seniores facundiam hsites ad regis cōsiliū. Quo audito nō tm̄ hi qui vo/ cati fuerāt:sed etiā oēs rustici ⁊ serui cū vniuersa ple be hungarie venerūt ad regē in albā. Rex autē ⁊ ēpi cūctiq; ꝑceres videtes imensam multitudinē timuerūt ne forte irrueret in eos:⁊ intrātes ciuitatē obseruauerūt eā. Plebs autē cōstituit sibi ꝑpositos quib⁹ ꝑparauerūt orcistrā de lignis vñ ab hoib⁹ possent videri ⁊ audiri:ꝑpositi vo miserūt ad regē ⁊ ad pro ceres nūcios dicētes. Cōcede nobis ritu patrū nrox in paganis/ mo viuere. Epos lapidare:psbyteros exterminare:clericos strā gulare:decimatores suspēdere:ecclesias destruere:cāpanas con fringere. His anditis cōtristat⁹ē rex ⁊ petiuit inducias dierū triū ad deliberādū sup negocio. Interi vo ꝑpositi plebis ineminenti suggestu residētes ꝑdicabāt nephāda carmia ꝓtra fidē plebs aūt tota ꝓgratulant affirmabat fiat fiat. Cū aūt tertia die respōsuz ex

pectarēt:milites armati ex ꝑceptu regis irruerūt sup eos ⁊ aliquos ex eis obtrūcauerūt:ꝑpositosq; cox ab altis ꝑcipitādo ꝓtriuerūt reliquos aūt ligatos duris vberib⁹ flagellauerūt: ⁊ sic occidēdo ligādo flagellādo seditionē cox milites vix edomuerūt. Postq̄z enī scūs rex stephan⁹ ꝓuertit hūgariā ad xpm bis ad paganismuz versa ē:semel tpe regis andree:secūdo tpe regis Bele sicut nūc scriptū est. Pijssimus aūt rex Bela completo regni sui anno ter tio:in demes regali allodio corruēte solio cōfractus corpe irre/ medialiter cepit egrotare:duxerūtq; eū seminecē ad riuulū kani sa ꝑpter quas dā regni necessitates:⁊ ibi migrauit a seculo: sepul tus est aūt in monasterio scī saluatoris qō ipse ꝓstruxerat in loco qui dicit zewkzard. Hic enī Bela erat calu⁹ ⁊ in colore brun⁹:ꝑ pterea suū monasteriū ad suā dispositionē zewkzard appellauit.

De aduētu impatoris cū rege salomone genero suo.

Rex autem salomon audiens mortem Bele regis:ac/ cessit ad socerum suum Imperatorem theutonicorū Rogauitq; eum ut regnum hungarie sibi restitueret Cuius precibus imperator libenter acquieuit:⁊ cum illo nobili romane artis exercitu ⁊ illustri cetu impe/ rialis glorie Salomonem in hungariam reduxit. Interim geysa filius regis Bele sicut erat prudēs ⁊ circūspectus cū duobus fra tribus suis adolescētibus assūpsit se seorsuz in partes Polonie nō enim poterat impetū Salomonis ⁊ theutonicox tūc sustinere Rex itaq; salomon cū imperatore sine difficultate intrauit in hū gariā rege orbatā:⁊ securus venit in ciuitatē regiā albā: ibiq; ab omni clero ⁊ populo toci⁹ hūgarie honorificentissime susceptus est Concionatus est aūt imperator ad vniuersum cetuz hūgarox pro genero suo rege Salomone:pacēq; inter eos reformatā iurisiu/ randi religione interposita confirmauit. Regem autē Salomo/ nem in paterno solio gloriose coronatū: cum assensu ⁊ acclama/ tione totius hungarie sedere fecit. Ipse vero imperator diuite gaza hungarie a rege salomone largissime remuneratus:ꝑspere rediit ad ꝓpria. Statiz aūt ut imperator discessit Geysa illinc quo se caute contulerat in hungariā accessit. Rex autem Salomon tanquam nouus ⁊ non expertus ⁊ nedum in regno roboratus: timens ne forte Geysa cum exercitu polonico super eum irrue/ ret:paulisper retrocessit cū suis:⁊ ī castro moson munitissimo tu/ ta statiōe resedit. Porro ēpi ⁊ alij viri religiosi istāter satag ebāt

inter eos pacē cōponere: maxime aūt desideriꝰ epūs delinitiuis amonitionibꝰ ⁊ dulcibꝰ allocutionibꝰ suis mitigauit animū geysę ducis: ut salomoni ꝯiugis iunioꝝ regnū cuꝫ pace redderet: ⁊ ipse ducatū quē pater eiꝰ ꝓriꝰ habuerat pacifice teneret. Cuiꝰ salubꝝibus ꝑsuasiōibꝰ geysa depositō rancoꝝe paruit. In festo aūt sc̄ōrū fabiani ⁊ sebastiani martyꝝ rex salomō ⁊ geysa dux cora hūgaria in gewr pacē firmauerūt. Deide festū dn̄ice resurrectiōis ambo sil' cū plena curia quinqz ecclesijs celebrauerūt: vbi rex salomon ipso die pasce assistētibꝰ regni ꝓceribꝰ ꝑ manꝰ geysę ducis honoꝝabiliter ē coꝝonatꝰ: ⁊ in regia bti petri p̄cipis apl̄oꝝ basilicam ad audiēdā missaꝫ gloriose deductꝰ. Uniuersa ergo cōgregatio hūgaroꝝ vidētes pacē regis ⁊ ducis: ⁊ mutuā inter eos dilectiōnē laudauerūt deū pacis amatorē: ⁊ facta est leticia magna in populo. Nocte aūt secuta ꝓnosticū future discoꝝdie ⁊ turbationis ꝓuenit. Tota.n. eccl̄ia illa ⁊ oia palacia ceteraqz edificia ei apꝑdentia flāma coꝝripuit ⁊ vniuersa vastante incēdio conuerūt Accepit aūt oēs timoꝝ ꝑ nimia ꝓcussione flāmarū stridētiū ⁊ terribili furoꝝe cāpanarū ex turribꝰ ruentiū: nec sciebat quisqz quo se diuerteret. Rex ⁊ dux veheměti stupoꝝe attoniti ⁊ suspitione mali doli ꝓterriti: quātotiꝰ in diuersa sē trāstulerūt. Mane autē facto ꝑ fideles nūcios ⁊ in veritate rex cognouerūt: qz nihil mali ex vtraqz ꝑte ꝓnicioſa fraude fuerat excogitatū: sed forte iopinatū euenerat ic̄ēdiū: rex ⁊ dux cū bona pace itex ꝓueniūt. Odi sit itaqz rex Zolomerus dalmacie qui soꝝoriꝰ geysę erat nuncios ad regē salomonē ⁊ ducē geysaz: ⁊ rogauit eos ut ꝓpria persona eoꝝ cōtra aduersarios suos. s. coꝝintheos ipsū adiuuarēt qui tūc marchiā dalmacie occupauerāt. Rex igit ⁊ dux collecto exercitu iuerūt in dalmaciā: ⁊ ablatā sibi restituerūt integre. Regi igitur duciqz dona regalia ac p̄ciosa palatia aurū ⁊ argentū multū donauit. In reuersione aūt eoꝝ Atha palatinꝰ rogauit regē ⁊ ducē ut in cōstructione monasterij sui qō in honoꝝe sc̄i Jacobi edificauerat in zelyz interessent qō ⁊ factū est:

Quod rex salomon ⁊ dauid frater eiꝰ liberos nō habuerūt.

Rex aūt salomō ⁊ dauid frater eiꝰ liberos nūqz habuerūt: ⁊ in ipsis semē regis andꝛee defecit: qō ideo diuinitꝰ factū eē credimꝰ. Quia qñ andreas primo in hūgariā reuersus ē cū leuēte ffe suo: ꝓpter hoc qꝺ ipe regnū posset obtinere: ꝓmisit vatā ꝓphanū ⁊ alios pessimos sc̄m gerardū ⁊ mlt̄os x̄pianos ꝯterficere. Dux aūt geysa genuit colomanū ⁊ almū ac filias. Uiguit aūt tranquilla pax inter regem ⁊ ducē circiter annos tredecim. Interim aūt bohemi supbia inflati irrūperūt versus vrbem Trenchen: ⁊ magnā ꝑdā hominū ⁊ ceteroꝝ aialiū rapiētes abduxerūt. Rex aūt ⁊ dux ꝓ magna iniuria hoc reputātes: cū suis exercitibꝰ bohemiā inuaserūt ⁊ bohemis ad cōflictū venire nō audentibꝰ: hūgari fere totā bohemiā igne ⁊ gladio vastauerunt. Ibi batoꝝ opus martini filius quēdā bohemū instar gygantine magnitudinis coꝝpꝰ habentē in certamine singulari viriliter ꝓstraut: ꝓpter memoꝝabile factuꝫ semꝑ postmodū apud regē ⁊ oēs optimates hūgarie gl̄iosus emicuit. Rex itaqz ⁊ dux iniuriam suoꝝum super bohemos grauiter vindicātes: cum maxima ꝓeda captiuoꝝ bohemoꝝ i hungariā gaudentes sunt reuersi.

De irruptione cunoꝝ in hungariā. Et de bello regis salomonis ⁊ ducum Geysę ac Ladislai cum eisdem

Post hec aūt pagani a superioꝝi parte poꝝte meses ruptis indagimbꝰ irruperūt in hūgariā: totāqz ꝓuinciā Pyr vsqz ad ciuitatē byhoꝝ crudeliter depdātes infinitā multitudinē viroꝝ ac mulieꝝ: ceteroꝝūqz aialiū secū trahētes ꝑ amnē lapus ⁊ fluēta zamus inopinabiliter trāseūtes remeabāt. Rex igit salomon ⁊ dux geysa cū fratre suo ladislao: collecto exercitu festinātissime acceleraverūt ꝑ poꝝtā meses trāseūtes priusqz cuni mōtes trāscēderēt in vrbē debuka: pene ꝑ totā septimanā ibi aduētū paganoꝝ expectarūt. Quida aūt ō speculatoꝝibꝰ noie franciska qui erat ō nouo castro certificauit regē ⁊ duces qꝺ quita feria exercitꝰ cunoꝝ appꝛopinquaret. Rex aūt ⁊ duces cū exercitu eqnitauerūt illuc vsqz ꝓperantes: ⁊ in oocte illa descēderūt ꝓpe cunos. Surgentes aūt somno diluculo sexta feria oēs eucharistie cōmunioe seipos muniuerūt ⁊ oꝝdinatis agminibꝰ suis ad ꝓfligēdū contra paganos prexerūt. Qō cū vidisset p̄ceps milicie paganoꝝ noie Osul qui fuit seruiēs gyule ducis cunoꝝ: sicut erat plurimū iflatꝰ supbia ac nimiū de se ꝑsumēs inquit suis: vadāt iuuenes sup inhermes vngaros ⁊ cū eis ludi simile bellū cōmittāt. Nullos enī credebat esse qui cū eis cōgredi auderent. Procedētes aūt pagani cōtra hungaros: viderūt terribilia eoꝝ agmia: ⁊ ꝓpere renūcianerūt osul principi suo. Qui coadunato cōducto exercitu cunoꝝ: festināter

collegit se in supcililiũ montis altissimi: putans hoc sibi fieri pro
maxio tutamẽto. Est.n. ascẽsus grauissim⁹ mõtis illi⁹ qui ab icol
vocat kyrieleys. Cõgregat⁹ẽ aũt vniuersus exercit⁹ hũgaroꝝ ad
radicẽ mõtis eiusdẽ. Milites eni reges salomõis oẽs ꝑiter gesta
bãt vexilla sua facta de syndone. Pagani aũt i cacumie mõtis iã
collocati fuerãt: ex quib⁹ fortiores ⁊ audaciores sagittarij descẽ
derũt i mediũ deuexi mõtis ut hũgaros ab ascẽsu mõtis ꝓcul ar
cerẽt. Ceperũt itaqꝫ tẽpestuosis ymbrib⁹ dẽsissimarũ sagittarũ in
turmas legionũ regis ⁊ ducis desseuire. Quidã aũt icliti milites
hũgaroꝝ irruerũt sup illos sagittarios: ⁊ q̃plures ex eis i latere
eiusdẽ mõtis occiderũt: ⁊ valde pauci equos suos arcub⁹ suis v
berãdo vrgẽtes vix ad socios ascẽdere potuerũt. Rex aũt salomõ
acerrime aiositatis audacia fremebũd⁹: ꝑ grauissimũ ascẽsuꝫ cuꝫ
agmie suo q̃ reptãdo ad paganos ascẽdit: qui sup eũ dẽsissimos
sagittaꝝ imbres effũdebãt. Dux aũt geysa sicut erat sp puid⁹ per
leniorẽ ascẽsuꝫ ascẽdẽs: sagittis irruit sup eunos: cui⁹ frat ladisla⁹
q̃tuor ex fortissimis paganoꝝ primo ipetu interfecit: ⁊ a quito eo
rũ sagitta grauiter ẽ vulnerat⁹ codẽ mox ibidẽ interfecto. Post
modũ diuina imꝑatiõe a vulnere illo cito ẽ sanat⁹. Pagani ergo
atrocissima mortis illatiõe ab hũgaris coartati miserabilit fugie
bãt: quos hũgari celeri⁹ ꝑsequẽtes: acutissimos gladios suos siti
bũdos i sanguib⁹ cunoꝝ inebriauerũt. Capita quippe cumanoꝝ
nouiter rasa tãqꝫ cucurbitas ad maturitatẽ nõdũ bñ ꝓductas gla
dioꝝ ictib⁹ discinderũt. Vidit deniqꝫ btissim⁹ ladisla⁹ dux vnũ pa
ganoꝝ qui sup dorsũ equi sui ducebat vnã puellã hũgarã specio
saꝫ: scũs ergo ladisla⁹ putãs illã eẽ filiã ẽpi Waradiẽs: ⁊ q̃uis eẽt
grauiter vulnerat⁹: tñ illũ celerrime ꝑsecut⁹ est sup equũ illũ quẽ
zug noiabat. Luꝫ aũt attingeret ut eũ lãcearet: mũme poterat: qr
nec equ⁹ ei⁹ celeri⁹ currebat: nec equ⁹ illi⁹ aliquãtulũ remanebat:
sed q̃ brachiũ hois erat inter lanceã ⁊ dorsũ ei⁹. Clamauit itaqꝫ
scũs dux ladisla⁹ ad puellã ⁊ dixit: soror specioſa accipe cunũ i ci
gulo ⁊ iacta te i terrã: qđ ⁊ fecit. Cũqꝫ btũs ladisla⁹ dux ꝓcul illũ
lãceasset i terra iacẽtẽ voluit eũ interficere: quẽ puella valde ro
gauit ne eũ interficeret sꝫ ut dimitteret: vñ in hoc notat̃ q ꝑ fides
i mulierib⁹ nõ sit: qr forte amore stupri illũ liberare voluit. Scũs
aũt dux cũ eo diu luctãdo ⁊ abscisso nerno illũ interfecit: sed illa
filia ẽpi nõ fuit. Rex igit̃ ⁊ glorioſi duces fere oĩb⁹ paganis inter
fectis: ⁊ oĩb⁹ x̃pianis a captiuitate liberatis vna cũ felice embola

totius hungarie cũ triũpho victorie gaudẽtes redierũt. Facta ẽ
igit̃ leticia magna in tota hungaria ⁊ hymnis ⁊ cõfessionibus be
nedicebãt deũ qui dedit eis victoriam.

De irruptione byssenoꝝ in hungariã. Et de obsidione albe
bulgarice ꝑ regẽ ⁊ duces ⁊ de captione eiusdẽ.

Actũ ẽ aũt tertio anno post aduẽtũ cunoꝝ: bisseni per
albã bulgaricã venientes trãsnatauerũt flumen Zaua i
campũ bazias: ⁊ nõ modicã gẽtẽ captiuoꝝ ⁊ ꝑdarũ di
ripientes i suã terrã abduxerũt. Rex aũt ⁊ dux ipos fert
crimẽ traditiõis albe bulgarice: eo q̃ pace defrauda
ta volũtarie ꝓmisisset latrũculos bessoꝝ depdari hũgariã. Colle
ctis itaqꝫ exercitib⁹ pueneruũt i zalankemen: vbi ꝓsilio deliberan
tes decreuerũt albã traditricẽ obsideri oportere ⁊ expugnari: in
de castra mouẽtes descẽderũt circa flumẽ zaua i directo nandor
feywar. Exijt aũt edictũ a rege ⁊ duce ut vniuersus exercit⁹ hun
garoꝝ q̃ntoci⁹ trãsiret fluuiũ zauã i bulgariã. Greci aũt ⁊ bulgari
nauigãtes i celonib⁹ suis: ꝑ ingenia sufflabãt ignes sulphureos i
naues hũgaroꝝ: ⁊ eas i ipis aquis icẽdebãt. Victi sũt aũt igniuo
mi greci ab hũgaris ꝑ multitudie nauiũ qb⁹ flumẽ opuerãt. Fugi
entib⁹ aũt grecis ac bulgaris: trãsierũt hũgari ⁊ terminos bulga
roꝝ occupauerũt. Rex aũt ⁊ dux scđa feria trãsierũt zauã: ⁊ mane
facto ordinauerũt acies suas: ⁊ plenis manipulis suis vniuersali
ter ꝑ turmas suas insertis vmbonib⁹ obsederũt ciuitatẽ. Greci
igit̃ ⁊ bulgari timẽtes ex obsidiõe piculũ sibi ũminere: rogauerũt
bissenos ꝑ clãdestinos nũcios vt sine pauore venirẽt i adiutoriũ
ipsoꝝ: eo q̃ nec rex nec dux ciuitatem eoꝝ obsedisset: sed tm̃ co
mes Aid cũ bachiẽsibus militib⁹ eos inuasisset. Bessi ergo frau
dulẽtib⁹ verbis eoꝝ seducti festinãter venerũt i adiutoriũ iporũ
⁊ cupiditate ꝑde allecti cui⁹ de comite Aid deuicto sperabant se
eẽ ꝓticipes: irruerũt sup agmia sopronieñsiũ: quoꝝ rector erat co
mes Jan noie. Hic aũt insult⁹ bessoꝝ viriliter ⁊ fortiter cũ sopro
nieñsib⁹ supauit: plurimis eorũ i ore gladij ꝑstratis: reliquis autẽ
eorũ in captiuitatẽ subactis: princeps bissenorũ noie kazar cum
pauciſſimis fugiẽdo man⁹ hungaroꝝ vix euasit. Rex igit̃ ⁊ dux
eidẽ militi Jan munera regalia ꝓdignasqꝫ grates liberalitate re
gia ꝓtulerũt: eo q̃ ipse multa milia bissenorũ tãqꝫ lapis limpidiſ
simus vasa fictilia ꝓtriuisset ꝓinsqꝫ rex ⁊ dux cũ exercitu suo de
gẽtaculis capita leuassent. Regi aũt ⁊ ducib⁹ geysa ⁊ ladislao su

per rupem que eidem ciuitati ꝓxima est residentib⁹: ceperũt hũ
gari ꝑtare captos bissenos ⁊ capita interfectorũ ac equos ⁊ su/
pellectilia: que in quarta feria a mane vsqꝫ ad inclinationẽ meri
diei plene ꝑficere nõ potuerũt. Hoc aũt ideo factũ est ut greci ⁊
bulgari qui obsidebant videtes bissenos in quib⁹ sperabãt tam
crudeliter ab vngaris obtrũcatos: timerẽt: ⁊ semetipsos cũ ciui/
tate regi ⁊ ducib⁹ ꝓderẽt. Porro rex ⁊ duces ad expugnandũ
ciuitatẽ queniẽtiora loca ꝓspiciẽtes: ꝑceperũt carpẽtarijs ut ibi
turres ligneas octo: altitudinẽ murorꝝ duplo superãtes fabrica/
rẽt: vnde milites in mediũ ciuitatis lapides ⁊ sagittas sup hoĩes
iacularẽt. Inter turres vo totidẽ tormẽta ad destruendũ muros
erexerũt: longos etiã pluteos ad defendẽdos introit⁹ turriũ: ce/
teraqꝫ instrumẽta bellica cõposuerũt. In quibusdam itaqꝫ locis
destruxerũt muros ei⁹ vsqꝫ ad fundamẽtũ: sꝫ ciuitatẽ ipsaꝫ cape/
re nõ poterãt: qr eã intrinsecus fortissimi bellatores defendebãt
Obsederũt itaqꝫ ciuitatẽ duob⁹ mensib⁹ infra quos sepius con/
gressi sunt cũ saracenis de ciuitate egrediẽtib⁹: ⁊ ex eis alios oc/
ciderũt alios aũt fugauerũt. Post hec tres saraceni fortissimi et
audacissimi de vrbe ꝓsiliũt iaculis lanceis ⁊ sagittis durã plagaꝫ
hungaris ꝓpinãtes. Salomon aũt balistari⁹ regis vnuꝫ illorum
ictu balistę fulminauit: cui⁹ cadauer hũgari nitebant rapę: socij
vo ei⁹de ꝑdictis acriter dimicãtes defenderũt. Rex aũt ⁊ dux vi
dentes eorꝝ cõflictũ circũstãtib⁹ aiũt militib⁹: vtinã sanguis ⁊ cor
machabeorꝝ efferbesceret in militibus qui defensarẽt hungaros
ab his saracenis ꝓmunitione arcis audacter pugnãtib⁹ ut hũga/
ri cadauer saraceni raperẽt. Hoc audito Opus: georgi⁹: ⁊ bors
milites bellicosi ꝓcitato impetu in modũ fulguris irruerũt sup il
los. Quos quidẽ opus nimiũ audacter ꝓsequẽs vsqꝫ ad vrbis
portas fugauit: pugnatores iactabãt lapides ⁊ sagittas de ꝓpug/
naculis ciuitatis: opus tñ sine lesione redijt. Interea aũt geor/
gi⁹ ⁊ bors exhortati sũt hũgaros qui corp⁹ saracen rapuerũt ⁊ in
turpitudinẽ ꝓiecerũt. In tertio vo mẽse obsidionis q̃dã puella
hũgarica oli illuc ꝑ captiuitatẽ abducta: in q̃rta feria ciuitatẽ suc
cẽdit. Flabat aũt subsolan⁹ vehemẽtissime: cunctaqꝫ edificia oc/
cupauerũt incendia. Exercit⁹ itaqꝫ hungarorꝝ irruit in ciuitatẽ
ea parte q̃ muri eius ꝑ tormẽta iaꝫ corruerãt: ⁊ grecos: saracenos
atqꝫ bulgaros crudeliter trucidarũt: qui aũt residui fuerãt cũ mi
cota duce eorꝝ fugerũt i arcẽ. Hũgari ergo capta ciuitate sequẽ/

ti die postq̃z ignis resederat: vidẽtes scrobes grecorꝝ: descenden
tes tulerũt exinde aurũ multũ ⁊ argentũ: lapides ꝑciosos: gẽmas
qꝫ ꝑlucidas: ⁊ thesaurꝝ fere inestimabilẽ. in cui⁹ partitiõe orta ẽ di
scordia inter regẽ ⁊ ducẽ: nullusqꝫ fuit ex hũgaris qui ibi locuple
tatus nõ fuisset. Porro in arce recluſi rogauerũt regẽ ⁊ duces ut
eis vitã ⁊ libertatẽ donarẽt: arcẽ ⁊ vniuersa sibi vẽdicarẽt. Ma/
nib⁹ itaqꝫ regis ⁊ ducũ i fidei pign⁹ extẽsis qđ eos ampli⁹ nõ lede
rẽt oẽs qui i arce erãt descẽderũt. At dux nicota portas argenteã
iconã scissime genitricis dei sp vginis marie cũ magna mltitudie
ppli veniẽs in ptãtꝫ ducis geysę se ꝓtulit. Sciebat enĩ geysã du
cẽ deuotũ deo: ⁊ captiuos seu afflictos mirꝫcordie viscerib⁹ refo/
uẽtẽ. Ad man⁹ aũt regis salomõis pauci venerũt: qr nouerãt ipm
cẽ austerꝝ ⁊ pessimis ꝓsilijs vid comitis i oĩb⁹ auscultãtẽ: qui vid
deo ⁊ hoĩb⁹ detestabilis erat. Cũqꝫ vidisset rex plẽs ad ducẽ ex il
lis ꝓfugisse: paucos aũt ad se: plurimũ indignat⁹ẽ. Eũ aũt reuersi
eẽnt cũ thesauro iestimabili: venerũt in villã Buzias i ꝑdiũ: vid
volebatqꝫ diuidere thesaurꝝ ⁊ captiuos: ⁊ illos etiã qui ad fidẽ il
lorꝝ venerãt de castro. Dux aũt regi i hoc ꝓtradicẽs diuidere nõ
potuerũt. Hec ergo causa fuit malorꝝ ⁊ seminariũ discordie inter
eos. Preterea cũ thesaurꝝ diuiderent: rex cũ ꝓsilio vid: ⁊ franck
epi: ⁊ Radoan filij bugar: ⁊ ilia generi vid: i q̃tuor ptes diuisit: de
ditqꝫ q̃rtã ptẽ duci: vt de reliquis trib⁹ sibi vnã hẽret cũ militib⁹
scdam aũt vid: tertiã aũt Ilia: vnde dux valde molestat⁹ est.

De discordia regis salomõis ⁊ ducũ geysę ⁊ ladislai.

Interea imperator grecorꝝ audita liberalitate ducis
geysę misit ad eũ nũcios ad firmãdã pacẽ ⁊ amicitiã.
Dux aũt remisit ei oẽs captiuos ⁊ oẽs qui ab arce de
scẽderãt. ad regẽ aũt salomonẽ neq̃qꝫ misit rex greco
rũ. vñ ex salomõ sup geysã ducẽ inuidie facib⁹ magis
ac magis exarsit. Comes etiã vid ꝓuicaciter ꝑstigabat
regẽ ut ducẽ geysã expelleret: ⁊ ducatũ ei⁹ sibi vẽdicaret: ⁊ hoc fa
cile fieri dicebat: eoq̃ rex mltoplures militesq̃z dux haberet. nec
differẽdũ �sz magis accelerãdũ esse suggerebat. seducebatqꝫ regẽ
hoc ꝓuerbio. Nõ sicut duo gladij acuti i eadẽ vagina ꝓtineri nõ
possent: sic nec vos i eodẽ regno ꝓregnare potestis. Rex ergo ve
nenosis vbis comitis vid infect⁹: odiũ ⁊ rancorẽ ꝓcepit. Exide ita/
qꝫ q̃rebat oportũitatẽ aut capiẽdi ducẽ geysã ꝑ ꝑsidias aut debel
lãdi dissimlabat tñ rex ⁊ sĩlata amicitia dimisit ducẽ abire i ducatũ

De dolositate regis bellilqz duobus ducũ contra regẽ ⁊ de victorijs eorundem.

POst hec itaqz misit rex ad vtrũqz ducẽ: ut ambo sil' ad regẽ veniret ⁊ cũ exercitu sup nijs castrũ grecoꝝ, pficiscerent. Rex enĩ dolose intẽdebat eos pdere: ut si ambos iprouisos capere posset ỽ cetero secur⁹ fuisset. Duces aũt insidias regis pcipiẽtes sibi caute cõsuluerũt. Ladisla⁹ cũ medietate exercit⁹ i partib⁹ nijr remãsit. Geysa vo cũ rege, pfect⁹ est: nec ausi sũt quidqz molestie ei inferre: qr ladislaũ in manu valida fratris vltorẽ fore nõ dubitabãt. Interea viri de nijs multũ in auro ⁊ argẽto ⁊ pciosis pallijs regi ⁊ duci habũdanter obtulerũt. deinde reuertẽtes ab vrbe kene rex ⁊ dux ab inuicẽ sũt diuisi. Ladisla⁹ aũt psilio fratris sui de ciuitate Byhor iuit in ruscią qrere auxiliũ amicoꝝ suoꝝ vt ptra machinamẽta regis sese premuniret. Jam enĩ oĩbus innotuerat iniuria et discordia regis ⁊ ducũ. Post hec collectis exercitib⁹: nũcijs frequẽter missis: tãdẽ rex ⁊ dux venerũt strigoniũ. ibiqz ex pducto vtriqz eoꝝ tantũ cũ octo hoĩbus inter ẽpos ⁊ principes nauigauerũt in insulã ciuitati ꝓximã ad colloquẽdũ. vbi diu semetipsos incusantes ⁊ excusantes: tandẽ roborato fedre pacis: Geysa redijt in ducatũ. Rex auteꝫ venit in albã. Post hec misit rex ad geysam ducem vid deo detestabilẽ: ⁊ ernei mãsuetũ quos geysa fecit caute custodiri: p timore traditiõis vid. Misit etiã dux ad regẽ: ẽpum waradiensi: ⁊ nequã vatha. quos ⁊ rex fecit sil'r custodiri. Rex aũt de villa megyer iuit versus flumẽ rapcha i cursũ triũ ducũ theutonicorũ quos in auxiliũ sibi ptra ducẽ geysã expectabat. Quia vo dux nec fratrẽ suũ psentẽ habebat nec amicoꝝ auxiliũ: misit vid ⁊ ernei ad regẽ data trauga a festo sci Martini vsqz ad festũ sci georgij. quo audito rex remisit vathã ⁊ ẽpm waradiẽsi. Porro eo tpe rex natale celebrauit i loco qui dicit geminũ castellũ. deinde venit zalã vbi marcharth dux theutonicoꝝ ⁊ vid instigauerũt regẽ ut ducẽ debellaret. Suggerebat enĩ vid regi hoc ⁊ huiuscemodi Ecce nũc facile potes ⁊ indubitãter ducẽ deuincere. qr destitut⁹ ẽ oĩ auxilio: ⁊ si distuleris eũ aggredi vsqz ad datas indncias erit spes euadẽdi. Lũqz rex salomõ venisset ad zegzard: ⁊ castrame/tat⁹ eẽt sup locũ kestelci: venit audire vesperas in monasterio sci saluatoris. post vespas vo i monasterio: vid ⁊ alij psulucrũt regi dicẽtes. Dñe: noueris qꝫ ladisla⁹ in ruscią iuit ⁊ lãpertus in poloniã ꝓducere exercitũ fratri eoꝝ duci geysę. sepe ꝓsuluimus tibi ⁊ nũc veniam⁹ sup ducẽ qui venat in ingwã: noctis i silẽtio impetũ faciam⁹ sup eũ: capiam⁹ eũ ⁊ oculos ei⁹ eruam⁹: ⁊ cũ ladisla⁹ ⁊ lampert⁹ venerint vl' exercitũ secũ duxerint ꝓtra nos stare nõ possint Et cũ hec audierint etiã regnũ intrare nõ audebũt. ⁊ potestis facere: qr oẽs ꝓsiliarij sui tibi fideles sũt: ⁊ ducatũ mihi dabis et ita ꝓfirmabis coronã tuã. Rex aũt hoc audito promisit se cogitaturꝝ vsqz ad matutinas: ⁊ placuit ꝓsiliũ añ oc'os ei⁹. Abbas aũt eiusdẽ loci noie villerin⁹ latin⁹ qui erat in absc̃ódito loco clausus q̃si deũ p̃cans in monasterio audiuit cõsiliũ qd̃ factũ est. Qui statim nũciũ misit ad ducẽ ⁊ lr̃as vt sibi de rege caueret. Cũ aũt nũci⁹ ad ducẽ venisset: erãt ibi iniqui ꝓsiliarij ⁊ ipsius ducis traditores pe trud scz zoumuk ⁊ bykas: q̃ dixerunt. Dñe dux ne timeas: quoniã abbas ebriosus est et in ebrietate sua ad vos nũciũ misit ⁊ nescit quid loquat. Hoc aũt dicebãt: qr volebãt tradere ducem in manus salomonis. Dux aũt in illis ꝓfidens ibidẽ scz in ingwam venit. nabatur. sed fratrẽ suũ ladislaũ misit in bohemiã: quia iam tũc reuersus erat de ruscia sine subsidio vt rogaret Othonẽ ducẽ bohemoꝝ ut ipsis i necessitate positis auxiliaret. In eodẽ mane qñ rex se cogitatuꝝ statuerat: cũ venisset ad matutinas. Abas idem absc̃odit se in manasterio ut audiret ꝓsiliũ: eo qꝫ fidelis erat duci qr filius fundatoris ecclie sue fuerat. Cantatis igit matutinis cũ oẽs exiuissent: rex ⁊ vid ibidẽ remanserũt ⁊ tale ꝓsiliũ statuerunt sicut vid regi facere laudauerat. Hoc aũt p̃dict⁹ abbas audierat monachaleqz statim deponẽs habitũ ⁊ laicalẽ induens: gladiũqz accingẽs ascẽdit equũ: ⁊ venit citissima ad ducẽ quẽ mane dormi/

entē ĩuenit ⁊ excitauit eū dicēs. Fuge dux ⁊ si nō fugeris statim mi
lites salomōis ad capiēdū te ap,ppinq̄nt. Dux vo collecto exerci
tu suo voluit citissime ire ī ptes bohemie ,p frē suo ladislao: ꝫ rex
tu suo voluit citissime ire ī ptes bohemie ,p frē suo ladislao: ꝫ rex
obuiā ei veniebat. Regebat aūt vid sic regē sicut mgr̄ discipulū:
eratq; sibi de iure sine oi iure subdit⁹. qđ cauēdū ē oīb⁹ hoīb⁹: ꝫ
maxime regib⁹ lactatusq; pessimo vid pfidi ꝑsilio monit exercitū
sup ducē. Dux vo cū exercitu suo obuiauit regi ī kemey. Princi
pes aūt ducis īmo traditores: miserūt clāculo nūcios ad regē di/
cētes. Qđ si rex eos ī dignitatib⁹ teneret ⁊ in gr̄az suscipet: ipsi in
bello relicto duce ad regē ꝑfluerēt. Rex aūt certificaunt eos sup
hoc pstito iuramēto: et secur⁹ tūc trāsiuit tyscią glaciatā sup ducē.
Cūq; appropinq̄ssēt ad plū: rex apud ecclias filj nog armauit se
ipsos. Cūq; appropinq̄ssēt ad plū: rex apud ecclias filj nog armauit se
ducē auxilio suox fraudulēter ōstitutū supauit. Princeps aūt ge
ysē petrud ⁊ bykas ī ipo plio cū trib⁹ agminib⁹ castrox verterūt se
ad salomonē sicut sibi,pmiserāt. Dux vo geysa q̄zuis maxima pte
exercit⁹ sui eēt destitut⁹: nō tñ abhorruit vno tñ agmine stipatus
ꝑtra triginta salomonis agmina seuissimū plū cōmittere. Tradi/
tores aūt fugiētes leuabāt clipeos suos in signū qđ regi dederāt
quēadmodū iudas traditor qui dederat signuz: ne milites regis
eos psequerēt. Exercit⁹ aūt regis ignar⁹ ꝓditiōis signi: ⁊ vidētes
eos psequerēt. Exercit⁹ aūt regis ignar⁹ ꝓditiōis signi: ⁊ vidētes
pauciss̄im ex illis traditorib⁹ mortē euaserūt: ⁊ vtinā ex eis null⁹
euasisset: qui dn̄m suū bñfactorē sceleratissime tradiderūt. Oīb⁹
aūt militib⁹ suis peuntib⁹ declinauit dux a bello: trāsiuitq; tyscią
in chotoyd ⁊ Georgiū nigrū capellanū suū ad fratrē suū ladislaū
transmisit ut q̄zcit⁹ posset ad eū festinaret. Juancā vo clericū suū
latū misit ad lāpertū. Cūq; geysa equitasset vsq; vacią: obuia/
uit frī suo ladislao ⁊ othoni duci sororio cox cū auxilio valido ve
n

adimpleta edificabo hic i loco isto ecclīaz sacratissime ⁊ginis ma
rie genitricis sue. Hoc dicto castra mouerūt: ⁊ descēderūt in allo
dio qđ dicit zingota. Mons aūt quidā noie monorod interiace
bat exercitū. ⁊ lucescēte quita feria volebāt pliari: ꝫ densissima ob
scuritas supuemētis nebule eos ipediuit. Nocte ⁊o i sequēti de/
xtrarios suos p habenas i manib⁹ tenētes: ortū solis pstolabant.
In diluculo aūt sexte ferie rex ordinatis agminib⁹ suis equitauit
trāsuerticē mōtis monorod: ⁊ pcepit salinarijs vt i latere einsdē
mōtis remanerēt: q̄ten⁹ hostes vidētes turmas illoz: nō sarcina
ꝫ i psidio pstitutos eē putarēt. Qđ aūt dicebat: statim vt exerci/
tū nr̄m viderunt fugiēt: ꝫ ⁊ duces sūmo mane suas acies ordinaue
rūt. Cūqz ladisla⁹ se armaret i terrā se, pstrauit: ⁊ oipotētis dei cle
mentiā postulauit: ⁊ btō Martino votū vouit: ut si dn̄s ei victo/
riā pcederet i eodē loco ecclīaz in honore bti Martini pstrueret
qđ ⁊ factū ē. Et in medio siquidē Bihoriēsi agmine ladislao loca
to ex sinistra pte: ottonē ex dextera pstituerūt: geysā ⁊o in nitriēsi
agmine i medio collocauerūt: pterea ex vtraqz pte ter tria agmi
na ēternatim pnectēdo pseruauerūt. Cūqz rex de mōte descēde/
ret: exercit⁹ geyse qui in inferiori loca erat videbat elegātior cū/
ctis exercitib⁹ salomonis. Quo viso dixit erney ad comitē vyd:
mirū ē si agmina ista fugiāt a facie nr̄a: qz danubiū post dorsū co/
rū nō dimisissent: ꝫ puto q ip̄i, ppositū vincere siue mori. Dux
aūt ladisla⁹ añ exercitū suū sup arduū equū residēs gra exhortā/
di suos ⁊ animādi in gurū flexit habenas. Cunqz tetigisset vepr̄e
lācea: q̄dā hermellina albissima mix in modū lācee ei⁹ insedit: et
sup ip̄az discurrēdo in sinū ei⁹ vsqz deuenit. Cū aūt cōmissū ee p̄
liū: comes vid ⁊ bachiēses in primo ictu a bohemis miserabiliter
sūt pstrati. Ladisla⁹ aūt dux cōmutauerat signa sua cū vexillo du
cis geyse: ea intētōe q⁹ salomō audati⁹ inaderet illud agmē i quo
signa geyse gestabant putās eē agmē geyse quē nuper deuicerat.
Dux aūt ladisla⁹ affectabat custodire fratrē suū geysā ducē ab in
sultu salomōis: ⁊ iō pmos ipet⁹ belli i se maluit experiri. rexitaqz
cū venisset ad agmē ladislai: ip̄o cognito timore ei⁹ pterrit⁹: pce/
pit signiferis declinare agmina sup agmina ducis geyse. Ladisla⁹
aūt vidēs regē p timore diuertisse a se: ip̄e prim⁹ oiuz irruit sup ag
mina regis: cūctiqz milites sui impetū fecerūt sup cū a tergo. Sz
ex aduerso geysa dux cū suis acriter inuasit eosdē. Milites aūt la
dislai: agmina sālomonis tāqz in cortinis retro respiciētia terribi

li tinnitu gladioz sauciata i morte cōcluserūt crudeli. Sz ex trās/
uerso milites geyse pocula dire mortis eisdē ꝑpinarūt. Ledunt
theutonici: fugūt latini: locūqz fuge nō inueniūt: ⁊ cadūt añ hū/
garos vt boues in macello. Rex aūt salomō fere oīb⁹ suis inter/
fectis aufugit. ⁊ in zigetfen danubiū trāsiēs cū opus martini filio
venit tandē in mosun ad matrē ⁊ vxorē: ꝑsecutusqz ē eū ⁊ suos ex
ercit⁹ ducū a mane vsqz ad vesperā: In pfato nanqz plio nō solū
theutonici aut latini ceciderūt: sz maior ps militie regni hūgarie
dicit corruisse. Duces aūt geysa ⁊ ladisla⁹ trūpho victorie diuini
tus sublimati: sup cadauera interfectoz deo ter laudes pclama/
uerūt. Dux aūt ladisla⁹ sicut erat sp eximie pietatis vidēs tot mi
lia interfectoz: q̄zuis inimici ei⁹ fuissent qui occisi erāt: tñ cōmota
sūt oīa viscera ei⁹ sup illos ⁊ fleuit eos amare: scindēs ubi genas
⁊ capillos planctu magno tāqz mater i funere filioz. Postea de
spolijs eoz ꝑstructa est ecclīa de monorod. Marcharth ⁊o dux
theutonicoz ⁊ Sētepolug dux bohemoz capti sūt militibus suis
interfectis ⁊ ip̄is grauiter vulneratis. Cunqz ladisla⁹ pambularet
gemēs i cadauerib⁹ mortuoz: vidēs cadauera erney comitis: sta
tim de equo ꝑsilijt ⁊ ip̄m amplexat⁹ē: cui flens dicebat Ernei co/
mes pacis amator: doleo sup te q̄si sup fratrē meū: qz cor tuū ⁊ psi
liū tuū pace plenū erat. Quē manu ꝑpria leuās oscular⁹ē eū. pre
cepitqz militib⁹ suis ut eū Bacie honorifice sepelirēt. Cūqz idē
ladisla⁹ ex alia pte ābularet: vidit cadauer vid: ⁊ ait. Doleo sup
morte tua q̄zuis nobis sp inimic⁹ fuisses: vtinā vixisses ⁊ quersus
fuisses ⁊ pacē iter nos firmasses. Sz miror qr de genere ducū nō
fuisti: cur ducatū volebas. nec de, ppagine regū: q̄re coronā opta
bas video nūc qr cor qđ ad ducatū anhelabat lancea pforatū ia/
cet: ⁊ caput qđ coronā optabat gladio scissū est: ꝫ ⁊ ip̄m sepelire p
cepit. Milites ergo geyse ⁊ ladislai qui i bello de ꝑsilio vid exor
to de morte fratrū vl filioz amaritudine cōplexi fuerāt: statim de
equis descēderūt: ⁊ pect⁹ cū cultello scindētes ad oculos suos di
uerterūt: ⁊ terrā i oculos ei⁹ ꝑiciētes dixerūt. Nūqz oculi tui re
bus ⁊ nobilitate saciati sūt: nūc aūt oc̄los tuos ⁊ pect⁹ terra satiet
Dux aūt bohemoz otho q̄ aiaz suā ꝑ eis posuerat copiose remu
nerat⁹ repatriauit. Cunqz salomon venisset ad mosun vidēs ma
ter ei⁹ fleuit sup eū sicut debet sup vnicū filiū suū qui tātis bonis
a deo priuat⁹ fuerat ⁊ increpabat dicēs. Fili charissime: nūqz ꝑsiliū
meū audisti: nec ꝑsiliū erney nec ꝑsiliū alioz fideliū tuoz: ꝫ semp

acq̄escebas ꝯsilio vid: ⁊ ecce destruxisti te ⁊ tuos: nōne sp̄ laudaui ⁊ dixi q̄ sufficit tibi corona hūgarie ⁊ ut dares ducatū ī pace frib⁹ tuis: nūc aūt vid dux eē nō potuit: nec tu āpli⁹ coronaberis. quo audito rex irat⁹ voluit mr̄ez suā in faciē ꝑcutere. cui⁹ manū vxor sua retinuit: iā enī cognouerat rex salomō q̄ nō auxilieret̄ ei dn̄s ī bello: ⁊ ī eadē nocte collegit se festināter ī mosō ⁊ poson: q̄ castra iā p̄dē mūiuerat: mr̄ez quoqz ⁊ vxorē suā qn̄ ī p̄liū iuit illic r̄liq̄rat

Quomodo deuicto fugatoqz Salomone rege.
Rex Geysa primus extitit coronatus.

Porro duces Gaysa ⁊ Ladislaus cū exercitu albam venerūt. Deinde castrū porte Bobuch ⁊ albam: ⁊ alia castra fortissimoꝝ militū presidio muniētes: dimissoqz exercitu habitabāt in hungaria. Tūc geysa dux magnus cōpellentibus hungaris coronā regni suscepit. Post coronationez aūt veniens in locum vbi visio facta fuerat: cepit cuz fratre suo Ladislao ꝓponere de loco fundamenti ecclesie ad honorē virginis matris fabricāde. Et dum ibi starēt iuxta vaciā vbi nūc est ecclesia beati petri apostoli: apparuit eis ceruus habēs cornua plena ardētibus candelis: cepitqz fugere corā eis versus siluā: ⁊ in loco vbi nunc ē monasteriū fixit pedes suos. Quē cū milites sagitarēt ꝓiecit se ī danubiū: ⁊ eū vltra nō viderūt. Quo viso beat⁹ Ladislaus ait: vere nō ceruus sed angelus dei erat: ⁊ dixit geysa rex. Dic mihi dilecte frater: quid fieri volūt oēs candele ardētes in se ī cornib⁹ cerui Rn̄dit beatus Ladisla⁹. Nō sūt cornua sed ale: nō sunt candele ardētes: sed pēne fulgētes: pedes v̄o fixit: qꝛ ibi locū demōstrauit ut ecclesiā btē virgini nō al's nisi hic edificari faceremus. Ut aūt loc⁹ prime visionis nō sit sine edificio: a geysa rege ⁊ suis fratrib⁹ decretū est: ut ibi capella in honore beati petri principis apl'oꝝ fundaret̄. Rex igit̄ geysa fundauit ecclesiā vaciensez: ⁊ dotauit eā predijs multis ⁊ possessionib⁹: nō solū eccl'iaz illā: veruz etiā Budensem. cui cōstituit tributū de pesth ⁊ tres villas in simigio ac ornamēta p̄ciosa. Eo tp̄e bisseni vnanimiter rogauerūt regē geysam ut si eos libertate donaret: ipsi insultus regis salomōis omnino coercerēt: ita q̄ nec auderet exire moson ⁊ poson ad tentādā hūgariā. Rex aūt geysa se petitioni eoꝝ cōdescensurū promisit: si ipsi hoc qd̄ ꝓmiserāt adimplerēt. Bisseni itaqz cū principe eoꝝ zultan nomine equitauerūt super regem salomonē Rex aūt salomon marchionē theutonicoꝝ ꝓmissa pecunia in auxiliū asciuit. Cūqz obuiā ageret bissenis marchio videns horribiles aspectu ⁊ terribiles timuit: p̄sertim qꝛ subijt in mentez sibi q̄z miserabiliter perierāt ꝑ hūgaros: villerm⁹ ⁊ poth ⁊ marchard duces. Dixitqz regi simulatorie q̄ in quadragesimali tp̄e belluz nō cōmitteret. Sed si rex vellet ꝯfligeret: ⁊ si bisseni p̄ualerēt tūc ipse indubitāter regi auxiliaret̄: ⁊ sic ascēdit cum suo exercitu in montē bachy ⁊ inde ꝓspiciebat cōflictus p̄liantiū. Cum aūt venissent ad cōflictū. Bisseni fugerunt a facie salomonis sicut fluit

cera a facie ignis: ⁊ multis ex eis interfectis: alijs i stagno fercen
sũbmersis: pauci cũ zultan fugiẽdo euaserũt. Victis itaqz bisse
nis marchio pecuniã petiuit a salomone: cui ille nihil dedit: ipe
aũt minabat ei q eũ ante impatorẽ accusaret: qr p timore se ostẽ
dere nõ esset ausus vilissimis bissenis. Marchio itaqz ꝓdictus
nomine hermich irat⁹ voluit venire sup salomonẽ: sed timẽs im
peratorẽ: cessauit: ⁊ tristis reuersus est ad ꝓpria.

De aduẽtu impatoris in auxiliũ regis Salomonis.

Postea aũt rex salomõ metuẽs geysam regẽ ⁊ ipsi⁹ fra
tres: cũ rebus ⁊ familia stiriam introiuit: ⁊ in claustro
Agmund matre ⁊ vxore derelictis i moson est reuer
sus: volens collecto exercitu inuadere fratres suos.
Cũqz de die in diẽ salomon deficeret: sed illoz pro
cessus reciperet felicia incremẽta: cõfusus ad cesarẽ direxit gres
sus suos ut ei auxiliũ tribueret in hũgariã reuertẽdi: ⁊ licet pecu
niã dedisset affluẽter ꝓ militib⁹ solidandis: theutonici tñ ⁊ latini
cũ ipso ob metũ nõ venerũt hungaroz. Rex aũt salomon cõque
rebat cesari de amissione regni dicẽs. Qõ de regno suo violẽter
esset expulsus: ⁊ nõ tm sibi sed magis imperio cesaris hec iniuria
esset illata: ⁊ dicebat tua quippe hungaria tuuz regnũ in quo me
regem constituisti me regnãte optima queqz regni illius tue ma
iestati gratanter offerebant annuo censu: ⁊ sm mandatum tuum
tibi seruiebat. Nũc aũt hec oĩa tibi denegant ab his qui impe
rio tuo detrimẽta machinant: Qua ꝓpter venias in hũgariam ⁊
tuã vlciscaris iniuriã sup hostes tuos ⁊ regnũ tibi vẽdices. His
igit verbis impator motus cũ magno exercitu intrauit hũgariã.
Alimẽtũ vo ad vsum sui exercit⁹ abunde nauigio ferebat in da
nubio. Cũqz venisset impator ad flumen vag: salomon acceptis
tribus agminibus equitauit de sempte sup utrã. Excũtes autez
iuuenes confligebant secum: nunc his nunc illis fugientibus ⁊
diu sine vulnere certantibus. Opus miles electus ex militibus
sedens super dexterariũ suum irruit super portã ciuitatis ⁊ vnũ
de pugnãtibus fulminauit. Nitrienses vero de morte socij tui
turbati acriter ingemebant: ⁊ in opus iaculantes lanceas dextra
riũ eius interfecerũt. Ipse autez fortiter eis resistens illesus eua
sit. Inde ergo reuertentes theutonici narrabant imperatori au
daciam opus ⁊ incredibilẽ eius potentiaz in prelio. Imperator
aũt accersito eo magnis cuz laudibus cõmendauit ⁊ verbis dul
cibus gratificauit. Quesiuitqz a salomone: si apud geysam ⁊ La
dislaũ essent multi tam boni milites. Salomon autez intendens
laudare hũgaros: imꝓmeditate respondit: multi sunt inquiẽs
etiã multo meliores. Cui impator: si ita est inquit talib⁹ militib⁹
repugnãtib⁹ nõ recupabis regnũ. Rex aũt geysa audiẽs impato
rẽ puenisse vaciã prudẽti vsus ꝓsilio iussit attẽtare ⁊ demulcere
patriarchã aquilegiensez: cui⁹ consilijs impator plurimũ auscul
tabat: simul etiã oẽs duces theutonicoz ꝓmittẽs eis multã pe
cuniã si impatorẽ reuerti facerent. Patriarcha igit ⁊ duces mu
neribus illecti ⁊ auri amore capti: satagebãt varijs figmẽtis ĩdu
cere impatorẽ ut reuerteret. Patriarcha eni finxit se vidisse sõ
niũ cui⁹ cõiectura manifestissime totũ exercitũ impatoris diuina
vltione ꝓsagiret piturũ: nisi ꝯciti⁹ reuerteret. Sz ⁊ duces finxe
rũt sibi se diuinit⁹ attonitos: cõquerebãtqz impatori: nescio quid
mali iminere si non cito reuerterent. Sequenti vo nocte: duces
theutonicoz istruxerũt quosdã astutos milites suos ut ipi voci
ferãdo ⁊ clipeos suos alternati pcutiẽdo seditionẽ ortã in exerci
tu simularẽt. Qõ cũ fecissent milites: magn⁹ horror irruit sup im
patorẽ ⁊ vniuersũ exercitũ excogitate fraudis ⁊ simulationis in
sciũ. Factus est itaqz tota nocte illa tumult⁹ magn⁹ i castris. Qda
ne aũt facto cõuocauit impator patriarchã ⁊ duces i ꝓsiliũ ut de
liberarẽt quid nã esset agendũ. Patriarcha ergo ⁊ duces pecu
nia corrupti modis oĩb⁹ cõsuluerũt ei ut reuerteret. Cesar aũt in
genijs deceptus simulãs se salomõi in postez auxiliaturũ destru
ctis nauib⁹ in theutoniã reuersus est.

De fuga regis salomonis.

At rex salomon spe fraudatus gemebundus ac me
stus collegit se in poson. Confortatũqz est regnum
i manu geyse regis: ⁊ ex eo tpe vocat⁹ est magn⁹ rex
ducatũqz dedit fratri suo ladislao. Dux ãt ladisla⁹
obsedit castrũ poson mltis dieb⁹. Milites vo salo
mõis ꝺ castro exiebãt ⁊ cũ militib⁹ ladislao decerta
bãt. Salomõ aũt ⁊ ladisla⁹ aliqñ exiebãt ĩsignia sua mutãtes: ⁊ ve
lut milites pugnabãt. Cõtigit aũt ut ladisla⁹ i meridionali silen
tio ad castrũ vẽiret vidit aũt salomõ veniẽtẽ mutatis armis igno
rabiliter exiuit ad cũ: sz nec eũ ladisla⁹ cognoscebat: milites vo sa
lomonis sup castra sedẽtes illos aspiciebãt. Putabatqz salomõ
illũ esse seruientẽ ⁊ propterea inierat decertare cuz illo. Statiqz

cū ad eum veniſſet ⁊ faciez eius reſpexiſſet: vidit duos angelos ſuper caput ipſius Ladiſlai igneo gladio volātes ⁊ inimicos eiꝰ mināt̄es. Quo viſo ſalomon fugit in caſtruz cui milites ſui dixe runt. Dñe: quid eſt hoc quod vidimus: nunq̄z te a duobus uel tribus fugere vidimus: quid ergo nunc: quibus ipſe dixit. Ho/ ueritis q̄ homines nō fugiſſēt : ſed iſte non eſt homo: qz ꝓtegūt eum igneo gladio angeli. Quo audito mirabant̄: vnde ipſuz ma gis timere ceperūt. Milites vo eiusdē ſalomonis neceſſitate cō pellente ad Ladiſlaū veniebāt : ipſe vero eos ducali libertate ⁊ benigniſſima largitate refouebat ⁊ ad dñm ſuum reuerti libere permittebat. Rex aūt magnus eo tēpoze natale dñi in zugzard celebrauit. Quo petente Archieps Deſiderius ſolēnem miſſaz celebrauit: ⁊ ſermone lucidiſſimo animū regis deliniuit ⁊ ad bo/ num pacis incliuauit. Celebrataq̄z miſſa omnibus rite pactis ꝑ/ cepit rex ut oēs egrederent̄ preter epos ⁊ abbates . Tunc rex cū lachrymis ,pſtratus eſt archiepo ⁊ aliis eccleſiaſticis pſonis ſeu preclaris: dicebat ſe peccaſſe: quia regnuz legittime coronati re/ gis occupauerat: promiſitq̄z regnū redditurū Salomoni cuz pa ce firma hoc modo. Quod ipſe coronā iure teneret cuz tertia ta men parte regni que ducatui appropriata erat. Salomō quoq̄z duas partes regni coronatus teneret quas priꝰ detinebat. Epi ſcopi ergo letas deo gratias egerunt: quia regē ſpūſſancti gratia viſitatione compunctū ⁊ illuſtratū eſſe videbant. Tunc rex ma/ gnus miſſis nuncijs ad regem Salomonē explicauit ei ꝑ litteras modum pacis pretaxatum. Incurrentibus itaq̄z nuncijs ⁊ ſuper hac re diuerſis diuerſa ſentientibus conſumatio recōciliationis effectum ſortiri non potuit. Interea rex magnus in grauez egri/ tudinem incidit ⁊. vij. kl̄as Maij viā carnis vniuerſe virtutib⁹ adornatus eſt ingreſſus. Erat enim fide catholicus: deo deuotiſ ſimus ⁊ princeps chriſtianiſſimus . Regnauit aūt tribus annis ⁊ vacie tumulat̄ in eccleſia beate virginis quam ipſe cōſtruxit : in primo etiam anno regni ſui validiſſima fames regnuz hungarie afflixit.

De coronatione ſancti regis Ladiſlai primi: fratris Geyſe fi/ lij Bele ſimiliter primi: ⁊ de exercitijs eiusdem.

Adita vo morte regis magni: ꝓuenit vniuerſa mul titudo nobiliū hungarie ad fratrē eius Ladiſlaum Et eū cōmuni cōſenſu parili voto ⁊ cōſona volūta te ad ſuſcipiēdū regni gubernacula cōcorditer ele/ gerūt: imo fere magis affectuoſiſſimis ꝑcib⁹ cōpule rūt. Dēs enī nouerāt ipſum eſſe veſtitū ꝓſumatiōe

virtutum:fide catholicū:pietate p̄cipuū:largitate munificum
charitate cōspicuū.Emicuit quippe quasi stella matutina in me
dio nebule:fugans tedia tenebrarū: ⁊ quasi luna plena lucens i
diebus suis: velut etiā sol refulgens sic effulsit in populo suo: q̄
adeps separatus a carne.Et cum leonibus ⁊ vrsis lusit quasi cū
agnis ouium:nunquid nō occidit gigantē ⁊ abstulit obp̄obriuz
ex israhel.Cōuertit.n.inimicos suos vndiqz ⁊ exturpauit aduer
sarios:erat enim magnus ꝑ in nomē suum maximū. Nam si ethi/
mologie nois eius alludamus ladislaus quasi laus diuinitus da
ta populo dicit:aus enī populus interptat:dosis aūt dans uł da
tio siue datū:prima.n.sillaba nominis eius laus est ꝑ peragogē.
Et q̄zuis ipsuz hungari in regem absqz volūtate sua elegerunt:
nūq̄z tamen in capite suo coronā posuit:,ꝑpter quod potius cele
stem coronā optabat q̄z terrenā.Et viui regis coronā vsqz legi
time coronaret habere noluit:p̄oponens in eius aīo ut si firma
pax inter eos esse posset:regnū salomoni redderet ⁊ ipse ducatū
haberet. Postq̄z aūt diuina dispēsatione regni gubernacula su
scepit:nō mundanā gloriā caducam ⁊ transitoriā sed celestem pa
triā ⁊ diuinā gloriā toto cordis affectu ,pmereri studuit . Semp
enī timorē dñi p̄e oculis habuit in oībus iudicijs suis:⁊ maxie i
causis criminalibus vbi vltio sine pena sanguinis irrogat. Diui
na quidē inspiratione illustratus sciebat: qō rex nō tam regat q̄z
regat: vnde in omnib⁹ iudicijs suis mitigata legū seueritate sem
per vtebat misericordie lenitate.Erat.n.ꝑsolatio afflictoꝝ:sub/
leuator oppressoꝝ:pius pater orphanoꝝ:a cūctis enī regnicolis
mutato ,p̄rio noīe pi⁹rex vocabat. Qui etiā victor honoratus
inclitus augustus extitit nō taz nominū,p̄prietate q̄z rerū verita
te. Adauxit.n.rēpublicā hūgaric:ipse pri⁹dalmatiā atqz croatiā
sue monarchie iure ꝑpetuo subiugauit. Cū.n.rex zolomer⁹ sine
liberis decessisset: vxor eius soror regis ladislai ab inimicis viri
sui multis iniurijs p̄egrauata auxiliū fratris sui regis ladislai in
noīe ihesu xp̄i implorauit:cuius iniurias rer grauiter vindicauit
⁊ croatiā atqz dalmatiā integraliter sibi restituit:quā postea p̄di/
eta regina suo subdidit dominio:qō tamē rex nō fecit,ꝑpter cupi
ditatē:sed qz ꝑ regalē iusticiā sibi cōpetebat hereditas:quoniā
quidē rex zolomerus in primo gradu affinitatis eidē attinebat ⁊
heredem non habuit. Porro salomon erat in poson. Reueren/
dissimi autem episcopi laborabant pacificare eos . Rex aūt La/

dislaus quāuis sciret salomonē nimis esse trucem ⁊ impacabilez
victus tameu pietate ⁊ maxime iusticia compellente:quia ius le
gitimū ladislaus non habebat contra eum:sed omnia de facto fe
cit non de iure:quarto anno regni sui pacificatus est cuz salomo
ne:donans ei stipendia ad regales expensas sufficiētia. Optima
tes aūt regni futura pericula bellice cladis caute p̄cauētes nō
patiebant regnū parturi cū salomōe:ne nouissima fierent peiora
p̄oribus:salomonis aūt cauteriatā conscientiā p̄conceptę ira
cundie amaritudo laniabat . Cepit itaqz fremebundus estuanti
animo machinari dolos in perniciem innoxij sanguinis ladislai:
sed incidit in foueam quā fecit. Eodem etiaz anno crux dñi que
albe constituta fuerat percussa est a fulgure. Rex autē ladislaus
deprehenso flagitio cepit salomonē:⁊ in wyssegrad retrusit i carcerem. Erat aūt apud solomonē bodus filius bokon in carcere.
Hoc aūt nō causa timoris fecit:sed ,p consanguinitate regis qui
semper minabat facere peiora p̄oribus:⁊ ut furor illius paulu
lum temperaret . Ipse enim assidue p̄o salomone orabat ut ad
legem dei conuerteret.Si vero salomon conuersus fuisset ve/
raciter regnum plenarie sibi restituisset: ipse ducatum sibi elegis
set:⁊ q̄zuis salomō i carcere fuisset:ladislaus multomagis ei con
dolebat.Sz postmodū salomō rex dimissus ō carcere i eleuatiōe
corpis sci stephāi regis ⁊ bti emerici ꝑfessoris astitit regi paucis
dieb⁹:⁊ tandē fugiēs adijt ducez cunoꝝ qui vocabat kutesk: cui
iurauit q̄ trāssiluanā,puinciā ,p̄prietario iure sibi traderet : ⁊ filiā
ei⁹i vxorē accipet si ille i auxiliū ei⁹sup ladislaū veniret. Dux aūt
kutesk inani spe seduct⁹cū magna multitudine cunoꝝ innadens
hūgariā:deuenit vsqz ad ,puinciaz castroꝝ vng ⁊ borsna . Quo
audito rex ladislaus irruit sup eos ⁊ cōtriti sunt a facie eius:ceci
derūtqz in ore gladij multa milia cunoꝝ. Rex aūt salomō cuz ku
tesk sicut anates auulsis pēnis ab vnguib⁹asturis fugiētes eua/
serūt. Rex itaqz ladisla⁹tulit spolia eoꝝ: ⁊ i hymnis ⁊ ꝑfessionib⁹
bñdicebat deū qui dedit ei glorioſaz victoriā . Fecit aūt cōstrui
ibidē ecclesiā ad honorē dei oipotētis ob memoriā victorie:quā
ibi adiutorio dei obtinuerat. At rex salomon cū latrūculis cuno
rū inuasit bulgariā ⁊ cōfinia grecie: vbi ab exercitu grecie impa/
toris miserabilit sūt pcussi:e quib⁹pauci valde euaserūt. Cū enī
vidissent cuni magnā multitudinē lozicatoꝝ timuerūt valde:ce
perūtqz festinare vt trāsirēt danubiū p̄insqz ab hostibus cōclu/

derent. Qui ergo loricas nō habebant celerius pre leuitate ꝑce
debant. Salomon aūt ⁊ sui atqz alij loricati armoꝝ pondere ꝑpe
diti: precedentes socios tardius sequebant ⁊ hyems erat: minge
bitqz densissime: repleuerātqz nives oculos eoꝝ: ⁊ niuiū densi/
tate prepediēte nō poterāt videre socios suos qui ꝑcesserāt. Er/
rantesqz ferebant ꝑ inania. Sed ⁊ hostes ꝑsequebant eos comi/
nus. Cūqz deuenissent ad quoddā castrū desertū ⁊ vacuū intra/
uerunt illuc: ⁊ tota die ⁊ nocte ibidē manserūt: hostes aūt circun
dederūt castrū vndiqz: obsessi vo videntes se periculo famis pi
re: elegerunt magis pugnādo mori q̄z fame perimi. Sūmo itaqz
diluculo exierūt in hostes: ⁊ simul cū interfectoꝝ suis interie/
runt: ⁊ q̄zplures ex eis occidebant qui eos interficiebāt. Rex au
tē salomon fugiēs cū paucis vix euasit: ⁊ facili cursu transiuit da
nubiū: qz glaciatus erat. Cūqz venisset ad quoddā nemus ma/
gnū dixit suis: ut ꝑ recreandis equis paululū repausarent. Ipse
vo deposito scuto finxit se cōfestim reuersurū: ⁊ abijt in opacas p
tes siluarum: suis nihil tale opinātibus absentauit se ab illis: nec
vnq̄z vltra cōparuit. Fractus quippe tot aduersis visitat⁹ a spū
salutari: ex ipsis aduersis nō est effectus durior: nec contra iusti
simā dei veritatē libero pugnās arbitrio: sed manū misericor/dis
sime corripientis dei sentiēs: in recordatione cōmissoꝝ ingemuit:
⁊ quātū iuste humanitatis arbitratu pensari pōt cum cordis con
tritione ⁊ satisfactiōe de peccatis suis penituit. Vere felix neces/
sitas que cōpellit ad meliora: nā reuera necesse est ut quē mūdus
odit diligat a deo. En nobile corpus salomonis regis regalibus
delicijs educatū iacet in puluere ⁊ cinere fatigatū: ⁊ qui prius pu
gnabat ꝑ tpalibus nūc solū intendit celestibus. Totū enim tem
pus vite sue in peregrinatione ⁊ oratione in ieiunijs ⁊ vigilijs in la
boribus ⁊ obsecrationib⁹ cōsumauit. Visus est etiā semel in hun
garia tpe regis colomani: sed statim delituit: nec vnq̄z ampli⁹ cō
paruit. Migrauit aūt ex hoc seculo ad dñm ⁊ sepultus est pole i
ciuitate Istrie: vxor aūt ei⁹ et mater in agmund requiescūt.

De secūda irruptione cunoꝝ in hungariā et de bello sancti re
gis Ladislai cum eisdem.

Post hec aūt quidaz de cuius noīe Copulch filius krul:
cum valida manu intrauit in hungariā ut eā debella
ret qui vltra siluanū regnū depredauit et predā secū
ducebat. Qui depopulata terra transiluana transiēs
venit ad Bihor: ⁊ circa flumen vnsoer aliquātis dieb⁹ ꝓmorat⁹
est. Deinde trāsiēs tysciā in chocoyd: exercitū suū in tria agmina
diuisit. duo agmina versus sabulū vastare ꝓposuit: vnū vo circa
tysciā debellare dimisit. Debellātes vo ⁊ ꝑdātes venerūt in locū
qui dicit Bechey cū multitudine ꝑdaꝝ ⁊ ad ꝓpria redire statue
rūt. qui dicebāt venim⁹ debellādo: nūc reuertamur venādo. Tā
tā ergo ꝑdā de hūgaria habuerūt q̄ntā vnq̄z aliq̄ gens potuit ha
bere: vxores etiā ⁊ filios nobiliū secū i captiuitate ducebāt. Rex
aūt ladisla⁹ cū suis in sclauonia fuerat. Cūqz in reuersiōe sua hec
oia nūciassent: citi⁹ q̄z sciuerat reuersus ē: ⁊ cū suis militib⁹ celeri
ter post eos eqtauit: quos circa fluuiū Temes inuenit: ⁊ illi putā
tes se omnino eē liberatos: plus affectabant venationē q̄z bellū
Rex aūt ladisla⁹ militib⁹ suis dicebat vtili⁹ ē mihi mori vobiscū
q̄z vxores nras ⁊ filios videre i captiuitate. Hec dicēs lachryma
bat: ⁊ prim⁹ vexillo rubeo impetū fecit in castra cunoꝝ: ꝓtriuitqz
dñs cunos añ faciē hūgaroꝝ. Rex itaqz ladisla⁹ militib⁹ suis cla/
mabat: nō īterficiam⁹ hoīes istos ꝯ capiam⁹ eos: ⁊ si ꝙuersi fuerint
viuāt: kopulch vo ⁊ meliores mortui sūt ⁊ alij q̄zplures capti sūt:
⁊ nemo ex eis euasit ꝑter vnū fuientē noīe escembu. Rex aūt cū
suis oīb⁹ ꝑ tāta victoria gras egit oipotēti deo qui eripuit eos d
manib⁹ hostiū suoꝝ: noīauitqz fluuiū pagani ꝓpter paganos vsqz
in ꝑsentē diē. Hoc audiētes cuni deseruiēte illo qui euaserat val
de ꝓtristati sūt: qui etiā ꝙiurātes ꝓmiserūt se iniuriā kopulch vin
dicaturos. Miserūtqz ad regē nūcios: ⁊ captiuos dimittere ꝑce
perūt: vbis supbis ⁊ ꝓtumeliosis regē deriserūt: ⁊ statuerūt die in
hūgariā ītrādi. Cūqz rex audisset subrisit: ⁊ die q̄ in hūgariā veni
re, ꝓposuerāt rex pri⁹ obuiā illis eqtauit timēs depopulationē hū
garie: ⁊ quodā sabbato sūmo mane ꝓpe danubiū impetū sup cu/
nos fecit. In primo aūt impetu rex ducē cunoꝝ noīe Akus ꝑcus
sit: ⁊ ensem quē rex sibi infidelē putabat: in eadem die feliciter, ac
viriliter seruiuit. Contriuitqz dñs cunos ante faciē hungaroꝝ: ⁊
rex cū victoria ⁊ triūpho in hungariā redijt.

De expeditione sci regis Ladislai ꝓtra Rutenos.

Post hec aūt rex glorioſus inuasit rusciam: eo ꝙ cuni ꝑ
consiliū eoꝝ hungariā intrauerant. Cunqz vidissent
se ruteni male coartari rogauerunt regis clementiā: ⁊
promiserunt regi fidelitatē in omnibus: quos rex piis
simus gratanter suscepit. Deinde irruit in poloniam:

poloni vero ꝓtra ipm venientes pugnauerũt:sed hungari iuuãte deo victoriã habuerũt. Exinde hungari castrũ krokow tribus mensibus obsederunt. Interim obsessi ⁊ obsidẽtes ceperũt egere. Rex aũt ⁊ princeps petierunt ab omnibus hungaris noctis silentio vt portaret vnusquisq3 ocream solã de terra pleuã: quod ⁊ factũ est. Fecerunt autẽ ante castrũ montẽ magnũ de terra illa: quẽ desuper cũ farina cooperuerunt. Videntes aũt obsessi quia obsidentes abundarent victualib9: ⁊ q9 diu possent manere ante castrũ: arcẽ cũ vniuersis regi tradiderunt: ⁊ pacem ad voluntatẽ regis ordinauerunt seu cõposuerunt. At inde transiuit in bohemiã ⁊ multos captiuos de bohemis duxerũt impune in hũgariã. Et sic rex victoriosissimus ad ꝑpria redijt cũ gaudio.

De ꝓstructione ecclie waradien⁹ et de electione regis in capitaneũ passagij transmarini.

Post hec in parochia castri Bihor inter flumẽ kewres in venatione sua inuenit locũ vbi angelico amonitu proposuit construere monasteriũ in honore virginis Marie quẽ locũ warad nominauit. At rex ladislaus in amplioꝛa semper se extendens ⁊ de virtute in virtutẽ ꝑficiens: nõ solũ in hungariã: sed in omnia regna xp̃ianitatis sue respersit suauitatis odorẽ: vnde mortuo romanorũ imperatore duces ⁊ tetrarche theutonicorũ cunctiq3 barones ⁊ optimates cõmuniter ⁊ ꝯcorditer rogauerunt ipm vt susciperet imperiũ. Quia vero tpe suo nõ solum sua sed que iesu xp̃i sunt querebat: ⁊ illud diuinũ oraculũ mente sedula reuoluebat: nõ transgrediaris terminos patrũ tuorũ: suis terminis cõtentus esse maluit: q3 supra mensurã iuris augere: alienigenaꝝ itaq3 ⁊ ignotarũ gentiũ regimẽ suscipere recusauit. vix aũt in hungaria deo pie ac fideliter seruiendo ⁊ leges ꝓuenienti vigore sanciendo poterat remanere. Cunq3 celebrasset pasca dñi in bodrog. Ecce nũcij de francia ⁊ de hispania de anglia ⁊ britannia ad eũ venerũt ⁊ precipue de villermo fratre regis francorũ: ⁊ ei omnipotentis dei iniuriã se vlcisci manifestauerũt: ⁊ sanctã ciuitatem ⁊ sanctissimũ sepulchrũ de manu saracenorũ liberare pensauerunt: vnde gloriosum regẽ rogauerunt vt eis rector ⁊ gubernator in exercitu iesu xp̃i existeret. Rex aũt hoc audiens gauisus est gaudio magno ⁊ in eadẽ festiuitate a nobilibus hungarie licenciatus est: tristabaturq3 tota hungaria ꝑpter eum: sed ipse quod inceperat nullo modo dimittebat. Misitq3 nunciũ ad cõrardũ ducem bohemorũ filiũ otthonis: ⁊ petijt ab illo ac precepit vt secum vltra mare ire ꝓ iniuria iesu christi ꝑpararet. Ille aũt libenti animo ꝓmisit. Interim cognatus cõrardi ducis nomine Sentapolug noctis silentio pragam veniens ipsam ciuitatẽ cepit. Mane aũt facto ab episcopo pragensi in solio ducali sedit: ⁊ a quibusdã honorifice susceptus est. Conrardus aũt ad glorioſum regem auũculũ suũ venit: ⁊ que ei acciderant narrauit: ⁊ regem in auxiliũ sibi venire in ꝑpria persona rogauit. Rex aũt consensit ei ita q9 de seruitio dei dux nõ remaneret. Et quia consanguinitatis vinculo illi iungebatur: etiã memor actionis ducis patris eius qui sibi in auxiliũ contra salomonẽ venerat: promisit se in ꝑpria persona eum aduturũ. Habebat rex secũ fratres suos filios geyse regis Colomanũ ⁊ almũ: ꝓnosticatusq3 erat rex de colomano: quia fusor sãguinis fieret: voluit enĩ agriensem episcopũ eũ facere. Qui eadẽ nocte secessit in poloniam: audiens q9 pater eius ⁊ auus polonie honorifice susceptꝰ essent: secutiq3 sunt eũ de hungaria Marcus ⁊ vgra ⁊ alij. Rex aũt congregato exercitu suo cepit ire cõtra bohemos propter iniuriã nepotis sui. Cum aũt peruenisset in confiniũ bohemorũ grauis infirmitas inuasit eum. Cõuocatisq3 principibus suis ad colomanũ nuncios misit: sanctũ marcellũ prepositum ⁊ petrũ comitẽ vt ad hungariã reuerterẽt. Beatus autem ladislaus sic ordinauit: ut post ipsum almus regnaret: qui sincera simplicitate ductus honorauit fratrem suũ colomanũ preferendo sibi coronam regni: tanq3 cui iure primogeniture videbat cõpetere. Si quẽ aũt scire delectat quot ⁊ quãta bona genti sue beatus ladislaus fecit: de gestis eiusdem plenã poterit habere noticiã. Sanctitate igitur ⁊ gratia plenus transijt ad consortia angelorũ. Anno regni sui. xix. ⁊ sepultus waradini in monasterio suo. Anno dñi. M. xc. v. tertio kl̃as augusti. feria prima.

De coronatiõe regis Colomani filij regis geyse primi: filij bele regis similiter primi.

Coloman⁹ itaq3 fili⁹ regis geyse de polonia festinãter redijt ⁊ coronat⁹ẽ: ⁊ duci alm⁹ ducatũ plenarie ꝓcessit In cui⁹ etiã tpib⁹ multa mala sũt ꝑpetrata ut infer⁹ patebit. Erat aũt habitu coꝛpis ꝓtẽptibilis ꝫ astut⁹ ⁊ docilis: hispid⁹: pilosus: luscus: gibbosus: claudus ⁊ blesus. Cũq3 p̃dicti peregrini ihesu xp̃i audissẽt de morte gl̃iosi regis ladislai valde ꝓdoluerũt: ac inde miserũt nũcios ad regẽ colomanũ: ut quẽadmodũ gl̃iosũ ladislaũ rogauerãt ita ⁊ de ipo pe tierãt: putãtes ip̃m cẽ de eadẽ pietate qꝛ ipe de eodẽ sãguine fuerat. Coloman⁹ aũt rex hoc audiẽs nõ solũ nõ ire cũ eis ꝑmisit: ꝫ etiã ꝑ terrã suã viã illis minime ꝓcessit. Exercitũ aũt ꝓtra eos misit: ut ad regnũ introire nõ ꝑmitterẽt putãs ipos eẽ tyrãnos ⁊ nõ peregrinos. Illi aũt spem i deo ponẽtes: ⁊ cui⁹ signũ portabãt ihesu xp̃i i illo ꝓfidẽtes hũgariã audacter itrauerũt ⁊ ex hũgaris multos iterfecerũt. Hoc audito rex ꝓgregauit exercitũ suũ circa Temes: ⁊ illos simulata pace ire dimiserũt. Cũq3 ad zemlin peniss̃et: se i pace eẽ sperãtes castrametati sũt. Castrũ aũt zemlin ceperũt ne rex alias insidias faccret et peiora p̃ioꝛib⁹ fierẽt. Deinde marchiã illã totã deuastabãt ꝑpter victũ: ⁊ q̃cquid rape poterãt ad castrũ portabãt. Rex aũt i Temes vtilioꝛi ꝓsilio vsus pacẽ cũ illis firmauit ⁊ mltis muneꝛib⁹ ⁊ victualib⁹ eos honoꝛauit ⁊ in pace ire dimisit. Illi aũt peregrini ꝑficiẽtes ceperũt antiochiã ⁊ adiuuãte deo irl̃m abierũt. Cũq3 rex ad ꝑpꝛia reuerteret ⁊ dux almus ad ducatũ iret: q̃dã iniqui diabolico freti ꝓsilio ceperũt iter eos accusare. Dicebãt enĩ duci. dñe dux: rex insidiaꝫ tibi et capere vult te. Deinde regi dicebãt. dux tibi posuit isidias ⁊ si nõ custodieris te: scias ꝑculdubio te moꝛtuꝫ. Hoc aũt audiẽtes ambo iuuenes ⁊ lasciui ꝓgregauerũt exercit⁹. Rex autẽ cũ exercitu venit ꝓtra ducẽ i warkun: ⁊ dux ecõtra venit ꝑpe warkun: Tiscią aũt iter eos dimiserũt. Fideles aũt hũgari treugas ab ipis petierunt ut colloquiũ haberẽt. dixerũtq3. Quid ẽ q̃ nos pugnam⁹? isti nos obpugnãt moꝛiemur: ⁊ cũ ipi euaserint fugiẽt sicut nudiustertius p̃res nr̃i vl̃ fr̃es cũ p̃ib⁹ eoꝝ vel fratrib⁹ pugnauerũt: ⁊ ipi moꝛtui sũt: nec nos videm⁹ causã pugne. ꝫ eis si pugna placet ipi duo pugnẽt: ⁊ quis eoꝝ ꝑualuerit ip̃m ꝑ dño habeam⁹. Quo statuto ꝓsilio p̃incipes reuersi sũt. Cũq3 grack regi dixisset qũadmodũ statuerãt: ⁊ ilia duci reuelasset: absq3 volũtate eoꝝ quieuerẽt. Post hec aũt rex ĩuasit ruscią ⁊ ducissa rutenoꝝ nosc lanca venit obuiã regi: ⁊ ei⁹ ꝑuoluta pedib⁹ obsecrabat regẽ cũ lachꝛymis ne dispderet gẽtẽ illã. Cũq3 regẽ nõ audiẽtẽ istãtissimis solicitaret p̃cib⁹ calcitrauit eã rex ⁊ ammonit a se dicẽs. Nõ oportet regalẽ maiestatẽ fletu muliebꝛi deturpari. Illa aũt gemẽs reuersa ẽ retroꝛsũ: ⁊ rogabat oĩpotẽtis dei auxiliũ. Plurimi aũt cuni cũ mircode cũ p̃cib⁹ venerãt in auxiliũ rutenoꝝ. Qui de nocte ꝓsurgẽtes sũmo mane ꝑcusserũt castra regis ⁊ vsq3 ad interẽptionẽ dissipauerunt

ea crudeliter: nobiles aũt hũgarie cõmunierũt regẽ circũq̃qz: fu
erũtqz regi ꝑ muro i expugnabili. kum vo ꝓsequẽtes comitẽ En
zem de genere alinasi vix fortẽ ⁊ alacrẽ interfecerũt eũ: ⁊ oẽs qui
cũ eo erãt: silr ⁊ epos cupan ⁊ laurẽtiũ multosqz alios bellatores
fortes sagittaꝝ trãsfixionib⁹ ceciderũt. Un⁹ aũt ex cums noie mo
noch acriter ꝓsequebat hũgaros: quẽ mathe⁹ miles regis optim⁹ vo
lẽs cõprehẽdere ipetũ fecit i illũ: alle vo fugiẽs missa posttergũ sa
gitta pedẽ mathei trãsfixit: ⁊ nisi socij multi insertis clipeis illũ ꝑ
texissẽt mortẽ nõ euasissẽt: petr⁹ itaqz vsus est ad monoch. Cũqz
ad petrũ sagitassẽt sagittare nõ potuit: ⁊ vsqz dũ aliã sagittã acci
peret. Petr⁹ latus monoch ꝓforauit. quẽ captũ ad regẽ viuũ ꝓ
duxit. Tũc iula comes in pedib⁹ vulnerat⁹ euasit: de quo vulne
re i hũgaria mortu⁹ẽ. Rex itaqz ⁊ oẽs sui celeriter fugiẽdo vene
rũt i hũgariã: thesauꝝ aũt regis ⁊ oẽs q̃ celeriter fugere nõ potue
rũt kum rapuerũt: tãta strages ibi fuit ꝙ raro hũgari i tãta strage
fuerũt. Qui aũt ex hũgaris in siluis euaserãt ꝑ necessitate famis
soleas calciamẽtoꝝ suoꝝ assando comedebãt. Quid plura: tanta
tũc pericula facta sũt q̃ scripta nõ sũt q̃ dici nõ possũt. Rex aũt de
prima vxore genuit ladislaũ ⁊ stephanũ: anno dñi. M. C. primo
Cũqz rex eẽt in dalmacia i ciuitate zadur: ⁊ cogitaret ciuitatẽ suc
cẽdere ꝑ duricia gẽtis illi⁹: dormierat in palacio suo qõ ibi edifi
cauerat. Et ecce scũs. N. zaduriẽsis epus venit ad eũ in horrido
vultu: quẽ ꝑ capillos capiẽs traxit ⁊ cũ virgis laureis valde vbe
rauit. Quẽ cũ dimisissẽt ⁊ excitat⁹ fuissẽt: illũ nõ vidit ꝓ dolorẽ sẽ
tiebat ⁊ ict⁹ vgaꝝ sup corp⁹ suũ aspiciebat. Quapropter a molesta
tiõe ciuitatis patiẽter cessauit. Deinde rex volebat ire in ruscią.
Anno dñi. M. C. vj. Reuersus ẽ dux alm⁹ ꝺ patauia: qui ꝑ regis timorẽ illuc fugerat: quẽ rex suscepit ad pacẽ. Deinde fugit
in poloniã: ⁊ accersito polonoꝝ ⁊ hũgaroꝝ ꝓsilio ⁊ auxilio reuer
sus ẽ in hũgariã: ⁊ cepit nouũ castrũ ⁊ intrauit illud. Rex aũt hoc
audito obsedit castrũ. Cũqz in crastinũ pugnare vellet: ecce dux
subito equũ ascẽdẽs portas castri exiẽs citissime equitauit solus
ad castrũ regis. ⁊ cũ ad tẽtoriũ regis vẽnissẽt: statim de equo de
scẽdẽs: ad pedes regis venit ⁊ i ore oĩus se culpabilẽ ꝑclamauit.
Rex aũt fraterna mot⁹ pietate duci ĩdulsit. Nã ⁊ ĩdignationẽ suã
ab hũgaris qui i castro erãt ꝑ iterc̃essionẽ ducis amouit. Deinde
dux hierosolimã, pfect⁹ẽ ⁊ cũ ꝓsperitate rediẽs: rex eũ suscepit ad
pacẽ. Delectabat aũt dux in venationib⁹ ⁊ assiduus erat in eis et
dabat ei rex oĩa ad venandũ necessaria.

De constructione ecclesie Demesiensis.

Dux aũt cõstruxit monasteriũ de demes: rogauitqz re
gẽ ut ad cõsecrationẽ veniret: ⁊ sic factũ est. Postq̃z
palatini accusabãt ducẽ ꝙ insidias ꝑparassẽt ut inter
ficeret regẽ in consecratione monasterij sui. Quod ⁊
forte fecissẽt nisi amici regis ipm vigilãtissime custo
dissent. Rex aũt iratus voluit capere eũ: sz reuerẽdissimi epi ⁊ alij
bom principes sciẽtes falsũ eẽ qõ ex cõfectione unimcoꝝ duci im
ponebat: interc̃esserũt ꝑ eo apud regẽ ⁊ pacificauerũt eos iura
mẽto: dimisitqz ducẽ in pace ut in Bokon venaret: misitqz cum
eo duos iobagiones sub ptextu honorãdi cũ: quos tñ clãculo in
struxerat ut animũ ducis solerti⁹ exploraret si dux quid mali ad
uersus regẽ machinaret ut regi nunciarẽt. Cũqz venissẽt dux in
Chour: ⁊ Asture misso cornicẽ cepissẽt: simplici aĩo dixit iogabio
nib⁹. Nõne cornix ista iuraret asturi ut si eã dimitteret decetero
nõ vociferaret. Illi aũt respõderũt. Qõ nec astur dimitteret cor
nicẽ ꝑter iuramẽtũ: nec cornix iurare possẽt cũ sit aĩal irrationa
le. Eadẽ vo nocte verba ducis regi mũciauerũt. Dux aũt veniẽs
in bokon cansa venãdi: statim absentauit se ab illis ⁊ fugit iteruz
ad patauos regis theutonicoꝝ auxiliũ imploraturus. Anno dñi
M. c. xij. N. filius regis colomani mortuus est. Et rex secũdam
duxit vxorẽ de ruscia quã in adulterio dẽphensaz peccantẽ nec
violẽta temeritate dimisit. Sciebat enĩ q̃ scriptũ est. De⁹ quos
cõiunxit homo nõ separaret scz sine lege ⁊ absqz rõne. Ideo non
ipse ab ea se separauit: sed lex ab ea eum sepauit: quã reatus ac
cusauit culpa dãnauit: maleficiũ coartauit. Remisit ergo eã lex i
terrã suã. Que ex adulterio peperit filiũ noie Borich. Borich
aũt genuit Calomanũ.

Quõ dux Alm⁹ ⁊ Bela fili⁹ ei⁹ fuerũt exoculati.

Anno dñi. M. c. xij. impator ꝑ ducẽ Almũ mo
uit exercitũ ingẽtẽ: ⁊ venit in ꝓfiniũ hũgarie ut collo
quiũ cũ rege haberet ⁊ int eos pacẽ firmaret: qõ ⁊ fcm
est. Rex aũt impatori plurima dona misit ⁊ sic honori
fice repatriauit. Post hec rex reduxit ducẽ Almũ ad
pacẽ. Cõfirmata aũt pace tãdẽ rex cepit ducẽ ⁊ filiũ ei⁹ belã infan
tulũ ⁊ obcecauit eos: sed ⁊ belã infantuluz ꝓceperat castrare. Sz
obcecator timẽs deũ ⁊ regni sterilitatẽ: castrauit catulũ cui⁹ testi

culos tulit regi. Et de nobilib⁹ regni obcecauit Uros Uacha et Paul. Nihil tñ ei ꝓfuit innoxij sanguinis ꝓfusio quẽ diuina vl tione ꝑmature mortis deglutiuit dira sorbitio ꝛ puniuit tpalis re gni destructio. Uñ dictũ est. Nõ sic impij ĩ oẽs ꝛc. Duct⁹ est aũt dux alm⁹ in monasteriũ suũ in Demes. Post hec autẽ rex cepit egrotare grauiter: ꝛ hẽbat quẽdã medicũ latinũ noie draconem cui nimiũ credebat: hic apposuit emplaustrũ sup aures regis qui ex capitis dolore vrgebat: ꝛ p cõcautes auriũ vis emplaustri nõ modicã extraxit ptẽ cerebri ei⁹. Remoto aũt emplaustro qõ diu/ tius tenere nõ poterat: ostẽdit othmaro comiti: comes othmar⁹ inspiciẽs emplaustrũ vidit in eo cerebrum extractũ: dixitqz regi Dñe expedit tibi ut ꝑpares te ad viaticum. Quo audito tumuit rex ꝛ ingemuit. Postea aũt inijt rex consilium cũ sceleratissimis Mark filio Syma ꝛ Achille filio iacob ꝛ cũ alijs comitib⁹ quoꝝ ꝓsilio ducẽ ꝛ filiũ ei⁹ de greinio matris sue extractũ excecauerat. Misitqz ex eis quẽdã noie bñdictũ filiũ Both apphẽdere ducẽ ne forte mortuo rege ipse ei succederet. Rex aũt ĩ morte ꝑcepit filio suo ꝛ principibus ut ipsi post mortẽ suã sũper rusciaz vlcisce rent iniuriã quaz ipsi fecerant. Cũqz benedictus recessisset dux ante monasteriũ sedebat plãgens dolorẽ ꝓpriũ. Qui cũ audisset qꝝ equites festinanter venissent ꝓsensit animo sibi periculũ im minere ꝛ fecit se introduci in monasteriũ ꝛ tenebat manibus al/ tare sancte margarithe virginis. vt saltem pro reuerentia dei ꝛ sanctoꝝ eius eum inde abstrahere nõ ꝓsumãt. Benedictus autẽ per antifrasim dictus sacrilegas man⁹ iniecit in eũ ꝛ tenentẽ alta ria violẽter extrahebat: dũ quoqz sic conaret extrahere: diuulsa ẽ cutis man⁹ ducis ꝛ infectũ ẽ altare sanguie. Sacerdotes aũt obꝰ uabãt hostia eccl̃ie ꝛ volebãt illũ bñdictũ capẽ: ille aũt hoc ꝓcipi ens corde furibũdo quõ potuit exiuit ꝛ dũ festinãter equitaret p siluã pelijs cecidit de equo ꝛ ceruice fracta mortu⁹ ẽ: ꝛ canes ei⁹ q̃ seq̃bant ipm deuorauerũt carnes ei⁹ ꝛ ossa. Iste colomanꝰ sicut quidã dicũt fuit epꝰ waradien̄. sed qꝛ frẽs quos hẽbat morte sũt puenti: ideo sũmo põtifice cũ eo dispẽsante regnare cõpellit: qui ab hungaris cunues calmã appellat: eo qꝝ libros habebat in qui bus horas canonicas ut epus persoluebat. Iste dalmacie regnũ occiso suo rege petro nominato in montibus petergozdia hũga rie adiunxit. Galeas quoqz venetorum ꝛ naues solidans ꝛ allo/ cans pecunia maxia exercitũ copiosuz in apuliã destinauit. Qui apulia spoliata ꝑ tres mẽses ꝓmãserũt in ea. Ubi etiã monopoli ꝛ brũ dusiũ ciuitates expugnãtes: venetis ad tenẽdũ ꝓ vtilitate regis colomani reliquerũt: ipi aũt ad hũgariã abinde sũt reuersi Que quidẽ ciuitates p solidatos parisanoꝝ missos ꝑ cesarez ex/ pulsis venetis sunt rehabite. Regnauit aũt annis. xxv. mẽsibus vj. dieb⁹. v. Anno dñi. M. c. xiiij. tertio nonas Februarij. feria tertia migrauit ex hoc seculo cui⁹ corp⁹ albe quieuit.

Mortuo rege colomano stephan⁹ secũdus filius eiusdem in regem extitit coronatus.

Potentiores regni stephanũ colomani filiũ in regẽ co
ronauerũt: erat eni adhuc impubes sed spũs eius in
mamb⁹ei⁹. Anno aũt. ix. regni sui intrauit dalmaciaz
7 a dalmaciẽsib⁹ honorifice ẽ suscept⁹. Inde reuersus
missis exercitib⁹ suis fines polonicos deuastauit. pla
cuit aũt regno ut rex stephan⁹cũ duce bohemor colloquiuz ha/
beret. Cũqz veniſſet ad ꝓfiniũ hũgarie ,ppe fluuiũ orsona: 7 dux
bohemor obuiã illi veniſſet: fluui⁹tñ eos interiacebat: erat aũt
solth sp iniq cogitationis auctor qui ,ppter iniquitatẽ suã de hũ/
garia fuerat expulsus: qui tũc ibi cũ bohemis pñs erat. Añqz vo
rex cũ duce colloquiũ hꝫet: misit solth nũciũ ad regẽ clãculo di/
cẽs. Fidelis suz dño meo: 7 qo noui de bohemis sibi notifico vñ
stati cũ colloquiũ hẽbit cũ duce dux cum capiet: qz audiuit tuos
veniſſe sine armis. At reuersus idẽ duci dicebat: stati cũ colloqũ
habueris cũ rege rex te capiet: sz potⁱ arma tuos 7 ita i castris se
deãt. Boheim ergo sicut furibũdi 7 bibuli fecerũt: quẽadmodũ
illis solth laudauerat. Et aliũ nũciũ misit ad regem dicẽs: mittat
rex sagittarios circa castra ducis ne cito ad castra sua eꝫtare ꝑua
leãt. Rex aũt ut fuit ipetuosus fecit sicut solth dixerat sine suorũ
ꝓsilio. Bohemi videntes sagittarios venire sine dubio sciuerũt
veritatẽ cẽ qo audierãt. Qui ipetũ sup sagittarios fecerũt: biſſe/
ni atqz siculi viliſſimi vsqz ad castrũ regis absqz vulnere fugerũt
Rex aũt hoc audiẽs cũ paucis celerit eꝫtauit versus hũgariã: qz
sui absqz armis venerãt: 7 q arma hẽbãt armare se nó poterãt: qz
inscij regis ꝓsilij erãt. Putabatqz rex i ꝓsilio eqlẽ se salomõi: i for
titudine samsoni: i audacia dauid: ꝫ illis eqlis nó erat. Bohemi
aũt acrit deuastabãt castra regis. Jan⁹vo fili⁹ vrosa: 7 palatin⁹co
mes lõge descẽderãt de rege. Qui cũ audiſſent siletter vnanimit
suos armauerũt: 7 ipetũ sup bohemos q castra deuastabãt feceñt
Cõtriuitqz dñs eos i ore gladij hũgaror 7 dira morte sauciauit
Disitqz ian⁹post regẽ nũciũ 7 manifestauit illi victoriã quã dñs
sibi dederat. Rex itaqz reuersus gauisus ẽ gaudio magno: ꝫ val
de doluit: qz solth in eodẽ ꝑlio mortu⁹ nó fuit qui tãta mala mẽ/
dacijs similabat. Rex aũt stephan⁹legitimã nolebat ducere vxo
rẽ: ꝫ cõcubinis meretricib⁹iunctus erat. Quare barones 7 opti/
mates dolẽtes de regni desolatione 7 regis sterilitate duxerũt ei
vxorẽ dñaz nobiliſſimã filiã regis roberti viscardi de apulia. Ve
nit itaqz dux theutonicor noie Bezen ad regẽ: 7 ꝙquestus ei est
q frater su⁹cũ de ducatu eiecisset: rogãsqz regis clemẽtiã ut i ꝑ
pria ꝑsona sua ipm adiuuaret. Rex aũt stephan⁹ volẽs in uriã pa
tris sui regis colomani vindic re ,pmisit ducẽ adiuturũ: 7 colle
cto exercitu iuit in ruscią. Cũqz pueniſſet prim⁹obsedit castrum.
Cõtigit aũt summo diluculo q ꝓdictus dux Bezen ambulabat
circa castrũ ꝓuidẽdo loca expugnãdi munitiones. Obsessi vo ex
iuerãt de castro causa visitãdi hũgaros. Cũqz dux vidiſſet illos
impetũ fecit super illos qui viriliter pugnãtes ducẽ vsqz ad mor
tem vulneraueruñ. Cũqz rex audiſſet de morte ducis indignat⁹
est valde: 7 precepit omnibus hungaris ut castrũ obpugnarẽt 7
eodez die eligerent munitiones possidere uel mori. Principes
aũt hungarie habuerũt consiliũ 7 dixerunt: Quid 7 quare mori/
mur: si ducatũ vendicabimus quẽ rex ex nobis cõstituet ducem
Stabilitũ igit sit inter nos q nullus castrũ obpugnet 7 dicamus
regi. Quia hec omnia absqz consilio suor principũ facit. Cũ ve
ro principes veniſſent ad consiliuz regis omnes in duas partes
se transtulerũt. Sed Cozma de genere paznam erexit se dicẽs re
gi. Domine quid est quod facis: si cum multa morte militũ tuor
castrum capis quem ducem constitues? Si inter principes tuos
eligis nullus remanet. Nunquid vos vultis regno relicto ha/
bere ducatum: nos barones castrũ non obpugnabimus: si obpu
gnare vis solus pugna: nos aũt in hungariam recedimus 7 no/
bis regez eligem⁹. Unde ex precepto principũ ꝑcones in castris
clamabãt ut hũgari qz citiſſime i hũgariã reuerterent. Rex itaqz
cũ vidiſſet se suor auxilio iuste destitutũ reuersus est in hunga/
riã. Post hec tertio anno fines polonicos missis exercitibus de
uastauit. Deinde misit exercitũ solũmodo falangas aulicor suo
rũ 7 partes bulgarie 7 seruie deuastauit. Interea impatrix ꝓstãti
nopolitana filia regis ladiſlai noie pyriſk nũciauit regi stephano
q impator ipse videlicz marit⁹suus in eius obprobriuz ipsi regi
improperaret: dicẽs regẽ hũgarie eẽ hoiem seuũ quã etiã ꝓtradi
centẽ impator castigasset. Cũ aũt hec audiſſet rex pro nimia repu
tauit iniuria: 7 collecto exercitu in impetu spũs sui inuasit partes
grecie atqz aliqs ciuitates grecie igne 7 gladio deuastauit: 7 ceci
dit timor sup oẽs ciuitates ,puicie illi⁹. Timebãtqz oẽs reges ste
phanũ regẽ tãqz ictũ fulminis: vñ infantes vagiẽtes cõminatio
ne nois regis stephani qescere ꝓpellebãt. Nebatqz rex secũ septi
gentos milites francos cũ quib⁹bulgariã deuastabat: 7 per eor

ingenia muros castroꝝ grecie destruebat. Ea de causa ꝙ impe/
rator ad conflictū nō veniebat ad ipsuꝝ: misit rex nunciū ad im/
peratorē grecoꝝ: ⁊ vituperauit eū dicens ꝙ nō esset dignus vo
cari imperator neqꝫ rex: sed anus ⁊ vetula quia sicut vet ula sem
per est in ocio. Quo audito impator respōdit dicens. Jn dubitā
ter credat rex ꝙ sua in presenti anno simul cuꝫ vmbilico virilia
incidam. Ea de causa misit imperator exercitū ingentē in hunga
riā in haram: ⁊ hungari aliquē impetū facere nō potuerāt. Quia
greci per ingenia inflāmabant ignes sulphureos in naues hun/
garoꝝ ⁊ cas in ipsis aquis incendebāt. Misit itaqꝫ rex omne ro
bur regni sui contra grecos quibꝰ prefecit stephel. Qui venien
tes pugnauerunt cū grecis vltra riuuluꝫ karaso versus bozon.
Fuitqꝫ manus dñi cū grecis nec potuerūt hungari resistere. Tā
ta ergo strages raro facta est quanta ibi contigit. Riuulus enim
karasu humano sanguine ī tm̄ mixtus fuerat ꝙ omnino sanguis
esse putabaꝫ. Jacebātqꝫ lozicati hoses in fluuio tāqꝫ trunci: sup
quos fugientes ⁊ psequentes transibāt riuuluꝫ quasi super pon/
tem. Mactabant aūt hungari tanqꝫ boues nec erat qui redime
ret eos de manibus grecoꝝ. Liꝫ vero comes ⁊ alij boni milites
ibidem occubuerūt. Post hec imperator ⁊ rex per fideles nun/
cios cōuenerunt ad colloquendū: nauigantes in insulam que ci
uitati Bozouch prozima est. Jbi vero inter principes suos diu
se excusantes ⁊ incusantes: tandē pace roborata redierūt ad pro
pria. Rex itaqꝫ Stephanus multa mala faciebat que non debe/
bat in impetu animi sui. Nam xp̄ianā combussit: ⁊ super homīes
cocturas cum stercore equino faciebat fieri: cereos magnos ar/
dentes in fundamentū hominis stillare faciebat. Dux almus se
ueritate regis stephani minozis mediā capitis sui diminutionez
passus fuerat. Quāuis fuisset obcecatus tamen mortem timens
de rege stephano fugerat in greciam. Qui ab impatore honori/
fice susceptus erat: imposuit sibi nomen cōstātinus: qui ⁊ ibi iam
pridem edificauerat ciuitatē constantinā in macedonia: ⁊ multi
hungari atrocitate regis stephani fugerant ad ipsum. Quo mor
tuo corpus eius precepto regis Fulbertus ep̄us reportauit: ⁊ in
albensi ecclesia sepeliuit. Bela vero filius eius in hungaria oc/
culte tenebaꝫ a principibus ꝓpter furorem regis. Qui omnes
inito consilio regi manifestauerūt quem post execationē mortuū
credebat. Quem cum rex veraciter sciuisset viuere a paulo ep̄o
⁊ othmaro comite: quoꝝ ꝓsciētia retētus erat gauisus est gaudio
magno: qꝫ absqꝫ dubio sciebat se heredē nō habere. statimqꝫ mi/
sit nūcios in Sermiā ⁊ filiā vros comitis magni in legitimā vxorē
bele traduxerūt q̄ nō post multos dies ꝑcreauit geychā. Quo au
dito rex gauisus est valde. dispoſuerat eū rex viuere ī talna: ⁊ da
bant ei regalia stipēdia. Anteqꝫ vo rex belā sciuisset: cōiurauerat
regnū vt post eū filiꝰ sozoris sue Sophie noīe saul regnaret. Cō/
tigit aūt vt rex incideret in grauē infirmitatē Agrie: ita vt oēs il
li mortē īminere videbāt. Bozs vo comes ⁊ Juan inani spe du/
cti a traditoribꝰ regē electi sūt. Cū aūt deo volēte rex ꝙualuisset
Juani caput decollauit. Bozs vo comitē turpiter de curia recie/
cit in greciā. ⁊ ita statutū est ꝙ de ꝓpagine sua amplius ad curiā re/
giā nullus dignꝰ esse iudicaret intrare. Propter hoc aūt princi/
pes ausi sūt regē belā manifestare: qz sup hoc rex valde ꝓdolebat
qui sibi succederet. Rex aūt stephanꝰ diligebat cunos tūc tēporis
plusqꝫ decebat. quoꝝ dux noīe tatar qui a cede imperatoris cum
paucis ad regē fugerat cū rege morabaꝫ. Rex aūt incidit in dissen
teriā. kuni vo qui permissionibꝰ regis fuerant assueti scelerībus
nec tūc minꝰ seuiebāt in hūgaros. Hūgari vo cū audissent ꝙ rex ī
mortis esset articulo interfecerūt cunos qui coꝝ bona diripiebāt
Tatar aūt dux cunoꝝ ꝙuestꝰē regi de nece suoꝝ. Rex aūte puta
bat se aliquātulū alleuiatū eē ab egritudine. Cūqꝫ vidisset tatar
lachrymantē: ceteroſqꝫ cunos circūfulsos lamentantes: quia su/
pra modū diligebat eos: infremuit et dixit. Si sanitati restitutus
fuero pro vnoquoqꝫ quē ex vobis interfecerunt decem interfi/
ciā: nunc de vita mea ne desperetis quia conualui. ⁊ hys dictis ex
tendit manus suas in cunos. Qui precipites irruerunt ad oscu/
landum manus eius: ⁊ pre nimia pressura defatigauerunt regem
vnde etiam recidiuo dolore corruptus sublatꝰ est de medio. Sꝫ
cum esset in articulo mortis monachalē habitū relicto regno su/
scepit: anno regni sui. x viij. ⁊ sepultus est waradini. migrauit aūt
ab humanis: anno dñi. M. c. xxxj.

De regno secundi Bele ceci filij ducis al/ mus filij lamperti filij regis Bele primi.

Regnauit aũt post eũ Bela cec⁹ filius ducis almi ceci. oẽmq3 numeꝝ maloꝝ deuitãs: bonoꝝ opeꝝ exercitatiõi humiliter adherebat. nec posuit carnẽ brachij sui inadiutoriũ: nec habuit fiducia in hoĩe: sꝫ ad altissimũ posuit refugiũ suũ: ⁊ fact⁹ẽ dñs ꝓtector ei⁹: ⁊ deduxit eũ in mltitudine misericordie sue de fructu vẽtris sui posuit sup sedẽ suã. In eo enĩ est cõpletũ illud ꝓpheticũ v̄bũ: dñs soluit cõpeditos dñs illuminat cecos. Et iteꝝ. Inite ꝯsiliũ ⁊ discipabit̃. loquimini v̄bũ ⁊ nõ fiet. Creuerat enĩ puer cec⁹ regnãte stephano filio regis colomani. Cõfirmatũ est ergo regnũ in manu ei⁹: ⁊ inimicos ei⁹ dedit dñs in opprobriũ vsq3 in p̄sentẽ diẽ. genuitq3 q̄tuor filios scꝫ geysã: ladislaũ: stephanũ ⁊ almũ. Quo regnãte: regina helena habito ꝯsilio regis ⁊ baronũ fecit ꝯgregatiõez generalẽ in regno iuxta arad. Illa igit̃ die dicte ꝯgregatiõis dũ rex sedisset sup soliũ regni sui: venit regina cũ filijs suis ⁊ sedit circa regez. Dixit aũt ad ppl'm vniuersũ. Oẽs fideles: nobiles: senes: ⁊ iuuenes: diuites ac pauperes: audite. Cũ cuiq3 nr̃m de⁹ visũ dederit naturalẽ: volo audire cur dñs nr̃ rex suis oculis sit priuat⁹: ⁊ quoꝝ ꝯsilio hoc sit actũ mõ mihi ꝓpalate. ⁊ eos fideliter in hoc loco vindicãtes nobis de ipsis finẽ date. Ecce enĩ de⁹ regi nr̃o ꝓ duob⁹ oculis dedit filios q̄tuor. Facta igit̃ hac voce irruit oĩs ppl'us sup illos barones quoꝝ ꝯsilio rex obcecat⁹ fuerat: ⁊ quosdã ex ipsis ligauerũt: quosdã v̄o detrũcauerũt: sexaginta aũt ⁊ octo ꝓphanos ibidẽ crudeliter occiderũt: ⁊ oẽs successores eoꝝ tã viri q̄3 mulieres eodẽ die sũt registrati. Insup oĩs illoꝝ possessio eccl'ijs cathedralib⁹ est diuisa. ⁊ sic oẽs ville ꝯditionales de hũgaria donatiões regũ noĩant̃. Quia v̄o hũgari sp̄ fluctuãt iniuria sicut mare salsũ: filij leuiatan p̄ nũcios inuitabãt borich adulterinũ: vt veniret ⁊ eoꝝ adiutorio regnũ sibi vẽdicaret: credẽtes ip̄m eẽ filiũ regis colomani. Borich itaq3 ascito ruthenoꝝ polonorũq3 auxilio venit in cõfiniũ hũgarie in directo loco qui dicit̃ seo. Rex aũt collecto exercitu ibat obuiã ei. Plurimi aũt ex nobilib⁹ in partẽ borichij declinauerũt. Proceres aũt hũgarie vocati sũt ad colloquẽdũ cũ rege. Interrogauit aũt eos rex si scirẽt borichiũ adulterinũ eẽ vl' filiũ regis colomani. Fideles aũt regni rñderũt q̄ indubitãter scirẽt borichiũ eẽ adulterinũ: ⁊ nullaten⁹ dignũ eũ eẽ corona regis. Infideles aũt ⁊ ꝯtradictores mussitabãt inter se incerta: ⁊ titubãtes in duas partes claudicabãt. Rex aũt ⁊ ꝯsiliarij ei⁹ q̄ntũ in ip̄is erat segregauerũt edos ab agnis. ⁊ firmiter statuerunt vt ibidem interficerent̃ ꝓditores: ne forte si diuti⁹ differret̃ traditores trãsferrent se ad borich: ⁊ hoc regni verteretur in periculũ. Orta est igit̃ seditio. ⁊ ibidem ceperũt Lampertũ comitẽ. Quem cũ extraxissent a rege: frater eius germanus cuꝫ sedili quodam scidit per mediũ caput eius: ⁊ cerebrũ per scissurã exiuit. Nicolaũ comitem filium eius ibidem decollauerũt. Moynolth de genere Akus ⁊ alios ibidem occiderunt. Residui v̄o ex traditoribus secesserunt in partes. ⁊ collectis virib⁹ suis volebãt regẽ inuadere. Fideles

aũt occurrerũt eis. Erat aũt caput traditoꝝ Tyodor ꝺ genere sy
mad. ⁊ Folcꝰ ac Titus. ⁊ p̄cipuꝰ Sanson. Laudauit aũt sanson qui
erat pater comitũ: thome ⁊ thurdo: ꝙ iret in ꝯuẽtũ regis: ⁊ ip̄m co
rã multis vituperaret. Quo audito: oẽs laudauerũt. Et ip̄e Bo
rich inani spe seductꝰ grates ei magnas retulit. ⁊ qꝺ ĩceperat hoc
adimplere nõ simulauit: putãs eũ de vitupatiõe regis regnũ ha/
bere. Rex aũt descẽderat ꝓpe fluuiũ seo. ⁊ cũ sederet in papiliõe
sua cũ suis p̄ricipibꝰ ⁊ militibus: ecce sanson intrauit et regi dixit.
Quid facis vilissime canis: cũ regno vtiliꝰ ẽ dominio tuo: borich
regnũ habere. ⁊ tu viuas ĩ monasterio tuo sicut vixit pater tuus.
Cũ v̄o p̄ricipes regni subito cõmoti fuissent: iohãnes filiꝰ othonis
notariꝰ regis: symigiẽsis p̄positꝰ dixit ad comitẽ Bud. Quid expe
ctamꝰ: q̄re nõ app̄hẽdimꝰ eũ: Cũqꝫ app̄hẽdere voluissent: ille ci/
tissime equũ ascẽdẽs fugiebat. Illi aũt ad p̄ñs equũ nõ habebãt:
qui de circulo regis ad ꝯsiliũ pedites venerãt. sed tñ clamor ma/
gnus fuit. Cũ aũt seruiẽs comitis bud clamorẽ audisset: equũ si/
ne sella ascẽdit: ⁊ ip̄ꝫ cũ lãcea vsqꝫ seo p̄secutꝰ ẽ. Tyodor aũt ⁊ alij
socij eiꝰ volebãt nauẽ ĩtrare ⁊ illũ citissime traducere. sꝫ vsqꝫ huc
nõ potuerũt. Sanson v̄o equitãs cecidit in fluuiũ. quẽ p̄secutor ĩ
fluuio lãceauit. Habebatqꝫ Sanson sub tunica panceriã. ⁊ p̄ gra/
uamine lorice natare nõ potuit. Borich aũt cũ magna mlt̄itudi/
ne ruthenoꝝ ⁊ polonoꝝ castrametatꝰ est ꝓpe ad regẽ. Proceres
aũt regni hũgarie miserũt ad ducẽ ruthenoꝝ ⁊ polonoꝝ qui ꝓ bo
richio venerãt dicẽtes. Nõ decet vos cõtra iusticiã q̄rere regnũ
homini adulterino. Nos enĩ scimꝰ ꝙ de iure regnũ habere debe
at Bela. ⁊ ipse regnat cũ ꝯsensu totiꝰ regni. His auditis duces ru
scie ⁊ polonie destiterũt ampliꝰ adiuuare borichiũ ⁊ reuersi sũt sin
guli in suas ꝓuincias. Borich aũt cũ mlt̄itudine ppl'oꝝ venit pu
gnare ꝯtra regẽ. Rex aũt diuino fretꝰ ꝯsilio ⁊ auxilio ꝯtriuit oẽ ro
bur borichij in p̄lio. ⁊ fugauit illũ in gladio. ꝯclusitqꝫ exercitũ po
lonoꝝ in morte: in ipsa festiuitate marie magdalene: accipiẽs spo
lia eoꝝ. ⁊ reuersus ẽ cũ magna victoria. In ipso aũt p̄lio acriter ⁊
p̄cipue pugnauerũt: Myksa: Gaab ⁊ Bathur: ⁊ mlt̄os ex illis ce
perũt ⁊ interfecerũt. erãtqꝫ eoꝝ lorice sanguine humano ꝯfecte.
In hoc p̄lio myksa cepit tyodoriũ intẽtorẽ maloꝝ. vosos cepit vi
talẽ. gaab v̄o fratrem comitis de cracouia polonũ. batur cepit en
dre. Quos cũ ad regẽ duxissent: grates mlt̄as retulit eis ⁊ elegan
tissime remunerauit eos. Postq̄ꝫ aũt regnũ ꝯfirmatũ est ĩ manu
regis bele: vtebat̄ ex vino multũ: cuius aulici assueti quicquid in

ebrietate regis petebant habebãt: ⁊ post ebrietatẽ rex recipere nõ
poterat. Poch ⁊ saul viros religiosos in ebrietate sua tradidit ĩ
manꝰ inimicoꝝ suoꝝ. qui absqꝫ causa interfecti sũt. Regnauit igit̄
ipse bela cecus annis nouẽ: mensibꝰ. xj. diebꝰ duodecim. Migra
uit aũt ad dñm: anno dñi. M. c. xlj. idibus februarij: feria quinta
cuius corpus albe quiescit.

De coronatione regis geyse scꝺi: filij regis bele ceci pri/
mogeniti: ⁊ de eiusdem gestis sequitur.

Respexit aũt dñs hũgariã: ⁊ dedit ꝓpugnatorẽ gradiẽ/
tẽ in multitudine fortitudinis sue. Dedit enĩ dñs re/
gnũ geyse puero suo. qui in die sancte Cecilie virginis
coronatus est. cui⁹ dexterã apprehẽdit ⁊ ꝓfortauit: sub
iecitq; ei gẽtes multas: ⁊ dorsa regũ vertit in fugã a fa
cie gladij ei⁹. rapolth vero miles almanus castrũ poson ex indu/
stria ⁊ ꝓbitate iuliani comitis ceperat. qõ hũgari nõ pro modica
habuerunt penuria. Sed rex adolescens ea nõ silenter acquieuit
Duxit enĩ rex exercitũ contra furorẽ theutonicorũ insultantiũ et
hungarie confinia deuastantiũ. Quãuis enĩ cesar iu propria per/
sona nõ venerat super regem: vniuersũ fere robur regni theuto/
nicor ad extirpandã hungariã comouerat. Herricus aũt quidaz
dux austrie principalis aduersarius regis omnes bellatores de
saxonia ⁊ de bauaria secũ adduxerat. erat enĩ tutor populi ducis
herrici leonis. cui saxonia ⁊ bauaria iure hereditario cõpetebãt.
Cõgregati sunt itaq; theutonici in multitudine fortitudinis sue
confidentes: ⁊ sicut gygantes steterunt cõtra hungaros. Rex aũt
cũ vniuerso exercitu suo posuit spem suã in deo. ⁊ ordinatis agmi
nibus cepit ire contra hostes suos. Sed ⁊ sacerdotes ⁊ leuite cũ/
ctiq; clerici qui aderant in spiritu cõtribulato ⁊ corde cõtrito im
plorabant adiutorũ dñi nostri iesu christi ⁊ presidia sanctor an
gelorũ: ⁊ maxime inuocabant clementiaz dei genitricis virginis
marie cuius patrocinio beatus rex stephanus hungariã speciali/
ter cõmendauit. Rex aũt accinctus est gladio: ⁊ gloria dñi appa/
ruit super eũ: confortatũq; est ilico cor eius diuinitus. ⁊ ipe robu
stior factus q̃z prius exhilarata est facies eius: ⁊ totus alacer ibat
ad pliũ. Cũq; appropinq̃sset: guncel quidã autentic⁹ qui vtrãq;
linguã eor bñ nouerat: nũciauit regi q̃ exercit⁹ theutonicor ap/
propinq̃ret. ⁊ dixit optimũ tps eẽ regi vt irrueret sup eos q̃ pau/
ci sũt: ⁊ nõ oẽs quos in adiutorĩũ vocauerãt venissent. Tunc rex
cũ oi exercitu suo accelerauit sup eos trãs metas hũgarie. Theu
tonici vo q̃si gygãtes obstabãt in equis arduis ⁊ optimis: ĩ supbia
⁊ abusiõe insultãtes ipetebãt hũgaros: vt ꝓtumelijs suis terrorẽ
eis incuterẽt. Hũgari vo ex aduerso appropinquerũt ad pliũ. ⁊ in
tonuerũt buccinis ⁊ clanxerũt classitis: ⁊ clamauerũt ad deũ. ⁊ cla
mor vociferantiũ ascẽdit in celũ ⁊ belligerantiũ ⁊ cõmissum est p/
liũ. Bisseni vo pessimi: ⁊ siculi vilissimi: oẽs pariter fugerunt sicut
oues a lupis: qui more solito pibãt agmina hũgarorũ. Tũc etiam
priusq; hũgari ꝓfligere cepissent: q̃dã agmina hũgarorũ pterrita
sũt a furore theutonicor. Preualuerũt theutonici hũgaris i mi
tio bellici ꝓflict⁹. qui sicut heretici circa principia sp feruescũt ⁊ in
fine tepescũt. Tũc auũculus dñi regis bele Ban noiat⁹ gl̃iosus i
milib⁹ suis irruẽs sup agmina theutonicor pcussit eos ex aduerso
grauiter: ⁊ magnã stragẽ fecit i illis. Sz ⁊ electi milites regis ipetũ
fecerũt in hostes granatũq; est pliũ ꝓtra theutonicos: ⁊ fortitudo
eor dissipata est. ⁊ corruerũt in ore gladij plusq; septẽ milia bella
orum. residui vero fugerunt.

Saluauit igit de⁹ hũgaros i die illa de faucib⁹ draconũ crudelit
seuiẽtiũ. Ibi vsq; adeo ꝓtritũ ẽ robur theutonicor: q̃ nec rusticis
hũgaris ĩ ꝓfinio eor hĩtantib⁹ aliq; iniuriã seu qõcũq; grauamẽ
iferre psũpserũt. Rex aũt diuina gr̃a felici potit⁹ victoria simul cũ
vniuersa gẽte sua bñdixit ⁊ gl̃ificauit deũ. In sodẽ ãt plio comes
Uros cepit comitẽ rapolt theutonicũ: q̃ iã pridẽ nocturnis isidijs
castrũ poson occupauerat. ⁊ gabriel ottonẽ. Post hec ĩ dieb⁹ illis
fames afflixit hũgariã: q̃ magnã partẽ hoiuz i morte obsorbuit.

Quo cesar cõradus p hũgariã versus hierosolimã iuit sequit.

Circa etiã eadẽ tpa cõrad⁹ cesar iter fecit hierosolimã p
hũgariã. hũgarie vo nõ xp̃i peregrin⁹ apparuit: in q̃ nõ
pacẽ sz potiꝰ irã tyrãni ⁊ pdonis exercuit. Nã petitiõis
simulatiõe innẽta, p aditu: a regno hũgarie pecuniã nõ
modicã extorsit: ita vt nulla eccl̃ia siue monasteriũ to/
tius hũgarie remaneret de quo pecunia nõ extraheret ⁊ peregri/
nãti cesari p timore nõ offerret. Cui⁹ cesaris pcessũ egregi⁹ rex frã
eor venerabiliter ⁊ vt decet xp̃i peregrinũ subsecut⁹: a rege gey

sa honorabiliter susceptus est. apud quē aliquādiu cōmoratus cō
paternitatis vinculo regi geyse sociat̄ ⁊ tali dilectionis nodo in/
ternexo multis muneribus a rege geysa honeste conducit̄. ⁊ pre/
ter oēm regni molestiā hungarie fines cū suo exercitu in greciam
penetrauit. Postmodū aūt rex geysa referente quodā milite suo
nomine gurk audiuit ꝙ borich adulterin⁹ regis colomani esset ī
comitatu regis francie. misitqz ad eum dicens. Nō est bonorum
reddere malū pro bono: nec insidiantē vite mee vestra erit defen
dere. His auditis facta est contentio inter reges francorū. quere
bant enī milites eius quis nā esset inter eos qui mortē regis ma/
chinaret̄: vt inuentus ab his interficeret̄. Borich autē venerat
consilio quorundā hungarorū. vt si ipse regnū intrare posset tūc
a multis pro dn̄o haberet̄: ⁊ relicto rege ei multi adhererēt. Qui
vero cum talia audisset: statim ad pedes regis francoꝝ se prostra
uit vitam ab eo ⁊ veniā rogaturus: vt eum absqz lesione extra re
gnū cum eo ire permitteret. Cunqz rex geysa audisset borich esse
apud regem francorū rogauit eū vt pro amicicia sua borichiū ei
vinctū remitteret. Cunqz hoc rex francorū audisset dixit. Noue
rit rex ꝙ domus regis est quasi ecclesia: pedes eius quasi altare.
⁊ quomodo possum reddere vinctū eum qui ad domū regalem
quasi ad ecclesiam: ⁊ ad pedes regis quasi ad altare se prostrauit:
Cui nūcius ait quoniā magistri nostri sic interpretant̄: vt adulte/
rinā progeniā ecclesia non cōmunicat. Borich autem videns si/
bi mortem īminere: ea nocte rapuit vnū dextrariū regis lodowi/
ci ⁊ aufugit. Quidā autem de agazonibus occurrens ei voluit eū
tenere quē borich cum gladio percutiens: a vertice vsqz ad me/
dium pectus eius discidit: et ipse manus sequentis euasit. Post
hec autem rex geysa dedit ducales expensas fratribus suis ladis
lao ⁊ stephano. duxitqz exercitū in rusciam super lodomeriū du/
cem: vt vindicaret iniuriā soceri sui minosloy. pro quo etiaz iam
pridem miserat exercitū: qui male tractatus fuerat a rutenis ⁊ cu
nis. Regnauit autez annis. xx. mensibus tribus: diebus. xv. Mi
grauit autem ad dn̄m anno dn̄i. M.c.lxj. pridie kalendas iunij:
feria quarta: cuius corpus albe quiescit.

De coronatione regis stephani tertij: filij
geyse secūdi: filij regis bele ceci. ⁊ de vsur
patione corone per ducem ladislaum secū
dū: filium eiusdem regis bele ceci.

Deco eius coronatur stephanus filius eius: ⁊ regnauit annis vndecim. mensib⁹ nouem. diebus tribus. In cuius imperio dux ladislaus filius regis bele cecci vsurpauit sibi coronam dimidio anno. Migrauit aũt ad dñm anno domini .M.c. lxxij. kalendis februarij: feria prima. cui⁹ corpus albe quiescit.

De vsurpatione corone per stephanũ quartũ filium bele regis ccci.

Post hunc autem stephanus frater eius vsurpauit sibi coronam mensibus quinqz. Coronatus est autem tertio idus februarij: in dominica Exurge. deuictus est autem in festo sanctorum gervasij ⁊ prothasij: feria tertia. vbi nobiles hungarie corruerũt Post hec expulsus ẽ de regno. Obijt i caltro zemle: anno domini millesimo centesimo septuagesimo tertio idus aprilis: feria quinta. cuius corpus albe quiescit. Idé vero rex stephanus filius geyse migrauit ad dñm anno domini millesimo cẽtesimo septuagesimotertio. quarto nonas marcij: feria prima cuius corpus strigonij quiescit.

De coronatione regis bele tertij: fratris stephani similiter tertij: filij geyse scõi sequñ.

Postea regnauit Bela frater eius qui fures ⁊ latrones persecutus est: ⁊ petitionibus loqui traxit originẽ: vt romana habet curia ⁊ imperij. Qui coronat⁹ est i die⁹ ianuarij: feria prima. Regnauit aũt annis xxiij. mense vno: diebus. xix. Obdormiuit autez in dño: anno eiusdez. M.c.xc. kalẽdis maij: feria tercia cuius corpus albe quiescit honorifice tumulatũ.

De coronatione emerici regis: filij bele regis tercij.

Cui successit emericus filius eius: et regnauit annis. viij. mensibus. vij. diebus. vj. Huius uxor Constantia filia regis aragonie cesari Frederico p consiliū apostolice copulatur. Migrauit autez ad dñm: anno domini Millesimo. cc. pridie kalēdas decembris: feria tercia cuius corpus requiescit in ecclesia agriensi.

De coronatione regis Ladislai tertij: filij regis Emerici.

Post eum regnauit Ladislaus filius eius: et coronat9 est. vij. kalēdas septembris: feria quinta. Regnauit aūt mensibus sex: dieb9 quinqz: migrauit aūt ad dominum: anno eiusdem: millesimo ducentesimo primo: nnnis maij: cuius corpus albe quiescit:

De coronatione regis andree secūdi: filij regis bele tercij: patris sancte elizabeth: qui ⁊ hierosolimitanus dictus est.

HIc succeſſit andreas filius bele tercij: qui andreas coronatus eſt. xxvij. die poſt obituz regis Ladiſlai: quarto kl'as iunij: in penthecoſtes. Cuius vxor fuit dña gertrudis de almania: de qua genuit belam: colomanū: andreā ⁊ beatā elizabeth. Sed prochdolor humani generis inimico ꝑculdubio ſuadēte: vxorem bankbani magnifici viri domina morata tradidit cnidā ſuo fratri hoſpiti deludendā. Quā ob causam idem bankbanus de genere boroziūdus ſuū gladiū in regine ſanguine miſerabiliter cruentauit: ⁊ diro vulnere ſauciatam anno dñi. M.cc.xij. interfecit. cuius corpꝰ in monaſterio griſeorum monachoz de pelis tumulat. Pro cuius nece vox flebilis inſonuit in tota pannonia: ⁊ in omni genere bankbani execrabilis ⁊ horrenda ſanguinis effuſio ſubſecuta eſt.

De peregrinatione eiuſdem in hieroſolimā.

POſt hec rex andreas terrā ſanctā viſitauit ad mandatum dñi pape. quod mandatū acceperat dum eſſet ad huc dux: ſicut habet extra de voto ⁊ voti redemptione: licet vniuerſis. Quia ipſe cōpleuit ⁊ redemit votū patris. ⁊ ibi in terra ſancta ſuper exercituz chriſtianoz cōtra ſoldanū babilonie capitaneus ⁊ dux preficit: ⁊ inox victor efficit glorioſus. Manſit aūt tribus mēſibus regali deniqz theſauro expoſito diuerſoz ſanctoz per ipſum reliquie comparant. Caput videlicet ſancti ꝓthomartyris ſtephani. ⁊ caput beate margarithe virginis ⁊ martyris. dextera beati thome apoſtoli ⁊ ſancti bartholomei. itez de virga aaron: ⁊ vna de ſex idrijs illis in quibus xps mutauit aquam in vinū: ⁊ alie multe quas potuit tunc congregare. Reuerſuſqz in hungariā cuz precioſis theſauris ſanctorum: regnum ſuum reinuenit in proſpero ſtatu: non tamen hoc ſuis meritis: ſed ſanctorum quorum reliquias afferebat: aſcribi voluit. In occurſum ergo regis benedictus filius erga cancellarius regine omnes prelatos eccleſie cōpellebat. Modo aūt illas reliquias ſanctas ſpecialiter ille eccleſie habēt: quarū prelati regi venienti obuiā occurrerūt. Tranſactis itaqz norem annis: rex generoſam elizabeth filiā ſuā nobili viro ludowico Thuringie lanthgravio copulauit. Qui poſt multos annos ſimiliter cruce ſignatus deuote hieroſolymam pergens ibidē migrauit ad chriſtum: cuius feſtuz hieroſolimis deuote celebratur. Migrauit autem rex andreas ad dñm: anno domini milleſimo cc.xxxv. triceſimo anno regni ſui: cuius corpus in monaſterio degrus feliciter requieſcit.

De coronatione regis Bele quarti: filij Andree regis secũ di. ⁊ de introitu tartarorũz primo ⁊ de miserabili destructione regni hungarie per eosdem.

REx Bela post eum filꝰ eius coronatus est pridie idus octobris: feria prima qua cantat Da pacem dñe in cathedrali eccla bti petri albe quã ipse ꝺsecrari fecit: colomano duce fratre eiusdẽ ensez regalẽ ad latus ipsiꝰ honorifice tenẽte: daniele ỽo duce rutenorꝝ equũ suũ ante ipsum summa cũ reuerentia ducẽte. Regnauit aũt. xxxv. annis. Anno domini millesimo. cc. xlj. ipso bela regnante mangali siue tartari cum quinquies centenis milibus armatorũ regnum hungarie innaserunt. Contra quos bela rex iuxta flumẽ seo prelians vincit. in quo prelio fere extinguit militia regni hungarie vniuersa. Ipso vero bela rege ad mare fugam facieute: tartari vsqz ibi ipsuz crudeliter insequunt. Manserunt enim ipsi tartari in regno hungarie tribus annis. Et quia seminare illis temporibus non potuerunt hungari: ideo multo plures post exitum illorum fame perierunt q̃z illi qui in captiuitate ducti sunt ⁊ gladio ceciderunt. Post hec autem rex Bela reuersus est de maritimis partibus. ⁊ ducem austrie fredericum virũ bellicosuz ante nouã ciuitatem gens occidit in prelio hungarorꝝ: ⁊ transfixit per maxillã. Licet idem dux ceciderit in hoc bello: bela tamen rex p̃fatus triũphũ cũ hungaris ꝓdidit.

De bello regis Bele cũ Othocaro rege bohemorꝝ.

POst hec idez rex anno dñi. M. cc. lx. congregauit exercitum copiosum contra Othocarũ regez bohemorꝝ circa morauiã vna cuz filio suo stephano ⁊ alpra duce cumanorũz. Sed victus fugit circa haymburg tercio idus iulij. Erat enim vir pacificus: ⁊ in exercitibus et prelijs minime fortunatus.

Quomodo populus se eiusdem regis in temporibus flagellabat.

Ipsius etiam tempore: anno domini: M.cc.lxiij. plebs flagellis se feriendo vniuersaliter discurrebat. Obijt aũt anno dñi. M.cc.lxxv. nonis maij. feria sexta: in festo inuentionis sancte crucis in insula budensi: ⁊ sepultum est corpus eius strigonij in ecclesia fratrum minorum constructa ad honorem virginis gloriose quam ipse dñs rex bela adhuc viuens sumptuoso opere ⁊ pulchro fecerat inchoari. vbi cũ domina regina consorte sua maria nomine filia imperatoris greco rũ: ⁊ duce bela filio suo charissimo feliciter requiescit: virtutibus plen⁹: cuius memoria quasi mel dulcoroſum vsqz in diẽ hodiernum in ore omniũ hungarorum ⁊ aliarũ plurimũ nationũ suauescit. Cuius corpus philippus archiepiscopus strigoniensis de ecclesia memorata auferri exhumando fecerat contra iura: ⁊ in sua ecclesia cathedrali indebite tumulari. Super quo facto coram summo pontifice causa diutius ventilata: fratres minores cum honore maximo rehabere ex integro meruerunt. ⁊ corã virginis ara glorioſius cõdiderũt. Vbi hi pulchri versus continentur. Aspice rem charam: tres cingunt virginis aram. Rex: dux: regina: quibus assint gaudia trina. Et sequitur. Dum licuit: tua dum viguit res bela potestas. Fraus latuit: pax firma fuit: regnauit honestas.

De coronatione regis stephani quinti: filij regis Bele quarti.

Post ipm anno dñi. M.cc.lxx. cepit regnare filius eius stephanus sup totã hũgariã: q othocarũ regẽ bohemor in hũgariã cũ bohemis: austral⁹: brãburgẽs⁹: ac ceteris mixtis gẽt⁹ cuz potẽtia veniẽtẽ añ fluuiũ rapcha deuicit virilit ac fugauit. ꝑterea budũ ciuitatẽ bulgaror expugnauit: ⁊ bulgaros supauit. regẽ eor sibi ꝑpulit debuire. Regnauit ãt duob⁹ãnis ⁊ mortu⁹ẽ i ãno tercio regni sui i magna ĩsula: ⁊ sepult⁹ẽ i eccl̃ia btẽ v̇ginis i insula budẽsi i loco beginarũ.

De coronatione regis ladislai quarti: filij regis stephani quĩti

qui kwnlaczlo dictus est.

Cui successit ladislaus filius eius: et coronatus est eodem anno quo mortuus est pater eius: videlicet anno dñi. M.cc. lxxvj. qui imperatore adiuuante circa morauiam occidit regem ottho carum supradictum in prelio. Postea cum anno dñi. M.cc.lxxxij. Oldamur dux cumanie congregato exercitu cumanorum circa lacum hoodvocatum: voluisset hostiliter regnum inuadere hungarorum vt suo dño subiugaret: contra eum rex ladislaus vt fortis iosue pro gente sua et regno pugnaturus accessit. In cuius exercitu lorandus filius thome miles strennuus contra cumanos lanceauit cum impetu virtutis sue: et laudabiliter percussit plurimos et prostrauit. Postea cum prelium committeret inter partes fortissimum: subito et inopinate ex diuina clementia pluuia grandis exorit contra faciem paganorum: et qui in arcubus sperabant et sagitta: propter imbrium densitatem iuxta propheticum facti sunt ut stercus terre. Et sic rex ladislaus victoriam obtinuit diuino fretus auxilio.

De secundario introitu Tartarorum.

Tandem postea pauci de ipsis cumanis que euaserant: ad tartaros fugerunt quorum instinctu tartari: anno dñi. M.cc. lxxxv. secunda vice intrauerunt hungariam: et vsque pesth vniuersa miserabiliter combusserunt. Iste enim rex ladislaus filiam regis kazoli de apulia in coniugium habebat. Sed spreto thoro coniugali filiabus adhesit cumanorum Ayduam Cupchek et mandulam vocatas: ac alias quamplures in concubinas habebat: quarum amore cor eius emerito deprauatum: et a suis baronibus et regni nobilibus odio habebat.

De aduentu firmani sedis apostolice legati.

Hinc insuper contra eum: quia cumanice et non catholice conuersabat. Philippus firmanus sedis apostolice legatus aduenit. qui barbas radere: crines detruncare contra mores hungaricos: et pilleos cumanicos: quorum vsus in hungaria iam in consuetudine habebat abicere demandabat: regem etiam anathematis vinculo feriens vt paganos odiret: ritum xpianorum diligeret: et thoro viueret coniugali: sed nihil in rege proficiens repatriauit.

De subita nece regis ladislai per cumanos facta.

Post hec in breui ipse rex. Anno dñi. M.cc.xc. Feria secunda proxima ante festum sancte margarite virginis et martyris, prope castrum kereszeg ab ipsis cumanis quibus adheserat est miserabiliter interfectus. Tempore enim istius regis ladislai cepit hungaria a sua magnifica gloria reflecti: ut casus flebiles et euentus inferius ostendent. Ceperunt namque in ea intestina bella consurgere: ciuitates confringi: ville per combustiones ad nihilum redigi: pax et concordia penitus conculcari: diuites deficere. et nobiles rusticari pre inopia paupertatis. Illo tempore biga scilicet duarum rotarum vehiculum: a regni incolis currus regis ladislai dicebat. quia propter continua spolia animalia vehicula trahentia defecerant in regno: sed homines more pecorum bigis iuncti vices animalium impendebant.

De coronatione regis Andree tertij nepotis Andree regis scdi qui et venetus dictus est Sequitur.

Post cui⁹ regis mortē: eodē ānō. xviij. die andreas dux de venetijs coronat⁹: q̄ viuēte adhuc ladislao rege ad duct⁹i hūgariā fuerat. Cui⁹ andree regis ortū ⁊ origi/ nē videam⁹ q̄ rōe meruit coronā regni hūgarie accipe Cū enī rex andreas scōs pī ārti belli regis ⁊ colomāi ducis: mortua pma vxore sua ul' poti⁹ interfecta ut supi⁹ dictū ē ma re ad mādatū ecclie trāsfretasset i terrā sāctā ad pugnādū, p sepul chra dñi: ibi victor exist⁹ reuertebat feliciter cū honore. Tādē i italiā applicuit: ⁊ q̄dā vice apud marchionē Estensē ē magnifice hospitat⁹. Ille vo marchio cognoscēs regē cē viduū: filiā suā ex/ cellenter pulchrā ⁊ bene ornatā cōspectui regis astare fecit. Rex vero vidēs eā pulchrā ⁊ suis oculis gratiosā: cū absq; hoc duce/ re vellet vxorē: cū eadē domicella eodē die ꝓtraxit matrimoniū ⁊ in hungariā secū duxit. Mortuo vo rege andrea dña ista volēs redire ad parētes suos: ꝓuocatis principib⁹ regni hūgarie archi/ epis ⁊ epis se grauidā ꝓle: manifestis indicijs demōstrauit: ⁊ sic ē reuersa in terrā suā Esth vocatā: ⁊ ibi apud patrē suū puerū mas/ culū peperit quē in baptismo stephanū vocauerūt: qui nutrit⁹ et educat⁹ ē sub hoc titulo q̄ eēt fili⁹ regis hūgarie. Tandē ad etatē vltimā deueniēs vsurpare dolose marchionatū voluit aui sui: ꝟ idē auus su⁹pnalens ipm remoti⁹ effugauit: ⁊ sic stephanus fugi/ ens abijt in hispaniā ad iacobū regē Aragonie: qui hēbat in vxo rē sororē isti⁹ stephani filiā regis andree regis hūgarie: ⁊ ibi aliq; diu cōmoratus itex in Italiā veniens electus est potestas a ciui bus in rauēna. inde fugat⁹ venit venetias. Ibi aūt vir quidā ci/ uis venecēsis ciuitatis potior ⁊ ditior cognoscēs ⁊ sciēs veraciter hūc eē filiū regis hūgarie: tradidit sibi filiā suā i vxorē: ⁊ oīuz bo/ nox suox ꝓticipē eū ꝓstituit. Ex illa aūt habuit filiū stephan⁹ quē andreā vocauit noīe pris sui. Qui andreas auxilio ⁊ ꝓsilio auūcu lox suox qui erāt infinitax diuitiax viuēte adhuc rege ladislao i hūgariā subintrauit: eo q̄ eēt dux qui deberet hīe portionē in re gno regis andree titulo aui sui. Cū aūt rex ladisla⁹ fuisset occisus a baronib⁹ regni: andreas dux feliciter coronat⁹. Qui ānō scdo re gni sui cū exercitu maximo austriā debellauit. In cui⁹ iperio q̄dā nobiles regni Johānes. s. ⁊ henric⁹ bauus filij herrici ac vgem⁹ fili⁹ poch de wylak: alijq; q̄plures in p̄iudiciū regis andree a pa pa Bonifacio. viij. regē petierunt.

Quō in p̄iudiciū regis Andree papa ad instātiā quorū/ dā baronū puerum karolū in hungariā destinauit.

Quox istātiā papa admittēs quēdā puex. xj. ānox noīe karolū. anno dñi. M.cc.xcix. viuēte adhuc andrea re ge in hūgariā destinauit. Cui⁹ karoli gñatio ⁊ origo tali modo habet. Rex stephan⁹ quit⁹ fili⁹ Bele ārti regis hūgarie īter alias filias habuit vnā noīe mariā vocatā quā karolo claudo filio karoli magni qui ex donatiōe ecclie fuit rex Sicilie tradiderat i vxorē. Qui rex karolus claudus ex illa fi lia stephani regis genuit karolū marcellū noīe: karolus vo mar/

cellus ex filia ipatoris rodolphi Clemẽtia noie genuit filiũ quẽ p
mo i terra sua vocauerũt Carobertũ q̃si karolũ robertũ: i hũga/
ria aũt ablato roberto ipm hũgari karolũ vocauerũt: vt aũt ille
karol9 regnare valeret 7 ꝓtra andreã regẽ ptãtez accipe Papa le
gatos vnũ 7 aliũ de latere suo ꝓtra regẽ andreã, p karolo destina
unt: q̃ nihil agere valẽtes ad ꝓpria redierunt. Interim anno dñi
M.ccc.j. i festo sci felicis idẽ rex andreas i castro budeñ. requie
uit i dño: 7 sepult9ẽ i ecclia sci iohãnis euãgeli. apud frẽs mĩores

De adductiõe wenceslai ducis filij regis bohemie in

obprobriũ pueri karoli 7 de coronatione eiusdẽ.

Postea mortuo rege andrea barones regni eodem an
no in duas partes celerius diuidunt: ita q̃ matheus
omodeus 7 vbrinus potentissimi principes in regno
ac alij nobiles q̃zplures karolo puero adheserunt: et
eum regem nominabant verbo ꝫ nõ facto. Domuni/
cus vero filius stephani dicti porch magister thauarnicorũ quõ/
dam regis andree demetrius filius nicolai: herricus filius herri
ci viri valde magnifici cũ iohanne archiepiscopo colocen. 7 an/
drea episcopo agriensi: emerico episcopo waradien. haab episco
po vacien. anthonio episcopo chanadiensi: nicolao episcopo bos
nensi: 7 iacobo episcopo scepsen. cui vsqz vitam fuerat cõcessus
episcopatus: in mense iulio versus bohemiã processerũt ad regẽ
wenceslaũ: ut regni susciperet gubernacula hungarorũ: ne regni
liberi libertatẽ amitterent in susceptione per ecclesiã dati regis.
Ad ipsum aũt regem bohemie ob hanc rationẽ posuerunt gres/
sus suos. quia rex otthacar9 qui per regem ladislaũ fuerat inter/
fectus sicut est superius enarratũ: habuit in vxorẽ filiam dñe an
ne filie bele regis quarti: qui ex ea genuit filiũ nomine wencesla
um: qui regnauit in bohemia patre mortuo multis annis. Qui
wenceslaus venire noluit: sed filiũ suũ ex filia imperatoris rodol
phi procreatũ 7 genitũ nomine similiter wenceslaũ in quadã vil/
la godin vocata circa morauã ex parte bohemie quo prefati nobi
les 7 episcopi conuenerãt in regẽ hungaris tradidit naturalez. et
ipsi confectis instrumentis litteraz 7 roborato fidei firmamento
vnanimiter susceperunt. ab hinc Te deũ laudamus altissime, p/
clamantes ad albã ciuitatẽ regiam deuenerũt: vbi iohannes ar/
chiepiscopus colocen. cũ episcopis alijs superius nominatis ho/
norifice eum coronarũt. Sedes nanqz tunc archiepiscopat9 stri/
gonien. vacabat. Inde budã venerunt: ibiqz iohannes archie/
piscopus obdormiuit in dño: 7 iacobus epus scepsen. quieuit in
pace. Tumulant aũt in eccha sci iohãnis apud frẽs minores.

Quomodo rex ladislaus siue wen/
ceslaus exiuit de hungaria 7 in bo/
hemiam reuersus est.

Postea rege iādicto quem hūgari ladislaū vocauerūt in buda degente: nullum castrum nulla potentia seu potestas nullū ius regale sicut karolo puero ex parte baronū restituunt: sed vna ps regni karolū altera ladislaū regē appellabāt noie tantū sed nō re vl effectu regiminis seu potestatis. Tūc rex wenceslaus pater ladislai nouiter coronati vidēs ꝛ ꝑsiderans pallicitas vsucias hūgaroꝝ anno dñi. M.ccc.iij.cū multitudine exercit⁹ pannoniā est ingressus: ꝛ iuxta danubiū circa pesth aliquātulū resīdēs: ladislaū filiū suū cū corona regni accipiēs ꝛ ladislaū filiū vernerij rectorē seu iudicez Budensem in suū regnū in pace reuertit.

Quomodo papa per quosdā budēsi. presbyteros extitit excōmunicatus.

Eodem tpe frater nicolaus de ordine ꝓdicatoꝝ episcopus hostiēn. cardinalis apostolice sedis auctoritate suffultus in hungariā ,p karolo aduenit. Qui bude resīdēdo diebus aliquot videns se nihil posse ,pficere reuersus est in curiā. ꝛ ibi mortuo Bonifatio. viij. in sūmū pontificē eligit ꝛ creatur ꝛ benedictus appellatur. In suo aūt recessu ciues ciuitatis budensis ,p quodam casu in interdicto reliquerat. Interdictū quippe religiosis ꝛ plebanis stricte seruantibus: surrexerunt pseudo sacerdotes ꝛ perfidi qui manifeste diuina populo celebrabant ꝛ sacramenta ecclesiastica ministrabant publice interdictis. Insuper malū malo cumulātes perniciosius conuocato populo: accensis lucernis: sūmū pontificē christi vicariū: archiepiscopos ꝛ episcopos vniuersos regni hungarie ac viros religiosos cōiter excōmunicatos: altis vocibus, pmulgabant. Hoc factū est: castrū budense quodā dicto Petermano regente quē ,p ladislao captiuato rex prefecerat wenceslaus.

De introductiōe otthonis ducis bauarie in regnū hūgarie ꝓtra puerū karolū per quosdam barones facta: ac de coronatione captiuitate ꝛ expulsione eiusdem.

Interea vo filij herrici ꝛ quidā alij nobiles: Otthonē ducē bauarie subītroducūt ī regē hūgarie. Qui veniēs coronā regni a wēceslao ablatā: petuit sibi dari: ac secū ferēs: anno dñi. M.ccc. v. albā regalē ciuitatē petijt; vt ibi coronaret legittime ī regē. Quē bene/

dictus ep̄us vesprimieñ. ac frater anthoni⁹ ep̄us chanadieñ. ī re
gē iniūxerūt ⁊ dicta corona regia coronarūt. Inde budā veniēs
⁊ in die solēni in decore regio coronā sāctā habēs in capite: ꝑ oēs
plateas ⁊ vicos incedebat eques cū ppl'o copioso ut cūctis se esse
regē legittimū publicaret. Qui ī breui terrā Erdeln cū bele filio
thome censuit visitare. vbi ladisla⁹ wayuoda ip̄m captiuauit: ⁊ in
castro suo tenuit vinculatū multis dieb⁹. Qui tā miserabili fortu
na sibi occurrēte: de regno expellit̄ hungaroꝝ.

De inuētione regalis corone in via amisse: sequit̄.

NEc hoc p̄termittendū est: ꝙ cū sācta corona ꝑ dictū ot
thonē ducē ad hūgariā portaret̄: ꝓpter timorē hostiū
fecit illā includi ꝑ artē tornatoriā in flasconē. Cū autē
equitaret cū suis sub noctis silētio ī strata publica ī q̄
plurimi viatores trāsibāt: casu de sella corrigijs quib⁹
erat flasco ille ligat⁹ resolut⁹ q̄si vas vinariū nullo vidēte colla/
psus est. Postmodū vero luce clarescēte dū vidissent nō adesse
thesauꝝ illū p̄ciosū: quo citi⁹ potuer̄t timore ꝑcussi retro celeriter
cucurrerūt. atqꝫ coronā inter mlt̄os trāseūtes in terra iacētē ī me
dio publice strate inuētā a nemine: reperierūt. Forsitā ceciderat
in prima vigilia noctis: reinuēta est aūt sequenti die circa tp̄s nō
dubiū vesp̄tinū. Miꝝ certe ⁊ miraculū nō tacēdū. Quid enī per
hoc qd̄ illa corona cecidit intelligo: nisi qꝛ dux ille vsqꝫ vitā suā
portare nō potuit hāc coronā: ꝫ amisit de capite coronā ip̄aꝫ pari
ter ⁊ honorē. Quid ē ꝙ a nullo inuēta ꝫ ab ip̄is qui portabāt: nisi
ꝙ ne pānonia data sibi corona ab angelo priuaret̄. Quo facto in
eisdē euētib⁹ ladisla⁹ fili⁹ vernerij de captiuitate regis wenceslai
anno fere tertio liberat̄: ⁊ cū iohāne filio chaak castrū budēse per
portā q̄ ē iuxta synagogā iudeoꝝ feria quinta post festū beate pe/
tronelle v̄ginis noctis in silētio subintrauit: ⁊ quosdā ciues budē
ses suos aduersarios ⁊ ꝓditores inuasit subito ⁊ destruxit. Pe/
turmanus aūt iudex ciuitatis: nudus fugiens vix euasit. Duos
enī ex ip̄is ciuibus scꝫ martunhermā ⁊ magistrū martinū iuratos
ciues de duodecim: in caudis equorū per vicos ⁊ plateas ciuita
tis crudeliter trahi fecit: ⁊ eorū ossa ignibus ꝯcremari: bona eoꝝ
obtinuit ⁊ possedit: sacerdotes insuper illos perfidos superi⁹ no
minatos: manibus cathenatis et pedibus thome strigonieñ. ar/
chiepiscopo destinauit. quos idē archiep̄us carceri mancipauit ⁊
in eodem tristem spiritū emiserunt.

De aduētu fratris gentilis cardinalis in hūgariam ⁊ de coro/
natione karoli regis.

CUm igit̄ puer karol⁹ absqꝫ regni solatio ī hūgaria mo
raret̄: frater gētilis tituli scī martini ī mōtib⁹ p̄sbyter
cardinalis de ordine fratꝝ mīoꝝ ex auctoritate sūmi
pōtificis plenaria: āno dñi. M.ccc.viij. pānoniā ītra
uit: vno siq̄dē āno ī pace trāsacto āno dñi. M.ccc.ix.
ꝯstitutiōe terribili, ꝑmulgata nobiles regni anathēatis vīculo ī
nodauit. Pauꝑib⁹ v̄o diuitib⁹ vniuers̄ diuīa stricti⁹ interdixit: ⁊

hec fecit illis nobilib⁹ q̄ iura regalia ⁊ regialia nolebāt restituere regi karolo supdicto: ⁊ q̄ eū regē mūme appellarēt. Ladislaum vo wayuodā trāssiluanū spāli excōicatione feriēs: eo q⁹ coronā regni quā ab otthone duce dū eū captiuauerat recepat i debite detine bat. Et q⁹ filiā suā idē ladisla⁹ tradiderat filio stephani regis ser/ uie scismatico i vxorē. Qua ppter cū pfati nobiles extra cimite/ ria corpa iacētia ꝓspicerēt defūctoꝝ: amaro spū pturbati. Anno dñi. M.ccc.x. Cōgregati i cāpū rapt⁹ circa pestch karolū sepe di ctū in regē ꝓcorditer susceperūt: ⁊ albā ꝓperātes feria quinta in octauis sci regis stephani soleniter cū leticia coronarūt: cū scā co rona a ladislao weyuoda restituta. Anno codē papa clemēs q̄rt⁹ p cruciferos sci Johānis inter xpicolas mūdi hui⁹ inestimabilez thesauꝝ fecit sagaciter ꝓcurari ad passagiū generale ꝓ terra scā expugnāda. Tradēs dictis cruciferis gr̄az singularē pecuniā lar/ giētes ab oib⁹ criminib⁹ absoluēdi vsqz ad cōtinuos quiqz ānos ꝟ postea de illo tāto theusauro nihil factū vidim⁹ effectiue.

De bello karoli regis ꝓpe ciuitatē cassowiensez contra Ma/ theum de Trinczino cōmisso.

Anno dñi. M.ccc.xij. Cū rex karolus regale castrū Sa/ rub vocatū: a demetrio filio nicolai ex mandato mathei potētissimi pr̄cipis possessuz suis virib⁹ obsideret. Idē mathe⁹ fili⁹ petri de trinchinio: mille ⁊ septingētos milites lācea tos cōducticios ⁊ oē penit⁹ suū posse cōtra regē i adiutoriū deme trij destinauit: ut ipm regē desub castro ꝓcul pelleret ꝓpotenter Principes aūt exercit⁹ demetriū supradictū: ⁊ abam dictuz pul chrū siue magnū ꝓstituunt. Quoꝝ aduētum rex audiēs putauit se nō posse resistere in scepes se recepit. Cui scepsenses equites pa riter ⁊ pedestres feliciter ꝓcesserūt: cū q̄b⁹ rex hostes suos auda/ ci⁹ē aggressus. Qui quidē iterdū ciuitatē cassa vocatā expugna re ceperūt ꝓ morte Omodei palatini quē i cassa cassenses theu tonici uel saxones poti⁹ ꝓemerāt inocētē. Quib⁹ cū exploratores clamarēt regis aduētū: dimissa ciuitate ītrepidi obuiā regio exer citui ꝓcesserūt: ⁊ ad locū pugnādi magis aptiorē: rex ⁊ ipsi pluri/ mū festinabāt. Quē locū ipsi primit⁹ occuparūt. Rex interi i q̄dā valle circa harnad cū exercitu ꝓfessione sacramētali p̄missa ⁊ ab/ solutiōe accepta: susceptoq⁹ dñici corpis sacramēto: a cruciferis supdictis mori se p̄ oia parauerūt. At ipsi durissimi pacis hostes bellica arma induti de mōtis cuiusdā vertice vallē pfatā ꝓtinus

certaturi obuiā regi descendebant: ⁊ in latere dicti montis: feria sexta in festo sanctoꝝ viti ⁊ modesti: pliū durissimū est cōmissum quale de tempore tartaroꝝ in hūgaria non cōtigit celebrari. In quo plio de familia regis kakas filius stephani dicti porch: ⁊ ste/ phanus filius Bageri: Ladisla⁹ filius thome: Jacobus fili⁹ ala/ darij: michel fili⁹ petri: Gurke ⁊ michel filij gurke: ⁊ petr⁹ castel/ lanus de Bereg preclari nobiles corruerunt: gurke sub vexillo regis vexillari⁹ existens occisus: vexillo regis cadente sub vexil lo cruciferoꝝ rege pugnāte. Ex pte vo altera demetrius filius ni colai: ⁊ aba principes exercitus ac duo filij omodei mortis iacu/ lo vulnerati prepropere ceciderūt: ⁊ alij q̄plurimi letaliter sau/ ciati ibidem ⁊ alibi mortis debita psoluerunt: licet ex parte regis plures ceciderunt: tamē rex victoriā obtinuit gloriose. Quod fa ctū a deo esse credimus ⁊ fatemur.

De obitu dñe marie prime consortis karoli regis.

Anno dñi. M.ccc.xv. dña maria prima consors dñi re/ gis natione polona: filia ducis kazmerij: tertio die post festuz beate lucie virginis ⁊ martyris in Themesuar vi te cursum feliciter terminauit: ⁊ i alba regali in ecclesia beate vir ginis terre gremio cōmendat. Anno dñi. M.ccc.xviij. accepit rex dñam beatricem filiā regis romanoꝝ sororez regis bohemo rum de terra lucumburgensi: que in reuolutione eiusdem anni obdormiuit in dño ⁊ waradini in cathedrali ecclesia tumulatur. Eodē anno ecclesiā beate virginis albensem: que frequenter in cendio vastabat: incepit rex tegere plūbeis tegumentis ⁊ cū glo riosa testudine decorare: insuper etiā colūnis firmissimis stabili/ re. Eodem anno mortuus est matheus palatinus.

Quomodo karolus rex dominā elizabeth filiaz regis polonie duxit in consortem.

Anno dñi. M.ccc.xx. accepit rex karol⁹ filiā ladislai re/ gis polonoꝝ elizabeth noīe: de qua anno dñi. M.ccc. xxj. habuit rex filiū noīe karolū qui puer mortu⁹ ē codē āno quo nat⁹ est: ⁊ i alba sepult⁹. Anno dñi. M.ccc.xxiiij. iwysse grad i festo sci remigij ꝺ eadē regia rex genuit filiū noīe ladislaū

De fundatione claustri in lippa.

Anno dñi. M.ccc.xxv. inchoauit dñs rex fratrib⁹ mino rib⁹ edificare eccl̄iam in lippa ad honorē beati Lays no ui sci ep̄i tholosani ⁊ ꝓfessoris: qui fuit frat carnalis p̄is

sui scz primogenitus regis sicilie: filiꝰ marie regine filie stephani regis hūgarie: filij bele ḡrti, pfessoꝛ voto ꝛ hītu oꝛdis frm mioꝝ.

De natiuitate Lodowici filij regis karoli.

Anno dñi. M.ccc.xxvj. tertio nonas marcij: natꝰ ẽ eidẽ regi filiꝰ quẽ noīe huiꝰsci pfessoꝛis psanguinei sui lays p gaudio appellaut. ãno dñi. M.ccc.xxvij. feria ḡrta añ dñicã Ramispalmarū: ecclia btẽ virginis de alba regali: quãuis plũbo tecta fuisset ꝓtra scẽdiũ ut supiꝰ memini: tñ flebiliter ẽ cõbusta: ꝛ tota plũbea materiã i lamias ꝓducta de tecto eiꝰ a facie ignis vehemẽtis fluxit liqde sicut cera: excepto vno cãpanili qđ supra sacristiã ẽ: vbi scõꝝ reliquie ḡzplurime apposite ꝓseruanť: quod nemo dubitat coꝝ meritis remãsisse: sed nihilominus eãdem ecclesiã postea iterũ plũbo texit.

De natiuitate andree ducis filij eiusdem regis.

Eodẽ ãno i festo sci andree apli natꝰ ẽ filiꝰ ei quẽ andreã appellauit.

De impietate ꝛ feroci senicia Feliciani.

Anno dñi. M.ccc.xxviij. mortuꝰ ẽ ladislaꝰ filiꝰ ciꝰ. Cuꝝ aũt hisdẽ tpibꝰ reguũ hūgarie pacis optate trãquillitate gauderet: ꝛ securũ eẽt ab hostibꝰ circũq̃qꝝ: pacis emulꝰ ꝛ iuidie semiatoꝛ diabolꝰ: misit i coꝛ cuiusdã militis noīe Felicia ni de genere zaach iueterati dierũ ꝛ canicie iã respsi: ut dñm suũ regẽ karolũ ꝛ dñam elizabeth reginã ꝛ duos filios eius lays ꝛ andream occideret gladio vno die: qui felicianꝰ p matheũ de trinchino quõdã palatinũ fuerat exaltatus. Tandeꝝ relicto matheo venerat ad regẽ: quẽ rex regio fauoꝛe diligẽs: securo ingressu: regis ianua absqꝝ obice sibi patebat. Porro cũ rex vna cũ regina ꝛ filijs suis prefatis. Anno dñi. M.ccc.xxx.v. kl̃as Maij: feria ḡrta post octauas pasce: in suburbio castri wyssegrad i domo sua prãderet: ante regis mẽsam clã subintrãdo idẽ Felicianꝰ astitit: ꝛ euaginato acutissimo gladio vehemẽtissimo impetu moꝛe canis rabidi īmisericoꝛditer regẽ reginã filiosqꝝ voluit iugulare: ꝫ misericoꝛdia misericoꝛdis dei, phibẽte qđ voluit nõ potuit effectui mãcipare: tñ regis manũ dexterã leuiter vulnerauit: ꝫ, pchdoloꝛ scissime regine dextre manꝰ q̃tuoꝛ digitos quos pauplibꝰ ꝛ miserabilibꝰ atqꝝ abiectis psonis misericoꝛdit in elemosynis extẽdebat ꝓtinꝰ amputauit. Cũ quibꝰ etiã digitis inumerabilibꝰ ecclijs paramẽta varia ꝓsuebat: ꝛ altaribꝰ sacerdotibusqꝝ oꝛnamẽta deꝓciosis purpuris trãsinittebat ꝛ calices indefesse. Cũ etiaꝝ pueros regios ibidẽ astãtes vellet occidere: pedagogi pueroꝝ videlꝝ filiꝰ gywla ꝛ kenesich ꝛ nicolaꝰ filiꝰ iohãnis palatini se interponẽtes euadẽtibꝰ pueris memoꝛatis: letaliter vulnerank in capite. Tũc iohãnes filiꝰ alexãdꝛi de comitatu potokiẽsi bone indolis iuuenis vicidapifer regine tũc existẽs: in ipsuꝝ felicianũ q̃i in cruẽtaꝝ bestiã irruit ꝛ cũ bicello inter collũ ꝛ scapulã fortiter feriẽdo trãsfixit ꝛ ad terrã deiecit hinc ꝛ inde. Per hostia gladiatoꝛes militꝛes regis gladijs terribilibꝰ mẽbꝛatim miserũ laniãtes: qđã q̃si mõstrũ gladijs effecerũt. Caput eiꝰ budam mittitť: manꝰ ꝛ pedes alijs ciuitatibꝰ destinanť: deniqꝝ filiꝰ eiꝰ vnicus adolescẽs: ꝛ vnꝰ sibi fidelis famulꝰ fugã capientes: euadere minime potuerũt: ꝛ i caudis equoꝝ vite terminũ pceperũt. Quoꝝ oīuꝝ cadauera canes in platea cũ ossibꝰ coꝛroserũt. Et dignũ quippe erat ut felicianus qui multos christicolas mẽbꝛis suis feraliter mutilãdo priuaret: ꝛ qui fuerat toꝛtoꝛ pauperũ indefessus: a cõi moꝛte hoiuꝝ exclusus: canina ꝛ subitanea moꝛte moꝛeret ut q̃i canis cũ canibꝰ peiꝓpeꝛet poꝛtionẽ Filia quoqꝝ eiꝰ clara vocabulo vgo pulcherrima de aula regia extrahiť: ꝛ naribꝰ cũ labijs turpiter mutilatis: solũ dentibꝰ patefactis ꝛ octo digitis ambarũ manuũ amputatis pollicibꝰ saltẽ re manẽtibus per pluriũ ciuitatuꝝ vicos ꝛ plateas ꝓducta in equo semiuiua ꝛ misera ꝓclamare cõpellit in hec verba: qui regi infidelis est p oīa pcipiat talionẽ. Altera insuper filia ipsius feliciani maioꝛ Sebe nomine cuidam nobili nomine kopai matrimoni aliter nupta ante castrum Lewa iussu emerici dicti de Bechey castellani ipsiꝰ castri capite trũcať: ꝛ ipse kopay i captiuitatis vinculo moꝛtis debitũ soluit. Filij eiusdẽ insup in insulã maruã per cruciferos trãspoꝛtanť nũq̃ꝝ terrã natiuã reuisuri. Milti deniqꝝ de ipsiꝰ genere feliciani nobiles trucidanť. Sic igiť felicianꝰ infelix lese maiestatis crimẽ incurrit: turbauit regnũ: extinxit semẽ ꝓpriũ: suã gentẽ infamauit ꝛ pdidit: esca canũ effectꝰ solutꝰ a secu lo ligatꝰ est in baratro ac sepultꝰ in inferno: mũdo extitit fabula ꝛ infidelibꝰ disciplina. Tã enoꝛme factũ vno die vix credit accidisse hucusqꝝ quo istud accidit. Rex karolus vẽtis ꝓsperis nauiguit: ꝛ crispãtia maris equoꝛa sue fortune carina ad votũ sulcauit Sed iã fortuna vertibilis auersa facie valefaciens terga vertit: qꝛ vndiqꝝ bellis insurgẽtibus sua expeditio vincebať: pedũ etiã ac manuũ doloꝛe nimio toꝛquebať.

De bello karoli regis cū Bazarad wayuoda transalpino infeliciter gesto.

IN anno eodē quo felician⁹ indigne memorie perijt videlz Anno dñi. M.ccc.xxx. Cum rex copiosuz exercitū cōgregasset nō tamē totū suū posse: quia ad cō finia regni sui in diuersas expeditiones cōtra aduersarios eiusdem regni q̄zplurimos destinauerat pugnatores: ipse vo per zenrim in mense septembri trā stulit se in terrā Bazarad wayuode vlachox: ad inductionē thome wayuode trāssiluani ⁊ dionysij filij nicolai filij iancha q̄ terra est inhabitabilis genti ignote: ut de ipsa terra ipsum Bazarad rex expelleret aut certe terrā ipsius vni ipsox insultātiū traderet possidēdā: cuz tamē ipse princeps censum debitū regie maiestati semp fideliter psoluisset. Cū aūt rex zenrin ⁊ castrū ipsius recepisset: dionysio tradidit memorato oia cū dignitate bonatus. Quo facto Bazarad regi sic mādauit nuncios p honestos. Quia vos dñe mi rex laborastis in cōuocatione exercitus laborē vestrū recōpensabo. vij. milib⁹ marcarū argenti. Ipsaz etiā zenrin cū suis attinētijs nūc habetis premanibus p potētiā: pacifice vobis trada: insup censum quo teneor vestre corone fideliter persolui faciam omni anno. Et nihilomin⁹ vnū ex filijs nostris vestre curie ad seruiendū deputabo meis pecunijs ⁊ expensis: tātūmodo reuertimini in pace vestra ⁊ psonarū periculis precauete: q̄ si veneritis vlterius piculis mīme euadetis. Quo audito rex elata mēte in tale verbū prupit nūcijs sic dicens. Sic dicite bazarad ipse est pastor ouiū mearuz de suis latibulis per barbas suas extraham. Tunc quidā fidelis baro donch noie comes de Zolio ⁊ de lipton sic ait regi. Dñe cum magna humilitate vobis ⁊ ad honorē vestrū ipse bazarad loquit: idcirco regie benignitatis fauorē ⁊ plenā dilectionē gratie sibi velitis p vestras lras remandare Tunc rex verbū supbie ⁊ cōminationis superius ppositū iteravit ⁊ relicto cōsilio saniori protinus vltra pugnaturus processit. Et cū sibi ⁊ suis in terra ignota ⁊ inter alpes ⁊ montes siluarū victualia inuenire nequiret famis media ipse rex milites ⁊ equi sui laborare ptinus ceperūt. Quo facto treuga ordinata cum bazarad ⁊ data fide ut ipse regi pareret ⁊ securitatē regi cū suis oibus redeūdi preberet ⁊ iter rectū ostenderet. Rex reuertebat secur⁹ cōfidēs in fide pfidi scismatici venit in quādā viā cū toto exercitu: que via erat in circuitu ⁊ in vtraqz pte ripis ꝓminētib⁹ circūclusa ⁊ ante: vñ erat dicta via patētior indaginib⁹ in plurib⁹ locis fortiter fuerat circūsepta p vlachos. Rex aūt ⁊ sui oēs nihil tale quid penit⁹ opinantes: in ripis vndiqz vlachox multitudo innumerabilis superi⁹ discurrēdo iacula iacientes sup regis exercitum qui erat in fundo depresse vie: que nec via dici pōt: sed q̄ nauis stricta: vbi ꝓpter p̄ssurā cedebāt dextrarij fortissimi cū militibus circūquaqz: q̄ nec ad ripas vtriusqz lateris vie ꝓpter p̄cipitiuz ascēdere poterāt ꝓtra vlachos: nec vltra ꝓcedere: nec fuge locū habebāt ꝓpter indagines ibi factas: sed erāt omnino sicut pisces in gurgustio uel in rethi cōprehēsi: cadebāt iuuenes ⁊ senes principes ⁊ potentes sine delicto. Durauit quippe sic iste miserabilis euētus a sexta feria vsqz ad secūdā feriā. In quib⁹ dieb⁹ collidebant innicē milites electi sicut in cunis mouent ⁊ agitant infātes uel sicut harūdines q̄ vēto mouent. Facta est aūt ibi strages maxima: ⁊ cecidit militū ⁊ principū ac nobiliū incōputabilis multitudo. Feria. vj. in vigilia beati martini ⁊ post in sequēti ibi etiā occubuerūt tres ꝓpositi videlz magister andreas ꝓpositus albēn. ecclesie vir valde venerabilis vicecācellari⁹ regie maiestatis existēs cū sigillo regis perijt. Item michel prepositus de posega ⁊ nicola⁹ ꝓpositus de alba trāssiluana. Item andreas plebanus de sarub ⁊ frater petrus de ordine ꝓdicatox vir honestus dire mortis poculū acceperūt q̄ i cerebra capitū cox ligneos clauos miserabiliter affixerūt. Quidā etiā sacerdotes q̄ erāt capellani regis sūt occisi. Humanox deniqz corruit inestimabilis multitudo. Ladanera eni oiuz tā virox ecclasticox q̄z laicox nobiliū i loco certaminis

ibidē tēpus resurrectionis generalis expectāt: nec cari coꝛ potu
erūt suos dilectos ꝓpter hostiū incursus aliqten⁹ rehabere. Tu
lerūt ergo walachi multos captiuos taꝫ vulneratos q̄ꝫ illesos: ⁊
acceperūt plurima arma: vestesqꝫ ꝑciosas oiuꝫ elisoꝛ pecuniā i
auro ⁊ argēto ⁊ vasa ꝑciosa ⁊ baltheos. Multaqꝫ marsupia gros
soꝛ ⁊ florenoꝛ: ac equos multos cū sellis ⁊ frenis q̄ oīa portaue
rūt ⁊ tradiderūt ipsi Bazarad wayuode. Rex aūt mutauerat ar
moꝛ suoꝛ insignia: quib⁹ induerat. Deseo filiū dionisij quē pu
tantes esse regē crudeliter occiderūt. Rex vo ipse cū paucis per
tuitionē suoꝛ aliquoꝛ fideliū vix euasit. Stabāt enī in circuitu
eius q̄si muri lapidei: magister Donch cū Ladislao filio suo ⁊ cū
militibus alijs de familia regis: ⁊ magister martin⁹ filiꝰ Bereud
qui oēs ictus gladioꝝ ⁊ sagittarū sup se recipiebāt velut imbres
pluuiarū vt regis vita a mortis impetu seruaret. Ladebāt etiā i
circuitu exercit⁹ de canina multitudine walachoꝝ quasi musce
q̄ ꝓdiderūt suauitatē vngenti cū xp̄ianū populū ⁊ vnctos xp̄i sa
cerdotes īmisericorditer ꝓcusserūt. Quoꝝ walachoꝝ numerum
ibi ꝑ vngaros occisoꝝ subtilis solūmodo ifernalis cōputista col
legit. Rex aūt cū tali cuētu venit ad Temesuar: ⁊ sine mora ve
nit deide ad wyssegrad. Porro cū hūgari fortissima ⁊ durissima
plia vbiqꝫ gessissent: istud eisdē accidit: ne ꝓpter victoriā frequē
tē supbiret: uel certe post supbiā ꝓcedentē corriperet: ut humili
tatē discerēt ⁊ docerent: q̄ten⁹ diuine dilectionis gr̄am ꝑ paterne
correctionis flagella vberi⁹ mererent: qꝫ illos corrigit de⁹ pater
quos diligit. Anno dn̄i millesimo tricētesimo tricesimosecundo
in festo sc̄i stephani regis habuit rex filiū quē stephanū nūcupa
uit. Anno dn̄i millesimo tricētesimo tricesimotertio egressus est
rex de wyssegrad cū andrea filio suo puero sex annoꝝ in mēse iu
lij: ⁊ prexit cū bona comitiua militū ꝑ Zagrabiā vltra mare: ut fi
liū suū ꝑ volūtatē sūmi pontificis dn̄i sc̄z Johānis vicesimisc̄di
⁊ ad instantiā ⁊ petitionē inclitissimi Roberti regis Sicilie regni
eiusdē coronaret in regem. In cuius regis comitiua ꝓfecti sunt
chanadinus archiep̄s strigonien̄. Andreas ep̄s waradien̄. ⁊ Ja
cobus lōgobardus phisicus ep̄s chanadien̄. ⁊ magister Donch
supra nominatus: ⁊ alij nobiles plurimi de regno. Qui rex redijt
cū sospitate in mense Martij cum sanitate omniū suoꝝ qui ipsū
fuerant comitati: filiū aūt suum ibidē reliquit nō tamē coronatū
sicut optabat: ꝫ sub tutamīe ⁊ ꝓtectiōe regis Roberti patruelis
sui. Qui robertus erat rex Sicilie vir magne sc̄ie ⁊ sc̄itatis: ꝫ de
crepit⁹ iā etate: volebat renūciare sc̄o ⁊ regie dignitati vt ꝓtēpla
tioni vacaret ⁊ puer memorat⁹ in regnū succederet. Sz tandē sa
nioꝛi vsus ꝓsilio noluit culmini regie maiestatis cedere dū viue
ret: ꝫ post mortē ipsi⁹ ꝓstituit puerꝝ in regno succes̄sorē: qꝫ heredē
quē habuit rex robert⁹ mortis debito p̄propere obediuit. Anno
dn̄i. M.ccc.tricesimoquīto circa festū sc̄i martini. Johannis rex
bohemoꝝ cū karolo filio suo ⁊ rex polonoꝝ venerūt ad regē ka
rolū in hūgariā ad castrū wyssegrad ꝑ ꝑpetue pacis ꝓcordia cō
ponēda: qd ⁊ factū est. Omni enī die ad p̄sādiū regis bohemoꝛū
ex magnificētia regis hūgarie expēdebant duo milia et quīgenti
panes ⁊ de cibis regalib⁹ copiose: pabulū etiā equis suis ꝑ singu
los dies vigintiquīqꝫ garlete. Ad p̄sādiū vo regis polonoꝝ mil
le ⁊ quīgenti panes: de cibarijs etiā abūdanter. De vino aūt ex
pense sūt centū ⁊ octoginta tūnelle. Remunerauit aūt rex hūga
rie regē bohemoꝝ diuersis ⁊ ꝓciosis clinodijs: videlicet quinq̄gi
ta vasis argēteis: duab⁹ pharetris: duob⁹ baltheis: ⁊ vna tabula
ꝑ scacis mirabili: duab⁹ sellis inestimabilis ꝓcij: vno bicello va
lēte ducētas marcas argēti: ⁊ vna concha margarithaꝝ mirabili
ope cōposita. Itē qꝫ rex polonie erat regi bohemoꝝ cōsualis: ⁊ qꝫ
rex hūgarie karolus hēbat sororē regis polonie i vxorē: dedit ei
rex hūgarie idē karolus ad redimēdū eūdē regē ō solutiōe cēsua
li regi bohemoꝝ quīgētas marcas auri purissimi ⁊ ibi ordinatū ē
vt quēq̄ꝫ ipoꝝ regū vl' regna eoꝝ hostis inuaderet ceteri debeāt
in sui adiutoriū ⁊ iuuamē festinare. Et istud fuit ꝓfirmatū iter eos
cū magno federe iuramēti. Incidentia.

Anno dn̄i. M.ccc.tricesimooctauo: circa festū ap'loꝝ petri ⁊ pau
li: dn̄is Lochka dux rutenoꝝ venit i wyssegrad cū electo pp'lo mi
litū suoꝝ ad regē karolū hūgarie ꝓmittens ei oīs amicicie incre
mentū. Incidentia.

Anno dn̄i. M.ccc.tricesimonono: kazimyr⁹ rex polonie in mēse
Julij venit in wyssegrad ad karolū regē: cū ep̄is hūgarie: cū ep̄is
⁊ baronib⁹ regni sui: ⁊ de ꝓsensu ⁊ volūtate oiuꝫ illoꝝ regnū polo
nie libere resignauit dn̄o lodowico filio regis karoli filio sororis
sue: eo q̄ nō haberet filiū: ⁊ ad hoc ꝓfecerūt euidēs instrumētū.
Incidentia.

Anno domini millesimo tricentesimo quadragesimo et duobus
annis subsequentibus videlicet quadragesimo primo ⁊ quadra

gesimosecūdo:infinita multitudo locustaꝝ ingressa ē per syrmiā
in omnē partē regni hūgarie:trāsiens turmatim volitādo ꝛ gradi
endo in terra:sup omnia virentia in arboꝛib⁹ segetibusqꝫ ac gra/
minib⁹ potestatē accipiēs:ꝓter folia vineaꝝ. ℙDost triēniū aūt
in circūiacentia regna scz ℙDolonie Bohemie ꝛ Austrie recedē
tes se diuiserūt vsqꝫ ad Italiā ꝛ Franciā:ꝛ sic morte perierūt.

De morte regis karoli.

HEu me:qꝛ hui⁹mūdi decus ꝛ gloria a primeuo tēporis
spacio nunqꝫ in vno statu pmanens:ꝫ sempꝛ variando
versaliter atqꝫ caduce se ꝓtendēs in nihilū tanqꝫ aq̄
decurrēs incedit. ℙNā oia que a terre gremio vsqꝫ ad
circūferentias celi ambitu oꝛbis cōtinent dilabunt in
terrā. Et qꝛ nec vlli moꝛs impia parcēdo:nullaqꝫ pacis ꝓditione
simulādo miserek:cadit vita humana ꝑ timoꝛe ipsi⁹ dū stare puta
tur q̄si flos ꝛ ꝓtinus aret. O moꝛs que ꝑ excessus delictoꝝ vete/
ris parētis ꝓthoplasti:moꝛsu pomi noxialis diabolice fraudis in
stigante nequicia ꝑconcepta:serpētino veneno virus iniquitatis
infundens in oꝛbē terre:filios eiusdē ꝓthoplasti impauida nō ti/
mens neqꝫ verens dolo fraudis repleta diripiēdo ac deuoꝛādo
intrandi semitas primit⁹ queritasti:mirū est qꝫ tanta gulositate in
satiabili:rapacitate latrocinali:cadaucra moꝛtuoꝝ deglutiendo
nō satiaberis:ꝛ cur de coꝛpe fetidissimo moꝛtuoꝝ q̄ꝫ vinoꝝ ꝓgau
dendo gratularis? ℙNō enī ad domū ꝓuiuj ꝛ cuiuslibet solennita
tis festū ꝭ ad locū luctus plus festinas temere ꝓperare. neqꝫ ca/
sas paupeꝝ neqꝫ aulas seu atria regū nullo nūcio mediāte adire
formidas:necnō ꝓiugatos ex vera dilectiōe matrimoniali inuicē
copulatos diuoꝛtionis vinculo innodare nō paueſcis filiū a pa/
tre patrē a filio separādo. ℙNōne:amarā durā:crudelē ꝛ impiante
foꝛe ostēdebas dū anno dñi. M.ccc.q̄dragesimosecūdo sequēti
die diuisionis apl'oꝝ.xviij.kl'as augusti:castrū foꝛtissimū inestima
bilis altitudinis ꝛ muros eiusdē inexpugnabiles:cui nec vis nec
potentia hui⁹mūdi poterat quoquo modo dñari:tue vulpine do
lositatis astutia clādestine īuisibiliter introire nō expauēs:ꝛ ibidē
hostilitatis arma ī aiaꝫ potētissimi principis dñi karoli dei gr̄a re
gis hūgarie:cui⁹ potētiā altissimo taliter disponēte:dalmatia:cro
atia:rama:seruia:gallicia:lodomeria:cumania: bulgaria: totaqꝫ
hūgaria:salernaqꝫ ac mons sci angeli:alia quoqꝫ regna pūta: po
lonieñ.bohemieñ.austrieñ.ac circūq̄qꝫ adiacētia trepidando ab
horrebāt:īmittere nō metuēs:ipm q̄draginta duob⁹ānis ꝛ nō plu
rib⁹ vite comitē regnare pmisisti:ꝫ acriter tua dolositate ꝓsueta ō
medio regnicolis manifeste cernētib⁹ felicissime recoꝛdatiōis piū
regē nr̄m famosissimū ac potētissimū:nō gazis ac p̄ciosis vestimē
tis gēmis ꝛ p̄ciosis splēdidis margaritis adoꝛnatis auro ꝛ argēto
desup ꝓtextis:ꝫ spū vuificato spoliādo subtraxisti:ꝛ ipsi⁹ splēden
tes honoꝛes in nihilū in terrā humādo obūbrasti. ℙNouissime vo
vidētes ipm regnicole esse piū ac exaltatū sicut cedrū libani:trā/
seūtib⁹ ꝛ q̄rentib⁹ eū suis regnicolis: ꝛ ecce nō erat. ℙIdeo ꝓpter
tuū grāde factū nepharīū:oībus reuera dilectissimis catholice fi
dei coltoꝛib⁹ pariter fidelitati semitaꝝ adherētib⁹ piū ē: hūc ipm
dñm regē karolū flere:ꝛ ipsi⁹ moꝛti ꝓpdoloꝛ lamētabiliter ꝓdo/
lere. O quātus flet⁹ quāta lamēta prelatoꝛū:proceꝛū:baroꝛū:no
biliū:virginū:diaꝝ:ꝛ cuiusuis stat⁹ ꝛ ꝓditionis hoiuꝫ:specialiter
qꝫ dñe elizabeth serenissime regine charissime ꝓsoꝛtis eiusdem:ꝛ
dñi Lodowici nūc regis ac stephani ducis filioꝝ suoꝝ. O quis cō
sideresset ꝛ ꝓsiderare antea pmeditādo debuisset:qꝫ tā ineffabile
gaudiū ꝛ hilaritas: vult⁹ scz serenissime dñe regine tā crudeliter
asperitate lachrymaꝝ sit iā mutat⁹:ꝛ riuulis gurgitū ad instar aq̄/
rū ab oculis eiusdē vsqꝫ ad terrā a tpe obit⁹ ipi⁹ inceſſāter curreti
bus humefact⁹:ꝛ oꝛganica voꝝ clamoꝛis ꝛ gemit⁹ eiusdē et suoꝝ
regnicolaꝝ ad oꝛbis celi sūmitatē pueniēdo:ethera q̄si cōpati cō
pulerit:ī tātū ut sol sui optimi coloꝛis radios plurimū videbat ob
fuscare. Tādēqꝫ die sequēti ob p̄ceptū dicte dñe regine archiepis
ēpis:platis:baronib⁹ psbyteris:fratrib⁹:clericis oīb⁹ simul ꝓueni
entib⁹ ꝛ lachrymabiliter ꝓcessiue pgētib⁹ ad dictū castrū deuenit
vbi p̄ciosissimū caput ei⁹ iuxta decentiā regni:sui honoꝛis coꝛo/
na aurea:coꝛpusqꝫ ipsi⁹ splēdidissimū tunica scarletina ac etiā ca/
ligis solutarib⁹ gēmis p̄ciosissimis ꝓtextis:ꝛ desup calcaria aurea
pulcherrimis pedib⁹ sue excellētie ānectēdo īduētes:ō ꝑdicto ca
stro īexpugnabili ī eccl'iaꝝ parochialē vginis gl'ose ī wyssegrad ci
uitate ꝓstructā plāctu magno deferebāt. ℙPlāxitqꝫ eū vniuersus
pp'lus ciuitatis plāctu magno valde. ℙPeractis aūt ibidē diuinis
institutionib⁹ ꝛ missaꝝ solēnijs:coꝛp⁹ ipm sup cimbā per decursus
aque danubrilis in ciuitatē famosissimā Budā videlicet ē delatū
Antecedebat aūt flebiliter ipsā multitudinē ꝑlatoꝝ baroꝛū ꝛ re/
gnicolaꝝ ꝛ vexillo triūphali miles famosissim⁹ atqꝫ manu foꝛtis
laurēti⁹ sclauus:cui⁹ intererat tpe vite ipsi⁹ dñi regis ex officio ei/

dem incũbenti vexilla regalia ferre loco oportuno. Vbi pões ciues dicte ciuitatis famosissime: sacerdotes ⁊ clerici ac viri religiosi: ipamqz inhabitãtes alij:, pcessiue pgẽtes: ꝓdolẽdo oculis lachrymãtib⁹ vestimẽta lugubria portãtes obuiã ipsi⁹ corpi vsqz ad danubiũ, pcesserũt. Et dũ in dictã ciuitatẽ adduxissent sup corp⁹ ipsi⁹cãtica psallere: ⁊ alia diuina officia vt mos est, p expiratis eo rũdẽ p totã noctẽ põces offerre cãtando nõ cessant sũmo creatori Tertio aũt die obitus ipsius: in eadẽ ciuitate: medio rpis spacio quousqz diuina officia vel misteria incepta et missaꝝ solẽnitates modo debito pagerent: tres solennes dextrarij ipsi⁹ dñi regis karoli suis falerati purpureis operimẽtis: sup quos milites strẽnui armis eiusdẽ dñi regis induti sedebãt ante fores ecclie steterũt. quoꝝ quidẽ militũ vnus armis tormentalibus regie excellentie ꝓuenientibus erat ornatus: ⁊ alter ad hastiludiũ aptus: terti⁹ vero armis bellicis regie maiestati cõpetentibus erat circũseptus. In quorũ quidẽ militũ dictis regalibus equis insidentiũ galeis aureis coronis circũdatis: insignia sub forma strutionis auis: q̃ per ipm dñm regẽ vita sibi comite haberi ⁊ ferri ꝓsueuerant habebant. Vniuersa nanqz ferramẽta strepaꝝ ⁊ habenarũ seu rudibularũ: ⁊ alia ad ipm spectantia de argento inaurato iuxta decentiã regie excellẽtie fabricata existebãt. corrigiarũqz cinguli ⁊ frena ac silla alia cũ athenijs ⁊ postemis serice substãtie contexta fuerãt. Nobilissimis nãqz picturis purpureis: gẽmis ⁊ lapidibus p̃ciosissimis dicti trini dextrarij ⁊ milites in psona ⁊ spiritu eiusdez dñi regis super ipsos tegebant. Quos vt dũ cuiuscũqz cõditiõis hoĩes aspiciebant ⁊ dicta signa regalia intuebant: eo q̃ idez dñs rex hactenus imperũ regni hungarie habitis p̃missis signis ⁊ dextrarijs feliciter gubernauerit: mox, prũpebant in fletus validissimis ethera vlulatib⁹, ppulsantes. Peractis tandẽ diuinis institutionib⁹ ⁊ missaꝝ solẽnitatib⁹: nõ more alioꝝ quorũdã regũ duũ defunctoꝝ: quos felicissime recordatiõis scripture aliaꝝ epistolaꝝ venerabilis cõmẽdat auctoritas: velata facie: nec corpore ei⁹alicui⁹ diei spatio celato: put abusiua ꝓsuetudo alijs vicibus quorũdã regũ funerib⁹ phibet astruxisse: ꝫ manifeste oĩb⁹ psẽtib⁹ facie ad faciẽ mãifeste cernẽtib⁹ ad albñ. ciuitatẽ deferebat dictũ corp⁹ tumuladũ. Inde aũt ferẽdo corp⁹ ipsi⁹ ad q̃zcũqz mansiõis villã deueniebat: oẽs hoies tã viri q̃z mulieres lachrymaꝝ fletu ꝓdolẽtes clamore maximo in amaritudinẽ ꝓuersi ethera, p pulsã

do resonabãt. Dũqz ad albeñ. ciuitatẽ dictũ corpus ꝓueniret nitidissimũ: modo quo superi⁹ allegat: plati presbyteri clerici alijqz regnicole: ac cines dicte ciuitatis extra ciuitatẽ celeriter pgẽtes: ipmqz corpus viuificato spiritu spoliatũ amarissime circũspicientes in inenarrabiles fletus eo viso, prũpentes: illud intra ciuitatẽ ꝺtulerũt. Illi quoqz sacerdotes ⁊ clerici p totã noctẽ hymnos ⁊ psalmos deo decãtantes in vigilijs pausãdo deduxerũt noctis ꝓlixitatẽ. Dieqz lucescẽte inceptis diuinis ⁊ missaꝝ solẽnitatib⁹: quousqz diuina mysteria incepta ⁊ missaꝝ solẽnitates more debito eodẽ die pagerent: ante dicti trini dextrarij ipsi⁹ dñi regis modo p̃misso fallerati purpureisqz cooperimẽtis decorati: sup quos p̃fati milites strẽnui arma eiusdẽ dñi regis induentes ante fores ipsi⁹ monasterij vt est, p̃missuz steterũt pdurantes. Et demũ eisdẽ digne cõpletis ⁊ ꝓsummatis que in eodẽ die celebrari debebãt in sũmo monasterio vbi sãctissimi regis stephani ⁊ emerici ducis filij sui sanctissima corpa diuersis coruscãtia virtutib⁹ ⁊ miraculis in dño feliciter requiescũt: ⁊ sũma pietatis opa ipa benigne iplorantib⁹ misericorditer partiunt: iuxta altare magnũ in vestimẽto regali ad hoc sibi debito p̃ dictos enarratos dños ⁊ archiepos: epos: platos ⁊ abbates sacris vestimẽtis indutos extitit tumulatũ: ⁊ oẽs vnanimiter planxerunt cũ simul in vnũ diues ⁊ pauper tantũ vt marmorei lapides dẽsitate lachrymaꝝ plurimũ fuerant humefacti. Tũc enĩ tã maximo clamore gemebũdi oĩuz circũstãtiũ fauces rauce facte sunt: oculiqz ipsoꝝ pre tãtis lachrymis visibus naturalib⁹ fere defecerũt. Vbi etiã venerabilis in xp̃o pater dñs chanadin⁹ strigoniensis archiep̃us de obitu ipsi⁹ dñi regis salubri ac pio sermone intentos aĩos ⁊ pia corda circũstantiũ liniuit ꝓdecẽter. Cui⁹quidẽ lachrymositatis ⁊ ĩenumerabilis mestície p̃textu credit eos qui reges tumulari nõ ꝓspexerũt de acerbitate doloris instillationeqz lachrymaꝝ q̃si impticipes ⁊ inscios fore ⁊ extare. Attamen nimirũ q̃ oẽs creature carne ⁊ pelle vestite: vt ẽ p̃tactũ: p lapsũ veteris parẽtis, pthoplasti in culpã: sint morituri. Nã in omnẽ posteritatẽ moriẽdi legẽ ꝓdidisse videt generalẽ ⁊ incõmutabilẽ: adeo vt altissim⁹, pprio filio suo licet deitate vestito parcere noluit ꝫ, p nobis oĩb⁹ tradidit illũ. Nõ igit quisq̃z indignãdo creatori, ppter factũ mortis ineuitabile ⁊ incõmutabile, põt obuiare: ⁊ q̃ nõ est sapĩa neqz prudẽtia neqz fortitudo neqz ꝓsiliũ ꝓtra dñm: ꝫ poti⁹ ferẽdus ẽ grauis euẽtus necis

patienter qꝛ qđ donauerat dñs: accepit: ⁊ in die illa surrectuꝝ in
ipso. Tunc ibidem predictũ supremum monasteriũ cum alijs ec/
clesijs: innumerabilibus muneribus regalibus ⁊ oblationũ maxi/
mis quantitatibus extitit donando remuneratũ. ⁊ tandẽ antedi
cti trini dextrarij solẽnes cũ armis ⁊ operimentis omnibus ipso/
rũ gloriosissimis seu attinencijs cũ sartanea curru seu mobili aut
ostilario regnali signo regio desup̄ forma auis scrutiõis deaura/
to ⁊ gẽmis adornato cũ septenis nodulis globarib⁹ argẽteis ⁊ si/
militer deauratis ob planctus memoriã ineffabilis ⁊ luctus ama
ritudinẽ iam dicti domini regis in posterũ semper in memoriam
reuocandi cũ innumerabilibus supradictarũ quãtitatũ pecunijs
dicto monasterio dati ⁊ concessi extiterunt. Cuius quidẽ donati
onis ⁊ oblationis maxima quantitas ibidẽ die tumulationis fa/
cta data ⁊ concessa in presenti scriptura seriatim nõ ponit̃: ne cala
mis scribentiũ pariterqꝫ legentibus fastidiũ multiplicationis ge
neraret sua ꝓlixitate. Deinde vero potentissimi regis obitũ fa/
mosissimus rex kazmyrus polonie ꝓximus eiusdẽ: ⁊ marchio mo
ranie in wyssegrad veniẽtes ꝯdolenti animo celebrauerunt. De
mũqꝫ triginta diebus cõpletis: quarta feria proxima ante assum
ptionẽ virginis gloriose: tricesimũ diẽ ipsius regis karoli cũ ma/
gna solennitate missaꝝ peracturi: vt superius extitit enarratũ p̄/
lati episcopi cũ baronibus q̃ꝫpluribus albã vbi corpus ipsi⁹ dñi
regis karoli solenniter in dño requiescens extiterat tumulatũ: ac
cedentes. ibiqꝫ albe ⁊ in wyssegradien̄. ciuitate dña regina cũ fi/
lio suo lodowico: tũc rege coronato sibi p̄dilecto alijsqꝫ prelatis
episcopis: presbyteris: baronibus ⁊ plurimis christifidelibus fu/
neris obsequias deuotissime celebrarũt. ⁊ totius regni vniuersa
les etiã in toto regno diffuse: eodẽ solennitatis voto ⁊ missarum
solennitatibus dictum officiũ celebrantes cõpleuerunt. Implo/
randa ergo est vnanimi consensu clementia dei omnipotẽtis pro
eodem dño rege karolo: vt cũ anima ipsius clementer dispenset
eidem indulgendo: ⁊ in numerũ ipsius animã ac cetum sanctorũ
confessorũ omniũ ac regũ stephani ⁊ ladislai dignetur collocare:
⁊ prout ꝙ in presenti seculo regali triũpho vixerit: ita etiã in fu/
turo seculo cũ angelis valeat exultare.

Incipit prologus in Cronicam Lodowici regis.

Rex regũ ⁊ dñs dñantiũ vniuerse terre: qui sup̄ cũcta te
net in excelsis imperiũ: dat eẽ reb⁹ ⁊ dispẽsat ꝓut vult
culmina dignitatũ: ⁊ sapĩa ⁊ fortitudo ei⁹ sũt: ⁊ ip̄e mu/
tat tp̄a ⁊ etates: trãsfert regna atqꝫ ꝯstituit dñs fortis ⁊
potẽs dñs potẽs in p̄lio: a quo oẽs ptãtes velut ex sole
radij deriuãt̃: sub cui⁹ iperio reges regnãt ⁊ principes dñant̃. Ip̄e
quidẽ est exercituũ dñs: acies instruẽs: roborãs aĩos: docẽs ma/
nus ad p̄liũ: ⁊ iustificatiões suas potẽti v̄tute purificãs quos vo/
luerit subiacere subicit principũ potestati. Oportet ergo princi/
pẽ ferialiter regnãtẽ ⁊ victoriose triũphãtẽ culminis ptãte a deo
fore exaltatũ: odore bone fame exornatũ: caterua militie decora
tũ. ut p̄celsi ei⁹ noĩs fama dispsa p̄ orbẽ ⁊ ꝯscẽdẽs de gestis lauda/
bilib⁹ in excelsũ: laudari mereat̃ apud deũ ⁊ extolli laudib⁹ diuer
saꝝ nationũ. Hinc est ꝙ peritissim⁹ princeps philosophoꝝ aristo
tiles in libro suo de secretis secretoꝝ ad alexandrum ita scribit.
Primũ instrumentũ intellectus est desideriũ bone fame: qꝛ qui
vere desiderat bonã famã famosus erit ⁊ gl̃iosus fama ergo prin
cipaliter ⁊ p̄ seipsã appetit̃ ĩ regimine: qꝛ regnũ nõ appetit̃ ꝓpter
se ꝫ ꝓpter bonã famã. Initiũ igit̃ sapĩe ⁊ intellect⁹ ẽ desideriũ bo
ne fame. Et p̄suadẽdo subiũgit. Stude igit̃ o alexãder ⁊ dilige de
sideriũ bone fame: qꝛ nõ ẽ p̄ciũ nõ est thesaur⁹ qui sibi possit redi
mere bonã famã. Preterea etiã sapiẽs ⁊ facũdissim⁹ Vegeti⁹ ĩ li/
bro de re militari sup̄ oĩa cõmẽdare videt̃ militiã ⁊ belloꝝ indu/
striã. Hoc enĩ scd̃m ipsũ est ꝙ romani maxime exaltant̃: qꝛ maxi/
me dederũt operã rebus bellicis ⁊ sũmope studuerũt quõ possẽt
sibi subijcere natiões. ꝓpter qđ secũdũ eundẽ hoc debet eẽ prin
cipalissimum in intẽtione principis qđ abũdet ĩ ciuili potẽtia ⁊ ꝙ
p̄ eã sibi subiciat natiões. Rursus alibi p̄ quẽdã prudentẽ scribit̃.
Dũ fortia laudãda ac digne memorãda p̄ricipũ ac militũ gesta et
bellicosa exercitia: triũphos: casus fortuitos: ⁊ euẽt⁹ ad memoriã
posteroꝝ scribim⁹ q̃d aliud agim⁹ nisi qđdã incitamentũ bellicũ
ꝓmouem⁹: p̄ qđ v̄tuosos aĩos auditoꝝ ad belloꝝ exercitia accen
dim⁹: vt hoc exẽplo fortiores ⁊ ardentiores reddant̃ ad labores
⁊ bellicas passiões tollerãdas: qꝛ p̄teritoꝝ exhibitio est instructio
posteriorũ. Quãobrẽ de gestis illustrissimi principis dñi lodowi
ci ex regũ scĩssimoꝝ ꝓsapia oriũdi: dei gratia hũgarie ⁊c. ⁊ belloꝝ
exercitijs sue gentis ⁊ militie: quãuis pauca ex pluribus: ne per
neglectus in curiam in obliuionem: Ego iohannes nunc archi/

dyacon⁹ de kykullew ī eccl'ia trāssiluana vicari⁹ strigonieñ. ī spiritualib⁹ gñalis: tūc licet indign⁹ suoꝝ secretoꝝ notari⁹: posteriorū notitie duxi cōmēdāda ordine sequētiū ꝯtinuādo ꝑ capitula ⁊ ꝑticulas terminatas sub certis titulis: vt ī ꝓmptu iueniat̄ qd̄ q̄rit̄ ꝓlegentiū vtilitate: ⁊ in q̄tuor ꝑticulas ut infra de q̄libet ꝑticula ꝑ se posita clari⁹ apparebit: diuidēdo seu distinguēdo. Siquid aūt min⁹ recte iueniat̄ vl' incōueniēter ꝓpositū lector ꝓuidus ⁊ benignus supplēda suppleat ⁊ corrigat queso sine iniuria corrigēda.

De coronatiōe ac vita ⁊ exercicijs Lodowici regis.

SAne cū idē rex Lodowicus glorioso principe karolo rege hūgaroꝝ ⁊ ei⁹ genitore beate memorie ex hac vita dño vocāte migrāte: dñice incarnationis M.ccc.xlij. sue v̄o etatis decimoseptimo anno: die dñico ꝓximo post festuz diuisionis apl'oꝝ in vrbe albe regalis: magnatū: ꝓcerū: baronū: militū ac cōitatis nobiliū regni hūgarie volūtate vnanimi ⁊ fauore p̄cedere solēniter ⁊ feliciter ī regē coronat⁹ extitisset: ⁊ eidem genitori suo ī regni solio iure nature debito successisset: ac in iuuenili flore regnare cepisset: maturitatē iuuētuti p̄ferens crescēdo bone indolis iuuenis discretionis rōnem amplexat⁹ fuisset: magno virtutū creuit augmēto: reminiscēs qꝛ multi viri fortes ꝓ patria sanguinē suū fundēdū cē dixerūt nec fūdere dubitarūt ꝙ gloriā etiā apud posteros post mortē haberēt: cogitare cepit ⁊ in aīo discutere quō ⁊ qualiter iura regni sui ꝑ ꝯfines vicinos ⁊ principes occupata: ac ꝑ rebelles seu ī fideles de regno temeraria p̄sūptione ī p̄iudiciū sacre corone distracta ⁊ vsurpata ad statū debitū diuīo fret⁹ auxilio reuocaret ⁊ etiā reintegraret.

De prima exercituali expeditione Lodowici regis cōtra saxones. Sequit̄.

INterea accidit ꝙ q̄dā gēs saxonū in ei⁹ regno in ꝑtibus trāssiluanis q̄sdā cōmotiones fecisset ⁊ censū cōsuetum ac iura regalia soluere denegasset. Copioso igit̄ motu exercitu idē rex cū suis baronib⁹: militib⁹ nobilib⁹: ⁊ regnicolis ad cōterēdā ipsoꝝ ꝓteruiā ꝑsonaliter accessit: ⁊ eis refrenatis ac ad obediētiā reductis laudabiliter triūphādo remeauit

De obediētia alexandri wayuode transalpini.

CUm aūt esset in ꝑtib⁹ memoratis: quidā princeps seu baro potētissim⁹ alexāder wayuoda trāsalpin⁹ ditioni eiusdē subiect⁹: q̄ tp̄e quōdā karoli regis patris sui: a via fidelitatis diuertēdo rebellauerat ⁊ ꝑ multa tp̄a in rebellione ꝑmāserat: audita pietatis ac etiā ptātis eiusdē lodowici regis fama ad ip̄m spōte ꝑsonalit̄ veniēs circa cōfinia ipsaꝝ ꝑtiū ad pedes regie maiestatis humoten⁹ ē ꝓstrat⁹: ⁊ ad obediētiā ac fidelitatē debitā reduct⁹ ⁊ ītegrat⁹ solēnia munera ⁊ exenia clenodia p̄stādo ⁊ suū dñiuz ac scāz coronā recognoscēdo cū gaudio ⁊ leticia ad ꝓpria remeauit: ⁊ ab illo tp̄e fidelitatē ꝯseruauit.

De ꝑegrinatiōe regine elizabeth matris lodowici

regis:⁊ de reb⁹ p̄ipaz tū in curia romana tū i apulia gestis.sequit

Ex aūt andreas i apulia nōdū regnabat:dña igit̄ eli/zabeth regina hūgarie mater regū p̄dictoꝝ:post mor tē regis karoli hīs deuotionē visitādi sc̄oꝝ reliquias ⁊ ap̄loꝝ petri ⁊ pauli honorādi limina quā nō retraxit femine⁹sexus:nec terruit ,plixus labor itineris nec ti more icussit ei mltiplex maris piculū:sed virili aīo fulcita ac diui no p̄sidio rapta celestiqz desiderio incensa de wyssegrad in festo btissime trinitatis.anno dñi. M.ccc.xliij.iter arripuit versus ita liā cū honesta familia ⁊ multitudine dñarū ⁊ nobiliū puellarum: baronū:militū ⁊ clientū : cū multo ⁊ magno apparatu iuxta ma/gnificētiā regiā iuit ⁊ ,pcessit hīs secū ,p expensa vigintiseptem mlia marcarū puri argēti ⁊ decē septē mlia marcaꝝ purissimi au ri. Dñs aūt lodowic⁹ rex hūgarie fili⁹ suus misit post eā quatuor mlia marcarū auri electi. Habuit etiā secū de florenis fere cum media garleta de denarijs vo paruis vsqz ad exitū regni multū Cui regine etiā veneti honestū valde ⁊ vtile seruitiū pbuerunt nā cū duab⁹ galeis ,pprijs sūptib⁹ in toto transitu maris dicte do mine diligēti⁹ famulati sūt. Trāsito aūt mari multū pacifice pue/nit i apuliā:cui obuiauit rex andreas fili⁹ su⁹ cū p̄sorte sua dña io hanna regina:⁊ dñaz elizabeth reginā cū magna solēnitate ⁊ glo ria receperūt:⁊ ita neapoli cūctis gaudētib⁹ in vigilia sancti iaco bi ap̄li p̄duxerūt. Cū igit̄ in neapoli hec regina hūgarie resideret ducto p̄silio ad apostolicā sedē solēnes nūcios nicolaū palatinuz Paulū comitē curie regie: Thomā ruphū: Fratrez vitū epm ni/triensez: Thomā filiū petri:necnō ⁊ archiepm beneuētanū:ac ali os q̄zplures nobiles destinauit:ut dñs apl̄icus sua benedictiōe dñm andreā regē faceret coronā regia decorari. Interea dña eli zabeth regina volēs cōceptā deuotionē ad deū ⁊ ad sanctos effe ctui mācipare ad visitanda beatoꝝ petri ⁊ pauli ap̄loꝝ limina: in festo exaltatiōis sancte crucis de neapoli egressa cū tota familia ⁊ archiepo neapolitano ac plurib⁹ nobilib⁹ de apulia progredit versus romā. Trāsibat aūt p̄ ciuitates ⁊ castella cū magna trāql/litate ⁊ pace nullo suoꝝ cuicūqz violētiā seu iniuriā inferēte. Au diētes aūt terrigene reginā elizabeth virtutib⁹ morū honestate ⁊ deuotione cōtinua ut sydus p̄fulgidū radiare:ac suos cū omni modestia p̄transire:currebant in vicos ⁊ plateas ad ipsaz aspicie dam ⁊ diligenti⁹ intuēdaz:⁊ vidētes eā cū admiratione ⁊ gaudio deū vnanimit collaudabāt:q̄ tā nobilis dña ⁊ taz illustris regia relicto regno ⁊ domo venit a finib⁹ mūdi tāqz regina sabba ad q̄ rēdā ⁊ ,pmerēdaz clemētiā saluatoris. Cū aūt romani infra pau/cos dies feliciter pueniss̄et cōmota est vniuersa ciuitas in ei⁹ ad/uentu: illi etiā de colūna ex vna p̄te tyberis.⁊ vrsini ex alia p̄te receperūt reginā maxīo cū honore. vulg⁹ aūt reliquū ac popula/res magni ⁊ parui mulieres ⁊ puelle currebāt vbi trāsiebat regi/na:⁊ alta voce clamabāt viuat regina hūgarie ⁊ resonabat terra in voces eoꝝ:⁊ ,ppter rē alias insolitā videbāt oēs populi cōiter ex aspectu ei⁹ quēdā spūalē iubilū reportare. Peruenīēs aūt an te fores ecclesie bti Petri ap̄li totū collegiū romanū recepit re/ginā ,pcessionaliter cuz magna gloria ⁊ honore. Obtulit deniqz ad altare bti Petri ap̄li ⁊ ad reliquias solēnia munera i calcib⁹: ornamētis:insignib⁹ ⁊ florenis iuxta magnificētiā reginalē. Mul ta etiā monasteria ecclesias ⁊ sc̄oꝝ limina visitauit:que largis do narijs ⁊ offertorijs honorauit . Imaginē etiā x̄pi seu veronicam bis p scalā ascendendo p̄missa est clarius visitare: ad quaz cū de/notiōe accedēs summo honore ⁊ humiliter adorauit . His itaqz gestis atqz perfectis valefaciēs infra octauas sc̄i francisci reuer sa est neapolim cū exultatione ⁊ gaudio:sua cui deuotio cunctis claruit in exemplū. Cū igit̄ hec regina in neapoli resideret : ⁊ vi/disset murū suaz dñaz iohannā supbā ⁊ ambicioſam:ac vltra hu/manū modū cōsuetū incedere:mūdani honoris auidaz:nec regi andree marito suo exhiberi honorē regiū ac totū velle: īmo vl/tra posse suū: visa est ipsum corona ⁊ regno p̄uare: sicut postmo dum exitus rei ,pbauit. Cōmota sunt oīa viscera eius acri dolo ris aculeo cōpungēte. Cū itaqz ambasiatores ⁊ nunci; longā mo rā ⁊traherēt in animone ,ppter dissimulationē dñe pape nolētis p̄bere cōsensum dicti regis coronationi: visūqz est ipsi dñe regi/ne ⁊ suo p̄silio fore vtili⁹ repatriare quā ibi in cassū ⁊ frustra ac cū tedio p̄manere:anno dñi. M.ccc.xliij.relinquens filium suum regem andream in apulia sanum ⁊ incolumem circa festuz sancti Mathie apostoli recessit de neapoli cum omnibus suis versus hungariam:⁊ diuertēs in Barum:adorato ibi beato Nicolao ⁊ donis ⁊ munerib⁹ honorato:circa mediū quadragesime pueniit māfordiā:⁊ ,ppter defectū nauiū ⁊ galeaꝝ cōpulsa est festū pasce ibidē solenniter celebrare. Sequēti aūt die venerūt quatuor ga lee misse p regē andreā ,p seruitio illustris regine hūgarie matris

sue: q̄ in eis recepta cū oib⁹ reb⁹ suis ⁊ familia ac alijs plurib⁹ na/
uib⁹ mare adriaticū trāsfretauit ⁊ vēit viscemā dño ꝯcedēte. Re/
dijt aūt regina de apulia ī hūgariā tp̄e sup̄dicto: ⁊ ꝑuenit ī domū
suā ī wyssegrad ī aniuersario sui recessus: ⁊ receperunt eā filij sui
scz dñs lodowic⁹ rex hūgarie: ⁊ dñs dux stephan⁹ ac ꝓceres re/
gni cū magna exultatiōe ⁊ gaudio. Interea nūcij dñi regis lodo
wici ⁊ dñe mr̄is sue: apud dñm papā clemētē. vj. andree regis iu
ra ecclīastica ac leges ciuiles ī ꝯsistorio ꝓponētes: ac corā alijs iu
dicib⁹ delegatis ꝑ oīa iura ꝓbātes: q̄ regnū sicilie iure successio/
nis regalis ad dñm regē penit⁹ ꝑtinebat laborātes tamē nihil de
negocijs ꝓfecerūt: q̄ nō poterāt ut volebāt antedicti nūcij eoꝝ
ambasiata ꝑ viā iusticie termīare: sciētes q̄ munera ⁊ dona alli/
ciūt etiā aīos sapiētū ignorātib⁹ dño lodowico ⁊ dña regia matre
ei⁹ spopōderūt dare se ⁊ iuramēto firmi⁹ ꝯstrīgētes ad camerā do
mini pape q̄dragītaq̄tuor milia marcarū ut ꝓmeret̄ rex andreas
regni sicilie gubernacula possidere Currēte aūt hac relatiōe ī hū
gariā ad dñm regē ⁊ ad dñam reginā ꝑuenit hoc pactū: qui hoc ꝑ
cipiētes nō modicū turbabant̄ q̄ ius regni qd̄ ad ipsos secūduz
deū ⁊ iusticiā ꝑtinebat sibi ꝑ pecuniā vēdicarēt: ꝫ ne malignis ⁊ ꝑ
uersis hoīb⁹ daret̄ occasio ⁊ materia iniuste eos ī aliquo iudican
di ⁊ nihilomin⁹ detrahendi: quod ad regiū honorez ꝑ auariciam
cupiditatē impenderēt solutionē antedicte pecunie fieri permi/
serunt: ne etiaz nuncij crimine mendacij notarent̄. Cucurrrerūt
igit̄ exactores ad omnes comitatus ⁊ villas regias ⁊ reginales ꝑ
totū regni circulū predictā pecuniā ex integro exegerunt: ⁊ exa/
ctam per certos nuncios ad camerā domini pape Clementis se/
xti fideliter transmiserūt sperātes firmiter de coronatione regis
andree sine dilatiōe ꝓmissiōis fieri cōplemētū. Occupatis aūt se
pe dictis nūcijs ī auiniōe circa cām eis cōmissā determinādā inte
rim dñs lodowic⁹ inclit⁹ rex hungarie decēti comitiua: anno dñi
M.ccc.xlv. trāsiuit ī polonia ad socerū suū cui⁹ filiā iam accepat
noīe margarethā: ⁊ ducto ꝯsilio cū rege polonoꝝ ātiquo ⁊ dicto
socero suo p̄dicti regis filio ꝯgregauerūt militiā fortē ⁊ validā: ⁊
circa festuz btē marie v̄ginis trāsierūt pelag⁹ sup̄ glacies vno die
naturali ꝯtra lithuanos pagāos volētes eoꝝ terrā igne ⁊ gladio
deuastare: ꝫ flāte austro dissoluebant̄ glacies ⁊ ex mora illis ꝑicu
lū īminebat: iō q̄zciti⁹ retrocesserūt ⁊ sine fructu vacui redierūt.

De subsidio ꝑ regē lodowicū regi polonie facto.

Item ꝓ defensione regni polonie in subsidiū kazmyrij re
gis cōtra excelsuz principē dñm iohannē regez bohemie
cū magna potētia ipsum regnū ⁊ ciuitatē Cracouie inua/
dentē: strēnuū militē nicomē de zeech cuz petro paharos ⁊ alijs
militibus cū exercitu copioso trāsmisit: qui ab inuasione ac impu
gnatione ⁊ deuastatione eiusdē regis behemie regnū ipsuz ac ci
uitatē de obsidione liberādo defensarūt ⁊ in ptāte eiusdez regis
cum prosperitate reuertentes reliquerūt.

De exercitu contra tartaros.

Itē cū gentes tartaroꝝ in regnū hūgarie seuiētes cōfinia
partis trāssiluane ⁊ siculos sepius infestarēt: rex ipse strē/
nuū ⁊ bellicosuz virū andreā filiū laczk wayuodā trāssil/
uanū cōtra ipsos tartaros cuz siculis nobilibus ⁊ valida gēte de
stinauit. Qui terrā ī qua habitabāt potēter subintrātes cū princi
pe eoꝝ noīe Athlamos ad resistendū eisdē cum magno exercitu
in campo obuiantes debellauit: ⁊ ipsuz principē eoꝝ decapitauit
ac multa banderia ⁊ captiuos tartaros regie maiestati in vysse/
grad trāsmisit. Post hec etiā siculi tartaros sepius inuaserunt ⁊
cum magna p̄da ad ꝓpria redierūt. Qui aūt ex ipsis tartaris re/
māserūt ad ꝑtes maritimas lōge distātes: ad alios tartaros fuge
runt.

De exercitu ꝯtra croacos.

Tandē cōmunicato ꝯsilio suoꝝ principū: militū ⁊ baro
nū disposuit ꝯtra suos infideles ⁊ rebelles Gregoriū
filiū curiaci ⁊ niliptiū croacos qui regna croacie ⁊ dal
matie: ac magnā partē sclauonie vsurpādo ī p̄iudiciū
sacre corone detinebāt: cū exercitu copioso ⁊ principi

bus aliarū partiū:spāliter cū magnifico ⁊ potēte principe stepha/
no bano bozneñ.Cui⁹pclarā filiā dñaz elizabeth nūc reginā:po/
stea duxit mr̄imonialiter i ꝓsortē:,p obtinēdo ⁊ expugnādo codē
rēgno croacie,pcessit ⁊ vsqz opidū byhegh puenit:,ppeqz supra
caput riuuli kolkothfew vocati castrametat⁹ē.In quo loco diu/
ti⁹ cū suo exercitu pausando nec vlteri⁹se monēdo:idē tyrāni et
rebelles:gregozi⁹fili⁹curiaci:⁊ Iwan fili⁹nilipczij:mozruo patre
suo ad obediētiā sacre cozone venire sūt cōpulsi. Et cū fidelitā/
tē seruare iurassent:aliquib⁹restitutis rege cū suo exercitu ad ,p/
pria redeūte:idē gregozi⁹fili⁹ curiaci rebellauit:cōtra quē altera
vice idē rex lodowicus barones suos ⁊ milites cū exercitu ingē/
ti trāsmisit:qui ciuſdē rebellis,pteruiā ꝓterēdo: ipsū cū alijs suis
adherentib⁹ regno croacie restituto:regie maiestati obedire ⁊ se
gr̄e submittere cōpulerūt ⁊ cū leticia ad ,ppria remearūt.

De exercitu cōtra venetos in dalmaciā.

Consequēter tpe ,pcedēte idē rex ad expugnādū ⁊ re/
cuperādū dalmacie regnū qđ ꝑ venetos a diuturno
tpe detinebaꝫ occupatū:exercitū mouit copiosū:⁊ cuz
multis pricipib⁹ circūpositaꝝ regionū ac bozonib⁹mi
litib⁹⁊ regnicolis suis vsqz ciuitatē Jadrensez puenit
q̄ se pri⁹ad obediētiā reddiderat regie maiestati.Et qr̄ veneti eā
dē ciuitatē ꝑ suos stipēdiarios theutonicos gallicos ⁊ latinos ob
sidebāt:⁊ cōtra ipsaz quādā munitionē scekach vocatā firmaue/
rāt gentib⁹armigeris i ipsa collocatis:⁊ diuersis machinis ⁊ inge
nijs tā in ipsa munitiōe q̄z etiā i galeis ꝑ marc ipaz ciuitatē iadrē/
sez fortissime expugnabāt.Circa quā idē rex i cāpo cū sno exerci
tu sedit:⁊ machinis ac alijs diuersis ingenijs applicatis ⁊ erectis
ipaz munitionē venetoꝝ volēs obsidionē ciuitatis iadreñ. remo
uere fortit expugnabat:⁊ milites ac gētes regis ꝓtinuis īsultib⁹
hostes aggrediebāt ⁊ acerrime iuicē pugnā cōmittebāt . Et quia
hostes intra munitionē erāt inclusi:ꝑ ict⁹ balistarū multos de gē
te regis vulnerabāt:ac etiā gētes regis vsqz ad muros appropi/
quātes ipsis vices repēdebāt.Et cū oportunitatē captabāt: claz
gētes venetoꝝ de munitione subito egresse cū militib⁹⁊ gētib⁹re
gis dimicabāt:⁊ ex vtraqz ꝑte multi corruebāt vbi etiā strēnu mi
lites Bartholome⁹fili⁹laurentij:Tot ⁊ harsandorfer theutoni/
cus de ꝑte in pugna sūt occisi.Quānis aūt exercit⁹regis ad expu
gnādū ipaz munitionē fortiter laborasset: ipsaz tamē qr̄ nimiruz
erat fortificata ⁊ munita expugnare minime potuerūt : ⁊ hoc vi/
dens idē rex non sine magno damno psonarū ⁊ rerū:⁊ cū suo ex/
ercitu ad propria reuersus est.Gentes aūt venetoꝝ tam in ipsa
munitione q̄z etiā ꝑ mare in galeis obsidionē cōtinuātes.ꝑ tradi
tionē aliquoꝝ de ciuitate:eandē ciuitatē obtinuerūt: ⁊ multos ci
ues ⁊ nobiles de eadē decollauerūt ⁊ diuersis tormētis cruciati
b⁹⁊ penis afflixerūt.multos tā viros q̄z etiā feminas:nobiles ⁊ pu
ellas: venetias i captiuitatē deduxerūt:⁊ heu miserabiliter deuz
nō verētes:nec etati nec sexui cōpatiētes ipsas femīas ⁊ puellas
⁊ alios captiuos in psona fame ⁊ siti solū vita ipsis miserruna re/
seruata cruciarūt:⁊ postea successiue in carceri⁹ ⁊ penis ipos pe
merūt.De quo facto idē rex anxie dolēs se vindicaturꝝ firmissime
,pposuit dū tempus se adhuc offerret.

De morte andree regis fratris lodowici.

Posteavo breui tpe decurso:qr̄ nihil pene in seipo ma
net stabile:sed currit tempus sp multas euoluēs īmu/
tationes q̄s neqz ꝑuidere facile est neqz ꝑdicere: ⁊ ni
hil est qđ mutabilitatē nō sentiat ⁊ bellū i media pace
,surgit.Accidit casus lamētabilis ⁊ enormis de mor
te quōdā incliti principis dñi andree:ir'm ⁊ sicilie regis frīs vte
rini ciuſdē lodowici hūgarie regis:qui ꝑ sceleratū corrarduz de
kathācijs ⁊ alios ,pditores ex ,pcuratione militis chensa in aula
ipsi⁹regis andree morātis i ciuitate auersa:que vtinā fuisset sub
mersa extitit iugulat⁹⁊ interēpt⁹:⁊ fact⁹est luct⁹ ⁊ planct⁹ magn⁹
i hūgaria.Ipsi tñ ,pditores reat⁹sui penā ⁊ nepharie ,pditionis
sue pmū sūpserūt:qñ potēs ⁊ magnific⁹ comes nouelli cognat⁹
regis ⁊ fidelis ipsos sup currū ligari fecit:⁊ ꝑ oēs vicos comitat⁹
,ptrahi ⁊ eoꝝ corpa cū forpicib⁹ferreis ignitis euelli fecit carnifi
cari ⁊ laniari morte turpissima extremo supplicio ꝓmendo.Sup
quo euētu mortis frīs sui:idē rex lodowicus vltra modū dicēdi
veheméti dolore cordis sauciat⁹cōdolēs ⁊ anxi⁹cepit cogitare ⁊
tractare de vindicta ne tā execrabile scel⁹impunitū ptrāsiret ⁊ pri
mo nicomē filiū laurētij toht qui postea konth fuit cognoīat⁹ ad
tractādū cū magnatib⁹:comitib⁹:⁊ baronib⁹illarū ptiū illuc de/
stinauit.Qui i aquilā ciuitatē famosaz supueniēs:cum fallo viro
prudēte ⁊ ō morte ipsi⁹regis andree multū anxio capitaneo ipi⁹
ciuitatis hīto tractatu dñiuz ipsi⁹obtinuit:⁊ ptracta mora ibidez
q̄zplimos vna cū ipo fallo ad regis hūgarie obediētiā ꝓfortauit
⁊ ꝑduxit:hec cū eidē regi ꝑ lr̄as ⁊ nūcios intimasset.

De exercitu regis Lodowici in neapolim.

Ex cõgregato valido exercitu per partes Italie trã/sitũ faciens in qualibet ciuitate per dños ⁊ cõmunitates honorifice susceptus ⁊ largiflue in trãsitu suo hospitatus versus ciuitatẽ neapolim festinauit. Ex quibus dominis ciuitatum dñs maletesta de maletestis Franciscus de furliuo: philipp⁹ de mãtua ⁊ quidã alij cũ pulchra gente armata ipsum vsqz neapolim sunt secuti: ⁊ ab ipso honore ⁊ cingulo militari insigniti.

De fuga Johanne regine ⁊ Lodowici eius mariti.

Aditoqz eius aduẽtu: Johanna regina cũ Lodowico de tarento eius marito qui regẽ se gerebat clãdestine fugientes: in tribus galeis per mare versus ꝓuinciã Auinionẽ ob metũ regis properarũt. Rex aũt Lodowicus ciuitatẽ neapolitanã intrauit: vbi cũ magna solẽnitate ⁊ gaudio susceptus est. Ex tunc titulo regnoꝝ hungarie Hierusalẽ ⁊ Sicilie vtebat: ⁊ ibidẽ morã faciẽs cepit inuestigare qui essent participes ⁊ culpabiles in morte fratris sui andree regis prenotati: ⁊ capi fecit regulos infrascriptos. Ducem duracij cum duobus fratribus suis lodowico ⁊ roberto. Itez etiã alios videlz prĩcipẽ tarentinũ ⁊ philippũ puerꝝ frĩs dicti lodowici mariti regine iohanne. Quẽ quidẽ ducẽ duracij tãqz culpabilem in auersa ciuitate in domo dicti regis andree in qua tũc habitabat ⁊ fuerat iugulat⁹ ⁊ occisus decollari fecit. Et dictos alios regulos i comitatu karoli pueri filij ꝑdicti regis andree i hungariã ꝑ certos barones ⁊ milites destinauit: ꝑ eo qꝛ reos crimis lese maiestatis punire neglexerũt ꝑsumebant aliqliter tãto sceleri ꝓsensum ꝓbuisse. Juxta illud. Non caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare. Qui deputati fuerunt in castro wyssegradien. custodiẽdi: ⁊ cũ magna diligentia ⁊ honore bene ⁊ laute fuerũt ꝓseruati sicut decuit sanguĩe ꝓiunctos regie maiestati.

De reditu regis lodowici in hũgariã.

Demũ idẽ dñs rex lodowic⁹ volẽs redire i hũgariã cũ gẽte copiosa: ibi magnificũ ⁊ strẽnuũ virũ stephanum filiũ laczk waiuodã trãssiluanũ capitaneũ regni ⁊ wolffardum de wolffard theutonicũ: capitaneũ in ciuitate neapolitana: in persona sue maiestatis prefecit ⁊ ad hungariam remeauit.

De prelio ⁊ victoria stephani wayuode.

Post recessũ aũt regis quidã neapolitani ⁊ ibidẽ milites cappuani seditionẽ ꝓcitãtes wolffardũ expulerũt ꝑdictũ capitaneũ: ⁊ supbia ĩflati: ad expellẽdũ ipm stephanũ wayuodã insurgẽtes ĩter auersã ⁊ neapolim hĩto cõgressu: fortissimũ ꝑliũ ẽ ꝓmissũ. In quo volẽte deo ipe stephan⁹ wayuoda cũ exercitu dñi regis victoriã obtinẽdo: multos comites: barones: milites: nobiles: ⁊ ciues de neapoli alijs interfectis captiuauit: ⁊ spolia ipsoꝝ maxima obtinuit ⁊ gẽtib⁹ regis cũ largitate distribuit: ⁊ captiuos in magna sũma pecuniaꝝ pactãdo liberos abire ꝓmisit: fret⁹ aũt victoria in ipo regno securꝫ pmã sit.

De captiuitate ducis vernerij.

Terũ aliquib⁹ dieb⁹ trãsactis: idẽ stephan⁹ wayuoda ducẽ venerĩũ capitaneũ exercit⁹ lodowici cũ quingentis armatis societati ipsi⁹ adiũctis in ciuitate cornechij captiuauit.

De pugna stephani wayuode cũ gente lodowici mariti iohanne circa neapolim cõmissa.

Post hec: cũ ꝑs eiusdẽ lodowici aggregata sibi apreciate gẽtis multitudine ⁊ qzplurib⁹ dicti regni sicilie ifidelib⁹ in suã societatẽ adiũctis: ipm stephanũ wayuodaz exterminare cupiẽs: añ ciuitatẽ neapolitatã dispositis acieb⁹: ꝓserto bello: ⁊ sonis bellicis pflatis aggredi ꝓcurauit. Et qzuis lõge plures idẽ lodowic⁹ de tarẽto ꝑ pte sua gẽtes in suo exercitu hĩet: ⁊ vtrimqz hostiliter adinuicẽ ꝑliũ cõmisissent: tñ idẽ stephan⁹ wayuoda zelo fidelitatis armat⁹ volẽs potiꝰ post mortẽ viuere ꝑ fame gloriã qz terga hostilitati vtere: victo/

m

riã obtinuit optatã. In quo quidẽ ꝓlio idẽ ſtephan⁹ wayuoda q̃z plures comites magnateſ ⁊ potiores mltos captiuauit: ⁊ cõiter ſe peſepi⁹ q̃zplres exercit⁹ ipi⁹ lodowici debellauit: ciuitateſ plrimas expugnauit: ac grauia homicidia ⁊ ꝑſonaꝝ ꝑicula eidẽ lodowico adherẽtib⁹ irrogauit. ſicqz potiores ⁊ nobiliores ipi⁹ regni ad fidelitatẽ regis hũgarie adduxit ⁊ ipſi⁹ fuitio applicuit. ſicut hec et alia q̃zplura geſta ſua ⁊ fuitia: etiã priuilegio ipſi⁹ regis ſup donatiõe caſtroꝝ Ozstrogo ⁊ chakthornya vocatoꝝ inter fluuios drauua ⁊ mura exiſtẽtiũ ĩ remunerationẽ ꝓmiſſoꝝ ſibi ꝓceſſo plen⁹ ꝓtinent. Gẽtes etiã ſeu incole dicti regni quoſqz ex hũgaris cõphẽdebãt viuos excoriabãt ⁊ alijs tormẽtis ſeueriſſime affligebãt.

De reditu iohãne regine ⁊ ei⁹ mariti.

MEdio aũt tpe: ipa iohãna regina ⁊ lodowico ꝺ tarẽto ei⁹ marito ĩ neapolim redeũtib⁹ ⁊ regnũ ſibi ſubiugare nitẽtib⁹: ipe ſtephan⁹ wayuoda dictũ regẽ hũgarie ad defendẽdũ ipm regnũ ſuũ ꝓtra ipſos euocauit.

De ſcꝺo introitu lodowici regis in apuliã.

QUi q̃dẽ dñs rex ſine aliq̃ retardatiõe: nec expectata exercit⁹ ꝓgregatiõe: cũ q̃buſdã ſuis baronib⁹ ⁊ militib⁹ ĩter quos erãt pricipales Nicõs fili⁹ gileti: palatin⁹ cũ iohãne ⁊ dñico militib⁹ filijs ſuis: ac iohãne filio gileti fratre ſuo. Itẽ nicõs fili⁹ laurẽtij toth cũ frib⁹ ſuis leukes ⁊ bartholomeo. Itẽ ſtephan⁹ ⁊ georgi⁹ filij bebeck: nicõs ꝺ ſech: konia fili⁹ thome wayuode: andreas wayuoda cũ frib⁹ ſuis: nicõ paul⁹ ⁊ michael filij laczk. itẽ ex ꝑlatis: reuerẽꝺ⁹ ĩ xpo ꝑ dñs nicõs epꝰ zagrabien. q̃ fuit ibi ĩ ciuitate auerſana ĩ epm ꝓſecrat⁹: ⁊ venerabil⁹ vir dñs ſtephan⁹ ꝓpoſit⁹ budeñ. cũ ffre ſuo iohãne ſtrẽnuo milite filio laurẽtij de kaniſa repẽte ĩ apuliã trãſſretauit: ⁊ ad portũ mãfrodonie applicuit. ipaz ciuitatẽ pacifice ꝺ ꝓſenſu cõitatis ĩgreſſus theanũ ⁊ barletũ ſubiugauit necnõ ciuitatẽ barij vbi ſcũs nicõs põtifex reqeſcit obſidẽdo obtinuit et ĩtrauit: ac caſtro ciuitatiſ mũitiſſimo ⁊ fortiſſimo ſibi reſtituto ĩ eadẽ reſedit. ⁊ ſtipẽdiũ ſoldatis theutonicis nũero q̃tuoꝝ milib⁹ barbutoꝝ quoꝝ capitane⁹ erat conrard⁹ ꝺ wolffard ff dicti wolffard copioſe ⁊ largiſſime diuiſit.

De ꝑditione facta ꝑ ſtipẽdiarios.

INterim aũt gẽtes ſue de hũgaria ꝑ nauigia ad ipm ꝓfluebãt: ⁊ exercit⁹ ei⁹ nimiũ mltiplicabat. Qꝺ vidẽtes theutonici ſoldati abſqz volũtate eiuſdẽ conradi wolffard eoꝝ capitanei ac alioꝝ pricipaliũ ꝑditionẽ ⁊ iſultũ fecerũt ꝓtra regẽ ⁊ gentẽ ſuã hũgaricã ⁊ ciuitatẽ volẽtes eã ſpoliare. Cõtra quos hũgari inſurgẽtes a ciuitatẽſes cũ cathenis ꝑ vicos ⁊ plateas q̃ ſub terra iter muros latebãt ꝓſtringẽtes: magnã multitudinẽ ſoldatorũ iter cathenas cõprimẽdo occiderũt ⁊ mltos ex eis decapitauerũt: equos: baliſtas: arma balteoſ: ⁊ res ipoꝝ abſtulerũt. ⁊ niſi vnã portã ipſi ſoldati ꝑ ſe occupatã et cuſtoditã habuiſſẽt: vix aliqui ex eis euaſiſſent: ꝫ tandẽ extra ciuitatẽ fugiẽtes ⁊ in cãpo iacẽtes ꝑ multos nũcios ĩterpoſitos gr̃am ſub tali pacto a dño rege obtinuerũt: vt de ipſo regno oẽs exirẽt ⁊ aduerſarijs regis nunq̃z adhererẽt: ⁊ hoc ſuis lr̃is ⁊ inſtrumẽtis firmauerũt: ex ipſis tamẽ alios dñs rex qui ſibi videbanꝫ eſſe inculpabiles in ſeditione cõcitata ad ſuũ ſeruitium reſeruauit.

De expugnatione caſtri canoſij.

POſtmodũ rex qui in ꝓceſſu exercit⁹ ſingulis diebꝰ ꝓtinuatis ĩter catheruas militũ ĩ armis equitare ſolebat ammoto exercitu caſtꝝ canoſij obſedit et expugnãdo obtinuit vl̃ poti⁹ reſtituẽdo. Qz ibidẽ cũ ipe armat⁹ ꝑ ſcalã aſcẽdere feſtinaret ictib⁹ lapidũ grauiter ꝓcuſſus infoſſatũ ẽ plapſus grauẽ ĩ corꝑe ſuo ſuſtinẽs leſionẽ ꝺ quo barones ⁊ milites ſibi nimiũ ĩproperabãt q̃ ad talia ſe igeſſit q̃ nõ decent regiam maieſtatem.

De captiuitate ſtipẽdiarioꝝ lodowici de tarento.

BInde certa caſtella occupãs: lutheriã cui⁹ muri erãt diruti ẽ ĩgreſſus, ꝓpe quã erat caſtrũ fortiſſimũ, ꝑ lodowico marito iohãne regine ꝓſeruatũ. In q̃ ciuitate rege exiſtẽte: nicons ⁊ paulus filij laczk vix cũ quinq̃ginta ſtipẽdiarijs hũgaris: centũ ⁊ viginti ſoldatos armatos gentis permixte lodowici de tarento in cãpo in pugna capiẽtes: ligatis poſt tergũ manibus equites armis indutos introduxerunt ante regẽ. quos rex illo die in refectorio fratrũ in clauſtro hoſpitari fecit ⁊ refici in cena: ac die craſtina ablatis equis et armis ſicut ꝓſuetudo eſt ſtipendiariorũ abire ꝑmiſit.

De obtentu ſalerni ⁊ de obſidione auerſe ciuitatis.

EX q̃ ciuitate vlteri⁹ ꝓcedẽs deo auxiliãte ⁊ vias ei⁹ ꝑ ritate dirigẽte ſalernũ ⁊ caſtellũ Stafach obtinuit: ⁊ inde vſus neapolim opidũ Sũpnia vocatũ munitũ ĩ quo multi erãt brigancij pedites expugnauit. ⁊ de hinc recedens ciuitatẽ

auersã obsedit:q̃ adhuc in muros nõ erat totaliter ꝓsũmata ꝫ de die in diẽ ꝑ defendicula ingenioꝝ ꝓstruebaꝯ ⁊ ad ꝓfectionẽ dedu cebaꝯ vbi rex capitaneũ exercitꝰ niconẽ kõth vix in ꝓsilijs prudẽ tissimũ ammoto stephano wayuoda ꝑfecit.q̃ factũ multis displi cuit:⁊ ipm stephanũ wayuodã exacerbauit ac,pcessũ negocioꝝ re gis multũ perturbauit.

De vulneratiõe regis circa ciuitatẽ auersã ⁊ de obtẽtu eiusdẽ.

CAm aũt ipsã ciuitatẽ auersã rex cũ suo exercitu expug nare cepisset ⁊ se ad pugnã ingessisset:sagitta balistę in pede fuit letaliter vulnerat9:⁊ vix diuino fret9 auxilio ⁊ medicoꝝ cura mortẽ euasit. Durauit aũt obsidio bñ ꝑ tres mẽses:⁊ quotidie armati theutonici soldati lo/ dowici de tarẽto circa trecẽtas barbutas de ciuitate inopinate ⁊ repẽte exeũtes ⁊ insultũ faciẽtes cũ gẽtib9 regis theutonicis ⁊ hũ garis pugnã cõmittebaꝯ:⁊ multis ex vtraqꝫ pte vulneratis itera to ad ciuitatẽ fugiebaꝯ. Qua obsidione durãte victualia i ciuita/ te defecerũt:⁊ ,ppter famis inediã mlti expellebaꝯ de eadẽ ⁊ ꝑ ex ercitũ regis capiebaꝯ.,ppter qõ soldati vlteri9 durare nõ valẽtes ciuitatẽ vna cũ castro fortissimo in quo erat capitane9 ⁊ castella/ nus Jacob9 de pinatharijs sub pactõ securitatis psonaꝝ ⁊ rex sua rũ restituũt: ⁊ dñs rex castrũ ⁊ exercitꝰ ciuitatẽ ingressi extiterũt. In quo loco mltas donatiões i possessionib9:baronib9 militib9 ⁊ nobilib9 secũ existẽtib9 in regno hũgarie fecit ⁊ ꝓtinuauit:quoꝝz agilitates ⁊ seruitia i lris donationũ eis ꝓcessaꝝ enarrãt. Tandẽ mora ,ptracta i castro rex bñ ꝓualescẽs recupata sanitate audacẽ ⁊ bellicosũ vix andreã wayuodã filiũ laczk capitaneũ generalẽ in regno:niconẽ drugech fratrẽ wilhelmi palatini capitaneũ ciuita tis salerni ⁊ fratrẽ monialẽ militẽ ordinis scĩ iohãnis hierosolimi tani priorẽ anrane capitaneũ in eadẽ ciuitate auersana:q̃ postea i fideliter agẽs eãdez ciuitatẽ cũ castro in ptãtez iohãne regine resi gnauit in sua psona ꝑficiens:⁊ ibidẽ dimittẽs,ppter annũ iubileũ zelo deuotionis accẽsus vsus romã ꝑ ciuitatẽ capuanã in cui9 por ta ẽ turris altissima ac soleni ope fabricata ⁊ sub mõte cassino cui9 muri ꝑ terremotũ corruerũt ⁊ ꝑ cãpaniã est ,pfectus.

De honore regi lodowico in vrbe romana exhibito.

QUi tribun9 cũ romanis potioꝝ ꝑ q̃tuor miliaria gallica na: vestib9 seu pannis purpureis ad hoc spãliter sub vni formitate aptatis soleniter in trũmetis ⁊ diuersi generis musicoꝝ apparatib9 circa cẽtũ psonas de vna vestitura bñ induti obuiã venientes ⁊ eũdẽ honorifice suscipientes:ad vrbẽ romanã: cui9 platee pãnis pulchre strate ⁊ decorate fuerãt introduxerũt ⁊ in dñz romanoꝝ susceperũt. Qõ tñ rex acceptare recusauit. Qui quidẽ i palatio dñi pape hospitabaꝯ. Singulis aũt dieb9 tribun9 cũ potioꝝb9 romanis ipm visitabat ⁊ reuerẽtiã eidẽ exhibebat ad domos eoꝝ ad ꝓuiua cũ magno gaudio iuitãtes. Rex aũt quoti die i basilica scĩ petri principis apl̃oꝝ missã audiebat:⁊ eidẽ sin gulis dieb9 sudariũ vultus dñi oñdebaꝯ ad magnã ꝓsolationẽ pere grinoꝝ ⁊ mltitudinis gẽtiũ ꝓfluentiũ. Pluribusqꝫ dieb9 cũ devo tione sic deductis:rex auctoritate dñi pape absolut9 sup altare scĩ petri q̃tuoꝝ milia florenoꝝ auri offerri fecit ac ꝑsentari.

De reditu regis lodowici in hungariã.

EXinde cũ suo exercitu ꝑ ptes italie reuertebaꝯ: ⁊ in q̃li/ bet ciuitate gandẽter susceptꝰ ⁊ honorat9:i veronã pue nit. Dimissaqꝫ ibidẽ gente stipẽdiarioꝝ theutonicoꝝ q̃ tuoꝝ miliũ barbutaꝝ cũ wolffardo ⁊ cõrado capitaneis q: nõdũ erãt stipẽdijs suis plene pacati:ad expẽsas ad regis ratio nẽ cõputãdas:ad hũgariã cũ gaudio remeant: ⁊ abinde stipẽdia ipoꝝ cõplete remisit.ꝑdictos vo wolffardũ ⁊ cõrardũ capitaneos ad se vocauit:⁊ ꝑ remuneratione suoꝝ obsequioꝝ largifluis re/ gijs donatiuis ipsos exaltauit:quoꝝ gesta ⁊ seruitia in priuilegijs concessis explanant.

De resignatione regni sicilie ad man9 dñi pape.

CUm ãt fere trib9 ãnis ãdreas wayuoda capitane9 regni gñalis: nicon drugeth frater wilhelmi palatini capita ne9 ciuitatis salerni:cũ alijs militib9 principalib9 ac gẽ te dñi regis copiosa in regno ⁊ in partib9 illis remãsis/ sent:multaqꝫ bella exercuissent:ac gẽtes lodowici se/ pi9 debellassent ⁊ q̃i anihilassent:ita q̃ solũ i munitionib9 ⁊ castris se inclusissent:sicut de gestis ⁊ exercitijs eiusdẽ andree wayuode q̃ causa breuitatis ad pñs obmitto in priuilegio sibi sup̃ possessio nũ donationib9 ꝓcesso:poterit q̃ voluerit experiri vt fides certi9 possit adhiberi. Dñs papa innocẽti9 quint9 ꝑ suũ legatũ: primo ꝑ reuerẽdissimũ i xp̃o patrẽ dñm Guidonẽ tituli scẽ cecilie ꝓbyteꝝ cardinalẽ de latere missũ:ac deinde plurib9 vicib9 ꝑ nũcios solẽ nes viros,ꝑ liberatiõe dictoꝝ reguloꝝ trãsmissis:⁊ postea ꝑ dñm bartholomeũ sil'r eius nũciũ decretoꝝ doctorẽ pr̃naliter salutari b9 monitis institit apud regẽ: q̃ gẽtẽ suã de regno illo revocaret.

Ad cui⁹istãtiã tãq̃z deuot⁹ꝛ obediẽs fili⁹ipm regnũ:necnõ castra ciuitates:munitiões:ꝛ tras q̃s tenebat ꝑ suos ãbasiatores videlz dñm iohãnẽ electũ wesprimiẽñ.i iure canonico licenciatũ ꝛ alios ad man⁹pape assignauit iure tñ suo i regno sibi cõpetẽti saluo reseruato. Regulos etiã ꝓdictos quos in castro wisſegradiẽñ tenebat liberauit:ꝛ vsq̃z venetias cũ securo ꝓductu honorifice destinauit ad ꝓpria remeãtes. Qui cũ magna letitia ꝑ mare i neapoli trãſfretãtes cũ maxia solẽnitate ꝛ honore sũt recepti ꝛ ad ipox̃ dominia ꝛ pricipat⁹ac ducat⁹restituti:hoc nõ ꝑtermisso q̃ tã luculẽter ꝛ clare rex̃ gestax̃ serie ꝑ distinctiões ãnox̃ ꝛ diex̃ ppediẽtib⁹ interuallis tẽpox̃ disserere nõ potui :qꝛ aliq̃ ꝑ meipz didici ꝛ aliq̃ ꝑ alios fidedignos rerũ notitiã hñtes itellexi:ꝛ sic venia tribuat rite excusanti:cũ sufficiat rerũ gestax̃ serie enarrare.cetera scribẽda vl narrãda:illis relinquo qui plura scũt q̃z hic scripta sũt ỏ gestis ei⁹tã ꝓsperis q̃z aduersis scribere vl tractare.

De requisitiõe venetox̃ sup restituẽdo regno dalmatie.

His itaq̃z gestis ꝛ expeditis ad ꝓpositũ cepte materie de regno dalmatie ꝛ ciuitatũ maritimax̃ ẽ necessario redeũdũ.cũ enĩ rex̃ pricipat⁹tenutas ꝛ dominia regni sui sacre corone subdita vellet ꝓcuare:ꝛ vsurpata ad statũ pristinũ reuocare:iclitũ pricipẽ andreã de angulo ducẽ venetiax̃ ꝑ ambasiatores solẽnes lr̃asq̃z ꝛ nũcios specialles pluries ut zelator pacis req̃siuit ꝛ monuit ad restituẽdũ sibi ꝛ sacre corone:regnũ dalmatie ꝛ ciuitates maritimas in toto occupatũ ꝛ detẽtas. Quequidẽ dux ꝛ dñi venetiax̃ negarũt:ꝛ astruẽtes se opposuerũt ꝛ resistere decreuerũt regie maiestati.

De exercitu regio ꝓtra venetos moto.

Ap quo facto rex cũ suis vicinis ꝓsiliarijs: pricipib⁹: regnicolis:marchiõib⁹:ꝛ ducib⁹ ꝓtra ducẽ venetiarũ q̃z cõitatẽ de tali iniuria grauiter ẽ ꝓquest⁹: ne videret eos idebite ꝛ iniuste ipugnare ad vindicãdũq̃z ꝛ ꝓpugnãdũ iniuriã sibi ꝛ regno illatã cũ valida potẽtia ꝑ recuperãdis iurib⁹ regni sui ꝑ ipos a multo tpe occupatis versus italiã ꝓtra ducẽ venetiax̃ cũ ꝓpria gente sua:necnõ comitib⁹:militib⁹: theutonicis extraneis sibi fauẽtib⁹ꝛ auxiliũ ꝑstãtib⁹quos ꝑcipue theutonicos ideomatis eox̃ ꝓscius multũ diligebat:ꝛ eisdẽ destipẽdijs ac donarijs largiflue ꝓuidebat:ex eoq̃z ad ipsũ libẽter cõfluebãt sibiq̃z fidelia fuitia exhibebãt:ꝑsonaliter ẽ ꝓfect⁹ꝛ ꝑ terras ac tenutas venetox̃ circa castx̃ serawal trãsiẽs Cõijglanũ obtinuit.ꝛ ab hinc ad ciuitatẽ Teruisij veniẽs ipsã obsedit:castra et terras suax̃ tenutax̃ ſpecialit Asulũ cũ rotkauernis vbi ẽ albatia crispiniacũ kewerd:gorgoniã ꝛ forgoniã ac alias q̃zplures expugnãdo ꝛ gẽtes in eisdẽ collocãdo:ꝛ sic in hũgariã dimisso.ibi strẽnuo milite thoma fratre venerabilis fratris dñi niconi archiepi strigoniẽñ.,p capitaneo gentis sue armiger est reuersus.

De obsidione castri castelfranck vocati.

Ostea vo magnificũ et potẽtẽ vix nicolaũ konth ꝑdictũ tũc regni hũgarie palatinũ ad ptes illas trãsmisit. Qui castrũ castelfranck ducis ꝛ venetox̃ cũ magno exercitu obsedit.ꝛ ꝓtinuatis ibidẽ plurib⁹dieb⁹:qꝛ castx̃ bñ fortificatũ ꝛ gẽtib⁹armatis munitũ erat nil ꝓficiẽs i hũgariã ẽ reuersus:ibidẽ dicto thoma milite remanẽte.qui q̃dẽ thomas miles ꝛ gẽtes dñi regis:ꝓmo añ portã ciuitatis teruisine ꝛ scõa vice i cãpo ꝓpe eãdẽ cũ gẽtib⁹armigeris venetox̃ bellũ et ꝓgressũ habuerũt eis deuictis ꝛ mltis captiuatis. Itẽ tcia vice circa fluuiũ brẽtha nouigale ꝓtra theutonicos ꝛ stipẽdiarios venetox̃ trãspassato flumie sup equos cũ magno piculo ꝓpter flumis ꝓfunditatẽ:de mane subito irruẽtes eosdẽ stipẽdiarios deuicerũt ꝛ captiuos deduxerũt.quos scõz morẽ stipẽdiarioꝝ equis ꝛ armis receptis libere abire pmiserũt. In quo flumie paul⁹german⁹:iohãnis filij cheel miles cũ q̃busdã alijs hũgaris sũt submersi. Quo q̃dẽ thoma ꝑ regẽ reuocato ꝛ bñdicto filio hem milite illic trãsmisso eidẽ surrogato:idẽ bñdict⁹miles supueniẽs plurima bella ꝓtra gẽtes venetox̃ ꝓtinuauit ꝛ eas supauit. Itex̃ aũt dict⁹ thomas illic ẽ trãsmissus:ꝛ viriliter ac potẽter castra ꝛ terras aquisitas sub dominio regis ꝓseruauit tãdiu donec expugnata ꝛ recupata ciuitate iadrensi:q̃ ꝑ strẽnuũ milite elderboh noie theutonicũ cũ gentib⁹dñi regis q̃dã nocte muros ciuitatis ascẽdendo ꝑ pugnã maximã cũ gentib⁹ venetox̃ armigeris theutonicis ꝛ gallicis durissime cõmissã: vbi idẽ miles letaliter extitit vulnerat⁹ ex quo vulnere vitã finiuit tpalẽ:comite venetox̃ seu capitaneo i eadẽ ꝓstituto cũ suis gẽtib⁹deuictis ꝛ fugatis:capta fuit ꝛ expugnata et in partib⁹maritimis i dalmatia regia ptãs firmata extitit. Cui⁹regni dalmacie ꝛ ciuitatũ pleno regimine ꝓsecuto:rex nolẽs vlteri⁹occupata de tenutis venetox̃ ꝓseruare:castra ꝛ tenutas q̃s tenebat ipsis restituit gentes suas reuocãdo ꝛ ipsis in pace dimittẽdo:sub pacto iuramẽti ꝑ ducẽ ꝛ ꝓsiliarios venetox̃ q̃ neminẽ i terris eis

p regē restitutis offenderēt ꝓ fidelitate regis vl' punirēt. Sz tñ po
stea ipi veneti milites ptātes ⁊ potiores terraꝝ ipaꝝ spāl'r vo ꝺ co
neglano decapitauerūt ⁊ trucidauerūt iuramēto ꝑdicto violato
ac bona eorūdē ꝯfiscauerūt i displicētiā regie maiestatis. Prete
rea durāte guerra iter eos ⁊ dñz regē: ducē eoꝝ noīe marinū i pa
latio ducali venetijs cū plurib⁹ suis ꝯsiliarijs de adhesiōe regis i
culpātes suspēderūt: ⁊ q̄zpl'es etiā teruisinos ꝓpt suspitionē iterfe
cerūt ⁊ i exiliū effugauerūt. Post restitutionē aūt ipaꝝ traꝝ ciui/
tas teruisina demū ꝑ tractat⁹ ad man⁹ lepoldi ducis austrie cogna
ti eiusdē regis se tradidit ⁊ subiecit. Cui⁹ dñiuz ipe dux lepoldus
appēdens ꝑ certa tpa optinēdo: tādē sil'r ꝑtractat⁹ frācisco ꝺ car
raria dño paduano assignauit sub certis gētē suā de eadē reuocā
do.

De exercitu ꝯtra lithwanos.

Eteꝝ: ꝯtra lithwanos xp̄ianis ⁊ maxīe regno suo ruscie
insultātes ꝑsonaliter cū exercitu copioso et militia sua
ꝓpria nec nō alijs natiōib⁹ ad eū ꝯfluētib⁹ ꝓficiscēs ter
ris ipoꝝ seu tenutis i magna ꝑte deuastatis: duce eoꝝ
capto ꝫ incōtinēti sibi ꝓmissionē de fidelitate ⁊ obedi
entia faciēte liberato: feliciter ad hungariā est reuersus.

De exercitu ad ruteniam.

Postea bina vice cū valida gēte sua etiā extranea ad re
gnū ruscie sacre corone hūgarie subiectū ꝓ defensiōe
eiusdē regni ꝯtra lithwanos ē ꝓfect⁹. ⁊ fugatis hostib⁹
ac fret⁹ victoria: potētes viros petrū banū primo nec
nō venerabilē in xp̄o patrē dñm emericū ep̄m agrieñ.
ac georgiū zudar ꝯsequēter frēs suos: ⁊ post hec emericū bebek
ac post eū iohannē de capol ad regēdū ip̄m regnū wayuodas seu
capitaneos p̄fecit. qui regnū p̄dictū bñ ⁊ laudabiliter defensātes
sub titulo scē corone ⁊ regimine eiusdē dñi regis ꝯseruauerūt.

De exercitu in subsidiū dñi pape trina vice destinato.

Item ad īstātiā sūmoꝝ pōtificū romanoꝝ īnocētij: gre
gorij: ⁊ vrbani quīti btē memorie: p̄ma vice niconē fi
liū laczk q̄ mltas ciuitates oppida ⁊ castella ad obediē
tiā sacre romāe eccl'ie reduxit ac etiā rebellātes expu/
gnauit ad man⁹ dñi egidij cardinal' apl'ice sedis legati
assignādo: ⁊ p⁹ eū simonē filiū mauritij q̄ nihil ꝓfecit ⁊ ꝓpter hoc
displicētiā regie maiestatis incurrit: subsequenter etiā eundē pe/
trū banū tpe domini vrbani pape in defensione ciuitatis bono/
niensis ꝯtra barnabonē ⁊ galiaciū dños mediolaneñ: eandem ci/
uitatē īpugnātes destinauit: ⁊ idē petr⁹ ban⁹ ciuitatē eādē ꝓ dño
papa retinuit ⁊ ꝺfēsauit ⁊ cū honore ad regnū hūgarie remeauit.

De exercitu in subsidiū ducis austrie destinato.

Postmodū aūt i subsidiū antiq̄ albti ducis austrie pauluz
filiū laczk ad obsidēdū ciuitatē turegū cū magno exerci/
tu destinauit: quā ꝑ longā obsidionē obtinuit ⁊ dñio eius
dem ducis subiugauit.

De exercitu in partes bozne ⁊ de amissione duplicis sigilli dñi regis.

Itē ad terrā bozne sil'r regie corone subiectā ad ꝯterēdā ꝓ
teruiā quorūdā rebellātiū magnificū viꝝ niconē kōth pala
tinū regni sui: ⁊ venerabilez i xp̄o p̄rez dñm nicomē archi/
ep̄m strigonieñ. cū quibusdā alijs baronib⁹ ⁊ militib⁹ regni sui cū
magno exercitu destinauit. Qui itrātes castrū zrebnck obsiderūt
ꝫ mīme cape potuerūt ac cū magno dāno ꝑsonaꝝ ⁊ reꝝ discesserūt
In quo quidē exercitu q̄dā nocte de tētorio eiusdē dñi archiep̄i
cācellarij sigillū dñi regis duplex autēticū ꝑ quosdā filios belial
furtiue ē subtractū: ⁊ post aliquot tp̄s ꝑ ip̄os fures i biztricia cui/
dā aurifabro vēditū ⁊ ꝯfractū sic veraciter ē cōptū: de quo tñ fa/
cto ex fortuito euētu accidēte rex mīme curauit: aliud sigillū au/
tēticū p̄parari faciēdo ⁊ eidē dño archiep̄o cācellario assignando
sub quo sigillo oīa p̄uilegia seu lr̄as cū alio sigillo depdito ema/
natas ꝯfirmauit.

De exercitu regis i bulgariā.

Post hec regnū bulgarie sacre corone hūgarie subiectuz
cū magua potētia ītrauit: ⁊ bodon ciuitatē capiēs regnuz
sibi subiugauit: p̄ncipē ip̄i⁹ noīe strachmeꝝ q̄ se impatorē
bulgarie noīabat capiēs ⁊ i hūgariā trāsmittēs ꝑ aliq̄ tpa i castro
ep̄at⁹ zagrabieñ. gomnech vocato sub custodia decent ⁊ honeste
ꝯseruatū in budoniū ad regēdū ip̄z regnū sub noīe ⁊ titulo sue ma
iestatis sub certis pactis ⁊ seruicijs cū gaudio remisit. sic tādē etiaz
idē p̄nceps fidelitatē ⁊ obediētiā repromissaz sue maiestati obser
uauit.

De exercitu regis ꝯtra karolū impatorē.

Itē ꝯtra clarissimū principē dñm karolū impatorē ꝓ qui/
busdā displicētijs rex ꝑsonaliter cū magno exercitu ⁊ po/
tētia versus metas morauie ꝓcessit: ac ip̄m dñm impato
rē ꝑ suas lr̄as diffidauit: ⁊ oppidū Trinchiniū intrauit: ⁊ exercit⁹
circūq̄qz in cāpo ⁊ pratis resedit. Interī vo diu donec cū suo ex/
ercitu se mouere morauiā inuasurus: dux sidniceñ. cū certis ba/
ronib⁹ ⁊ militib⁹ ex ꝑte impatoris ad tractādū de pace in trinthi

niũ supuenit: treuga firmata ad ꝓcludendũ de pace nicon konth palatin⁹: stephan⁹ bebeck iudex curie cũ certis militib⁹ in brodã ad unpatorẽ vbi cũ magno exercitu ⁊ multis militib⁹ se collegerat sũt trãsmissi: ⁊ interim exercitu regis dispso sine ꝓclusione pacis reuertunt.

De exercitu in morauiã.

Postea etiã dñm ladislaũ ducẽ apulie ⁊ petrũ banũ cũ gẽte satis valida in morauiã destinauit qui incẽdia ⁊ maxia dãna ibidẽ intulerũt ⁊ ad ꝓpria reuertunt.

Quõ rex lodowicus in regẽ polonie fuit elect⁹ ⁊ coronat⁹.

Tẽ, pcedẽte tpe mortuo casimerio rege polonie auunculo suo cũ ingenti exercitu poloniã intrauit: vbi in regẽ ex iure successorio eiusdẽ auũculi sui extitit feliciter corona⁹.

De exercitu regis in partes transalpinas:

Tẽ ipse rex ꝓsonalit ꝑ bulgariã ptes trãsalpinas sacre corone subiectas ĩuadẽs: ex alia pte vltra terrã siculoꝝ cum valido exercitu ac nobilib⁹ ⁊ siculis ptis trãssiluane trãsmisit nicoẽ wayuodã trãssiluanũ cũ symone filio mauricij ⁊ alijs ex potioribꝫ militib⁹ suis ad vidẽdum ptes trãsalpinas cõtra laijk wayuodã ptiũ ꝓdictarũ regie maiestati rebellantẽ. Qui tũc circa danubiũ cũ magno exercitu ad ipediẽdũ ingressum exercit⁹ dñi regis ex opposito regni bulgarie isidiãdo residebat. Qui quidẽ nicõs wayuoda cũ exercitu ꝓdicto fluuiũ Jlũcza vbi fortalicia ⁊ ꝓpugnacula erãt ꝑ olachos firmata potẽter expugnãdo ptrãsiẽs cũ exercitu ipsi⁹ laijk wayuode copioso: cui⁹ capitane⁹ erat comes dragmer olach⁹ castellan⁹ ei⁹ de domloijska bello intonato ⁊ certamine fortissimo cõmisso victoriã obtinuit: ⁊ ipsũ capitaneũ multis interfectis ĩ fugã ꝓuertit: ꝫ postmodũ incaute vlteri⁹ ꝓcedẽs int indagines ⁊ vepriũ densitates ac passus strictissimos ꝓclusus ꝑ multitudinẽ olachoꝝ de siluis ⁊ mõtib⁹ iuasis: ibidẽ cũ strẽnuo viro petro suo vicewayuoda: necnõ de seu dictowos: ⁊ petro rufo castellano de kykyllewar: petro ⁊ ladislao siculis viris bellicosis ⁊ alijs militib⁹ q̃zplurib⁹ ⁊ nobilib⁹ potioribꝫ extitit interfect⁹ Et cũ gẽtes hũgaroꝝ de ipso exercitu terga vertissent ⁊ se in fugã cõuertissent: ĩ locis lutoꝺ ⁊ paludoꝺ indaginoꝺ ꝓclusi multi ex eis ꝑ olachos occisi extiterũt: ⁊ aliqui cũ magno ꝑiculo ꝓsonaruꝫ ⁊ rerũ dãno euaserũt: ⁊ funus eiusdẽ niconis wayuode cũ magna pugna de manib⁹ olachoꝝ ereptũ ĩ hũgariã attulerũt ad clausturꝫ btẽ vginis ĩ strigonio tumulãdũ. Tandẽ hmõi ifortunio aduersi tatis accidẽte ⁊ fortũa itex ꝓsperãte: nicon de gara bano de macho viro strẽnuo ⁊ bellicoso: ĩ manu potẽti ipm regiũ exercitũ vltra danubiũ ꝓtra insult⁹ bellatoꝝ ⁊ sagittarioꝝ ipsi⁹ layk wayuode velut imbres sagittas emittentiũ olachoꝝ ꝑ nauigia menijs ⁊ fortalicijs firmatũ trãsducẽte: inimici ĩ fugã ꝓuersi velut fumus euanuerũt: ⁊ residui toti⁹ exercit⁹ terrã vsus zewrinũ ĩtrauerũt ⁊ eãdẽ occupauerũt: ⁊ tũc rex ibidez castrũ zewrin prima vice post aliquoꝝ ãnoꝝ curricula castrũ ĩ brasso fortissimũ therch vocatũ circa termios trãsalpinos edificauit gẽte armata brigãcijs ⁊ balestrarijs anglicis custodiã castri munidẽ in ptãte sua reseruauit.

De diuersis regis lodowici expeditionibus ⁊ de pietate ⁊ ceteris virtutibus eiusdem.

Tẽ fere singulis annis uel ĩ quolibz anno mouit exercitũ ꝓtra emulos ⁊ rebelles: ⁊ sepi⁹ ꝓtra rachenos ⁊ moldauos oĩmodã diligẽtiã adhibendo: ⁊ maxie circa regnũ rachie: dñic⁹ fili⁹ Ost ban⁹ de macho cũ zemcre vicebano suo. ⁊ postmodũ nicõs de gara in iuuenili etate ban⁹ ꝓstitut⁹ multũ agilis ⁊ strẽnuus ac ĩ bellis circũspect⁹ labores assiduos ipẽderũt ad ꝓseruãdũ ipm regnũ sub regie ditionis ptãte. Jtẽ ipse rex prudẽs ⁊ largus admodũ fuit: ⁊ bella multa feliciter gessit: mltaqz regno suo recupauit. Qui etiã post bellicã gloriã scia lrarũ clar⁹ fuit: ĩ astronomia auidissime laborauit: ⁊ ꝓpter virtutũ pfectionẽ etiã apud barbaros sũme dilect⁹ nomẽ suũ apud multas natiões exaltauit Hic pi⁹ in religiõe catholica: in paupes munific⁹: iura seruauit ecclesiarũ: ⁊ in ecclesiastica officia plurimũ honorauit.

De his que suo sub regimine acta fuere.

Verũ qr iuxta sapiẽtis assertionẽ bonoꝝ laboꝝ glorioſus ẽ fruct⁹ ⁊ recolẽda mẽoria: q̃ suo tpe ipo ꝓcurãte cũ pietatis studio sũt pacta hic digne nec ĩmerito annectant.

De iudeoꝝ expulsione.

Ipse enĩ iudeos ad fidem catholicã conuertere ⁊ christo lucrari tanq̃z zelatoꝝ salutis desiderans: ⁊ propter obstinatam duriciaz ipsoꝝ iudeoꝝ suum ꝓpositũ ad effectum perducere non valens: omnes iudeos per totũ regnum hungarie licenciauit ⁊ expelli mandauit: bona ⁊ res ipsoꝝ per vsure voraginem cumulatas ut lutũ spernens noluit habere uel occupare: ⁊ sic omues de regno hungarie in austriaz ⁊ bohemiã recesserunt ⁊ dispersi extiterunt.

De ordīe heremitarū ⁊ de trāslatiōe corpis bti pauli ꝑmi here/

Eniqz ordo fratrū heremitarū bti pauli primi he miti. oremite i regno hūgarie florere icepit ⁊ multiplicari. Itē corp⁹ eiusdē bti pauli patris dicti ordinis de venetijs ad hūgariā est trāslatū: ⁊ in claustro heremitarū apud beatū laurentiū ꝑpe budā in vertice montis solēnter depositū: in quo loco ⁊ bti hui⁹ꝑis venerāt merita ⁊ pp'oz laudātū deū cōcurrit frequētia. Primo eni rex karol⁹ bte mēorie pi ipsi⁹ regis trēs ordiuis ꝑdicti introduxit: ⁊ paucos hēbāt ꝙēt⁹ loca: utputa sanctū laurētiū: scām crucē: ⁊ sanctū spm̄: ⁊ sanctū ladislaū i silua de pelisso: ⁊ i alijs locis manebāt laici sub noīe heremitaz vagabūdi.

De constructione claustri in noztre.

Idē rex lodowic⁹ ꝑ ordine ꝑdicto claustrū solēni ope ꝓstruxit in noztre.

De ꝓstructione claustri in leweld.

Iterū aliud claustrū ꝑ ordine fratrū carthusiensiuz in leweld in bokonio edificauit ⁊ sufficiēter dotauit.

De fundatione duarū capellarū.

Itē vnā capellā i aquisgrani: ⁊ aliā i cellis ad beatā virginē pulchro ⁊ miro ope ꝓstruxit sufficienter ⁊ largiter dotauit: ac ꝑciosis vtensilib⁹ ad cultū diuinū: vasis calicib⁹: libris ⁊ ornamētis diuersis: ac calice de puro auro decozanit. Post hec aūt ꝑpter hīalitatē suā ⁊ boni exēpli opationē multos traxit ad deuotiōis studiū ipēdēdū: baronesimilites: nobiles ⁊ quosdā ex ꝑlatis qui loca dicto ordini heremitarū ꝓtulerūt ⁊ claustra cōstruxerūt ⁊ dotauerūt ad laudē dei ⁊ gloriā sci pauli.

De cōuersione chomanoz ad fidem.

Hic etiā gētē chomanoz ritui tartarico inuolutā: apud se dē aplicā deuoti⁹ insistēdo: exēplo btissimi regis stephani quē ad cōponēdū noue fidei fundamentū in regno hūgarie ꝑuidētia diuina elegit: ⁊ qui corda credētiū post aplos spū aliter imbrib⁹ celestib⁹ irrigauit ad laudē nois diuini ut ampliaret religio xp̄iana ad fidē catholicā ꝙerti ꝑcurauit. Cui quidez genti iā in fide xp̄iana erudite frēs de ordine minoz auctozitate eis a sede aplica cōmissa curā aiarū iura pōtificalia ⁊ sacra ecclesiastica aministrāt: ⁊ de die in diē in fide ꝓfortant.

De cōuersione paterinoz in bozna.

Item paterini de bozna qui nimiuz erāt multiplicati ⁊ diuersis errozibus implicati ꝑ dñm pegrinuz epm bozncū. ordinis minoz virū magne deuotionis ⁊ scīe ad fidē rege cōmonēte ꝙertunt ⁊ baptizant.

De baptizatiōe quoz̄ dā sclauoz

Itē sclaui district⁹ de lipna dure ceruicis pp'ls ad fidē erat ꝙersus ⁊ baptizat⁹: cui sacerdotes katholici ꝑ trāslationē bti hieronim doctozis scē mris eccl'ie sacra eccl'iastica mīstrabāt ꝙ nūc ut narrat i apostosiā ⁊ pristinū errozē sūt relapsi ⁊ multo peiozes effecti

Quō moldauia q̄ pri⁹ deserta fuit nouū nicolatū recepit.

Huius etiā tpe: bogdan wayuoda olachoz de maramorosio: coadunatis sibi olachis eius dē district⁹ i terrā moldauie cozone regni hūgarie subiectā: ꝙ a mīto tpe ꝑpter vicinitatē tartaroz habitatoz̄ib⁹ destitutā clādestine recessit ⁊ q̄zuis ꝑ exercitū ipi⁹ regis sepi⁹ ipugnat⁹ extitisset tñ crescēte magna numerositate Olachoz ihabitātiū illā terrā: i regnū ē dilatata: wayuode vo qui p olachos ipsi⁹ regni eligunt se eē vasallos regis hūgarie ꝑfitent: ad hūgariā obligant censū soluere tpe ꝓsueto.

De pestilentia fame ⁊ terremotu.

Itē etiā tpe sui regimīs pestilētie p loca pticularia ⁊ etiā p totū regnū hūgarie ⁊ alijs regnis ꝙicinis viguerūt: ⁊ fames diuersis tpib⁹ ꝑ locustas ⁊ mures spicas frugū ⁊ aliaz segetū corrodētes ꝙualuert: ⁊ plīb⁹ vicib⁹ terremot⁹ ꝑ loca fact⁹ ē magn⁹

De exemptione vdwarnicoz ⁊ alioz cōditionarioz.

Huius etiā tpe multi ex oduranicis ⁊ alijs ꝓditionarijs curie ad diuersas ꝟuitutes astricti sūt exēpti ⁊ in cetū regni nobiliū aggregati: qz i donatiōib⁹ possessionū gratus ad oēs larg⁹ qz ⁊ benign⁹ hēbat: ⁊ ꝑ eo ab oīb⁹ vltramodū diligebat

De consortibus ⁊ liberis regis lodowici.

Ostimo etiā narratione fore dignū q̄ ꝑfat⁹ rex lodowicus duas ꝙiuges habuisse dinoscit: primā videlz ꝑclarā margarethā filiā excellētissimi dñi karoli tūc marchiōis morauie: q̄ postmodū ad ꝑiū fuit sublimat⁹: ⁊ ista sine ꝑle defūcta ē Aliā inclitā dñaz elisabeth filiā stephāi bani ꝓnotati: ex q̄ tres filias generauit: katherinā: mariā ⁊ adiugā. Ipsa aūt katherina in puerili etate morte extitit p̄uēta. Et qz ad regalis ꝓpaginis stirpē clara sūt ꝙnubia exquirēda: succession claris fulgebat nature titulis insignita. Ipsā mariā: clarā augēs ꝓsapiā: illustri principi sigismūdo marchiōi brādēburgēsi i puerili etate vtroqz existente quē de stirpe cesarea p̄ eduxerat impialib⁹ radijs illustrata: cōi/

cato ꝓsilio serenissimarū dñarū reginaꝝ genitricis ac ꝓsortis sua
rū: necnō ꝑlatoꝝ ⁊ baronū regni ꝑcedēte i ternauia pūte impatri
ce mſe ei⁹⁊ suis baronib⁹ de bohemia cū magna solēnitate ⁊ leti/
cia mſimoniali federe despōsauit ⁊ apō se nutriēdū ꝓbauit: qni
nūc ꝓregnāt i regni solio sublimati. Aduiga vo p⁹ morte ꝑis i re
gina polonie extitit coronata: q̄ postmodū ꝑ magnates barones
⁊ nobiles regni polonie potētissimo principi lithuanoꝝ Jagula
noie ad fidē katholicā cōuerso ⁊ cū suis fribus baptizato: extitit
mſimōiali federe copulata. Quē i regē polonie solēnit ꝑ eos co/
ronatū ladislaū noiauerūt: q̄ sil⁹ cū ꝓuge ꝓregnat letāter regno
i eodē. De pace ⁊ trāquillitate diez lodowici regis.

Cum aūt tpib⁹ successiuis idē rex āplissime ptātis cēt ⁊ flo
reret i regni solio: totā suā felicitatē ponēs i deo a quo cū
cta bona, pcedūt: ac suū ꝓcipatū ac regimis curā illi sub
mittēs: nō passiōe ac volūtate cupiēs ꝓcipari: velut custos iu/
sticie exñs: absq; rōne ⁊ lege nihil voluit attētare: q; vigēs indu
stria⁊ regnatiua prudētia virtualit dñaī gubernatiōe regni ſm
rōnē ⁊ legē diligēti⁹ circūspecta. pollēs regimīe naturali nō ifictu
hūano ſ potiꝰ diuio: sui desiderij, ppositū ad hoc inclinauit ut se
quēs scōꝝ regū ꝑdecessoꝝ ⁊ patris sui vestigia i q̄b⁹ ꝑ āpli⁹ ⁊ ꝓfe/
cti⁹ vigebat: zelus fidei ⁊ religio xp̄iana regna sua terras ⁊ subie
ctas sibi natiōes in suis libertatib⁹ ꝓsuetudinib⁹⁊ legib⁹ in bona
pace ⁊ trāquillitate ꝓseruauit: maxie quos in fide dño regenera
uit: ⁊ ab oīb⁹ emuloꝝ insidijs ⁊ i cursib⁹: ꝑcipue aūt paganoꝝ vi/
ctoriosissime defensauit: necnō etiā ecclias regni sui i suis iurib⁹
⁊ libertatib⁹ tenuit ⁊ in tpalib⁹ bonis augmētauit.

De vita regis lodowici contēplatiua.

Considerās aūt ⁊ aduertens regna sua ⁊ dīia vndiq; seu
circūq; q̄eto ⁊ trāquillo statu florere: q̄zuis ex ꝓsuetu
dine ⁊ delectatiōe a puericia solitas venatiōes nimiū fre
quētaret: ad vltimū tñ terrenarū rerū occupationib⁹ q̄s difficile
est absq; peccatis mīstrare: ⁊ curis postpositis ꝓcupiscētiā carna/
lē calcare ac sibi subicere ⁊ diuinis ꝓceptis parere volens: q; oīs
caro fenū ⁊ oīs ꝓcupiscētia ei⁹ tāq; flos feni: ꝓtēplatiuā vitā a tu
multu mītitudinis hoīuz segregat⁹ ut pijs opib⁹ insistere ⁊ oōni
bus vacare studiosi⁹⁊ deuoti⁹ valeret elegit ⁊ i his ꝑseuerādo.

De obitu ⁊ sepultura regis lodowici.

Tandē hāc vitā laboriosaz derelinquēs ⁊ ad vitā ꝑpetuaz
aspirās iuxta illud psalmiste. Mihi aūt adherere deo bo
nū est ponere i dño deo spez meā: vocatiōe diuīa ex hoc mundo
migrauit. xj. die mēsis septēbris ⁊ paꝝ ante cometa appuit mira/
bilis. Tant⁹ aūt luct⁹ eo mortuo in regno fuit ut oēs q̄si mortem
suā deflerēt. Et sepult⁹ est in vrbe alba regali i capella quā ipe in
latere eccl̄ie btē virginis collegiate ꝓstruxit: ꝟ postea ei⁹ ꝓsoris re
gina elizabeth ipaz dotauit. xvj. eiusdē mēsis die. Anno dñi. M
ccc. lxxxij. Regnauit aūt q̄dragita annis ⁊ mēse vno ⁊ vigitiduo/
bus dieb⁹. Fuit aūt hō ꝓpetētis, pceritatis: oculis elatis: crinib⁹
⁊ barba crispis: sereno vultu: labiosus ⁊ aliq̄ntulū i hūeris curu⁹
⁊ barba crispis: sereno vultu: labiosus ⁊ aliq̄ntulū i hūeris curu⁹

Ad egregiū dñm magistrū stephanū de hafhag iudicis curie
regie, pthonotariū: pfatio mgri iohānis de thwrocz in descriptio
nē miserabilis casus karoli regis cognomēto parui necnō lugu/
bre factū reginarū hungarie feliciter incipit.

Docū dū oīo haberet: alienā nō expetere sortē tpa va
riant: rex obducūt ceca interdū fortūa exit⁹: ⁊ inopi
nato hoīuz spectacula q̄q; fine claudūt: karol⁹ duo
marīa mūdi regna tenēs q̄ totā terrore sui italiā con
cusserat: ,pprijs nō ꝓtēt⁹ finib⁹ felix aiam cū sanguie
fūdēs honore sepulchri postremo spoliat⁹: olētē exa
las tabē inhumat⁹ lōga ꝑ tpa nudo i cespite stetit: ,pchdolor fata
in reges altos dñosq; mūdi sic fulminant: ⁊ habenas principum
bernabos ille ops sic tēperat. Hui⁹ karoli casum miserabilē: dñe
amātissime ut describerē rogatū me effecisti: meis maiorē viri⁹
sarcinā humero meo debili imponis: haud idoneū pulsasti inge/
niū. Magnalia enī regū gesta exiguos autores nō expostulant:
nec alta humili stilo delectaī fama: morem tñ tue gerere optatui
iussioni ⁊ tuis quedā mutua vrbanitas votis: potissime ne apud
te ingratus iudicer: me flectere cogit: nō enī nisi solū tue ut satis/
facerē volūtati temere hec aggredi ausus sum. Nec tñ meo inui
dum interpretē labori deesse spero. Aſ hec inquiēt ꝓsūptio ho/
mini indocto venit ut carmia cōderet: ⁊ pstantes stilo agresti res
verteret: oēm vitā humanā etiā si laudē mereaī odij grā detra/
ctio comitaī: ⁊ lingua maledica etati conditioni ve pcit nulli: cōe
tamē pondus qualecūq; sit micius pmit: ⁊ pena socios habēs in
iuriosa est minus. Huius regis karoli lugubre exitiū quidaz lau
rentius de monach venetus homo aut indoctus: ipsa gestarum
rerū etate cōpendioso pariter ⁊ metrico carmīe pstrinxit. Quē in
magna sui pte secut⁹: maxie ne ex me aliquid facere videar: ea q̄

ipse ꝓtexuit: tū vo illa meis iuuenilib⁹ q̄ ī annis a viris etate parit ꝛ fide plenis: q̄ se illi⁹ piculi, pcellis agitatos aiebāt: rege de ꝑta/cto audiui āpli⁹ pscribere curaui. Legas igit ꝛ discerne: exalta vl' depme: ꝛ qui hoiez ignarū ifueta angariare pſūpſisti sarcina: ipse laudis ul' vitupij q̄cq̄d referre videbor ꝓticeps esto. De aūt ut ꝛ plāctuosū hui⁹ karoli' regis vite exitū: ꝛ reginarū hūgarie flebi/le factū: alti⁹ ordinare ꝛ lōgis animū saciare ḡrelis ve mutatis in aue altissim⁹ iuuet: supplex oro. Sequit exordiū narratiōis Et primo de coronatione regine Marie ꝛ de odio subsecuto.

Rex lodowicus ima sui reguminis pagens: inops stirpis virilis duas liquit natas. Quaꝝ altera in ordine genitu re senior maria denoiata: nōdū thoro matura: puero ipubi sigismūdo marchioni brādenburgēsi filio karoli romani cesaris ꝛ regis bohemie: genitore a'huc ī humanis agēte tali pacto: vt dū virgo nubiles veniret ad annos nuptias simul ꝛ desponso regē faceret matrimoniali federe irretita est. Uniuersis regni nobilib⁹ hec ꝺditio placuit. ferebāt enī illoꝝ añ oc'os recētia merita p̄is. mltos siquidē tugurio de agresti ad sūmū culmē sublimauerat: alios ecclesiasticis alios secularibus dignitatib⁹ adornās. nobilesq̄z curiales ad diuersa regalis dom⁹ seruitia ꝺditionaliter illaqueatos ab omni ꝺditiōis vīncu/lo soluēs: eadē q̄ meri nobiles fūgebant ditauit libertate. Quid plura regnū in pace fuauit: ꝛ hūgaros ampli⁹ q̄z antea gentibus externis tremendos: amplāq̄z illoꝝ famā hincinde diffusā sidera tāgere fecit: necdū vita functi principis in pp'o accepti beneficij amor tepuerat: oīs vulgus ꝓcordi aio hāc vginē regem appellat: femineū hoc celebri sexū noīe illustrāt: illā alto parētis in solio locantes sacro vgincū caput diademate coronāt. Erat huic puelle mater supstes noīe elisabeth mulier sagax ꝛ ingeniosa: discretiōis q̄z haud parue: hec ī principatu ꝛ regimine vices filie maturitate feminea gerebat. Erat ꝛ nicōs de gara vir in regno spectatissim⁹ sāguine ac auri pariterq̄z ꝛ agri possessiōe nobilis: quē rex Lodowic⁹ sibi subiectū apice honoris palatinat⁹ regni sui sublimauerat Hic acceptoꝝ nōdū oblit⁹ beneficioꝝ: se totū q̄ poterat arte pietatis imagine q̄dā regine obsequijs dedicarat. hanc suis dirigebat ꝓsilijs. Tu inquit hui⁹ regni moderaris habenas. tu regina hūgaroꝝ ꝓceres tuos de te curare nihil an nō cōspicis? illi banatū ilti comitatū aufer: ne elatiōe ducti ꝓtra te calcitrēt: tua his qui tuo lateri assistūt bñficia sparge: obliquis ī te oc'is respiciūt: abditas eos tibi ꝓflare īsidias ꝛ reginale spernere sceptꝝ suspicor. defūcti ingētia regis qui recordet merita p̄ter me ē nullus. Sexū vbi facilē ꝛ sibi credentē ad sua vota ꝓduxit: extorta licētia ad libitū regi nale exercet sceptꝝ. regina sugestiōis corrupta vicio tectū defert in ꝓceres odiū: ꝛ iura patrie labefactat. Qō dū primores regni sensere: paritate cōfusa crudelis discordia surgit: met⁹ malignas barones in ptes diuidit: plebs scindit oīs: totis regnū viribus lanit: rebelliq̄z terras marte excolūt: ꝛ vginale dedignant sceptrū:

Nicola gara

vtqz diademate puellare caput ſpolient modũ queritant. Non
tñ vniuerſis id facinꝰ regnicolis cordi erat: ꝑs quedã hoc ſcelere
intumuerat. Zagrabien. ꝓſul paulus ꝛ iſte italicꝰ ꝙ regẽ lodowicũ
ipſa dignitate inſignitꝰ tantũ omnibꝰ paratior ad nephas: ſtepha/
nus ꝛ andreas filij laczk de debregezth: ipſe videlicet ſtephanus
wayuoda trãſſiluanꝰ: alter ſtephanꝰ de ſymõthornija: iohãnes de
horwathi banꝰ ꝛ iohãnes prior aurane: nullus tamen ex his erat
qui ꝓtacti regis lodowici beneficia ꝓſecutꝰ nõ fuiſſet. Nam ꝓfa/
tũ ſtephanũ filiũ laczk ampla caſtrorũ chakthornia ꝛ ztrego poſ/
ſeſſione dotauerat: preſcriptoqz in regno ſpectãtioris titulo offi/
cij exaltauerat. dictũ quoqz iohannẽ de horwathi infime cõditio
nis nobilẽ extollẽs apicem dignitatis ad altũ banatus regni dal/
macie cleuans: ſua noſatiſſimos fecerat in aula. Et quid iter cete
ros de priore aurane dicendũ eſt: quẽ idez rex tugurio in humili
popularibuſqz partim ĩ tenebris iacẽtẽ ſuſtulit: tãtoqz honori di
gnũ fore arbitratꝰ: humilẽ natura quẽ iacere ꝓcipiebat: virũ ꝓſti
tuit potentẽ. Mi cõceptũ euomuere virꝰ ꝙ qd ẽſi tota hũgaria in/
fecta eſt: nã cũ ad tantas peragẽdas res ſe haud idoneos cernũt:
querũt ſocios ꝛ aditos crebris fatigãt ꝓſuaſionibꝰ: deſinũtqz ſua
dere minime donec inuẽtos ipoꝛ flectere faciunt votis. Inquie
bãt enĩ. Quid mẽtis iopes deliramꝰ: qd cogitamꝰ: quouſqz femi
neũ facile ꝛ ꝓnũ ad irã ferem̃ iperiũ: ũra ei ſuntia ſordent: torno
nos aſpectu intueꝛ. nſi quẽ quondã pij regis ĩ ſuitijs ſanguinẽ fu
dimꝰ: ẽntaqz diſcrimina ẽntos ve labores dũ rex lodowicꝰ natio
nes ꝓterebat nſo gladio pegrinas ptulimꝰ: oblita: de nſris quibꝰ
quondã eramꝰ ſublimati honoribꝰ nos alienos facere ſatagit: re/
gina q̃ priꝰ patebat nobis: nr̃m ad introitũ ianuã recludere facit.
pterqz palatinũ garenſẽ placet ei nemo: ꝛ ut nr̃m furore repẽs ſe/
xus cruorẽ ſimul ꝛ aĩaz nõ effũdat: grauiterqz cruẽtis acquiſitas
opes ſudoribꝰ in ſpolia vertat: remediũ adhibẽdũ eſt.

De electione regis karoli cognomento parui et de nuncio ad illum miſſo.

Cum igit ſe chooꝛtẽ ad nõ modicã adunatos ꝓſpiciũt:
ꝓpoſitas aĩoſi rꝰ res agrediũt: ꝛ crebris vicibꝰ ꝓcuriẽ/
tes, ꝓ rege karolo cognomine paruo in apuliã mittere
deliberãt. Iſte karolꝰ ꝛ nata lodowici regiſ maria vnꝰ
erãt ſãguinis. Nã ipm karolũ quõdã dñs andreas ſici
lie rex: frater quõdã dñi lodowici regis carnalis genuerat: ꝛ hũc
qdẽ karolũ velut alta regũ hũgarie de ꝓpia oꝛtũ cũcti qbꝰ hec
res placebat ipſoꝝ regimini dignũ iudicabãt. Mari tãdẽ voto ꝓ
ſulẽ zagrabien. ut ſiciliã regẽqz karolũ piter adiret rogatũ effece
rũt: nõ mittiſ ꝑcibꝰ pulſatꝰ flectiꝛ nõ lõge ſarcina vie tedatꝰ cui hoc
nephas ꝓ ceteris cordi erat. annuit ſeqz tanti ſceleris pluſqz dici
põt hilarẽ factorẽ obtulit. Ne aũt nõdũ peractaꝝ notareꝛ ſeries
reꝝ: repheſiqz ſceleris auctores reginaꝝ debita ꝓnẽti, puiſiõe ſu/
is fruſtarenꝛ votis: palliatis, ꝓcedũt in timitibꝰ: ꝛ ceco oĩa vela/
mine ꝓtegũt: ꝑfatũqz epm lumina ſcoꝝ apl'oꝝ ſimul ꝛ curiã roma/
nã voto captũ viſitare dimulgãt: nec adhuc rex femineꝰ paterno
in ſolio duos per annos ſederat. Cum preſul ipſe vie neceſſarijs
preparatis terra ac mari pergit: ſecundaqz comitatꝰ fortuna vbi
tũc ipſe rex demorabaꝛ incolumis neapolitanã ad vrbẽ venit: et
hoſpitio capto mora adhibita nulla: nec laſſis tantũ poſt laboreꝝ
mẽbris quieti datis: placebat enĩ ſibi ꝓterqz rem inceptã ad finẽ
deducere nihil: ſolis ſuis ſuorũqz ornatibꝰ veſtiũ rectificatis ꝓci
tus, ꝓperat ad regem. Quẽ cũ adiſt depreſſa eũ vt eſt moris itali
coꝝ genuũ veneraꝛ curuatiõe: deinde magna inquit ſalus ſacre
ſit regie maieſtati: quã prelati: barones: ,pceresqz regni hũgarie
vniuerſi: poſt ipſoꝝ fidelitatũqz eorũ humilẽ recõmendationem
veſtre ſerenitati me dicere mãdarunt. ſimul ꝛ litteras multis mu
nitas ſigillis offert. repẽtina ꝺ nouitate rex ſtupet. paululũqz ocu
lis in pauimẽtũ defixis inſperatũ q̃ ſors attulerit ſibi nũciũ mira/
bũdus cogitat. Rurſuſqz luminibꝰ in preſulẽ eleuatis: cũ illũ hila
ri vultu ſibi aſtantẽ reſpicit: nil eundẽ mali portaſſe arbitraꝛ. moꝝ
qz oblatã in ſalutãtes ſalutẽ reddidit. ꝛ ut ſolus teſtibus remotis
portataꝝ experiaꝛ ſeriẽ rerũ ꝑter nunciũ oẽs de aula exire iubet:
ſtraſqz apperit. dũ in illis ſolũ epm in legatiõe ꝓfiſũ: vtqz ei in di/
ctis fides adhibeaꝛ ſe rogatũ cõperit: vtriſqz ſeſſiõe penes ſeſe re
cepta ut nũciꝰ vtaꝛ nũciatis rex expetit. Antiſtes igit antedictꝰ ad
regẽ karolũ ita verba fecit. Magnanime princeps tuoꝝ grata re
miniſcentia, ꝓgenitoꝝ apud nos nõdũ ingratã abolita ꝙ oblitio
nẽ nr̃os ad te dirigere recurſus nos animant. Te alto regum hũ
garie de ſanguine ducere originẽ: ꝛ ꝑter te noſtri ſceptra regni cõ
petere ſcimꝰ nemini. es nr̃oꝝ virilis dinoꝝ, ꝓpago regum. effrenã
gentem femineũ nequit regere imperiũ. leuis ſexus ẽs ſuſcitauit
guerras cõponere neſcit. illã quã quõdã grata vbertate pollentẽ
vidiſti hungariã ſeuo ſtat marte lacerata. atris concuſſe flammis

edes nigras redacte ī faces flebilia vestigia mōstrāt. dñoꝝ cedes agros steriles cruētat. plebs mālignas scissa ī ptes totis regni in viscera virib⁹ seuit: seqꝫ oēs itestina rabie regnicole rodūt. quid īquā: ignipedes veluti fetātis equi spreta leuitate vectoris p de/nia sparsi orbē quōdā īpleuerāt fauillis: sic grauib⁹ regnū pestib⁹ vndiqꝫ īpleuere. Fractū igit vt cōponeres regnū: discordes vni res duces: regnicolasqꝫ hūiles trāquilla pacis amenitate gaude re faceres: nr̄osqꝫ subires quos dirigere nequim⁹ labores: et rex dñsqꝫ nr̄ effici nō recusares te vocam⁹: tibi iure debet regnū: tibi nos eternā iugo fidelitatis bona fide subicim⁹ vt illos tui quos amauere parētes ⁊ tu amato. Tu itaqꝫ serenitas veniat: nos quo qꝫ illud qō viatici ⁊ ad res cōponēdas necessariū erit fideliter ef ficiem⁹. Si etenī piudiciū sororis quā vt nosti solio venerati su/mus paterno tue maiestatis morderet ꝓsciaꝫ: pter solitū ⁊ illā sub limauimus: nec dato oneri feminea sufficit sagacitas. maturi etiā etas viri tāto sub pōdere sudat. Hūgarie pplus antiquo exposcē te flagitio vndiqꝫ medios iter hostes posit⁹ē. Odijs pterea ītrin secis potētis ad instar pelagi fluctuat: ⁊ ut peregrinis ab insultib⁹ tueat marē expostulat. Adꝫ tāti habenas regni vgo tēperet ar/dua res ē reb⁹ī talib⁹ magnanimi man⁹ viri interdū nutare vidēt Quid ampli⁹ disserā: tibi ⁊ illi moderamine adhibito sufficiet. la/tū enī ē regnū hūgarie. Recepta hac oꝛoe karol⁹ subticuit ⁊ medi tabūd⁹ relationē distulit: remissoqꝫ ad hospitiū epo intra se noue rei euētū vtit. Cū igit diuti⁹ cogitatiōe vacat: dira culminis hūga rici ambitiōe capit: ⁊ mētē acre duellū pmit: ratioqꝫ supat: ī regni cupidine victa cadit. nec differt: reginā in penetralibus manētē agredit: ⁊ ei sui morbū animi ī hec vba pādit. Insperata mihi no/uitas oblata ē: hūgarie vocor ad regimē. Charissima piunx ire cō munēqꝫ natū ducere: ⁊ dispositis reb⁹ sibi diadema dare ac regi/mē cedere: ⁊ rursus italiā petere decreui. Duros hac tēpestate la bores ptulim⁹: ne dū aūt ex illis respirassem⁹: vex grauiora mina tur. Seuerina dom⁹ nobis inimica ē: ⁊ grauis sūmi pōtificis ī nos ira fulminat: gallorūqꝫ pplus liuore tumid⁹ vt vitā pariter nobis ⁊ agri auferat possessionē armatā aptat manū ⁊ illā q̄ ītrinsec⁹ nos angit pauperiē ipe tacco. Nr̄os si superi ad vota euēt⁹ pduxerint ⁊ regni hūgarie habenas attigero: hūgaricis defectū virib⁹ sup/plebim⁹. at tui sniaꝫ animi q̄ztū tibi ipsa res placeat mihi dicito. In vbis mariti tristis regina equoris silitudine palluit turbataqꝫ

ac si illi⁹ mens maloꝝ pfaga illā stimularet nō tenuit lachrymas. mesta suspirijs ītermixta voce ad regē sic locuta ē. Discordē do/lis odijsqꝫ pfanis grauidā rex pissime dimittē hūgariā isidias ⁊ vt vocātiū te ps tibi inimica sit suspicor. pfidiā gentis hui⁹ noui/m⁹. Heu pp̄o pollicita adulterāti pcor ne te submittas. Res no/bis ptrarias oipotēs ille ab alto: ottonē bauarie qui pricipē mlto milite fidentē ⁊ ausoniā armis virisqꝫ calcātē: ac populis ⁊ opib⁹ supbū: te regno ⁊ aīa spoliare volētē sine marte strauit: varioqꝫ innumeris nr̄os cladib⁹ hostes dispsit: vltro miserebit. viāqꝫ da bit vñ duros vicēdo labores tolerabim⁹. Regine pcib⁹ rex haud mor⁹: quē estuās medullatim intestina ambitio succēderat: ptē/dēsqꝫ in semetipm femineis inquit disuasionib⁹ alterā q̄ mihi spō te venit fortunā nō spernā: nec hūgarico natū culmine destituaꝫ Regū enī fama latū p orbē volat: ⁊ me vltro quā fata offerebāt sortē querule piugis lachrymis liquisse decet. Accersito igit epo se vocantū offert votis: vtqꝫ ad reginā regia nō deferat volūtas vehemēter obseruare pcepit.

De fletib⁹ ⁊ q̄relis ꝓsortis karoli regis ī hūgariā veniētis.

Tempus erat quo redolētiū varijs floꝝ depictos colo rib⁹ quos seua aboleuerat pruina cespites tra nouos germinauerat ruptoqꝫ dire hiemis silētio: philomena insomnē ducēs noctē ⁊ vēturā dulci modulamine esta tē ꝓpinq̄re nūciās: ceteras in rubēti aurora cū dormiē tiū oculi suauitate capiunt sōni: ut sibi rigidi roris de austeritate euasisse ꝓgratularēt sonoꝛosa voce auiculas extitabat. Quo etiā ver posteros suoꝝ graduū ꝓpinq̄t ad limites: ⁊ īpetuosis boꝛee flatib⁹ interdictis fluctuātes equoris vndas pace trāquilla adu/nauerat: ac tutū remigātib⁹ salubreqꝫ iter pollicebat. Cū rex ka/rolus res ad viā necessarias disponere pariterqꝫ ⁊ naues onerari iussit ⁊ simul vestigia ad vrbē flectit: hūc regina filiūqꝫ secū dū trā sire videt lachrymas q̄s vsqꝫ fuderat vertit in irā: p̄cibusqꝫ reli/ctis amēs timbree vgimis ad īstar: altis vix clamoꝛib⁹ insequit: ⁊ ī sue amaritudine aīe supplices man⁹ iūgens ī eū his vbis vsa est. Diuz seuissime patrū cur tecū manifestā ad necē natū trahis: si il lā quā cūcti formidāt nō ptimescis mortē solus: ⁊ si tui nō miseris mei saltē miserere: desolateqꝫ hūc parēti solatia linque: ipsa crini bus sparsis genas seuis lacerabo vnguib⁹: mediā in vrbē ruens gemebūda fletib⁹ altis ppli auxiliū vociferās implorabo: vt meū

velut e faucib⁹ baratri ereptū a te mihi filiū restituant. Tātis rex clamorib⁹ ptmrbat⁹: reginā vt taceret leui iurgio īcrepabat. Que dū nō parcit voci: ille tot⁹ excādescēs in irā repētis sex⁹ nō mode rat impetū: quin illā manib⁹ pulsat ⁊ ab vrbe arceri iubet: salsasqz maris in aḡs nisi taceret eā demergere minat. Illa velut mente capta exinde nimio incēdit furore: totoqz corpe p̄ceps truculētis ad instar apri alta clausi īdagine frugiferos conātis euadere i lu cos estuās oculisqz fauillās ⁊ labia p̄cutiēs ad egressū instat: ⁊ sui cordis p̄ceptas dū nemini habet exprobrare q̄relas dolore torq̄t nimio Rex tādē karol⁹ p̄iugali iusto stimulat⁹ amore: regine tū fle tus tū iurgia viscerib⁹ totis recipit. mēteqz attonit⁹ longo tpe ar chano in pectore v̄ba p̄iugis vertit: ⁊ inter spem ⁊ metū medi⁹ flu ctuat. Cor enī ei⁹ qđ tāto insaniebat furore futuri eē p̄sciū mali co gitabat. ⁊ truci capt⁹ ambitiōe nullis valuit dissuasionib⁹ a ꝓpo sito euelli. Nihilomin⁹ tñ regine succūbēs amori p̄siderat q̄ntos genitrici absentia nati dolores pariat: ⁊ hūc quidē dulci p̄mittit linquere parenti. Regina licet tātis lucret ⁊ eripiat filiū lugubra minibus: erga sortē tamē vicēqz mariti angit: ⁊ merore p̄ nimio di etim assidua lachrymar̄ flumina fundit.

De aduentu regis karoli in zagrabiā.

Inter hec rex karolus cūctis moderata discretiōe sue dom⁹ ⁊ viatici reb⁹ paratis: mestam in penetralib⁹ lu gētē reginā adijt: ⁊ nedū illā ut optabat p̄solaret. vex dū v̄ba illi⁹ ī p̄sentia disseminat mitia: illi veteres renouat dolores: fletusqz fletib⁹ crebris īter mixtos singul tib⁹ addit. Maritali tādem pectore mot⁹ p̄iugis p pte placatis dolorib⁹: natū matri cōmēdat vltimoqz vale nō paruis regine ⁊ suis cū lachrymis dicto ꝓperat ad naues: iā carbasa vētis exposi ta tēdebant. Cū rex karolus reginaqz simul marinū ad lit⁹ vene rūt: ⁊ afiqz ab inuicē separent regina ad regē ita dixit. Noiez irre uocabilē surdūqz ad p̄ces aure: spōte ad īteritū ruētē: p̄ter te ma gis vidi neminē. En trāsibis: ipsa habitū reginalis amict⁹ quo te pñte gliabar deponā: ⁊ vestes nigras viduāda parabo. sp hoiem nouū expectabo qui mortē tuā annūciās pauidas graui nouitate meas aures vulneret: ⁊ tuas mestis v̄bes rumorib⁹ īpleat simul ⁊ his dictis lōga suspiria īmo de pectore eduxit. Rex quoqz p̄scē sis nauib⁹ italicis sui regni primis eū comitātib⁹ velis īflatis aqs se credidit: ⁊ optatis vētis spirātib⁹ alta maria sulcat: vbiqz fortu na obsecūdāte quousqz segniense applicuit ad lit⁹. Est enī segnia maritima ciuitas in partib⁹ dalmatie situata: in q̄ ipse rex karolus ꝓdecēti hospitio accept⁹ est. Segniēses etenī ciues italico de prī cipe letabant: nam ipsi italica potius q̄z veteri patrie lingua gar riūt vsqz in hunc diem. Idē rex karolus se vocantibus sceleris auctoribus qui illū in multa fortiqz militū manu expectabāt con iunct⁹ est: in eadē ciuitate vt artus maris nauigatiōe lassati recre amine potirent parua mora adhibita. Optate enī rei vt citi⁹ cul mē adipisceret auidus princeps festinabat. Ab illic igit suor̄ mo uens agmina: alpiū p̄scensus asperitate minime tardat⁹: ad ciuita tē zagrabiēsem venit. vbi illū eiusdē ciuitatis epūs in multar̄ afflu entia rex grata hospitalitate receptū fouit. ℔Placuit igit regi ka rolo īterim donec sui hūgariā p omnē fama diffunderet: ciuitate in eadem spectare. suas suorūqz preterea aures q̄ntū plebi eius placeat aduentus vt audiret vndiqz laxat: ⁊ ambages vt suasio nib⁹ regem femineū erga pplm̄ spretū redderent cūctas regni ad partes mittit. Altos insup quos psuasio corrūpe nequibat regni colas auro ⁊ munerib⁹ subordinatos corruptiōis vitio inficiebat Alios pollicitis: velut quōdā orphe⁹ vocis qui dulcedine ā alia simul ⁊ arbores mouisse fert: paucis fidelib⁹ simulata fronte fide in pristina erga partē regine remanētib⁹: oneratos ad se trahebat Humiles quoqz quid facerēt nisi vt faueāt nobiles: colla quorū regi karolo adherētes dñi graui mole p̄mebāt.

De nuptijs marchionis Sigismūdi ⁊ de in troitu karoli in budēsi. ciuitatem.

Cum hec erga karolum regem aguntur: cesareus na tus rumoribus nouitatum propulsatus: fide pariter et thoro prius condictas nuptias firmauit. Dic enī re ge lodowico superstite: vt in futurū regnaturus hun garico informaret ideomate: simulqz ⁊ mores homi nū acciperet: per parentes domo imperiali regine in aulā trāslat⁹ erat. Ne igitur insidijs aduenientis tyranni p̄nexiqz illi furia po puli circūueniret: deserta p̄iuge patrios ad fines fugit. Nar̄ nu ptiar̄ dū fama ad karolū delata est: spem ei⁹ res secūdas aspicien tem magna in parte minuit. Cesarem enī nati p̄iuditio excitari er in suas res vim ⁊ arma inferre cogitabat. Nec reginas callida ka roli latebant machinamenta. Quapropter nouarū velut insciē rerum nunciū ad eum mittunt: ⁊ vtrum hospes an hostis veni

at scisciteñ. Ille pectoreũ nephas falsa grate pietatis imagie velare conatꝰ nũcio ita respõdit. Illas q̃s quondã obgemtoris nr̃i nequiter perempti amorẽ rex lodowicꝰ: cuiꝰ merita nr̃is sp vigilãt i visceribꝰ: i amplo cẽsu viribusqz magnis exegit penas: haud ingrato aio reminiscimur. Stumulo ꝓterea charitatis fraterne et dilectiõis intime quã erga sororẽ nr̃az pleno clemẽtie pectore gerimꝰ ad id pũgimur: ut regnũ eiꝰ guerra fractũ sicut ad nos delatũ ẽ: vt cõponeremꝰ: discordes regni nobiles vniremꝰ: ⁊ pacatã plebẽ sorori redderemꝰ: nr̃i aduẽtꝰ causa hec ẽ. Iste reginaz nũcius karoli spem ꝑpter nuptias Sigismũdi collapsam reedificauit. Nã ĩtimata arbitratꝰ reginas credere: ⁊ occasione ficta quã se gloriabaꝫ adinuenisse motꝰ: iter ꝓcitũ versus budã vertit. Regine aũt licet regia intimata nõ credãt vera tñ eẽ fronte velata testibꝰ corã se credere similabãt veniẽtẽqz innumeris stipatũ iniquis regnicolis hostẽ cũ vi repellere nõ posse vidẽt: illũ ad facinꝰ optatũ sponte tutiꝰ admittere putãt. Quadã enĩ regine fidutia: q̃ rebꝰ in aduersis humanas iuxta sortes sepe pẽdere solet: capte: vltricẽ sibi fortunã interdũ reuerti cogitabãt. Quare ꝑpinquãti karolo graues deglutientes dolores: in curru deaurato pompaqz ꝑcerũ se comitãtiũ supba: ambe regine occurrunt. eumqz accipiẽtes secũ intra ciuitatẽ veniũt. Et licet ꝑ reginaſ petaꝫ: nõ tñ vt eo ampliꝰ iniquitatem ꝓtegeret: castrũ intrare voluit: sed reꝑhensionis cauens a crimine: omnino donec aptiꝰ ad sui voti cõplementũ sibi tps prebereꝫ a regalibꝰ tectis abstinuit. Cũ igiꝫ hospitiũ subintrassent ⁊ karolus inter reginas medius sederet: senior regina ad regem karolũ ita verba fecit. Charissime fili dulcis est tua humanitas magna gratuitatis pietate referta. q̃ quõdã regis lodowici antiqua tuo defers in pectore beneficia. nec oblitꝰ sãguinis tui regnũ pariter reginãqz ⁊ natos linquens hungaricos tumultꝰ sedare ⁊ nostros leuare labores tantis de terris venisti. Nos tante mercedi ac laudibꝰ altis sufficimꝰ minime: attamen omnipotẽs tibi ꝑ nobis talia penset. Circa hec simul ⁊ tacita suspiria sequũt Ille modesta circũspectiõe intuitu subducto ad regine verba ita respõdit. Parens veneranda: viuax quousqz spiritꝰ nr̃os artꝰ dirigetꝫ: ingentia magnanimi regis lodowici merita semp cordi nostro herebunt. Post hec regine ingrato hospiti valedicto: regalia vnde exierãt intrauerũt ad palatia: abinceps nouas a karolo circa se res geri spectantes.

De ingressu karoli regis in castrũ budense ⁊ de luctu reginaz

Ex karolus: cum vndiqz proceruz caterus se late stipari: garrulãqz gentẽ sibi fauere: ⁊ reginas contumelijs palam afficere conspicit: calliditatis arte quoddã gubernatoris sibi nomen vsurpat: ⁊ nomine sub hoc castrũ regale ingrediť. Pestiferi aũt karoli regis complices: humiles regnicolas simul ⁊ popularis cõditionis plebez masculei nomine regis ludentes: aiebãt. Hoc regnũ affatim sanguine nostro respersum: edes igne late vastatas vidimꝰ: igiť propꝛie non tantũ: publice rei quãtũ nos mouit ꝑfectus: desideriũ in hunc karolũ qui de regũ nostroz prosapia deriuatus est nr̃m deflectere refugiũ: tantarũ rerũ pondus nostris humeris fidem ad vos habentes leuare ꝑsumpsimꝰ: id quod nobis placet ⁊ vobis placere sperantes. Inquãtum aũt tante sarcine sub grauitate deficeremꝰ: illud vestro iuuamine suppleret. Scitis etenĩ res nostras intestinis cladibus fractas: ad quas componendas: ⁊ regnum ab extrinsecis incursibus: ille magis q̃z femina tueri idoneus est. Hec illi affatim dicebãt. Qua ꝑpter plebs ipsa seducta velut sibiipsi congratulãs loquebaꝫ. Quo dum femineo prememur iugo: rex qui femina dicitꝫ periculi est. Hunc karolũ omnipotẽs ab alto nobis dedit: hunc marẽ volumꝰ esse regẽ. His ꝑterua gens latratibus alta vrbis palatia pulsabat: nec minus talibꝰ reginarũ aures ingratis rumoribus inficiebat: quare regine formidine nõ modica attonite cõtremescentes regno pariter ⁊ vita spoliari timebãt. Igiť regina senior eductis ĩmo de pectore suspirijs in hanc vocẽ ꝓrupit. Ma quoniã ingrata reminiscentia erga nos ducitꝫ hungaria: oblita ingentia quondã regis lodowici meritа eiꝰ in natam impia retributione vtiť. Simulqz tum has tuz alias multas post querelas ꝑdeuntibꝰ e luminibꝰ lachrymis pallida ora rigat. Rex vero karolus vulgi fauore superbus: hungaricas habenas auidꝰ inuadit: ⁊ velut pacem facturꝰ sub astu colloquiũ edicens nobiles vniuersos ad castrũ conuocat: portasqz castri latino firmat. Nec abest facũ de suggestioni in plebe locus cum fautoribꝰ regis suadẽtibꝰ: ꝑter paucos fideles totus vulgꝰ corruptus hungarica illi sceptra tradere spopondit: ⁊ ipsi fideles assensere metu. Quam obrem reginas tanto feruẽte discrimine acer nunciꝰ impia iussa deferẽs aggressus est his verbis. De pricipatu in quo hucusqz deo ⁊ nobis volentibꝰ gloziabamini con-

tente estote: amplius pacato animo corone pariter ⁊ regimiui ce
dite. Nolum⁹ ab hinc vt femina nobis imperet. Nec iure debe
tur vobis regnũ femine estis: quas nunquã hungaria preter vos
nomine regio venerata ẽ. Neqꝫ vestra sagacitas ut tanti regni
dirigat habenas sufficit. Nec res virũ decet. Etenim hac tempe
state in gerendis reb⁹ regni arduis quãtum sensus simul ⁊ man⁹
sexus fragilis valeãt temptastis. Hec que dixi omniũ voluntas
est. Utile est igit̃ cõmunitatis cedere voluntati: potissime illi que
in aliud cõuerti nequit. Regine ad hec verba leuitate muliebri
mote sensu pariter ⁊ virib⁹ deficiunt: ⁊ letali saucie formidine ut
nõ cadãt vix se continent. Matre quoqꝫ subticente filia lachry
mas simul ⁊ hec verba fundit. Diadema paternum mihi iure da
tum refutare nolo: attamẽ vestre volũtatis quod est eadem qua
incepistis via agite: cõtradicere eniꝫ tante coorthi nõ feminee ẽ
ptãtis: nec aliud nisi ut me genitricẽqꝫ meã ob merita quondam
genitoris mei si q̃ memoria sunt apud vos digna: seruetis a mor
te: meqꝫ ut hungariã linquens ad expulsum vadã maritũ dimit
te quicq̃ꝫ rogo. Mater v̄o de filie relatione, mĩme contenta nun
cio ita dixit. Fili charissime graui in nos nouitate vteris ꝙ tibi
ita cito ut velles respõderem⁹ defect⁹ muliebris rõnis nõ exigit
vade ⁊ dicito illis qui te ad nos destinarũt. quoniã que tibi com
missa fuere execut⁹ es. karolũ enim regem de cui⁹ reb⁹ agit̃ ⁊ nos
eadẽ seruãt palatia: ad quẽ ea que dicture sum⁹ ꝑsonaliter defere
mus. Recedente nũcio regine ingemit⁹ quos eo presente vix te
nebãt dissoluunt̃: mutuosqꝫ ruẽtes in amplex⁹ in multarũ effusio
ne lachrymarũ fletib⁹ insistunt. Utqꝫ vicissim loquant̃: aut nouas
recentis doloris exprobrent querelas singultibus pectora suffo
cantib⁹ nõ admittunt̃. Nec min⁹ domicelle quas reginale clau
debat atriũ tum gemitib⁹ tum lachrymis insudabãt. Tandẽ mul
tos post merores regina senior subticente filia ita verba fecit. O
viduarũ orphanoꝝqꝫ tutor omnipotẽs: cur tue obliuisceris iu
sticie? quare ab alto ingratũ vindictã differs in predonem? Qui
miserãdas sui sanguinis feminas ut matrẽ ⁊ sororem culmine sa
cro venerandas solijs ab altis depellere ⁊ sceptro iure dato spo
liare festinat pariter. Et his dictis nondũ tersas fluentes e lumi
nibus lachrymas duplicat. Et rursus post multarũ genas inun
dãtiũ flumina lachrymarũ: muliebris furoris sedato impetu na
tam assiduis vacãtem fletib⁹ alloquit̃ ita. Grata mihi inquit filia

iã tuũ perfid⁹ iste predo totis virib⁹ regnũ tenet: ⁊ prospero euẽ
tu tumescens palã diadema poscit: nostrũqꝫ innoxiũ minat̃ fun
dere cruorem. Ne igit̃ vulgus nouo lusus principe repenti con
cit⁹ ira semel ad regalia tecta ruat: ⁊ nos alterno madefacte san
guine simul regno vitaqꝫ spoliemur: res metu plenas linquen
tes venientib⁹ poti⁹ cedam⁹ malis. Hungarici enim furor vulgi
spumantis apri rabiem ac potentẽ pelagi seuiciã interdũ trãscen
dere solet: nec honor neqꝫ sex⁹ maiestatisqꝫ uel meritoꝝ respect⁹
nobis veniã prestabunt. Gens enim ista humili ceruicis sub ima
gine superbũ defert caput: ea propter tãto in discrimine nostras
qualitercũqꝫ tribulatas animas seruare sufficit. Ad perdita re
gna alta obsecũdãte fortuna si vita fuerit comes rediri potest: iu
sticia enim dei inultũ non pretermittit quẽquã. Ad hec filia rau
ca pariter ⁊ confusa voce ita respondit. Heu mihi chara parens
regali genita de gremio fastigijs iaꝫ venerata paternis: iãqꝫ eta
tem agens adultam: q̃ꝫ aliena cognoscere tecta ⁊ q̃ꝫ sceptro vita
magis peropto priuari: Tunc iterũ regina senior geminata emit
tens suspiria ad filiã ait. Regna potestates ⁊ opes non veniunt
cuiq̃ꝫ ad libitũ: hec arridens fortuna ministrat. Exiliuꝫ: vincula:
paupertas: luct⁹: ⁊ mortis ĩminere species: humane sortis sũt do
tes. Sors igit̃ omnipotens que nobis prestat equo tolerem⁹ ani
mo: interim donec ad nos eadem a qua non despero alta fortu
na reuertat̃. Et his dictis veste simul lachrymãtia lumina siccãs
karolũ regem petit: eumqꝫ iocundo sermone orsa est. Hungariã
inquit superbam ⁊ gentẽ effrenã feminea nequit regere manus
tuorũ regna cape ꝓgenitorũ: in te sceptra cadunt: tuis rebus ea
qua duceris libidine vtere. Recens regine ad karolũ facta rela
tio ex templo in ciuitatem delata est: ⁊ ꝙ nata lodowici regis spõ
te cessisset corone falsa plateas ꝑ oẽs fama resonabat.

De coronatione regis karoli.

KArolus in regine admodũ delectat⁹ relatione ampli⁹ non differt: ſed ut fraude raptaz citi⁹ adipiſceretur coronã: cetu ꝓcerũ ꝛ turbis popularib⁹ comitat⁹ albã regalẽ ꝓperat. Eſt enĩ hec ciuitas hũili ĩ planicie ſituata ſãc natura p̃ter muros neſcio q̃ quẽ cõditos: limoſis vadis: ſtagnis circũiacentib⁹: ſimulqz calamis ꝛ paluſtrib⁹ tueť.

Nec minus illam altum de lapide templũ in medio decorat. Eſt templo in hoc quondam regis noſtri ſtephani primicias regum hungarie qui tulit: quiqz ſacre fidei ad limina veterũ extinguẽs ſimulachra deoꝝ gentẽ hungaricã conuertit: venerabile corpus Semp templo in ipſo prim⁹ honor ꝛ pompa nouiſſima reges hũgarie extollere ſolet. Hoc templũ karolus nõ ut veteres hungarie reges auro micãtes totiſqz pacificis amicti intrabãt: ſed horrendis munitus armoꝝ preſidijs ſubijt. Aſſunt ꝛ regine dura ad ſpectacula vocate. Ade ſancta prius altaria circuũt. Poſt hec ſepulchralẽ lodowici regis capellã intrãt. Dum marmoreã pij regis ꝟſpiciũt figurã: corde ſcinduntť. gelidoqz diu adherẽtes ſaxo triſtẽ deoſculãt imaginẽ: ꝛ rubentẽ imbrib⁹ lachrymarũ lapidem mundant. Pdectore tandem ſufficiẽti merore depaſto: iras ſimul ꝛ gemitus viſcerib⁹ in intimis claudũt: madidaſqz lachrymis genas ſiccãtes: ſimul ꝛ altos diſſimilãtes ficta fronte dolores ſublime fanũ petunt. Ubi karolus ſacrata circũdatus veſte medi⁹ ꝓcerũ ſtabat: nec min⁹ clero miſtica dei v̊ba cantante: ſũmus ſtrigonienſis preſul regale tenẽs pre manibus diadema: voce ter leuata de more plebez interrogat: ſi karolus placet in regẽ. Alijs fautoꝝ ſuggeſtu: alijs metu placere acclamãtib⁹: illũ in regẽ vngit: ꝛ laudib⁹ celebri ſacerdotũ gutture reſonãtib⁹ ſacruz illi diadema imponit. Sed o mira res: que prius omnibus placere noſcebať cũ finẽ cepit optatũ nemini placere viſa eſt. Nã mox vulgus ſpoliatis reginis miſereť: primoreſqz ſceleris qui erãt autores cõpũcti intrinſeca ꝟſcientia rodi videbanť. Quare nõ leti ſtrepit⁹ nec glorioſa regalis que quondã coronationis pompas comitabanť gaudia ſequunť: ꝛ ipi reginarũ fideles ingratũ iugulare tyrannũ ſanctũqz dei templũ illius cruore fedare: ac vltrices aĩas regis madefactas in ſanguine p̃ vulnera mille efflare ardebant. Nec deſũt oſtenta regi inimicãtia. Naz dũ de cõſuetudine ſacre poſt miſſe ſolẽnia regali in faſtu ꝓcerũ caterua ſtipatus tẽplũ egrediẽ equũ auro radiãtẽ aſcenſur⁹: inſigne ſancti regis ſtephani vexillũ quo pruna dies regni dudũ freta fuit: totqz p̃ ãnos pia religione futuris regib⁹ ſeruatũ: illũ ꝓcedens teſtudine value tactũ ĩ ꝓtes frangiť: ꝛ regẽ ſceptra fraude rapiẽtẽ dedignať. Cum vo ſecurus caſtro in budẽſi manẽs noua gloriareť de dignitate: illũ de⁹ atris ab alto portẽtis territat. Dieb⁹ enĩ autũni mediſſ nimb⁹ oriente de ſubſole terribilis: qualẽ exacta p̃ ſcla ſenes hũgarie me/

mincre nulli volumine magno emergens: denſiſſimos diſſolut⁹ in imbres turres altas elataſq3 domos impetuoſis flatib⁹ concu ciẽs: ſtridore ⁊ mugitu ingenti tremulari fecit: altaq3 tecto⁹ cacu mina cuertẽs medias vertit ꝑ auras. Tremendũ dictu cum tam denſi aquaruꝫ vapores ⁊ validi ventoꝫ flat⁹ triduana ſeniſſent ira: in chaos eternũ ampli⁹ putabãt rediturũ orbẽ. Et rurſus ſue regalis circa occaſum pompe: inopinatãq3 ei⁹ vite ꝓpe ante rui nã: innumera coꝛuoꝫ multitudo aduentãs: humana que vi aut arte nulla depelli potuit regalib⁹ tectis inſedit: ⁊ turmatim voli tando caſtri ferebãt ꝑ partes horrẽdo crocitamine ſidera ſimul ⁊ aures attonabat humanas. Nihilomin⁹ roſtris in vim ⁊ vulne ra verſis mutuos art⁹ deplumabãt: nigraſq3 pẽnas pariter ⁊ re galis culmẽ cubilis purpureo cruentabãt ſanguine. Mouebant hec prodigia karolũ: ⁊ ſentiẽs minitãtia fata ipſum graui⁹ terri tari oſtentis: ſpe tñ futura deluſus ſe mĩme ſentire diſſimilabat.

De nece ⁊ interitu karoli regis parui.

Ater hec regina elizabeth tãto de vertice faſt⁹ dcie cta graui amaritudine torqueꝫ: maieſtatiſq3 nouiter ab acte dulcedine capta: vltrici ardẽs furore rez ce ca fraude ablatã tectis reuocare inſidijs parabat. nec palatini garẽſis ſuggeſtio deeſt. Regnis enĩ alto ſpo liatis honore magis compatiebaꝫ nemo. Mouebat hũc tũ ſuaꝫ pietas reginaꝫ: tũq3 illi qui dã regis lodowici meri ta cordi erãt. Iſte quãtũ in tã grãdi facinore cõmittẽdo feminea deficiebat magnanimitas: reginã karoli ad necẽ impulit: ſeq3 ho minẽ qui regẽ audaꝫ ferro aggrederet habere aiebat. Erat eteni erga hũc palatinũ homo cõditiõe nobilis: viriꝫ ⁊ aĩo fortis bla ſius forgach denominat⁹ de cui⁹ ꝓſapia dños caſtri gymes codẽ cognomine inſignitos noſtra etas deriuatos nõ dubitat. Hũc re gina ſimul ⁊ palatinus in mortẽ karoli cõuenerũt: ⁊ ut quidam di cũt q⁹ caſtrũ gymes ꝑdictũ eidẽ blaſio forgach tãte ꝓſumptionis ꝑciũ fuiſſet. Poſtq3 aũt de rege aggrediẽdo inter reginã ⁊ pala tinũ clã cõuentũ eſt: viã q̃rebãt qua ſecuri⁹ tãta res ꝓfici poſſet. Quare palatin⁹ caliditatis arte quadã ad nate ſue in ꝓximis ce lebrãda cõnubia ſe ꝑgere debere diuulgãs: nouo honore ſimila to nouis ſe militib⁹ ſtipat: lateri⁹ etiaꝫ extrinſecis fideles quos ſuarũ mordebat ꝑiudiciũ dñaꝫ de rege nouas res paratis armis ſpectare docuerat. Et cũ ſe tñ ad nephaſ aptos viderũt palatin⁹

regina inſtruit ut regem ſua ad penetralia ficta occaſione adinuẽ ta vocaret. Erãt enim tunc rigidi men⁹ Februarij dies: feſto vir ginis ſacrate cui chriſt⁹ roſas cuꝫ pomis ſuo miſiſſe de roſario re colit: propinquãtes dñiceq3 incarnationis mille trecentos octo ginta poſt annos quint⁹ nouo volumine currebat. Cum regina elizabeth illi⁹ diei circa occaſum a marchione Sigiſinũdo gene ro ſuo nouas ſibi allatas litteras regi karolo itinauit: rogãs ipm ut ſuã deſcenderet in domum: ⁊ diſſolutionem ſimul ⁊ ſecreta lit terarũ intuerent: ac occulta que ſecuꝫ haberet conferre audiret Infelix karol⁹ tetra peccati caligine obſeſſus cubili ab alto de ſcendens italicis comitat⁹ aulicis: reginale adijt hoſpicium. Ea dem ⁊ palatin⁹ garenſis hora: ſic enim conuentũ erat: plurimã ſe cum trahens cohortem caſtruꝫ regale intrauit: ſuiſq3 cateruatiꝫ prout illis commiſerat in portis caſtri remanentib⁹: ipſe ad pala tium quod regem ac reginã ſimul tenebat ſequenti luce ad filie nuptias ſe trãſiturũ diſſimilãs: ut dño domineq3 ſuis valedice ret: coniuratũ ſub veſte enſe accinctuꝫ ſecum deferens intrauit. Regina igit ⁊ palatino regis ad latera ſedentib⁹ ⁊ varijs tracta tib⁹ incũbentib⁹: italici ſponte cõſilio cedũt: domoq3 egreſſi bini ⁊ bini: ut eorũ moris eſt: per caſtrũ ferunt. Dum ergo palatin⁹ cõ geſtũ ad facin⁹ optatũ temp⁹ ſe exhibere vidit: blaſiũ forgach tã tã rem audax qui ſuſceperat aſtãte obliquo lumine intuit⁹ eſt. Il le accepto ſigno de ſub clamide mox rutilãte educẽs gladiũ illuꝫ in regẽ intãtũ fulminat: ⁊ ĩ ſuoꝫ virtute brachioꝫ ipm graui ictu aggrediẽs: verticẽ ſimul ⁊ ſuperciliũ lumẽq3 eius mediũ miſera bili vulnere ſcindit: ⁊ ſcelere cõmiſſo aulã egrediẽs italicis ingẽ ti vndiq3 clamore ⁊ cõcurſu inualeſcentib⁹ enſe cruẽtato palati nales vſq3 ad turmas ſibi viã aperit. Rex vo karol⁹ tãti vulneriſ acritate ſuſcepta minime cecidit: ſed infelici ſurgẽs in quo ſede bat de loco: lento nutãtiq3 greſſu ꝓcedẽs ꝑ pauimẽtũ cruore lõ ga veſtigia ſignabat: ⁊ cubile a quo ſan⁹ deſcenderat eger adijt. Regina aũt elizabeth inſuete rei viſu attonita ſue dom⁹ amens corruit in medio. Palatin⁹ vo ꝓceptũ nephas ſe peperiſſe letat⁹ munimina caſtri intrepid⁹ aggredit: portaſq3 ſimꝫ ⁊ arces hũgari cis reparat armis. Italici aũt ſine ꝓncipe ſine armis medios ſe volui int hoſtes: ac regẽ ſanguinẽ fũdere dũ ꝓſpiciũt: fuge ꝑſidiũ ipſis tuti⁹ eſſe putãt: ⁊ ut reſũptis armis viroq3 potẽtes in vindi ctã regis redirẽt: caſtrũ egreſſi totã ꝑcurrũt ciuitatẽ. Sz cũ nullũ

regia moueri vltione: arceſqz captas: ⁊ hoſtili ſatellite ſe ab in/greſſu caſtri, phibere aduertūt: prime noctis ſub tenebris regali bus comitati fautorib⁹: fugiētes italicas tendebāt verſus oras. Eiuſdē tandē noctis ſub cōticimo: reginales ⁊ palatini cōplices nō ſine feritate regale irruentes ad cubile: ſublatiſqz poſtib⁹ re/gē ſanciū extrahūt: ⁊ captū alte turri ſeruādum tradunt. Heu de genere humano quantis fortuna ludibrijs triūphat: ꝓchdolor regē turris iniqua excubias vigilātes nuper ī qua ſolebat habe/re carcerat. Cedente enī deo ſua quēqz crimina vaſto pōdere ꝓ/cipitant. Quiſquis es ſecūdarū primā rerū frontez cur inſpicis: cur gaudes de illis: cum incerta rerū ſint momenta: ⁊ ſepe easdē fata aduerſo cardine claudant. Nec minus noctis eiuſdē obſcu ra ſub ꝓfunditate finitimas regnarū gentes ad id ſeruatas: tan tiqz auidas ſpectaculi in ciuitatē introducētes: vix indubij aduē tū diei expectabāt. Et cum titaneus axis rubentē aduexit auro/ram: ⁊ ſplendor ille ſolis aureus humētes depulit tenebras: cu/mulatis virib⁹ plateas ciuitatis vagant̄ per oēs: ⁊ regē regnare mariā clamitāt: ac vltrices p man⁹ de karoli fautorib⁹ grauem ta lionē exigūt. Irrūpēteſqz domos italū ꝓgeſtas illoꝝ gazas voca ci prede exponūt: nocentiū vndiqz ſanguinē in multa rabie fun dentes. Et niſi ille iohānes horwathij bon⁹ in forti ſuoꝝ croaco/rū manu portā ſabbati cruēto certamine ſibi vēdicaſſet: ibidem graues ſui demeriti penas luiſſet. Rex poſtea karol⁹ tollit̄: ⁊ cel/ſam ad arcem wiſſegradi ſeruādus mittit̄: vbi vulneri ut quidaz aiūt: venenata medela adhibita faucib⁹ eliſis ⁊ reſpiramine clau ſo meſtā cōſumauit vitā. Nunc quid opes: quid regna: quid ꝓ/fuit altas reginas potētib⁹ ſpoliare ſceptris: dū fortuna illa omni potēs vrbib⁹ ex tantis vltimā ſepulchri pompā cūctis mortalib⁹ vnā tibi negauit. In clauſtro enī ſancti andree infra arcez wiſſe gradiēſem p̄dictā cōſtructo: nō paucos p annos tabidū in cada/uer redact⁹ intumulatus iacens: erūne humane ingens ſpectacu lū: regibuſqz futuris documētū ⁊ exemplū ſatis grāde prebuiſti. Enimuero rex iſte ante hec romanā cōtra eccleſiā p̄ſumēs ſicilie de regno debitū annualis homagij fiſcū illi negat, ꝓpter qō ſum mus pontifex eū ſue calamitatis huuc paulo ante diem anathe/matis vinculo innodauerat: ⁊ hec fuit cauſa regis mēbra iſtius: ſacratā que humū attingere vetauit.

Incipit p̄fatio in chronicā Sigiſmūdi regis et im/peratoris ſimul cum ceteris eiuſdem geſtis.

Innouare omiſſa hoīuz acta: ne negligētia emergēte ſub/ripiant̄: tuis votis rōnabili occurrēte cauſa: īmo vetuſta nōdū labefacta amicicia cogēte: ampli⁹qz me rogatū effe/ciſti parere duxi. Potiſſime ne impulſū tuo temere īcepto operi meo finis deſit. ⁊ tpa quōdā nr̄i principis regis ſigiſmūdi ⁊ roma/ni ceſaris quē ſuperi⁹ brādenburgenſē noīaui marchionē: q̄ meo iā exacto labori qdammodo: ne ſtilo aliq̄li intacta humanis labāt ex p̄cordijs: maiora meis virib⁹: vt demētiū moris eſt: aggredi p̄/ſumens: ea q̄ a p̄fati regis karoli triſti exitu regni hūgarie ītra vi ſcera infra p̄clarū moderni principis nr̄i regimen geſta fuere: ma xime q̄ īmortalitatis honore ſūt digna: ꝓut reb⁹ de eiſdē p magni ficū dn̄m michaelē orzaag palatinū: quē p̄fat⁹ ceſar nō claro ſine merito humilis nobilitatis de tugurio alta ſublimauit baronat⁹ ad atria: tū vo p quoddā regiſtrū eiuſdē ceſaris dieb⁹ p̄ſcriptorū tēpoꝝ ſuoꝝ, p obſeruatiōe ꝓſcriptū edoct⁹: ſtilo prius excuſato ⁊ carmine paruiloquo ꝑſtringere: ac tibi qui me tantillū langui de latinitatis hoīez hui⁹ operis ad primicias tuis artare ſcriptis nō dedicare curaui. Vale.

De vindicta per iohannē horwathij banū a reginis ⁊ palatino exacta.

Rege karolo nequiter ꝑempto: ⁊ regni habenis rurſus p̄ reginas arreptis: regis karoli qui erāt auxiliarij me tu ꝓcutiunt̄ nō modico: ⁊ partes ſibi tutas q̄ritātes nō min⁹ regē extinctū vindicare ardebāt. Regine aūt et palatin⁹ noīa eis ꝓtraria ipe rege interfecto cōplanaſſe ⁊ deuiciſſe arbitrātes: illa pte anni inſtāte cū ſol feruidus leonis ingrediēs ſignū feruido meſſores q̄ſſabat eſtu infelices regine ſi/mul ⁊ palatin⁹ demētia ductrice: aulicoꝝ tātū comitati catheruis budā egrediunt̄: ⁊ ptes regni luſtrant inferiores. Et cū celeberri mo die feſti btī iacobi apl̄i vſus opidū diako nulla inſidiaꝝ ſuſpi/tione pulſati mediū graderent̄ p̄ cāpū: iohānes de horwath ban⁹ ingenti hoſtilitatis manu collecta: vltrici eſtuans aio furibūdus in agmia aulicoꝝ irruit. graue certamē cōmittit̄ hoſtes īter vtroſ qz. Et cū reginales palatinales ve gētes īparitate hoſtiū ſe exce/di viderēt: illi qui nōdū ceciderāt terga dantes p̄cipiti fuge ſe cō miſerūt. Blaſi⁹ vo forgach ut erat audax primitias excipiēs ꝓgreſ

sus:ex impulsu hostilis lancee medios inter bellãtes deiectus ab equo capit:ꝛ intuentib⁹ reginis decollat. Barensis aũt palatin⁹ dũ tanti discriminis p̃sidiũ solã esse mortẽ cõsiderat:descendẽs ab equo ꝛ reginæ iunctus currui in hostes gladio vtit:seqz ac reginas virib⁹ defendit totis. Sed quid ꝑficiit solitarie man⁹defensio:cũ vndiqz inimicũ insistens brachiũ eũ letalibus sagittæ ictibus sauciabat. ꝙs ille suo infixus corpori:ne sibi feriens ꝑpe/ diret manus:arundinũ ab instar cõfringebat:ꝛ interim tante cohorti obstitit:donec per quẽdã militẽ reginali de sub curru vnde nõ timebat ꝑ pedes arreptus in terrã deiicit:ac reginis ꝛ earũ pedissequis future mortis metu stridenti clamore imalescentibus ibidẽ capite truncat. Quo perempto ꝛ reginalib⁹ aulicis alijs deletis alijs fugatis:feritas illa croacoꝝ honoris ignara reginales currus inuadit pariter ꝛ euertit. ac reginas simul ꝛ domicellas earũ sine venia sexus ꝛ absqz reginalis reuerẽtia dignitatis:curribꝰ de eisdẽ extrahendo:ꝛ multis afficiẽdo contumelijs:captiuas sui bani adducũt in p̃tiaz. Quibus dũ ille regis karoli necẽ multis obprobriosis exprobrat dictis:regina senior mox genibus in humo defixis supplices manus eleuat:parce inquit mi bane parce:ꝛ illud qꝺ quondã a rege nr̃o lodowico beneficiũ tulisti reminiscere:ac in natã eius innoxiã seuire noli. Ipsa perpetrati sceleris sũ auctrix. alter nr̃m eiusdẽ rei opifex qui ꝛ me ad hunc ꝓduxit finem penas dedit. serui igit fragili tui honoris gr̃a miserere quoniã nõ absqz causa deliqui. Et cũ regina amplior vellet vti sermone illius e cõspectu ipse abijt. Dũ aũt nox supueniẽs illi⁹ diei fugata luce vndiqz suas diffudisset tenebras: regina elizabeth tollit:ꝛ frenatis faucib⁹ amnis bozwtha altas demergit in aquas Reginalis vo atrij virgines tũ nobilitate tũqz pulchritudine insignes:nocte eadẽ dedecoris lecto tractate fore:qꝺ apud me vel habet fidẽ:phibent. Tandẽ diluculo ꝓpinqui ortũ solis diẽ qui efficit clariorẽ nũciante:sine mora ꝙsurgentes croaciã versus suorũ flectentes habenas equoꝝ nõ sine festinatiõe transierũt iuniorẽ reginã secũ captiuã ducẽtes. Prochdolor humana ꝓditio ãz varijs fortune voluit euẽtib⁹. Arridentẽ enĩ pridẽ reginis sortẽ tã cito res in aduersas cõmutari quis putasset? vt recens exactã post vindictã inopinatã sui demeriti redderet tam paruo in tẽpore talionẽ. Regine enĩ ꝛ palatinus de nece karoli has penas dedere. Nam ille qui cuncta creauit cũcta ꝛ respicit ꝛ suo intactum iudicio ommittit preterire nihil.

De reditu sigisinũdi marchionis ad budam ꝛ de liberatione regine.

Gadẽ tempestate qua rex karolus sanguinẽ simul ꝛ animã fudit:regina elizabeth patratarũ serie rerũ ad marchionẽ sigismundũ noui gratia gaudij conscribi faciẽs:ꝛ vt festinanter veniret illũ suos per nũcios rogatũ effecerat. Quare ipse sigisinũdus marchio enormis casus reginæ fama nõdũ audita:cum bohemoꝝ armata manu plurima:multis etiã illum partiũ regni hungarie superiorũ ꝓceribus comitantibus intardus ad budam descendit:sponteqz ad arcem ummittit. Eisdem autẽ diebus regina iunior in castro Crupa denominato in partibus croacie situato tenebatur. Postqz iohannes horwathij banus marchionẽ bude existere ꝛ proceres illi fauere audiuit:mente ꝛ animo debilitatus graues incidit in curas. Quare reginã adiens illi ita locutus est. De oĩbus erga te ꝛ tuã genitricez ꝙzuis satis digne gestis penitentia ducor:licet te eidem fini cui ꝛ genitricẽ tuã exponere in ꝓposito habuerim. Luz manifeste sciã si tibi vita seruabit:eadem quãdocũqz mihi demet. Sed ne manus mee sãguine benefactoris mei polluant te dimittere deliberaui:ita tamen vt mihi fidele iramentũ prestes me nunqz tuam eliberationẽ penitere. fm aũt incepta nõ minus perficiã: ꝛ omnia simul vna ꝛ eadẽ si oportuerit soluã talione. ꝛ his dictis domũ exiuit. Superba vox tyranni intima regine pectoris scindit. quare abundantes eius e luminibus oriunt lachrymæ pallidas per genas vndiqz defluentes. Sufficientẽ tandez post merorẽ siccatis oculis illũ ad se vocari petit. Qui dũ affuit regina metu concussa nõ tantũ iramentũ illi prestare verum etiã quia vitã illius seruauerat illũ vt patrẽ erga se semper esse venerandũ promittebat Sancte igitur afferunt reliquie:ꝛ omnia que ipe banus exigebat per reginam sacramento reali roborant. Quapropter regine currus coaptantur:ꝛ ipsa regina velut e flumine erepta budensem optatam deducitur ad ciuitatem.

De coronatione regis Sigismundi.

Hec oīa triennio vl' paulo amplioris spatio tp̄is post regis lodowici obitū crudeli īpetu in mlta sāguinis effusiōe mltarūqz direptiōe rex trāsire. Tādē nobiles regni q̄z grauib⁹ torq̄ri guerris poti⁹ pacis grata amenitate gaudere p̄eligentes: anno dn̄i. M.ccc.lxxxvj. ea videlicet anni ipsi⁹ etate: cū ver suaui auiculaꝝ modulamine gratissimū posteros sui cursus ꝓpinquās ad limites: veniēti feruidi estati rubētib⁹ hospitiū decorauerat rosis: geminiqz currū vehē/

tes phebi altiores etheris ꝯscēdebāt ad grad⁹: ad magnū scz diē pēthecost ē ī albā regalē ꝯuenerūt. Ubi regina maria cūcto ī vnū ꝯuocato nobiliū cetu media stetit inter illos. ablutisqz pri⁹ genis lachrymaꝝ riuulis nō grauib⁹ sine suspirijs ad ppl'm hāc vocē fecit. Dn̄i ⁊ frēs: qui mei genitoris remīscētes merita in me beniuolēti fuistis aīo: ⁊ meū ꝑ vos mihi datū nō labefactastis īperiū deo ⁊ illis gr̄aꝝ īmēsas refero actiōes. Nostis q̄nto guerraꝝ turbine nouiter elapsis dieb⁹ nr̄m agitatū ē regimē: q̄ntasqz ip̄a ꝑtulerim periculoꝝ ꝓcellas illa mihi vr̄i in ꝯspectu referre aut vobis audire necessariū ē minime. oīa enī vl' vidistis vl' audistis. Nec vr̄is ꝺ p̄cordijs puto eē lapsū q̄li pacto genitore meo grate recordatiōis nōdū sublato: vr̄o ad id accedēte voto huic principi quē manu ibidē astātē ondit mr̄imoniali federe sim irretita. Credo etenī q̄ illa q̄ tūc placuere vobis ⁊ nūc placeāt. Ecce igit̄ de spōso regē efficio: iusqz regni pariter ⁊ diadema illi cedo. potissime cū nec femineū vos amare imperiū: neqz ad dirigendas tā īpetuose gētis habenas factis testātib⁹ illud sufficere aīaduertā. Simul ⁊ cūcto corā ppl'o marchionē iuxta se statuēs ait. Hic dn̄s ⁊ maritus me⁹: hic rex vester est. Parcite igit̄ regno: ⁊ vr̄as mutua cede ne deleatis ꝑsonas. Pax enī vbiqz terraꝝ optimū bonū est. ⁊ ꝯcordiā ppl'i vicinū regnū metuit. Regine or̄o astātib⁹ placuit vniuersis. Igit̄ celeberrimo die scripti festi pēthecostes instāte: ipse sigismūdus marchio etatis sue anno vigesimo ceteroꝝ hūgarie regū ad īstar magno cū tripudio ī regē solēniter īunct⁹ extitit ꝑit̄ ⁊ corōat⁹

De penis a iohāne de horwath bano exactis.

Rege sigismūdo regni hūgarie sceptro feliciter potito: regina maria dudū ꝯceptā suscepte calamitatis estuās ī vindictā: regē sigismūdū vt in offendētes man⁹ ingereret vltrices sepi⁹ alloquit̄: ⁊ crebris illū nō sine fletu suggestiōib⁹ fatigat: suscepteqz ꝑ ipsā erūne miles spēs illi exprobrat. Eisdē dieb⁹ iohānes de horwathij ban⁹ castrū regale posegawar appellatū sui capitis p̄ tutela subītrauerat. Rex igit̄ sigismūd⁹ assiduis ꝯiugis mot⁹ q̄relis copias aptat: ⁊ illas trāsdanubiales ad partes bulgariā v̄sus mittere dissimilās castri p̄dicti in obsidionē ꝯuertit. Obsesso igit̄ castro p̄dicto: dū idē machinis bellicis acri⁹ oppugnaret̄: spesqz de cita ei⁹ obtētiōe erga oppugnātes indubia eēt: vna noctiū dū tenebre vbiqz terraꝝ diffuse rebus furtim gerēdis tp̄s p̄bēt habile: iohānes horwathij ban⁹ ip̄o

de castro ea pte vñ stephan⁹ filiꝰ laczk wayuoda: alter stephan⁹ de simothorna: regie dolosa sub fidelitate ĩmixti expeditiõi excubi/as tenebãt, psiliẽs: fugiẽdi libtate potit⁹ẽ. trãsfluniũqz zawe eadẽ nocte nescit si nauali officio vl' arte natatoria vect⁹i castꝝ dobor denoiatũ ĩ bozne ptib⁹q̃ vzora vocitãt situatũ inuasit. vbi p̃sulẽ zagrabiẽsẽ paulũ pl'esqz sui facinoris cõplices iuenit. Eisdẽ tpib⁹ boznenses dalmatini simul ⁊ croaci eiusdẽ iohãnis bani ⁊ sue co/hortis magnatũ suasiõe viciati: a fidelitate quã sceptro debebãt hũgarico defecerãt: regniqz ĩ oras nõ puas ĩ igne ⁊ ferro vastita/tes edebãt. Quare rex sigismũd⁹ copias copijs cumulãdo ut ipsa regna suo flecteret p̃cipatui: illud quoqz castꝝ suos qõ tutabat ifideles expugnaret magna vi armoꝝ vndiqz cinct⁹ p̃tactũ flumẽ zawe trãsiuit: ⁊ boznẽse regnũ potẽter itrauit. Johãnes vo ban⁹ regalis expeditiõis territ⁹ magnitudine: ĩ illa q̃ sibi pri⁹ arriserat fu/ga magisqz ĩ dicti castri ꝓfisus mõitiõe añqz obsidiõe clauderet ó ipso castro cũ plurib⁹ eadẽ peste infectis suis cõplicib⁹ exiuit. ⁊ fu gitiu⁹ p colles ⁊ mõtiũ abrupta ferebat. Sz hec fuga ꝓficuit sibi minime. Nã p regẽ sibi ordinatas icidit insidias captusqz ẽ. Rex aũt sigismũd⁹ p̃fato castro dobor expugnato: regeqz boznẽsi sil'et regnis dalmacie ⁊ croacie iugo fidelitatis annexis: repatriauit. ⁊ iohãnẽ banũ ĩ ciuitate quiqz ecclesi gñie extimij horrẽdo ꝓut regina⁹ exposcebat furor necare iussit. Primit⁹. n. eq̃ ligat⁹ ad po stera ciuitatis p plateas circũlat⁹ẽ. tãdẽ ignitis vexat⁹ forcipib⁹ ex p⁹q̃dripti⁹ ⁊ ciuitatis portis pticulati futuroꝝ erudimẽto ꝓ tribi li appẽs⁹ illã q̃z ĩ alios exercuit seueritatẽ ꝓsecut⁹ extitit. cps vo za grabiẽsis q̃zuis mltis alijs necatis nõ sit iterfect⁹: nũq̃z tñ eiusdẽ episcopatus in sedẽ quodã vixit restitui valuit.

De exercitu regis sigismũdi in moldauiã.

Hanc etiã ante tẽpestatẽ dũ res hũgarice femina duce graui fluctuabãt guerra: molduam pariter ⁊ ptes trãs/alpine reginali dedignato sceptro: necdũ resipiscẽtes regi sigismũdo fauebãt. Ille igit q̃rto postq̃z coronat⁹ ẽ anno renouatis armis illos domãdi gratia aggress⁹ est. Eisdẽ tẽporib⁹ quidã stephan⁹ wayuoda moldauanas modera bat habenas. Hic vt regis p̃cluderet ingressum omnẽ sue gentis vim cõmouit: alpesqz ⁊ aspera viaꝝ anfracta rex vnde ĩgredi ha bebat tũ indaginib⁹ tũ sagittarioꝝ munuit p̃sidio. Et cũ rex insi/diarũ insci⁹ alpes ꝓdescẽdisset ingenti moꝝ sagittarioꝝ manu ag/gredit. tela nec min⁹ hoies equosqz ferũt: ⁊ pene ois densaꝝ im/bib⁹ sagittaꝝ regalis expeditio grauat. Regij aũt milites vitã in forti brachio redimere conati de equis descẽdũt. in magnaqz vir tute belladi irruẽtes in volachos mltis ex eis interfectis illos re trocedere cogũt: fugiẽtesqz alpiũ p obrupta graui mortalitate af ficiũt. Quare redẽpta sibi gladio via rex p̃fati stephani wayuode vsqz ad habitacula penetrauit. Ipe aũt wayuoda dũ pterq̃z ve/niã petere sibi, pdesse aduertit mhil: ad regẽ venit ⁊ sui grauis de meriti debitas vt nõ daret penas: rege coꝝ sui dominij volachis cũ potioꝝib⁹ i terrã, pcidẽs regẽ his vbis depcat⁹ est. Gliosissime p̃ceps tua nobis veniã petẽtib⁹ regalis clementia ignoscat. ⁊ il/lud nr̃a qõ, pteruitas cõtrariũ fidelitati quã debem⁹ temere p̃sũ/psit grata expiet benignitate. pstratis etenĩ parcere q̃z duriciẽ cõ terere inobediẽtie regali dignitati nõ min⁹ glie affert enĩuero tu arũ sumus puluis plantaꝝ. Tu rex ⁊ dñs nr̃ es. Illã igit quã nr̃a nõ expostulãt facinora gr̃az: vr̃a nobis regalis pietas largiat. Et his dictis vniuersi simul humiles flectẽtes ceruices regiã expe/ctabãt benuolentiã. Ad hec rex sigismũd⁹ ita rñdit. Nr̃e regalis celsitudinis offensa q̃zuis digna vltiõe pẽsanda eẽt: ne tñ crimine austeritatis nr̃e glia fame viciet parcim⁹ vobis pariter ⁊ ignosci/m⁹: ⁊ vos in nr̃am recipim⁹ gratiã in ante nõ delinquẽtes. Pro/noluti ergo regijs pedib⁹ stephan⁹ wayuoda ⁊ sui: regij oras ami ctus deosculãt. sincera post hec fidelitas ⁊ annualis cẽsus solutio, pmittunt: oiaqz fideli iuramẽto roborant. Quapropter rex sigis/mũdus rediẽs milites simul ⁊ arma vni⁹ anni recreauit quiete.

De exercitu regis sigismũdi in partes trãsalpi/nas ⁊ de morte marie regine. Sequitur.

Post hec rex sigismūdus sexto sui regiminis anno gēti/
bus trāsalpinis arma intulit. Nec gens suis nō ꝓtenta
potētijs: vt se defēderet validā thurcoꝝ ꝓduxerat ma
nū. Dū igit regales copie alpib⁹ transitis illi⁹ terre ad
plana descēderūt: aciebusqꝫ ordinatis ac signis belli/
cis collatis: vterqꝫ hostis manu vti vellēt: mox thurci pariter et
volahi radiantiū armoꝝ quib⁹ regalis tegebat expeditio fulgo/
re territi tutrici se fuge cōmiserūt. Regi⁹vo exercitus quodū po/
tuit illos ꝑsecutus est. Cadebāt turci ꝛ volahi ad dextrā ꝛ ad sini
strā: ꝛ cadentibus multoplures additi fuissent: nisi regaliū militū
equi vasto pondere armoꝝ ipsis insidentiū depressi: fugientibus
pares in cursu fieri valuissent: ꝛ nox supueniens illis tutiorē da/
nubij transitū nō prebuisset. Rex igit sigismūdus ꝓtrarijs fugatis
copijs: castrū min⁹ nikapol ardua cinxit obsidione. Tutabant tūc
illud thurci simul ꝛ walohi. crebriusqꝫ de muris erūpentes regio
in exercitu tumult⁹ nō modicos edebāt. Rex aūt bellicis machi/
nis adiūctis: castrū idē in magna sui parte ꝑcipiti dedit ruine ex/
pugnauit: ꝛ eiusdē defensorib⁹ alijs interfectis alijs captuati s il
lud hūgarico cōmēdaut ꝑsidio. Tandē genti partiū earūdē iugo
obediētie imposito cū triūpho felix venit in hūgariā. Nondū tñ
redierat cū regina maria graui ꝑuenta egritudine regnū pariter
ꝛ vitā liquit. Nec illi⁹ obitus regi sigismundo parū cure peperit.
Nā rex polonoꝝ ladisla⁹ defuncte regine sororē vterinā adiuga
denoiatam matrimonialis federis grato in ꝓtubernio habebat.
Ipsā igit ꝓiugē suā sceptro mortue sororis potiri ratus: ꝓtra regē
sigismūdū exercitū copiosū mouit. Et nisi pater reuerēdissim⁹ do
min⁹ iohānes de kanjsa archiepꝰ strigoniensis ml'to armatoꝝ ce
tu regni cōfinia muniuisset: ambitiosus princeps absente rege si/
gismūdo regimē ei⁹ nō min⁹ turbare potuisset.

De decollatione triginta duoꝝ militū sequit.

Felices rerum euentus nedum reges verum et humi/
les exigui census homines quos conditio silere man/
dat: extra solitum rapiunt ꝛ moribus mutans variaqꝫ
per illecebra ducunt. Dum enim humane sortes pro/
spero tramite dirigūt animū eleuant ꝑsperātis: nec mi
nus illū arduis ingeri reb⁹ cogūt. Rex sigismūdus quousqꝫ scda
comitat⁹ fortuna solito magis aio tumid⁹ quosdā suis de regnico
lis nobilitate isigne fauñ hec: dū. s. regiaꝝ gubernamē calle sinistro
vehebat: in se ꝛ reginas grauiter delinquētes: aut grata sub fi/
delitate sibi iungere aut illos morte afficere satagebat: illi quidē
demēti ducebant, ꝑteruitatis obstinatia ꝛ mori poti⁹ q̄z ingrato
sub principe viuere ꝓoptarāt. Hi erāt nobiles illi nostra quos
etas duoꝝ ꝛ triginta militū nomine vocat. Inter quos erat mi/
les ille tam gloriosus hungaros inter oēs magno laudis ꝑconio
insignit⁹: stephan⁹ konth denoiatus dñoꝝ de hederwara alto de
sanguine ortus: quē nostrū euū virib⁹ ꝛ virtute nō minus ꝑclarū
nedū loquit verū ꝛ resonāti lira canit. Isti milites duꝫ vagabun
di regni ꝑ climata spaciant: regiqꝫ sigismūdo id obꝓbrij nō mo
dicū generaret: nouas illos res aggredi suspicat⁹ statuit eos esse
circūueniēdos virūqꝫ nō min⁹ arte deceptoria q̄z armis potentē
georgiū waydafij sibi sidū: illos ut vi aut fraude ad se duceret cō
stituit. Dū igit milites hi secus fluēta zawi hostilitatis suspitione
sine omni cāpestrali hospitio dediti: ꝑter iohannē de korpad quē
sopor rubentis auroꝛe nūq̄z detinuisse fert: adueniētis diluculi
dulci essent occupati somno: ipse georgi⁹ waydafij dormiētes ir/
ruit sup illos. Ipsi vero mox cōsurgentes arma capiūt. Instat il
le pollicitatiōib⁹ ꝛ regē illis placatū reddere, ꝓmittit: nihilomin⁹
armis militeqꝫ potētior terrori illis erat. Ipsi vero dum in hostē
virib⁹ vti impar esse cernūt cedūt, ꝓmissis. Cum aūt in opidum
karū denoiatū ventū est diris credunt vinculis: ꝛ budēsēz ad ci
nitatē in curri⁹ delati sūt. Cōtulerāt nobiles hi intra se duꝫ du/
cebant: ꝛ si regis venirēt in pñtiā nō tamē illū aliquo salutationis
oraculo deberēt venerari: quod ꝛ factū est. Nā cū rex sigismūd⁹
suoꝝ cinct⁹ corona regnicolaꝝ medi⁹ sederet: ꝛ ipsi nobiles illius
cōspectui ꝓsentarent: null⁹ ex ipsis in salutationē illi⁹ os suū ape/
ruit: nec capitis aut genuū curuatione illi aliquā exhibuerūt ho
nestatē. Nec ignomina regē sigismūdū in maiorē cōcitauit iram.
Qua, ꝓpter sui furoris duct⁹ vehemētia illos in ipa ciuitate bu/
densi i platea sancti georgij martyris fecit decollari. Aiūt quidā
q̄ duꝫ stephan⁹ konth ipsa decollationis pena plecti debuisset:
resupin⁹ vultu feriētis ictū versus decūbere ꝓelegisset: seqꝫ plu
rimas iminētes sibi mortes intrepidis oculis ꝓspexisse: ꝛ hāc qui
dē nō formidare tum vero in turri velle dixisset. Nos etiā nobi/
les nōnulli vnū ꝛ triginta fuisse tradūt. Cū aūt exterminatis illis
spatari⁹ stephani konth chowka vocat⁹ irreuocabiles dissolut⁹ in
lachrymas fletib⁹ vacaret assiduis: ꝛ rex illo cōspectu dixisset: cō

pesce fili lachrymas ⁊ flere desiste: en ipse dñs tuꝰ qui tibi plura donare potēs sum q̄z ille qui decollatꝰ est: ad hec puerū respōdisse ferunt: ego inquit tibi velut scrophe bohemicali seruiturꝰ ero nūq̄z. Qui tandē iussu regis eandē quā dñs suꝰ sententiā subisset ⁊ numerū adimpleuisset p̄dictū. Postq̄z autē sanguinē aīasq̄z hi milites simul fudere sacratā capelle nostri viatici in suburbio dicte ciuitatis habite: cimiterij tellurem habitatione ꝑ ꝑpetua donec angelꝰ tuba canet cōpressere. Nox mors militū illas que postea inter regē sigismūdū ⁊ hūgaros flāmis arserūt in gentibꝰ scintillas: miro cinerū sub tegmine: ⁊ nūq̄z illi suū vltimū infra diem tutū ꝑpterea regimē p̄buit.

De bello regis sigismūdi sub castro maioris nicapolis infeliciter gesto.

Regnāte seliciter quōdā rege lodowico iter grecos ingēs exorta dissensio intestinis graviter fluctuabat discordijs. Duo enī erāt grecoꝝ dñi: ⁊ si nō eisdē parentibus orti vterq̄z tñ se impiali de parētela natū esse ⁊ ex hoc ius dominij ad se ptinere asserebat. Nec minꝰ ceteri greci hos quisq̄z suo ꝑ libitu amabāt parit ⁊ seq̄bant: ꝑ icertoq̄z impatoris noīe ciuili bello pugnaciter dumicabāt. Et cū alt hoꝝ suaz partē deficere vidit: vlciscēdi libidine captꝰ: amuratem primū thurcoꝝ cesarē postq̄z regnare ceperūt tertiū ad suas ptes adiuuandas p̄cio pariter ⁊ ꝑmissis ex asia in greciam accersiuit. Neq̄z enī magne fuit difficultatis cesari id ꝑsuadere: qui ad hec antea accēsus totis viribꝰ instabat. Huc itaq̄z ⁊ eiꝰ copias p mare helespōti cū ea ꝓditione in tratiā nauali officio traduxit: ut cōfecto bello rursus nauigio remitteret. Hoc pacto thurcoꝝ gens ex asia i europā migrauit. Hec trāsuersa grecoꝝ opa rogū inextīguibilē europeas p ptes assidue flagrātē succēdit: nr̄arūq̄z miseriaꝝ frutices nr̄is in agris affatim pullulātes germinauit. Nā ipse amurates nō id qō ꝑmisit sed qō sibi ꝑdesse posse sperabat aīo voluebat. Semp enī bellū ꝓferēdū p occasionē in dies ꝑtrahebat: ut grecos mutua cede fractos ille integer ad oriret: ac facilꝰ superaret ꝑiter ⁊ opprimeret. Nec illū sua fefellit opinio. Vbi enī diuturno bello grecos deficere: domesticisq̄z opibꝰ euacuatos sibi ipsis paruo iuuamine eē sensit: mox occasione adinuenta in illos arma cōuertit: occupatoq̄z poportune gallipali opido ad fretum helespōti situato: cetera greca opida obsidiōe petere agrosq̄z vastare ⁊ cūcta passiz iuadere nō destitit: quousq̄z magnā tracie ptē sue ditioni subiecit. Ex hinc rebꝰ thurcoꝝ indies augescētibꝰ: rege lodowico vita fūcto: habenisq̄z hūgaricis in sigismūdū regez deuolutis: pasaythes ⁊ ipe cesar thurcoꝝ p̄ie amrate pacri igenio nō minꝰ idoneꝰ: ⁊ in temptandis rebꝰ arduis magis audax: breui spacio tpis traciā vniuersam thesaliāq̄z ac macedoniā: phocidez boetiam ⁊ acticā tum vi tum deditione capiens sui dominij fecit misos quoq̄z quos nos bulgaros vocamꝰ regis sigismundi sub ditione constitutos armis infestis agressus est. Ad hūc pasayhtē rex suos caduceatores misisse: utq̄z ab inuadendo regno sibi iuris vigore attinente desisteret eidem intimasse: ille ꝑ occasionez interim donec tota bulgarie terra potitꝰ est relationez distulisse: tandē diuersitatē armoꝝ framearū puta ac clipeorū necnō fararū: quibꝰ thurci in hostes vtunt: singulos p parietes vniꝰ domus appendi fecisse: introductisq̄z regijs caduceatoribꝰ ad illos dixisse fert. Reuertimini ad regē vestrū ⁊ dicite illi. Quoniam ⁊ ego terrā ad hāc ut videtis ius habeo sufficiēs: pariterq̄z ⁊ illis i parietibꝰ pēdētia manu ostēdit arma. Nec res sigismūdi regis animū nō parū vlciscēdi i timorē excitauit. Quapropter sui regni decimo: dñice aūt icarnationis millesimo tricētesimo nonagesimo sexto anno: cōmota vniuersa sui principatꝰ armoꝝ virtute: ingentē conflauit exercitū. In quā quidē regiā expeditionē tam grādē dux burgūdie inter alias nationes ac francoꝝ siue galloꝝ populus arma nō pauca fortiaq̄z viroꝝ bellatoꝝ agmina aduexerant Quoꝝ nobilitatis armoꝝ insignia bude i claustro sci nicolai confessoris erga frēs p̄dicatoꝝ tabulis arte pictoria inscripta ac parietibꝰ affixa meos vsq̄z ad annos ꝑ memoria stetere. Collota igit rex sigismūdꝰ tā grādi sui exercitꝰ ꝓgregatione danubiū trāsiuit: ⁊ ne dū thurcoꝝ timeret cesarē: vcx q̄dā ipm dixisse ferūt. Quid inq̄t metuēdꝰ est nobis hō: vastū si celoꝝ sup nos pōdꝰ rueret: ipi illud nr̄is q̄s gerimꝰ hastis ne luderemur sustētare possemꝰ. Regno tandē rascie crudeli furore i magna rerū direptione horribilitatisq̄z strepitu nimio ptransito bulgarie venit ad oras. Inde opidis oriszo ⁊ bidinio alijsq̄z partiū earūdē munitionibꝰ nōnullis thurcoꝝ q̄s tutabāt bellicosa manꝰ: nō sui ⁊ suoꝝ multa sangnis effusione expugnatis: ad vltimū ea ipsiꝰ anni etate cuz vites suis fructꝰ dulciores cultoribus reddebant circa festum videlicet sancti michaelis archangeli in campo castri maioris nicapolis sua castra fixit. Thurci vero crebriꝰ de castro erumpentes re-

giũ exercitũ in se ꝓuocabãt:nõnulloſqz vulnerãtes ſepiꝰ vulnerati redibãt.Ceſar aũt thurcoꝝ:quẽ nri ſenioꝛes paſaythem ſuꝓdictũ noiauere:nicolaꝰaũt ſecũdm de familia ꝛ oꝛigine thurcoꝝ ad eneã ſenarũ epm ſcribens cundẽ chalapinũ fuiſſe poſuit: dum regẽ grandi bellico cũ apparatu ſua in dominia penetraſſe audiuit:nõ minus omne gentis ſue robur in arma cõcitauit: ꝛ in foꝛti ſuoꝝ manu regie obſiſtere expeditioni conatꝰ: appꝛopiquabat.Galli vero ſiue franci aduenẽtis hoſtis fama pulſati regeꝫ adeũtes ꝛ eũ belli ꝓmitiaſ que maioꝛi feruere ſolent atrocitate illis in ſe excipere vt annueret rogatũ efficere. Dũ igiť ceſar ipe frementibꝰ vndiqz ſuis agminibꝰ magnã vim paganoꝝ ſecũ tra/hens regijs opponi caſtris viſus eſt:moꝝ frãci ꝑcipiende pugne inſolenti cupiditate capti:ꝓiuſq; vniuerſe regales copie inſtructis ex oꝛdine acieꝫ ſignis collatis ꝓeliũ inirent e caſtris ꝓfiliẽtes:ꝛ ꝓcipites ab equis:ut eoꝝ moꝛis eſt: pedites certaturi deſcendẽtes cõtrarias irruerũt i turmas. Diro itaqz bello hoſtes inter vtroſqz vigente:cũ hungari ſellatos francoꝝ equos curſu trãſuerſo regia petere caſtra cõſpiciũt: nõdum eniz illoꝝ belläđi vſus ipſis notꝰ erat:illos omnino hoſtilẽ per manũ extinctos fore credẽtes:graues diſſoluti in tumultꝰ caſtra pariter ꝛ bellicare linquẽtes ingenia campo vndiqz fuſi hoſtibꝰ acriter inſiſtentibꝰ in fugam conuertunť. Strages fit maxima:multi cecidere de hũgaris ꝛ mlti captiuitate affecti. Et niſi ipſe rex nauis miniſterio ſibi adinueniſſet ſalutẽ non celo velut elatus ꝓinceps dixiſſe ferť ſed hoſtia armis ibidẽ obꝛutus fuiſſet.

De inimicitijs in regez Sigiſmũdũ conflatis ꝛ de captiuitate eiuſdẽ.

Rochdoloꝛ:res humane nouerca ductrice foꝛtuna: i optatos ꝑ calles dũ diriginť q̃z varias excitãt inimicitias quãtũ ve pariũt odiũ:cũ gratis etiã ex amicis maxime hũgarice gñatiõis i ꝓſapia iterdũ hoſtes efficiãt Rex ſigiſmũdꝰ hucuſqz gẽti ſue amabilis:pꝰtã grauez ſui ppli cladẽ odio fuit.Enũero timebat ne illis quos male duxerat.ut quõdã rex ꝑſarũ xerſes poſt infelicẽ belli in grecia geſti finẽ:ſue improuiſionis penas daret:Qua ꝓpter fugitiuo ſilis altas danubij ꝛ equoꝛis ꝑ aquas remoꝝ officio cõſtantinopolitanã ad vꝛbem:inde ad ꝛodũ:poſt hec regnoꝝ dalmacie ꝛ croacie ad hoꝛas nauigauit. Comitabanť illum viri in regno potentes dñs Johannes archiepꝰ ſtrigonienſ.ꝛ ſtephanꝰ de kanyſa frater eiuſdẽ:nec minꝰ ꝑ internũcios regi qõ eſſet optimũ apud ꝓmoꝛes regni opabanť. Inter hec auté ſuperiꝰ noiati ſtephanꝰ filius laczk wayuoda:ꝛ alter ſtephanꝰ de ſimonthoꝛnia antiquo ſcelere tumidi:nõ ipſoꝝ facinoꝛis pluribꝰ ſine ſocijs quoꝝ coꝛdi erat ampliꝰ regẽ ſigiſmũdũ nõ regnare ad illuſtrẽ iuuenẽ Ladiſlaũ natũ regis karoli eiuſdẽ tempeſtatis nõ multos añ annos ut ſupius dictũ eſt interfecti:tũc apulie in regno vices patris in regimine gerẽtẽ ſuos mittẽtes nũcios ſceptra regni hũgarici illi q̃z leuiter tradere ꝓmittebãt. Ille vero miſerã ſui genitoꝛis ſoꝛtẽ q̃ hũgarico in regimiue comitatꝰ erat ꝑ ocnlis ꝓe coꝛdeqz ferẽs: q̃zuis illi regẽ ſigiſmũdũ eliminare ꝛ regimẽ trãquillũ ſibi dare ꝓmitteret:ad capeſcẽdas res hũgaricas patre tardioꝛ fuit. Cũ igiť illuz grauiter moueri aĩaduerterũt:nõ ergo ab inceptis deſiterũt: ſz ad ipſoꝝ volũtatis finẽ facili cõcludẽdũ: ipſi vterqz ſtephanus ab eodẽ rege ladiſlao ꝑ internũcios iuramentũ pariter ꝛ lras receperãt:ut quid illi vice eiuſdẽ in regno operarenť: id ſibi dum ſceptro potireť gratũ fieret. Magnã ꝑtẽ nobiliũ hec cõditio infidelitatis ꝑ denia traxit:multi fuere hac ſceleris nota obfuſcati: quoꝝ ꝓpago etiã hac noſtra etate ꝓpetuã exinde aſſecutã deflet ruſticitatẽ. Hec res clam dirigebať:nõ tñ regẽ latebat. Dies conſueto volumine trãſierũt ſub hac tẽpeſtate q̃zplures: ꝛ ipſe rex ſigiſmũdus vnũ ꝛ mediũ per annos maritimis in partibꝰ demoꝛatus:quoꝛũdã magnatũ ope maxime archiepi ſtrigonienſ.ac dñoꝝ de kanyſa:ꝛ iohãnis de maroth bani regale reſtitutꝰ extitit inſoliũ.Et licet dictos vtrũqz ſtephanũ aduerſas ſibi res machinari ꝛ cõponere ſentiat:nõ tamẽ ſibi coadunatã illis ꝓpter cohoꝛtem in illos vindicta vti par erat. Trãſire rurſus poſt reditum regis tres ꝛ mediꝰ anni:ꝛ ſemꝑ inter hec in cõtrarijs eius res cõiuratoꝝ creſcebat numerus:ꝛ quaſi totꝰ hungarie vulgus ſuggeſtione viciatꝰ ſiniſtro illũ lumĩe intuebať. Cõcitauerat maxĩe hũgaros cõtra illũ in odiũ:tuz duoꝝ ꝛ triginta moꝛs militũ: tum vero calamitoſus nicopalitane expeditionis exitus:nec minꝰ ipſe rex ſoluto thoꝛo carnis:diſſolutꝰ in laſciuiã virginũ violẽte dedit coꝛruptioui:hũgaris obꝓobꝛio erat. Valebat etiã ꝓeter hec in populo ꝑfatoꝝ vtriuſqz ſtephani crebꝛa ꝑſuaſio. Cõtulere igiť vniuerſi quoꝝ id animi erat ut regẽ ipſum dum ſe illis tẽpus ad id ꝑberet idoneũ captiuitati darẽt. Igiť milleſimo q̃dragеſimo ꝓmo

dñice incarnationis anno:ea ſcz parte anni eiuſdē cum ver illud fecūdiſſimū tauro duce medios tepido ſub eſtu miniſtrabat dies arboreſqz rigida hiemis auſteritate virētib⁹ſpoliatas foliis:floridis veſtierat frondib⁹:videlz die qua mater eccleſia certaminis ſancti vitalis glorioſuz decantat triūphū:barones regni dolo indute collocutionis gr̄a regia adeūtes palatia ipſuz regē mediū eſſe voluerūt. Qui cū affuit illi obiectis pri⁹ſibi vniuerſis facinor̄ cauſis quas in illū excogitauerāt magno cū fremitu man⁹ eor̄ in ipſum iniecerūt:⁊ niſi illor̄ qui amabāt eū ſibi iniſſet diſſuaſio:ibidē iulij Ceſaris ad inſtar multis vulnerib⁹cōfoſſus ſanguinē ſimul ⁊ animā fudiſſet. Erāt dieb⁹in eiſdem garenſi in domo duo grate indolis iuuenes:autore quondā nicon de gara palatino:qui quondā reginarū ad lat⁹ interfect⁹ eſt: geniti quoruz alter eſt paternū nomē ſortit⁹:alter iohānes vocabaſ. Hos iuuenes captores regis in illū grauē:paternā ꝓpter necem: cuz maxime ꝓpter illum penas dediſſet:animū habere rati:ipſuz regē iuuenib⁹eiſdem in caſtro eor̄ ſoklos vocato ſeruandū aſſignarūt.

De eliberatione regis ſigiſmundi.

REge ſigiſmundo captiuitatis erūna affecto: illi qui in eundē amaro erant corde:abdite ante hec in illum cōflatas inſidias in lucē deduxerūt. Jamqz nullo obice ſe votis eor̄ potiri cogitabāt. Magna igiſ in agmina palā cōuoluti ſuperba ceruice gradiētes:eleuato ipſi⁹ regis ladiſlai vexillo regni per climata ferebanſ. Et cū ciuitatez ad quācūqz ipſo vexillo comite veniebāt ſacrat⁹ cleri ordo illis ꝓceſſionali cū veneratione obuiam ire compellebaſ. Jnter hec ipſi regi ladiſlao ſe oīa ad vota illi⁹ cōplanaſſe vtqz acceleraret intimauere. Dum aūt ipſe rex ladiſlaū ſigiſmundū captū ſuazqz partem inualeſcere audiuit:quaſi ꝓmptas res adeptur⁹ vocantiū flectiſ votis:⁊ celeri apparatu ſumpto hūgariā verſus iter cōtinuauit. Rex v̄o ſigiſmundus moleſta captiuitatis ſub cuſtodia caſtro in p̄dicto lugubres ducebat dies: regalibuſqz e luminib⁹ crebro oborte lachrymе pallidas illi⁹inundabāt maxillaſ. Hui⁹ regis cōtinuā cordis amaritudinē aſſiduoſqz lachrymarū decurſus iā dictor̄ iuuenū genitrix:cuſtodia ipſius regis quorum cure erat. Cū ſepi⁹intuita fuiſſet cōpaſſionis erga illū viſceri⁹ mota: liquidō ea pectore:ꝓut muliebris exigit natura: corde toto recipiēs filios adijt:illoſqz ita affata ē. Grati mihi filij an vobis ī hoc hoīe maioris q̄z ceteris regnicolis offenſe cauſa eſt: q⁹ alij cura cuſtodie eiuſdē ſoluti vos ſoli illi⁹tutā ad cōſeruationē inuigilare debeatis. Maxime de quōdā genitoris v̄i recordor me corā dictis. Aiebat eteni regē legitie coronatū ſi etiā iumēto cōpareſ nō eſſe deſerendū. Reb⁹ in his quicquid fecerīt alij vos exptes habere vellē. Nā ſi illū ꝓut in vobis ſui ſperāt aduerſarij interfeceritis:nota effuſioms regaſ ſanguis v̄e ꝓpetue aſcribeſ here ditati. Et lz ceteri in adducēdo nouo rege nouis ſp ſperēt gaudere munificētijs: vos apud illū expoſi eritiſ. Quid ſceleris putatis regū fundere ſanguinē? Que dignitas ſi hoc nephādo crimīe veſtras polluerītis man⁹ vob aut veſtris ſucceſſorib⁹.q̄ſicūqz in regno merebiſ. Jſte coronat⁹ tantos ꝓ annos ꝓ rege habit⁹:ille ꝓ cui⁹reb⁹agiſ nō q⁹ rex noſter eēt verū nōdū regnū nouit. Deſiſte igiſ mi filij ſi quid in necē hui⁹hois ꝓſpiraſtis:⁊ tā altā v̄e domus dignitatē hoc enormi facinore ꝓtaminare caueatiſ. Rege ꝓ iſto genitor veſter ſcitis quā mortē ſubijt:nec vos non ignorare dubito iſtū qui dicit regis interfecti natū eē. Qui ſi regni hūgarie ſceptra capiet:an putatis illū de paterna nece maxie v̄m pergenitorē ꝓcurata nō recordari:ſi v̄o captiu⁹iſte vlteriori regimine potieſ:ſiqz vos id feceritis q̄ ipſa ꝓſuadeo v̄is in reb⁹ſemp finis bon⁹ſperabiſ:⁊ apud illū ꝓ quo genitor veſter aiaz fudit benemeriti eritis ſemp. Audiere hec iuuenes ipſi:⁊ ſtupidi lōga hora ſtetere diſſoluti:tādē materno de colloquio magnas īciderūt ī curas. Illis igiſ varijs cogitatiōib⁹inde vacantib⁹: mulier illa ſagax regē adiēs. Sigiſmūdū ita allocuta eſt. Rex ſigiſmū de ſcito tuos aduerſarios nouo de rege deqz tua exterminatione curare. Douerūt me lachrymе tue indeſinēter tua p ora decurrētes:⁊ flet⁹tuos ꝓtinuos toto recepi corde:tueqz iuuenili etati tāta ī amaritudine fluctuāti cōpatior. Jpſa ſuz mulier q̄ ſola tua ꝓ libertate laboro:ꝫ res q̄dā de hoc me cogitātē territat ⁊ ſepi⁹retrahit. Timeo eteni ſi te eliberauero duos quos noſti natos meos amittere. Si tñ fideliter ꝓmiſeris cū de nouo ſceptro potit⁹ fueris meo de bñficio reminiſci:ac illos ⁊ me nō deſerere: q̄z accuratiſſime tua curabo de libertate. Ad hec rex ſigiſmūd⁹ mox humo ad pedes illi⁹ ꝓuolut⁹:expāſiſqz brachijs ipſi⁹ ruit peduz in amplexus: tremebundaqz ac flebili voce age inquit domina ⁊ mater mea:enimuero ſi regnum mihi redibit: ſi mihi vita comes erit:ſiqz tibi aut filijs tuis q̄ſicūqz obliuiſcar:maiori calami

tate q̃z p̃esens est manciper: nec de⁹ q̃ñcũqz pampli⁹ mihi liber
tatẽ p̃estet. Ecce te in matrẽ illos ī frẽs hac die adopto: fideliqz
sub iuramẽto hec tibi ⁊ illis seruare ꝓmitto. Uicit post hec mu/
lier ista crebris psuasionib⁹ filios: ⁊ regẽ ipsuz emitti faciẽtes, aui
do suox aduersariox a spectaculo liberauit clãdestinaqz illũ sub
cõditione marchionat⁹ morauie fecit deducere ad horas.

De reditu regis sigisinũdi in hũgariã.

Rumor regie eliberationis eiusdem aduersarijs non
paruo terrori fuit: nec modicũ erga secũdas eiusdem
res valuit. Nã hi sua captio quox tedio erat: p̃cipe
libertate potito q̃si graui de somno excitati de eiusdẽ
offensorib⁹ vindictã exigere: ⁊ regẽ in ipsũ altũ redu/
cere regni hũgarie in solium totis virib⁹ conati: vicos pariter ⁊
agros illox qui aliter sentiebãt ingenti depredatione vastabant
Inter quos erat vir ille inclemẽs magno austeritatis rigore tu/
midus iohãnes de maroth ban⁹. Cui⁹ vastitatis editionẽ nostre
etatis senectus nondũ oblita est: ecõtra pars altera tum in sui ꝓ
tectionẽ tũ hostilẽ in offensaz vires experiebat. Feruẽtib⁹ igitur
vndiqz guerris ⁊ rerũ direptionib⁹ magna in rabie inualescenti
bus: rex sigisinũdus tum armigere natalis soli gẽtis: tumqz par/
tiũ superiox regni hũgarie ꝓcerũ fortib⁹ comitatus agminibus
nondũ eni partes superiores ipsi⁹ regni hungarie illi⁹ declinaue
rãt a fidelitate: potẽter adiut⁹ rursus venit in hungariã. Nõ eni
multe difficultatis erat regẽ de nouo sceptro potiri: cum castruz
budẽse ⁊ quasi cũcta regni munimina suox fidelium ꝑmanib⁹ ha
bebant. Eisdez dieb⁹ rex apulie vocãtiũ crebris seduct⁹ pollicita
tionib⁹ vt reb⁹ potiret, ꝓmissis: veniebat iãqz dalmaci regni ve/
nerat ad limites: cũ regẽ Sigisinũdũ sospitẽ bude morari ⁊ reb⁹
ad vota gaudere hũgaricis audiuit. Quare ex tẽplo incepto de
finẽs ab itinere terga vertit: ⁊ parẽtis petẽs regnũ tum paterna
tũqz sua mot⁹ inuria: ad regẽ sigisinũdũ lr̃as scripsisse ⁊ ipsuz per
easdẽ ut illis qui ipso supstite de nouo semp soliti sũt gaudere re
ge: cõdigne retributiõis munere cõpẽsaret rogatũ effecisse ferũt

De penis per regẽ Sigisinũdũ a stephano
wayuoda ⁊ ceteris infidelib⁹ exactis.

Tanta [illegible] mole rex totiẽs grauat⁹: nõ statim sinũ
post re[illegible]tũ in psonas grauitatis vindicta
vsus ẽ. Solũ eteni ilioz auferebat p̃dia: ⁊ suis colloca
bat fidelib⁹. nõ tñ ī ipos sibi sepi⁹ occurrẽtes seuiebat:
nec gr̃az petẽtib⁹ regie benignitatis clemẽtiã subtrahe
bat. Eñuero hamũ dulcedine simulate beniuolẽtie tinctũ hũli/
bus tẽdebat regnicolis: ut altos sue erũne vitio maculatos eo fa
cili⁹ cõphẽdere posset. Dissimilabat sagax rex graues animi dolo
res: ⁊ iter hec dictim numer⁹ ei⁹ fideliũ grãde patiebat augmẽtũ.
Quare rex ipse post hec aĩo audacior fidelib⁹ suis dictã vniuersa
lẽ in oppido Rewrewswdwarhel denoiato ī ptib⁹ sclauonie hito
celebrãdã indixit. Illaqz ꝓstitutis dieb⁹ in magna nobiliũ tumul
tuositate feruẽte: stephan⁹ fili⁹ laczk wayuoda: duce peccato: aut
regia in clemẽtia aut ī agminib⁹ armatox q̃ secũ nõ min⁹ q̃z rex ad
uexerat fidens: illac venit. Una igit̃ diex rex primoresqz regni ⁊
ipe wayuoda simul eadẽ ꝓstituti ī domo: ipe stephanus wayuoda
ibidẽ medios ꝓsilij inter tractat⁹ capt⁹ pariter ⁊ decollat⁹ ẽ. Et cũ
fama mortis ei⁹ ad suos delata extitit: mox vindicta tumidi ruũt
in arma. Et fuisset ibidẽ ꝓculdubio sãguinis effusio haud modi/
ca: nisi cadauer illi⁹ alta de domo p̃cipitatũ suis graue spectaculũ
oñdisset: ⁊ nisi etiã quidã ad illos tãto discrimini se subiciẽtes ex
clamasset: desinite inquiẽs miseri desinite parituri: en videtis ex
tinctũ gr̃a cui⁹ arma cape deberetis. Quo facto rigor furoris illo
rũ tepuit: ⁊ vnusquisqz eox tutas sibi ptes fugibundus q̃ritauit.
Hũc stephanũ wayuodã p̃ter cetera infanda sua facinora ī lesam
regie dignitatis maiestatẽ ꝑpetrata: eadẽ tẽpestate cũ rex sigisinũ
dus post cladẽ sub nicapoli receptã maritimis demorabat in pti/
bus tale scelus cõmississe accusabãt. Eteni illũ ad cesarẽ thurcox
pasaijthem nũcios misisse: filiãqz illi⁹ regi ladislao: quẽ inducere
conabat: ea ꝓditiõe vt illi ꝓtra regẽ sigisinũdũ adiumẽto fieret iu
go matrimoniali ducere spopondisse: ⁊ in hui⁹ documentũ ingen
tia thurcox agmina hũgaricas in partes inter flumina zawe ⁊ tra
we situatas induxisse: grauesqz ibidẽ per eosdẽ depopulationes
edidisse dicebant. Ante hec thurci nondũ hungaricas lustraue/
rant terras. Iste fuit ingressus thurcorũ in hungariã primus: eo
tunc illi ingentes quas cernim⁹ in ciuitatibus Sirimiensib⁹ edi/
dere vastitates: quas ciuitates etiã nunc loca illaruz suis orbata
edificijs non paruas fuisse testantur.

De electiõe regis Sigiſmũdi in regẽ romanorũ: ⁊ de obſi/
dione caſtri galambocz infeliciter terminata.

POſtq̃z ipſe ſtephan⁹ wayuoda ſui reat⁹ nouiſſimas de
dit penas: ſuiq̃z ſodales alij morte alij exilio fuerãt dã
nati: vniuerſe in regẽ parate inſidie vndiq̃z tacuere:
ipe quoq̃z rex ab illic quieto potit⁹ ſceptro infra vite
ſue limites ſuo in regimine inteſtino tumultu turbat⁹
eſt nũq̃z. Igit cũ tantis calamitatib⁹ iuuenis p̃ceps ſepi⁹ agitat⁹
morib⁹ ⁊ vita meliorat⁹ eſſet: īmobiliq̃z ſui regni domino etiã na
tionib⁹ ab extraneis fungi ꝓſpiceret. Cũ iã tres ⁊ viginti in hũga
ria regnaſſet annos in regẽ romanor̃ elect⁹ eſt. Quãobr̃ rex tãti
principat⁹ magnanimitate mot⁹: vi nõ modica armor̃ ꝓflata rur/
ſus vires thurcor̃ tentare aggreſſus eſt: arcẽq̃z galambocz voca
tã alta in rupte ſupra decurſũ danubij raſceano in agro ſituatã tẽ
peſtate eadẽ illis ſubditã multo milite cinxit. Dimicabãt vtriq̃z
hoſtes ſimul ⁊ ſemp ſigiſmũdane copie ſuperiores erãt: donec il/
le ceſar thurcor̃ chalapin⁹ oppſſione ſuor̃ ꝓpulſatus: bellico ap
paratu cũ ingenti venies rege hoſtis potẽtior viſus eſt. Quapr̃o
pter rex ipſe poſt nõ modicã ſuor̃ vndiq̃z decertantiũ ſtragẽ cã/
pũ deſerens danubiũ trãſijt: ⁊ hoſtilẽ euaſit manũ. In hoc p̃relio
licet multi occubuerint: vir tamẽ ille noiatiſſim⁹ zaniſſa niger ap
pellatus: virtute ⁊ armor̃ directiõe inſignis ibidez ceciderit nr̃m
euũ noſtri nõ ſine turbatione animi memorat.

De origine huziſtarum.

NEdũ res mortaliũ in heteroclitum collabunt: verũetiã
diuini cult⁹ diſpoſitio cedẽte deo interdũ eclipſim pa/
tit. Supradictar̃ enī ipſi⁹ regis ſigiſmũdi tẽpor̃ũ circa
decurſũ: ingens x̃piana in religiõe orta ẽ diſſenſio ⁊ ta
bes illa hereticę p̃auitatis peſtifera humanas inficiẽs
mẽtes auctorib⁹ Johãne wyckleff in anglia ⁊ altero Johãne hwz
in bohemia ſenſim diffuſa creuit. ſecte cui⁹ imitatores maxime in
bohemia ⁊ ei⁹ partib⁹: cũ nobis ſint ꝓpinquiores: huziſtas voca/
mus. Hãc p̃ter catholice fidei emulã enormitatẽ: dieb⁹ in eiſdez:
quidã īfandus ordo: ſũ ordinis nomẽ vſurpare ãt: adamitar̃ vo
cat⁹ neſcio quo auctore inſtitut⁹ emerſerat: ſuaq̃z polluta ad faci/
nora vtriuſq̃z ſex⁹ hoies ſenes ſimul ⁊ iuuenes trahere nõ parue
facultatis fuiſſe dicit: maxime vt arbitror ex eo: q̃ carnee volu/
ptatis libidine illis vti fas erat. Hũc enī ordinẽ ſui imitatores ſũ
mũ creatorẽ rerũ circa originẽ inſtituiſſe: oiaq̃z cõmunia fieri ⁊ ut
creſcerent ⁊ mltiplicarent̃ p̃cepiſſe aiebant. Incedebant nudi: et
ſpeluncar̃ latebras inhabitabãt. Poſtq̃z ſacra: ſi ſacra dicere fas
eſt: q̃ peragebãt: extinctis lucernis tenebris ſe credebant. ⁊ cũ a ſe
nior̃ ſui: quẽ bohemico ideomate: othecz ideſt patrẽ vocabant.
Illud verbũ creſcite ⁊ multiplicamini dicebat̃: abſq̃z diſcretione
etatis mutuos in amplexus: pariterq̃z ad explendũ carnalis vo/
luptatis deſideriũ ruebãt. In dilationẽ etiã ⁊ augmentũ ſuor̃ũ re
tiũ diabolus que ex hinc humano tetenderat generi: huic ſupſti/
tioſe adinuentioni tanto auxilio fuiſſe phibet̃: vt dũ hui⁹ cohor/
tis ſenior̃: inter cetera ꝓdigia que faciebat: auibus alta ſulcãtib⁹
aera: vel feris atris in nemorib⁹ latitantibus ut venirent impera
bat mox aderant: inclinataq̃z ceruice illũ venerabant̃. Volebat
enī mille artifex illos quos ſui cultus voluptas nõ capiebat ſaltẽ
ꝓdigior̃ irretire oſtentis: qõ ⁊ factũ eſt. Hã hec pernicioſa ſacre
religionis ſubuerſio paucis in dieb⁹ tantũ ceperat incremẽtũ: qõ
poſtmodũ per dictos huziſtas magna vi armorũq̃z illatione non
modica vix deuicta abolitaq̃z eſt.

De bellis ſigiſmũdi regis cõtra huziſtas actis
et de combuſtione Johannis hwz.

REx vo ſigiſmũd⁹ qui ex ſuſcepti romani regiminis offi
cio fidẽ catholicã tutare tenebat̃ maxime aũt: qr̃ nata
lẽ eiuſdẽ terrã dicti huziſte magnã in vim cõglomera/
ti vaſtabant: contra ſue ſecte alienos igne et gladio
atrociter dimicantes. Contra coſdem armatum tum
hungarice tũ vero germanice gentis non ſemel ſuſcitauit robur:

soloqz ⁊ populo hereditario nō parcens magnas in regno bohemie edebat vastitates. Nō ergo illi flectebantur: sed semp̄ q̄si in noīe sanguinis xp̄i certaturi, p armox insignijs ī vexillis ⁊ scutis ac clipeis: alijsqz bellicis vtensilib⁹ imaginē calicis arte pictoria scribi facientes duce quodā sijska hoīe robusto ⁊ monoculo turmatim ꝓcedebāt: ⁊ in se seuientes acrius seuiebant. ⁊ tum in religione tum vero rebus in humanis confusio regno in eodez erat ingens. Pugnatū est ea de causa partes inter vtrasqz cū magno discrimine personarū sepius. maxime aūt cum vna dierū vterqz hostis in campo nō remote ad ciuitatē vrburarū kothumbanija vocatam conuenissent: pars non cessit sine ingenti strage parti.

Diu igitur populo in vtroqz ancipiti bello feruente et multis ex vtraqz parte cadentibus: vltimatim sijska superiore: rex campū deserens terga vertit. ⁊ simul cū suis qui superstites erant fugiens hosti tum res tum animi ferocitatē reddidit. Cum igitur rex sigisinūdus huius rabiem perfidie vi se compescere minime posse arbitratus est: vniuersalis dogmate concilij tantā suffocare pestem satagens illam constantiensē celeberrimā vniuersalis christiane religionis sinodū celebrare procurauit. Vbi prefatus Johannes hwz ⁊ hieronimus discipulus eiusdē heresiarche videlicet predicti consilio in eodem simul cum dogmatibus reprobati damnati ⁊ ignis incendij supplitio exterminati fuere. Non ergo regno bohemie in predicto per ipsos seminate pestis fomes cessauit hanc nostrā vsqz ad etatem.

De exercitu hungarorum in partibus Bozne debellato Sequitur.

Multa ⁊ varia bella hui⁹ regis in dieb⁹ nō semp̄ fine optato clausa strepuere. Sz quis tāti p̄cipis tot p̄ānos regnātis eū stilo queat pstringere? Inter cetera enī bella: dñice incarnatiōis cū quidecim⁹ post mille quadringētos instaret annus: magna vis armox gētis hū ⁊ carice aduersus ducē spalethij herwoija denoiatū mota ē. Dux enī iste ante hec regi fidelis: eisdē in dieb⁹ ꝓteruie stimulo duct⁹ lapsus in pfidiā regno hūgarie vim iferre conat⁹ ad suas ptes roborādas ir gētia thurcox agmina ꝓduxit: ⁊ partib⁹ regni boznensis regi subiectis ingens pdo fuit. Aiauerat hūc hoiez lōgeua regis absentia. Rex enī ipse eisdē sub annis in dicto pstātiēsi ꝓcilio ꝓtra heresim iaz dictā proqz sacrox romani reginiinis coronarū adeptione agebat. Viri igit in regno potētes quib⁹ regia de cōmissione id cure erat nouax rex strepitu pulsati: Johānē de gara altex Johānē de maroth: Paulū chwpor de monozlo banos: ceteros etiā q̄zplures viros pstantiores duces sui exercit⁹ efficiētes robur hungaricū satis grande in regnū Boznense ꝓtra illū misere. Ille vero ex aduerso tum sua tūqz conducta gente munitus illis cāpo se opposuit. Collatis igit signis bellicis ⁊ turbarū vocibus vtraqz ex parte magno clangoris insonitu tharatātarizātib⁹ vterqz hostis mutuā in ruinā sitibundus bellū ingredit: ⁊ in magna virtute lacertorū viribus preliat totis. clamor ingens exuberat: frāgunt lancee: ⁊ in earū fractiōe multi deijciunt ab equis cadūt hincinde cadauera mortuox parte ex vtraqz. Sz quis bozneusiū astutie se pferre valet? Cū hūgaroz vires illorū potentieo in certamine multo superiores cernerent: mox illi montiū per culmina: qui ex eis ad id ꝓstituti erant: stantes: ita docti: hūgaros fugere, pclamabāt. Hec vox magnā hungaris edidit ꝓfusionem. Nam cū prelio viriliter insisterēt: hoc rumore audito: partē ipsorum fuge datā arbitrati: campū deserentes terga verterunt. propter qō ⁊ magnā stragē ⁊ hostilibus predā ibidē dedere. Nec duces ipsi tāti periculi expertes fuerūt: quin alij ibidē capti: alij perempti. Johānes enī de gara capt⁹ ⁊ dire vinculat⁹ post multos sue captiuitatis dies libertate potitus: pondus ferramētorū ingens quibus vinctus erat: in monasterio de Batha ad gloriā preciosissimi sanguinis domini redemptoris nostri pro illius qō ibidez vouerat redēptione voti futurā ad memoriā reliquit. Johānes vero de maroth pro sui libertate inimico magnā auri sūmam fu-

dit. Et quid de paulo chwpoz bano dicendū est: qui bouinā cru/
dā in pellē insutus vlteriorē duce ab ipso vitā nō meruit. Nā cū
pfidiā ante hāc dux ipse herwoija regi sigisinūdo obediētie nūct⁹
officio eiusdē curiā frequētaret: ⁊ tū vita tūq3 regimine mox bru
talis cerneret: ipse paulus banus illū ludibrio habēs: dū illi ob/
uius fiebat dissolut⁹ in derisum mugitu bouino ꝓ salutatiōis ve
neratione dignitatē illi⁹ deturpabat. Sic ⁊ ipse dux herwoija: cū
idē paulus banus ab ipso vestimēto dicte pellis bouine honora/
tus fuisset aiebat. Qui in forma humana voce bouis instar vte/
baris: vtere iā ⁊ forma ⁊ voce eiusdem.

De bello per stephanū banū de losoncz in partibus transalpinis cōmisso.

Gst etiā pugnatū huius regis in diebus transalpinis in
partibus pluries semper illius gentis requirente rebel
lione. maxime tamē prelium illud quod duce viro ma
gnifico stephano de losoncz bano partibus in eisdem
cōmissum est q̄zuis tristem habuerit finem vuaci tamen memo/
ria dignū. Erant enī diebus in illis terra in hac duo principes al
ter daan alter merche: ambo eodem sanguine nati: qui paritate
cōfusa singulari vti dominio laborabāt. Et cū daan suas ptes de
bilitari agnouit p̄ceps thurcorū quesiuit subsidiū ⁊ illo potit⁹ par
tem alteram coegit in fugam. Merche vero cū vires suas ad ar
cendū extraneū hostem debiles sensit regis sigisinūdi petiuit au/
xiliū. In huius igitur succursū stephanus de losoncz ban⁹ multis
armatorū cū agminibus per regē missus extitit. Qui tādē cruēto
p̄misso bello: dū hosti impar cēt: post multā partis vtriusq3 stragē
capitis sui dāno vite pariter ⁊ bello ibidē finē dedit. Nā post casū
ducis ducti in fugā vsi magnā inimicis rex ⁊ psonax p̄dā dedere
Hui⁹ belli exitū ingens subsecutū est miraculū. Enīuero cū post
hāc claudē duo vel citra p̄terissent anni: ⁊ quidā visendox ossiū
interfectox gr̄a in huius cāpū certaminis accessissent: dūq3 mira
būdi inumeras hominū pariter ⁊ iumentox ibidē occisox admi/
rarent costas: eueſtigio vocē quasi humanā tenuein pariter ⁊ dis/
ficilē audierūt. Attoniti igit huc atq3 illuc respiciūt neminē tñ vi
dēt: q̄re se fantasmate ludi arbitrant. nec min⁹ pauore pculsi diu
stetere. Et cū vocē illā p̄tinuari iterq3 rūores quos audiebāt no
mē celeste dñi nr̄i ihesu xp̄i ⁊ ei⁹ genitricis gl̄iosissime Marie cre/
brius recitari aduerterūt: in animū reuersi inquirētes quid nam

hoc miraculi esset: vlteri⁹ ꝓcesserūt. Tandē humana tabe spolia
ta ossa natis circūq3 virētib⁹ herbis intorta solū caput integrū
inuenerūt. O celi regina gl̄iosissima tuū quo laudū p̄comio sanctū
magnificem⁹ nomē: q̄s tibi gratiarū referam⁹ actiones: q̄ te vene
remur gloria: dū cūcte tuas i laudes hūane sufficiāt vires mūme
Ille tuis cesset a laudib⁹ tuo scō q̄ noīe inocato tuā nō sensit be/
niolētiam: tua eteni petēs suffragia ⁊ ad tua scā ꝓfugiēs p̄sidia:
a te derelict⁹ est nemo. Magno nobis exēplo est vgo sacrata hoc
ingēs qō hoīe i hoc nobis oltēdisti miraculū. Nā cū totū corpus
exanimatū tabidūq3 solū caput viuere ⁊ linguā loqui ꝓspexerūt
stupidi ingenti capiunt admiratione: tātos q̄ per dies estatis fer
mid⁹ ardor: hiemisq3 auster⁹ rigor: ac inedia ⁊ sitis: totius corpis
consūpta carne solū caput reseruauere. Admirātib⁹ igit illis: qd
admiramini inquit creatura dei ⁊ xp̄ian⁹ sum qui si xp̄iam estis il *Anima*
lius ꝓ noīe ꝓpter vos in cruce qui mortuus est: querite mihi sa
cerdotē ut confitear. Interrogat⁹ tandem: quomodo nāq3 illos
vsq3 ad dies vixisset: respōdit. Gloriosissima virgo Maria me
fouit: pariterq3 ut sine p̄ceptione ecclesiasticox sacramētox non
decederē me vestrū vsq3 aduētū cōseruauit: ⁊ nisi cōfitear mori
nequeo. Interrogat⁹ rursus: qua de rōne ipsa virgo gloriosa te
tanto ꝓsequit beneficio: rñdit. Vigilias septē festiuitatū illi⁹ sem
per in pane ⁊ aqua ieiunaui: ⁊ illius festiuitates sūma cū deuotio
ne celebraui: viteq3 ⁊ mortis oīs spes ipsa mihi fuit. Accersito
tandē sacerdote ⁊ cōfessione ceteriq3 que subsequi debebāt per
actis dissolutus quieuit in pace.

De bellis nicoli petherſij bina vice gestis.

Multociēs euo eodē gens thurcox quietis impatiens
⁊ cōtinue sitibū da rapine partes eis danubiales ⁊ ter
rā nr̄o vocabulo themeskez appellatū violentis irru
ptionib⁹ tristauit. Quos vir strēnu⁹ magna aggredi
audax nicola⁹ fili⁹ petri de macedonia: amicorū auxi/
lio ⁊ milite aggredario adiutus: binis ꝓfligauit vicib⁹: spolia tu
lit ⁊ hostē in fugā pariterq3 ⁊ in p̄dā cōuertit. Cū enī eadē tempe
state. machumetes p̄im⁹: cesar aūt thurcox quint⁹: defūctis fra
trib⁹ vna secū ex quōdā supdicto pasaythe alias silr cesare thur/
cox generatis regnū adept⁹: illud terra mariq3 adauxisset ⁊ quā
dam partē mesie quā nos supiorem boznā: uel vulgo vocabulo
werhbozanya vocamus suo subdidisset dominio: placuit illi ut

nouū terra in hac regem crearet. Igit quendā tum parui census tum humilis ortus pariter ꝛ fame hoīem Ikach vocatuz regem bozněſem denoiauit. Iſte noui gloria nois ſeductus: vim quaz potuit ſibi cōmiſſe gentis omnē mouit ꝛ partes p̄dictas p̄edabū dus inuaſit. Fumātib⁹ igit vndiqz p̄dijs ꝛ pre timore cūctis terre illius hominibus euadēdi facultas quoꝝ erat fugientib⁹: Nicolaus filius petri ſupradictus: nō equalis milite ad hoſtem militari ductus temeritate illi hoſtis fuit. Commiſſo enim prelio cū anceps certamen ferueret: ꝛ illi medios inter bellātes rex ikach obuius fuiſſet: ille eo cognito moꝝ equi ſui in illum vertit habenas ꝛ illum lancea ſua tam viriliter aggreſſus eſt: quod rex Ikach ex impulſu lancee eiuſdē non obſtantibus fidelibus armis ſuis graiter vulneratus preceps corruit ab equo. Non pepercit iratus miles homini proſtrato: ſed deſcendens de equo pectori illi⁹ armatū impegit pedem: ꝛ victi non curatis precibus illum enſe nudo iugulauit. Quo viſo cohors quā ipſe ikach p̄duxerat vniuerſa in fugam cōuerſa eſt. Ipſe vero nicons filius petri ſimul cum ſuis preda locuples rediit: ꝛ regi ſigiſmūdo in ſignū victorie bāderia ſiue vexilla hoſtis hoſtēqz captuz haud modicū miſit. Pugnauit ꝛ altera vice cū thurcis cōfinia in predicta irrumpentib⁹ miles iſte. Et cum ad conterendū hoſtē viro pariter ꝛ armis illi impar eſſet: noctem ſibi auxiliari arbitratus militem quez potuit congregauit. Addidit inſuper homo ſagax militie equarum ceterorūqz in agro depaſcantium iumentoꝝ vagabundos greges vnicuiqz gregi tum timpaniſtas tum fiſtulatores ꝛ preterea homines qui clamores ederēt preponendo. Tali adiutus preſidio in hoſtem hoſpicio campeſtrali nocturneqz quieti datum irruit: turbauitqz ꝛ afflixit ac fuge precipiti dedit: victoriaqz pariter ꝛ ſolēni potit⁹ preda: ſue p̄ditionis inter nobiles noſtras vſqz ad dies memorabilis: nomē optimū potitus eſt in euū. Dixere q̄dā q̄ hoc i certamine miles p̄notat⁹ ſue gētis p̄ cognitione: ne nocturnis obūbrati tenebris ſui milites alter feriret alterꝝ: vocabulū: Iſten: zenthmyhal belli feruēte atrocitate p̄cepiſſet clamādū Cūqz pugna eiuſdez noctis ſub obſcuritate ferueret ꝛ hoſtis hoſtem min⁹ agnoſceret: thurci hoc vocabulū uel apud deū uel erga hoſtes ſibipſis nō min⁹ auxilio eē cogitātes: cū acriter ab hoſte perſequerent: ingenti cum clamore omiſſo vocabulo iſten ſolum mihal clamitaſſent.

De coronatione regis ſigiſmūdi in regē bohemie.

Rex ſigiſmūd⁹ quatuor ꝛ triginta annos regni hūgarie p̄cipat⁹ gloria fret⁹: milleſimo q̄dringēteſimo vigeſimo dñice incarnationis anno regni bohemie in regē coronat⁹ eſt. Nos enī ante annos poſt ſublationē wēceſlai fratris ſui: ipſe rex ſigiſmūd⁹ regno in eodē non regio ſed gubernatoris noīe fungebat. Iſte rex nō ſolum humilis dom⁹ nobiles: verūetiā plebee cōditionis hoīes alte dignitatis ad culmē q̄ſplures ſublimauit ſuoqz in regno potentes fecit. Dom⁹ enī dñoꝝ de palocz ꝛ de rozgon: ac quōdā dñi michaelis orzaagh palatini de quo ſuperi⁹ mētionē me feciſſe recordor: ipō rege auctore amplā deuenere agroꝝ ad poſſeſſionē ſuppletiſ quorū nūc i regno alto magnificētie titulo gaudent. Comes vo pipo de ozora nullo ſui ſanguinis herede ſuppſtite defunct⁹: ꝛ mathko ban⁹ cū ſuis fratrib⁹ frākone perkone ꝛ zowano: poſteri quoꝝ paternis i reb⁹ nūc haud magnā habēt portionē: raguſiani fuerunt. Qui iz vrbani ſtat⁹ fuerint magnā tñ hui⁹ regis beniuolētiā habuerūt: au riqz ꝛ agri poſſeſſione opulēti quodū vixerūt potētes in regno fuere. Modie aūt eminētie nobiles quoſ rex iſte aut ex rure aut obſcuro nobilitatiſ ex tugurio ſuſtulit mihi cōnumerare haud pmptū eſt: legentib⁹ quoqz tedij faſtidiū cū ad has res nulli⁹ ſint importantie: generare arbitror.

De his qui regis ſigiſmūdi frequētauerunt curiā: ꝛ quomodo dezpot⁹ caſtrū nandoralbeñ. eidē ceſſit.

Curia p̄cipis hui⁹ magna nobilium claritate illā frequētātiū refulſit: ingentiqz aduenarū inundatione ſp gloriosa fuit: multi germanie ꝛ italie ꝓceres hanc frequētauere. Nec min⁹ regis portigalie nat⁹ multo ſui regni nobile cinct⁹: occiduis terre de finib⁹ p tāti veneratiōe p̄cipis veniēs: curie regis hui⁹ honori fuit. Js tū q̄ i ſtāte hyemis diro rigore danubiū ꝓgelatū vidiſſet admiratū extitiſſe: ꝛ genitori ſuo maiori p miraculo q̄ vnqz pegrinarū ptiuz i luſtratione vidiſſet nūciaſſe: ferūt ſigiſmūdo regi. Illuſtris p̄ceps georgi⁹ raſcie dezpot⁹ ſūma obediētia fuit caſtrūqz nādoralbenſe int cōcurſus potētiū amniū danubij ꝛ zaui ſituatū: q̄ abolito euo taurinū: nros aūt p ſeniores alba bulgarica vocatū extitiſſe phibet. ſuos p p̄deceſſores ꝛ ipſuz illa vſqz ad tpa ihabitatū dñi milleſimū q̄dringēteſimū vigeſimūquītū circa annū mere fi/

delitatis ꝑ obſide eidē ceſſit. Hoc caſtrū poſtea rebus thurcoꝝ inualeſcentibus: agro hungarico ut infra ſtilo tangetur breui: haud parue vtilitatis fuit. Rex vero ſigiſmundus illi propter hoc non minoris munificentiaꝫ largitatis exhibuit. Nam in regno ſuo hūgarie caſtra zalamkemen: kewlpen: becheij: wylagoſ/war: thokaij: mwkach: thalya: regeg ac opida zathmar: bezermē: debreczen: thyr: warſan: ⁊ alia nōnulla: in ciuitateqꝫ budenſi domū egregiā illiꝰ dignitati ſufficiētē ꝑ deſcenſu ⁊ hoſpicio eidē donauit. Js etiā regalē frequentabat curiā: ⁊ apud regem apudqꝫ hungaricos gratus habebaꝫ.

De vaſtitatibus per blaſkonem editis.

Ex ſigiſmūdus ſanctā matrē eccliaꝫ tuꝫ armis triſtatā tuꝫ vero ingētibꝰ ſciſinatis ⁊ hereſis ꝑcellis ⁊ turbinibus agitatā: crebris vicibꝰ cōſolatus eſt: ruentēqꝫ erexit: ⁊ ꝑ illa ſuos ſepiꝰ theſauros ſuoꝝqꝫ ſanguinē ſiꝫ ⁊ aīam fudit. Tandē cū etas ſua lōgas ſibi moras ꝑmittere videreꝫ minime: ne morte p̄uētus impialis noīs honore fruſtrareꝫ: illa in toto orbe terrarū noīatiſſima romani regni diademata: impialibuſqꝫ dignitates infulas ſuſcipe ſatagēs: diſpoſitis in regno ex viris p̄ſtantioribꝰ ꝑ eiuſdē tutela cuſtodibꝰ: verſus vrbē romanā ſuoꝝ flexit habenas equoꝝ. Sꝫ hi cuſtodes regnū hūgarie ſui p̄ſtia principis orbatū haud bene ꝓtexere. Nā milleſimo q̄dringēteſimo triceſimo primo ſalutis anno ipſo rege pegrinis in regnis res ſuas dirigēte: quidā blaſko exigui tū cenſus tū noīs ex collectiuo milite hūgarico videlicet ⁊ boheimico: quorū p̄da animi erat: ingēti manu cōflata: primū opidum thernauie turribꝰ altis muro coctili iunctis cinctū: ciuibꝰ eiuſdeꝫ nocturna quiete ſoporātibꝰ vi clādeſtina ſubintrauit: potituſqꝫ munitione arma auxit: ⁊ q̄i turbo vehemētiſſimꝰ in ꝓtes regni ſupioreſ: quaſnos terrā mathie vocainꝰ ſe ingerēs rebꝰ etiam diuinis aut ſexui uł etati parcēs mīme vſqꝫ ad danubiū igne ⁊ gladio oīa vaſtauit rapaciqꝫ expoſuit p̄de: ⁊ altiꝰ feciſſet niſi cuſtodes p̄dicti vniuerſa regni hungarie cōgregata nobiliū multitudine illiꝰ voracem appetitū cōpeſciſſent: ⁊ illum ſuis in rebus quas aggreſſus erat quoddā ſilentiū pacis ſub imagine tenere coegiſſent.

De ruſticis regibus in regno ſuborꝫtis.

Hos ante annos i regno hūgarie duo ruſticana bella autoribus quibuſdā ruſticis: altero anthonio altero vero martino vocatis: non tamē vno eodē tpe ſtrepuere. Vno rum vnus puta anthonius in trāſſiluanis regni partibꝰ alter aūt videlicet martinus in terra nyr ⁊ zamoſkewz magna ruſticorum vi collecta: ⁊ noīe regio ſibi vſurpato: ac vexillis eleuatis in gentibus: velut inundatio quedā erūpentes viribus ⁊ regnuꝫ ipſis ſubicere ſatagentes: huc ⁊ illuc ferebanꝫ: nobileſqꝫ vniuerſos ſibi occurrētes interficiebāt: ad villas vo ⁊ oppida ut illis adherent nuncios cū ſanguinolētis gladijs mittebāt: nolentes vo inclinari: prede pariter ⁊ morti exponebāt: ⁊ in tantū ruſticana hec potentia creuerat: q̄ ⁊ armati illos aggredi pauitabāt. Tandem multa ꝑ cerū expeditione cōtriti ⁊ debellati ſunt: penaſqꝫ condignas dedere. Nam regibus ipſis morte mulctatis: ceteros qui euadere nequiebant alios oculis alios naſo ⁊ labijs alios vero manibus damnificauere.

Quomodo rex ſigiſmūdus primū in regē tandem in Jmperatorē romanoꝝ feliciter extitit coronatus.

Inter hec rex Sigiſmūdus partibus tuſcie ⁊ lombardie ꝓluſtratis: in ciuitate mediolanenſi ſecūda romani regiminis corona: cū primā ante hec in aquiſgrano ſu ſcepiſſet: ꝑ principes ⁊ electores eiuſdeꝫ dignitatis extitit coronatꝰ: deinde cōtinuato itinere romanā venit ad vrbem: vbi ſacrarū impialis faſtus infularum honore: veneranda tanti principis canicies per ſanctiſſimū in chriſto patrē dñm Eugeniū papam quartū ingenti cū ſolēnitate laudabiliter extitit adornata. Propter quod ipſe rex ſigiſmūdus iā nō ſoluꝫ rex aut imperator: ſed rex ⁊ imperator a ſuis vocari dignatus eſt. Reuerſus poſt hec per italiā ⁊ germaniā: ⁊ rebus tam romane eccleſie q̄ꝫ ſuis ſibi occurrētibus diſcretionis moderamine ad votū cōpoſitis: venit in hūgariā: que ſuā ꝑpter abſentiā multis iniurijs vndiqꝫ laceſſita: ⁊ in ſue qnietis ſtatu grauibꝰ affecta erat ꝑcerū diſcordijs. Figens igiꝫ in ciuitate poſonieſi reſidētiā: ⁊ ad illū regni ſui hungarie principibꝰ ⁊ ꝑceribꝰ quaſi totū regnū repſentantibꝰ ꝑ viſenda noua dñi ipſoꝝ dignitate cōfluētibꝰ: oēm impetū ⁊ turbinē diſcordiarū quibꝰ regnū ſuū ſua regali p̄ſtia viduatū: interī agitatū extitit: ſagaciꝫ cōplanauit: ⁊ inſup ꝑ euellēdis radicibꝰ amplioribꝰ regnicolarū diſcordijs: proqꝫ pace illorū ſtanda: nouas in regno ꝓſtitutiones nouaſqꝫ leges ſui priuilegij patrocinio mediāte ꝑpetuo ſeruādas ſtatuit ⁊ roborauit.

De obitu imperatoris Sigiſmūdi.

Quia regnū bohemie pricipe remoto nō miorib⁹ guerrarū ardebat incēdijs: maxīe qr huziste xpiano rebelles regi catholicā fidē subuertere satagētes: res pit ⁊ sanguinē secū dissentiētiū sitiebāt: ⁊ cū illis vis sil' ⁊ habilitas quemebāt: nō tātā xpian⁹i paganū quantā ipsi huziste i xpianos seuiciā exercebāt. Mouit igit xpianū pricipem natalis regni discordia: nec illū sue etatis grauitas detinuit. Cū arrepto vsus bohemiā itinere ut ill' pacē ꝓderet disceptātēqz populi fidē vniret: pragēsez vbē itrauit. Dū igit senex priceps etate curisqz pit ⁊ palisis ifirmitate laborāret: magna ifirmitatis gravitate occupat: suāqz senilē etatē extremos sue vite ad limites appinqre sui corpis ex debilitate agnoscēs: hūgaror potiorib⁹ q illū comitabāt clā ad se vocatis illos ita affat⁹ē. Chari mihi filij: sūmū rex cōditorē mee vite de dieb⁹ ut ipe mei corpis sentio ex debilitate ꝓtētasse arbitror: sicqz hic morte pūēt⁹fuero: timeo ne bohemi q me ⁊ vos sp odio habuere i vos irruant: vosqz ⁊ vias res rapaci pde exponāt. Sz q hucusqz vos dilexi: ut ⁊ nūc me vos itime diligere sciatis: maxiaz, ppt vos icidi i curā: ita ut ⁊ lāguoribus qb⁹ purgeor ⁊ cetis reb⁹ obmissis solū via de libtate die noctuqz curē. Quādā igit vie salutis viā inueni p quā vos vis laribꝰ icolumes me reddere posse cogito. Eras. n. barba ⁊ crinibus meis coadunatis cancie capitis mei crinalia adornate: locātesqz me impiali i sede sil'qz i feretro me ponite: ⁊ mediā p ciuitatē vna mecū trāseūtes me ⁊ vos e medio illor q vim sitiūt sāguinē educite: pitqz p⁹ vba impialib⁹ e lumib⁹ madide aborte lachrime sue as defluxere vsqz ad maxillas. Placuit hūgaris impiał beniuola psuasio. Quāobrē subsequētis noctis tenebris q stellas reddit clariores p sol' ortū fugatis: altisqz pallatior cacuminib⁹ titaneo radiāti pfusis lumīe: hūgari vniuers ad viā necessarijs ꝓparatis oia iuxta impatoris ꝓsiliū fecerūt. Et cū senex priceps veneranda canitie tūqz floxido adornat⁹ crinali mediā p ciuitatē ferebat vndiqz sex⁹ vtriusqz iuuenū senūqz fit ꝓcursus: ⁊ lachrymātib⁹ intuētes eū lumib⁹ quasi illū ampli⁹ non visuri: genuū curuatione pariterqz ⁊ iocūdo salutatiōis oraculo eū venerabant. Ille circūquaqz oculis intuitu depastis eisdē impialis tm̄modo capitis inclinatiōe respōdebat. Egressus igit pragēsi de ciuitate optataz venire ad patriā nequinit: sed in znoyma ciuitate morauit delatus dñi millesimo q̄drigētesimo tricesimoseptimo anno i festo cō

ceptiōis gl'iosissime v̄ginis marie: etatis sue septuagesimo: regnorū aūt suor hūgarie quinq̄gesimo primo: romanor septimo ⁊ vigesimo: bohemie decimoseptimo: imperij v̄o āno quito die obijt Qui postmodū suor nō sine vberrimo fletu in hūgariā portat⁹: ⁊ in eccl'ia waradiēsi honorifice suor ꝓdecessor ad istar trad⁹ē sepulture. Fuit imperator sigisimūd⁹ hō i sui vult⁹ q̄litate ⁊ psone q̄ntitate satis idone⁹: pulchra facie: crinib⁹ crispis ⁊ glaucis ac sereno intuitu a sūmo rex ꝓditore adornat⁹. Mic in fauorē hūgaroru quondā longas barbas deferentiū, plixā barbā deferebat.

De coronatione alberti regis: ⁊ de p̄da in ciuitate Budēsi facta.

Liquerat īperator sigismūd⁹ regni ꝓ herede vnicā tm̄ natā elizabeth denoīataz: quā ex illustri regina barbara nata quōdā spectabilis hermāni comitis Cilie scd̄a scz ꝯsorte sua genuerat. Hāc ipse īperator alberto duci austrie adhuc in humanis agens hac sub ꝯditiōe vt sibi gener pariter ⁊ filia in regno succederēt ritu xp̄iano legitima ꝓ cōsorte locauerat. Et cū hec dispositio populo hungarico displiceret minime: imperatore tumulato: ipse dux albertus mox introductus est: primaqz noui tunc subsequentis die anni: dn̄ice scz circūcisionis celebri in festo: dn̄i aūt millesimo q̄dringentesimo tricesimo octauo anno: eadē qua primi reges hūgarie glorie cū pompa feliciter extitit coronatus. Huius regis primo anno budēsi in ciuitate ingens exortū fuit disturbiū. Cū eni ipsa ciuitas ex bino ppl'o hungarico scz ⁊ theutonico habeat incolatū: theutuni sui ideomatis principe tumidi hūgaros omnino sue ditioni subdere ⁊ illā ꝯsuetudinē ciuitate in eadē ab olim obseruatā: ꝙ videlicet altero annorū hungaros altero v̄o theutun⁹ in iudicē p̄ficeret̄ ab olere satagētes: m̄terdū cū illis tēpus idoneū prestabat̄: hūgaros tū obprobrio tū v̄o vi afficiebāt. Hungari v̄o: qui ab antiquis in sui vindictā tarde moueri: sed aliquādo tarditatē vindicte potētis turbinis ad instar satisfactiōis grauitatē in sui offensores exercere solent: oīa velut quodā graui somno occupati dissimilabāt: quid nā insulsa theutonoꝝ pareret p̄sumptio expectantes. Erat tūc ciuitate in eadē hūgarus quidā iohānes ewthwews denoīatus homo prestātie nō parue: nec vltim⁹ in ciuitate: qui solus totius hūgarice plebis obprobriū p̄ter oēs grauiter ferebat: ⁊ q̄ntū in illo erat hūgarorū ciuiū honorez voce ⁊ vi tutabat̄. Cū igit̄ in oculis theutonicoꝝ ad modū grauis haberet̄: theutuni opportunitate potiti illū furtim captiuarūt: ⁊ captū domus eorū in penetralibus diuersis tormentorū generibus affecerūt: tandē nimiā tormentorū per torturā mortuū alligato illius collo ingentis lapidis mole in danubiū illū demerserūt. Tacuit hoc enorme scelus octauū infra diē: donec scz cadauer illi⁹ pondere solutū lapidis aqua suis exposuit rippis. Inuentū igit̄ corpus exanimatū et multū sue calamitatis exhibens cicatrices credibile de suis testimoniū p̄buit interfectorib⁹. Eadē tēpestate curia regis multo feruebat nobile. Quapropter hungari hoc enormi scelere viso fre-

mentes: vnanimiter ingenti clamore ꝯcrepuerūt. magnoqz furoris cū impetu in sui vindictā in ciuitatē irruētes: dū īterfectores illius reperire nequeūt illoꝝ ingerūt se in pallatia. et testitudinū ferrata ꝯfringentes hostia: thesauros theutunoꝝ rapaci exponebāt p̄de. Erat dieb⁹ in eisdē budensi in ciuitate frater quidā noīe iacob⁹: homo deuot⁹ ⁊ religiōis ꝑfecte: natiōe italic⁹: ordinis scī francisci: quē hūgari p̄dicatiōis in doctrina haud parū sequebāt̄. Hic in gentib⁹ excitat⁹ clamoribus: cū eidē facti innotuit series: arrepta diuina crucifixi imagine medi⁹ nudus pedib⁹ inter hūgaros cursitabat. ⁊ christi imaginē illis ostēdens: ac illos vt ab inceptis ꝓ illo qui ꝓ eis ita crucifixus est desisterēt: voce querulosa pariter ⁊ lamētabili rogabat. Illi eo magis clamorib⁹ inualescētes dicebāt: deus etiā nobiscū est. Direptiōiqz rerū dediti de illius precib⁹ curabāt minime. Et cū frater ille nil ꝓficere: sz magis tumultū se facere agnouit: in claustrū scī iohānis euāgeliste vnde exierat reintrauit. Hungari vero tali a theutunis scelerati illorū facinoris exacta talione: cū amplius res eoꝝ inuenire nō valuerunt: a direptione earundē cessauerunt.

De exercituali expeditione regis alberti ꝯtra huzistas.

Rex albert⁹ īperatore vita functo: illi nō solū in regimine successit hūgarico: verūetiā post impositā in hūgaria sibi coronā mox ī regē romanoꝝ ⁊ bohemie elect⁹ est. Cū igit̄ post īperatoris sublationē in regno bohemie huzistas eo acri⁹ in catholicos seuire audiuit: ingentē hūgarici ⁊ almani ppl'i ꝯtra illos mouit expeditionem. Illi aūt licet ⁊ polonicales man⁹ habuerint in auxiliū tn̄ cū cāpestrē regis expeditionē ipsoꝝ vires paritate potētiaqz eminere aduerterēt: intra menia ciuitatis thabor denoīate se receperūt. Est eni ciuitas hec ī bohemia caput ⁊ nutrix huzistaꝝ: ꝑ ipsos dudū nouella adhuc illoꝝ crescēte suꝑstitiōe: cāpestralib⁹ eoꝝ ex castris noua muroꝝ edificatiōe in loco naturaliter forti ꝯdita. Iuxta quā rex sua cāpestralia fixit castra. Illi aūt sepi⁹ de ciuitate: regi⁹ v̄o exercitus de castris erūpētes vicissim graui morte laborabāt. Cōpleuit hec dimicatio mēses tres. Interim aūt vtraqz de parte tū mutuo in ꝯflictu: tū vero excussione machinaꝝ necati fuere plurimi. Et cū rex albertus solā famem hosti inimicā aduertit: tanto populo escā demere ⁊ vias opem victualiū ferentes illis se recludere nō posse arbitrat⁹: dissolutis castris hosti cessit. nobilisqz illa expe-

ditio illustriũ ducũ:comitũ:alioꝝũqꝫ potẽtũ nobiliũ ĩ euertendã huzista ꝑ vim ⁊ ꝓuitatẽ ꝓflata: viroqꝫ ⁊ armis admodũ potẽs dis soluta ipis huzistis locũ cessit: animũqꝫ ⁊ spez maiorẽ ꝯ ꝓiꝰerat dedit.

De expeditiõe regis alberti ĩ tydewew ꝓsũmata ⁊ ỏ obitu eiusdẽ.

POst hec anno regis alberti scõo ingens exuberauit fama:qỏ amrates thurcoꝝ cesar magnã sue gentis vim mouisset:regnũqꝫ hũgarie ĩuadere conaret,ꝑpter qỏ rex albertꝰ sui regni ꝓcex celebrata ꝯgregatiõe vna cũ eisdẽ ꝯclusit:hostẽ nõ debere spectare regni ad penetralia:sꝫ eẽ illi in forti brachio obuiandũ.Cõmota igit totiꝰregni hũgarie militari virtute:magnũ ꝯgreganit exercitũ:⁊ in loco vulgari appellatiõe Tijddewrew vocato sua tẽtoria locauit.Cesar ỏ thurcoꝝ regẽ in regni defensionẽ sufficiẽtibꝰmilitũ armoꝝ ve ꝑsidijs gaudere audiens:expugnato castro zendrew et oĩ pene rasciane agro sue potẽtie subiecto: dezpotoqꝫ regni eiusdem dño in hũgariã,pfugato:frameã ⁊ oẽ suũ robur in grecos ꝙuertit ac illã amplissimã thessalonicẽsẽ egregiã grecie ciuitatẽ:antiquitate:opibꝰ:ac ppti celebritate:ẽt ꝑstantia dignitateqꝫ ciuiũ insignẽ ⁊ noiatissimã: vi cepit ⁊ expugnatã penitꝰdiripuit . Deinde epijrom ⁊ etoliã,puincias nõ obscuras agressus est:easqꝫ ĩ deditionẽ recepit ⁊ rcliquo regno addidit. Hũgari ỏ ex longa cãpestralis hospitij mora tedio affecti:maxime cũ mlti ex illis sãguinis fluxu grauarent:luppo iuxta antiquã ipsoꝝ ꝓsuetudinẽ ,pclamato:iuito rege sparsim ⁊ ꝓfuse relictis regijs castris recedẽtes abierunt. Rex aũt albertꝰ veniẽs ad budã infirmitate ꝑuentꝰẽ.Et cũ in aỏ wiennã ĩtrare haberet:sue minime parcẽs debilitatr ỏsus austriã ꝓtinuabat iter.Tãdẽ cũ ĩ villã nesmel in festo btõꝝ symonis ⁊ iude apllõꝝ descẽdisset:mualescẽte egritudine:postqꝫ annũ vnũ et mẽses nouẽ diesqꝫ octo ⁊ viginti in hũgaria regnasset:millesimo ꝯdriigẽtesimo tricesimo nono dñi anno ibidẽ villa in eadẽ vita functꝰ:in eccl'ia albe regalis suoꝝ ꝑdecessoꝝ ad instar: vltimo sepulchri honore regali ĩ pompa extitit tumulatꝰ. Erat rex albertꝰ homo cõpetẽtis ,pceritatis:faciei plus ad nigredinẽ ꝯ albedinẽ tẽdentis:mitiũ morũ:⁊ petitioni suoꝝ flexibilis.

De introductione regis wladislai:⁊ de rebus inter ipsũm ⁊ reginam elizabeth actis.

DEfuncto rege alberto:regina elizabeth pregnãti vtero ab illo relicta de se deqꝫ regno cogitãs: vt viduaꝝ moris ẽ mestos ducebat dies. Abũdabat tũc ĩ regno magnatũ copia humanitate ꝑclara:ỏtuteqꝫ tũ ꝓsilij tũ militie ꝑfulgida. Ad hos regina de futuro rege solicitos ita ỏba fecit. Dñi ⁊ fratres de rebꝰregni vobis nõ minꝰ ꝯqꝫ mihi cogitare incũbit. Ipsa sũ vt nostis heres regni.nõ ergo ad diregẽdas regni habenas meã sufficere arbitror ỏtutẽ. Si ad ,plem ex me nascẽdã expectatis:feminea inquãtũ experiri valet natura filiã magis ꝯ filiũ me parturire arbitror. Querite igit vobis ꝑn cipẽ qui ad portãdas tanti regni curas femina magis idoneꝰ sit. nec minꝰ mei genitoris bñficia ꝑ corde pre qꝫ oculis ferẽtes:me ĩ regno illiꝰa quo genita suꝫ expertẽ nõ faciatis. Et his dictis post emissa suspiria lachrymãtia simul lumina tersit. Nec regine oro in gentẽ mltos p annos in hũgaria ardẽtẽ facẽ peperit. Mã magnates ipsi ex his regine ỏbis q̃dã leuitate ꝓsilij ducti: de nouo rege introducẽdo vnanimi voto ꝓtulerũt. Erat tũc in regno polonie prĩceps q̃dã iuuenis noĩe wladislaꝰ magnꝰ dux lithwanie:fr̃ regis kazijmerij. Quiꝰ moꝝ poptie ỏtutes dũ ĩ hũgaria cõmẽdar̃:placuit ille cetui magnatũ vniuerso. Cõuẽtũ ẽ igit ỏ illo ut ĩtroduceret ⁊ regnaret. Quapropt viri ĩ regno potẽtes famaqꝫ honesti: epus Tininiẽsis ac mathko dalmatie croatie ⁊ totius sclauonie banus Emericꝰ filiꝰ wayuode de marchalij:⁊ ladislaus de palocz:,p deferendo ad illũ cõitatis voto:proqꝫ illo introducẽdo electi pariter ⁊ destinati fuerc· Qi nõdũ ducẽ ad ꝑdictũ ipsoꝝ legatiõis detulerãt officiũ:cũ reginales ꝑ nũcios reginã filiũ peperisse nũciãtes ꝑuenti:pariterqꝫ ne erga ducẽ suscepta vterẽt legatiõe ,phibiti sũt. Illi aũt qꝛ craconiẽsis ciuitatis erãt intra muros : regiqꝫ kazijmirio ⁊ fratri illiꝰduci wladislao,p cuiꝰ rebꝰagebaꝫ illoꝝ manifesta erat itineratio:absqꝫ executiõe ipsis cõmissi negocij reuerti haud audebãt. Postqꝫ aũt ad eũdẽ ducẽ ipsoꝝ vsi sũt officio: mox iuuenis ꝓncepſ ambitiõe regnãdi captꝰẽ.nec differt quin statim ꝑparatis vie necessarijs:adunataqꝫ sibi polonicaꝰ militie decẽti comitiua venit ĩ hũgariã.Cui primores regni hũgarie quoꝝ de nouo prĩcipe gaudere cordi erat mltis regnicolaꝝ cũ agminibus obuiã venere.Eisdẽ ĩ diebꝰ laurẽtiꝰ de hederwara palatinꝰ antiq̃ regni de ꝓsuetudine Budẽsi castrũ ꝓseruabat.qui veniẽti nouo prĩcipi nõ minꝰ obuiã exiuit:portisqꝫ castri eiusdẽ vltro pa-

tefactis illũ regalia alta ad atria velut regẽ hũgarie ſtroduxit.

De natiuitate ⁊ coronatiõe pueri ladiſlai ⁊ ꝺ aſportatiõe corone.

Voluebaſ milleſim⁹ q̃dringenteſimus q̃drageſim⁹ dñi/ce incarnationis annus:⁊ celebre feſtũ penthecoſtes in ſtabat:cũ rex wladiſlaus budenſem ad arcem introductus eſt. Nõ ergo regina elizabeth que his currentib⁹ filiũ genuerat:ea que ſuã ad partẽ pertinebant dirigere negligebat. Multi enĩ magnatũ quorũ in pectoribus imperatoris ſigiſ/mundi nõdũ tepuẽrant beneficioꝝ recordia reginã ſequebanſ: ⁊ res noui regis diſplicebãt illis omnino. Quapropter regina eli/zabeth ſua baronũ cũ parte albã regalem petijt:filiolũqz ſuũ nomine Ladiſlaũ qui nõdũ q̃tuor ſue etatis mẽſes cõpleuerat mul/tis tonantẽ vagitib⁹ in regẽ fecit inungi pariter ⁊ coronari. Lãtabat clerus ꝓſuetas laudes:⁊ regina aſſiduas fũdebat lachrymas nec mun⁹ baronũ cetus illi aſſiſtẽs: reginales fletus viſceri⁹ cõpaſſionis recipiens lachrymabaſ. Interfuit huius infantuli intẽ poranee coronationi vir preclarus dñs dionyſius de zeech cardinalis ⁊ archiepus ſtrigonienſis.qui ⁊ puerulũ ipm ſue dignitatis officio exigẽte inunxit:ac illi ſacꝝ diadema ĩpoſuit. Erãt etiã ibidẽ Matthias weſprimienſis ⁊ bñdict⁹ iauriẽſis ecclieꝝ epi. Ulricus comes Lilie:⁊ idẽ ꝓximus regine affuit.qui ꝓ puero coronato ad inſtar aliorũ regũ hungarie tpe coronatiõis ꝓ obſeruanda ſue plebis libertate ſacramentũ p̃ſtantiũ reale p̃ſtitit iuramentũ. Necnõ ⁊ nicola⁹ de wijlak ⁊ ladiſlaus de gara bani machowieñ. Andreas bothos de eadẽ gara. Ladiſlaus ⁊ henricus filij quõdã iohãnis wayuode de thamaſij. ac thomas de zech:alijs cũ pluribus regni nobilibus tanti ſpectaculi ꝓ videnda gl̃ia proqz obſer/uãda regine ⁊ infantulo regi fidelitate affuere. Poſtqz igiſ talis coronationis pacta eſt ſolennitas:regina elizabeth arcẽ ad wyſ/ſegradã:claues ⁊ ꝓſeruatio cui⁹ tunc dicto ladiſlao de gara bano credita erant: ꝓ reponẽda ſuo in loco regali corona iter ſuũ direxit. Eſt enĩ caſtrũ hoc natura loci tutũ:altoqz in monte ſecus decurſũ danubij delectabiliqz aſpectu digna muroꝝ arte erectũ:ſuperioribus menijs liquidũ aerẽ errãteſqz ſub celo nubes:infima vero munitione decurſus dicti fluminis tangẽs.ea ꝓpter veteres quondã hungarie reges hãc arcẽ corone tuta ꝓ ſeruatione elegere. Ad hanc arcẽ poſtqz regina intrauit:in repoſitione ipſi⁹ corone barones ſibi circũſtãtes fefellit. Simulauit enĩ ſe illã ſuũ in locũ reponere:feminea tamẽ quadã aſtutia candẽ ſurripiẽs erga ſe occultauit:⁊ ꝓ barones ipſos antiqua tanti theſauri ꝓſeruatoria ſuis vacua ꝓſeruare ſolitis reb⁹ ſigillare fecit. Diuertit tandẽ regina ab hinc ſimul cũ filio ⁊ corona ad fridericũ romanorũz regẽ ⁊ ſthyrie ducẽ:frater enĩ puero erat: ⁊ vtrũqz tũ filiũ ꝓ educatione tũ coronã pro ꝓſeruatione illi dedit.

De dñis quibuſdã nouo regi adherentibus ⁊ de curia pro parte eiuſdẽ bude celebrata.

His habitis regina elizabeth a rege romanoꝝ rediẽs: ſuoꝝ fautoꝝ ſub cuſtodia ꝑ ciuitates ⁊ caſtra q̃ ad illã recto erãt corde ferebaꝫ. multã tñ nõ tm̃ a rege alieni gena ⁊ ſua gẽte: q̃ntũ a ſuis terrigenis ꝓſecutiõez patie baꝫ. Fauebãt regi wladiſlao magnates mlti ⁊ res illi⁹ ꝓferre conabãꝫ. Jnt̃ quos ſimõ de rozgon epũſ agriẽſ ꝓim⁹oiuz ſimul ſuis cũ fr̃ib⁹⁊ pene oĩb⁹ptis ſupioris regni hũgarie baroni b⁹ nobilibuſqz ꝑ noui regis ꝓte laborabat. Et cũ nicola⁹de wij/ lak ban⁹ wladiſlai regis fauẽtiũ agmina creſcere ac reginalẽ partẽ paruipẽdi vidit: ifãtẽqz regẽ aut ꝑdeſſe aut obeſſe ad tũc nõ poſ ſe cogitauit a regina defecit: ⁊ nouo regi adherẽs extollẽdã eiuſ/ dẽ i ꝓtẽ ceteris acrior fuit. Erat tũc i regno miles magnanim⁹no bili ⁊ claro trãſalpine gẽtis de gremio nat⁹ Johãnes de hwnijad: hõ bellicoſus ⁊ ad flectẽdũ arma dirigẽdaſqz res bellicas nat⁹. ⁊ ſicut piſcib⁹ aq̃ ceruiſqz vmbroſas luſtrare ſiluas: ſic illi armoruz belliqz expeditio vita erat. Nũc hoiez ut dici ꝑſumiꝫ futura regni ꝑ tutela reb⁹ꝑ ipſũ geſtis teſtãtib⁹ fata ab alto elegerãt: peregri/ niſqz de ꝓtib⁹ regni hũgarie deduxerãt ĩtra oras. Fert̃ eni ꝙ rex ſigiſmũd⁹ vtutis noĩe genitoris militis hui⁹ pulſat⁹: illũ partib⁹ õ trãſalpinis ſuũ traduxiſſet ĩ dominiũ: ſuiqz regni illũ incolã effe/ ciſſet: ⁊ nililomin⁹ digna ꝓpetuaqz eũ dẽ munitiõiſ hwnijad poſſeſ ſiõe vbi nũc caſtrũ nobile aſpectuqz delectabile erectũ ẽ dotaſſet Prefat⁹igiꝫ iohãnes de hwnijad ſp̃ ſui ſupioris lateri adherẽdo cũ iã de vtute in vtutẽ creuiſſet: a minoribuſqz regni officiolatib⁹ quoꝝ vſqz ad tũc fret⁹fuiſſet honore ſucceſſiuo incremẽto in tãtũ claruiſſet: qõ ad wayuodatũ partiũ regni trãſſiluanaꝝ ſuũ extuliſ ſet titulũ: vir ĩ regno nõ paꝝ potẽs: ⁊ ipſe regi wladiſlao adhefit. Fit igiꝫ ꝑ parte regis wladiſlai cũctoꝝ regni proceꝝ ꝙocatio: et Budẽſis ciuitas multoꝝ aduẽtu nobiliũ feruet: plebſqz ſp̃ nouo de ꝓncipe gaudere ſolita ciuitatis ꝑ plateas leta fronte ferebaꝫ. Venerãt etiã ad hãc ꝯgregationẽ ſalui ꝙduct⁹ ſub p̃rogatiua dñs Diouiſi⁹ cardinaꝫ ſupdict⁹: ⁊ Ladiſla⁹ õ gara ban⁹: pl̃eſqz magna tes quos reginalis magiſqz noui regis dilectio trahebat. Di cete ris cũ regnicolis caſtrũ regale cũ adiſſent: moꝝ porte q̃ illos ſuſce perãt eoſdẽ remittere negarũt: tãdiu quouſqz nouo regi fidelita tẽ ſeruãdã ꝑ ꝓprio ſub iuramẽto ꝓmiſerũt. Quib⁹ pactis ladiſlaus de gara interim dimiſſus ẽ mininc: donec arcẽ wyſſegradiẽſẽ quã vt ꝓmiſſũ eſt tene bat cõpulſus regi wladiſlao reſtituit.

De coronatione regis wladiſlai ⁊ de guerris ſubſecutis.

Poſtquã aũt rex wladiſlaus caſtro wyſſegradienſi po/ titus eſt: moꝝ ſacre tentata ſunt cõſeruatoria coronc. In quib⁹ res queſita dũ nõ ĩuenit: magna i regis wla diſlai parte turbatio orta ẽ. Nõ ergo regẽ ipſũ abſqz coꝛona fieri voluerũt. Cõmotus eni eſt omnis cetus regnicolarũ quos beniuolẽtie anim⁹ regi iunxerat ⁊ ſimul cũ ipo rege venerũt in albã. Jbiqz ordine ſacerdotali laudum in cõtio nẽ altis vocibus diſſoluto: regem eundẽ coꝛonaꝫ ꝓ ornamento

reliquiarū capitis sancti regis stephani oliz miro operis artificio preparata: magno cū tripudio coronarūt. Tota inter hec plebs hungarica scindit: oiſqz dilectio dissoluta mutuū ruit in dānum ⁊ velut magno olim alexandro macedonū vita functo: duces illius vnitate (qua ipso viuente nō minus qz armis vastum subegerant orbē) animi spreta: illius latū dilaniauerant imperiū: sic duces dñi ve pannonici agri regnū regib⁹ sub diuis tranquillitatis amenitate tutatū: magnarūqz rerū (que cōcordia crescere solent) vbertate vndiqz refertū diro marte lacerarunt. Vi qui colunt quiqz metant astra regnū hungarie signo subiacere sagittarij nō vacue posuere. Nam incole illius vt hoc veterū produnt preconia semp tristibus insudauerūt armis: ⁊ cū extraneis rebus sanguiniqz parcūt peregrino: alteruū fundūt cruorē: ⁊ in seipsos mutuo seuientes: per parentes perqz se cōgestas gazas rapacem in predā cōuertunt. Huic tum antique tū nostri eui geste res sufficiēti testimonio sunt: nec minus etas regiminis dicti regis wladislai his rebus credibile edidit documentū. Nulla enī spūalis secularisqz dignitas supersedit ab armis: oiſqz etas nocere prompta etati nō parcebat: at discordia ductrice cuncti diuisi regnicole ꝑ incerto regis noie pugnabāt. Vi regē sequebant wladislaū illi reginā elisabeth illiusqz filiū ꝑferre conabant. Et quibus in hostē frui domestica nō sufficiebat manus: hostē extraneo de populo cōducebant. Que postmodū res in regno flammas nō modicas succendit.

De conflictu baronū circa monasteriū dezyk.

Anctisqz igit dominis seruisqz dictarū partiuz sequacibus ꝑ sua parte se alternatim sinistro oculo respicientib⁹: ⁊ seua mente cōsiderantib⁹: viri in regno potentes Ladislaus de gara banus: Johannes phylpes de korog: Andreas bothos de harapk: Herricus filius wayuode de thamasij: omne robur ipsoz in arma cōcitantes: iniurias regine filijqz illi⁹ propulsaturi secus monasteriū de czyka/doz quē locū vulgus zek appellare solet castrametati sunt. Contra quos ꝑfati dñs iohannes de hwnyad wayuoda: ⁊ nicola⁹ de wylak tunc banus machouiēsis cōpositis agminibus velisqz extensis veniētes in magna virtute bellandi illorū irruerūt sup castra. Quapropter ingēs clamor exuberat hoste in vtroqz: nec minus timpana tubeqz resonāt partib⁹ ex ambab⁹. Sed cū regis wladislai pars animo pugnat feruētiori: mox castra partis alteri⁹ perturbata sunt: dissolutaqz per deuia ferebant: ac cuncti corū/dem presidio castroz nudati sparsim fugiebant densarūqz se siluarū latebris cōmendabant. Persequebant eosdem wayuode ac bani milites: ⁊ non minus acsi hostem reperissent vltra mariti mū graui illos clade afficiebant: vbi ⁊ andreas bothos homo seuerus seuera morte interrijt. herricus quoqz filius wayuode captus est. Ladislaus aūt de gara banus ⁊ iohānes phylpes de korog quānis alijs grauiori corpore fuerint: in hoste tamē fuga vincendo ceteris nō fuere graviores: elapsi enim per fugam nūquā amplius campestrali certamine hostibus se suis offerre presumpserunt. Domin⁹ ergo Johannes de hwnyad wayuoda ⁊ Nicolaus de wylak banus direptis hostib⁹: castris suis simul cū agminibus locupletati: deinde ammoto exercitu castra symōthornya ⁊ soklos aggressi obsidione grauare tentarūt. Que cū expugnare nequiuissent discedētes ab illis ꝑ regnū ferebant: ⁊ quosqz regnicolas regis wladislai iugo obedire cogebant.

De insultib⁹ ex castro strigoniensi factis: ⁊ de obsidione castri eiusdem.

Eadem tempestate vir dignus viri nomine formaqz ⁊ corporis dispositione: inter ceteros regni hungarie primores nō vltim⁹ Thomas de zeech frater dñi dionisij strigoniensis archiēpi castrum comaron conseruabat. Homo iste regine obsequijs pre ceteris magis deditus ex castro strigoniensi in forti manu sepius progrediens: in vicis regnicolarū a regina ⁊ illius filio dissidentium in ferro ⁊ igne vastitates non modicas edebat: venienſqz opidum terma rum hungarico ideomate felhewyz vocatū budensi ciuitati annexum regis in conspectu succendit: altasqz in flammas ⁊ obscurum redegit in fumum. Rex vero wladislaus cum suam partem omni conamine pro se decertare animaduertit: baronesqz regni sibi cōtrarios debellatos fore audiuit: coadunatis armatorū copijs audax prosilijt in campum: primitusqz castrū strigoniense expugnare satagens illud circumquaqz obsidione cinxit: ac in mōte sancti thome munitione preparata: obsidētes ⁊ obsessi sepius ludo martis concurrentes mutuisqz se confodentes vulneribus animas simul ⁊ sanguinē fundebant. Quod cum dñs dionisius archiēps vidit: homo enim erat innate compassionis: naturaqz

ꝛ moꝛibus ac vita nobilis: moꝛ in ſuſpiria ꝛ lachꝛimas diſſolut⁹ dei iudicio ſe puniendū arbitratus eſt niſi tāte cladis compeſce/ ret fluctus. Quapꝛopter moꝛ ad regem inter locutoꝛes miſit la/ boꝛauitqꝫ pꝛo pace ꝛ treuga quā ꝛ obtinuit. Rex igit̄ wladiſlaus amnoto exercitu venit in comitatū Zaladienſem: duaſqꝫ ibi ex pugnauit munitiones quas tunc theutunoꝛ ꝓterua detinebat manus: quarū altera paka altera kijgijos vocitabant̄. Quib⁹ ex/ pugnatis felix redijt ad budam.

De his que ꝓ nationes extraneas in regno acta fuere.

Contulerat regina elizabeth alberti regis poſt mortē caſtrū zoliense ꝛ ceteras illi ānexas munitiones cuidā iohanni izkra denoīato de brādis: homini bohemo ꝛ arma flectere docto rapineqꝫ auido: ꝛ illū cunctis mō tanis ciuitatibuſqꝫ caſſouie ſcilicet ꝛ ceteris nondum a regine ꝛ filij eius fidelitate diſcrepantib⁹ in tutoꝛes pꝛefecerat Iſte iohannes izkra cū barones in ſeipſos alternatim ſeuire vi/ dit: moꝛ pꝛedabundus omnē terrā matthie ꝛ pꝛouincias comita tuſ ve caſſouienſe ciuitati vicinas ꝛ pene totaꝫ partem regni hū/ garie ſuperioꝛē ꝑdabundus inuaſit. Noccbat quib⁹ poterat cun ctis: his quoqꝫ maxime quos ad reginā ꝛ eius filium ſiniſtro ſcie bat eſſe coꝛde. Conducto igit̄ extraneo milite multo in foꝛti ma/ nu palam gradiens agrū luſtrabat hūgaricū: caſtrametabaturqꝫ ac omnia ſibi occurrentia graui rerū direptione incēdioqꝫ vaſta bat. Hinc ꝛ pangrati⁹ liptonienſis comitat⁹ incola homo pluſqꝫ extrane⁹ hoſtis atroꝛ: ac petrus komoꝛowzkij necnon akzamijth thalafwz: rijbald: kerczkij: wziſk ꝛ zlowachko: alijqꝫ nōnulli bo/ hemi poloni ꝛ ſclaui quos ꝑda delectabat aggregario milite mu niti omnē vim ipſoꝛū regni in ꝑdationē conuerterunt: paratiſqꝫ multis munitionibus et caſtris ligneis cuncte ipſis vicine regi/ oni parti terroꝛi erant. Quapꝛopter res inteſtinis que nequi/ bant cōſumi guerris. has peregrina man⁹ multa cū rapacitate diri piebat. Popularis conditio graui premebat̄ cenſu: nec eidē cre bꝛa homagioꝛ ſolutio pacē redimebat: ſed ſola capituꝫ pꝛo tute la deſerti antra ceteraqꝫ nemoꝛ latibula inhabitare cogebatur. Ardebāt ciuitates ꝛ ville vicibus iteratis ſuccenſe altūqꝫ eru/ ctantes fumū vicinū aerem confundebant. ſeui cunctam ꝓ hun gariā ferree etatis anni voluebant̄: ac ſteriles agros dominoꝛuꝫ ſeruoꝛ ve cruentabat cedes. Innocētes quot perſone fuderunt cruoꝛē aīam ve ſimul: quot deſtitute ſuis fuere reb⁹: quot mulie res ſuis fuerunt viduate maritis: quot puelle virginali floꝛētes decoꝛe ſuis inuite cadētib⁹ fuerūt ſpoliate lilijs: tēpoꝛib⁹ in ꝑdi/ ctis: cū ſolū perſonas reb⁹ nudatas omnib⁹: futuꝛa ad tpa tanto in diſcrimine vnicuiqꝫ ꝓſeruare ſufficiebat: Quid aīt comes ci lie vlric⁹ regine auuncul⁹ dieb⁹ in eiſdeꝫ in illi⁹ vindictā operat⁹ ſit: ſenes regni ſclauonie memoꝛant̄ vſqꝫ modo: ꝛ illa grauib⁹ nō ſine ſuſpirijs ipſoꝛ narrāt filijs. Nec fuit regno intruſecis labo ranti guerris: vicinus quiſpiā qui ſe illi hoſtem non exhibuiſſet. Nec fuerunt illa diſturbia regni intra climata magniſ fluctuātia procelliſ que pluſqꝫ octo ꝛ viginti per annos ſeuis moꝛſib⁹ pan/ noniā lacerarunt. Neqꝫ tantos guerraꝝ turbineſ multi pluries conati comꝑimere valuerunt. Siqꝫ eoſdem modern⁹ pꝛinceps noſter inclituſ rex Mathias circa milleſimū quadꝛingenteſimū ſexageſimū ſecundū dñi annum in foꝛti bꝛachio tanto a feruoꝛe ceſſare nō coegiſſet: dici poſſet: quod in multa rabie bulirent ea/ dem diſturbia vſqꝫ hunc diem.

De obſidione caſtri nandoꝛalbenſ.

Alta ꝛ varia vita ꝛ eadē tempeſtate agunt̄ non ta/ men ſimul ꝛ ſemel queunt enarrari. Nam eiſdē an/ nis quib⁹ ꝑfat⁹ quondā dñs rex albertus vita fun/ ctus eſt: ceſar thurcoꝝ amrateſ omne ſeruie regnū quod cōmuni vocabulo raſciam vocant ſuo domi nio ſubdiderat: ac caſtra ꝛ cunctaſ munitiones illi⁹ detinebat. Hic cū audiuit omnē regnicolarū regni hungarie ce/ tum ſe inteſtinis guerrarū rodere moꝛſib⁹: diuiſaꝫ plebem in ſui defenſionē arbitrat⁹ eſt valere nihil. Quapꝛopter regnū hunga rie invadere ꝛ pꝛimit⁹ caſtrū nandoꝛalbenſe obſidione tētare co gitaut. Cōmoto igit̄ omni ſui pꝛincipat⁹ armoꝝ roboꝛe: cūctiſqꝫ bellicis appāratib⁹ machinis ꝛ toꝛmētis eductis veniens caſtrū pꝛedictū expugnandi gratia aggreſſuſ eſt. Erat tunc caſtro in eo/ dem capitane⁹ vir magnific⁹ Johannes pꝛioꝛ aurane cognomē/ to Zowan⁹: raguſiana de natione oꝛt⁹: frater mathkonis regnoꝝ dalmatie croacie ꝛ toti⁹ ſclauonie bani: vir ſtrenuꝰ ꝛ animo im/ pauidus. Hic cū vidit hoſtē aduentantē obuiam illi iuit: ꝛ nec ſi/ ne certamine in caſtrū reuerſus eſt: ſed cum hoſtiliū copiaruꝫ in gens eſſet multitudo: longa decertatione manus illi conſerere impar erat. Rediens igit̄ in caſtrū que ad cuſtodiam meniꝛum

ſpectabant debite prouidebat. Ceſar vero thurcoꝝ circũquaqꝫ agminibus diſtributis: ac excubijs vndiqꝫ ordinatiſ: caſtro eidẽ graui obſidiõe adherebat. Nihilominuſqꝫ machinis ꝛ ceteris tormentoꝝ generib⁹ adaptatis: altas turriũ munitiones ꝛ menia p̃cipitez diſſipabat per ruinã: humiliqꝫ terre adequabat. Zowan⁹ vero ꝛ qui cum illo erãt: ex tanti hoſtis viſione tãqꝫ dura expugnatione minime ſtupefacti: ea que ipſoꝝ cure erant agiliter exercebãt: ꝛ diurnis ceſaris fatigatiomb⁹ parietes caſtri proſtratos nocturno labore mnniebãt: ſepiuſqꝫ de caſtro ad inſtar veſpiuꝫ erumpentes magnũ in hoſte tumultũ faciebãt. Cũ igit ceſar ipſe zowanũ in caſtri eiuſdem tutela fortiter ſibi obſtare aĩaduertit: aliud genus inſidiarũ pro obtinendo caſtro eodem excogitauit. Eſt enim quidam colliculus caſtro ab eodẽ verſus inimicas terras in medio miliari hungarico vel citra diſtans: res que ex altera ſui parte gerunt a conſpectu caſtri predicti occultare habilis Hui⁹ igit colliculi ſub vmbra ceſar ipſe foſſaꝫ ſubterraneã caſtri eiuſdem vſqꝫ ad interiora penetrantẽ longã latamqꝫ per quam agmina poſt ſeſe progredi poſſent egerere ſtatuit. Adhibitus eſt igit labor cõtinuus: ꝛ tot milia hominũ terrã tum proprijs in artub⁹ tum vero camelorum equoꝝ onagroꝝ ꝛ aſinoꝝ officio egerẽdo foſſam eandẽ in breui tempore ad ipſi⁹ caſtri muros nõ longe diſtantẽ perduxerũt. Inter hec ceſaris inſidie vel diuino nutu illis qui de eiuſdem caſtri cõſeruatione potiorẽ curam habebãt indicate ſunt: vel vt quibuſdã dicere placuit: quod ſagitta neſcitur per quẽ emiſſa in caſtrũ deuolaſſet: cui carta quedã circũuoluta reperta extitiſſet: que foſſam in loco mẽorato egeri caſtroqꝫ ꝓpinquã eſſe manifeſtaſſet. Unde zowan⁹ primo vel vltimo modo de ceſaris volũtate inſtruct⁹: aliã de ipſi⁹ caſtri corpore ꝓgredientẽ foſſam cõſimiliter ſubterraneã foſſe ceſaris obuiam celeri cum labore effici ac ſaletro bombardarũqꝫ puluerib⁹: ac alijs rebus ardere flãmaſqꝫ repentinas ac fumũ vehemẽtẽ ſubito edere valentib⁹ implert: orificiaqꝫ foſſe eiuſdẽ intrinſeca artificioſe fortiterqꝫ recludi: ꝛ tantũmodo ꝓ ſuccendendis reb⁹ ꝛ pulueribus prenotatis quoddã foramẽ irreclnſuꝫ dimitti: hoſtemqꝫ occultas parantẽ inſidias mira ſpectatione indeſinenter plurimos p̃ cuſtodes ſubaudire fecit. Cũqꝫ hoſtilis foſſa intra menia caſtri ad foſſam per caſtrenſes egeſtã deducta eſt ꝛ rumor effodientiuꝫ illã p̃ cuſtodes extitit audit⁹: mox ignis adhibit⁹ oẽs p̃dictas res cõpoſitas ſuccẽdit: ꝛ vehementi flamma fumoqꝫ omne viuens homines ſcilicet ꝛ pecora que intra eandeꝫ foſſam erant ſubita morte necauit. Quapropter ceſar ipſe cuꝫ nec hanc viam ſibi in obtentione caſtri eiuſdem iuuamine eſſe vidit: amiſſis ut ferẽ de cem ꝛ ſeptem ſue gentis milib⁹ ꝛ ſeptem menſib⁹ obſidione in eadem exactis cõfuſus repatriauit.

De bello per dñm Johannem wayuodã circa caſtrũ nandoralbenſe cõmiſſo.

Cum poſt hec eorũdẽ tpoꝝ ſub decurſu: dñs iohãnes de hwnijad wayuodat⁹ trãſſiluani ꝛ banat⁹ ſewerien⁹ honore clareſceret: ꝛ ĩ comitẽ themeſien. creat⁹: exigẽteqꝫ rerũ neceſſitate caſtro nãdoralbẽſi ĩ p̃dicto capitane⁹ fact⁹ extitiſſet: ac ꝓtes regni hũgarie inferiores vſqꝫ ad flumẽ thitie totaqꝫ ſclauonia ac cũct⁹ ager int ſaue ꝛ drane flumĩa medi⁹ dira thurcoꝝ rabie vaſtarẽt: ciuitates ꝛ ville ac opida vehemẽtes p̃ flãmas cõburerent: res diriperẽt: hoĩes ſine diſcretiõe ſex⁹ ꝛ etatis aut ĩterficerẽt aut ꝓpetue ſuitutis iugo mãcipãdi abduceret: oĩb⁹ regnicolis ĩtrĩſecis fluctuãtib⁹ odijſ: ac p̃tib⁹ regni p̃ſcriptis mãifeſto diſcrimĩe relictis: ſol⁹ ipe dñs iohannes wayuoda tantã chriſtiane religionis pſecutionẽ amaro corde tulit. Quapropter poſt mltos cũ ipis thurcis: in q̃bus ſemp victor euaſit: partiales cõgreſſus: dũ eorũdẽ diex ſub volumie wayuoda quidã thurcoꝝ Izak noĩe q̃ caſtrũ zenderew ceteraſqꝫ raſciani regni arces ꝛ pene oẽz raſciã ſine ſeruiã ex dono p̃fati ceſaris thurcoꝝ tenebat: ſuoꝝ magna vi ſubditoꝝ collecta: caſtro nandoralbẽſi circũiacẽtes vicos diripere exurereqꝫ ac noui ca-

ptanei animū tentare aggressus est. Ipse dñs iohannes wayuo
da hostilē sciens conatū:ea que ad tantū hospitem tractandū p/
tinebant cōponere nō neglexit. Cōgregato enim optimo arma
tox presidio:ac ex illo aciebus ordinatis hostis se hosti in campo
obtulit. Fit igit magno cū impetu ꝓgressus vtriusqz hostis:7 mul
ti in belli primicijs sternunt ab equis:clamor exorit ingens:mo/
ribundū instat certamen:innumeri parte ex vtraqz cadūt inter/
fecti. Izak ergo wayuoda hūgaros aut vincere aut mori poptas
se videns:mox terga vertit:7 in veloci cursu sui equi versus ca
strū zenderew simul cū suis qui supererant fugam inijt vehemē/
tem. Unde dñs iohannes wayuoda 7 omnis suox militum cet9 se
cuti sunt illos in ore gladij:quo dum ipsi9 castri zenderew menia
intuitu sunt multos ex ipsis in cadauera redigētes. Tandem cū
victoria et captarū magna cū opulentia rerū in castrū nandor al
bense redierunt.

De bello 7 conflictu dñi Johannis de hwnijad wayuode in
partib9 transsiluanis cōmisso.

POst hanc ipsi dño wayuode diuinit9datam victoriaz
nō multo dierū interuallo ꝑteriente:alter thurcox ex
ercit9gloria victoriarū ante hec tum de hungaria tuz
aliarū sibi vicinarū nationū de regnis reportatarum
tumid9:magna ꝑsumēs:magnoqz sue generatiōis po
pulo ac armox munimine nō modico suffult9: duce quodā way/
uoda mezethbeg vocato homine austero resqz bellicas dirigere
docto:per terrā transalpinā clādestina quadā eruptione alpibus
trāsitis regni hungarie trāsiluanas irruit in terras. Gens crude/
lis 7 cuncta offendere solita:queqz sibi occurrebāt pietate absqz
aliqua ignis 7 ferri vim adhibendo ossa vastabat:etasqz aut cō/
ditio cuipiā aliquā nō ministrabat redemptionē. Hanc funestam
eiusdem exercitus thurcox ante eruptionē paucis diebus dñs io/
hannes wayuoda in ipsas transiluanas partes venerat: aditaqz
ciuitate albēse vulgari vocabulo gijwlafeijerwar vocata : quid
de hoste faceret cogitabund9premeditabat. Subitū enī tanti in
imici ꝓpter aduētū copias adunare 7 illi occurrere sibi omnino
negabat:quapropter maxima premebat anxietate:ita ut ora illi9
ex nimiarū cogitationū impulsu marcesserent 7 labia scinderent
Cū aūt ipsi thurci multis iam dicti trāssiluani agri partibus per/
cursitatis ingentem predam hominū rerūqz ac pecorū trahētes
dicte ciuitati albensi propinquū ad campū venerunt: sic vt incē
dia fumū eructantia illos nō remote esse testarent: dñs wayuo/
da Johannes alios sustinere valens se sustinere nequiuit: quin
totus excandescēs in vindictā tanto hosti obuiādum esse statuit
militūqz minus congrua in comitiua cōflicturus prosilijt in cam
pum. Erat eisdē in dieb9epus ciuitatis eiusdē homo decentis re
uerētie:in rebus tamē rite agendis vehemens:7 hic ipsum dñm
wayuodā comitat9est. Progrediētes igit cū incauti ad campuz
ville sancti emerici puenerūt:subito cuncte circūadiacētes val/
les ingentia hostiū agmina in abscondito latētia tantūmodo ad
uentū ipsi9dñi wayuode expectātia effuderūt. Quid vltra ipse
dñs wayuoda campū deserere imparēqz sibi hostē declinare coa
ctus est. Fugiebāt qui poterāt cuncti: qui aūt in fuga deficiebāt
per hostē aut capiebant aut interficiebant. Ubi 7 pretact9albēsis
epus in celeri cursu sui gradarij:dū fugiēs suo gradario trās de
cursum cuiusdam riuuli saltante in terrā decidisset: decollat9 est
Extulit hec res cor mezethbeg wayuode:ipsumqz maiora aggre
di aiauit. Quapropter omni sine timore trāssiluanas ferebat per
tes. Gaudebat de ꝑda maxime de illa quā sibi sors pugne ob
tulerat. hanc quidē intactā suo deferre cesari cogitabat: ergo et
vectores 7 custodes curruū inidē seruabāt. Inter hec dñs way
uoda iohānes omnē ipsarū partiū militē quē tam repētis tēporis
in spacio ꝓducere potuit i magna celeritate ꝓgregauit: vlciscigz
ardēs mox egressus hostē sequebat. Cū aūt hec mezethbeg way/
uode nunciata sunt:ferē dixisse: veniat inquit 7 nobis plusqz pri
dem lucrifaciat. Stabat ad tūc cū hec dicta sunt : speculator dñi
iohānis wayuode thurcox dicto mezethbeg wayuode astantiuz
in medio:ac omnia que p ipsos de cōmittendo bello collata sunt
audiebat. Festinanter igit ad dñm iohannē wayuodā rediens se
crete dixit illi. Tu 7 omnia tuox armox insignia quib9proprie p/
sone veteris ,p defensiōe:equiqz tui color mezethweg wayuode
,pdita:7 me presente robustissimi milites in armis ceteris prestā/
tiores delecti sūt: cōmissuzqz est illis vt q̄z primū te circūueniāt
7 q̄zmaxime tuā festinent ad interemptionē. Habebat dñs way/
uoda iohānes inter alios militē vnū simonē noie ex generatiōe
nobiliū de kamonya ortū a se in forma corpis nō multū differētē
militarisqz animi virtute suos inter socios nō min9 valētē. Cum
hoc igit milite ipe dñs wayuoda arma 7 equuz cōmutauit: ac ad

eiusdē defensionē milites nōnullos viriū fortitudine bellādiqz
desiderio pspicuos deputauit: ꝛ tandē oīb⁹q̄ belli exigebat neces
sitas multa discretione ordinatis: hostē prīori victoria tumidū ī
quodā vico partiū ꝑdictarū suas ad bellū cōponētē acies in ma/
gna auiditate belladi aggressus est: ꝛ tāqz turbo quidā vehemēs
irruit sup illū: cōgressu quoqz ī prīo oīa illoꝝ agmia pturbauit ac
varias ī forti suoꝝ brachio distīxit ī ptes. Ferebat hostis vterqz
p colles ꝛ valles: ꝛ sp tāto in certamīe gladi⁹ hūgaric⁹ thurcorūz
framee supferebat. Sz quid ꝓfuit p dñm wayuodā simoni de ka
monia designata custodia: qui moꝝ ī prīmicijs belli ꝓdētib⁹ illū
dñi sui armoꝝ insignijs: loco eiusdē dñi sui ipsa custodia ꝛ fideli/
bus armis suis nō obstantib⁹: thurcis wayuode eoꝝ ꝑcepta etiā
cū interitu psonarū fideliter exequentib⁹ interfect⁹ est: ea ꝓpter
cōuenit exercituū ducib⁹ vt suā parte ab aduersa abscōdāt agni
tionē. Nā sepi⁹ contingit vt cadente duce ducti omnes cadant.

Feruēte igit atrocissimo bello ꝛ thurcis magis in sui defensionē
q̄z in vincēdū hostē laborātib⁹: oēs captiui quos ad villā scī eme
rici illis obtēta victoria dederat: eliberati ꝛ moꝛi poti⁹ q̄z illoꝝ
captiuate toꝛq̄ri parati: magna vi in sui defēsionē laborabāt ho/
stes crudeliter perimētes. Dū igit wayuoda mezethbeg tantam
sue ptis ꝑspexit cedē: cūctis sue ptis agminib⁹ fuga laborātib⁹: et
ipse fugā inijt: nec tamē hec fuga salutē sibi pstitit. Nā fugiēs dū
euadere conat: inter alios fugiētes quos ipsi hūgari in sequētes
perimebāt: ipse ꝛ fili⁹ suus interfecti sūt: captāqz prēdā cuz ꝓprij
capitis dāno innumerabiliqz sue gētis strage refudit. Dñs ergo
iohānes wayuoda oīb⁹ captiuis eliberatis: ꝑdaqz ab hoste erepta
hostē magnā cōuertēs in prēdā: paucis admodū thurcis fuge ꝑsi
dio saluatis: felix ꝛ victoꝝ alpiū vsqz ad iuga illos psecutus est:
ac errabundū captiuādo hostē plurib⁹ dieb⁹ campū tenuit cada/
neri⁹ refertū. Cui⁹ victorie ingētis glorie fama hāc regno attu/
lit vtilitatē. vt trāsalpinarū partiū ꝛ moldauie wayuode ꝑteritis
qui tēporib⁹ a regno regibusqz hungarie discessi sacre coꝛoue re
bellātes cesari thurcoꝝ ꝑdicto oēm vim ipsoꝝ dedicauerāt: dñi
iohānis wayuode aut cōsilio inducti aut metu cōcussi: ipsoꝝ simꝫ
cū dominijs in prīstinā redierūt fidelitatē: obsequia cōsueta regi
wladislao exhibere iurādo ꝓmittētes.

De bello dñi iohānis wayuode ad locū qui waskapu dicit cō/
missō sequitur.

Peter hec tam glorioſa per ipsum dñm Johannem
wayuodā cōmissa certamina: vbicūqz thurcorūz que
uis turma particularis consuetā regni in depdationē
quouis occulto tramite se ingerebat: vbiqz sors illos
sinistra comitabat. Nam semꝑ milites ipsi⁹ dñi iohan
nis wayuode regni ad custodiā deputati illos ꝓfligabāt. Oēs er
go illoꝝ semite ad inuadendū hūgarie agrū ab eisdē adēpte erāt
nec illis regni eiusdē intra oꝛas micāte solis iubare frameas eoꝝ
fulgurare fas erat. Cū igit cesar thurcoꝝ amrates totiens in suis
actā stragē: tantāqz sue gentis moꝛtalitatē: ac terras moldauie et
trāsalpinā illoꝝūqz dños a se discessisse cogitabundus intra se se/
pius reuoluit: aīo admodū ꝑturbatus statuit grauē de his qui il
lū offenderāt exigere vltionē. Quapꝛopter octoginta sue gētis
milia ex delecto sui pꝛincipat⁹ milite virtute belladi ꝑoptimo co
adunauit: ac bassaz hoiem in gerendarū sui regni reruz a se scōm
illis in ducē ꝑfecit: ꝑcepitqz illi vt q̄z prīmū trāsalpinas terras in
uaderet: ꝛ illas ꝓptꝛea qō wayuoda eoꝝ dez ab ipso defecerat
q̄z prīmū decopularet. Tandem inde in regni hungarie transil/
uanas partes copias traduceret: in eisdēqz de iniurijs p dñm io
hānez wayuodā sibi illatis penas in igne ꝛ gladio duriſſimas q̄s
posset exigeret ꝛ q̄z amariſſime vlciſceret. Nec cesaris intētio nō
solū plebee ꝰditionis illarū partiū populū tremulare fecit: verū
etiā militaris officij hoies duriſſimis cogitatiōib⁹ inuoluit. Inter
hec bassa omni sibi cōmissa cū gēte sec⁹ castrū kysinycapol danu/
biū nautaꝝ officio traijciēs ī magno suoꝝ agminū fremitu cūctū
trāsalpinū agrū ꝑuagat⁹ est: ac omne qō ipsū p fuge remediū de/

clinare nequiuit aut in ꝑdã aut ĩ cadauer redegit. poſt hec alpes trãſcẽdere muũctã q̃z ſibi ꝓ ſuũ ceſarẽ ſeruitutẽ exequi aggreſſus eſt. Dñs vo iohãnes wayuoda q̃z ſue defenſioni cõmiſſe plebis depopulationez videre mori poti⁹ parat⁹: ꝓcedẽtib⁹ aĩat⁹ victo/rijs: armoꝝ ꝑſidijs ꝛ militari manu adunatis: inuadere poti⁹ho ſtẽ q̃z inuadi ab illo poptãs: virib⁹ ꝛ numero impar illarũ partiuz vſqz ad extremũ ꝓſecut⁹ eſt illũ. Cum aũt ad locum qui waſkapu dicit extitit vẽtũ: arduũ magnũqz ꝛ cũctis ſeculis mẽoꝛabile ĩ mꝛ to clãgoꝛe hinc ide reſonãtiũ tubaꝝ cũ illo bellũ cõmiſit Undiqz fit ꝓcurſus hoſtiũ: decertaꝯ viriliter ꝓte ab vtraqz: baſſa ĩ ſue gẽ tis fidẽs multitudine terga vertere nõ cogitabat. Dñs vo iohã/nes wayuoda mori aut vincere intent⁹ oĩno fuge ĩmemoꝛ erat.

Feruet igiť bellũ ex vtraqz ꝓte aſperrimũ: cedes fit maxia: multi cadũt hoſte ex vtroqz: ſz multo plures ex thurcis: q̃ ꝓpter baſſa ꝛ thurci cãpũ deſerere ꝛ ſubite ſe cõmittere fuge ſũt coacti. Inſe quebanť illos hũgari ꝛ cũctos ad quos ꝓuenire poterãt moꝛtibũ/da ĩ cadauera redigebãt: ita vt cũct⁹tãti certaminis cãpus tanta ex cede humão equoꝝ ve cruoꝛe ꝓſperſus ac crebꝛis cadauerib⁹ refert⁹poſtea icaleſcẽte ſolis feruoꝛe olẽtẽ exalãs tabẽ auras infi cicbat ꝓgrinas: ꝛ humanũ illac aditũ fieri negabat. Dñs siqdez iohãnes fuſis tot hoſtiũ milib⁹: multiſqz illoꝝ maioꝛib⁹ captiua/tis: amplo theſauro ꝛ omni ꝑcioſo exercit⁹coꝝ ſuppellectili ĩ pꝛe dam conuerſis: vir magnificus digno laudũ ꝑconio omne ꝓ cuũ recolẽdus: bello fortiter ſuſcepto: pꝛudẽter adminiſtrato: feliciſ ſimeqz geſto ꝛ cõfecto: memoꝛabilẽ victoꝛiaz reportauit: ſeqz ex hiuc nõ ſolũ regnicolis verũetiã nationib⁹ extraneis ſincere di/

lectionis affectu exhibuit toto coꝛde amandũ.

De obitu regine elizabeth.

Hec dicti dñi wladiſlai regis ſub regimĩe: tã felici tãq̃z ꝓſpero euentu infra duoꝝ vel citra annoꝝ decurſuz acta fuere. Inter hec aũt partib⁹ regni ĩ ſupioꝛib⁹ nõ min⁹ intrinſec⁹ rancoꝛ graſſabať: nec earuz ptiũ dños regni ꝓtectio tantũ mutua quãtũ offenſa delectabat Quapꝛopter ꝛ curia romana tãtoꝝ pulſata fremitib⁹ maloꝝ: vi/rũ reuerẽdũ dñm Julianũ cardinalẽ ad cõponẽdoſ dictarũ ſtre/pit⁹ guerrarũ ſũmi põtificis miſerat de latere. Hic dũ ꝓ pace la/boꝛat: regis wladiſlai ꝛ regine elizabeth coꝛdib⁹ nõ parũ ad ꝓcoꝛ diã iclinatis: pace ipa nõdũ cõpoſita regina diẽ obijt: moꝛs cuiuſ plures ex baronib⁹ illã ſequẽtib⁹ regiſ wladiſlai reſtituit in ſinũ.

De exacta a thurcis iniuriarũ talione ꝓ dñm wayuodã iohan/nẽ: ꝛ de bellis eiuſdẽ felicib⁹ ex vicib⁹ geſtis.

His reb⁹ occurrẽtib⁹: regimẽ ipſi⁹ regiſ wladiſlai ĩ dies coꝛ roboꝛabať ꝛ in augmẽtũ tãſibat. Cũ igiť rex ipſe regaliũ atrioꝝ altis ſubtectiſ caſtro ĩ budẽſi quiet⁹ reſideret: dñs iohãneſ wayuoda illũ ad inferẽdũ thurcis bellũ: ad ꝓpulſãdaſqz ꝓ ipos crebꝛiſ vicib⁹ hũgarie illatas iiurias aĩauit ꝛ iduxit. Qua re ipe rex wladiſla⁹ tercio ſui regni anno: grãdi ꝛ ſũptuoſo egre/gioꝝ militũ ꝓflato exercitu: vna cũ ipo dño iohãne wayuoda plu ribuſqz ſui regni pꝛĩcipib⁹ ꝛ geoꝛgio regni raſcie dezſpoto ſiue re ge (Is enĩ ad tũc ſui pꝛĩcipat⁹ de dominio eiect⁹ erat) dannbium tãſiẽs ꝓuenit in raſciã. Ibiqz regi wladiſlao ſtatiua figere caſtra ac terraſ thurcoꝝ dominio ſubiectaſ ad interioꝛes ſĩmũ ſui exer cit⁹ capitaneũ dñm iohãnẽ de hwnyad wayuodã mittere placuit Diſiuncta igiť exercit⁹ ſui oĩ expeditiõe binas in ꝓtes: ꝛ ꝓtẽ illaz q̃ armoꝝ geſtamine militariqz vtute ꝑſtabat: ipi dño wayuode aſ ſignauit. Ducebat ꝑter hec ipe dñs wayuoda plurima ſuoꝝ mili tũ agmina: quoꝝ bello docta man⁹ victricib⁹ armis iã pluriesſ ho ſtẽ vterat in fugã. His itaqz dñſ wayuoda comitat⁹: regno raſcia no ſiue ſeruie ꝓtrãſito: cũctũ bulgaric regnũ qđ ãnis ab antiquiſ vis thurcoꝝ detinet vſqz ad ꝓfinia romanie ꝑgrauit: oẽqz vi/uẽs qđ ſibi ꝛ ſuis occurrebat ab hoie vſqz ad pec⁹ aut capiebať aut iterficiebať. ciuitates caſtra ꝛ domicilia thurcoꝝ q̃libet expu gnabanť ꝛ ꝓcipitẽ ꝓ ruinã euertebanť: flagrãtiſqz ignis impetu cõſumebanť. Int q̃ ꝛ ciuitas illa famoſiſſima termarũ ſophia de/

nominata populo ⁊ diuitijs referta capta ⁊ direpta est: ignitasq3 extitit redacta in fauillas. Tot ergo ciuitatuz ⁊ opidoꝝ incendia altũ eructantia fumũ: omni romanie ⁊ cũctis thurcoꝝ cesaris dominijs que marinis nõ cõfidebãt in aquis terrori erãt. Occurrebant inter hec dño wayuode multa hostiũ milia ꝑ cesarẽ thurcorũ illi⁹ in cõtrariũ destinata: qua ꝓpter quinq3 vicib⁹ cũ hoste sꝑ maiori in numero sibi occurrenti: ipse dñs wayuoda atrocissima gessit bella: ⁊ semꝑ victor euadẽs: duz iam summa triũphi cũ gloria redeũdo rursus rascianũ attigisset agrũ ⁊ in illo castrametat⁹ esset: nũciatũ est illi innumerabilẽ thurcoꝝ suꝑ ipsuz venire multitudinẽ. Cesar enĩ amrates p̃dict⁹ tanta sui dominij depopulatione admodũ exacerbat⁹: omne qđ erga curiã suã in armis optimũ erat: totãq3 regni sui milicie speciẽ: magno belli cũ apparatu exigẽde vltionis gr̃a cõuenire mãdarat: ⁊ hãc sui exercit⁹ expeditionẽ basse natuliẽsi affini suo cõmiserat dirigendã. Hic dñm iohannẽ wayuodã eadẽ via qua ipse bulgaricis de oris exierat sequebat̃. Et cũ aliquos de hũgaris aut vulnerib⁹ cõfossos aut infirmitate grauatos ipsi⁹ dñi wayuode hesternoꝝ in loco castroꝝ relictos inueniebat: iubebat illos suũ ad cesarẽ vinctos deferre exprobãs nihilomin⁹ illi: videat inquiẽs q̃z miserabiles suũ intra regnũ ip̃m territãt ꝑsone. Ad hec ip̃e cesar sibi ita fert̃ respõdisse Redeas felix vt opto: cũ aũt redieris q̃ sunt ille ꝑsone quas ipse fugio sol⁹ mihi certi⁹ dices. Dũ vero in tm̃ deuẽtũ est: vt vterq3 hostis nocturne dedit⁹ quieti illucescẽte aurora mutuas timpanoꝝ audiret resonãtias: ꝑtimuit ip̃e dñs iohãnes wayuoda ne hostis declinãs ab eo regia irrueret suꝑ castra. Malẽs igit̃ impet⁹ illi⁹ in se expiri: tantis belli ex laborib⁹ fesso milite vltro se illi obuiã dedit. Cũ aũt ingentẽ paganoꝝ multitudinẽ ex aduerso sibi opponi vidit: pauore quodã ꝯcussus est: oẽsq3 exercitus sui milites timore nõ modico trepidabãt Nõ ergo ip̃e dñs wayuoda terga vertit: sed timore ꝑcussas sui militis acies seriatim hosti exhibẽs aĩabat illos dicẽs. Cõstãtes estote ⁊ pri⁹ vitã q̃z cõsuetũ ꝑdamus nomẽ victorie. Quid trepidatis hostẽ mltitudine tumescẽtẽ: nõne iã sepi⁹ animũ illi⁹ tentastis ⁊ qui totiens fugit deo nobis ꝓpicio ⁊ nũc fugari põt. Si aũt cuipiaz ex vobis mors crudescit nõ curet. Nã si mecũ aut cũ socijs prãsus est cuz xp̃o cenabit. Et his dictis mai⁹ agmẽ qđ sue deputauerat ductioni mouẽs irruit suꝑ hostẽ. Quo viso cetera agmina ducẽ eoꝝ imitata sũt. Quare

bellũ ꝑ vtrãq3 ꝑtẽ: ĩ mlto vincẽdi desiderio cõmittit̃: nõ tñ eq̃ sorte pugnatũ ẽ. Nã ipse bassa ⁊ oĩs sibi cõmissa thurcoꝝ multitudo mox ĩ prĩo ĩpetu ꝯgressus terga v̇terũt ⁊ p̃cipiti se ꝯmiserũt fuge.

Hũgari v̇o hoc viso multa cũ seueritate ꝑsequebant̃ illos: ⁊ quẽ celer equi sui cursus ab ĩstãti nõ eripiebat morte: cruẽtũ ꝑ examẽ vita excedebat. Plurima igit̃ ibidẽ milia pagãoꝝ cecidere. Nã hũgaris captiuare illos fastidio erat: q̃ ꝓpter oẽs quos fugiẽtes p̃uenire poterãt multis cõfossos vulnerib⁹ interficiebãt. Durauit hec ꝑsecutio a vesꝑtina hora incipiẽs mediã vsq3 ad noctem Bassa enĩ ipse certamẽ ea diei in ꝑte ꝓpterea cõmittere p̃elegerat: vt si bello suꝑaret̃ saltẽ nocturne obscuritatis ꝑ remediũ ab hoste eripet̃. Sz hec adinuẽtio ꝓfuit sibi mĩme. Nã lunari sidere pleno noctẽ eãdẽ suis radijs illustrãte: bassa ipse capt⁹: ac ĩ multa tubarũ voce noctis circa mediũ ĩ castra hũgarica ad tẽtoriũ dñi wayuode iohãnis deduct⁹ est. Sicq3 ipse dñs wayuoda sex bellis p̃cipuis vna ⁊ eadẽ via felici exitu gestis: quĩti mẽsis postq̃z de hũgaria exierãt reuolutione trãsacta: exercitũ ingẽti hominũ rerũ ve p̃da onustũ regia ad castra incolumẽ reduxit: insignũq3 victorie multa hostis vexilla siue banderia regi obtulit. Hec postmodũ gloriosissime v̇gini marie regni hũgarie patrone oblata: ĩ eccl̃ia eiusdẽ ciuitate in budẽsi cõstructa: futura ꝓ memoria: ꝓq3 eiusdẽ v̇ginis gl̃iose laude: nr̃m vsq3 ad euũ depẽdẽtia: tantis victorijs ip̃i dño wayuode celit⁹ datis fidẽ ꝑhibebãt: ⁊ nisi mollẽ illoꝝ pannũ puluis vetustas ve cõsũpsisset: suspẽsa depẽderẽt ibidẽ vsq3 in hũc diem. De treugis inter regẽ wladislaũ ⁊ thurcoꝝ cesarẽ firmatis: ⁊ de restitutione regni rascie.

Ex his tot illustrib9 triūphis totqz ꝑclaris victorijs id
accessit: ut cesar ipe thurcoꝝ amrates tremefact9: missis
caduceatorib9 erga regē ꝛ dñm wayuodā ,p treugis in
stāter laborauit. Rex igit wladisla9 solēnē suoꝝ magna
tū quetionē i ciuitate zegediēsi celebrari statuit. Ad quā vndiqz
multo regni nobili cōfluēte: venerunt ꝛ a cesare missi wayuode
thurcoꝝ duo ad cōponēdas treugas ꝑscriptas idonei. Conuētuz
est ergo decē annoꝝ de inducijs: ꝛ ex pte regis bassa natulien sis
dimittit. Cesar quoqz thurcoꝝ castrū zenderew ceteraſqz cūctas
rasciani regni munitiōes quot ꝛ qs ante hec georgio dezpoto de
merat eidē restituit. Et hec quidē inducie iuramētis firmate ex/
titere. Dñs enī iohānes wayuoda pro rege ꝛ ,p se proqz oi hūga
rice plebis pte: dicti vo thurcoꝝ wayuode ,p cesare eoꝝ ac cūcta
dominij einsdē gēte tā dictarū decēnaliū treugarū qz aliaꝝ rerū
tūc firmatarū ,p obſuatiōe realia deposuerūt iuramēta: q vtinaz
nūqz deposita fuissēt. Nā postea treugis eisdē p regē ꝛ dñm way
uodā inducēte ꝑfato dño Juliano cardinali ruptis: velut quon
dā pōpeio qui oiuz hoiuz victoriosissim9 euaserat: postqz equos
in porticu tēpli hierosolimitani stabulauit gloria victorie dēpta
est: sic ꝛ bellice res ipsi9 regis wladislai ꝛ dñi wayuode i antea aliā
cōmutate sunt in sortē. Valuit tñ harū cōpositio iduciarū dezpo
to. Cū enī rasciani regni de dñio eiect9 fuisset penit9: his treugis
interueniētib9 in dñm qui pri9 erat restitut9 est.

De bello dñi wladislai regis i ptib9 romanie circa opptdū war
na ,ppe ad littora maris cōmisso: ꝛ de interitu eiusdē sequitur.

His igit rebus hac via in hunc finem perductis: dñs Ju
lian9 cardinalis omni suo posse apud regez apudqz dñm
wayuodaz instabat: vt rupto induciarū fedcre thurcoꝝ
cesarem armis inuaderēt. Dicebat enī q promissa fides infideli
bus seruari deberet mīme: deoqz iniuriosuz aiebat q ipsi nobilē
illā eis diuinit9 datā ecclīastice religionis cōtra hostes victoriam
ingrato tractarēt corde: ac dei volūtatē q in hostē exequi debe/
ret hostis cōmutassent in volūtatē. Impulit ergo illos crebris p/
suasionib9 illicitū ad facin9: ꝛ viros quos mars ferrū ve totiens
vincere nequiuit molli tātū lingua vicit. Multos enī xpianoꝝ
principes eisdez armoꝝ ferre opem pollicebat: de bulgariaqz ac
de albania ꝛ de tracia: necnō ꝛ de illa famosissima imperiali vrbe
constantinopolitana magna militū subsidia ipsis venire dicebat

Idipsūqz ꝛ principes idē ac dictoꝝ regnorū incole ,pmittebant.
Paruerūt tādē tāta sollicitati fiducia: ac mox mlto stipēdario mi
lite ꝓclamato: belliciſqz castris coaptatis: ꝛ plurib9 regni magna/
tib9 comitati: circa castꝝ orsowa danubio trāsnauato hostilē i trā
se igesserūt. Mouēt ergo castra dietim de loco i locū: ꝛ oīs hosti
lis ager qui occurrebat fumāti incēdio ꝛ reꝝ direptiōe vastabāt.
castra ꝛ munitiōes alia deditiōe subiugabāt alia potēti icursu fer
roqz expugnabāt: qpropter magis ac magis introrsū ,pgredi visū
fuit: donec regnis bulgarie et romanie ptrāsitis marina venerūt
ad littora. romaniciqz agri oppida warna ꝛ galata denoīata se spō
te offerētia i deditionē recipe: ꝛ iuxta eadē castra metati spectabāt
,pmissa ipsis venire auxilia. Sz ,pchdolor sepi9 ptigit dū ,ppriā do
mi quis negligit militiā: partib9 i peregrinis male armat aliena.
Vex paulo añ mltis cōportatis spolijs: mltis cedib9 illatis: ac ma
gna parte dictoꝝ regnoꝝ i ignē ꝛ pdā redacta: dānisqz plurimis il
latis: hostilē illesi poterāt declinare ꝓgressū: pterite tñ ipos hoste
ab eodē reportate aiabāt victorie: idcirco temeritate qdā occupa
ti qzuis ,pmissus frustrati sint auxilijs incepto ,pterea a ,ppositō
nō viso hoste reuerti ingloriū eē iudicabāt: ꝛ ob hoc vltimū esta/
tis mēsē ꝛ qsi oēm autūnū hostili in terra ,ptractarūt. Tādē mēsis
nouēbris die decima q scz vigilie festi bti martini ascripta ē: cesar
thurcoꝝ amrates inumerabilib9 paganoꝝ cū agminib9 instructis
acieb9 signisqz collatis pugnatur9 venit. Ecōuerso vo rex ꝛ dñs io
hānes wayuoda ceteriqz hūgarie dñi illic qui aderant educta oī
eoꝝ vi de castris: acieb9 armoꝝ psidijs resplēdētib9 suo ordine di
stributis ꝛ ordinatis: ꝛ vnicuiqz aciei duce deputato: statuerūt vt
vnāquāqz acie sui curr9 eadē velocitate tpe ꝓgressus sequi debe
rēt. hosti enī erāt īpares: metuebāt ergo ne añ pugnantes p hostē
vltima acies in parte inuaderēt. Vis igit haç serie cōpositis: de9
ab alto ibidē ipsis future signū oñdit calamitatis. Nā statim post
qz signa siue vexilla auro micātia eleuata ꝛ mitiū ventoꝝ tūc tēpe
stiue susurrantiū flatib9 extēsa sūt: mox vētis eisdē īpetuosū i tur
binē ꝓcitatis ꝛ īualescētib9 vexilla eadē diuersas scissa ꝛ dilaniata
in partes altū per aerē volabāt. Tādē in multaꝝ tubaꝝ ꝛ timpa/
norū parte ab vtraqz resonātiū sonitu: thurcorūqz magno clamo
re exuberāte: vterqz ꝓgredit hostis. Frāgunt hincinde lancee et
in eaꝝ fractiōe mlti sternūt ab equis. feruet bellū asprimū. cedes
fit maxima ptib9 ex ambab9: mlto tñ maior ex turcis. Nullū quip/

pe agmẽ illoꝝ hũgarice militaris ⁊utis impetũ ſuſtinere poterat quin ſubitã ꝓuertebat in fugã. Sꝫ qꝛ thurcoꝝ lõge lateqꝫ diſtẽta agmina hũgarice gẽtis exercitũ ĩ numero ⁊ltra quã ſextenario ex cedebãt: parũ igit hũgaris fugitiuas illoꝝ acies ꝑſequi, ꝑficiebat Nã redeũtibꝰ illis a ꝑſecutiõe noua eis agmina occurrebãt: ac in magno fremitu recẽti illos bello ⁊exabãt. Cõſũpta eſt ergo moꝛi bũdo in certamine diei ꝑs maxima: ⁊ cãpus ⁊ndiqꝫ mltis refertꝰ cadaueribꝰ ⁊triqꝫ hoſti terꝛoꝛi erat. Quapꝛopter cũcto thurcoꝝ equitatu nutãte ⁊ fuge intẽto: ſolis caſtris ceſareis ĩnumerabilibꝰ peditũ agminibꝰ munitis ſuo in loco magno cũ timoꝛe ſtãtibꝰ ⁊bi rex wladiſlaꝰ hoſtilẽ equitũ fugere amratẽqꝫ ceſarẽ ⁊ caſtra illius terꝛoꝛe cõcuti ⁊idit: moꝝ ſui capitis ꝓ cuſtodia deputatũ mouit agmẽ: dño wayuoda ⁊ ceteris ꝑte ex altera feroci bello inſiſtẽtibꝰ ceſaris caſtra inuadere ⁊ penitꝰ oppꝛimere aggreſſus eſt.

Cũ igit denſa peditũ venit inter agmina: mltitudine illoꝝ ſimul cũcto ſuo cũ agmine obꝛutꝰ pariterqꝫ ⁊ oppꝛeſſus ac ibidẽ ĩterem ptus eſt: ⁊ victis iã debellatiſqꝫ hoſtibꝰ neqꝫ ſibi quicq̃ de victo ria ſperãtibꝰ inſperatã ꝑbuit victoꝛiã. Quare hũgari cãpo ſimul ⁊ caſtris eoꝝ hoſti relictis in fugã ꝓuerſi fuere: multis ex eis qui i ꝑ ſecutiõe hoſtiũ pꝛiꝰ fugatoꝝ occupati erãt de ceteroꝝ lapſu igno rãtibꝰ: qui tãdẽ ꝑſecutiõe ab eadẽ regreſſi caſtris ipſoꝝ in ptactis nocturne ſe q̃eti dedere. Cũ aũt ĩmediate diẽ tã meſtã ſubſequẽs noꝝ aduẽtãs tenebꝛaꝝ ⁊mbꝛa cũctũ operuit oꝛbẽ: qui nõdũ ꝑ fu gã parte ex ⁊traqꝫ eoꝝ reliquerãt caſtra: in eiſdẽ ꝓme aduenie tis diei vſqꝫ ad lucẽ nocturnas duxerũt excubias. Audiebãt in numerabiles ceſoꝝ nec moꝛi nec viuere valentiũ: quibꝰ cũctꝰ cir cũadiacẽs cãpus moꝛtua inter cadauera refertꝰ erat: gemebũdas voces ⁊ vlulatꝰ. attonitiqꝫ lucẽ diei vix expectabãt. Tandẽ rube ſcentẽ poſt auꝛoꝛã q̃ noctis tenebꝛas ⁊ diei lucẽ mediat: dũ ſol ille clariſſimꝰ cũcta montiũ ſupꝛa cacumina euectꝰ diẽ reſtituit clario rẽ: thurci de fuga hoſtis dubij: cõpoſitis agminibꝰ quibuſdã ceſa reis de caſtris egreſſi caſtra hũgarica an ſint milite referta lentis paſſibus, ꝓcedentes paulatimqꝫ eiſdem appꝛopinquãtes diligẽ ti ſcrutinio tentarunt. Cũ aũt in illis exiguã quandã hominũ vo cẽ ĩmurmurare: nullũq ad arma moueri aut cauſa belli in cãpũ ꝓſilire aĩaduerterunt: omnis ceſaree expeditiõis peditatꝰ irru it ſuper illa. ⁊ cadẽ qualibet defenſiõe oꝛbata e veſtigio cõterens euertit: cũctis viuentibꝰ qui in eiſdẽ reperti ſũt aut captis aut in terfectis. Ubi ⁊ pꝛeuatꝰ dñs iulianꝰ cardinalis: multiqꝫ alij religi oſe vite viri maxime de oꝛdine fratrũ cherienſiũ caſtra inter ea dẽ vltima ſoluiſſe debita ferunt. Et pꝛeterea dñi iohãnes waradi enſis ac ſimon agrienſis eccliaꝝ epi: necnõ vir magnificꝰ ſtephanꝰ de bathoꝛ in curia regie maieſtatis hõ militari ⁊tute ꝑſpicuꝰ: cui ⁊ vexillũ regiũ tanti diſcriminis in tremoꝛe ſua exigente ſtrenui tate deferre ꝓfiſũ erat: huiꝰ cõflictꝰ in fluctibꝰ perempti extitere. Hũc igit in modũ dñs rex wladiſlaꝰ: regũ optimꝰ: hõ ꝓdecẽtis, p ceritatis: fuſca facie: nigris crinibꝰ: in armis ſtrẽnuus: in ſuos be niuolus: moꝝ honeſtate ꝑclariſſimꝰ: mẽteqꝫ ⁊ aĩo cõpoſitꝰ: regni ſui q̃rto: dñi autẽ milleſimo q̃dringenteſimo q̃drageſimoquarto anno: vite pariter ⁊ regimini meſtũ finem dedit.

De captiuitate dñi Johannis wayuode.

Quãuis ĩ huiꝰ diſcꝛimine belli victorie gl̃ia apud ceſarẽ amratẽ remãſerit: mlto tñ illã ſuoꝝ ablutã ſanguine re poꝛtauit. Plura enĩ vulnera ſua gens ab hũgaris re cepiſſe q̃z eadẽ illis infixiſſe: ⁊ ipe ceſar moꝛtalitatis ſni ppñ cedẽ maioꝛẽ ab eis ꝓcepiſſe relatiõe fide digna ꝑ hibeꝫ. Huic rei ſufficiẽti teſtimonio eſt: qꝫ fugiẽtes poſtmodũ hũ garos ſua ex gẽte ꝑſecutꝰ ẽ nemo. Mẽbat enĩ illoꝝ quiſqꝫ ꝑ ſuffici enti ꝓpꝛia lãbere vulnera. Inter hec dñs wayuoda iohãnes: dũ redeũdo in partes ꝓuenit trãſalpinas: hoſtẽ vbi nõ timebat ho ſtis obuiauit illi. Nã drakul partiũ earũdẽ wayuoda de cuiꝰ ꝓductione ſperabat violẽtas ĩ eũ manꝰ iniccit: ⁊ nedũ meſtũ ꝓſolaret hoiez verũ captiuitatis illũ erũna affecit. Tandez cũ ipſe drakul dñm wayuodam in eundem cauſam captiuitatis nullã ſe habere

p̄meditat⁹ē:paucos post dies mlt̄is eū muneribꝰ (vt ipe spabat) placatū regni hūgarie trās̄siluanas traducere fecit in partes.

De electione dn̄i iohānis wayuode in gubernatorē: ⁊ de talione per eundē a drakul wayuoda exacta.

Post hāc tādē belli tēpestatē: postqz regis wladislai lugubrem interitū: ne quis in regno in alterius offensā moueretur: per dominos prelatos ⁊ barones regni interdictum est. ⁊ nihilominus vt adueniente festo pē/

thecostes in campo rakos conuentio fieret omnium regnicolarum generalis cōmuni voto extitit statutum. Voluebat̄ millesimus qdringentesim⁹ quadragesim⁹ quintus dn̄i annus: ⁊ festū pē thecostes p̄dictū instabat: ipsaqz p̄uentione multoz̄ aduentu nobilū mundata: ac latas dicti campi rakos p planicies vndiqz diffusa: oēs qui aderant voto vnanimi de regni cōmoditate: deqz eo quē interim donec rex ladislaꝰ filius regis alberti puellus sue etatis quintū agens annū mentē ad p̄silia manūqz ad arma extē/dere valeret: eiusdē regni in ꝓtectorē eligerēt multa cū discretione tractabāt. Pendebat totius cōmunitatis ante oculos exactarū p ipm dn̄m iohannē wayuodā clara memoria rerū: ⁊ ideo multis hāc dignitatē in se descēdere sperantibꝰ: hāc eandē solus ipse dn̄s wayuoda tulit. Electus est igit̄ omniū regni ⁊ regis negotiatentiū rerū in gubernatorē. Quapropter cūcta hungarici regni plebs tali fulta ꝓtectore maguā mox dissoluta in exultatiōez alta voce deo laudes reddebat: cāpanarūqz ⁊ tubarū sonus vicinū p aerem ferebat̄: peractāqz tāte electiōis post gloriā solis hiis qui se huic honori dignos esse credebāt codē frustrati: corde tristi: vultu tamē simulata sub imagine leto incedentibꝰ: quisqz regnicolarū gaudens ꝓpria reuersus ē ad habitacula. Placuit tādem post hec dn̄o gubernatori a drakul wayuoda trās̄alpino sue captiuitatis exigere talionē: nōdū enī ingrata p ipm sibi exhibita hospitalitas suo de corde discesserat. Dota igit̄ armate gētis cōtra eūdē copia nō modica: ac alpibꝰ trās̄cēsis: illiꝰ se ingessit in dominiū. vniuersoqz sui principat⁹ agro p̄domito eūdē captiuauit: ⁊ simul cū filio suo in ordine geniture maiori decollari: quēdā vo alterū partiū earundē wayuodā puta filiū quondā dan wayuode lumine priuari fecit. Tali igit̄ a drakul wayuoda sue captiuitatis pena exacta: terra in eadē aliū constituēs wayuodā cōpos sui voti reuersus est in hungariā.

De repetitione corone ⁊ de vindicta ꝓpterea exacta.

Inter hec dn̄i hūgarie ꝓtriste ferebāt: q̄ sacrū diadema quo reges hūgarie coronari solēt: puerulūqz regē qui iure nature illis dn̄ari debebat: rex romanoz̄ fredericꝰ detinebat. Timebāt enī ne puer aliena enutritꝰ i terra a moribꝰ ⁊ labio hūgaroz̄ alter fieret. Cōuētū est igit̄ vt repeteret̄ aut iret̄ in vltionē. Et dum rex romanoz̄ petitis nō flectit̄: ingētibꝰ dānis pulsat̄. Nā dn̄s gu/

bernatoꝛ ſcõo ſui officicij anno plurib⁹ armatoꝝ agminib⁹ cõpo/
ſitis: oẽm carinthie ⁊ carneole agrũ et magnã partẽ ſtirie crudeli
cũ ſeueritate ꝓuagat⁹ẽ: res in p̃dã: hoies i captiuitatẽ: ciuitateſqz
ac oppida ⁊ villas ardentes in flãmas redigẽdo. Cũ tandẽ ipſuꝫ
romanoꝝ regẽ ſuoꝝ regnoꝝ de populatiõe moueri vidit minime
multaꝝ rerũ ⁊ captiuoꝝ ꝓgerie onuſtus felix redijt.

De bello dñi gubernatoꝛis in cãpo rigomezew cõmiſſo.

POſt hec dñs iohãnes de hwnijad gubernatoꝛ oẽs re/
gni res vndecũqz emergẽtes tãqz impoſitũ ſuo hume
ri on⁹ poptima diſcretiõe gubernabat: regnũqz hoſti/
li tuebaꝫ ab incurſu: nec annis in eiſdẽ thurcis hũgari
ci agri in offenſã ipſoꝝ extẽdere frameã facultas occur
rebat. Tãdẽ q̃rto ſui gubernaminis anno: ipſe dñs gubernatoꝛ i
vtute belladi ſp magna tẽtare p̃ſumẽſ: thurcoꝝ ceſarẽ noua armo
rũ expeditiõe aggredi cogitauit. Cõflauit igiꝫ magnã militũ ma/
nũ: ⁊ oẽ qd̃ in hũgaria in armis potẽs erat vnã redegit in expedi/
tionẽ. ac caſtris bellicis: machinaꝝ: pixidũ: ac alioꝝ tormẽtoꝝ ho
ſtẽ ferientiũ ingenijs munitis ⁊ refertis: primũ autũni circa mẽſẽ
ſupra caſtrũ zewerini danubiũ trãſijt: ⁊ regnũ raſcie eo q̃ dñs illi
us expeditionẽ ad eãdẽ vocat⁹ nõ acceſſerat: ſeuero incurſu ptrã
ſiens: hoſtiles ſe geſſit in terras: illaſqz in igne ⁊ ferro domitabat
nõ tñ vt p̃dã actur⁹ſz vt regnũ occupaturꝰ trãſibat. Comitabanꝫ
dñm gubernatoꝛẽ viri i regno potẽtes ſãguineqz ⁊ vicoꝝ poſſeſ/
ſiõe p̃clari: dñi emeric⁹ de pelſewczt wayuoda trãſſiluan⁹: ladiſla/
us frater eiuſdẽ: emeric⁹ fili⁹ wayuode de marczali ianitoꝝ rega/
liũ mgr̃: raywoldus de rozgon: thomas de zeech: franko de tha/
lowcz regnoꝝ dalmatie ⁊ croatie ban⁹: iohãnes zekel dñi guber/
natoꝛis ꝓſãguine⁹: bñdict⁹ de loſoncz: ſtephan⁹ fili⁹ bani de alſoli
udwa: ⁊ alij q̃zplures vtute militari ꝑſpicui audaceſqz i bello mul
tis armoꝝ p̃ſidijs inſignes. Nec min⁹ ceſar thurcoꝝ amrates qui
tãtã hoſtilitatiſ manũ ꝓtra ſe moueri audiebat ad ꝓtegẽdũ ſe erat
ſolicit⁹. Oẽm enĩ ſui p̃cipat⁹ manũ q̃ ad arma extẽdi poſſe vide
baꝫ cõmouit: armauitqz cũctũ ſue gẽtis militẽ ⁊ ad bellũ inſtruxit
ac mouens ingẽtia ſui pp̃ agmina aduenieti hoſti ꝓtrari⁹ obuiaz
iuit. Inſtabãt mẽſis octobꝛis medij dies cũ hũgaroꝝ caſtra raſci/
ani agri trãſuecta ꝑ oꝛas bulgarie ceſari thurcoꝝ ſubiectaſ terraſ
attigerãt. ⁊ in expectãdo hoſte in cãpo merule qõ hũgarico ideo/
mate rigomezrye vocaꝫ fixa manebãt. Ventũ ẽ tãdẽ ad feriã quĩ/

tã feſta q̃ ſanctoꝝ galli ꝓfeſſoꝛis ⁊ luce euãgeliſte mediabat: cũ ce
ſar ipe thurcoꝝ venies a caſtris dñi gubernatoꝛis ſuũ nõ remote
poſuit hoſpitiũ. Leuis ergo armature vtriuſqz ptis milites quos
effrena ducebat iuuẽt⁹: quib⁹ ve man⁹ ꝓſerere animi erat: hincin
de cãpo dediti: ꝓcurſu mutuo nõ ſine mortalitate ſeparabãt. Cũ
aũt illa cũctũ p euũ memorabilis feſtiuitatis ſci luce euãgeliſte di
es illuxit: ſolqz infra meridianas celi p atria delat⁹ venit ad ho/
ras: vterqz hoſtis oẽm armoꝝ vtutẽ cũctũqz ſue expeditiõis mili
tẽ cãpi p̃dicti effuderũt p planicies. nec erat aules parte i vtraqz
quẽ formidõ mortis tãti diſcriminis in ſorte tãta hoſtiũ viſa mul/
titudine nõ occupaſſet. Ordinate ſũt p dñm gubernatoꝛẽ oĩ ſua
de gẽte quã ducebat acies octo ⁊ triginta. ſignaqz ſiue vexilla il/
laꝝ in medio claro depicta auro ferebãt. ⁊ vnaq̃qz acies prima in
fronte radiãtib⁹ munita armis ſtabat. ac duces illaꝝ eaſdẽ circũq̃
qz girãtes corda militũ monitis ⁊ pſuaſionib⁹ ad bellũ acuebãt.
Ecõuerſo vo ceſar thurcoꝝ oẽ gẽtis ſue robur ingẽtia in agmina
cõponẽs: collatis ſignis velut mur⁹ quidã ꝓtinu⁹ oẽm cãpi partẽ
aſpectui hũgaroꝝ oppoſitã occupãs lẽtis paſſib⁹, ppiabat. Cũ aũt
ad vni⁹ ſagitte iactũ ventũ ẽ: cũcta mox vtriuſqz ptis timpana p
cuſſa terribilẽ ediderunt ſonũ. tubarũqz hincinde reſonantiũ ad
clangoꝛẽ cũcte vtriuſqz partis acies in mĩtaꝝ flexione lãceaꝝ oĩ
vtutis eoꝝ cũ impetu ꝓcurrẽtes: vniuerſo cãpo tãto ex motu ge/
mitũ quẽdã edente mutuã irruerũt in cedẽ. Ingẽs ergo exoꝛiꝫ lã
ceaꝝ fragoꝛ. multi hincinde p̃cipites bellantiũ inter pedes ſaucij
deijciunt ab equis: horrẽdoqz clamoꝛe moriẽtiũ alta intonabant
aera. dẽſaꝫ ambaꝝ ptiũ pplus: nec ps ſciebat cedere pti: magnaqz
ex dẽſitate mĩtoꝝ man⁹ hoſtẽ ſibi, ppiquũ magnã p horã ferire ne
quibat. Fortioꝛi tãdẽ ipetu hũgaris i hoſtẽ vtẽtib⁹: thurci plũas
diſſoluti i turmas ab hũgaris lõgã cãpi p partẽ cede ꝓtinua ,ppel
lebanꝫ. ⁊ rurſus thurci nouis agminib⁹ ex caſtris ceſareis adiuti:
hũgaros eoꝝ vſqz ad caſtra i manu occiſiõis grauabãt. Inꝫ hec ⁊
ſagittaꝝ dẽſiſſimi imbꝛeſ thurcoꝝ p peditatũ excuſſi: altũ obũbrã
tes celi lumẽ: hũgaros atrociter feriebãt. Et q̃zuis hũgaris hoſtẽ
pluſq̃z ducẽtis armatoꝝ milib⁹ tumentẽ: vigintiq̃tuoꝛ vel paulo/
plus miliũ pugnatoꝝ i brachio ſuſtinere ĩpar ⁊ oneroſũ fuerit: nõ
ea ꝓpter tãta hoſtiũ mĩtitudo: tãtus armoꝝ ſtrepit⁹: tãtaqz vulne
rũ infixio: ipſa die eiſdẽ fugã pſuadere potuit: ſz ſolis vſqz ad oc/
caſũ iuicti aio q̃nto duri⁹ cedebãꝫ tanto magis cedere neſciebãt.

Magna igit virtute maiori tñ ptinacia adueniẽtis, prime noctis vsq ad tenebras pugnantes: maiorẽ in hoste faciebant stragẽ q̃z ab illo suscipiebãt. Cõsũpt⁹ est dies tot⁹ magno belli in feruore: ⁊ in numerabilib⁹ ex vtraq parte cesis cãpoq certaminis toto re cẽtib⁹ repletis cadaueri b⁹: nox ipa supuenies furorẽ simul ⁊ arma partis vtriusq suis diremit vmbris. Vbi etsi eadẽ nocte parũp acies belli a labore resederint: totã tñ p noctẽ machinis ⁊ igenijs extitit decertatũ. Postq̃z aũt imediate adueniẽtis sabbati dies oriẽtis solis p radios illustrata est: vterq hostis hesterno furore tumid⁹ ordinatis acieb⁹ rursus ꝓsilijt in cãpũ. Cõcurrit de nouo ⁊ durissimũ ex vtraq parte bellũ cõmittit: i magno quoq tumultu sextã eiusdẽ diei vsq ad horã decertat. Inter hec cesar thurcorũ dũ milite hungarico admodũ pauco fessoq sua agmina turbari vidit: omnẽ sue gentis multitudinẽ equitatũ scz et peditatũ mouit: ⁊ in magna rabie sup acies supq agmina hũgaror irruit: ⁊ nõ min⁹ velut multax q̃dã inundatio aq̃x obruit: eos ac castra cox euertẽs inscios fugere ad fugã coegit. Fugiebat quisq: nec in fugiẽdo quispiã ordo seruabat. Persecuti sunt eos thurci magna cũ atrocitate donec sol occiduis demersus ẽ in oris. Sz post hec nõ min⁹ acerba hũgaris successit psecutio. Nã dieten⁹ fugiẽti bus rasciani quos in introitu offẽderãt occurrẽtes: eosdẽq itinere fessos oĩbusq armorũ ꝓsidijs nudatos: velut a lupis territas oues oĩ absq miseratiõe spoliabãt trucidabãt ⁊ perimebãt.

De magnatibus qui in hoc bello cecidere: ⁊ de captiuitate domini gubernatoris per dezpotũ facta ⁊ de exactis propterea penis.

Ceciderũt bello i hoc dñi supdicti emeric⁹ de pelsewcz ladisla⁹ frater eiusdẽ: emeric⁹ fili⁹ wayuode de marcza li: thomas de zeech: franco ban⁹: iohãnes zekel: bñdict⁹ de losoncz: ⁊ stephan⁹ fili⁹ bani de alsolindwa: ⁊ q̃si cũcta regni hũgarie militia extincta est. Dñs aũt gubernator cũ in celeri cursu sui equi tãta belli ex ꝓfusiõe ꝓcul a cãpo certaminis elõgasset: oiq milite desert⁹: tutricib⁹ depositis armis errabũdus p deuia ferret: duox thurcox incidisse dicit i manus. Dũ vo agnitio eiusdẽ illis nota eẽt minime: abiectis in terrã frameis manuten⁹ insiliert in eũ: ipmq suis spoliabant vestimẽtis. Pẽdebat aurea crux dñi gubernatoris i collo. hãc alter thurcorũ eorũdẽ cũ rape voluisset: mox dissẽsio iter illos orta est: mutuũq irruerũt in luctamẽ. Inter hec dñs gubernator: ipis luctãtib⁹: vna ipsax frameax arrepta: irruit in eos. in vtuteq sui brachij altex eox tã grauiter pcussit: vt ille ꝓceps in terrã ruẽs extinct⁹ est. Cũq ⁊ altex ferire vellet: ille fuga e lapsus ei⁹ euasit man⁹ Post hec dñs gubernator ampli⁹ ꝓcedẽs quẽdã rascianũ obuiũ sibi habuit. Hic licet rapine gra lustrauerit siluas: dũ tñ hoez form intuituq ꝓstantẽ suã in ꝓsentiã emersisse ꝓspexit eiusdẽ ab offensa oĩno abstinuit. vl aũt q̃ dñs gubernator arreptã p ipm frameã nodũ abiecerat: idẽ rascian⁹ ipm inuadere ausus fuit minime Cogitabũdi ergo stetere ambo. Tandẽ dñs gubernator eũdẽ rascianũ vt sibi nandoralbẽse vsq ad castrũ ducatũ ꝓberet rogatũ effecit: nihilomin⁹ illi ꝓdignã ꝓmittẽs remunerationẽ. Ille mox id se factux obtulit: nõ tñ locũ ad optatũ vt ꝓmiserat sz ad castrũ zenderew ipm deduxit. Postq̃z aũt georgio dezpoto dñz gubernatorẽ sui castri intra portas cẽ intonuit: inemor q vtus ⁊ opera hois hui⁹ ipm paucos tũc ꝓteritos añ annos expulsiõis calamitate affectũ suo in regno nouũ effecerat dñm: ingratitudinis duct⁹ vicio ingratũ se illi exhibuit hospitẽ. Detineri enĩ illũ iussit: ⁊ nec eũ hũgarie dñis ꝓ illi⁹ eliberatiõe solicite laborãtib⁹ restituit: donec idẽ dñs gubernator filiũ suũ noie ladislaũ natu maiorẽ ergaman⁹ illius sua in psona ꝓ obside locauit. Quãuis autẽ ipse dñs gubernator bello in hoc sinistra comitat⁹ fuerit fortuna: tñ q̃ poti⁹ armox q̃z aiox defectu illũ apud hostẽ victoriã relinquisse cõstabat: grato ergo aio hũgarie ꝓceres cũcti illi⁹ spectabãt aduẽtũ Huic rei documẽto est: qd eodẽ dño gubernatore erga festa dñi natalia reueniẽte: magn⁹ nobiliũ cetus in ciuitatẽ egediẽsi cõgre-

gatus illi⁹ spectabat aduentū: appropinq̄ntiqz illi hilari in vultu se obuiū dedit. ℙ Post hec dñs gubernator ingratitudiné dezpoti nō min⁹ qz sue captiuitatis calamitaté póderās: refertis armis et milite: dezpoto ab eodē sui delicti ꝓdignas exigere penas, pcessit inuectusqz forti in manu sui dñij in agrū magnas in illo edidit vastitates: oibusqz castris et dñijs illi⁹ q̄ regni hūgarie ambit⁹ cingebat illū spoliauit. et ampli⁹ illi⁹ laborasz in destructióe: nisi dezpot⁹ filiū eiusdē sibi incolumē restituisset: hūgarieqz ꝓmores tumētē eiusdē sibi icolumē restituisset: hūgarieqz ꝓmores tumētē eiusdē dñi gubernatoris in vindictā aiuz ꝑ dezpotū peti nō cōpescuissent

De bellis dñi gubernatoris intra limites regni gestis.

Malta et varia post hec dñs gubernator: bohemis in regni oppssione agētib⁹: eiusdē regni intra limites cū eisdem bohemis gessit bella. et multas eorū dē bohemox munitióes hūgarici agri in desolationē varijs erecta in locis: alias deditióe alias vi cepit. oēmqz suax expeditionū directionē ꝓtra eosdē bohemos fines felici cōsumasset: nisi opa, pditiónis in ipm dñm gubernatorē ꝑ primores hūgarie ꝓflata eisdē bohemis auxiliū pstitisset. Quāto enī res ipsi⁹ dñi gubernatoris via, pspior dirigebāt: tāto magis plurimi dñox in illū occulta tumebāt inuidia. Actū ē enī dñice incarnatiónis. M.cccc.li. anno: cū idē dñs gubernator mlto tū stipēdario tū populari milite armat⁹ munitióez ꝑ pfatū iohānē izkra ad murū claustri sci regis stephani deprope ad oppidū losoncz erectā obsidione cinxit: dictenusqz forti expugnatióe illā expugnando illi⁹ custodes siti et armis in tū grauasset q̄ ia de illi⁹ obtētióe finis optat⁹ sparet: pfatus tandē izkra ciuitatū regaliū regni partib⁹ in supiorib⁹ hītax fauore supb⁹: tū vo, pditox mot⁹ psuasióe, pprio et auxiliarioz non modico munit⁹ armatox pśidio: suis qui munitióe in ptacta circūuenti erāt allatur⁹ opē venit: secusqz castra ipi⁹ dñi gubernatoris ordinatis acieb⁹ stetit. Sz quid nequicioſa reb⁹ in bellicis valeat pditio tūc patuit: cū nōdū man⁹ pugnatox cōserte erāt et iā agmina, pditox dñi gubernatoris de castris ꝑcipitē, pruperāt in fugā Quare et ipse dñs gubernator campū et castra deserere est coact⁹. Hāc quidē, pditionē vir magnific⁹ stephan⁹ de pelsewcz munitione sub ptacta fortuitu ictu pixidis ad mortē vulneratus: anteqz moreret, pprio ore extitit pfessus. Interfect⁹ est ibi ꝑterca nobilib⁹ regni de potioribus iohānes kompolthij de naua. Epūs aūt agriēsis ladisla⁹ de hederwara cū eēt claud⁹ euadereqz nequiret ibidē extitit captinat⁹. Sicqz iohānes Izkra cápo et castris hūgarorū pariterqz et victoria potit⁹: tandē castrū gede filiox lorandi dura tentauit oppugnatióe. Iz castellanis eiusdē viriliter resistentib⁹: voto frustrat⁹ agriense venit sub castrū. Cūqz ibidē dict⁹ la disla⁹ epūs idē castrū, pprie pśone, p redēptióe manib⁹ ipsi⁹ iohānis Izkra assignare voluisset: capitanei eiusdē castri cū essent regnicole illax partiū: calamitatē q̄ exinde sequipotuisset vni⁹ hois pferentes miserie: ipsū iohānē Izkra suo a, ppósito vacuū abire voluerūt. ℙ Post hec dñs gubernator nouis assūptis armis: gētibusqz suis q̄ partes tutabāt inferiores (quox militarē vtutē tūqz fidelitatis pśtantiā prioz belloz in tentamine exptus erat) adductis: munitiōes ipsi⁹ iohānis Izkra ad claustrū de saag sec⁹ fluuiū Ipol et in mōte galchur oppidoqz rosnawa et scepsinouo erectas edificio inuadēs: graui obsidióe vexauit ac ad deditionē coegit. Munitionē vo eiusdē iohānis Izkra in derenchen habitā: quā boheim⁹ quidā walgatha vocitat⁹ illi⁹ sub noīe detinebat obsedit et cū eēt in valle: nouo in eandē genere oppugnatiōis excogitato vallē ipsā de subt⁹ eiusdē munitiōis alta agere recludi facies: fluuiū p eandē vallē decurrentē altas retorsit in aqs. Cūqz illax diluuiū menia munitiōis eiusdē trāscēderet: cūctisqz in illa existētibus suffocatiōis mortē minaret: hi qui in illa erāt bohemi psonas in captiuitatē et munitiōez ipsam ad manus ipsius dñi gubernatoris dedere. Tandē ciuitatē zoliensē tāte pernicieı nidū et alitricē adiens: eandē vehementi exussit igne. castriqz zoliensis in cōtrariū magnā erigere facié munitionē armis militeqz refertam relinquens: ipsum iohannē izkra armorū strepitu interim angustiauit donec eundē ad pacis condimentū impulit.

De bohemis regnū hungarie deuastantibus qui fratres nominati fuere.

Tanc ꝑter iohānē Izkra plurime in regno erāt extranee natiōes: q̄ oēm vim ipsax regni eiusdē dedicauerāt in molestiā. ℙ Petr⁹ komorowzki comitatū liptoniēsē vniuersū sue subegerat ditiōi. ℙ Dangraci⁹ vo hō vt supd dictū est in hūgaria nat⁹ toto comitatui de thwrocz dñabat. castraqz Owar Berench et zstrechen vsurpās: in vastādo regno nō min⁹ ceteris atrox erat. Hi mutuis se psequebant odijs: comitatusqz ꝑdictos et oē qō ipsis vicinū erat alternatim grauib⁹ spolijs excolebant. Erat et aliud genus latronū partes regni su-

periores vastatiũ. Mi ex collectiuo quodã ⁊ gregario milite armorũ ꝑsidijs crassati: pꝛima sibi domicilia alia, ꝓditiõe ⁊ armis acq̃sierãt: alia nouo edificatiõis ope adaptauerãt. fraternũ quoqz nomẽ claustraliũ ad instar monachoꝝ sibi vsurpãtes: se ipoꝝ lingua bꝛatrik vocitabãt. Mi ꝓstitutis inter se capitaneis: oẽs regni ipis ꝓtiguas ptes: maiozi ceteris depdationũ cedũqz ac flãmaꝝ grauamine q̃ssabãt. Tanti iã in regno illis creuerat audacia: qõ palã cõnubia tanq̃z ppetue in regno mãsuri ꝓtrahebãt. Nã ⁊ dñs gubernatoꝛ postq̃z superiozũ regni partiũ magnates, ꝓditiõis insidias sibi tẽdere ⁊ illos magis erga eũ inuidia q̃z recto coꝛde duci aĩaduertit: in earundẽ partiũ tutamẽ postmodũ tepidioꝛ fuit.

De bello dñi gubnatozis i tra rascie iuxta castꝝ crusowcz cõmisso

Adẽ tẽpestate cesar thurcozũ amrates geozgiuz rascie dezpotũ sua i vicinitate dominio potiri egre ferẽs(graue enĩ in illũ, ppter emissionẽ dñi gubernatozis ꝓcepe rat odiũ) magnã sue gẽtis partẽ ad arma cõmouit: ⁊ illã cuiusdã wayuode sui Friczbeg denoiati hois bellicosi sub ductu rascianas in partes direxit. ac illi vt castrũ crusowcz ad litꝰ fluuij mura situatũ ãtiquã p ruinã occupatũ repararet: ⁊ ex illo geozgio dezpoto hostis fieret stricti⁹ mandauit. Hac re audita dezpotus ꝓtremuit: cogit abũdusqz quid faceret diu intra se reuoluit. Suas enĩ vires tanto posse resistere hosti impares sciebat. Mox de iniuria dño gubernatozi illata penituit. Sed cũ nullã sibi tanto i discrimine redemptionez ꝑterq̃z aut hosti cedere aut auxilio vti aĩaduertit: ad quẽ, p auxilio refugeret ignozabat. Dicebat enĩ ad suos. si dñi gubernatozis erga me nõ offendissẽ volũtatẽ: hic eẽt homo qui me periclitantẽ tantoꝝ maloꝝ eruꝛet a, pcellis. Cũ ergo cuiꝰ se cõmẽdaret ꝑsidio ꝑter dñm gubernatozẽ inuenit neminẽ: facie q̃si ruboꝛe pfusa ad illiꝰ diuertit auxiliũ. Dñs vo gubernatoꝛ: cui cũ thurcis bellare magisq̃z iocũdas adire choꝛeas animo erat: mox plurimũ sui exercitus militẽ ꝓclamare iussit. coaptatisq̃z armis dezpoti, ppꝛia in pson̄a iuit in succursũ. Sciebãt etiaz thurci qõ dezpotus ad se defendendũ arma parasset: ignozabãt tñ qõ dñm gubernatozẽ suũ ꝓduxerat in auxiliũ. pacato ergo aĩo adueniẽtẽ expectabãt hostẽ. Dñs aũt gubernatoꝛ vt eo celerius hostẽ adoziri posset: cũ cũctis suoꝝ armatoꝝ ⁊ rasciane gentis agminib⁹ in trãseũdo totã noctẽ ꝓsũpsit. Exacta est igit simul noꝝ et via: diesq̃z solis ad oꝛtũ ⁊ dñs gubernatoꝛ ad hostẽ, ppinquarũt.

Insurrexit iter hec nebula quedã q̃ vtriusqz hostis ne se mutuo cernerẽt tenebat oculos. tandẽ cũ nebula eadez oꝛiẽtis radios p solis subleuata est in altũ: moꝝ ferrate resplẽduerũt acies. Agmina vo thurcoꝝ cũ casdẽ sibi, ppinq̃s esse: ⁊ inter casdẽ vexilla dñi gubernatozis q̃ dudũ cognouerãt vẽtilari viderũt: terga verterũt: ⁊ armis minime ꝓsertis subite se cõmiserũt fuge. Persequebaꝛ eos fugiẽtes cũctũ dñi gubernatozis leuis armature robur: ⁊ quisqz psequẽtiũ multa pugnãdi cũ auiditate illos perimebat. Quare cedes maxima secuta ẽ de illis vẽturã vsqz ad noctẽ. multoqz maioꝛ fuisset subsecuta: si eosdẽ aduenientis noctis tenebꝛe fugiẽtes nõ occultassẽt. Ubi ⁊ ꝑfatꝰ friczbeg wayuoda multis sibi cõmisse gẽtis cũ potioꝛibus captiuitatis calamitate affecti: ⁊ dño gubernatozi magno cũ gaudio ⁊ solẽnitate pse̅tati fuere. Quapꝛopter ipse dñs gubernatoꝛ victoꝛia potitꝰ: in reditu ciuitatẽ bidiniẽsẽ totiꝰ bulgarie locũ capitalẽ exuri fecit. Tãdẽ vniuersis captiuis dezpoto assignatis: felix cũ triũpho venit in hũgariã.

De reductione regis ladislai: ⁊ de creatione dñi gubernatozis in perpetuũ comitem.

Inter hec cũ romanoꝝ rex friderꝰ regẽ ladislaũ suis regnicolis pacato aĩo sibi reddere petẽtib⁹ dimittere negaret: mox nõnulli regnoꝝ eiusdem regis ladislai pꝛimoꝛes: ⁊ comes Lilie vlricꝰ cũ illis: minacibus armis ⁊ militib⁹ ad inferẽdas iniurias, pmptis magna i copia coadunatis: ciuitatẽ nouã ⁊ ipm regẽ romanoꝝ in illa molesta circũquaqz obsidiõe cinxerũt. Quapꝛopter ipe romanoꝝ rex tũ metu tũ penuria victualiũ admodũ laborãs: regẽ ladislaũ suoꝝ regnoꝝ, pceribꝰ reddere est coactꝰ. Reductꝰ est igit puer pꝛinceps: ⁊ castri wiennẽsis ꝓuersabaꝛ in palatijs. Multi ad illũ ꝓfluebãt tũ de suis tũ de alienis regnis nobiles. Cũ enĩ tã excellẽtibꝰ tanq̃z potẽtibꝰ esset natꝰ de parẽtibꝰ: magnũ i hoiez illũ euadere spectabãt. Cõuentũ fuit ergo vt et dñs gubernatoꝛ regniq̃z dñi ⁊ magnates cũcti ad exhibẽdos puero regi ꝓdignos honoꝛes fidelitatisq̃z homagiũ ꝑstandũ illac irẽt. Nec dilatũ extitit quin oĩs dñoꝝ hungarie pulchꝛitudo in wiennẽsem ciuitatẽ ꝓfluxa est. Et ipsa regis curia venerãdo dñoꝝ cetu feruẽs: dominis hũgarie ꝓdictis: cũctos ceteroꝝ eiusdẽ regis ladislai regnorũ inter pꝛimoꝛes locũ eminẽtioꝛẽ dedit. ⁊ rex ipse suos pueriles in illoꝝ aspectiõe depascẽs oculos: tãtoꝝ magnatũ letabaꝛ de fa-

uore. Consūpti sūt ideo tāte curialitatis in honore dies plurimi. Vbi ⁊ dñs gubernator onus sui officij qđ iā octo p̄ānos felici gestamine direxerat sponte exuit: ⁊ millesimo q̄dringētesimo quinq̄ gesimoscđo instāte dñi anno: regnū hūgarie sanguinolentis suis suorūqz laboribꝰ industria solicitudine ⁊ bellicis artibꝰ p̄serua tū regi ladislao restituit. Propter qđ ipse rex ladislaꝰ: ipsuz dñm gubernatorē exactaꝫ victoriaꝫ longas orbis p̄ partes diffusis in clitis p̄conijs: p̄stātiūqz opeꝫ laude dignis meritis erga se cōmē/ datū: alto in fano regali quoqz in habitu ⁊ maiestatis sue in thro no sedēs: assistentibꝰ sibi q̄zplurib⁹ducibꝰ: marchionibꝰ: ac regno rū suoꝫ p̄latis ⁊ baronibꝰ: magna cū solēnitate in comitē p̄petuū Biztricensen sublimauit. ⁊ tēporalē gubernatiōis dignitatē p̄di/ ctā quā vsqz tūc suis meritis ⁊ regni necessitate exigēte tenuerat in p̄petuā cōmutauit hereditatem. Armoꝫ quoqz insignijs: puta corno gestamine annuli de colore flauco in clipeo depicto: q̄ ipse dñs comes vsqz tūc gestauerat: alia clara insignia rubeū scz leo/ nē coronā vnguibꝰ rapere volentē: albo in scuto descriptū supad didit: ⁊ maioris excellētie ⁊ dignitatis p̄ honore eundē dñm co/ mitē Biztricensē insignijs eisdē adornauit. Peractis tādē ma/ gno cū gaudio cūctis ipsiꝰ sublimatiōis cerimonijs: idem rex la/ dislaus eundē dñm comitē multis muneribus et donarijs regali largitate honoratū: vna cū ceteris dominis p̄latis et baronibus paucos post dies remisit in hungariam.

De aduentu fratris iohannis de capistrano in hūgariā.

Domino igit comite biztricēse: ⁊ cūctis regni hungarie magnatibꝰ ad p̄pria feliciter redeūtibꝰ: vir religiosus frater Johānes de capistrano fratrū sācti francisci re/ gulari redimitus amictu: vita quoqz sanctitatis p̄ful/ gidus: dñis cū eisdē in hungariā venit. Sūmus enīro mane eccl̄ie pontifex Nicolaus: thurcorū rabie christiane religi/ onis in p̄secutione acrius insistente: populo catholico tanti peri/ culi in p̄cellis fluctuanti auxiliari: ⁊ cōtra eosdē thurcos christi/ colaꝫ adunari satagēs expeditiōem: cūctis ad id se offerētibꝰ ve/ niā delictoꝫ futureqz remissionē pene oēs p̄ puincias p̄dicari: et illis quidē rubeā ac desubtus alba cū sindone subductā parte pe ctoris i sinistra applicādā crucis imaginē distribui debere aposto lica bulla mediāte statuerat. Cui⁹quoqz intentionis sue idē dñs apostolicꝰ p̄fatū fratrē Johānē de capistrano p̄stituerat operariū

Quapropter ipse frater iohānes cū sacro in dogmate magne cēt auctoritatis: nō modicaqz suoꝫ virtꝰ meritorū ad cecos claudos ⁊ infirmos ac spūs imūdos habētes humano in p̄spectu clareret: multā in almanie ⁊ polonie partibus ⁊ in hūgaria multā maxime popularis p̄ditiōis plebem p̄fatū cōtra hostē ad arma excitauit Paulo quidē hāc ante tempestatē cesare thurcoꝫ amrate supra/ dicto vita functo. Machumetes filiꝰ eiusdē illi successerat: p̄/ ceteriscz cūctis suis p̄decessoribꝰ in effundēdo christiano sangui/ ne ingz agroꝫ direptiōe truculentior: ⁊ disciplina rei militaris pe ritior: copijs ac bellico apparatu opulentior: ingz suos domesti/ cos seuerior. Hic postq̄z regni potitus est gubernamine: cōstanti nopolitanā vrbē: dū sibi esset vicina alienāqz teneret p̄ manū: op probrio habuit: ⁊ illā seuo semp intuitꝰ est oculo: ac de illiꝰ obsidi one diu i āio reuoluit: aliudqz q̄z faciebat dissimulās munitionē quādā iuxta litus maris ad hostiū Boffori vrbe ab eadē nō ma/ gna in distantia mira ⁊ incredibili celeritate extruxit. Hec res ma gnā mouit in christianitate turbatiōez: cū ipsa munitio non aliud nisi vrbi p̄tacte venturā minari videbat ruinā.

De aduentu regis ladislai in hungariam.

Anno rex ladislaꝰ sue etatis tredecimo: dñice aūt īcar natiōis millesimo q̄dringētesimo quinq̄gesimo tertio anno: comitis vlrici alioꝫqz inītoꝫ sui p̄cipatꝰ nobi lū in p̄ductu ciusdē anni ea in p̄te cū carnes piscibus p̄sioꝫ mēsis cedere parabāt: venit i hūgariā budēsiqz ciuitate itrata: i illa admodū letꝰ manebat. Eisdē vo i dieb⁹: dñs comes biztricēsis p̄tes regni īferiores lustrabat. Sciebat enī plu rimos dños de hūgaria ⁊ maxime comitē vlricū nō recta ad ipsū eē volūtate. Metuebat igit ne apud regē cecas sibi insidias tēde/ rēt: in q̄s si incautꝰ graderet de facili cadere posset. salui tādē p̄duc tus sub securitate ea tēpestate anni p̄dicti cū titanei axis ductor veris instātibꝰ primicijs piscīū hospitio relicto ad aretis cornua suos colligauerat equos: ipis scz sacris q̄dragesimalibꝰ diebꝰ dñs comes biztricēsis: ac magnifici potētesqz in regno viri Thomas zekel prior aurane: wlad trāsalpinaꝫ partiū wayuoda: Ladislaꝰ d kanisa: ⁊ sebastianꝰ de rozgon: nobilesqz hūgarie multi radiātibꝰ stipati armis: splēdida in agmina distincti: in forti brachio armo/ rūqz tutrici i p̄sidio potiꝰq̄z dicti salui cōductus cōfidētes in asse curatione pariter ad regē venerunt. Amabāt hi magnates dñm

comitē:⁊,p illi⁹ vita eo⁹ vitā i discrimine ponere nō formidabāt. Cōuersatus est igit dñs comes apud regē dies p plures.tandē re cedēdi licentia obtenta ad themeswar descendit.

De expugnatione vrbis ꝓstātinopolitane p cesarē thurco⁹ facta

Anno dñi sub decursu quo rex ladislaus in hungariā venerat:primū etatis circa mensem:cesar thurcorum. Mahumetes armis in grecos conuersis:contra inita cū imperatore illorū federa ⁊ contra iusiurandū: omni grecie formidolosū bellum intulit.ac innumeris vndiq; copijs coactis:cūctoq; sui regni bellico apparatu moto: vrbē illā famo/ sissimā cōstantinopolim olim Bizantiū vocitatā veterum alūnā sissimā cōstantinopolim olim Bizantiū vocitatā veterum alūnā imperatorū ⁊ orbis dñatricē tumentis animi cū impetu terrestri marinaq; obsidione aggressus est.mestāq; vrbē a christianis re/ gibus auxilia mendicantē:ab omnib⁹ tū discrimū ⁊ cuersiom de relictā:armis ⁊ insultib⁹ ꝓtinus adeo vexauit: vt ⁊ mulierbris se/ xus defensioni adherere cogeret.Sed quid ꝓfuit grecis tā innu merabiles ꝓtra hostes imparē extendere manū:cū cesar ipse no/ uo expugnatiōis genere excogitato:cuniculos ⁊ fossas subterra/ neas egerere faciēs illis insidias tendebat.mariq; tū catheni stū ponte iuncto:ac turrib⁹ ligneis eo vsq; erectis vt muros vrbis qui altissimi erāt excederēt:illarūq; de sūmitatib⁹: thurci oē qđ ī vrbe ad arma mouebāt imbrib⁹ sagittaꝝ densissimis offendebāt adhibito ꝓterea machinaꝝ ac tormentoꝝ multiplici ⁊ inuise ma/ gnitudinis genere muros illius ꝓcipitē per ruinā dissipari facie/ bat. Menijs tandē illius in magna parte humoten⁹ ꝓstratis:ce/ sar ipse cūctū sue expeditiōis robur ad inuadēda vrbis eiusdē in teriora nimio timpanoꝝ ⁊ tubaꝝ ī sono mouit:ac post q̄rtū ⁊ quī/ quagesimū obsidiōis eiusdē diē vrbē ipsā sūma vi ⁊ extrema pu/ gna cepit.ac illius imperatore in ipso hostiū ingressu multis vul/ neribus ꝓfosso pariter ⁊ extincto:oē qđ in illa pulchrū reperit di uinū pariter ⁊ humanū fedas thurco⁹ p man⁹ direptioni dedit. optimates illi⁹ captos ⁊ sibi adductos seuus princeps miserrime iugulare:sepulchra scō⁹ euertere:⁊ illorū reliqas marinis aquis imergere fecit. Quis tante vrbis casū: tātoope defluēdā xpiane religionis calamitatē:tot tantaq; ab holte rabido in sacra atq;,p phana in viros ac mulieres p īmanitatē ac scelus passim patrata facinora ,p merito rei vel verbis exprimere vel lachrimis ,pse/ qui aut narratiōe pstringere valet?

De obsidione castri nādoralbensis p cesarē thurco⁹ facta.

Morabat rex ladislaus castro in budensi: ⁊ annus dñi millesim⁹ quadringētesim⁹ quinq̄gesim⁹ quint⁹ volue bat:cū cesarē thurco⁹ machumetē regno hūgarie in uasionē minari ⁊ q̄z primū castrū nādoralbense exgu/ gnare velle auditū est. Nec fama nō solū hūgarie ple bem verūetiā cūctas vicinas regiones ⁊ q̄si omnē xpianitatē ma gnas inuolui in curas ⁊ cogitationes. Cōstātinopolitane enī vr bis trinculēta expugnatio toti⁹ catholice plebis ferebat ante ocu los:cūctisq; terrori nō modico erat. Ipse siquidē cesar thurcorū habita ī grecis victoria:q̄si aliū hoiem indutus:ambitione ⁊ sup bia altiori tumescēs:magni quondā alexādri macedonū triūpha lia ad ipsum redisse tpa arbitrabat. Ferē enī dixisse vnus de⁹ do minat in celis:cōpetēs est vt vn⁹ tīn princeps dñet terre. Mi ru/ mores cū ad regē ladislaū delati sunt:mox iuuenis princeps inti me expauit:⁊ comes vlricus almanico qui ducebat bellice vir tu tis animo:quiq; suis regē cōsilijs dirigebat nō min⁹ turbatus est Nō ergo regni de tutela tractarūt:⁊ nec ad obuiādū hosti arma pararūt:ꝫ velut rumoꝝ ignari vni⁹ noctis sub tenebris budensi de castro exeūtes in wiennēsem ciuitatē via īmorata se ꝓtulerūt ⁊ budense castrū irrecluſuz pluſq̄z mediuz p mensem debita sine custodia stetit:dietenusq; horrēda aduētus tāti hostis crebrescē te fama illi⁹ un cōtrariū ad arma mouebat nemo. Tādē subsequē tis estatis ea pte adueniente cū segetū spice virentib⁹,ducte ex cespitib⁹ iā crocescebāt:phebusq; suū geminoꝝ p campū moueri faciebat currū:cū videlz ꝑfatus cesar thurcoꝝ horrendo ⁊ multi plici bellico cū apparatu ac milib⁹ thurcoꝝ vltra q̄z quatuor cen tenis castrū nandoralbēse ꝑdictū terribili obsidione circūquaq; adorsus ē. Innumerabiliū ergo eernebant altis castri de menijs culmina tētoriorū lōge lateq; circūadiacētes cāpi p planicies ex tensorū. hostis vo multitudiné visu cōphendere poterat nemo. Multas ꝓterea naues marinarū nauiū ad instar fabricatas ipe cesar adduxerat:⁊ his quidē danubij ⁊ saui flumina secus idē ca/ strū decurrētia adeo munierat: vt ad ferendā castro eidē opem nauali officio vti valebat nemo. Ingenia quidē ac machinas ⁊ tormēta tot ⁊ tanta in quātitate qualis ⁊ quāta in nulli⁹ castri de/ structionē aliq̄ cōportata fuisse credi possunt:iuxta castruz crw/ sowcz mira agilitate ꝓflata:,pter sui enī magnitudinē lōgiquis

de partib⁹ apportari nequiuissent: maximis cū laborib⁹ aduexe/
rat. Que tādē ea pte castri qua cāpū respicit apposita: alia ex illis
solidos castri eiusdē q̄tiebāt muros: alia vero altū ī aerē lapides
magnitudinis modij excutiebāt: ⁊ hi quidē deorsum castri intra
muros formidoloso impetu cadētes: oē viuēs quod attingebāt
ad instar fulminis subita morte extinguebāt. Tonabāt ergo die
nocteq; crebri⁹ excusse machine: ac terribiles illaruz tonit⁹ vsq;
ad ciuitatē zegediensez: ⁊ al's circūq̄q; plusq; ad hungaricalia vi
ginti quatuor miliaria audiebaṫ. Nihilominusq; cōtinua succen
sio machinarū fumū eructās assiduū: nobilē solis iubare rutilāte
aerē densa nubiū caligine obūbrabat. aduolātesq; aure sulphu/
reo miscebāt fetore: ⁊ nec feruid⁹ estatis dies neq; noctis obscu/
ra caligo obsidētib⁹ ⁊ obsessis quieti erat: vt nō oē tēp⁹ funebra
decertatione expēderet. Ruebāt tāto ex impulsu nobiliū turriū
culmina: dissipabaṅ parietes ⁊ alta menia hominē castrū ve tutā
tia humoten⁹ sternebaṅ. Quid ampli⁹ dici pōt: nisi q̄ obsessi in/
tima mortis formidine p̄cussi diē tantū expectabāt extremū. Cū/
ctas regni per ptes tā acerbe tāq; potētis obsidionis fama fere/
baṫ. hungarie tñ dñi quadā desidia q̄si graui somno laborantes:
pīture arci armoz auxiliū ferebāt minime. Adijt tandē hoc tre/
mēdū obsidionis genus vir innate virtutis ⁊ militie dñs comes
biztricensis supradict⁹: modico ad decertādū cū tāto hoste stipa
tus milite. Confluūt hungarice plurime p̄ dictū fratrē iohānē de
capistrano cruce signate gētes, p xp̄i noīe pugnature: ⁊ de p̄tibus
polonicalib⁹ cruciferi q̄si trecenti venere. Qua, ppter ipe dñs co
mes quāuis vt supra dictū est cura gubernaminis exut⁹ fuerit: tñ
asueta in illo agēte strēnuitatis virtute sustinere nō valuit: quin
ut hostē adoriret. Via ergo quesiuit qua hostiū naues a decursu
fluminū p̄dictoz remouere: obsidioneq; laborātib⁹ armoz p̄resi
diū ferre posset. Conquisitis tādē nauib⁹: illas militib⁹ armatis ⁊
cruce signata gente simul oneraunt. tādē per flumen danubij ho/
stiles cōtra naues misit. Propter quod vt erq; hostis nauali iū
gi certamine. Ingēs exuberat ī thurcis clamor: ⁊ hūgari quoq;
vocib⁹ altis dñm iheſuz, p auxilio inuocabāt · Via igit ad fugam
vtriq; hosti dēpta: acerrimū cōmittit bellū. Fecerunt hincinde al/
tas danubij p aq̄s vtriusq; ptis naues: ⁊ multi ex illis mortalib⁹
sanciati vulnerib⁹ cadētes ibāt in, pfundū: tantiq; sanguis ex ef/
fusiōe clara danubialis aq̄ īmēse cedis cruēta ostēdebat vestigia:

⁊ recētib⁹ pugili de vtroq; piscib⁹ eē parabaṅ. Tādē longū belli
post labore vicerūt hūgari acriusq; irruētes ī thurcos: naues eo
rū ferreis iūctas cathenis dissecātes: vehemētes succēderūt ī flā
mas. Qd̄ postq̄; thurcoz cesari ñotuit dixisse ferṫ: iā graui⁹ nra
potiemur volūtate. Dñs vo comes nanali ī certamine gloriā vi
ctorie adept⁹: mox castrū adijt: ⁊ capitaneos illi⁹ iā mēte cōsterna
tos ⁊ p̄ter mortē nullā aliā sortē expectātes cōsolat⁹ est. Quid in
quit territi estis? An solū nūc vidistis thurcos? Hi sunt illi quos
sepi⁹ fugauim⁹: nosq; interdū fugim⁹ añ illos. Cur illoz aspect⁹
quos multotiēs vidistis vos turbat? Nōne arma ⁊ vires illoruz
exp̄ti estis? Cōfidam⁹ igit filioli in xp̄o: p cui⁹ noīe crebri⁹ nostrū
fudim⁹ sanguinē: ⁊ cuz illi⁹ nostroq; hoste co forti⁹ decertemus.
Nōne xp̄s mortu⁹ ē p nobis? ⁊ nos quoq; moriamur p illo. Esto
te ergo aio cōstātes ⁊ fortes in bello. Timid⁹ vt noscitis est hostis
Siq; de⁹ nobiscū fuerit de facili cōteri pōt. Nā ⁊ terga vertere
cōsueuit: ⁊ illū in fugā labi fugiētēq; in patriā reuerti non pudet.
Quid ampli⁹ ē disserēdū? cū hec ⁊ vos tētastis meo sub ductu lō/
ga belli tedia ferētes. Per hec itaq; ⁊ hoz plurima vba: pq; suā
piitiā dñs comes nō modica illos aiositate restituit. Firmauit in/
sup castrū nouo milite. cruce signatā quoq; gētē plurimā ī illud ī
troduxit. ⁊ cū popularis foret cōditionis armaq; vtere eēt igna/
ra: dñs comes ⁊ illos in quātū potuit bello adaptauit. Audierat
ante hec cesar thurcoz p̄dict⁹ q̄ genitor su⁹ amrates duz viueret
sub eodē castro nādoralbēsi septē mēsiuz cōsūpsisset obsidionē: ⁊
eodē potiri valuisset mīme: ac absq; victoria cū dedecore desub
illo recessisset. Qua, ppter idē cesar thurcoz astātib⁹ sibi sui exer/
cit⁹ ductoribus ipsū genitorē suū vitupamie nō modico affecit seq;
idē castrū dies p quīdeciz expugnare posse dixit. Quē cū wayuo
da natulie suoz supre⁹ wayuodaz se sic iactātē audiuit: īpetra
ta pri⁹ dicēdi licētia ad vba illi⁹ ita rñdit. Maxie cesar iocūdū ali
quid vre dignitatis in pfitia me dicere expediret: timeo tñ ne in
posterū rei exit⁹ me viaz apud clemētiā redarguat: ac tñ scire de
bem⁹ hūgaros ipoz castra grau⁹ cedere q̄z grecos. Cū igit iā no
biliū culmina turriū deiecta menia q; ī magna pte humoten⁹ pro
strata facerēt: ac vallesq; ⁊ fosse castri replete ⁊ terre adequate eēnt
ita vt hostis irruptioni nil penit⁹ obstaret: ⁊ p̄script⁹ quītus deci/
mus dies p̄fate obsidiōis eluxisset: mox cesar ipe adhuc rutilan/
te aurora cunctā gentis sue multitudinē pulsantiū timpanoz tu

barũqz hinc inde resonãtiũ in voce cõmouit: furiosoqz in impe/
tu idẽ castrũ aggressus ẽ: ac cruẽtã p cedẽ illi⁹ penetrauit ĩ mediũ
Hũgari vo lz tãto cũ hoste ipsos cõgredi impar fuerit: virib⁹ tñ
se defendebãt totis: auxiliũqz dñi iesu sepi⁹ acclamãtes hostis in
ruinã acriter insistebãt. Instaurat ergo mortale bellũ: ⁊ castri de
certat in plateis. Cadũt hinc inde multoꝝ cadauera interfectoꝝ
multoqz ex clamore ac inũerabilũ ensiũ ex tinitu ingẽs ĩ aere cõ
fusio reboabat: ⁊ sepi⁹ vtriqz hostes tũ iste tũ ille tga dare cogũt

Aderat ⁊ frater iohãnes de capistrano. hic velut in extasi posit⁹
⁊ ceteri fratres cũ illo humoten⁹ puoluti: leuata ad sũmũ auxiliũ
mẽte manibusqz ⁊ oculis ĩ celũ defixis gemebũdi orabãt: ⁊ cũ p
pheta quidẽ dicere potuissent. Leuaui oculos meos in montes
vnde veniet auxiliũ mihi. Dñs vero comes biztricen. hic minis
hic vt pugnarẽt instabat monitis. Michael quoqz zilagij capi/
taneus ⁊ Ladislaus de kanisa iuuenes militari virtute pstantes:
⁊ acies armatoꝝ quas dñs comes adduxerat cum illis: necnon ⁊
agmina cruce signatoꝝ dirutis stãtes castri in parietib⁹ atrociter
pugnabãt. Jam thurci sepi⁹ de castro expulsi: ⁊ rursus dirum per
certamẽ in illud ingressi: hũgaris potẽtiores erãt. Jam plurime
dom⁹ in castro succẽse vehemẽtes eructabãt flãmas. Jaz cesaris
vexilla in signũ victorie plurima castri in menijs eleuata tenebã
tur. Jã hũgari oĩ spe resistentie destituti retrocedere (si quo erat)
cogebãt. Erudescebat enĩ vnicuiqz iminẽtis mortis aspect⁹. Tã
dẽ cũ fugã salutis sibi opẽ ferre posse nullã: sed tanti discriminis
sola mortẽ eẽ redẽptricẽ pspexerũt: rursus noie dñi iesu altis vo
cib⁹ iuocato: armis coaptatis ⁊ clipeis iũctis: fortiori ut poterant
cũ impetu irruerũt ĩ hostẽ. Funebre ergo renouat certamẽ: mlti
hinc inde sanguinẽ simul ⁊ animã fundũt. Nec abest auxiliuz dei
Maz mox cuncta thurcoꝝ agmina tã fortẽ tãqz aiosum hũgaroꝝ
p impetũ turbata: versa sunt in fugã. Hũgari ergo aiositate resũ
pta: ⁊ quasi nouo potẽtie spũ celit⁹ aduti: in ore gladij psecuti sũt
illos tam diu donec cũcte machine ceteraqz tormẽta p illos ca/
stri ad ruinam adhibita: suoꝝ sũt nudata custodijs. Propter qõ
hungari oẽs quas thurci ꝓstituerãt munitiones igne succẽderũt
fortiusqz clauis ferreis ad ĩmittendũ ignẽ apta machinarũ clau/
serũt foramina. Nec ergo diei durãte luce cessatũ est a bello: sed
illud qõ pri⁹ castri artis in plateis agebat: lato postea in cãpo in/
terim donec nox supueniẽs vtrũqz hostẽ sua disiũxit caligine mꝛ
ta cũ seueritate extitit cõtinuatũ. Qualiter aũt cesar ipse ꝓfũdis
eiusdẽ noctis sub tenebris castro desub eodẽ fuga lapsus sit: pro
cõperto habet dicere nemo: ad laudẽ tamẽ dei: ⁊ cesaris eiusdez
cõfusionẽ sufficit: vt cũctis bellicis spoliatus apparatib⁹ oibusqz
machinis ⁊ ceteris tormẽtoꝝ generib⁹ quas ⁊ que illac aduexe/
rat relictis: ĩmensaz sue gentis post cedẽ ꝓpriaz in patriã redijt.
Sed ⁊ in posterũ hui⁹ castri memoria per quẽpiã sui in pẽsentia fa
cta grata fuit sibi nũquã. Quidã tñ de eiusdẽ cesaris fuga ita di/
xere q videlz ipse cesar feruente atrocioꝛi bello duz suos ad cer
tamẽ cogeret: sagitta in pectore fuisset vulneratus: cecidisset qz
mox semiuiuus. ac sui eum rapientes inter man⁹ sua ad tentoria
detulissent. Vbi aũt ad noctẽ ventũ fuisset: thurci ⁊ natulie way
uodã ⁊ potius cunctos ipsoꝝ optimates bello consumptos: seqz
maximã stragez accepisse: ⁊ ipsuz cesarẽ velut exanimẽ vix palpi/
tare ꝓspexissent: territi: ne mane facto p hungaros adoꝛirent fu
gam inissent: cesarẽqz secũ deferẽtes: ne idẽ ex itineris laboꝛib⁹
magis grauaret: ex alia parte castri eoꝝ sarno vocati cõdescẽdis/
sent. Cũqz ibi cesar ipse ad se redisset ac vbi iam esset interroga
set: illi quoqz eidem locũ denotassent: dixisset cesar. Et cur aut q̃
liter ad hũc locũ deuenim⁹. Deuicti sum⁹ inquiunt p hungaros
⁊ natuliewayuoda ac quasi oẽs tui exercitus ductoꝛes interfecti
sunt. nos quoqz magnã accepim⁹ stragẽ. ac quod mai⁹ est tuã se/
renitatẽ poti⁹ moꝛi q̃z viuere suspicabamur. Fugimus ergo hũc
vsqz ad locũ. Et rursus si etiã machine ⁊ cetera ingenia ibidẽ de
relicta essent cesar q̃siuisset. Illi quidẽ oĩa ibidẽ remãsisse duz re
spondissent: cesar ipse mox intima cordis amaritudine exacerba
tus dixisset. afferte mihi venenũ vt gustez ⁊ moꝛiar potius q̃z cũ
dedecoꝛe meũ renertar in regnũ. Tali igit exitu cesar thurcoꝛuz

ſub caſtro nãdoralbenſi cũ hũgaris preliat⁹ eſt: ⁊ qui tumida mẽ/
te ſuperboꝝ oculo ſolus cũcto terraꝝ orbi dñari volebat: indicio
diuino ruſticanã p manũ que poti⁹ ſarculũ q̃z arma tractauit de/
uictus eſt: ⁊ qui multaꝝ tubarũ multoꝝq; timpanoꝝ in ſono ad/
modũ letus venerat: triſtis noctis ſub ſilẽtio turpiter fugit.

De obitu dñi iohãnis de hwnyad comitis biztricẽſis.

POſt hec dñs comes biztricẽſis qui tot tantoꝝq; ſue iu
uentutis primcuo a tpe belloꝝ exegerat laboꝛes: nõ/
dum ſenectutis etate demolit⁹: ſed cõtinuo armoꝝ
geſtamine curarũq; directione fatigat⁹ ⁊ virib⁹ exhau
ſtus: ibidẽ egrotauit. pauciſq; dieb⁹ ipa egritudine la
boꝛãs: tandẽ in oppidũ zemplen delat⁹ in recõmendatione prefa
ti fratris iohãnis de capiſtrano viri dei ſuo ſaluatoꝛi ſuũ reſtituit
ſpiritũ. Oꝛiẽ ergo planct⁹ magn⁹ omnẽ p hungariã: ⁊ quaſi cũcta
chriſtianitas nimio doloꝛe turbata eſt: duꝝ ſuũ ꝓpugnatoꝛẽ vi/
ta functũ eſſe audiuit. Nã ⁊ alta in celo fixa eius obituꝝ ſidera p
nũciauerãt: admirãdũ ſiquidẽ ſublimi ĩ ethere ſidus comatũ ei⁹
ante ſublationẽ apparuerat. Ipſe etiaꝝ ceſar machumetes q̃zuis
p eundẽ dñm comitẽ ꝓpe ſuã ante mortẽ de ſub caſtro nandoral
benſi p̃dicto fugat⁹ ſit: cũ tñ p geoꝛgiũ raſcie dezpotũ eidẽ ceſari
p cõſolatione moꝛs ipſi⁹ dñi comitis nũciata eſt: ceſarẽ eundem
defixo capite longã p hoꝛã ſubticuiſſe: ſeqz (q̃zuis ſibi inimic⁹ eẽt)
ſublationẽ eiuſdez cõdolere: ⁊ ſeculoꝝ ab initio hominẽ ſub prin
cipe nũq; talẽ fuiſſe ad nunciũ dixiſſe phibet. Iſte hõ quã quon/
dam ſolon creſo regi Lidoꝝ omniũ regũ ditiſſimo pcuntanti pri
mã negauit beatitudinẽ: cũctos noſtri eui inter mortales ſol⁹ tu/
lit. Nonne velut tellus homo omniũ athemenſiũ p̃ſtantiſſimus
quẽ ſolon creſo viſis illius theſauris in beatitudine ante tulit: li
beris de quibus erga oẽs ſpes optima habebat ſũmo rerũ cõdi/
tore prouiſus eſt? Nonne ⁊ vitã multa vndiq; fame gloria redo
lentẽ traduxit: obituſq; illi pſplendiſſimus tãq; ipſi telo obtigit:
cum tanto ceſare deuicto ⁊ fugato: magnifica victoꝛie (quã ſemp
appetebat) ſub laude: triũphi dulcedine nondũ ſuis e faucibus
lapſa bono cũ noĩe diem clauſit extremũ. Cuius tandem coꝛpus
vbero ſuoꝝ in fletu ad albam trãſſiluanienſem delatũ honoꝛifi/
ce extitit tumulatũ. Obijt autẽ ipſe dñs comes milleſimo dñice
incarnationis ſimulq; quadringenteſimo quinquageſimoſexto
anno: virgine ſuo ethereo ſolem hoſpitante in cubili. Quez cuz
prefatus frater iohannes de capiſtrano vltimis reſpiraminibus
laboꝛantẽ intuitus eſt. poſt illius recõmendationẽ deo factã: hoc
flebile carmen dixiſſe fertur. Salue aureola celi: cecidiſti coꝛona
regni. Extincta es lucerna oꝛbis. heu coꝛruptũ eſt ſpeculũ in qõ
inſpicere ſperabamus. Nunc tu deuicto inimico regnas cũ deo
⁊ triũphas cũ angelis O bone Johãnes. Erat quidẽ dñs comes
homo mediocris ſtature: magne ceruicis: criſpiũ criniũ coloꝛem
nucum caſtancarũ ſeruantiũ. magnoꝝ oculoꝝ: ſereni intuitus:
rubicunde faciei. ⁊ in ceteris ſuis mẽbris tã cõpetenter tãq; oꝛ/
nate diſpoſitus erat: vt inter mille ſua principalis agnoſceretur
eſſe perſona. Duo ſibi erãt nati: ad quos non modico deſiderio
cũcta reſpiciebat hũgaria. Paterna enĩ merita hos quẽq; ama/
re cogebãt: ⁊ non minus virtutẽ naturãq; paternã in hos deſcẽ/
dere ſpectabãt. Noꝝ in oꝛdine geniture maioꝛ Ladiſlaus voca/
bat: genitoꝛi in ſtatura haud diſſimilis. virtute quoq; militari et
moꝝ honeſtate liberalitatiſq; humanitate iuuenis cũctos ſuos
inter coetaneos preſtãtiſſim⁹. Junioꝛ vero mathias paterne ſub
lationis in dieb⁹ nondũ annis ſolut⁹ erat de puerilib⁹. Hũc geni
toꝛ dũ viuebat intimo coꝛdis amoꝛe amplexabatur: hũc ⁊ etatis
ſue agilitas oĩuꝝ in oculis cõmẽdabat: cũctiq; illũ intuẽtes: ma/
gnũ eũ hoĩem futurũ ꝓſagiebãt.

De obitu frĩs iohãnis de capiſtrano.

AT qui mutuũ vita ipſis comite in chriſto amoꝛẽ con/
ſouebãt: hi nec in ſeniẽtis diro examine mortis ab in/
uicẽ ſunt ſeperati. Nã ⁊ preſcriptus vir cathalogo ſcõ
rum condigne aſſcribendus frater Johãnes de capi/
ſtrano prefato dño comiti biztricenſi ſincera charita/
tis iunctus dilectione: poſt deceſſum ipſi⁹ dñi comitis nõ multoſ
ſub ſole dies duxit: aſtrale magis q̃z terrenũ peroptãs atrium in
habitare: ſpũ ad celũ euolãte humo de quo condit⁹ erat diuiſuꝝ
ab anima ſuum reſtituit coꝛpuſculum: quod in clauſtro fratrum
minoꝝum de obſeruãtia: quoꝝũ ſub habitu ⁊ ipſe vitã ſancti pa/
tris frãciſci ĩmitat⁹ eſt: in oppido wylak fundato debita conditũ
ſepultura innumeris claruit miraculis: clarereq; nõ deſiit diez
vſq; in preſentem.

De reditu regis Ladiſlai in hungariã: ⁊ de comite cilie in ca/
ſtro nãdoralbenſi decollato.

Porro cū tante victorie fama longas mundi ꝑ partes diffusa cūcte xp̄iane religiom gaudio esset: ⁊ ꝓtat⁹ rex ladislaus duz cesarē fugatū: dñm vo comitē vita ex/cessisse audiuit: mox i hūgariā redire statuit. Int̄ hec comes cilie vlric⁹ dudū cōceptā in quondā dñm co/mite iohānē inuidiā qua via illā defuncto patre in illi⁹ filios par turire posset: multo sue mētis in feruore reuoluebat. Cogitabat enī eos dē iuuētutis mēte duci: ⁊ ea ꝓpter suas ꝑ insidias eo citi⁹ illos subuertere posse arbitrabaꝫ. Nam ipse comes vlric⁹ dū om niū hoiuz esset ambicios̄issim⁹: supbiaqz humanā supra naturā tu mid⁹: egre ferebat ante hec dñm comitē iohānē regni hungarie gubernamine potiri. Nūc quidē titulū cōsanguinitatis iure sibi supra oēs cōpetere iudicabat. Alia vo causa inuidie ex hinc orta erat: q ip̄e quōdā dñs comes iohānes ea tēpestate cū adhuc gu/bernaminis fungeret officio: a romanoꝝ rege ꝑ nō restitutione corone ⁊ pueri regis penas exigens: in ipsius comitis vlrici tāqz eiusdē romanoꝝ regis partē tenētis se ingesserat offensā. Terci⁹ quidē rancoris fomes inter prefatū comitē vlricū ⁊ dictos filios ipsi⁹ quondā dñi comitis iohānis exinde causabaꝫ: q idē comes vlricus: tuz regiū latus: tuz omne quod in hungaria pingue pul chrū ⁊ suaue erat: ea que ipsoꝝ iuuenū comitū dirigebat manus velut homo ambicios̄us ⁊ intime superb⁹ in suā ptātez redigere laborabat. Hec comitē vlricū mētaneis corrosionib⁹ intrinsecus nō modicū mordebāt. hec ipse ad finē deducere poptabat. Ferē enī q dixisset: ego suz homo ille qui hoc canile linguagiū hac de terra exturpabo. Nō latebat iuuenes comites vlrici comitis ve/nenata reꝝ directio. Quapropter amara erga illū ducebāt recor/datione. nec min⁹ cūctū hūgarie vulgus despecto illū intuebaꝫ lumine. Elapsus est tandē sublationis ipsi⁹ dñi comitis iohānis ann⁹: tēpusqz erat cū estas autūno appropinquāte suos vltimos ꝓperabat ad limites: cū rex ladislaus et comes cilie vlricus po/pulari almanica gēte crucigera plurima stipati nauali officio alta danubij sulcātes magno cū strepitu venerūt in hūgariā. ⁊ primo budensis castri atrijs dies ꝑ aliquot inhabitatis: tandē ad oppi/dū futhak denoiatū descenderūt. Est aūt hoc oppidū campestra le secus decursuz fluminis p̄dicti in comitatu bachiensi pingui i tellure longe lateqz plateatim locatū. Ad hoc oppidū postqz vē tum est: regio ex edicto solēnis ibidem totius regni nobiliū con/gregatio extitit celebrata. Et hac quidē congregatione multoꝝ aduētu ꝓcerū in dies crebrescente: comes ladisla⁹ qui regis La/dislai leuē animū comitisqz vlrici metuebat insidias: more pater no multo armati militis tutamie vallat⁹ ad regē venit. Placuit post hec regi ladislao castro in nādoralbensi potētie cesaris thur coꝝ conspicere vestigia. pariter ergo rex ac comites vlricus ⁊ la dislaus illac trāsierūt. crucigeriqz cuncti qui de almania venerāt nauigio secuti sunt illos. Inter hec hi quib⁹ regiū patebat consi liū comiti ladislao dicebāt. de tuis reb⁹ male agit. comes enī vl/ricus regiū animū erga te peruertit. induxitqz illū vt tu ceteriqz oēs hungari officio latuū dignitatib⁹que hacten⁹ tenuistis spolie mini: ⁊ cedē dignitates theutonis (qui regie volūtati magis̄ qz hū gari placent) locent. tuqz q̄z primū de hoc castro eijcieris. ⁊ huic rei sufficiēti testimonio est quod hi almani crucigeri tātum ea de causa huc adducti sunt. His auditis iuuenis homo admodū per turbat⁹ est: ac cogitabūdus vbiqz incedebat: suiqz ꝑsuadebant: vt comes vlricus captata tēporis ⁊ loci habilitate interficeretur Continuatū est occultū sup̄ his reb⁹ cōsiliū: ⁊ regni ex ꝓceribus multi quos similis cura mordebat: hec ita fieri laudabāt. Iuue/nē ergo hominē magna audacie virtute ferentē: qui effrenū iu uentutis sue impetū vix cōtinebat crebris persuasionib⁹ grandē ad facin⁹ impulerunt. Instabāt eiusdem anni dies cum inclit⁹ p̄/sul Martinus duduz humili tugurio sublat⁹ de terreno: altasqz celoꝝ trāslat⁹ ad māsiones dulciſluū mustuz boni saporis verte/bat in vinū: ⁊ dies lune festū eiusdez sancti martini sublequēs or ta est: in qua comes ladisla⁹ sūmo mane post repulsuz per solis ra dios eiusdē diei diluculū: domū ipsi comiti vlrico castro in pre/dicto pro hospicio assignatā pariterqz ⁊ ipsuz comitē pro haben/do vt ferē mutuo colloquio adijt. Sed o inimica fatoꝝ series: o longa per tempora pectorib⁹ in intimis cecis alimentis nutrita sceleratissima inuidia: que q̄z primū in anguez nostrū veterē trās uertens hostez: nostros locorū de ameno ⁊ alto de vertice boni ꝓthoparentes deijcere fecisti: ⁊ que vtrorūqz comitū corda tan to inundaueras rancore: q alter alterius abditis appetitibus in time anhelarēt in necē. que tuis voluunt in imis tunc patuit: cū ambo comites vlricus scilicet ⁊ ladislaus vna eadē tecti domo postib⁹ clausis colloquio mutuā verso in irā: primū verbis miua cib⁹: tādē radiātib⁹ decertātes armis: alter in alterius madida/

t

runt cruore enſes. Dū aūt ante hoſtiū ſtantiū ipſius comitis La/
diſlai fideliū aures intrinſeci rumor belli delatus eſt: in tardi diſ
ſoluto dom⁹ hoſtio cauſaz dubij ſcrutant rumoris. Cū igit comi/
tes vtroſqz bello inſudare viderūt: mox eductis enſib⁹ irruerūt
in comitē vlricū ſe ſuoz viriū omni cū virtute defendētē. ſtraue
rūtqz illū framee ictu in pede grauiter vulneratū: ac tandē pro/
ſtratū ibidē decollarunt. Quātus aūt regē baroneſqz regni ⁊ al/
manos regi annexos ibidē cōcuſſit timor: quāta ve formidine in
tima ipſoz trepidarūt viſcera: dū enſes nudas ſanguine tinctos
humano: caſtri per plateas radiare viderūt: ipſi ſenſere: oēs eniz
idē poculū quod comes vlric⁹ bibit ſe bibere cogitabāt. Fuit aūt
comes vlricus homo cōdecētis ꝓceritatis: in vultuqz ⁊ corpo/
re cōdigne diſpoſitus: macer facie: etate quinqgenari⁹ vel citra:
iocūdus ⁊ ad modū venereus: crines ornabat: ⁊ ne barba apud
amatrices etatē confunderet illā radicitus euellere faciebat.

De venia p regē ladiſlaū ſup morte comitis vlrici
comiti ladiſlao data.

PEracta tandē huiuſmodi mora caſtro nandoralbenſi
in predicto: rex ⁊ comes Ladiſlaus ceteriqz barones
comes ſcilicet palatinus: ladiſlaus garay vocitat⁹: mi
chel orzag de gwth: paulus fili⁹ bani de lyndwa iani/
toz regalium magiſtri ⁊ aulici regie maieſtatiſ: proce/
reſqz regni q̄zplures qui regiā frequētabāt curiā: cū illis verſus
caſtrū Themeſwar ipſoz flexerūt iter. Eſt enim caſtrū hoc vnga
rico in agro precipuū: partib⁹ regni in inferioribus ad litus aluei
themes in loco ſatis ameno celebri munimine edificatū. Cū igit
caſtrū ad hoc appropinquatū eſt: comes mathias ⁊ dña elizabeth
genitrix illius in ſignū luct⁹ ſublationis dicti quondā dñi iohan/
nis comitis: nigris amicti ſtolis regi venere in occurſum. Indu
cto ergo illo ſublimia caſtri eiusdē in palatia: excellēti illū vt re/
gia decebat dignitatē hoſpicio tractauere. Ubi ⁊ ipe rex ladiſla⁹
predictis ſui regni baronib⁹ ad vtrūqz latus ſuū ſtantib⁹: comiti
ladiſlao ad veniā proſtrato: temeritatē quā in occidendo comite
vlrico eiusdez regis vt dictū eſt ꝓſanguineo cōmiſerat expiauit
⁊ indulſit. Et ne rex ipſe apud comitē ladiſlaū quādocūqz de ex/
igenda mortis fraterne vindicta ſuſpectus haberet: vtroſqz co
mites ladiſlaū ſcz ⁊ mathiā fidcli ſub iuramento ſup ſacratiſſimo
corpe xp̄i preſtito i fratres adoptauit: eodēqz ſub iuramēto nūqz
futuris in temporib⁹ aliquā talionē comitibus ab eiſdem ratione
precia ſe exigere velle ſpopondit. Et in tam glorioſe fraternalis
adoptionis ſignū ambos comites lugubri veſtimēto quod pater
ne mortis in memoriā deferebāt: exui iuſſit: ac eosdē ꝓpria ſua, p
perſona rubeo de purpure ſarcitis veſtibus amicire fecit. Sed
o veſtis inamabilis roſeo deſup vernās rubore: duz intrinſecus
marturine quibus ſubducta eras: vulpinaſ poſtea tranſfigurate
fuerūt in pelles. O aſtutus ⁊ ab omni bono homine refutabilis
fraternalis cōtract⁹. Heu ⁊ euitabile bonaqz indignū memoria
per te regē ſuper tam caris tam excellētibus tamqz ſanctiſſimis
⁊ tam metuendis reliquijs iuramentū preſtitū. Heu infandū ſce
lus: dū antiquitus diuoz hungarie regū: q̄z tu tuū obſeruaſti iu
ramentū: ſimplicis verbi promiſſio firmi⁹ extitit obſeruata. An
tue diſpēdiū vite tuū per te ruptū ſacramētū tibi nō pepererit?
dum per te preſtiti iuramenti dies vltima anni primi non prete/
rijt diuina vltione regnis pariter ⁊ vita exceſſiſti.

De vindicta p regē ladiſlaū a comitib⁹ ladiſlao ⁊ mathia exacta.

HIs itaqz ſerie prenotata inter regē ⁊ comites peractis
rex ⁊ comes Ladiſlaus venerunt ad budaz: cum gau/
dioqz ibidē manebant. Comes enim ladiſlaus regio
fidens in iuramēto: ad regē recto corde erat. Omnez
quidē indignationis ardorē ſi quez rex contra eū pro
pter mortē comitis vlrici cōcepiſſet extinctū fore arbitrabat. In
comite ꝓterea palatino garenſi ladiſlao ſupradicto: cui⁹ filiā ad/
huc viuēte patre in cōſortē ducere diſpoſuerat: hac in re ſpez nō
modicā fūdauerat. Cogitabat enī ſi rex aduerſū eū in irā excita/
ret: palatin⁹ qui regē dirigebat illā ꝓpeſceret: ſibiqz adiumēto fie
ret. Hac igit ſpe comes ladiſlaus decept⁹: cū regē ꝓtinua erga ſe
videbat duci benivolētia: illius de malignitate ſuſpicabat nihil.
Sed quid ſibi profuit in comite palatino cōfidere? cū ipe palati/
nus comitis vlrici de nece qui ſibi auūculus erat magis q̄z rex la
diſlaus crudelē exigere affectabat vindictā. Ipſe ergo comes pa/
latin⁹: ⁊ paul⁹ banfy: plureſqz qui pot⁹ adulationib⁹ q̄z armoruz
directione regi ſeruiebāt: ac oēs illi qui in patrē ipſi⁹ comitis la/
diſlai cōceptū rancorē illo viuēte cuomere nequierāt: ad exigen
das a comite ladiſlao ſui facinoris penas crebris ꝓſuaſionib⁹ re/
gem fatigabāt. Inquiebāt enī: tu rex es: ⁊ illū cūcta ſequit hūga/

ria. Nic procerū vulgiqz fauore supb⁹: hac vice in comite vlrico cōsāguineo tuo tuū ad lat⁹ hec fecit. Timendū est ne p̄sūptuosus homo de tua persona idē faciat. Rex es: sed interim hungarie in regno nō regnabis donec ipse superuinet. Mot⁹ est crebris persuasionib⁹ regis ladislai inuenis anim⁹: paruaqz scintilla que in vindictā necis p̄fati comitis vlrici in pectore eiusdē regis velut in obliuionē demersa vernabat: crebris p̄suasionū flatib⁹ ardere cepit. Cū ergo regis animū ipsoz votis iclinatū cōperierūt: que rebāt oportunitatē vnde eoz optatis eo celeri⁹ potiri valerēt: timebāt enī ne insidie per ipsos in occulto conflate detegerentur. Inter hec annūciatū est thurcos regni cōfinijs irruptionē minari. quapropter comes ladislaus paternā volens imitari naturā: plurimū militē stipendiariū p̄tib⁹ regni hūgarie de superioribus vsqz ad ciuitatē pesthiēsem cōducere faciēs: a rege impetrata recedēdi licētia thurcis occurrere parabat. Illi vo q̄ de comitis ladislai aduersis gaudebant: regi ne illū pateret abire añq̄z comitē mathiā loco sui i curia sue maiestatis aduenire faceret icessant cōsulebāt. Ecōtra ꝛ comiti ladislao suggerebāt dicentes. si tibi a rege discedere volūtas est antequā regi valedixeris: iube ad regē tuum venire germanū. licet enī vt alter vestrum semper regium tuum venire germanū. licet enī vt alter vestrum semper regium latus comitet. Tu quoqz regie maiestatis in curia tui germani rebus sua serie dispositis abire poteris: ꝛ si q̄ncūq̄z te absente apud regē quidpiā tibi ꝓtrariū mouebit: german⁹ tu⁹ noſqz secū illa cōplanabim⁹. Et hac quidē sub astucia insidiarū artifices vtroſqz comites opportuni⁹ circūuenire posse sperabāt: nec illos eoz fefellit opinio. Nā statī postquā comiti ladislao his i reb⁹ regia declarata ē volūtas: ille insci⁹ insidiarū: īmemorqz q̄ pater illi dixerat vt caueret ne simul cū germano aliqſi domus regie inter limites clauderet: anteq̄z abiret comitē mathiā illac venire voluit. Ad postq̄z dñe elisabeth genitrici eorūdē comitū innotuit moz expauit: ꝛ q̄si futura p̄sciēs: ne comes mathias interī donec frater su⁹ regia in curia conuersaret illac acceleraret instabat. Sed q̄ fata suarū series rerū bonos vel malos ad exit⁹ trahūt: comes mathias fraternis mādatis poti⁹q̄z maternis īterdictis parēs: a matre cū lachrymis dimissus venit ad regē: Feminis igit fribus curie regie intra ambitū existētibus: tēpus instabat duz. s. quadrageſi/male ieiuniū se obseruātes suū decurrerat ꝑpe ad mediū: ꝛ feria secūda proxima post dñicā Oculi claro solis radio illustrata me/ridiē constituerat: cū comes Ladislaus regiū ad colloquiū vocatus: Ladislao de gara palatino socero ipsi⁹ (in quo ipse vt dictuz est intime confidebat) caulam calamitatis eiusdē p̄ferente: p̄sentibus paulo filio bani: iohāne izkra: benedicto de thwrocz: ꝛ quodā almano Lomberger vocitato: ibidē regia in domo exti/tit captiuatus. Comes vero mathias de his que erga fratrē agebant inscius: sua puerili innocentia nullā sibi opem ferente i quadā domo que sibi p̄ hospicio castro in Budensi designata erat reclusus est. Ambo tandē seorsum peruigili subiecti sunt custo/die. Cū vero noz superueniēs eiusdem diei lucem cōmutauit in tenebras. Nicolaus de wylak wayuoda trāssiluan⁹ lorica indutus tāte rei spectaculo auidus: suoz familiariū in cōmitiua illac venit: ad castrūq̄z budense moz intromissus est. Iste enim nicolaus wayuoda comitis ladislai casum non minus ardebat: ꝛ nec eiusdem in necem conflati cōsilij expers erat. Cum enīz esset homo honoris cupidus: ꝛ ambitione non modica estuās: altaqz parentū de sanguine genitus: quondā dñm comitē iohānem ꝛ suos natos in regno ac erga regē excellētioꝛi nomine ꝛ titulo vti egre ferebat. Ex hincqz inuidia erga illos ducebat nō modica. Post q̄z aūt moz subsequēs dies in lucē dissoluta est. dñs iohānes waradiensis ep̄us. itē sebastian⁹ de rozgon: ꝛ ladislaus de kanysa viri egregij in regnoqz tum sanguine tum agroz possessione virtuteqz militari p̄stātes: necnon caspar bodo de gywrgij homo cōsilij sententia nō vltim⁹. Georgi⁹ quoqz modrar magna rez opulentia p̄ditus: vterqz paulus horwath: ac quidā alman⁹ frodnohar denoīatus: milites armoz directione insignes: ꝛ alij quidaz qui per quondā dñm comitē iohannē aut promoti aut ab infantia educati erga comites ladislaū ꝛ mathiā fideli familiarita/te ꝛ amicicia ducebant: captiuitatis sunt affecti calamitate. Duz tandē detentionis eorundē comitū tercius dies vesperarū horā peregisset: ꝛ titaneus axis occiduas appropinquasset ad horas comes ladisla⁹ iudicis ꝛ iuratoz ciuiū budensis ciuitatis ad manus vt capitis plecteret pena assignat⁹: ac sub multoz custodia armatoz ante castrū budense in oppositū atrij fryspalotha denominati deduct⁹: pariterqz ibidē ꝛ decollat⁹ est. Contigit autē sue decollationis in tēpore res nō paruo p̄ miraculo narrāda. Nā cū ipse comes ladislaus decollaret: ꝛ iam trinū sue decollationis sibi impressuz post vulnus prostratus manib⁹ ad tergū ligatis in

terra iaceret: mox ꝓpijs in virib⁹ erect⁹ surrexit: seqz ꝑter ꝑscri/
pta tria vulnera in sua decollatione exacta de iure ampliori satis
factione nō teneri voce satis intelligibili dixit. Tandē oīb⁹ circū
stantib⁹ rei ex nouitate stupētib⁹: dū repēte ꝓcedēs post aliquot
passus vestē qua indutus erat calcasset in faciē cecidit: sicqz iussu
quorūdā astantiū quib⁹ hec res cordi erat residuū decollationis
illi⁹ cōsūmatū est. Sz heu dolor: heu mesticia: ⁊ heu quātas hui⁹
comitis exiciū diligētib⁹ illū peperit angustias! Enūero vidisses
hūgaros quasi cūctos nobiles. s. ⁊ rusticos demisso capite cōser/
tis manuū extremitatib⁹ cogitabūdos quasi graui somno occupa
tos incedere. Audisses ⁊ multoꝝ p ora recētia lachrymarū flumi
na decurrere. Dici enī pōt qꝺ si popularis hūgarice gētis tumul/
tus p crebras ꝑconicas ꝓclamationes pqz horrendarū incussio/
nes minarū sedat⁹ nō fuisset: siqz ipe comes ladisla⁹ cōgrua diei ī
hora ad plateā sci georgij vbi quondā triginta duo milites decol
lati extitere suo ꝓ exterminio educt⁹ fuisset: ipsa plebee cōditio/
nis man⁹ illū sue de dispēdio vite eripuisset. Multi enī tūc ꝓ vi
nearū cultu in ciuitatē conuenerāt. tātaqz erga illū affectione duce
bant: vt sanguinē fundere vltriceſqz aias p mille vulnera in illi⁹
vindictā efflare eisdez nō crudescebat. Et hec fuit causa ꝗre ipse
comes ladisla⁹ nō in loco alīs cōsueto: ⁊ diei horā circa vltimā ex
titit decollat⁹. ꝓstqz aūt decollat⁹ est mox atro inuoluit tegu
mine: positusqz i feretro ad ecclesiā scē marie magdalene defert
totāqz p noctē vigiles p excubias custodit. ac tandē prima auro
re luce crūpente in ecclesia sacratissimi corporis xpi: vbi ꝑfati tri
gintaduo milites quos quondā rex sigisinūdus sue ire in impetu
decollari fecerat tumulati iacēt: omni exequiarū ⁊ sepulture sine
honore tumulat. Fuit aūt ipe comes ladisla⁹ vt dictū est in statu
ra patri haud dissilis: facie rotūda ⁊ fusca: crinib⁹ longis castanea
rū colorē imitātib⁹: intuitu pius: humeris lat⁹: in armis strenu⁹:
satis audax: ⁊ tā ad suos qz ad alienos benign⁹.

De vindicta ⁊ guerris in morte comitis ladislai i regno secutis.

Quid aūt profuit tāti facinoris persuasio his qui iuue
nilē regis ladislai animū vt iuramentū transgrederet
coꝝ ꝓsilijs querterūt: Si diuino iudicio placuisset: hu
mane sententie idoneū fore videret: qꝺ ipsi ⁊ nō rex la
dislaus premissi piurij subissent talionē. Sed arbitrari
potest quod fata hoc tramite futuris rebus disponebāt locū. Ni
hilomin⁹ tū ⁊ hi qui hoc facinus cōflauerāt apud plebē ignomi/
niā ⁊ odiū cōsecuti sunt: ⁊ multi alij etiā harū rerū expertes: ipsi⁹
comitis ladislai fidelib⁹ de nece dñi ipsoꝝ cōtinuis in armis vlti
onē exigentibus: vite pariter ⁊ rerū ruinā hac de causa subierūt:
Suborta est quidē mox in regno acre disturbiū: ⁊ sine discretio/
ne: ipsoꝝ comitū de erūna grauis exigebat pena. Enūero micha
el zylagij de horogzeg eorūdē comitū auunculus multis tuz do/
mesticarū tum extraneaꝝ nationū coadunatis sibi bellicosorum
viroꝝ presidijs: partes regni transsiluanas aggressus est: ⁊ breui
dierū in spacio oēs ciuitates ⁊ oppida terre illius sue subdidit di
tioni. ac cunctos regales ꝓuent⁹ parte regni de eadē regiū ad fi/
scū ꝑtinentes: suos sibiqz adherentiū conuertit in census. Quid
aūt ceteri quos calamitas ipsoꝝ comitū magis angebat regni p/
climata fortes possidētes munitiones ferri ⁊ ignis ministerio ꝓqz
rerū direptionē fecerint: si quē ea futurā ꝓpter memoriā cōscri/
bere delectaret: rem multis cōclusam suspirijs suoꝝ ad noticiaz
deduceret posteroꝝ.

De sorte ceteroꝝ captiuoꝝ ⁊ de obitu regis ladislai.

Post exitiū tandē ipsius comitis ladislai paucis dieb⁹
elapsis dñs waradiensis epus sue cōditionis exigen/
te merito: dño dionisio strigoniense archiepo regiuz
vsqz ad beneplacitū in captiuitate seruandus extitit
assignatus. Comes quoqz mathias quadā arta in do
mo ad latus turris Isthwanwr edificata ad inferiores termas, p
spiciēti peruigili sub custodia seruabat. ceteri quoqz captiui non
minus seorsum a comite mathia recluſi regū ad votuz teneban
tur. Voluebat dies: ⁊ mill⁹ quadringentesim⁹ quinquagesi/
mus octauus dñi annus instabat: verqz anni eiusdez venusta flo
rum amictus tunica suos iā posteros trāspassauerat grad⁹: ⁊ fer/
tili suū cesserat hospiciū estati: sole subterraneos agente gressus:
nocte. s. illa que festū sacratissimi corpis xpi imediate subsequit
nimiā in tenebrositatē dissoluta: modicoqz nimbi impetu buden
se castrum cōcutiente: oēs captiui eiusdem castri excelsos habiti
intra muros comite mathia ⁊ paulo modrar tantum regia in ca/
ptiuitate remanentibus: ad aquas calidas inferiores pendenti/
bus castri de menijs quorundā duorū linthiaminū in ministerio

se demittẽtes liberi abierũt.. Dũ aũt regi ladislao suoꝝ captiuo
rũ innotuit eliberatio: simul cũ illis qui eorũdem ꝓcurauerãt ca
ptiuitatẽ admodũ triste tulit pertimuitqꝫ. Nã prefati sebastian⁹
de rozgon ⁊ ladisla⁹ de kanysa valebãt ĩ armis: ⁊ multa in regno
gaudebãt parentela. Rex ergo ⁊ sibi annexi barones hos eosdẽ
in vindictã sui eo citi⁹ insurgere formidabãt. Quapropter omni
sue partis gente cito armata: qualibet absqꝫ mora wiennensez se
trãstulit ad ciuitatẽ. comitẽ quoqꝫ mathiã sine aliquo vinculo ⁊
paulũ modrar multis ferramẽtis cõpeditũ: locuples enĩ erat au
ro ⁊ se ab eodez ingentes thezauros extorquere posse sperabat:
vno ⁊ eodẽ in curru locatos secũ abduxit: tandẽ modico tẽporis
interuallo wienne habitato in bohemiã trãsijt: ⁊ comitẽ mathiã
wiennensi in castro firma sub custodia reliquit. Dum aũt pragen
si in ciuitate regali in pompa conuersaret̃: subita ⁊ tristi egritudi
ne aggressus vitã pariter ⁊ periuriuꝫ vltimo respiramine soluit.
Utrum aũt ut quibusdã placuit ordinãte georgio de bodebrad
al's eiusdem regni gubernatore letiferũ per venenũ an vocatio
ne diuina occubuerit: ipse pro cõperto dicere nequeo. Sepe enĩ
multoꝝ ora multas discoloratas in narrationes dissoluunt̃: om/
nibus tñ fidez adhibere quis queat? Creuerat ipse rex ladislaus
cõgruã sui corporis in proceritatẽ. glaucos quidẽ ⁊ crispos habe
bat crines. facies quoqꝫ illi alba erat rubenti permixta colore: ⁊
nasus recto diametro mediã inter faciẽ descendens: parua qua/
dã sui in medio tumescebat curuitate: moꝝ vero probitate ⁊ pru
dentia sue etatis inter iuuenes nõ minus erat venustus. Obijt
aũt ipse rex Ladisla⁹ anno dñi millesimo quadringentesimo qui/
quagesimooctauo supradicto: etatis quidem ⁊ regnoꝝ suoꝝ an/
no bisnouo: cum. s. eiusdem anni autũnus sue vltime cõpleuerat
orbem lune: eadẽ die anni subsequentis q̃ comitibus Ladislao ⁊
mathie vt predictũ est p̃missuꝫ prestiterat iuramentũ. sepultusqꝫ
ibidem prage in ecclesia parochiali nouissimã loco in eodem ex/
pectaturus.

De electione dñi comitis mathie in regem.

Cum aũt peregrinis ex relatib⁹ fama obit⁹ ipsi⁹ regis la
dislai in regnũ hũgarie venit: multos ꝯtristauit. maxi
me aũt illos qui eidẽ regi comitis ladislai ꝑsuaserãt ne
cẽ: cũ vltores effusi sanguinis ipsi⁹ comitis ladislai eo
auidi⁹ eo aĩosius insurgere: ac inceptã finẽ ad optatũ
ꝑducere vindictã desiderare videbãt. Qd̃ ⁊ factũ fuisset: si ꝓ cõ/
ponẽdis regni reb⁹: ꝓqꝫ eligẽdo rege: indicta per totũ regnũ hũ

garie gñalis vniuersitati nobiliũ ꝓgregatio: coꝛũdẽ vltoꝯ estuan
tẽ in vindictã animũ nõ refrenasset. Ipsa tandẽ generali ꝓgrega/
tione suis statutis in dieb⁹cũ scz celer ⁊ ingeniosus notarioꝯ cala
mus: millesimũ q̃dringẽtesimũ quinq̃gesimũoctauũ dñi annũ de
rectis scribere inceperat: mlta nobiliũ tumultuositate oẽs ciuita/
tis pesthiẽsis ꝑ plateas feruẽte: michael zylagij supdict⁹: comitis
mathie vt dictũ est auũculus cũ genitrice eiusdẽ vno eodẽ de al
uo nat⁹: multã viroꝯ armoꝛũq; vtutẽ secũ ducẽs ꝓgregationẽ no
biliũ ad eandẽ venit. Et hũc quidẽ michaelẽ zylagij viri ĩ regno
potẽtes: quoꝯ in pectoꝛib⁹ bñficioꝯ merita quondã dñi comitis
Johãnis viuaci mouebant memoꝛia: dñi scz thomas zekel prioꝛ
aurane: sebastian⁹ de rozgon: ladislaus de kanysa: ⁊ pangraci⁹ de
zenthmyklos: cũctusq; tã trãssiluanaꝯ q̃z inferioꝛuz regni partiũ
cetus nobiliũ comitabant. Qui dũ in eãdẽ ciuitatẽ pesthiensẽ ve
nientes comodũ sibi cepissent hospitiũ: ⁊ noꝯ eoꝯ post decessum
prima supueniens humano visui diei in claritate abditas celi pa
lam fecit stellas: oipotens ab alto eiusdẽ noctis sub ꝓfũditate al
tũ danubij flumen tã dura tanq; solida cõstrauit glacie: q̃ subse/
quentis diei luce oꝛta cũcti danubiũ trãsire volẽtes: oĩ nauigio
remoto ipsius glaciei in doꝛso velut quendã cõtinuũ ꝑ cãpũ nul/
lo eos aquaꝯ impedimẽto vetante incedebãt. Dñi vo ladislaus
de gara palatin⁹: nicolaus de wylak wayuoda: paulus fili⁹ bani
de lyndwa: qui vt dictũ est regalib⁹ perat ianitoꝛibus ⁊ ceteri qui
dã nõ magni momẽti viri qui scz ꝑfatoꝯ comitũ ladislai ⁊ mathie
ꝓcurauerãt calamitatẽ Budensi erãt in castro: ⁊ ea q̃ erga comi/
tis mathie auunculũ gerebantur aĩo formidoloso ferebãt. Quis
aũt putaret eosdẽ parua timoꝛis anxietate ꝓcuti: dũ exactoꝛes ta
lionis per ipos cõmissi facinoꝛis multa virtute armoꝯ maximaq;
bellicosoꝛum copia viroꝛũ vigere: et hos quidẽ sibi vicinos esse
conspiciunt. Et si tutelã aliquã in flumen danubij ipsis fieri posse
sperassent: ipsa frustrati idem flumen spissis glacieꝯ molis conte/
ctũ intuebantur. Siq; iam dicte generalis congregationis pꝛero
gatiua per ipsũq; michaelẽ zylagij eis ꝓcessa affidia illos cosdem
nõ animasset: dici posset: q̃ altoꝯ castri budensis muroꝯ in firmi/
tate minime ꝓfisi: atro pꝛime noctis instante chaos fortassis disꝑ/
si loca petissent ipsis tutioꝛa. Assecurati tandẽ ad ciuitatẽ pestien
sem descẽderũt. ⁊ cũ his qui ciuitate in eadẽ erant simul iuncti de
regis electiõe tractantes ꝓtinuo in colloquio dies ꝓsũpserũt plu

res. Instabat michael zylagij sibiq; coadunata gens totalis: ⁊ q̃si
omnis nobiliũ hũgarie cetus: vt comes mathias in regẽ eligere
tur. Supꝛadictis vo ladislao de gara palatino: nicolao de wilak
wayuode: et paulo filio bani delindwa: cũcteq; coꝯ cohoꝛti: nec
id vt comes mathias regia potiaꝛ dignitate annuere: dũ cõmissi
ꝑ ipsos sceleris grauioꝛẽ exinde arbitrabaꝛ illos se suscipe posse
talionẽ: neq; eis omnino refutare cedebat ad libitũ: dũ vindicte
moꝛtis ipsi⁹ comitis ladislai exigentiũ cateruis vndiq; circũdati
eoꝛundẽ medios voluebaꝛ inter tumultus. Saniori tandẽ freti
ꝓsilio: iminens vite aut rerũ dispendiũ futuris cõmittẽtes cuẽti/
bus: accepto pꝛius a pꝛefato michaele zylagij fideli iuramẽto q̃
nunq̃z futuroꝯ tẽpoꝯ in cuolutiõe hoc crimen ipsis obiciek: ⁊ nec
aliquãdo necis ipsi⁹ comitis ladislai ab ipsis ⁊ eoꝯ heredib⁹ aliq̃
vltionis exigeꝯ pena: ⁊ ipsi id vt comes mathias regale sublimeꝯ
in soliũ annuerũt. Et quid facerẽt nisi vt annuãt: dũ oẽ hũgaricũ
vulgus latas ciuitatis ꝑ plateas deambulans: pueroꝛũq; cetus
hincinde cursitãs loquebaꝯ ⁊ alta voce clamabat: mathiã volu/
mus esse regem. hunc nostra pro tutela deus elegit. hũc quidez
⁊ nos eligamus. Tanto enĩ cũctus eiusdẽ ꝓgregationis populus:
ꝑter illos in quibus cõmissi in cũ criminis timoꝛ laboꝛabat: erga
ipsũ ducebaꝯ amoꝛis desiderio: vt supꝛa oẽs delicias ipsũ regiuz
ad culmẽ ꝓuenire optabãt. Nobile ergo illud dñoꝯ ꝑatoꝛũ ba/
ronũ ꝓcerũq; regni ꝓsiliũ vnitũ est. omniq; hũgarice genti placu
it: vt comes mathias regia adoꝛnat⁹ dignitate regno hũgarie do
mineꝯ. ⁊ nihilominus eiusdẽ regale sceptrũ ꝑstito fideli iuramẽto
venerari pariter ⁊ metuere spoponderũt. Et q; pueriles eiusdez
comitis mathie artus tã vasti negocia regni occurrentiũ rerũ pꝛe
magnitudine sufferre nõ valere cogitabant: iamdictũ auunculũ
suũ donec fetontis axis quinquies annuales peragraret cursus
in eiusdem regni ⁊ ipsius electi regis gubernatoꝛẽ ꝑfecerant. Sz
mira res adhuc hec tam solẽnis electio in penetralibus agebaꝯ.
nondũ ad populũ eiusdem deuenerat rumoꝛ: ⁊ iam pesthiensis ec
clesia solennẽ in cantũ pꝛoꝛũpens de tam desiderabili electione
deo laudes psallebat. Cum aũt cõmunis populi deuenit ad noti
tiã: omne hungaricũ vulgus magno pꝛe gaudio exultabat. ac cã/
panarũ vbiq; ecclesiarũ pulsantiũ sonitu: nimioq; tubaꝯ in clan
goꝛe: ⁊ multaꝯ ĩ modulamine fistulaꝯ: necnõ vocũ ĩ laudẽ dei ca/
nentiũ patule laꝯataꝯ melodia ingenti sonitu vicin⁹ dꝛensabatur

ether. Currebãt hincinde nũcij hui⁹ electiõis gaudiũ his qui ab/
sentes erant deferẽtes: multisq; muneribꝰ onusti redibãt. Post/
quã autẽ ꝓpinque noctis aduenit crepusculũ: ipsa q; nox in multo/
rũ accensione igniũ illudit: ⁊ quasi in diem ficticiũ multa conge/
rie lignorum ardente transmutat. Dici quidẽ presumit qꝺ prime
uo hungaricarũ rerũ ab origine: alicuius regis electio tanto cum
gaudio tãtaq; cũ gloria celebrata fuit nunq;.

Quomodo dñs rex mathias de captiuitate libe/
ratus in hungariam extitit reductus.

Postq; aũt ipa tã felix electio finẽ expectatũ sortita ẽ: iã
dictꝰ michael zylagij vulgi fauore superbꝰ: regalibꝰ bu
de habitis ab atrijs abstinere nolẽs: multorũ hũgarie
dñoꝝ in comitiua letꝰ intrauit ⁊ principẽ occupauit ad
nouũ. Ladislaꝰ quoq; garẽsis palatinꝰ: qui antiquo re
gm de more eisdẽ ꝓsidebat: ⁊ eadẽ sibi vltronee volũtatis sub spe
cie: tristo tamẽ intrinsecus corde: cessit. seq; inde clam tutiorẽ sibi
ad partẽ trãstulit. Quibus pactis: ꝓfatus michael zylagij tumulũ
dicti comitis ladislai adijt funusq; eiusdẽ exhumari faciẽs: illud
simul cũ cũctis sibi circũstãtibꝰ deplãxit. ac tandẽ trãssiluanẽsẽ ad
albã trãsferre faciẽs: idẽ paternũ iuxta sepulchrũ i mꝰtis obsequijs
ꝺere fecit. Eisdẽ in diebꝰ electũ regẽ sup̃ noiati georgij de pode
brad potẽtia tenebat. Iste enĩ georgiꝰ de podebrad in regno bo/
hemie multaꝝ possessiõe ciuitatũ: multeq; ꝓsanguineitatis parẽ/
tela: cũctis eiusdẽ terre optimatibꝰ ditior erat. Et hic dicto quon
dã rege ladislao etate ꝓuerili occupato: eiusdẽ regni bohemie gu
bernaminis moderauit officiũ. post morteꝫ vo eiusdẽ oipotens for
tuna regno in eodẽ regio in throno eũdẽ sedere nõ vetauit. Ad
huiꝰ georgij manꝰ electũ regẽ quidã sub hac sorte deuenisse ferũt
q; videlicet dũ ad huc comitis fũgeret noie: eũdẽ rex ladislaꝰ: in
diebꝰ circa finẽ regalis sue põpe, primis: wienensi de arce ad se in
pragẽsẽ vrbẽ deferre iussisset. ⁊ ea die q̃ rex ladislaꝰ obijsset dicte
pragẽsis vrbis intra menia deductꝰ extitisset. ipsoq; rege ladislao
vita fũcto: cũ ceteris bohemicis rebꝰ i ptãtẽ eiusdẽ georgij de po
debrad extitisset deuolutꝰ. Alij aũt ipsiꝰ noui regis eliberationẽ
ita factã fuisse mihi psuadebãt. q; videlicet dictꝰ georgiꝰ de pode
brad statim postq; ipse rex ladislaꝰ sua vltima clausisset respirami
na: obitus eiusdez studiosius celasset famã: ac mortui regis annu
lare eiusdem de digitis surripuisset sigillum: fecissetq; scribere

litteras: q̃s tandẽ eodẽ sigillo ꝓsignari faciẽs ipsiꝰ regis ladislai fi
cticio sub noie his quibꝰ comitis mathie custo dia inuicta erat mã
dasset: vt mox eisdẽ lr̃is visis comitẽ mathiã ipsaꝝ lr̃aꝝ ostensori/
bus assignarẽt: ipsiq; simul cũ illo pragensẽ vsq; ad ciuitatẽ veni
rẽt. Rex enĩ ladislaꝰ dũ wienẽse castrũ egressus est: hoc sigillũ cu/
stodibꝰ ꝑdictis i comitis mathie rebꝰ idubitabili, p signo reliquis/
se ferẽt. Credidissent ergo ipsi custodes fictis lr̃atorijs mãdatis. ⁊
se eorũdẽ imoratos exhibuissent factores. Nõdũ aũt comes ma
thias in supdictoꝝ ductu nunciorꝝ regni bohemie ad oras venis
set: cũ bohemoꝝ plurimi armis muniti tutricibꝰ p georgiũ de po
debrad missi occurrissent: quoꝝ i medio ipse comes mathias pra
gã vsq; tutꝰ equitasset. Dũ vo ipse georgiꝰ de podebrad eũdẽ vi
dit gauisus est valde. nõ modicã enĩ i eiusdẽ redẽptionẽ auri par
tẽ se recipere posse cogitabat. Postq; aũt audiuit eundẽ comitẽ
mathiã regni hũgarie in regẽ electũ esse: supbus in multis allocu
tionibꝰ nouũ regni hũgarie regẽ aggressꝰ ẽ. ⁊ eũ mꝰta ꝓfabulati/
one victũ sue nate ad ꝓnubia inclinauit. nec in posteꝝ repatriãtẽ
eũ plurimi auri sine solutiõe abire tulit. Anno tandẽ electi regis
primo: cũ scz rigidus hiemis algor tepido pflatꝰ zephiro frigidis
dissolutis niuibꝰ: excelsis montiũ de culminibꝰ ꝓfũdas defluxe/
rat in valles: verisq; expectata tẽperies auiculaꝝ ora gratos dis
soluebat in cautꝰ: ipse nouꝰ rex armato bohemoꝝ i ꝺuctu ad op
pidũ straznycze denoiatũ in partibꝰ morauie iuxta decursũ flumi
nis morwa situatũ magna cũ letitia extitit deductꝰ. vbi moꝝ suo/
rũ cetꝰ nobiliũ iĩmẽso ꝓfusus gaudio eũ circũdedit. quoꝝ tãdẽ le/
ta iter agmina letꝰ desideratã ad patriã equitauit. Cũ aũt budẽse
ad castrũ ventũ ẽ: moꝝ mꝰtoꝝ ꝓfluẽtia nobiliũ aduẽtũ desiderati
regis ꝑstolãtiũ: curia regis eiusdẽ magna cũ gl̃ia extitit decorata.
Sup̃ qbusdã exercitijs dñi mathie regis cõpendiũ qꝺã paruũ.

Nulla hoie in hoc ẽ natura q̃ eũdẽ regnare dedignaret
nã cũctos sui eui x̃pianos inter prĩcipes ipe vnꝰ est qui
alta facinoꝝ cũ gl̃ia sui regiminis dirigit officiũ. Non
ne ⁊ cesar thurcoꝝ Machumetes qui hac nr̃a etate vi
uebat: suiq; terrore omnẽ terraꝝ orbez q̃ssabat: quiq;
suoꝝ ꝑ magnitudine facinoꝝ magnꝰ machumetes noiari dignus
fuit: rege de isto dixisse fertur: ego ⁊ ipse inquit sumꝰ oẽs mũdi inter
prĩcipes digne prĩcipis noie qui vocamur. Nõne est (vt prin/
cipẽ esse decet) in ꝓsilijs ꝑ idoneus: in delinquẽtes clemẽs atq; ꝑ

misericors:in rebus regni administrandis solers ⁊ prouidus:aĩo
strennu⁹:magna ⁊ ardua aggredi audax:in laborib⁹ tolerãdis in
fatigabilis:in euẽtib⁹ p̃cogitãdis p̃ueniẽdisq3 ꝑspicu⁹: i periculis
euitãdis cautus:i hostis insidijs ꝯsilijsq3 denudãdis ⁊ ꝑuertẽdis
sagax:in oĩ re militari ac ĩ cũctis sui reguminis exercitijs miro mo
do instruct⁹:dissimilãdi mgr̃:glie vsq3 ad infinitũ auidus:⁊ tanq̃3
regnare nat⁹: Iste rex a suis regnicolis turbata habuit sui regimi
nis primordia.postq̃3 aũt virib⁹ ⁊ animi discretione adoleuit: q̃si
quodã graui aquaꝝ de diluuio emergẽs oĩa moderamine ꝑopti/
mo cõplanauit. Hic sui principat⁹ primos circa annos: ingentem
thurcoꝝ exercitũ:qui comitat⁹ Sirimiẽsis in depopulationẽ se in
gesserat:castraq3 kewlpen ⁊ zenthdemeter ad litus alueizaue vi
ceperat:potẽti marte fudit. Hic annos circa eosdẽ ⁊ Frederici ro
manoꝝ imperatoris ambiciosã cupidinẽ sceptra regni hũgarie ar
dentẽ:regẽq3 ip̃m:quadã oportunitate ꝑ barones quosdã sibi at
tributa:culmine regio spoliare volentẽ:tũ vi tũ ingenio cõpescu
it ⁊ extinxit. Tãdẽ in bohemos ⁊ polonos:regnũ qui maximis vt
supradictũ est p̃mebant rerũ direptiõib⁹ ⁊ incẽdijs:gladio ꝯuerso
eosdẽ post multã eorũdẽ cedẽ mira celeritate cõpressit.fortiaq3 il
lorũ domicilia ⁊ munitiões paruo admodũ fultus milite euertit.
a cedeq3 residuos ꝑ deuia ac siluarũ ꝑ latebras errare ⁊ extra re/
gnũ ꝓfugere coegit. Necnõ ⁊ guerraꝝ ꝓcellas q̃ prefati quondã
wladislai regis a tẽporibus in regno graui fluctuauerãt tumultu
ositate pulchra q̃dã discretiõe cõpescuit pariter ⁊ sedauit.pacẽq3
ꝑoptimã tot ꝑ annos desideratã oẽs sui principat⁹ ꝑ fines cõposu
it. Post hec valida militũ expeditiõe ꝯflata plurimã partẽ Ser/
uie ꝑuagatus est.ac magna vastitate terra in eadẽ in igne ⁊ ferro
edita felix redijt. Harũ demũ rerũ post expeditionẽ nõdũ equoꝝ
suoꝝ sudore desiccato: Boznense regnũ:qđ ⁊ ramã vocam⁹: tũc
turchoꝝ dominio subiectũ aggressus est. Castrũq3 iaycza tũ loci
natura tũ vero menioꝝ altitudine munitissimũ vi:alia vero ter/
re eiusdem castra deditione cepit. Omnesq3 cesaris thurcoꝝ mi/
lites sua de curia ad custodiã eorundẽ castrorũ deputatos quos
gladius hungaroꝝ nõ ꝯsumpserat:ad gratiã ⁊ suã ditionẽ recipi/
ens purpureis splendidos vestimentis secũ deduxit: optimũq3
⁊ nouũ genus victorie reportauit.

De felici coronatione dñi regis mathie:⁊ de qui/
busdam eiusdem expeditionibus.

Inter hec sacro regni hũgarie diademate a manib⁹
frederici romanoꝝ cesaris magna cũ difficultate re/
habito:rex mathias sexto sui regni:dñice aũt ĩcarna
tionis millesimo quadringẽtesimo sexagesimoquar/
to anno:in die cene dñi:totius sui principat⁹ spũalis
secularis ve dignitatis dominis regniq3 sui proceri
bus presentibus et de eiusdem coronatione gaudentibus:more
alias obseruato magna cum solennitate feliciter extitit coronat⁹
Post hec machumetẽ thurcorũ cesarem supradictũ in expugna/
tione dicti castri Jaycza formidoloso belli cum apparatu insisten
tem:solo exercitualis sue expeditionis strepitu territauit. cuncta
q3 machinarũ ⁊ tormentorũ genere per eundẽ illuc apportata ibi
dem relinquere:ac ipsum castro de sub eodem victorie vacuũ fu
gere coegit. Demũ magna ex hinc suorũ facinorum gloria subse/
quente:quendam bohemũ swyhla denominatũ virum in armis
prestantem:multo aggregario milite fortem:regni hũgarie in de
predationem ad opidum koztholyan siue zenthwyd munitione
sibi preparata:nouas res molientem:in forti manu circũuenit:ex
pugnauitq3 ac captũ pluribus suis cum complicibus in furca su/
spensum ventorum flatibus exposuit.ceteros etiã suos comites
qui capti fuere plurimos tabido suorum carcerũ fetore fecit suf/
focari. Tandem vniuersis partium regni transsiluanarũ nobili/
bus omniq3 vulgo dementia ductrice suum regiũ contra culmẽ
rebellione moto:dum sibi nouũ principẽ elegissent:multaq3 con
uoluti in agmina aciebus ordinatis regie maiestatis introitũ pro
hibere niterentur:mox dñs rex ex aduerso velut turbo quidam
vehemẽs suis ferratis cũ aciebus licet impar milite irruit super
illos. Illi quidẽ manibus minime consertis terrore nimio ꝑcussi:
velut fere quedã indomite viso leone:fugerunt. Quos tandem
dñs rex sui arbitrij iuxta libitũ domitauit. Propter qđ nõnulli il
lorũ ea de causa quã subierũt deflent rusticitatẽ vsq3 in hũc diẽ.
Ab hinc v̄o milite quiete minime recreato:moldauiã versus pu/
ta regionẽ sacre corone regni hungarie subiectã:tũc rebellã:suo/
rũ flexit habenas equorũ. Dũ igit alpibus transitis magnã terre
eiusdẽ partẽ in forti manu peragrasset: ⁊ in quodã regionis eius/
dem oppido banya vocato cuncta sua cum gente hospitiũ acce/
pisset:Stephanus waynoda earundem partiũ dñs magna vi sui
populi coadunata:noctis in cõticinio regiũ irruit super exercitũ.

ſuccẽditqꝫ oppidũ. ⁊ hũgaros tũ ſomno tũ vino occupatos ad ar
ma excitauit. Elegerat enĩ ſtephanꝰ wayuoda nocturna ſub vm/
bra regiũ adoriri exercitũ: vt ſi in p̃lio deficeret ſaltẽ tẽporis ob/
ſcuritas illi auxilio fieret. Fefellit tñ eũ ſua opinio. Nã ſubito rex
cũcto ſuo exercitu in timpanoꝝ tubarũqꝫ ſono ꝓuocato: ⁊ tũ luna
tũ v̊o dicti oppidi incẽdijs radiãtibꝰ: furibũdo cũ ĩpetu irruit ſup
illiꝰ agmina. ac poſt multã vtriuſqꝫ partiſ decertationẽ: poſtqꝫ ma
ximã in walahis factã ſtragẽ: ſtephanꝰ wayuoda terga dare ẽ coa/
ctus. Quapꝛopter rex triũphũ pclaꝝ atqꝫ memoꝛabilẽ obtinuit.
Unde ⁊ vexilla plurima ĩ ſignũ inclite victoꝛie ſue budã vſqꝫ ad/
duxit. q̃ magna cũ celebꝛitate in parochiali gl̃oſiſſime v̊ginis ma
rie eccl̃ia locata cernunt etiã hodie. Nãc tandẽ victoꝛie ſue poſt
gloꝛiã: dñs rex ad inſtantiã ſcẽ mr̃is eccl̃ie: tũ ad p̃ces frederici ro
manoꝝ imperatoꝛis ꝓtra hereticos huzilstas in moꝛauia ⁊ in bo/
hemia ſeptenne ꝓtinuauit bellũ. ac ſp victoꝛ euadẽs omnẽ moꝛa/
uie marchionatũ cũctãqꝫ ʒleſiã ſʒ ⁊ luſaciã ſue ditiõis efficiẽs: ĩ re
gẽ bohemie eligi: ⁊ illaꝝ terraꝝ dominio ⁊ pr̃icipatu frui dignꝰ fu
it. Ꝓpter qõ ĩ tã celeberrime electiõis ſue decoꝛẽ ⁊ dignitatẽ ĩ
ciuitate Olomucenſi hymnus iſte infraſcriptus noua editione
extitit decantatus.

Maximo cultu veneraꝺa cuiꝯ
egimus nouis maij iocunde
feſta victricis crucis et beate
digna repente

Congredi gentes patrie boheme:
pꝛeſules vere fiꝺei: barones:
vꝛbiũ ſanas licuit cohoꝛtes
chꝛiſticolarum

Colle conſtructũ pꝛominente templũ
olomucenſe: laiciſqꝫ cleris
perſtrepit votis ꝺomino repletum
relligioſe.

Creꝺitur ſacrũ pꝛecibus vocatum
pneuma: tot rectis animis ꝺeiſſe:
publice clamant: placet eligatur
ecce mathias.

Clara ꝺelectus cito vota ſumit:
celicis iuſſis pꝛecibuſqꝫ terre:
mente diſcuſſus pie chꝛiſte ꝓ te
flexus obeꝺit.

Laudibus ꝺignus placiꝺo mathias
aꝺꝺit aſſenſu ꝺiaꝺema regni
pꝛepotens: regno ⁊ titulũ bohemi
panoniarum

Xenijs iheſu referamus omnes
gloꝛiam cantus: ſtrepat ⁊ tubarũ
clangoꝛ: vt nobis veniat vir equus
terroꝛ in hoſtes.

Iſte rex noſtros animos fiꝺeles
alleuet pꝛeſſos: repꝛimatqꝫ mactet
cum ſuis ſectis hereſes iniquas
q̃qꝫ vehementer.

Xantus humentem ocius liquoꝛem
linquet: arcurus iaciet ⁊ axem:
quã ꝺei cauſam populoſqꝫ pꝛinceps
ꝺeſerat ob te.

De infiꝺelitate quoꝛunꝺã ꝺñoꝝ hũgarie ꝓtra ꝺñm regẽ mathiã cõmiſſa: ⁊ ꝺe victoꝛijs eiuſꝺẽ ꝺñi regis quibuſꝺam.

Domino rege ca tempeſtate res ſuas erga regnũ bohe
mie ſoꝛte felici ꝺirigẽte: quiꝺã ꝺñoꝝ hungarie: hi aũt
maxime quos ſua beniuolẽtia extulerat in altũ: potiſſi
me v̊o ꝺñi vterqꝫ iohãnes alter ſtrigoniẽſis archiep̃us
alter v̊o ep̃us quĩqꝫ eccleſiẽſis: in ſclauonia humil' ſub
tecto nobilitatis geniti: regia bñficia ingrata tractãtes recoꝛꝺati
one: nedũ res illiꝰ in bohemia nõ ꝑturbaſſent: vex ⁊ regẽ ipſũ ſce
ptro regimineqꝫ hũgarico ſpoliare conati: illuſtrẽ kaſymirũ kaſy/
miri regis polonie natũ gente ⁊ armis polonicalibꝰ ſupbũ: regiũ
in oppꝛobꝛiũ ꝑ terrã ſcepes in regnũ induxere: ⁊ caſtrũ Nitriẽſe
illiꝰ tradiꝺere aꝺ manꝰ. Nũc ꝺñs rex mathias ſuſpecti militis fre
tus p̃ſiꝺio caſtro in eoꝺẽ obſeꝺit. obſeſſũqꝫ poſt nim ĩ polonoꝝ
ĩteritũ armis ⁊ fame aꝺeo fatigauit: vt ſimul cũ ſuis ꝺe ſalute ꝺe
ſperaret: ⁊ ꝓpꝛijs capitis ꝺamnũ magis q̃ꝫ rex timere cogeret. Et
amplius ꝺñs rex illũ fatigaſſet: ſi ĩ ſuo milite nõ ꝺubitaſſet: ipſũqꝫ
kaſymiꝝ noctis obſcuritas ſue regie obſiꝺiõis e meꝺio nõ ſubtra
xiſſet. Tali ergo ſoꝛte kaſymirꝰ ſimul cũ ſuis in hungaria militãs:
nedũ ſceptro potitꝰ fuiſſet hũgarico: verũ ſuo ĩ reꝺitu ſuũ aꝺ gc/

nitorem vix propriã salutem reportauit. Post hanc tandem tam
solennem suã victoriã: dominus rex super munitiones polonor
in zemplemeñ. ⁊ de saros comitatibus per eosdẽ earundẽ partiũ
in molestiam erectas irruit: expugnauitqz easdẽ ⁊ funditus euer/
tit: ac polonos qui illas tutabantur graui calamitatis captiuitate
mancipando ad declarandum sui triumphi gloriã Budam vsqz
misit. De hinc ad exigendã suarũ iniuriarũ talionẽ in poloniã ex/
ercitũ sue gentis copiosum in magno armorũ strepitu destinauit:
infandasqz regno in eodem in flãmis direptioneqz reruz multa:
sui opprobrij penas exigere fecit. Audiuit demũ regem polonie
kasymirũ supradictũ in Slesianas partes nouas res moliri. Con
gregato igitur tum aulicorum suorũ tum vero stipendiarij mili/
tis exercitu haud simili quẽ rex polonie contra eũ ducebat: pro/
gressusqz intrauit slesiam: ⁊ ciuitatis wratislauiensis iuxta muros
statiua posuit castra. Econuerso vero rex polonie oẽm sui domi/
nij ad arma valentẽ manũ: polonos scilicet ac ruthenos: lithwa/
nos ⁊ tartaros: in vnã redigens expeditionẽ venit: ⁊ a castris hũ
garicis per vnũ miliare vel citra cunctã suorũ castrorũ vim loca
uit. Et q̃zuis tantus populus dño regi mathie sueqz genti terro/
ri esset: nõ ergo in fugã lapsus est: sed quid sibi hostis presumeret
cogitabundus reuoluebat. Transierũt igit certi dies. ⁊ nec eisdẽ
currentibus: rex polonie aut suus miles hungarica adoriri vl vi
dere castra ausus fuit. Dominus vero rex non eq̃liter cũ illo sue
expeditionis nauauit officiũ. Nam mox postq̃z regem polonie er
ga arma desidia duci vidit: campo deditus hostilia turbabat ca/
stra. Equidẽ ⁊ milites sui de castris velut vespe quedam egredi/
entes: polonos victualiũ questui deditos interficiebãt ⁊ captiua
bãt. ac glomeratim regia ad castra adeo ⁊ in tanta quãtitate ipel/
lebãt: qõ captiuati captiuantib⁹ fastidio erãt. Cõmissũ fuit ergo p
dñm regẽ ne captiuarent nisi quos pstãtia captiuitati dignos iu/
dicaret. ceteri vo captiui si qui occurrerẽt i altera tantũ parte faci
ei secari ⁊ tandẽ dimitti deberẽt. vt cũ ad ꝓpria redirẽt qõ hũga/
ros viderint cicatrix illis testimonio fieret. Bina pterea dñs rex
regis polonie castra eidem opem victualium ferentia profligauit
pariter ⁊ dissipauit. Dissoqz inter hec magnifico viro stephano
de zapolya comite Scepusiensi perpetuo sũmo sue expeditionis
capitaneo: sui exercitus quadam cum parte in poloniã tunc mili
tis custodia orbatam: in illa maximas vastitates ferri et ignis mi
nisterio edere fecit. Talium igitur incursuũ ꝓcellis dñs rex ma/
thias regẽ polonie agitatũ adeo fatigauit vt ipe rex polonie i po
pulo ⁊ eqs p̃ fame macerie afficeret: pacẽqz poti⁹q̃z bellũ expete
ret. Postea vtrisqz regib⁹ in cãpo: tẽtorior hãc solũ ꝓpter cãm
extẽtor sub vmbra: pari cũ milite ꝓueniẽtib⁹: pax illa ꝑoptima q̃
armis cõponi nequuit regũ eorũdẽ pñtia cõposita ẽ. Vbi ⁊ dñs
rex mathias regẽ polonie suũ i papilionẽ itroductũ cũctis eisdẽ
regis polonie comitib⁹: polonis scz ac ruthenis: lithwanis ⁊ tar/
taris: dñi regis mathie tũ dignitatis liberalitatẽ: tũ sui directio/
nẽ admirãtib⁹ ⁊ stupẽtib⁹: delicata tractauit hospitalitate. Tãdẽ
ab hĩc rediẽs castr thurcor sabacz denoiatũ ad lit⁹ flumis zau
ꝑ eosdẽ ex lignis terraqz multũ curiose ꝑforti ope ꝑparatũ: turri
busqz ac fossatis ⁊ vallib⁹ necnõ milite nõ min⁹ munitũ diro hye
mis sub rigore obsedit ⁊ expugnauit. Nec aliqñ machumetes il
le magn⁹: cui⁹ framea pepcit nulli: vires regis hui⁹ cãpestrali cer
tamine tẽtare ausus fuit. Cũ ⁊ de sub castro Jayzca vt ꝑmissuz ẽ
deqz muldauia eisdẽ añ gladiũ fugerit vehementer: expsqz sui
voti suã redierit i terrã: victoriosũ q̃dẽ hũc hoiez vt secũdũ ati
lã reddidere fata. Dom⁹ tauernicalis ⁊ mẽsa regis hui⁹: tãtis or
natib⁹ ⁊ clenodijs tãtis apparatib⁹ tãtisue aureis ⁊ argẽteis nitet
vasis ⁊ poculis: vt null⁹ regũ hũgarie i his reb⁹ tã glorioslus fuis
se credat. Huic rei testionio est nobilis illa dieta: inter ipz regez
ac illustrẽ wladislaũ regis polonie natũ: i ciuitate olomucẽsi cele
brata. Vbi idẽ dñs rex tãtas rex nouitates i gẽmis ⁊ lapidib⁹ ꝑci
osis: ac i auro ⁊ argẽto: vasis scz ⁊ poculis: ceterisqz mẽsar ac do
mor regaliũ ornamẽtis i mlt̃itudie admirãda ⁊ iuisa eisdẽ ciui
tatis i palatijs ⁊ plateis hũano visui exhibuit ituẽdas: ut quõdã
ꝑsar babilonieqz rex asuer⁹ i mẽorabili illo ꝓuinio suo sui regni
ꝓcipib⁹ vir tãtar gloriã rex ostendisse cogitet. Innumerã aũt ml̃
titudinẽ ingenior: bombardarũ machinarũ: ceterorũqz tormen
tor: q̃ ipe dñs rex i ruinã hostiliũ munitionũ ⁊ castror i sua expe
ditione deferre solet: quis enarrare q̃at. Cũ oĩa simul vno ⁊ eo
dẽ in loco visa fant ꝑ neminẽ. Dici tñ põt q ⁊ i his reb⁹ oẽs xp̃ia
nitatis regres supgrediat. Multa ⁊ varia de hoc rege narrãda
essent que sui ꝑ magnitudine ꝑ nouitateqz rerũ viuacitate sunt
digna: sed cũ suor ingentiũ facinor gloria singularẽ stilũ ⁊ histo
riã: maioreqz me ꝓter ꝓconẽ expostulet: ea q̃ rege de eodem am/
pli⁹scribent: de temeritate q̃ me ad ꝑmissa exarãda coegit veniã
rogitãs: meis auctorib⁹ linquo qui eadẽ stilo altiori dignioriqz
ꝓsequent oĩa particulatim ꝓut acta fuere. Finis.

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Ingressus tartarox in hungariã temporibus regis Bele quarti

Epistola magistri rogerij in miserabile carmen sup destructiõe regni Hũgarie per Tartaros facta editum ad Reuerendũ dñm Johannẽ pestyenensis ecclesie episcopũ feliciter incipit.

Dicet: vt liqueat dominationi vestre ingressus ꝙ processus tartarorũ hungariam intrantiũ in ignominia crucifixi: perniciem stragemqz non minimã populi christiani per presens opusculũ vestro nomini reddi de gestis ipsorum sine falsitatis admixtione collectum: quod cũ diligentia perlegatis. Multa quidẽ inuenietis in eo que meo subiacuerunt aspectui. plurimaqz propriis palpaui manibus. nõnullaqz a fidedignis didici in quorũ illa fuerunt presentia perpetrata. Si autem interdum reperietis aliqua que sensui hominũ cernant terribilia ꝙ horrenda: me scriptorem ꝙ res minime admirent: sed gratias referãt regi regũ qui sue oblitus misericordie suo angariato populo nõ pepercit. Nã a regalibus sedibus in exterminij terrã, psilientibus: limo eorum oculos non liniuit: imo exacuit gladiũ velut fulgur. visitauit iniquitates eorum non in baculo: sed in virga. ꝙ peccata nõ fomentis lenibus quibus suos consueuerat consolari: sed in verberibꝰ ꝙ in ira subsanando eos cũ irriguit calamitas repentina: sic ꝙ hũgaria plena populo sedet sola. O dira crudelitas. facta est hũgaria libera sub tributo. Prochdolor nõ fuit in tanto exitio qui cõsoletur eam ex omnibus caris eius. Rogo igitur ꝙ affectuose deposco: quatenꝰ cũ de vita ꝙ ipsorũ moribus atqz pugna describere voluerim veritatẽ: si de tristi materia ꝙ horrenda flebilis inire cõpulsus sum mestos modos: vos vel quisqz lector rectã conscientiã falsis opinionibus non supponat: ꝙ presumptuosa temeritas patefecit aditũ illicitis ausibus vel nociuis. Quia nõ ad deprehensionẽ cuiqz vel derogationẽ: sed ad instructionẽ id potius examinaui. vt legentes intelligant et intelligentes credant: credentes teneant ꝙ tenentes percipient: ꝙ prope sunt dies pditionis ꝙ tempora ꝓperant ad nõ esse. Et sciãt cũcti hec me temere nõ referre: ꝙ quisquis ad manꝰ ipsorꝝ deuenerit tartarorũ si natus nõ fuisset melius esset ei: ꝙ sentiet se nõ a tartaris sed in tartaro detineri. Hoc refero vt expertus. Fui enĩ per tẽpus ꝙ dimidiũ tẽporis inter eos ĩ quo mori solatiũ extitisset sicut supplicĩũ fuit vita.

De intentione regis Bele.

Cum bela rex hũgarie ĩter p̃cipes x̃pianos zelator katholice fidei noscer̃et: ad instar ꝓgenitoꝝ suoꝝ stephani: emerici: ladislai ⁊ colomani regũ qui scoꝝ cathalogo sũt ascripti: inter alia pietatis opa q̃ ipse in ꝓpatulo vt bñ faciẽdi exẽplũ ꝑberet: ⁊ alia q̃ ĩ ꝓclaui vt ora iniq̃ loquentiũ cõtra eũ obstrueret exercebat: in mente gessit assidue p̃uas ⁊ extraneas nationes ad gremiũ eccl̃e matris attrahere. vt aiabus deo q̃plurimis lucrefactis suã facilius deduceret lucrifactã ad eterna gaudia beatorũ.

Quomodo rex bela introduxit regẽ comanoꝝ in hũgariã.

Bit anno millesimo. cc. quadragesimoscõ ab incarnatiõe dñi sic euenit: q̃ kuthen comanoꝝ rex ad dictũ regẽ solẽnes nũcios destinauit: asserẽs se multis annis cũ tartaris pugnauisse: ac obtinuisse duabꝰ vicibꝰ victoriã ꝓtra eos: tercia vo vice cũ existeret imperatꝰ terrã suã subito intrauerũt: ita q̃ ipso habere exercitũ nequeunte cũ dare terga oportuit tartaris sceleritatis: ⁊ sic magnã partẽ terre ipsiꝰ hoĩbus interemptis hostiliter destruxerũt. ꝓpter qõ si vellet ipm̃ suscipere ac in libertate tenere se et suos paratus esset sibi subdere: ac cum ꝓsanguineis fratribusq̃ ⁊ amicis suis rebusq̃ ⁊ bonis mobilibꝰ oĩbus in hũgariã intrare et ipsũ in fide katholica imitari. Quo audito rex repletꝰ est gaudio magno valde. tũ ꝓ eo q̃ talis p̃nceps sibi quasi par hactenꝰ sue se volebat subijcere ditioni: tũ q̃ poterat ad effectũ ducere ꝑcepta lucrifaciẽdo tot aĩas ihesu x̃po. ⁊ sic licẽtiatis nũcijs nõ minimis muneribus honoratis ad dictũ kuthen regẽ trãsmisit suos nũcios ⁊ fratres p̃dicatores cũ eisdẽ: mãdans q̃ ipsũ ⁊ suos paratus esset recipere ⁊ petita concedere iuxta sue beneplacitũ volũtatis. Quid plura: nũcijs hincinde sepiꝰ destinatis: p̃dictꝰ kuthen cũ suis iter arripuit in hũgariã veniẽdi. Rex vo in potentatu mirabili vsq̃ ad ꝓfinũ terre sue obuiꝰ sibi fuit: tot eximia et tot honores sibi ⁊ suis faciẽs: q̃ ab incolis terre illiꝰ a tpe cuius non extabat memoria factũ nõ fuerat neq̃ visũ. Tandẽ cũ ꝓpter multitudinẽ in loco comode morari nõ possent: ꝓ eo q̃ erat gens dura ⁊ aspera subdi nescia: ne offenderẽt hũgaros vel offenderent ab ipsis: dabat eis de p̃cipibꝰ suis vnũ qui eos ꝓduceret: ⁊ expensas oĩbus qui preter ipsoꝝ familias circa quadraginta milia dicebant faceret exhiberi vsq̃ ad mediculũ terre sue.

Sequit de odijs ĩter regẽ ⁊ hũgaros ⁊ primo de causa odij prima.

Cum aũt rex comanoꝝ cũ suis nobilibꝰ ⁊ rusticis cepit hũgariã ꝑgrare: q̃ iumẽtoꝝ habebãt armẽta infinita in pascuis: segetibꝰ: ortis: vgultis: vineis: ⁊ alijs: hũgaros grauiter offendebãt. Et qõ horribiliꝰ erat eis: cuz eẽnt siluestres hoĩes: vgines paupeꝝ abhoĩabiliter opꝓmebãt: ⁊ thoꝝ potentiũ q̃si comode fieri poterat maculabãt: licet mlieres ipsoꝝ tanq̃z viles ab hũgaris ꝑstrarent. Et si in rebꝰ vel in ꝑsona comanũ hũgarꝰ offendebat: statim de ipo fiebat iusticie cõplementũ: sic q̃ alius similia facere non audebat. Si vo a comano hũgarus ledebat: sibi de ipo iusticia nõ fiebat. ⁊ si quãdo instare volebat: ꝓ verbis interdũ verbera reportabat. Et sic inter populares ⁊ regẽ odium est generatũ.

Scda odij causa inter regem belã ⁊ hungaros.

Licet digressionẽ faciã aliquã: tñ vt legẽtes itelligãt et audiẽtes nõ ignorẽt destructiõis hũgarie fundamẽtũ: reuertar q̃ntotius ad stilũ incepte materie ꝓsequẽdũ. Bone mẽorie rege andrea gẽitore istiꝰ bele regis mortis debitũ ꝑsoluẽte: subito rex cũ regni p̃cipibꝰ et nobilibꝰ venit albã regiã ciuitatẽ. ⁊ ibi postq̃z p manꝰ strigoniẽſ archiepi, put moris ẽ regali diademate extitit coronatꝰ: quosdã de suis baronibꝰ qui p̃ri adheserãt ꝓtra eũ: cõpulit exulare. quosdã carcerali custodie quos habere potuit mãcipauit. quẽdã de maioribꝰ Dionisiũ palatinũ priuari fecit lumine oculoꝝ. Quedã aũt statuta ibidẽ faciẽs iussit ꝓmulgari: vt terra malis hoĩbus qui habũdabãt plurimũ expurgareꝝ. baronũ quoq̃z p̃sũptuosã audaciã reprimẽdo ꝑcepit: q̃ exceptis suis principibꝰ archiep̃is ⁊ ep̃is si aliquis baronũ sedere in sede aliq̃ in sua p̃tia auderet debita pena plecteret: cõburi faciẽs ibidẽ ipoꝝ sedes q̃s potuit inuenire. Qõ cognati exulũ ⁊ captiuoꝝ amici sibi etiã timẽtes in posterũ: ꝓ malo nõ modico habuerũt. exinde inter eos scandalũ est ortũ.

Tercia odij causa ex hinc secuta est.

Preterea nobiles cũ cordis amaritudine referebãt: q̃ cũ ipse vł ꝓgenitores eoꝝ ꝓtra ruthenos: comanos: polonos: ⁊ alios in expeditiõez a regibꝰ sepiꝰ essent destinati: ⁊ aliqui essent ibidẽ gladio interẽpti: aliqui fame mortui: aliqui carceribꝰ mãcipati: ⁊ aliqui diuersis tormẽtis afflicti: reges qui ꝓ tpe fuerãt reuertẽtibꝰ vł captiuorũ

ꝓpinquis in recõpẽsationẽ ⁊ remunerationẽ cõgru ā faciebāt: villas possessiões ⁊ ꝑdia ꝓcedẽdo eis imꝑpetuũ possidẽda. Hic autẽ nõ solũ eis nõ addidit aliquid: sꝫ ꝓcessa ad ius ⁊ ꝓprietatẽ suiꝑsi⁹ sine diminutiõe aliqua reuocauit. Hic est dolor: hic est gladi⁹ qui trãsfixit aĩas hũgaroꝝ. Nã qui erãt diuites ⁊ potẽtes ⁊ secũ habebãt multitudinẽ effrenatã: vix se solos poterãt sustentare.

Quarta odij causa inter regẽ belã ⁊ hungaros.

ITem sepi⁹ querebãt ꝙ rex ꝓtra regni ꝓsuetudinẽ in depssionẽ eoꝝ ꝓut voluit ordinauit: ꝙ ql̃iscũqz eminentie fuerint nobiles in sua curia negociuz mouere aut sibi oꝛeten⁹ loqui nequirẽt: nisi supplicatiões cancellarijs porrigerẽt: ⁊ exinde finẽ negocij expectarẽt. Propter qõ pleriqz ꝑ minimo tantũ in curia tenebant ꝙ equos ⁊ res alias ꝑ expensis expẽdere cogebant. ⁊ multotiens nõ expeditis negocijs recedebãt. Nã cãcellarij (vt dicebãt) ꝑ eo ꝙ nisi ꝑ ipsos requisitos regi loqui poterant: deprimebãt ⁊ sublevabãt aliquos vt volebãt. ꝓpter qõ illos suos reges eẽ gñaliter ⁊ publice fatebant: ⁊ regẽ aliũ nõ habere se dicebãt.

Quinta odij causa ex hinc orta est.

HOc aliud referebãt. ꝙ ꝓter vel ꝓtra eoꝝ ꝓsiliũ ⁊ ad depressionem ⁊ ꝓfusionẽ eoꝝ Comanos adduxerat. Qõ patebat ex eo qꝛ qñ ipsi vocati vel nõ vocati ad curiã accedebãt: copiã vidẽdi regẽ nõ habebãt nisi a remotis: ⁊ illi solũ ꝑ interꝑtẽ loquẽdi habebãt facultatẽ. ⁊ si minim⁹ Comanus accederet: statim vt patebat aditus intrabat. ⁊ comanos tã in sessionib⁹ ⁊ in ꝓsilijs ⁊ in omnib⁹: hungaris ꝓferebat. Propter qõ tanta indignatio erat eis ꝙ vix poterant tolerare. ⁊ licet nõ exꝑimerẽt: ad ipsũ tñ bonũ coꝛ ⁊ animũ non habebant: nec ꝓo ipso pacis consilia cogitabant.

Responsio ad primã odij causam.

FAutoꝛes aũt ⁊ fauẽtes regi iustificare ipm in oĩb⁹ nitebant: sic ad ꝑmissoꝝ singula respõdentes Comanis introductis cũ ꝑ fidedignos ad regis noticiã pueniſſet: qõ ꝑ Comanos hũgari grauerent: principib⁹: baronibus: comitib⁹ ⁊ comanis oĩb⁹ circa monasteriũ de kew circa Ticiam ꝓuocatis: deliberatiõe diligenti cõmuni ꝓsilio ẽ sanctũ: ꝙ nobiles Comanoꝝ cũ suis famulis diuisim ꝑ singulas hũgarie ꝓuincias mitterent: ⁊ moꝛã quilibet in ꝓuincia traheret sibi assignata: ⁊ ita cũ multi simul nõ essent grauamẽ iferre hũgaris nõ valerẽt: ⁊ si comanꝰ hũgarũ vl̃ hũgarus comanũ offenderet: comites quibus hoc sub pena gr̃e regis iniũctũ fuerat iusticiã faceret equualẽtẽ: licet comanis hoc qõ separari deberẽt plurimũ displiceret. Et sic ipsi postea sine offensiõe cuiuslꝫ cũ suis tẽtoꝛijs filtreis: iumẽtis: pecoꝛib⁹: terrã vacuã hũgarie pagrabãt. Et cum essent multi ⁊ pauꝑes inter eos habebãt hũgarie eis q̃si ꝑ nihilo seruiẽtes. ⁊ sic stat⁹ coꝛũ magis ad cõmodũ qꝫ incõmodũ erat eis Cessare igit̃ debebat in hoc maliuolentia populoꝝ.

Responsio ad secundã odij causam.

SI rex moꝛtuo genitoꝛe suscipiens gubernacula regni sui quosdã de maioꝛibus fecit quesiomb⁹ subici ⁊ toꝛmentis: sane mentis nõ debet aliquis admirari. Nam idem inter ipm regẽ ⁊ patrẽ suũ sepius seditionẽ ⁊ scandalũ ꝓcurauerũt. ita ꝙ hincinde sepius militia ꝓgregata: dimicare ad inuicẽ voluerũt: nisi ꝑ tenẽtes mediũ inter eos essent pacis federa reformata. Cũ ⁊ ipse rex ad patris curiã accedebat: ij dẽ in nullo sibi penit⁹ deferebãt: imo dehonestare ipsum verbis ⁊ factis inquãtũ poterãt nitebant. qõ celari nõ põt. Et cõtra vitã patris ⁊ filioꝝ nequiter ꝓspirauerãt. vt illis gladio interemptis: facilius quilibet posset de hũgaria quã sibi per partes diuiserant portionem sibi debitam sine conditione cuiuslibet obtinere. Et cum concepta nequirent effectui mancipare: aliud nequius cogitarunt. duci austrie litteras cum certis pactis ⁊ conditionibus destinandõ: dño frederico romanoꝝ imperatoꝛi coꝛonam regni ⁊ hungariã dare promittebant. Sed nuncius in via captus regi fuit cum litteris presentatus. Unde conseruando ipos ad vitam misericoꝛdia que superexaltat iudiciũ vsus est contra eos. Si vero statuit ꝙ terra malis hominibus purgaret: quã iniquitatẽ continet hoc statutũ: Si sedes baronũ cremari fecerit: q̃ iniquitas fuit ista: nunquid debent dñi subditis esse pares: Igit̃ non erant iusti hungari in hac parte.

Responsio ad terciã odij causam.

DE tercia causa odij regem taliter excusabant. Est ombus non ignotũ: ꝙ. lxx. duos habet hungaria comitatus. hos reges hungarie bene meritis conferebant ⁊ auferebant sine iniuria possidentis. Ex his comitatibus habebãt delicias: diuitias ⁊ honoꝛes: potentiã: altitudinem ⁊ munimẽ. Sed per ꝑdigalitatẽ quoꝛũdã ꝓgenitoꝛũ

ſuoꝝ iura comitatuũ erant adeo diminuta: vt meritis ꝛ demeritis ꝓlonaꝝ nõ diſcuſſis eiſdẽ poſſeſſiões: villas: ꝛ ꝑdia ad comitatus ꝓtinẽtia in ꝑpetuũ ꝓtulerãt: ex quo viros comites nõ hẽbant ꝛ cũ incedebãt: ſimplices milites ꝑpter diminutionẽ comitatuũ putabant. Qui aũt potẽtiores erãt ſicut thauernicoꝝ qui ꝛ camerari⁹ dicit: ac dapiferoꝝ: pincernaꝝ: necnõ agalonũ mgri: ꝛ ceteri qui habebãt in curia dignitates: exinde in tantũ incraſſati erãt: q̃ reges ꝑ nihilo reputabãt. Hic aũt cupiens reintegrare coꝛonã q̃ pene parue potentie facta erat: licet plurimis diſpliceret: male tñ alienata ſtuduit reuocare ad ius ꝛ ꝓprietatẽ comitatuũ tam a ſibi ꝓtarijs q̃z a ſuis: licet nõ faciẽdo iniuriã alicui iure ſuo ĩ oĩb⁹ vteret. tñ de regalib⁹ bonis bñ ac fideliter ſuiẽtib⁹ remuneratiõez cõgruã fauebat. Uñ q̃ vſus fuit iure ſuo: ceſſare debebat maliuolẽtia hũgaroꝝ.

Reſpõſio ad quartã odij cauſam.

Cum eẽt ꝑpter diuerſitates multiplices ꝛ rit⁹ diuerſos pene totũ regnũ hũgarie deformatũ: ꝛ rex ad reformationẽ ei⁹ totis virib⁹ anhelaret: ꝛ ĩplicit⁹ reb⁹ arduis nequiret ſingulis audiẽtiã beniuolã exhibere: duxit deliberatione ꝑuida ſtatuẽdũ q̃ negocia ſuoꝝ regnicolarũ deberẽt ad inſtar romane curie ꝑ petitiões in ſua curia expediri: ſuis cancellarijs ita mãdans: q̃ per ſe leuia ꝛ ſimplicia negocia expedirẽt q̃ntoti⁹ poſſent: ad ſuũ auditoꝝũ ardua ꝛ grauia ꝓferẽtes. Hoc ideo faciebat: ut negocia finẽ debitũ velociꝰ ſortirẽt. Sz maliuoli q̃ ad leuamẽ oppꝓſſoꝝ fuerat adinuẽtũ. ad iniquũ cõpẽdiũ retorquẽtes: nodũ ĩ ſtupa ꝛ pilũ ĩ ouo ĩuenire mẽdaciter ſatagebant.

Reſponſio ad quintã odij cauſam

Illud aſſerebãt penit⁹ falſũ q̃ rex introduxiſſet comanos ad depreſſionẽ ꝛ odiũ hũgaroꝝ: ſed ſolũ ꝓpter hoc vt cultus diuini nominis in hungaria ſuis tẽporibus augereꝰ. ꝛ ſic quando ipſuz aduerſus inimicos coꝛone guerram habere contingeret: contra eos cũ eis fortius et durius dimicaret. Si autem comanos pluſq̃z hungaros honorabat: hoc ipſi egreferre nõ poterant nec debebant. Nam decebat regiaz dignitatem introductos hoſpites honorare. maxime cum hoc eis promiſerit iuramento: ꝛ ipſuz in fide ſua ceperint imitari. et cum eſſent eis hungari odioſi: ſolum regem habebant in hungaria protectorem. Nam kuthen rex comanorum per regem: ꝛ q̃zplures alij per maiores et nobiles regni fuerãt baptizati: ita q̃ iam cũ hũgaris cõnubia contrahebãt. Et ſi rex eis fauorabilis nõ fuiſſet: ipſi in hungaria nõ ſtetiſſent. Auditis aũt hincinde, ꝓpoſitis: ſcriptor finẽ huius negocij nõ imponit: lector ſi valeat cauſam terminet' iuſticia mediãte.

Interloquiũ ad cõtinuandã narrationẽ.

His interpoſitionib⁹ expeditis: ſcriptor ſtilũ dirigit ad tractãdũ incepte materie proſecutionẽ. Et ſi qui ipſum lingua mordere voluerint toxicata: dicentes: q̃ interpoſitiones huiuſmodi nil ad rem ꝓtinerent ꝛ bene poterat eſſe ſine illis: nõ eſt verũ: qr hec diſcordia potiſſim⁹ fomes fuit quare hungaria ſic velociter eſt deſtructa.

De vulgari hungaroꝝ opinione.

Anno igit dñi euoluto: hũgaria ad regẽ ĩ maliuolẽtia exiſtente: circa natiuitatẽ dñi fama fuit: q̃ confinia hungarie ruſcie cõtinua tartari deuaſtabãt. Et quia rex de hoc ꝑ ſuos nũcios cert⁹ erat: ad cuſtodiendũ portã ruſcie que montana dicit ꝑ quã in hungariã patebat aditus miſit maiorẽ ſuũ comitem cũ exercitu palatinũ: ꝛ fecit ꝑ totã hungariã ꝑclamari: q̃ taz nobiles q̃z qui ſeruiẽtes regis dicunt q̃z caſtrenſes ꝛ ptinentes ad caſtra ſuperius noiata ſe ad exercitũ ꝑpararẽt: vt eſſent quando rex mitteret ꝑparati. Cũ aũt hoc per totã hũgariaz clamareꝰ: hũgari ꝓ nimio gaudio nõ credebãt: aſſerẽtes q̃ de tartaris multociẽs inſonuerat talis rumor: ꝛ ſic ſemp viderãt illũ eſſe nullum vnde dicebãt, multa renaſcent que iam cecidere. Alij aſſerebãt q̃ quidã de prelatis eccleſiarũ rumores huiuſmodi ꝑcurabant ꝑ eo q̃ tũc tpis romã nõ irent ad cõciliũ vocati a romano põtifice celebrandũ: ꝛ talis opinio erat eis. Fuit tñ omnib⁹ manifeſtuz quod vgolin⁹ colocenſis archiepꝰ ꝑ ſe ac quibuſdã ſuffraganeis ſuis venetias miſerat ꝑ galeis: ꝛ fuerũt ꝑ regẽ cõtra volũtatem eoꝝ ab itinere reuocati. Alij vo q̃zplurimi fatebant (vt haberẽt de rege materiã obloquẽdi) q̃ comani ſocietatẽ cõtraxerint cum ruthenis: vt ſimul cõtra hungaros a quib⁹ multa mala ꝓceperãt ꝛ ſepi⁹ deſtructi fuiſſent dimicarẽt: ꝛ ꝑpter hoc pluſq̃z per annuz eos predict⁹ kuthen cũ ſuis ꝑuenerat: vt cõditiones terre addiſceret ꝛ linguã faceret ſibi notã: ꝛ cũ introitũ illoꝝ perciperet pugnã inciperet cõtra regẽ: ꝛ ſic facili⁹ illi portã poterint obtinere: ꝛ ad ipſius kuthen auxiliũ feſtinare: ꝛ ita citi⁹ aliquã partẽ hũgaris poterint deuaſtare: gaudẽdo ꝛ mordẽdo regẽ: ꝑ eo q̃ comanos

introduxerat vt ſuperius eſt expreſſum: ⁊ in hac opinione ꝯplurimi concordabāt.

De conſilio regis contra tartaros.

QUm ergo poſtmodū verſus ꝙdrageſimaz ꝓgeret iter ſuū: magis ac magis fama huiuſmodi crebreſcēte: rex ad quandā villā que Buda dicit ſuper ripā danubij poſitā in qua cōſueuerat quadrageſimā celebrare ꝓpeo ꝙ dicebat locus cōmunior ꝓperauit. Et archiepiſcꝑis ⁊ alijs regni maioribus cōuocatis: deliberabat aſſidue qualiter poſſet de tanto negocio ꝓuidere: monēs ⁊ hortās eos ſepiꝰ ꝙ quilibet haberet ſuos ſtipendiarios milites ꝑparatos. kuthenvo qui cū vxore filijs filiabus ⁊ quibuſdaz ſuis maioribꝰtāꝯz ſuſpectus ⁊ ſceleris conſciꝰa rege fuerāt cōuocati: cōmuni deliberato conſilio curialiter ne poſſent manus ipſoꝝ effugere: cuſtodie fuerūt mancipati.

Quid fecit rex bela cum ꝓ palatinum de introitu tartarorum certificatus fuit.

QUrca vero mediū quadrageſime venit ad regē curſitando vnꝰ de militibꝰ palatini ex parte ipſiꝰ referēs ꝙ iam ad portā ruſcie ꝓuenerāt. ⁊ indagines deſtruebāt ⁊ nō credebāt ꝙ palatinus poſſet eis reſiſtere niſi rex mitteret ſibi auxiliū feſtinū. Rex adhuc icredulus ſecū armatos milites nō habebat. Et duz in anxietate huiuſmōi ꝓmaneret: quarto die poſtea venit idē ſolus qui nocte dieqz curſi tauerat palatinꝰ dicēs: ꝙ duodecimo die intrāte marcio i porta cōgreſſuz habuerat cum eiſdem: ⁊ ſuis pene oībus ſagittis ⁊ gladijs crudeliter trucidatis cū paucis euaſerat: ⁊ que facta erāt ſibi venerat nūciare. Sed licet rex de malis rumoribꝰ nō modicū obſtuperet: licenciauit tñ archiepos: epos ⁊ alios ſuos comites ⁊ barones eis ꝑcipiēs firmiter ⁊ diſtricte: vt quilibet aggregata ſibi milicia iuxta poſſe redire ad ipſuz ſine dilatiōe tpis feſtinaret: ꝓut vrgens neceſſitas ⁊ manifeſta vtilitas exigebat: ⁊ precepit magiſtro ſtephano epo wacienſi: orodiēſi ⁊ ſancti ſaluatoris chanadienſi ꝑpoſitis: ꝙ ad reginā feſtināter accederēt: ⁊ ad cōfiniū auſtrie ꝓperarēt: i bidē finē hui negocij expectātes. Item ꝓ ſuas litteras rogauit ducē auſtrie ꝙ ad ipſū accederet feſtināter: ⁊ iuſſit comanis omnibꝰ ꝙ venire ad ipſum aliquatenꝰ nō differrent Ipſe enī de ſtrigoniēſi ⁊ albenſi ciuitatibꝰque ad vnā tantū die/

tam diſtabāt exercitu cōgregato confeſtim trāſiuit danubiū i magna ⁊ ditiſſima theutonica villa que peſth dicit Bude oppoſita ex altera ꝑte danubij morā traxit: ſuos ibidem cū exercitu expectan ſpīncipes comites ⁊ barones.

Alia interlocutio.

PAter ⁊ dñe aduertite reuerēde: ⁊ qr cū mlta ſimul occurrerint nequeūt dici ſimul. oportet igit ꝙ vno dimiſſo negocio in dicendo aliud aſſumat.

Sequit rurſus interlocutio.

NOtate itaqz noia dñoꝝ tartaroꝝ: ⁊ qualiter intrauerūt i hūgariā: ⁊ aſlucia eorūdē: qr nō dimittet indiſcuſſus articulꝰ quin quilibet ſenſus debitꝰ ponat.

Noia regū tartaroꝝ in hūgariā intrātiū.

REx regū ⁊ dñs tartaroꝝ qui hungariā intrauerūt Bathus ſuo noie vocabat. Rector erat ſub ipſo in militia potētior Bochetor appellatꝰ. Ladan in ꝓbitate melior dicebat. Loacton: Feycan: Peta: Hermeus: Cheb: Ocadar: maiores reges inter tartaros cenſebant: quāꝯz eſſent inter eos alij reges ꝯplurimi principes ⁊ potentes: qui cum quinquies centenis milibus armatoꝝ regnum hungarie inuaſerunt.

Quomodo tartari ruſciā ⁊ comaniā deſtruxerūt.

RAtiōe qñ ruſciā ⁊ comaniā totaliter ⁊ vnanimiter deſtruxerūt: retrocedētes ad ꝙtuor vel quinqz dietas intacta cōfinia hungarie cōtinua dimiſerūt: ut cū reuerterent tā ꝓ equis ꝯz ꝓ ſe victualia inuenirēt ⁊ rumores ad hūgaros minime ꝓuēirēt: Cū ꝙdā victualia dictoꝝ regnoꝝ cōſūpſiſſent ⁊ hūgariā ꝓponerēt occupare. Bathꝰ maior dñs dimiſſa tota familia ſolus cū ſuis militibꝰ ⁊ nō multis ad dictā portā ruſcie q ꝓpior erat ad locū in quo rex cōgregabat exercitū recto tramite ꝓperauit: ⁊ expugnato exercitu comitis palatini eādē portā obtinuit ⁊ intrauit. Peta rex per poloniā dirigens greſſus ſuos: vno ab ipſo de ducibꝰ polonie interfecto ⁊ deſtructa vratiſlauia ciuitate nobiliſſima ⁊ ſtrage facta mirabili: ac in terrā ducis Mdorauie alijs ducibus preſtare ſibi auxiliū nequeuntibus ſimili crudelitate ꝓuadens: ad portā hūgarie feſtinauit. Rex cadan inter ruſciam ⁊ comaniā ꝑ ſiluas triū dieruz habens iter ſiue viam peruenit ad diuitem Rudanam inter magnos montes poſitam theutonicoruz

introduxerat vt supꝛius est expꝛessum: ⁊ in hac opinione ꝯplurimi concoꝛdabãt.

De consilio regis contra tartaros.

QAm ergo postmodũ vꝛsus ꝙdꝛagesimaz ꝓgeret iter suũ: magis ac magis fama huiusmodi cꝛebꝛescẽte: rex ad quandã villã que Buda dicit̃ supꝛ ripã danubij positã in qua cõsueuerat quadꝛagesimã celebꝛare ꝓpeo ꝙ dicebat̃ locus cõmunioꝛ ꝓperauit. Et archiepis ẽpis ⁊ alijs regni maioꝛibus cõuocatis: deliberabat assidue qualiter posset de tanto negocio ꝓuidere: monẽs ⁊ hoꝛtãs eos sepiꝰ ꝙ quilibet haberet suos stipendiarios milites ꝓparatos. kuthenvo qui cũ vxoꝛe filijs filiabus ⁊ quibusdaz suis maioꝛibꝰ tãꝯz suspectus ⁊ sceleris conscia rege fuerãt cõuocati: cõmuni deliberato consilio curialiter ne possent manus ipsoꝝ effugere: custodie fuerũt mancipati.

Quid fecit rex bela cum ꝓ palatinum de introitu tartaroꝝ certificatus fuit.

QIrca vero mediũ quadꝛagesime venit ad regẽ cursitando vnꝰ de militibꝰ palatini ex parte ipsiꝰ referẽs ꝙ iam ad portã ruscie ꝓuenerãt. ⁊ indagines destruebãt ⁊ nõ credebãt ꝙ palatinus posset eis ꝛesistere nisi rex mitteret sibi auxiliũ festinũ. Rex adhuc icꝛedulus secũ armatos milites nõ habebat. Et duz in anxietate huiusmõi ꝓmaneret: quarto die postea venit idẽ solus qui nocte dieꝯz cursitauerat palatinꝰ dicẽs: ꝙ duodecimo die intrãte marcio i porta cõgꝛessuz habuerat cum eisdem: ⁊ suis penẽ oĩbus sagittis ⁊ gladijs cꝛudeliter tꝛucidatis cũ paucis euaserat: ⁊ que facta erãt sibi venerat nũciare. Sed licet rex de malis ꝛumoꝛibꝰ nõ modicũ obstuperet: licenciauit tñ archiepos: epos ⁊ alios suos comites ⁊ barones eis ꝑcipiẽs firmiter ⁊ districte: vt quilibet aggregata sibi milicia iuxta posse redire ad ipsuz sine dilatiõe tpis festinaret: ꝓut vꝛgens necessitas ⁊ manifesta vtilitas exigebat: ⁊ pꝛecepit magistro stephano epo wacienſi: oꝛodiẽſi ⁊ sancti saluatoꝛis chanadienſi ꝑpositis: ꝙ ad reginã festinãter accederẽt: ⁊ ad cõfiniũ austrie ꝓperarẽt: i bidẽ finẽ hui⁹ negocij expectãtes. Item ꝓ suas litteras rogauit ducẽ austrie ꝙ ad ipsũ accederet festinãter: ⁊ iussit comanis omnibꝰ ꝙ venire ad ipsum aliquatenꝰ nõ differrent Ipse enĩ de strigoniẽſi ⁊ albenſi ciuitatibꝰque ad vnã tantũ die/

tam distabãt exercitu cõgregato confestim trãsiuit danubiũ i magna ⁊ ditissima theutonica villa que pesth dicit̃ Bude opposita ex altera ꝓte danubij moꝛã tꝛaxit: suos ibidem cũ exercitu expectan sꝛincipes comites ⁊ barones.

Alia interlocutio.

PAter ⁊ dñe aduertite ꝛeuerẽde: ⁊ qꝛ cũ mlta simul occurrerint nequeũt dici simul. oportet igit̃ ꝙ vno dimisso negocio in dicendo aliud assumat̃.

Sequit̃ ꝛursus interlocutio.

NOtate itaqz noĩa dñoꝝ tartaroꝝ: ⁊ qualiter intꝛaueꝛũt i hũgariã: ⁊ astuciã eoꝛũdẽ: qꝛ nõ dimittet̃ indiscussus articulꝰ quin quilibet sensus debitꝰ ponat̃.

Noĩa regũ tartaroꝝ in hũgariã intrãtiũ.

REx regũ ⁊ dñs tartaroꝝ qui hungariã intꝛauerũt Bathus suo noĩe vocabat̃. Rectoꝛ erat sub ipso in militia potẽtioꝛ Bochetoꝛ appellatꝰ. Ladan in ꝓbitate melioꝛ dicebat̃. Loacton: Feycan: Peta: Hermeus: Cheb: Ocadar: maioꝛes reges inter tartaros censebant̃: quãꝯz essent inter eos alij reges ꝯplurimi ꝓncipes ⁊ potentes: qui cum quinquies centenis milibus armatoꝝ regnum hungarie inuaserunt.

Quomodo tartari ruscią ⁊ comaniã destruxerũt.

HI aũt qñ ruscią ⁊ comaniã totaliter ⁊ vnanimiter destꝛuxerũt: retꝛocedẽtes ad q̃tuoꝛ vel quinqz dietas intacta cõfinia hungarie cõtinua dimiserũt: ut cũ ꝛeuerterent̃ tã ꝓ equis ꝯz ꝓ se victualia inueniꝛẽt ⁊ ꝛumoꝛes ad hũgaros minime ꝓuẽiꝛẽt: Cũ ꝙdã victualia dictoꝝ ꝛegnoꝝ cõsũpsissent ⁊ hũgariã ꝓponerẽt occupare. Bathꝰ maioꝛ dñs dimissa tota familia solus cũ suis militibꝰ ⁊ nõ multis ad dictã portã ruscie q̃ ꝓpioꝛ erat ad locũ in quo rex cõgregabat exercitũ recto tramite ꝓperauit: ⁊ expugnato exercitu comitis palatini eãdẽ portã obtinuit ⁊ intrauit. Peta rex per poloniã diꝛigens gꝛessus suos: vno ab ipso de ducibꝰ polonie interfecto ⁊ destꝛucta vꝛatislauia ciuitate nobilissima ⁊ stꝛage facta mirabili: ac in terrã ducis Odoꝛauie alijs ducibus pꝛestare sibi auxiliũ nequeuntibus simili cꝛudelitate ꝓuadens: ad portã hũgarie festinauit. Rex cadan inter ruscią ⁊ comaniã ꝓ siluas triũ dieruz habens iter siue viam peruenit ad diuitem Rudanam inter magnos montes positam theutonicoꝝuz

villã regis argentifodinã:in qua morabat innumera populi multitudo. Sed cũ essent homines bellicosi ꝛ armoꝝ penuriã nõ haberent:audito ipsoꝝ aduentu extra villã ꝑ siluas ꝛ mõtes eis obuiã exierũt. Cadan vero respiciens multitudinẽ armatoꝝ terga dedit fingens fugã ante eos. Tunc populi cũ victoria reuertẽtes armis depositis inebriari vino ꝓut theutonicoꝝ furia exigit inceperũt. Sed ipsi tartari subito veniẽtes:cũ fossata muros ꝛ munitiones aliquas nõ haberẽt: villã ex multis partibꝰ intrauerũt. Et licet hincinde fieret magna strages: vidẽs populus ꝙ eis resistere nõ valebat:se ad fidẽ eoꝝ totaliter reddiderunt. Sed cadan sub sua ꝓtectione villa recepta. Ariscaldũ comitẽ ville cuꝫ electis sexcentis armatis theutonicis suis militibꝰ associauit sibi venire cum eis incipiens citra siluas. Bochetor aũt cuꝫ alijs regibꝰ fluuiũ qui zerech dicit transeuntes:puenerũt ad terraꝫ epi comanoꝝ ꝛ expugnatis hoibus qui ad pugnã cõuenerãt ceperũt terrã totaliter occupare. Reuertar igit ad regẽ hũgarie qui erat in dicta villa pesth: vt processus eius plenius describat.

Qualiter tartari ꝓcesserũt postꝙ portã habuerũt.

Postꝙ aũt maior dñs Bathus portã habuit:cepit villas comburere:ꝛ suus gladius nõ ꝑcebat sexui vel etati:ꝛ ad regẽ quantũ poterat festinabat. Et cuꝫ ꝓpe ad pesth ad mediã dietam ante dñicã de passione dñi die veneris pueniss̃et:statim quosdã vsqꝫ ad villã misit cõburẽdo:interficiendo:ꝓut eis innata malicia ministrabat. Sequenti die misit alios vel eosdẽ qui pagebãt similia vel peiora. Sed rex exire ad eos aliquos ad faciendũ cõgressum nullatenus dimittebat. Et illi duꝫ credebant ire reuertebant:ꝛ duꝫ putarent reuerti iterum ibant:diem in ludo totaliter expendẽtes. Cũqꝫ die dñico facerẽt illud idẽ: vgolinꝰ colocẽsis archiep̃s hoc graue ferẽs ꝗsplurimũ:quod quidẽ quasi p̃dones tot bonos homines ꝓfundebãt.ꝛ grauiꝰ:ꝙ rex sibi ꝛ suis pusillanimꝰ videbat Propter qđ contra mãdatũ regis cũ paucis de suis foras exiẽs cõgressuꝫ habere voluit cũ eisdem. Sed illi terga vertẽtes paulatim retrocedere inceperũt. Hoc archiep̃us intuẽs:incepit eos equorum insequi pleno cursu. Tandẽ terra paludosa reperta:illi velocius trãsierũt paludẽ. Hoc archiep̃us nõ aduertẽs:cũ proximus illis esset festinꝰ intrauit:ꝛ cum esset cum suis armoꝝ ponderе pressus transire vel retrocedere nequierũt. Sed illi ad eos velocius reuertẽtes circũdederũt paludẽ:ꝛ in ipsos sagittas velut pluuiã emittẽtes:eosdem ibidẽ totaliter necauerunt. Cuꝫ tribus aũt vel quatuor euadens archiep̃us sic confusus remeauit ad villã:non modicã iram habens tam de suis perditis:qꝫ de eo ꝙ rex nõ fecit aliquẽ in sui subsidiũ properare.

Quomodo fuit destructa ciuitas wacensis.

In dñica de passione pars exercitus Bathi regis regũ accessit ad waciã ciuitatez positã super ripam danubij:ad mediã dietã ꝓpe ad villã pesth: in qua rex cum exercitu morabat. Et capta ciuitate penitus ꝛ debellata:qui ad ecclias ꝛ ad pallacia eccl̃ie que erãt quasi castrũ munita recursuꝫ habuerãt tam de ciuitate qꝫ de circũpositis villis innumera populi multitudo:eos viriliter expugnauerũt:ꝛ thesauro ecclesie habito: canonicos et alias ꝑsonas dñas ꝛ puellas quas noluerũt interimere gladio in igne totaliter cremauerunt:ꝛ ita in dñica de passione wacienses passi sũt: vt cũ dño ihesu xp̃o ptẽ habere mererent.

Quomodo dux austrie insultũ fecit in tartaros:

Illud nõ est aliqualiter obmittẽdũ quod dux austrie regatꝰ a rege venerat:sed cũ paucis tãqꝫ factiꝰ nesciꝰ ꝛ inermis. Et cũ aliqui ex tartaris ad villã pesth more solito adueniss̃ent:armis ꝛ equis sibi assumptis obuius eis fuit. Et cũ simul cõgregi debuissent : illi terga dãtes ꝓut assueuerũt abibãt. Sed dux submisso equo subdẽs calcaria quẽdã attigit ꝑcutiẽs eũ cũ lancea taliter ꝙ lancee hasta fracta de equo ipsuꝫ ꝓstrauit ad terrã. Alteri vo ipsoꝝ canesio id est maiori volẽti ꝓstrato succurrere:armato more iuxta sellã cõfestim arrepto mucrone: vno ictu brachiuꝫ illiꝰ amputauit. Qui statim de sella corruẽs expirauit. Alijs in fugã cõuersis : ꝓstratũ ceperũt:ip̃m vinctũ cũ equis ad exercitũ adducentes. Propter hoc hũgari assũpta materia:exprobrare regẽ ac exaltare ipsuꝫ duce vnaniniter inceperũt.

Quõ kuthen rex comanoꝝ extitit interfectꝰ.

Camꝫ publica fama eẽt:ꝙ kuthẽ qui cũ suis vt dictũ est ꝓpe ad regẽ in custodia tenebat:esset tanti sceleris nõ imunis:ꝛ adhuc qui venerãt comani nõ tartari crederẽt:clamabat totꝰ populꝰ cõtra eũ:moriat moriat. ip̃e est qui destructionẽ hũgarie ꝓcurauit. Et ꝑ ipso regi sepius

exprobrãtes dicebãt. Pugnet rex noster: qui comanos in nrm odiũ introduxit. Alij clamabãt. pugnet rex cũ illis quib⁹ nra prędia sũt collata. Rex exprobrationib⁹ frequẽter auditis: misit hominẽ ad kuthen q̃ ad ipsum accedere nõ differret. Sed kuthen qui crebro acclamationes populi audiebat: timẽs penã: licet eẽt ĩmunis a culpa: mãdauit regi: q̃ ad ip̃m nequaq̃ accederet: nisi sibi talẽ hoiez destinaret: cui eẽt potẽtia ip̃m ad eundẽ ducere ac ipsuz eruere de manib⁹ pp̃lox. Hoc regi nũcio referente clamor factus est magn⁹ in populo: moriaĩ: moriaĩ. Ac sic subito hũgari ꝛ theutonici armati intrantes palatiũ in quo erat violẽter ad ip̃m accedere voluerũt: kuthen vo cũ suis arreptis arcub⁹ et sagittis ad seipsos accedere nõ sinebant. Sed populox multitudine accedẽte ceperũt eosdez: ꝛ cũctis in instãti capitib⁹ amputatis: ea in pp̃los p̃ fenestras de palatio ꝓiecerũt. Quidã aũt volũt hoc facin⁹ duci austrie imputare. Ab alijs vero de mãdato regis dicit eẽ factũ. Tñ postq̃z ꝓ certo est cõpertũ q̃ kuthen hui⁹ nequitie ẽ exps: asserũt hoc verisĩle nõ eẽ: q̃ rex qui ip̃m de sacro fonte leuauerat: ꝛ securitatẽ sibi dederat p̃stito iuramẽto: tantũ facin⁹ ꝓpetrasset. Nolo quidẽ ego qualiter hoc actũ ẽ diffinire. diffiniat ille qui nouit: ꝛ penã vel gr̃am vnicuiq̃ iuxta opa sua reddet.

Quid fecerũt comani audita morte regis ipsox: ꝛ qualiter rex Bela cõtra tartaros ꝓcessit.

Tartaris itaq̃ die noctuq̃z ĩ circuitu villas ꝓburẽtib⁹ instabat colocẽsis archiep̃s apud regẽ: vt exiret cũ exercitu cõtra eos. Jgiĩ duce austrie recedẽte: maxĩe cũ maior regni exercit⁹ aduenisset: rex cũ exercitu motus exiẽs incepit paulatim ꝓcedere ꝓtra eos. Cũq̃z comani vocati ꝓtra tartaros: vbicũq̃z essent ĩ regis subsidiũ vnanimiter aduenirẽt: audita morte sui dñi kutheni turbati sũt grauiter ꝛ cõmoti quid deberẽt agere ignorantes. Cũ aũt rumor de morte eiusdẽ ĩcrebruisset; hũgari villani odiosi eis vbiq̃z cõtra eos insurgere ceperũt spoliãdo ꝛ ĩterficiẽdo eosdẽ sine aliq̃ pietate. Qui cũ talit ĩspicerẽt se perimi: insiĩ ꝓgregati nõ solũ se defendere ceperũt: sz villas cõburere: ꝛ rusticos viriliter expugnare.

Quõ euasit chanadiẽsis ep̃s man⁹ comanox.

Sed cum Bulzo chanadiẽsis ep̃s: ꝛ nicolaus fili⁹ Bore cum nobilibus multis vxores filios ꝛ filias ꝛ familias ad partes superiores conducerent: vt postmodũ ad regis exercitum festinantes accederent: obuiantes comanos inceperunt pugnam durissimã contra eos: ꝛ eis resistere nequcũtibus sunt quasi omnes gladio interempti: ep̃us tamen cũ paucis in curru iacens infirmus dum pugna fieret est longius asportatus. Comani vero vt tartari terrã postmodũ destruentes ꝛ cõuenientes in vnũ: ex ista parte danubiũ transierunt: ꝛ sic destruẽdo inceperunt ad marchiam properare. Jlli aũt de marchia hoc scientes cõuenerunt in vnũ: ꝛ eis obuiam exeuntes cõgressuz cũ eis in finibus marchie habuerũt: ꝛ superati ab eis preueniebant vnus aliũ fugiendo: ꝛ sic comani ceperunt marchiaz nequiter expugnare mortẽ sui dñi crudeliter vindicantes. Nam cum interficiebant hungaros sic dicebant. Hunc ictũ sufferas pro kutheno. Et destructis melioribus villis. s. franka villa senatoria sancti martini ꝛ alijs: ꝛ recepta multa pecunia: equis: ꝛ pecorib⁹: destruendo terram in bulgariã trãsierũt.

Quomodo waradiensis ep̃s p̃ tartaros extitit decept⁹

Benedict⁹ quidẽ waradiẽsis ep̃s p̃ se de mandato regis magno exercitu cõgregato voles ĩ ipsi⁹ subsidiũ accedere intellexit q̃ tartari ciuitatẽ agriẽsez destruxerãt: hoib⁹ de ciuitate ꝛ alijs qui ad defensionẽ ipsi⁹ conuenerãt: alijs cõbustis: alijs gladio ĩterẽptis: spolia: thezaurũ epi ꝛ eccl̃esie exinde asportabãt. Unde sumẽs audaciã pro eo q̃ paucis diebus elapsis cõgressuz cũ paucis eox habuerat ꝛ prevaluerat contra eos: incepit post ipsos dimisso exercitu festinare vt sibi posset fragmenta colligere ne perirent. Hoc tartari p̃sciẽtes finxerunt se ire longius ꝛ steterunt. Et cum haberent equos plurimos ꝛ ipsi pauci existerent: figmenta talia ordinauerunt. Fecerunt autem laruas ꝛ monstra q̃zplurima: ea super equos vacuos tanq̃z si essent milites ordinando: ꝛ equos illos sub quodã monticulo paucis cum eis relictis seruientibus dimiserũt: mandantes eisdem: vt cum ipsi cum hungaris ingrederent ad pugnã ipsi exirent acie ordinata: ꝛ paulatim procederent versus eos: ꝛ ipsi in planicie hungaros expectabant. Quibus aduenientibus: boch comes ꝛ quidam alij qui de melioribus militibus hungarie putabant qui cum ep̃o venerant: ipsis visis: habenis equorum dimissis cõgressuz habuerũt durissimũ cũ eisdẽ. Et cũ essent tartari numero pauciores: terga eis dare fingentes: versus mõticulum retrocedere ceperunt. Et dum ipsi cum laruis exierũt

sub mõte: ⁊ vt condictũ erat acie ordinata: hũgari hoc videntes ⁊ opinãtes eis insidias factas terga dederũt ⁊ fugã velociter inierũt: Tartati aũt mox i illos cõuersi illos sequebant: eosdẽ, pstrãdo interficiendo, put nequi⁹ crudelitates poterãt exercere: Eps autem cũ paucis reuersus est waradinũ. ⁊ aliquantula mora facta collectis aliquib⁹ militib⁹ trãsiuit danubiũ ⁊ euasit.

De infelici bello regis Bele cũ tartaris cõmisso.

CUnqz rex vt dictũ est egressus de villa pesth, pgrederet cõtra tartaros cũ multitudine armatorũ: illi de cõbustionib⁹ villarũ reuersi ⁊ subito insimul cõgregati: p viã p quã venerãt retroibãt: ⁊ sicut isti paulatim persequebant eosdẽ: sic ⁊ illi tm̃ ante ipsos se fugere simulabãt. Et cũ ad quãdã aquã que Sayo dicit que nõ multũ longe de agriensi ciuitate fluit ⁊ intrat Ticiã puenissent: post aque trãsitũ qui fiebat p pontẽ castrametati sunt ⁊ steterũt: ponẽtes in põte custodes qui noctis vigilias custodirẽt. Tartari quidem post trãsitũ eiusdem paludis circa aquã se in planicie posuerũt. Et cũ aqua magna existeret ⁊ lutosa: nõ erat eis credulitas q̃ sine põte trãsitus alicui eẽ posset. Rex suos interim hortabat vt ad pugnã viriliter se haberẽt: vexilla nõ pauca manu, ppria maiorib⁹ assignando. Hungari aũt habebãt hec oia in derisuz de multitudine ꝓfidẽtes. ad pugnã tm̃, ppter rõnes superi⁹ assignatas cor ⁊ animũ nõ habebãt. Volebãt quidẽ q̃ rex perderet: vt ipsi chariores postmodũ haberẽt: credẽtes plagã huiusmõi pticularẽ quibusdã ⁊ nõ omnib⁹ generalẽ: sicut audierãt qñqz i hũgaria eẽ factũ. Nã intrabãt Comani subito: ⁊ aliquã ptẽ terre añqz cõuenirẽt hũgari destruebãt festinãtes postmodũ ad recessuz: ⁊ interdũ hungari idẽ de comania faciebãt. Sed nõ sic. qr hec vltima primis minime rñderũt. Tamẽ mille milites omni nocte ad custodiã exercit⁹ ponebant. Quid plura: tartari vadũ inueniẽtes lõge ab exercitu vna nocte vnanimiter trãsierũt: ⁊ in aurora totũ regis exercituz circũdantes: sagittas emittere in exercitũ sicut grãdines incepерũt. Hũgari vo: qr fuerũt taliter occupati ⁊ illoꝝ pueri astutia: cũ armati equos suos ascẽdebãt nequibãt milites suos dños: ⁊ dñi suos milites inuenire. Et cũ ad pugnã accederẽt tepide ac remisse accedebant: tanta enim erat crebrosa emissio sagittarũ: q̃ fere vmbrã pugnãtib⁹ faciebãt: ⁊ sagitte sicut locuste ⁊ brucus cõgregatim vadunt: p aera volabãt: ⁊ sic sagittarũ ictus mũe sustẽrre valentes infra circulũ exercitus retroibant. Rex vero acies nõ poterat ordinare. Et si mixtim ex quacũqz pte ibant hungari ad pugnã: illi eis cũ sagittis obuiã venientes ipsos infra exercitum retrocedere faciebãt: ita q̃ ipsi ex caloze nimio ⁊ angustia maxima ad tantã lassitudinẽ venerãt: q̃ rex ⁊ colocẽsis archiepus qui anxij formidabãt: nec minis neqz adulationibus ac monitionib⁹ iã ad pugnã poterãt aliquos destinare: ab aurora vsqz ad meridiẽ in tali angustia existentes. Tãdẽ iã cũ deficere viderent: dux coloman⁹ frater regis cũ suis quos i tãta pressura habere potuit cõflictũ durissimũ ex vna pte exercit⁹ habuit cũ eisdem pugne p magnũ spaciũ diei insistẽdo: ⁊ duz crederet se p residuã exercitus partẽ adiuuari decept⁹ est. Nã cũ ex altera parte ad pugnã pluri mi ire crederent: ad pugnã nõ ibãt. sed tartaris vltro parũ secedentib⁹: illis p sui mediũ viam absqz aliquali sagittarũ emissiõe dabãt. Quare hũgari plures ⁊ plures tali via potiti: ab exercitu se subtrahebãt. Et quãto plures trãsibant: tãto latior via p tartaros illis dabat: ⁊ in tanto ꝓflictu nõ erat rumor vel verbũ aliqõ inter eos. Et cũ rex illos ad cõflictũ ire crederet: ipsi exibãt ad fugã potiꝰqz ad pugnã. Tartari vo expectãtes regis exercitũ nulla ten⁹ se mouebãt. Et cuz iam de multis partib⁹ exercitui regio exitus pateret: rex ab illis incognit⁹ cũ paucis viã habuit versus siluã. Dux aũt coloman⁹ direxit p aliã partez exercit⁹ suum iter die noctuqz in equis plurimis vsqz ad dictã pesth: nõ p viã publicã per quam hũgarica natio lubricabat: sz per deuiũ laxatis equoꝝ habenis ad portã danubij festinabat. Et quãqz a burgẽsib⁹ rogaret vt morulã faceret quousqz saltez pararent naues ad trãsituz dfiarũ vxorũ illoꝝ: teneri tm̃ non potuit nec ad id induci. Dicebat enĩ q̃ de se quilibet cogitaret. Aduentũ enĩ psequentiũ metuẽs sol⁹ ꝓfestim transiuit ⁊ fugit in simigiũ ad quẽdã locũ qui dicit feguso. Et licet burgẽses de pesth cũ familia ad trãsitũ festinarẽt: prius tm̃ superuenerũt tartari: ⁊ qui non fuerunt in danubio suffocati de burgensibus: extiterũt gladio interempti.

De fuga epi quinqz ecclesiensis.

INtuẽs aũt bartholome⁹ eps quinqz ecclesiẽsis destructionẽ exercitus: ⁊ aduertẽs q̃ quidã de tartaris in exercitũ irruẽtes castra plurima comburerent: similiter nõ p viam publicam sed per campũ cũ multis militibus fugã iniit. Et cum pauci de tartaris equos post eos mitterent pleno

cursu: Ladislaus comes qui ad regem multis vexillis extensis cum sua milicia veniebat: nil de gestis ipsis presciēs superuenit Ēps hungarica vexilla cognoscens ad comitē declinauit. Tartari vero multitudinē aduertētes abierunt retrorsum ⁊ alios insequi curauerunt. ⁊ sic ipse comes cum ēpo abeuntes ab ipsorum manibus euaserunt.

De episcopis ⁊ alijs clericis in dicto bello interfectis.

DE fugientibus quoq; per amplā viam versus pesth ⁊ in exercitu remanētibus facta est tanta strages: totq; milia sunt hominū interempta q̄ estimatio fieri nō valet: nec referentibus fides ꝓpter innumerā cladē leuiter adhibet. Maiores tamen de clericis cecidere mathias strigonien̄sis archiēps: quem rex tum propter fidelitatem tum quia insimul nutriti erāt magis diligebat ⁊ eius cōsilijs magna sub confidētia in rebus arduis vtebat. Agolinus colocē sis archiēps nobilissima ortus prosapia: magna ⁊ ardua mūdi negocia obmissis minimis disponēs. Hic erat sub cuius fiducia nobiles hungarie respirabant. hic erat sub cuius fiducia maiores ⁊ mediocres humiles se reddebant. Georgi⁹ ēpus Jauriēsis: qui ⁊ nobilis fuit moribus ⁊ peritus sciētia litterarū. Reynoldus vltra siluan⁹ ēpus: ⁊ eccleſie nitrien̄sis ēpus: qui fuerat laudabilis vite ⁊ morum honestate preclarus. Nicolaus scibinien̄sis ꝓpositus: regis vicecātellarius: nobilibus natalibus ortus. qui vnus de maioribus anteq̄ se necis necessitati subijceret cruentato gladio iugulauit. Eradius archidiaconus Bachien̄sis. Magister albertus strigoniē̄sis archidiaconus: qui circa fluēta iuris prelatus alios meruit edocere. Ipsorū quoq; corpora diris mucronibus taliter sunt mactata: q̄ post recessus cor quāq; multū exquisita fuerint nequierunt vllatenus reperiri. De numero vero laicor maior ⁊ minor qui suffocati fuerūt paludibus ⁊ aquis igne cōcremati: ⁊ gladio interempti: nulli mortaliū possit fieri certitudo. Nā per cāpos ⁊ vias iacebant corpora multor mortuor: aliqua capite diminuta: aliqua fruſtratim diuisa in villis ⁊ in eccleſijs ad quas recursum habuerāt: plurima cōcremata. Hoc exitiū hec pernicies: ⁊ hec strages: tenebat duor dierū itinera occupata: totaq; terra erat sanguine rubricata. ⁊ existebāt corpa sup terrā sicut stant ad pascua ꝑ deserta greges pecorum ouium ⁊ porcorum: ⁊ sicut in lapicidinis secti lapides ad structuras. Habuit igitur aqua corpora mortaliuz suffocata: hec sunt a piscibus a vermibus ab auibus in aquis degentibus deuorata. Terra illorum corpor̄ dominiū est adepta que occubuerūt venenatis lanceis mucronib⁹ ⁊ sagittis. hec sanguine cruentate celi aues ⁊ dentate bestie tam domestice q̄z siluestres morsu vsq; ad ossa nequissime corroserūt. Ignis illa tenuit que cremata sunt ī ecclesijs ⁊ in villis. Interdū ignē ex crematiōe huiusmodi pinguia extinguebāt. Nec consumi nequeunt modico tēporis interuallo. Nam inueniunt in locis plurimis vsq; ad tēpora longiora ossa denigratis pellibus nō consumptis inuoluta: ꝓ eo q̄ quibusdaz bestijs esce placide nō existūt nisi aliter destruāt. Cū aūt in dominiū triū elementorū vniuersa corpora transiuissent: videndū est quid quarto reliquerint elemento. Ad aerem igit̄ qui quartū dicit̄ elementū alia tria fetorē omniū corpor̄ transiniserūt. ⁊ sic ex fetore corruptus est ⁊ infectus: q̄ homines qui per campos ⁊ vias ⁊ siluas ex vulneribus remanserant semiuiui: ex infectione aeris qui forte viuere poterant expirauerūt. ⁊ sic aer huius crudelis exitij nō est expers. De auro igit̄ ⁊ de argento: equis: armis: vestibus ⁊ rebus alijs tot hominum qui occubuerūt tam in prelio q̄z in fuga quid dicet? Equi cū sellis ⁊ frenis sine sessoribus per prata ⁊ nemora discurrebāt: ⁊ ex strepitu erant facti adeo furibundi q̄ insanire penitus videbant̄: ⁊ sic eos territos cum nequirent proprios dn̄os reperire oportebat aut mori gladio aut subijcere se dominio exteror. quor humitus haberi poterat ꝓ gemitu atq; fletu Argentea quoq; vasa ⁊ aurea: serice vestes ⁊ alia hoīs opportuna per campos ⁊ siluas a fugientibus ꝓiecta vt ipsi velocioꝛ cursu manus insequentiū euaderent nō habebant aliquos collectores. tartari tantū interfectionibus hominū insistentes de spolijs minime curare videbant̄.

Quomodo tartari habita victoria spolia diuiserūt. ⁊ quō inuc to regis sigillo ficticias litteras scripserūt.

HAbita de tāto exercitu victoria ⁊ triumpho: captaq; depredatione huiusmodi cum tumultu: ⁊ vestimentis mixtis sanguine: equis: auro ⁊ argento effusa rubigine rubricatis tanq̄z congeriebus lapidum ⁊ aceruis frugum in simul adunatis: ad diuisionem ⁊ ad partitionem eorum: herus cum elegantioribus de tartaris ex partitione huiusmodi subsecuta. reperto sigillo regis penes cancel/

lariũ cuius caput a corpore diro mucrone demerant: iam confisi de terra: ⁊ timentes ne populi profligatione regis audita manus per fugam effugerent eorũdem: diligenter aduertite astutiã quã fecerunt. ℙrimo totam hungariã vltra danubiũ dimiserunt. et assignauerunt vnicuiqꝫ de maioribus tartarorũ regibus qui ad huc hungariã nõ intrauerant partẽ suam significando eis rumores ⁊ qꝫ festinarent. quia iam eis obstaculũ nullũ erat. Et fecerũt scribi per quosdã clericos hungaros quos adhuc ad vitam seruauerant maioribus omnibus ⁊ popularibus per totã hungariã existentibus sub nomine regis multifaria ficticia litterarꝫ sub hac fama. Lanũ feritatẽ ⁊ rabiem nõ timeatis: nec vestris de domibꝰ vos mouere audeatis. Licet enĩ propter quandã improuisionez tum castra tum tentoria reliquerimꝰ: paulatim tñ deo nobis ꝓpicio cadẽ recuperare intendimꝰ contra illos preliũ virtuosum instaurantes. Unde tantũ orationi vacetis: vt misericors deus aduersariorꝫ nostrorꝫ capita a nobis ꝓmittat malleari. We fuerũt lre per quosdam hungaros qui iam eis adheserãt destinate: qui me ac totam hũgariã destruxerunt. Nam tantã illarũ certitudini litterarũ fidẽ dedimꝰ: qꝫ licet omni die cõtrariũ cerneret: tamen qz in terra illico guerrarũ turbatio supuenit ob hoc ad sciẽdũ rumores nuncios mittere nullatenꝰ poteramꝰ contrariũqꝫ credere nequibamus: ⁊ sic hungaria occupata viam non potuit habere fugiendi. Sed quia ꝓcessum regis dimisimꝰ indiscussuz: reuertamur ad progressum suũ vel qõ verius est ad egressum.

Quid fecit rex Bela post debellationẽ sui exercitꝰ. ⁊ qualiter ꝑ ducẽ austrie captus fuit pariter ⁊ spoliatus.

Ipso itaqꝫ rege de exercitu ꝓfugato: die noctuqꝫ cũ paucissimis versus cõfinia polonie habuit iter suũ. ⁊ inde directo tramite vt reginã posset attingere que in ꝓfinio austrie morabat quãtũ poterat ꝓperabat. Dux austrie hoc audito: iniqua ĩ corde cõcipiens contra eũ: sub nomine amicitie obuius sibi fuit. Sed rex armis exutus duz prandiũ pararetur modico tpis intcruallo somnij qũietẽ capescebat iuxta aquã. vt pote qui solo nutu dei euaserat inter tot diras sagittas ⁊ gladios venenatos. ⁊ taz lõgo fuerat itinere fatigatꝰ. Qui tandẽ excitatꝰ a somno: cũ ducẽ vidit letatꝰ est valde. Dux aũt regem inter alia ꝓsolatoria ẽba petijt vt danubiũ trãsiret: ⁊ ibidẽ securiꝰ quiescere ⁊ morari posset. Rex vero his auditis tãqꝫ innocens nihil mali suspicatꝰ dictis ducis acquieuit. Dicebat enĩ dux se castrũ ex altera ꝑte habere: ⁊ ibidẽ regẽ meliꝰ honorare posse: cũ tamen in animo nõ honorare sed cõfundere illũ habebat ꝓpositũ. Et cuz se rex stillã vitare crederet incidit in caribdim. ⁊ sicut piscis volens vitare frixoriũ nefrigatur: ad assandũ ꝓjcit se ad prunas: credẽs malũ effugere inuenit nequiꝰ. Nã dux austrie astutia excogitata: cũ regesuũ ad libitũ potitus extitit: ab eo quandã pecunie quantitatẽ quã dicebat olim ab eo regem extorsisse repetijt. Quid plura rex manus illiꝰ euadere nequiuit: quousqꝫ partem eiusdẽ pecunie in prompto: partẽ in vasis aureis ⁊ argenteis illi ꝑsoluit: ꝑ parte aũt tres comitatus sui regni illius terre cõtiguos illi obligauit. Et licet ipsa vasa aurea ⁊ argentea maioris fuerint estimationis: tamẽ dux illa solũ in duobꝰ milibus marcaruz simul cũ lapidibus preciosis recepit. Dux aũt ilico castrorꝫ illorꝫ comitatus corꝑali possessione est adeptus: ⁊ illa ex proprijs pecunijs cõtra tartaros fecit reparare. Si quera quãta fuit pecunie quãtitas: est ignotũ. Nam alij de septẽ: quidã de nouẽ: ceteri de decem marcarũ milibus referebãt. Sed de veritate liquere nõ poterat: quia secrete cõtractus fecerãt ⁊ firmauerãt proprijs iuramentis. Quibus expeditis ad reginã que non multũ distabat quantũ potuit festinauit: ⁊ vna cũ ipsa sine tractu more stephanũ waciẽsez ep̃m ad imperialẽ ⁊ romanã curiã ꝓ subsidio destinauit ⁊ interim circa segesdinũ cũ illis quos aggregare potuit moram traxit.

Quomodo dux austrie spoliauit fugitiuos hungaros: ⁊ de insultu theutonorꝫ in hungariã facta.

Dux ꝓspecto iam qꝫ hũgari essent vnaniniter in fuga: sibi multos milites aggregauit eos contra hũgaros in hũgariã trãsmittẽdo: ⁊ sic tartari ex illa ꝑte danubij destruebant: ⁊ ex ista theutonici dep̃dabant ⁊ villas ꝓut poterãt cõburebãt: ita qꝫ ciuitatẽ iauriensez intrãtes castrũ ceperunt: ⁊ illud molliti sunt per violẽtiã obtinere. Hungari vo de ꝑtibus illis cõueniẽtes in vnũ ad ciuitatẽ manu armata euntes ciuitatẽ ceperũt: ⁊ oẽs in castro theutonicos cremauerũt. Dux nimio furore repletus: ꝓpter hoc candescẽs contra hũgaros fugiẽtes a facie tartarorꝫ quos ĩ austria collegerat: ⁊ quibꝰ fidẽ promiserat: nõ contẽtus de eo qõ regi fecerat: petijt ab eis ꝓ castrorꝫ ⁊

ciuitatū custodia quādā pecuuie quātitatē: ⁊ sic hac occasione in uēta cum tam theutonici q̄z hungari essent multū diuites in pecunia ⁊ rebus eos vsq̄z ad extremā exinanitionē nequiter spoliauit: ⁊ miseri hūgari deuorabant vbiq̄z morsu amarissimo a seuis bestijs dentatis: ⁊ postmodū nudi in aridā proijciebant ⁊ euomebant. Sz his expeditis referam⁹ de regib⁹ tartaroꝝ qui postmodum hungariā intrauerūt.

Quomodo tartari waradiensez ciuitatē expugnauerūt: ⁊ quo modo ampli⁹ ad pontem thome ⁊ alias ꝓcesserunt.

CAdan rex vt in alia parte dictū est rudana expugnata ⁊ capto aristaldo comite: elegantiores sexcentos armatos theutonicos elegit qui sub iurisdictione dicti comitis extiterūt. His prestātibus ducatum tartaris per siluas ⁊ nemora rupes ⁊ precipicia: prope waradinum ciuitatē subito aduenerūt. Et quia ciuitas multū erat in hūgaria nominata: vndiq̄z illac nobiles tam dñe q̄z mulieres populares innumerabiles conuenerāt. Et licet episcopus cum quibusdam canonicis exinde recessisset. ego tamē cū remanentibus eram ibi. Et cum castrū ex vna parte dirutū cerneret amplo muro illud fecimus reparari: vt si ciuitatē defendere non possemus ad castrū refugiū haberemus. Et cum vno dierū subito aduenissent: ⁊ esset in ciuitate sub quodam dubio mora mea: castrū intrare nolui: sed aufugi in siluā in qua diu prout potui latitaui. Ipsi tamen subito ciuitatē capientes ⁊ pro maiori parte comburentes tandē nihil extra muros castri penitus dimiserūt: ⁊ receptis spolijs: tam viros q̄z feminas minores ⁊ maiores interfecerunt in plateis domibus ⁊ campis. Quid plura: nō pepercerūt sexui vel etati. Quibus peractis subito exinde recesserunt: ⁊ omnia in recessu receperūt: ⁊ longe a castro se per quinq̄z miliaria posuerūt: ⁊ ad castrū per multos dies nullatenus accesserunt: sic q̄ illi de castro cogitabant eos ꝓpter castri fortitudinē recessisse. Nā magnis munitū erat fossatis ⁊ turribus ligneis super muros. ⁊ multi loricati milites erant ibi. ita q̄ dum tartari ad respiciendum interduz accederent: milites hungari velociori cursu eos insequi procurabant. Et cum plurimis diebus ad castrum non accederent: et crederet q̄ ex toto exinde recessissent: milites et alij qui in castro erant de recessu eorum habentes fiduciam: castrum q̄z plurimi exierunt: ⁊ domos que remanserant extra castrū ceperūt communiter habitare. Et sic in aurora eos tartari qui vbi essent nescire poterant inuadentes: magnam ipsorum partē qui nequierunt ad castrū fugere necauerunt. Et castrū ilico circūdantes: ex opposito ad murū nouum septem machinas posuerunt: ⁊ die noctuq̄z cū eis emittere lapides quousq̄z nouus murus dirutus est ex toto nullatenus cessauerūt. ⁊ turribus dirutis atq̄z muris: cōgressum dederunt: ⁊ castro per violentiā occupato ceperūt milites ⁊ canonicos ⁊ alios qui nō fuerūt in occupatiōe castri gladio interempti. Dñe vero domicelle ⁊ puelle nobiles se in ecclesiaz kathedralē recipere voluerunt. Ipsi vero tartari fecerūt arma a militibus sibi dari: ⁊ per tormēta durissima quicquid habuerūt a canonicis extorserunt. Et quia kathedralem ecclesiā subito intrare nequierunt: igne apposito ecclesiaz ⁊ dñas ⁊ quicquid erat in ecclesia cōbusserunt. In alijs vero ecclesijs tot scelera de mulieribus patrabant: q̄ tutius est subticere ne homines ad nequissima instruant. Nobiles: ciues: milites: ⁊ canonici extra ciuitatē in campo fuerunt omnes sine aliqua pietate iugulati. Post hec sanctorum sepulchra totaliter euerterunt: ⁊ pedibus sceleratis reliquias calcauerunt: thuribula: cruces: ⁊ calices aureos: ⁊ vasa aurea: ⁊ alia dedita ad altaris ministeria comminuerunt. Introducebant in ecclesias mixtim viros ⁊ mulieres: ⁊ post turpem illorum abusionem eosdem ibidem necabant. Postq̄z autez omnia eversa sunt: ⁊ fetor intolerabilis procederet ex corpor⁹ defunctoꝝ: exinde recesserunt: ⁊ tantum locus solus remansit. Homines qui per siluas circumpositas latitabant conuenerunt ibidem: vt aliqua comestibilia inuenirent. Et cum verterent lapides ⁊ corpora mortuoꝝ: tartari subito sunt reuersi: ⁊ viuū de viuentib⁹ quos ibi reperiebant neminē dimiserunt. Et sic vsq̄z ad extremū fiebāt quotidie noue strages. Et cum plures interficere non haberent: ex toto abinde recesserūt. Nos vero qui in siluis inter indagines morabamur de nocte fugā iniuim⁹ versus pontē thome magnā theutonicoꝝ villā super fluuiū crisij positā. Sz theutonici nos trāsire p pontē nullaten⁹ ꝓmiserūt: imo institerūt q̄z plurimi vt vna cū eisdem villam eorum bene munitam defendere deberem⁹. quod plurimū displicebat. Tamen ad quādā diuertimus insulam: quc cōtra tartaros p homines de agya ⁊ waydam de geroth ⁊ de pluribus alijs circūiacētibus villis fortiter

parabaf. Cum vltra procedere non auderem: cepi ad ꝓcurato/
ris ⁊ omniũ loci illius instantiã morã ibidẽ trahere cum eisdem.
Nam nullus in pretactã insulam intrare poterat nisi per quãdã
viam artissimã ⁊ minutam: ita ꝙ per miliare in illa via tres por/
te cum turribus facte erant: ⁊ preter has erant ad miliare fortissi
me indagines circũquaqꝫ. Et cum ita munitũ locũ aduerterem:
placuit mihi ⁊ remãsi. Sed consuetudo insule illa erat: ꝙ ingres
sum ꝓhebat singulis: sed regressum omnib⁹ denegabat. Et cum
aliquibus dieb⁹ibi cum mea familia essem: per exploratores no
stros percepim⁹: ꝙ propi⁹tartari veniebãt. Exiui secrete insulã:
vt viderẽ quõ equos poteram⁹conseruare. ⁊ vno ductore cõdu
cto ⁊ vno seruiẽte(quoniã quilibet nostruꝫ tres equos habebat)
de nocte versus chanadinũ ciuitatẽ sup fluuiũ morisij positaꝫ q̃
distabat ab illo loco ad octo miliaria ꝓperauim⁹. Et cũ per totã
noctẽ irem⁹ quãtũ equi poterãt nos portare: in aurora ꝓuenim⁹
chanadinũ. Sed ꝓcedẽti die a tartaris qui p aliã ptez intrauerãt
hungariã captũ fuerat ⁊ destructũ: ⁊ partes illas totaliter occupa
uerãt: ita ꝙ fluuiũ nequiuim⁹pertrãsire. Et cũ equi lassi essent: ⁊
homines huc ⁊ illuc de partib⁹illis se absconderẽt: retrocedere
nullo modo poteram⁹: ⁊ sic in quibusdã domiculis equis dimissis.
in quibusdã foueis illo die nos oportuit latitare. Aduenĩẽte tã/
dem nocte: ad locum pristinũ nõ sine difficultate nimia cepimus
in timore transire per mediũ tartarox: curuatoqꝫ supercilio cum
pudore insulã reintrauim⁹. Et cum in tali periculo morarem
seruiẽtes mei qui ad equos exteri⁹ vigilabant: ⁊ alij qui mecum
erãt cum pecunia quã habebã ⁊ veltib⁹: de insula aufugerunt: ⁊
in fuga inuenti per tartaros sũt gladio interempti: me cuꝫ vno
seruiẽte quasi nudo in insula permanẽte. Post hec statim inua/
luere rumores: ꝙ dictũ pontẽ thome theutonicox villam in au/
rora tartari occupauerũt: ⁊ quos tenere noluerant: horrẽda cru/
delitas acerbitatis gladio dire iugulauit. Quo audito inhorrue
runt pili carnis mee. cepit corpus tremere ac paucre: lingua mi/
serabiliter balbutire: ꝑspiciens ꝙ dire mortis articulus qui iam
vitari non poterat imminebat. trucidatores cordis oculis intue
bar. caro sudorem mortis frigidissimum emittebat. Videbam ⁊
mortales mortem expectantes assidue: non posse manus ad ar/
ma extendere: erigere brachia: pedes ad defensionis loca mo/
uere: oculis terram prospicere: Et quid plura: homines cõspicie
bam ex timore nimio semiuiuos. Et cum esset in extasi positus af
fuit mihi misericordia ihesu xp̃i: ⁊ tanꝫ vn⁹ de maiorib⁹ vt me/
lius muniremur: insule populũ cõuocaui. Cui⁹ rei occasione cuꝫ
populo sum egressus insulã: ⁊ acceptis duob⁹ pueris procurato/
ris ⁊ hospitis mei filijs ⁊ vnico seruiẽte qui mihi remãserat: lon/
gius ire simulãs: in silua inter indagines latitaui: puerorum pa/
tri renunciant ꝙ ꝓter timorẽ nolebã insulam reintrare. ⁊ cogi/
tans ꝙ si mecũ absconsos suos tenerem filios ipse mihi necessa/
ria trãsmitteret. Et cum summo diluculo victualia mitterentur:
ilico tartari aduenerũt insulã circũdantes. Et cum darent intel/
ligere ꝙ vellent per aquam insulam expugnare: populus insule
deceptus ad protegendũ illas partes flexus est. Tartari vero ex
alia parte in portas presidio nudatas irruẽtes illas expugnarũt
⁊ in insulã intrantes nõ inuenerũt aliquem de nostris qui sagittã
emitteret vel in equo vel pedibus obui⁹ illis foret. Que ⁊ qua/
lia quot ⁊ quanta iniqua ibi ⁊ crudelia perpetrauerũt: non soluꝫ
visui essent terribilia: sed perhorrescerent hoies audire. Et exin
de spolijs asportatis: denudata mulierũ ⁊ hominũ corpora que/
dam frustratim diuisa quedã integra remanserunt. Et cum pluri
mi qui latitauerãt opinarent eos post diem terciũ recessisse: ꝑ ac
quirendis victualib⁹recursum ad insulã habuerũt: ⁊ occupati a
tartaris qui se ibi absconderãt paucissimi euaserũt. Ego vero p
siluas tanꝫ profugus omniũ destitutus auxilio mendicabam: ⁊
cui magna donauerã: vix mihi elemosinã porrigebat: ita ꝙ neces
sitate famis ⁊ sitis me acrius perurgente de nocte compellebar
intrare insulam: ⁊ corpora euertere mortuox vt sepultam farinã
⁊ carnes ad esum mihi vel aliud comestibile inuenirem: ⁊ de no/
cte quicquid inueniebam id ad siluas longius asportabaꝫ. O at
tendite ⁊ videte q̃ꝫ illa pessima vita erat. Post decimum vel vi/
gesimũ diem intraui insulam euertere corpora mortuox: quan/
tus ibi poterat esse luctus: quantus ibi poterat esse fetor: quan/
tus poterat esse timor: aduertite: Non est homo vt opinor: qui
tantis in animum reductis penarum generibus non terreretur.
Oportebat me inuenire cauernas: vel foueas facere: vel arbo/
res querere perforatas: in quibus me possem recipere: cum illi
densitatem veprium: opaca nemorum: aquarum profunda: inti/
ma solitudinũ tanꝫ canes lepores ⁊ apros inuestigantes percur
rere videbantur. Siluas has per mensem ⁊ amplius quesierunt

Et cum per ipsa loca populos nequirent interimere vniuersos: se ad nouū gen⁹ fraudis taliter cōuerterūt.

Quomodo tartari illos qui se in siluis absconderāt deceperūt.

Eperunt aliquos per siluas latitantes ⁊ eosdem sub hac voce miserunt: ꝙ quisquis vellet ad fidem eorū se dare securus rediturus infra certum terminū ad pro/pria veniendi daret ei. Quorū verbis cum homines iam propter victualium penuriaꝫ morerent totaliter crediderunt. ⁊ sic omnes qui remanserāt ad domos proprias sūt reuersi. Et cum siluе magne essent: erat ad huc populus infinit⁹ qui latitabat: ita ꝙ ad tres dietas terra facta est populosa: ⁊ que libet villa elegit sibi regem de tartaris quez optauit. Quo facto cum essent tempora messium: fruges vnanimiter collegerunt: et eas ac stramina ⁊ fenum ⁊ alia ad horrea congregabant. Stabāt nobiscum tartari ⁊ comani simul: videbant q̄z plurimi ⁊ gaude/bant: letabant ꝙ patres per filias: mariti per vxores: fratres per sorores pulchras vitam redimebant: illas ad libitum eorum cō/seruantes: ⁊ pro quodam illis fiebat solatio: vt in conspectu pa/tris vel mariti vxor vel filia stuprabat. Constituerunt canesios id est balimos qui iusticiā facerēt: ⁊ eis equos: aīalia: arma: exenia ⁊ vestimenta vtilia procurarēt. Et sic ꝓcurator me⁹ de istis dñis erat vn⁹: ⁊ pene mille villas regebat. ⁊ erant canesij fere centum Pacē habebamus ⁊ fora: iustaq; vnicuiq; iusticia seruabat. Eis mittebant pulcherrime puellarū: sed oues: boues: vel equos: du ctores pro tali exenio reducebāt. Conueniebāt canesij pene qua libet septimana. Ego vero sepius vt vitam eor aspicerem: ⁊ ali quos de maioribus noscerē: ⁊ vt addiscerē si via redemptionis aliqua se offerret ad eos cum meo canesio accedebaꝫ. Quadam vice preceperunt omnes canesij in mandatis: vt de certis villis viri et mulieres pueriq; simul cū muneribus in eorum presentiā venirent. Timebamus de hoc rumore non modicuz causam rei penitus ignorātes. Elegi igit potius cum ipsis canesijs ad exer/citum ire q̄z sub tali dubio in villa remanere. quare nudi et dis/calciati ad custodiā curruū in quibusdam tentoriis hungarorum qui iam tartari in suis operibus effecti erant remansim⁹. Canesij vero ad recipiēda munera accesserūt: qui mūerib⁹ receptis: oēs presentantes in quandam vallem duxerunt: enormiterq; spolia tos ⁊ denudatos ibidem interfecerunt.

Quomodo p̄sentis carminis auctor ad man⁹ tartaror deuenit.

Et cū ad me rumores huiusmodi peuenirēt: ditioni cu/iusdā hūgari: facti vt dixi operib⁹ tartari me submissi. q̄ in suū seruū admittere ꝓ magna gratia me est dignat⁹. Et cū p aliquot dies cū ipo pmansissē: mortē semp p cor de preq; oculis habebā. Cōspexi inter hec comanos infinitos et tartaros cū spolijs currib⁹ oneratis: pecorib⁹: iumētis: ⁊ alijs vtē silib⁹ vndiq; reuertētes. Et cū inquirerē quid hoc eēt: respōsū est ꝙ ipsi vna nocte dimissas oēs ⁊ singulas villas circūdantes: ine/brauerūt gladios in sanguine occisor. ita ꝙ in oībus illis villis paucissimi euaserūt qui in siluis ⁊ cauernis se abscondere potue/runt: ita ꝙ remansit ꝓuincia totaliter desolata. Verūtū nec fru/ges nec stramina nec domos aliqs cōbusserūt: sz in pseruationez vite oīa hec induxerūt. Pro eo pieci firmiter ipsos velle in illis partib⁹ hiemare: vt familias suas dimittere vt in hieme ꝓ equis domos ⁊ victualia inuenirēt. Qd totū postmodū didici eē verꝝ. Nā pplos viuere ad tps dimiserāt ad cautelā vt i vnū segetes cō gregarēt ⁊ vindemiarēt vineas: sz nolebāt ꝙ illi ꝓsumerēt ꝓgregata

De destructione noue ville ⁊ monasterij de egres.

Quid plura? versus Orodinū ⁊ Chanadinū ꝓcedere i ceperūt: in medio eorū noua villa dimissa: nomē cui⁹ Perg fuerat: in qua hoies. lxx. villarū fuerant ꝓgre/gati. ⁊ dimisso monasterio Egres Cisterciēsis ordinis: in quo tāq; munito castro se milites ⁊ multe dñe recep/erat. Nec tartari loca illa aggredi voluerūt: quousq; circūcirca eēt terra totaliter desolata. Sz interdū aliqui accedebāt. ⁊ ab hū garis militib⁹ p magnū terre spaciū fugabant: ita ꝙ credebāt fir/miter se intactos ꝓpter suā potētiā remanere. Tandē post totius terre illi⁹ desolationē: ruthenor: comanor: hungaror captiuor: paucor etiā tartaror multitudine adunata: villā magnā vndiq; circūdātes: ad pugnā captiuos hūgaros ꝓmiserūt. ⁊ illis interem ptis totaliter: rutheni: isinahelite: comani postmodū pugnauerūt Tartari vo retro post oēs stātes ridebāt de casu ⁊ ruina illor. ⁊ re trocedētes a pugna suor dabāt q̄zplurimos voragoni gladiorū. ita ꝙ ipsis dieb⁹ ⁊ noctib⁹ pugnantib⁹ p vnā septimanā: ⁊ fossatis impletis: ceperūt villā. Milites igit ⁊ dñas q̄ multe erāt extra in

campo in vna parte:et rusticos in alia posuerunt.ac pecunia:ar/
mis:vestibus:ꝛ alijs bonis receptis ab eis:ꝛ quibusdam duabus
puellis reseruatis ad vitam ꝛ ad lusum eorũ deductis:cũ securi/
bus ꝛ gladijs omnes crudeliter interfecerunt. Illi quidem solũ/
modo remanserant:qui inter mortuos repentino casu deciden/
tes alieno sanguine cruentati se occultare valuerunt. O dolor.o
crudelitas ꝛ rabies in mani populi ĩmensa. Nam qui tante gen/
tis cladem sana mente consideraret:hunc locum agrũ sanguinis
debite dicere posset. Tandem post paucos dies dictũ claustrũ si/
ue monasteriũ egres obsederũt.ꝛ appositis eidẽ multis machinis
cum in ipso existentes nequirent resistere:ad manus ꝛ fidem ipso
rum se vt vita potirent reddiderũt. Sed de ipsis quod ꝛ de alijs
factum est:exceptis quibusdã monachis quos abire libenter per
miserunt:ꝛ ad abvsum eorũ retentis quibusdã dominabus ꝛ pul
cherrimis puellis.quid amplius:si describerent singulariter pu/
gne singule ꝛ crudelitates nimie que fiebant:legentiũ corda per/
terrerent:ꝛ terribili sonitu tinnire facerẽt aures. Si huiusmodi
rumones horribiles essent diffusi per orbem mũdi principes ali/
ter cogitarent. Ecce per estatẽ illam vsq; ad cõfinia Austrie Bo
hemie Morauie Polonie Slesie ꝛ Comanie vsq; ad danubiũ
cõmuniter omnia destruxerunt.

De astutia tartarorũ ad transeũdũ danubiũ exquisita.

Sed cum strigoniũ in hungaria omnes ꝛ singulas pre/
celleret ciuitates:maxime cogitabant transire danu/
biũ:ꝛ ibi figere castra sua. Et ecce in hieme niuis ꝛ gla
ciei abundantia superuenit:ita ꝙ danubius(quod nõ
acciderat a multis retroactis tẽporib9)gelabat. Sed
hungari ex ipsoꝝ parte singulis diebus frangebãt glacies ꝛ custo
diebãt danubiũ:ita ꝙ assidue fiebat pugna peditũ sup gelu. Ta/
men cũ dire glacies aduenerũt totũ danubiũ cõgelatũ est.sed isti
trãsire cum equis nullatenus attentabãt. Aduertite igit quid fe
cerunt. Multos equos ꝛ animalia sup ripã danubij adduxerunt
ꝛ neminẽ per tres dies ad eoꝝ custodiã dimiserũt:ita ꝙ bestie si/
ne custodibus pergere videbant.nec aliquis eoꝝ in illis partib9
apparebat. Tũc hũgari credentes tartaros recessisse subito tran/
sierũt.ꝛ omnia illa animalia ꝙ glacies trãduxerũt. Vbi tartari ad
uertentes cogitarunt posse in equis transire libere sup gelu.qd ꝛ
factũ est.ꝛ tot vno impetu trãsierũt ꝙ ex ista parte danubij terre
facie impleuerũt. Rex aũt cadan post regẽ hungarie ꝓperauit: q
in sclauonia tanq; qui nullũ habebat subsidiũ morabat. Sed ipe
hui9facti ꝑscius fugã mijt. ꝛ cũ ipe maritima castra acceptare ne/
quiret:ad insulas ꝓtrãsiuit:ita ꝙ vsq; ad recessũ eoꝝ cũ insule te
nuerunt. Videns cadan rex ꝙ eum habere non posset destruxit
Boznam regnũ rascie ꝛ inde in bulgariã ꝓtrãsiuit.

Quomodo Tartari strigoniũ destruxerunt.

Alia vero pars exercit9 versus noiatũ strigoniũ habuit
iter suũ:ꝛ vsq; ad illud paucissimi accesserũt:sed se lõ/
gius posuerunt:ꝛ vsq; ad.xxx.machinas parauerunt.
Strigoniẽses interim se cũ fossatis muris et turrib9li/
gneis fortissime munierãt. Et erat ĩ ciuitate illa popu/
lus infinitus:ꝛ burgenses ditissimi:milites nobiles: et dñe q illic
conuenerant velut ad ꝓsidiũ singulare.tantaq; eorũ erat superbia
ꝙ credebãt se resistere posse toti mũdo. Ecce vna die ciuitatem
tartari circũdederunt. ꝛ captiui qui cum eis erant tot ramorũ fa
sciculos portauerũt:ꝙ in vna parte ciuitatis supra fossati supci/
liũ altũ murũ simul ꝛ semel de fasciculis ꝓstruxerũt.et statim post
murũ illũ dictas triginta machinas posuerunt:ita ꝙ die noctuq;
ad ciuitatẽ ꝛ ad turres ligneas lapides emittebãt. Et ꝓpter hoc
tantus in ciuitate cepit esse tumultus:ꝛ tanta fuerunt caligine ob
umbrati:ꝙ iam memoriã amiserãt se defendendi:ꝛ inter se tanq;
ceci ꝛ fatui vexebant. Cũ vero tartari munitiões ligneas destru
xissent:saccos plenos terra ad implẽdũ fossata cũ machinis emit/
tebãt. Nec nullus ex hũgaris ꝛ alijs audebat in fossati supercilio
cõparere ꝓpter lapides ꝛ sagittas. Hungari vero ꝛ frãcigene ac
Lombardi qui quasi erant dñi ciuitatis se nõ posse defendere ad
uertentes:cõbusserũt suburbia ꝛ domos ligneas que multe erãt
vsq; ad palatia ciuitatis.pannos quoq; ꝛ vestes cõbusserũt ĩ do
mib9 infinitas.interfecerũt equos.aurũ ꝛ argentũ ad terrã fode
runt.ꝛ quicquid boni habuerũt abscõderũt.ꝛ vt se in palatijs de
fenderent in eadẽ se receperũt. Sed tartari ꝑscientes ꝙ cõbusta
erant omnia de quibus se ditari credebãt:cõtra eos magnã succẽ
si in iram:clandẽdo ciuitatẽ cũ phalangis lignis subito circũcir/
ca: vt nullus euaderet quin per os gladij ꝓtransiret:ceperũt post
modũ palatia expugnare. Quibus velociter expugnatis:nõ cre/
do vt verũ fatear ꝙ.x v.de tota remanserũt ciuitate qui nõ fuis/
sent tam intus q̃z extra omnes nequiter interfecti. Ibi inebriaue

runt gladios suos in sanguine. ⁊ ex calore quē conceperant cōtra eos: viuos assabant homines sicut porcos.

Quomodo postea tartari destructa pene omni hungaria ad propria redierunt.

DOmine autez magne: sicut melius poterant ornate: in vno palatio se colligerant. Et cum capi ⁊ interfici deberent: ad audientiā magni principis appellauerunt. Omnes itaqz sunt fere trecente extra ciuitatē ad principem adducte. que pro munere petierūt: vt eas vite sub suo domnio conseruaret. Qui iratus pro eo q̄ nihil lucrati fuerant: precepit vt receptis spolijs carum: capite truncarentur. quod subito factū fuit: castro ciuitatis nō expugnato. in quo erat comes Symeō hispanus cū multis balistarijs qui se viriliter defendebat. Et cum ad albā regiā ciuitatē accederent: que est paludibus circūsepta: cum esset in dissolutione niuis ⁊ glaciei nequierunt eam occupare. Et cum castrum sancti martini de pannonia expugnarent: abbate se viriliter defendente: fuerunt subito reuocati: ita q̄ ista tria loca tantū inexpugnata in illis partibus remāserunt. ⁊ terrā tam vltra danubiū q̄z citra eorū in manibus habuerunt. sed citra nō fuit sic funditus desolata: quia ibi sua tentoria nō fixerunt. sed trāseūdo quicquid inuenerūt vnanimiter destruxerunt. Auditis itaqz rumoribus q̄ tartari aspernabant theutoniam expugnare: q̄zplurimū dolui: qz ibi manus occidentiū euadere opinabar. ⁊ gauisus fui nō modicū: qz xp̄ianoz exciduū vitabatur. Sed maiorū regū de mandato incepimus per depopulatam terrā retrocedere cū curribus oneratis spolijs ⁊ armamentis: iumentorū ⁊ pecorū gregibus: pedetentim latebras ⁊ opaca saltuū exquirēdo. vt q̄ reperta in ꝓgressibus nō fuerāt in regressibus inuenirent. Et sic retrocedēdo paulatim peruenimus vltra siluas. vbi remāserat ppl̄i multitudo. ⁊ erāt ibi post eos trāsitū castra plurima p̄parata. Et quid vltra: exceptis castris quibusdā terram totaliter occupārūt: ⁊ eā ꝓcedētes desolatā ⁊ vacuā reliquerūt. Jam cū exirēt hūgariā comaniā intrare ceperūt. Nō sinebāt vt pri⁹ q̄ sine delicto interficerent bestie ꝓ captiuis: sed intestina ⁊ pedes bestiaz ⁊ capita tantū dabāt eis. Tūc cepimus cogitare (vt etiā interptes referebāt) q̄ nobis hūgariā exeūtibus daturi essent nos oēs voraginī gladioz. Et cū iā mihi viuendi fiducia nulla esset: ⁊ mors dira et aspera in ianuis haberet: cogitaui meli⁹ ibi mori q̄z ꝓcedēdo assiduis mrosib⁹ cruciari. Et sic via publica derelicta: ire ad opus naturale simulās: ad densitatē saltus festinis gressibus cū seruiente vnico ꝓperaui. ⁊ subintrans cuiusdē riuuli ꝓcauū me feci ramis ⁊ folijs cooperiri. Absconditqz se seruiēs meus remoti⁹: ne vmq̄ inopinata inuētio mestā operaret alterius captionē. Et sic iacuimus duobus diebus naturalib⁹ nō leuātes capita sicut in sepulchris: audiētes voces illoz horribiles qui ꝓpi⁹p saltū post erroneū iter pecoz abibāt: captiuos sepi⁹ qui se absc̄o debāt acclamātes. Nō valētib⁹ aūt nobis vlteri⁹ famis iustissimū appetitū ⁊ edēdi anxiā volūtatē infra claustra cordis taciturnitatis nodo pstringere: leuauim⁹ capita: ⁊ more serpentiū pedib⁹ ⁊ manibus reptauimus sup terrā. Cōuenim⁹ tandē: ⁊ voce debili ac submissa mestas querelas importune famis alternatim cepim⁹ reserare: ac gemitibus ⁊ fletibus explicare: q̄ gladio mori minoris excidij fuisset q̄z p̄ mediā cōpagines mēbrorū ac vnionē corporis ⁊ anime dissolueret. Et cū pios sermones huiusmodi ꝓferrem⁹: affuit vnus homo ad quē cū se nostrorū acies extenderet oculorū fugam inuimus timorosam. nec auertimus oculos fugiendo: vt intueremur: si nobis preuius esse posset: vel foret nobis fugientibus subsequela. Sed nō minus ipsum videmus vices assumere precursoris. credebat enī q̄ virtus nostra prevalida insidias sibi poneret per obliquū. Et cū cōmunis inspector traderet ⁊ teneret q̄ fugitiui cōspicerent fugitiuū: armorūq̄z delatio apud illos nulla foret: steti⁹mus aduocantes nos adinuicē nutibus atqz signis. Et cū vnus daret de seipo alteri motionem: prolixis sermonibus atqz pijs deliberando decreuimus quid agere deberemus. Sed angustia geminata: videlicet fame execrabili: ⁊ timore mortis anxie torquebamur: ita q̄ priuari videbamur penitus lumine oculorū. Nam nequibam⁹ sucū herbarū siluestriū deglutire: vt ipsas herbas vti faciunt bestie masticare. Et licet nos tanta famis perurgeret ⁊ stupende mortis aculeus īmineret: prestabat tamen nobis viuendi fiducia fulcimentū: ⁊ euadendi spes fortitudinē ministrabat. Et sic assūpta fiducia in dño confortati ad extrema silue peruenim⁹ affectuose ascēdimusqz arborē eminentē ⁊ terram conspeximus a tartaris desolatā quā nō destruxerāt veniēdo. O dolor terrā depopulatā ⁊ vacuā cepim⁹ peragrare quā in eūdo dimiserāt desolatā. Basilicaz siquidē cāpanilia: de loco ad locū erant nobis signa ducentia: ⁊ ipsa viā nobis satis horridā pſignabāt. Nā erant vie

et semite antiqte: ⁊ ab herbis ⁊ veprib⁹ totaliter occupate. Por/
rũ: cepe: ⁊ allia que in ortis rusticorum remanserant quando re/
periri poterant mihi pro maximis delicijs ferebant. ceteri malua
⁊ citurarũ radicibus vtebantur. Mis ventres famelici repleban
tur: ⁊ spiritus vegetabilis in exangui corpore refocillabat. Lassis
requies non dabat. vtpote qui absq; tecto: ⁊ operimentũ quo no
stra tegeremus capita nõ habentes nocturno tẽpore quiesceba/
mus. Tandẽ vix octauo die a silue recessu ad albã venimus ciui
tatem. in qua nihil potuit reperiri: preterq; ossa ⁊ capita occisorũ
basilicarũ ⁊ palatiorum muros diruptos ⁊ subfossos: quos nimia
christiani cruoris effusio macularat. Et licet terra innoxiũ sangui
nem quẽ inebriata suxerat nõ monstraret: ostendebant se lapides
adhuc cruore roseo purpuratos. per quos absq; continuato ge/
mitu amaris suspirijs festinus transitus nõ fiebat. Et erat ibi ad
decem miliaria iuxta siluã villa que Frata dicit in vulgari: ⁊ infra
siluam ad quatuor miliaria mons mirabilis ⁊ excelsus: in cuius sũ
mitate lapis ⁊ petra fundabat terribilis. magna ibi hominũ ⁊ inu
lierũ confugerat multitudo. qui nos gratanter cum fletu recepe/
runt. interrogabantq; nos de nostris periculis. que nos omnia
illis paucis verbis declarare nequibamus. Obtulerunt tandẽ
nobis nigrum panẽ de farina ⁊ cõtritis corticibus quercuũ pisca
tos: sed nobis dulcor illius supra similas quãdocũq; per nos co
mestas suauior videbat. Mansimus igit ibidem vno mense nec
fuimus ausi discedere. sed mittebamus semper speculatores ex
hominibus leuioribus videre et rescire si adhuc que pars tarta/
rorũ in hungaria remãsisset: aut si arte deceptoria vt prius instru
cti pro capiendis reliquijs fuga lapsis reuerterent. Et quãuis se
pius necessitate querendi victualia cogẽte: loca petierim⁹ quon/
dã habitata: nunq; tamen noster tutus fuit descensus: donec rex
Bela maritimis de partibus per cruciferos de insula Rodi ⁊ do
minos de frangapanibus: multis agminibus militũ adiutus: cer
tificatus prius per hungaros de recessu tartarorũ in hungariã ve
nit. Scripsi igitur hec paternitati vestre absq; admixtione falsita
tis: vt eadẽ vestra paternitas que ꝓsperitatis mee scitrotã: sciat
⁊ aduersitatis ac periculi quidditatẽ. Valeat. p. v.

Quanta sit inuicti terrena potentia sceptri:
Gloria: maiestas: phama perennis: honor:
Quis fauor in meritos: terret quae poena malignos:
Regnicolas fidos gratia quanta fouet:
Pace sub optata quae copia deliciarum:
Marte sub aduerso quantus ad arma vigor.
Quã celebres etiam victo super hoste triumphi:
Deniq; funebris quae quoq; pompa siet:
Cuncta hec hunorum p̃monstrat chronica praesens:
Lectorem alliciens ardua gesta sequi.
Rursus ⁊ insinuat fatum si flebile: siue
Murice vestitum solicitudo premat.
Scilicet infidae praedura rebellio plebis:
Lurida praetendunt sepe aconita necem.
Insidiae tristes: mendacia: proditiones:
Purpureum assidue dant trepidare caput.
Lectorẽ tribuent aliena pericula cautũ.
Sunt nanq; in cunctis tristia mixta iocis.

Sereniſſimorũ hungarie regũ chronica be
ne reuiſa ac fideli ſtudio emendata finit fe/
liciter Impreſſa erhardi ratdolt viri ſoler/
tiſſimi eximia induſtria et mira imprimendi
arte: qua nuper venetijs nũc Auguſte ex/
cellet nominatiſſimus. Impenſis ſiquidem
Theobaldi feger conciuis Budenſis An/
no ſalutifere incarnatiõis milleſimo q̃dring/
enteſimo octogeſimooctauo tertio nonas
Junij.

a quaternꝰ b quaternꝰ c quaternꝰ d quaternꝰ
e quaternꝰ f quaternꝰ g quaternꝰ h ternus
i quinternꝰ k quaternꝰ l quaternꝰ m quaternꝰ
n quaternꝰ o quaternꝰ p ternus q quaternꝰ
r quaternꝰ ſ quaternꝰ t quaternꝰ v duternꝰ
x quaternꝰ y quinternus.

S

2

1

1

2

3

THUROCZI JANOS
CHRONICA HUNGARORUM.

AUGSBURG, 1488.

Inc. 468.

Thuróczi János
Chronica Hungarorum.
Augsburg, 1488. E. Ratdolt. 4° 22 cm.
H. 15.518 BMC II. 381. Hell. 151.

VÉGÉ